LOVEC

GLASILO SLOV. LOVSKEGA IN SLOV. RIBARSKEGA DRUŠTVA V LJUBLJANI

LETNIK XVI

UREDIL ING. ANTON ŠIVIC

LJUBLJANA 1929
NATISNILA JUGOSLOVANSKA TISKARNA

fp. R 103-16-1929/1

LOVSKA ZVEZA SLOVENIJE

Inv. št. PI) 64/1981

KAZALO.

I. LOV.

A. Članki.

Ivan Burger:
V kraljestvu jereba 340

Dr. Stanislav Bevk:
Kosec 293

Goščar:
Franu Dolencu ob šestdesetletnici 347

Venčeslav Hanzlovsky:
Gorski lov in lisice 17, 50
Lov na velikega petelina . . 88, 126
Mali petelin ali ruševec 214
Srnjaki 261
Planinski zajec 453

V. Herfort:
Zanimiva, ne povsem rešena vprašanja 172

Dr. Fr. Jaklič:
Škof Baraga o lovu in ribarjenju severnoameriških Indijancev 11, 59

Dr. V. Jeločnik:
O zunanji opremi lovskega orožja 373

Vlad. Kapus:
Predpustna noč (pesem) 58
Zadnji večer 125
O gamsovih rogljih 329

Dr. R. Marn:
Moj prvi gams 416

N. A. P.:
Stare lovske slike 305

Dr. Janko Ponebšek:
I. ptičja razstava društva »Zoo« v Ljubljani 23
Mišar ali kanja 98, 135, 179
Ferdinand Schulz, osemdesetletnik 183
Feliks Šašelj, sedemdesetletnik . . 267
Ptice v okolici Skoplja . . . 414, 456

V. strelska tekma Slov. lovskega društva - sekcije Maribor . . . 348

A. Savelj:
Iz kočevskih revirjev 1, 41, 81, 117, 163, 205, 249, 298, 365, 405, 448

Ing. A. Š.:
Lovski koledar za ljubl. oblast . 269
Lovski koledar za maribor. oblast 383
Pripombe k novim lovopustom v ljubljanski in mariborski oblasti 384

I. Z.:
Čar zimske noči 376

Življenjepis Frana Žniderščiča . . 441

Fr. Žniderščič-Starovaški:
Lov na pitona in medveda 443

B. Iz lovskega nahrbtnika.

Barle Alojzij † 187
Bastard pod Toščem . . . 236, 282
Članom 468
Divja kokoš na gnezdu 149
Divje gosi 155, 156
Divji kunec v Dravski dolini . . . 241
Divji maček 434
Dražba kož divjih živali 112
Droplja 155
Društveni znaki 37

Društvo za varstvo živali . . . 472
Društvo »Zoo« v Ljubljani . . . 147
Enoten lovski kroj 147
Iz Čakovca 400
Iz Dolnje Lendave 148
Iz Ribniške doline 148
Iz Slovenske Bistrice 147
Fazan v Beli Krajini 244
Ferd. bar. Raesfeld 279
Galeb z obročkom na nogi . . . 400
Gamsi v Krvavici 433
Gnezditev orlov 154
Gozdna jerebica 472
Harlert — sedemdesetletnik . . . 470
Kaj je s pegami? 192
Kaj pišejo 78
Kako se uspešno ubranimo polhov 400
Kamena sol za solnice 401
Kdaj je bil ustreljen zadnji jelen na Gorjancih 191
Kdo trpi škodo, ki jo je letošnja zima prizadela loviščem? . . . 190
Kljunač 360
Kljunači 36
Krmljenje divjačine v letošnji hudi zimi 234
Ljubezen do naraščaja 281
Ljubljanski sejm za kožuhovino . . 474
Leopold Kovač 433
Letošnja opazovanja na srnjakovem rogovju 279
Lovišča v Loški dolini 238
Lovopusti v oktobru, novembru in decembru 398, 432
Lovska vprašanja 36
Lovske karte, oddane v ljubljanski oblasti l. 1928. 113
Lovske karte za leto 1930. . . . 468
Lovski blagor 472
Lovski ples 37
Lovski spomini Vl. Kapusa . . . 156
Lovski uspehi 244
Lovski zakon 80
Medvedje v Veliki gori 77
Medved ustreljen v neposredni bližini Gorice 472
Moj prvi lov 398
Nagrada za ubito volkuljo 327
Nagrade za ubite volkove . . . 195
Nekaj vesti o novem državnem lovskem zakonu 145
Nepričakovan srnjak 192
Nove oblastne uredbe 234
Novo priglašeni člani S. L. D. 284, 363, 475
O bajnem risu in medvedu na Gorjancih 243
O beličnosti ali albinizmu 193
Obilen pojav divjih gosi 150
Odstrel divjega petelina 147
Olajšajte upravi »Lovca« poslovanje 474
O medvedih v Temeniški dolini . 327
O prezimljenju jerebic 155
Ornitološki zapiski za Št. Lovrenc ob Temenici 111
O škurhih ob Temenici na Dol. . 360
O strokovni razporedbi divjačine . 145
O udomačeni grlici 433
O vranji inteligentnosti in hvaležnosti 282
O zatiranju divjih prašičev . . . 76
Par opazk glede medvedov v Temeniški dolini 360
Pes in zajec 242
Planinski orel v Triglavskem pogorju 237
Franc Plešek † 398
Pod Snežnikom uplenjen volk . . 152
Pogon na medveda 473
Poizvedbe za upravo »Lovca« . . 475
Pomagajte divjačini 113
Poročilo o stanju gozdarstva in lova 73
Posledice hude zime 1928/1929 . 323
Posledice letošnje hude zime . . 146
Povprečna teža divjačine v raztelesenem stanju 155
Pozni mladiči planinskega zajca . 243
Pravilno čiščenje orožja 152
Predrzna lisica 80
Pribe na Dolenjskem 191
Ravnatelj Fran Žnideršič † . . . 432
Redek gost 155
Josip Riedl † 432
Rumenkasti krt 284
Dr. Pavel Skaberne † 469
Skobec 472
Škoda po pseh 156
Sraka lovi veverice 399
Srna z gobastim rogovjem . . . 113
Srnjak preplaval Bohinjsko jezero 36

Streljanje kljunačev ob spomladanskem spreletu 191
Streljanje kljunačev spomladi . . 154
Število članov S. L. D. 363
Tekmovalno streljanje v Ljubljani 195
Ukrepi radi posledic hude zime . 156
Upravno sodišče v Celju, razsodbe 109
Uredba o oblastni davščini od lovišč in ribolovov za ljubljansko oblast 35
Uredba o pobiranju oblastne davščine od lovov in ribolovov v ljubljanski oblasti 278
Uredba, s katero se spreminjajo dosedanji predpisi o prepovedanem lovskem času - v ljubljanski oblasti 277
v mariborski oblasti 359
Uspehi na kožnem sejmu 195
Vasovanje srnjadi na Pohorju . . 400
Velikost občinskih lovišč v ljubljanski oblasti 78
V hudem zimskem času 155
V snežniških gozdih uplenjen volk 327
Zakaj je pri nas vsako leto manj ptic selivk in ptic pevk 283
Za »Lovski dom« 195
Zanimiv lovski izlet 151
Zanimivosti 473
Zapisnik XVIII. obč. zbora S. L. D. 189
Zapisnik IX. odborovne seje S. L. D. (1928) v Ljubljani 187
Zapisnik IV. odborovne seje . . . 469
Zapisnik V. odborovne seje . . . 470
»Zeleni križ« 156, 434
Zgodba o srnjaku »Mirkotu« in jazbečarju »Reku« 360
Zima in njene posledice v loviščih 235
Zimska raca 191, 284
Dr. Zoričić - veliki župan . . . 187

II. NAŠI PSI.

A. Članki.

Ilirski:

Letošnje pomladanske vzrejne tekme ptičarjev 223

P. Ž.:

II. mednarod. razstava psov . 311, 351, 388, 422, 460
Razstava psov v Beogradu . . . 465

B. Kinološke vesti.

Rudolf Kockert † 156
Mednarodna razstava psov . . . 195
Nenavadno leglo mladih psičkov . 287
Objava psarne pointerjev 37
Odborovna seja Jugoslov. kinološkega saveza 157
Odborovna seja Kluba ljubiteljev ptičarjev 436, 476
IV. redni obči zbor Jugoslov. kinološkega saveza 285
Sklepi Jugoslov. kinol. saveza . . 434
Tekme Kluba ljubiteljev ptičarjev 157, 328, 402
Vabilo Kluba ljubiteljev brakov za pristop 244

III. RIBARSTVO.

A. Članki.

Dr. A. Munda:

Uredba o ribarstvu za ljubljansko oblast 29, 67, 101
Računski zaključek Slov. ribarskega društva v Ljubljani . . . 107
Računski zaključek okrajnega ribarskega odbora v Ljubljani . . 108
Naše ribarstvo v letu 1928. . . . 140
Organizacija za gojitev rib v Ameriki 230
O potrebi umetnega gojenja sulca 270
Ribarski sosvet 319
O ribarski statistiki 393

B. Iz ribarske mreže.

Ali čutijo ribe bolečine? . . 403, 439
Boj proti račji kugi 201
Bogat plen sardel 402
Bogat ribji plen na Jadranu . . . 402
Češkoslovaško ribnikarstvo . . . 403
Degeneracija in prilikavost rib . . 38
Določitev starosti 8 kg težke ščuke 115
Drest postrvi 159
Državni ribarski zakon 245
Florida in sportno ribarstvo . . . 39
Gospodarska vrednost mor. psov 40
Gospodarski pomen potoč. postrvi 402
Huda zima in ribe 199
Iz odborovne seje Slov. ribarskega društva 114

Incubatorio Marco de Marchi di Fiume latte 403
Kako hitro plavajo ribe? 402
Kako luskamo ribe? 39
Kako rastejo sulčje mladice . . . 202
Dr. Stanko Karaman: Nove ribe v Jugoslaviji 203
Kazen za one, ki love brez ribarske knjižice 38
Končni obroček na vzmet . . . 402
Konferenca za povzdigo ribarstva v Splitu 114
Konzum postrvi v Nemčiji 403
Kosa za košnjo bičevja 402
Krapi v Krki 159
Krotka vidra 479
Letošnja huda zima in ribarstvo . 246
Letošnja zima in ribe v tivolskem ribniku 245
Ljubljanica zamrznila 199
Lov kitov v Rosovem morju . . . 247
Lovski čuvaj ni javni uslužbenec v smislu § 93. s. k. z. 471
Lov somov s pomočjo buč . . . 438
Mačka kot pomagač pri ribji lovi 247
Mednarodna ribarska razstava v Parizu 38, 200
Metanje na cilj 202
Morske ribe — zdravilo zoper golšo 439
Največje postrvje vališče in gojišče v Nemčiji 439
Naloge ribarskih odborov 200
Nevarna riba 247
Nova ribja kuga 38
Nova čistilna naprava v Kranju . 437
Nove oblastne uredbe 245
Nov način markiranja rib 440
Občni zbor Slov. ribarskega društva v Ljubljani 158
Obilna ribja lov v severnem Jadranu 438
Oblastna taksa za ribarske karte v Bosni 115
Odborovna seja Slov. rib. društva 363
Odbor Slov. ribar. društva . . . 159
Oddaja postrvjega zaroda iz obl. vališča v Boh. Bistrici 158
Odsek za ribarstvo ministrstva za poljedelstvo 477
Okus rib 439
Okuženje rakov v jezeru pri Podpeči 198
Oljenje cest in ribarstvo 479
Onečiščenje Save pri Kranju . . 263
Onečistitev Save v Zagorju . . . 437
Osnutek češkoslovaškega ribarskega zakona 403
Ozimnice in Bohinjsko jezero . . 199
Ploščič v Ljubljanici 245
Postrv z dvema glavama 403
Površina, ki se v Nemčiji izrablja za ribarstvo 39
Podpore ribarstvu v Nemčiji . . . 202
Pravilnik o izdajanju ribar. knjižic 113
Pravilnik o ureditvi in delovanju ribarskega sosveta 289
Predsednik Hoover in trnkarjenje . 478
Prehrana rib s pomočjo luči . . . 38
Preiskava obolelih in zastrupljenih rib 246
Preiskava rib na živinozdravniški visoki šoli 246
Prepoved ribarstva z mrežami . . 440
Prvi morski ribnik na našem Jadranu 437
Račja kuga na Švedskem 40
Račja kuga v vodah blizu Rogaške Slatine 437
Recept za prepariranje ribic z vado 479
Redek način valjenja ribjih iker . 201
Rekordno delo švicarskih vališč . 479
Riba, ki strelja 440
Riba, ki živi na kopnem 402
Ribarska industrija v Nemčiji . . 202
Ribar. knjižice in pravica ribolovi 158
Ribarske knjižice za ribiške čuvaje 158
»Ribarski vjesnik« v Zagrebu . . 115
Ribarstvo in vodni sport 479
Ribarstvo na deželni razstavi v Gradcu 38
Ribarstvo na gospodarski razstavi v Osijeku 439
Ribarstvo v Nemčiji 202
Ribe ne onečiščajo vode 440
Ribe — žrtve zime 199
Ribiški splavi v Ameriki 159
Ribja lov z elektriko 479
Ribje steze — njih pomen . . . 438
Ribji voh 201
Rodovitnost morja 40
»Ribolovni glasnik« v Osijeku . . 115

Sportno ribarstvo v Jugoslaviji . . 438
Sportno ribarstvo v Južni Afriki . 478
Statistika nemškega ribarstva . . 478
Statistika ujetih rib 115
Dr. Adolf Stölzle 438
Strela in ribe 403
Sulčja drest leta 1929. 245
Šarenka v ribnikih 199
Ščuka napadla dečka 39
Ščuka, težka 26·5 kg 440
Ščukina glava 39
Škarpina 438
Švicarska ribja lov v Bodenskem jezeru leta 1928. 201
Švicarska vališča v valilni dobi 1927/1928 439
Umetno gnojilo in ribe 479
Umiranje rib 439
Umiranje rib pod ledom 440
Uničevanje rib v morju 202
Uničevanje rib z dinamitom . . . 115
Uravnave ribjih voda na Bavarskem 39
Uredba, s katero se spreminja, odnosno dopolnjuje uredba o ribarstvu 288
Velikanski krap 201
Veliki somi v Krki 199
Velik sulec 159
Vodna temperatura in umiranje rib 403
Vpliv zimskega počitka na ribe . 478
Z blestivko ujel petrovko 39
Zborovanje Nemškega ribarskega društva na Dunaju 477
Zahvala Nj. Vel. kralja Slov. ribar. društvu za vdanostno brzojavko 113
Zakaj oplodimo ribje ikre na suhem? 246
Zima in postrvi 246
Žabe — prepoved loví 200

IV. MALI OGLASI.

40, 80, 115, 159, 203, 247, 291, 328, 364, 404, 440, 480

V. SLIKE.

Mesto Kočevje 1
Plen pogona na srnjad 6
Polšji orkester 11
Medved . . . 41, 81, 123, 163, 171
Povratek lovcev iz Starega loga . 49
Izredno srnjakovo rogovje 87
Na visokem stajališču 117
Divje gosi 151
Kljun divjih petelinov . 173, 177, 178
Ferdinand Schulz 184
Volk 205, 213, 249, 405, 452
Pomladanska vzrejna tekma . 225, 227
Krmišča 235
Kočevski lovci v karikaturi . 256, 257
Ivan Feliks Šašelj 267
Kosec 293
Zlatorog 329
Prerez roglja dveletnega gamsa . 331
Ivan Dolenc 347
Hrib Welsberg 365
Volčja koliba 412, 413
Josip Riedl 432
Leopold Kovač 433
Fran Žniderščič 441

VI. PRILOGE.

Koledar S. L. D. za leto 1929.

Mesto Kočevje. V ozadju Friderikštajn.

A. Šavelj:

Iz kočevskih revirjev.

Na južni strani Struške in Velike gore se razprostira na obeh straneh podolgovatega gorskega grebena, imenovanega Friderikštajn, kočevska kotlina, ki se oži in krči preko gričevja Stružnice in kulpskega obmejnega gorskega roba tja do Kulpe, širi proti zahodu preko Goteniškega snežnika tja do bistre Čabranke, proti vzhodu pa vzpenja tja do in še preko gorovja Roga, ki v črti Smuka-Koprivnik loči Kočevce od pravih Dolenjcev. Je to svet, čigar površina je v pretežni večini zaraščena z brezmejnimi gozdovi, ki sličijo ponekod vsled svojega divjega značaja, drugod pa vsled svoje razsežnosti in nepreglednosti pragozdom. Površje je po mnogih krajih skalovito, slično Krasu in prevrtano z lijakom podobnimi jamami, skozi katere odteka ob deževju voda. Med obširnimi gozdnimi kompleksi leže po posameznih dolinah ali solnčnih gorskih pobočjih prijazne bele vasice, ki vsled svoje ljubkosti in snažnosti omilijo samotni značaj gozdne pokrajine. Polja in travnikov okrog posameznih selišč ni baš dosti, več pa je zelenih drag in trat ob gozdnih parobkih in ljubkih, vabečih jas po posameznih z neprodirnim grmovjem zaraščenih gozdnatih delih.

Po teh jasah, tratah in dragah ima srnjad spomladi in poleti svojo najboljšo pašo, po tleh pod grmičevjem brska gozdni jereb

in se spreletava raz leščevje na bukovje in robidovje, v osrčju temnega gozda slika nerodno godrnjač medved za divjimi hruškami in lesnikami, divja svinja pa za želodom in raznimi zelišči, korenikami in žužki. Svetonočno tišino, ki vsesplošno vlada po teh šumah in dobravah, prekinja tupatam neprijetno, prihuljeno tuljenje volkov, kričavo lajanje lisjaka ali pa zadirčno skovikanje nočne ptice roparice, ki jo je preplašila divja mačka na svojem nočnem pohodu. Tudi zadnji ostanki kralja visoke divjačine, jelena se kot izgubljeni preplašeno potikajo po posameznih grebenih kočevskih vrhov, kakor da bi vedeli, kakšna usoda jih čaka, če se pomaknejo niže doli v dolino, bliže kmetskim naselbinam...

Povsem naravno je, da so bili lovski revirji v tej kočevski kotlini vsled pestrosti in bogastva na vsakovrstni divjačini že od nekdaj na najboljšem glasu, vendar so bili do prevrata koncem leta 1918. po naših slovenskih listih le redki, skromni članki, ki so omenjali lovstvo in lovske prilike po teh loviščih. Čuditi se temu ni, če upoštevamo razmere, ki so med vojno v letih 1914. do 1918. in ves čas pred vojno vladale po Kočevskem in ki so se po vojni že bistveno spremenile. V mislih imam kočevske narodnostne in jezikovne prilike. Kočevar je bil do prevrata po mišljenju in jeziku Nemec in ozemlje, po katerem je bil naseljen, je tvoril že od nekdaj svet za sebe, nazvan svoje čase kočevski nemški otok. Prebivalstvo tega nemškega kočevskega otoka je bilo do konca svetovne vojne proti slovenski narodnosti v deželi sicer nacionalno ekspanzivno, drugače pa v vseh ozirih in tako tudi glede lovstva ekskluzivno. Malokateri Slovenec - lovec je bil pred letom 1918. lovski gost kakega kočevskega lovskega zakupnika in če je bil, je bilo to kvečjemu pri večjih lovskih pogonih, h katerim se je povabilo tupatam Ribničane, da so prišli kot dobri strelci in zabavni družabniki »pomagat«, torej ne toliko sebi v razvedrilo in veselje kot domačinom v korist.

Pravim, da so se po prevratu te razmere spremenile in izboljšale. V čast moram šteti domačinom Kočevarjem, da so takoj spoznali spremembo razmer in položaja in v lovstvu niso delali nobenih razlik med pripadniki slovenske in nemške narodnosti, ko je bila vendar še pretežna večina lovišč do zadnjega časa v nemških rokah. In tako je preživel v poslednjih desetih letih že marsikateri Slovenec prav prijetne urice med kočevsko zeleno bratovščino in če je odšel od tod, je odnesel s seboj nepozabne spomine na kočevske livade in dobrave.

Na Kočevskem imamo 24 občinskih lovišč, kojih površinska izmera znaša 56.775 ha. Razen tega prištevam h kočevskim re-

virjem vsa v območju kočevskega sodnega okraja ležeča samolastna lovišča kneza Auersperga vključivši ona, ki leže med Smuko in Koprivnikom na gorovju Rogu in onostran tega, to pa vsled tega, ker imajo vsa ta samolastna lovišča svoje središče v mestu Kočevje, kjer je sedež gozdne uprave kneza Auersperga. Površina teh samolastnih lovišč kneza Auersperga znaša 19.274 ha. Ta lovišča so deljena na 8 revirjev. Posameznim revirjem na čelu stoji gozdar, gozdarjem pa načeluje gozdarski nadupravitelj s sedežem v Kočevju.

Kakor so bila običajno drugod plemiška veleposestva s samolastnimi lovišči neusahljiv vir, iz katerega so črpala občinska lovišča svoj podmladek in obstoj na divjačini, tako je bilo in je še vedno tudi na Kočevskem. Gozdna uprava kneza Auersperga upravlja svoja lovišča res lovski pravilno in pravično, ne prireja velikih brakad in pogonov in skrbi za potreben odstrel divjadi, pri čemer pa tudi ne izpusti iz vidika, da premnogoštevilna divjačina — osobito divja svinja — škoduje, ker uničuje nasade in kulture.

Temu racionelnemu upravljanju lovišč kneza Auersperga je pripisovati, da so kočevska občinska lovišča kljub povojni volčji nadlegi še vedno sposobna, da se dvignejo — ako se zatro in ugonobijo volkovi — na nekdanji višek, dasiravno so po prevratu mnogo utrpela.

Največja zasluga in priznanje za tako pravilno postopanje v lovstvu gre pač dne 19. oktobra 1927 umrlemu knezu Karlu Auerspergu, ki je bil velik ljubitelj narave. Rad je zahajal v gozd in često v gozdu tudi prenočil, in sicer kar na prostem. V svojem življenju je ustrelil samo enega medveda, akoravno je imel dovolj prilike ustreliti jih mnogo. Gojil in negoval je divjačino po svojih najboljših močeh. Na goratih pobočjih Kulpe je bil zaredil celo uvožene maloazijatske koze bezoarke (capra hircus L.), ki so pa tekom let izginile.

In tako imamo na Kočevskem v lovskem oziru kljub dolgotrajni svetovni vojni in kljub zlem posledicam iste, ki so po mnogih krajih lovstvo prav občutno zadele, še mnogo, česar bi si marsikateri lovec in ljubitelj narave želel in česar pogreša. Revirji sicer res niso bogvekako polni, kakor nekdaj, zato je pa tem več izbire. Če greš na zalaz na srnjaka, se ti kaj lahko primeri, da srečaš kosmatinca medveda ali pa ščetinarja merjasca. Preseneti pa te nepričakovano rad tudi ropar volk, tiho se plazeč za svojim plenom.

Nadel sem si nalogo, da v tem članku v kratkih potezah opišem in orišem predvsem življenje slednje navedenih treh

reprezentantov kočevskih gozdov in podam nekaj doneskov k prirodoslovju in lovu na to divjad. Tekom svojega sedemletnega bivanja v Kočevju sem videl in opazil mnogo, še več pa so mi povedali stari kočevski lovci in izkušeni gozdarji, ki so domala vse svoje življenje preživeli po kočevskih šumah.

*

Ko sem bil še deček, star pet ali šest let, je prišla v mojo rojstno vas ciganska družba, ki je vodila s seboj na verigah dva medveda. Završalo je takrat po vasi, osobito med nami kratkohlačniki, ki smo še »platno prodajali«, kajti o medvedu smo bili že toliko slišali v raznih pripovedkah in pravljicah in naenkrat se nam je nudila prilika, da vidimo kosmatinca, kakršen je, namreč pravega in živega. Postajali in zijali smo okrog ciganske družbe in spominjam se dobro, da sem bil takrat ne malce razočaran. Predstavljal sem si bil namreč po opisu iz raznih pripovedk to zver v svoji otroški domišljiji vse drugače, vse bolj divjo in večjo, kakor pa se je sedaj dejanski izkazala. Seveda nisem imel v tistih časih niti pojma o tem, da se dá medveda ukrotiti in udomačiti in da ujetništvo ne vpliva blagodejno na njegovo rast in organizem. In tako sem takrat prvič v svojem življenju videl medveda.

Marsikateri naš lovski prijatelj ali lovec, ki je doživel sam že nešteto lovskih dogodivščin, mi bo moral odkrito priznati, da medveda drugje kot na verigi ali kvečjemu za ograjo v zoološkem vrtu tudi pozneje, v zrelih moških letih, ni videl. Povsem naravno je to, kajti medved ni divjad, ki bi jo imel vsak lovski revir, kot n. pr. zajca, in so redke celo dežele ali pokrajine, po katerih živi ta visoka, kraljevska divjačina.

Medved — Kočevarji imenujejo medveda v svojem nemškem narečju »Par« — ljubi neprodirne samotne goščave razsežnih gozdov in le v teh si ustvarja svoj brlog med skalovjem, v dupljih ali po jamah pod koreninami starih dreves. V Jugoslaviji ga imamo še na Planini Kopaonik na meji Stare in Južne Srbije, dalje v Bosni, v loviščih Snežniške graščine, v šumah kneza Thurn-Taxisa na Hrvatskem in pa v kočevskih gozdovih. Tu ga po hostah nihče ne vznemirja in tu najde dovolj potrebne hrane, kajti popoln mir in zadostna hrana sta predpogoj njegovega sicer samotarskega življenja. V teh prostranih šumah se medved skoti, v njih presanja svoja mladostna leta in te šume so glavne priče njegovega poznejšega delovanja in nehanja.

V kočevskih gozdovih je bil medved že od nekdaj vsakdanja prikazen in menda celo v mnogo večjem številu kot dandanes.

Valvasor ga omenja, ko popisuje kočevsko ozemlje in Kočevarje, na sledeči način:

»V Lošinjskem gozdu, ki leži na Kočevskem, ima svoj stan pod bukvami in drugim mnogobrojnim drevjem poleg rdečedlakaste in ščetinaste divjačine še mnogo medvedov. Ko je knez Auersperg blaženega spomina pred približno 14 leti (leta 1675.) v tem gozdu lovil, so ustrelili v njem v enem dnevu osem medvedov, pa je potem en sam medved dvanajst Kočevarjev, ki so divjačino gonili, smrtno poškodoval. Pa vendar od teh ni nihče umrl. In ko je podrl nato medved na tla trinajstega Kočevarja, ki se je tudi pisal Medved, je tega medveda ravno v tem trenutku ustrelil neki lovec.«

Lošinjski gozd leži v lovišču občine Stara cerkev. Po mojem mnenju se je vršil pogon na medvede, ki govori o njem Valvasor, na hribu Slovenjevaški vrh (1040 m) ali pa na griču Črni vrh (Kofler Nock, 963 m), ki je mejnik med starocerkevsko, ribniško in polomsko občino, izključeno pa ni, da je bil ta pogon na 578 m visoki Jaselnici (Schweinsberg) ali kje v bližini te. Jasno pa je vidno iz gornjih vrstic Valvasorja, da je bilo po Kočevskem v sedemnajstem stoletju približno toliko ali pa še več medvedov kot je danes srnjadi, saj je bil v zadnjih letih povprečni rezultat celodnevnega pogona na srne pri običajnem dopustnem številu strelcev osem komadov.

Medveda v kočevskih gozdovih omenja tudi vsa poznejša literatura, ki se peča s Kočevarji in popisuje kočevske prilike in razmere, kar bo pač dokaz temu, da je bil medved od Valvasorjevih časov pa do danes po Kočevskem stalna zver. Čudno vsled tega ni, da je dajala vlada v sedemdesetih letih in pozneje, ko so se medvedje občutno zaredili, za pokončavanje teh celo premije, slično kot danes za pokončavanje volkov.

Postl piše pod naslovom »Bärenfang in Gottschee« v svoji knjigi »Malerische Skizzen von Gottschee«, da je znašala državna talija v letu 1864. za glavo medveda 25 goldinarjev, za glavo medvedke pa 30 goldinarjev poleg določene strelnine, ki jo je vrhu tega dobil dotični, ki je medveda na kakršenkoli si bodi način končal in ugonobil. Vsled te za takratne čase izredno visoke premije so osobito tudi kmetje stikali v tistih časih po gozdovih za medvedi in Postl popisuje tak kmečki lov na medveda. Popisal bom ta lov pozneje, ko bom govoril splošno o lovu na medvede po Kočevskem.

V svoji knjigi »Die deutsche Sprachinsel Gottschee«, ki je izšla leta 1895., piše na strani 7 tudi dr. Adolf Hauffen o medvedu na Kočevskem, in sicer sledeče:

»V brezmejnih gozdovih, ki se raztezajo skoro brez prestanka ija do Bosne, prebivajo še divje mačke, jazbeci in medvedje, toda stričku medvedu (Meister Petz) ne delajo ravno sile, ker je razmeroma še dokaj miren tovariš. Pred človekom beži in ne trga domačih živali, temveč se zadovolji s koruznimi storži in divjimi hruškami.«

Opozoriti moram tukaj na dejstvo, da se je število medvedov po Kočevskem okrog leta 1889. precej zmanjšalo, ker je imel do takrat vsak pravico pobijati medvede in je bilo mnogo tudi zastrupljenih. Knez Karel Auersperg je potem ob prevzemu kočevskih gozdov v svojo posest leta 1889. prepovedal polagati po

Plen enodnevnega pogona na srnjad dne 27. novembra 1927 v lovišču občine Livold pri Kočevju. Lovišče je bilo čuvano in varovano in se že leta in leta v njem ni vršil noben pogon na srnjad.

svojih revirjih strup, ker se je upravičeno bal, da se bo medveda po dotedanjih lovskih metodah popolnoma uničilo in iztrebilo. Tudi odstrel medveda je bil omejen in gozdarji ter logarji medvedov niso smeli več streljati, kakor je bilo to do leta 1889. v navadi. Očividno je v tistem času že zmagalo in prodrlo edino pravo načelo, da medved sploh ni nobena huda zver in tudi noben poseben škodljivec in to stališče je dobilo izraza tudi v gori citiranih par odstavkih navedene Hauffenove knjige.

Omenjata pa medveda na Kočevskem že prej tudi učitelja Tomšič in Ivanc v svojem, leta 1887. izišlem zemljepisno-zgodovinskem opisu »Kočevsko okrajno glavarstvo«.

Približno od leta 1870. dalje je naveden medved stalno tudi v kroniki gozdne uprave kneza Auersperga v Kočevju, dočim nam kaže tabela odstrela te uprave vsakoletni odstrel medveda v knezovih loviščih nazaj do leta 1768.

Vsled številnih medvedov, ki so se stalno zadrževali po gotovih kočevskih krajih in so v njih izredno radi imeli svoje brloge, so nadeli tekom let Kočevarji takim krajem celo krajevna imena, kojih naziv je že povedal, da so to prebivališča medvedov. Tako je nastala vas Medvedjek (Bärenheim) na gorskem grebenu med Travo in Gotenico, tako krajevna skupina Medvedji gozd (Bärwald) med vasema Onek in Koprivnik.

*

Naravoslovci dele medvede v več skupin, ki se razlikujejo med seboj po vnanjosti, po načinu življenja ali kakovosti prehrane ali dobe končno svoje ime in naziv po deželah in krajih, ki v njih bivajo. Tako imamo navadnega ali rjavega medveda, črnega medveda, belega medveda, medveda mravljinčarja in mrharja, medveda čebelarja, alpskega in pirenejskega medveda itd.

V kočevskih gozdovih živi rjavi in črni medved. Oba žreta rada mrhovino, oba se rada posladkata z medom ali sladkimi stvarmi sploh, oba pa tudi razbrskata slednje mravljišče, mimo katerega ju vodi pot. Izrazitega medveda mrharja ali mravljinčarja v naših krajih po mojem mnenju sploh ni, temveč žre naš medved povprek vse, kar mu pride pod zobe: sadje, jagode, gobe, meso, lešnike, želod, razne žuželke in polže, oves, ajdo, koruzo itd. V sili se loti tudi rad raznih zelišč. Da pa medved izredno ljubi med, je splošno znano. V jesenskem času razdere in razbrska vsled tega vsako gnezdo čmrljev in jim požre med s satovjem vred. Pri miru pa ne pusti niti gnezda os, ki ga razdere s tacami in razrije z gobcem. Če ga pri takem delu obsujejo ose in začno pikati, tedaj si glasno godrnjaje briše te z obraza s šapami, kot bi si brisal pot s čela.

Ker gredo sladke stvari medvedu izredno v slast, ga po nekaterih krajih tudi vabijo in krmijo s sladko prehrano in ne z mrhovino. V knezovem revirju Podstenice na gorovju Rogu na primer polagajo medvedu — kadar ni ravno pri rokah mrhovine — sladkorno melaso in medved jo žre z velikim tekom in slastjo.

Drugače se pa razlikujeta kočevski črni in rjavi medved ne samo po barvi, temveč tudi po velikosti: črni medved je večji in težji kakor rjavi. Da pa se parita obe vrsti teh medvedov, je gotova stvar in ima črna medvedka mladiče z rjavim kosma-

tincem, in zopet obratno, rjava medvedka z medvedom črne barve. Kako je potem z mladiči iz takih mešanih »zakonov«, mi ni prav znano, lahko je pa mogoče — saj kar se barve tiče — da taki mladiči niso niti popolnoma črni, niti izraziti rjavi, saj od rjavih medvedov niti eden v barvi popolnoma enak drugemu. V splošnem se mi pa zdi, da je črnih medvedov po Kočevskem več kot rjavih, saj kar sem videl ustreljenih, so bili zvečine črni in samo nekaj je bilo rjavih.

Največjega rjavega medveda, kar sem jih sploh videl, ima nagačenega gimnazija v Kočevju. To je pač izredno velik eksemplar. Ustrelil je tega medveda po eni verziji v osemdesetih letih poštar Matija Verderber iz Kočevske Reke, po drugi verziji pa v istem času knezov gozdar Rischavy v Podstenicah.

O vzrokih različne barve pri medvedu ne bom govoril, ker sem premalo naravoslovca. Gotovo pa je, da imajo, kot v živalstvu sploh, naravni zakoni mimikrije na barvo medveda ne baš majhen vpliv.

Telesno ima medved vse znake živali roparice. Gobec ima podolgovat, na koncu top, čelo ploščato, telo pa stisnjeno in na videz v razmerju z glavo malo oslabljeno. Neznansko moč ima v kratkem mišičastem vratu, širokih prsih in v krepkih prednjih nogah, ki sta krajši kot zadnji in zaradi tega je pri teku navzgor hitrejši in urnejši kot navzdol. Noge imajo spodaj podplatu podobno črno trdo kožo, na katero stopa pri hoji. To so tako zvane medvedove tace, ki so oborožene z dolgimi ostrimi krempli, katerih pa medved ne more potegniti nazaj in skriti kot mačka. Prednji dve taci in pa ostro zobovje so medvedovo glavno orožje, s katerim napada in se brani. V splošnem mu pa služita prednji dve taci pri iskanju hrane in gibanju skoro kot človeku roki.

Medvedova moč, ki jo ima v prednjih nogah in vratu, je naravnost bajna in neverjetna. Krementz popisuje v svoji knjigi »Der Bär« nekaj slučajev medvedove jakosti, ki vsled svoje posebnosti zaslužijo, da jih omenim. Piše: »Z enim samim udarcem s prednjima tacama more medved podreti na tla govedo, s prednjima nogama in z zobmi more nesti in zavleči velikanska bremena. Kot slamnate bilke je v strah in trepet vseh navzočih prelomil nekoč medved, ki se je obupno boril s smrtjo, borova debla v premeru tri do štiri palce. Jeseni leta 1867. je podrl na tla ob nekem potoku medved kos govedi. Vsled mukanja živinčeta je pritekel na lice mesta pastir. Tedaj pa je zagrabil medved otepajočo se na tla pobito kravo s prednjima nogama in jo odnesel v veliko začudenje onemelega pastirja preko potoka v gozd, in sicer pokonci hodeč, ne da bi bil vlekel kravo po tleh.«

Krementz omenja nato še drug sličen primer, ko je medved ob reki Lani izvlekel iz močvirja jelena, ki se je pogrezal do vratu, in ga nato pobil in odnesel kakor gori navedeno kravo.

V bližini vasi Grčarske Ravne pri Gotenici so pripravili pred leti cestni delavci par gromad debelega kamenja, da ga stolčejo v gramoz in s tem nasujejo cesto. Na svojem nočnem pohodu je prišel k tem gromadam medved in iskal pod kamenjem žuželk in polžev. Razmetal je vse gromade kamenja in je znosil posamezne preko 60 kg težke skale, ki bi jih dva moža komaj spravila z mesta, na strmi obcestni breg in jih tam drugo za drugo lepo zložil. Delal je torej za par drobcev hrane pravo tlako, ki pa jasno svedoči o medvedovi moči.

Na prvi pogled je videti medved kot zelo nerodna in neokretna žival. Na videz nerodnega in počasnega ga naredi le njegova zibajoča se hoja: pri hoji pregiblje namreč obe nogi ene in iste telesne strani naenkrat kakor n. pr. kamele in nekateri konji, ki so najboljši tekači. Kadar je v nevarnosti ali kadar zasleduje svoj plen, tedaj pa dirja urno kot srna in dela v diru velikanske skoke. V skokih je sploh kljub svoji teži velik mojster. Kadar napade govedo, mu skoči s tal naravnost na hrbet ali za vrat.

Kakor mi je pripovedoval knezov gozdar Jaroslav Skoupil, je opazil na zimo leta 1896. v revirju Podstenice v gozdnem kompleksu imenovanem »Adjunktengrube«, medveda, ki je zasledoval srne in jih trgal ter žrl. Pri tem svojem poslu je delal medved v daljavo skoke po 6 m in sledil v diru srnam s trdovratno vztrajnostjo, dokler jih ni dohitel, potolkel na tla in raztrgal.

Ta medvedova hitrost in urnost je skoro neverjetna, če jo primerjamo z njegovo telesno velikostjo in težo, saj je znano, da je medved najtežja zver Evrope. Popolnoma doraščen, dobro rejen medved tehta namreč 250 kg ali pa še več in je dolg 2 m. Postl piše v svoji gori navedeni knjigi »Malerische Skizzen von Gottschee«, da so ustrelili leta 1862. medveda in ga postavili v Kočevju v gradu na zadnji dve nogi in da je bil ta medved dolg celo 9 čevljev, torej skoro dva in pol metra. Biti je moral pač izredno velik in lep eksemplar.

Svojo telesno gibčnost kaže medved tudi v tem, da se brez težkoč vzpne pokonci, sede na zadek, hodi kratke razdalje le po zadnjih dveh nogah, lomi in trga s prednjima tacama in z gobcem veje in vejice ter pleza po drevju. Najboljši plezalci so srednje stari medvedje, dočim so mladiči pri plezanju, osobito po drevju z gladko debelno skorjo, nesigurni, zelo stari in težki medvedi pa sploh ne morejo več plezati. Dogodi se pa tupatam

tudi medvedom, ki so dobri plezalci, da jim izpodleti, bodisi, da se jim odlomi kaka veja ali pa da napravijo kak neroden prijem in telebnejo pri plezanju raz drevo na tla. Glasno godrnjaje dajejo tedaj na znanje svojo nejevoljo nad nesrečo, ki se jim je pripetila.

Po tankih drevesnih deblih pleza medved na ta način, da se oklene s prednjima dvema tacama odnosno nogama debla, pritisne na deblo prsi ter se opre krepko s stopali zadnjih dveh nog v obe strani drevesne skorje in porine navzgor ter dela potem z vsako posamezno prednjo taco okrog debla prijeme naprej in kvišku, dočim zasadi globoko v skorjo debelih drevesnih debel, ki se jih ne more okleniti in jih objeti, svoje kremplje in si tako pomaga kvišku.

Po posameznih debelih drevesnih vejah stopa medved navadno pokonci hodeč in se v večjo varnost poprijemlje s prednjima tacama gornjih vej. Pri tem kaže često izurjenost in gibčnost, ki je običajna le pri opicah. Raz drevo na tla more splezati medved le ritensko, sicer pa na način, kakor je splezal gor.

Omenil sem že, da tvori velik del medvedove hrane, osobito jeseni, gozdno sadje, tako divje hruške, lesnike itd. Ker je vešč plezanja, se navadno medved ne zadovolji samo s tisto količino sadja, ki je sama odpadla in ki leži po tleh, temveč si enostavno pomaga sam: spleza na hruško ali lesniko in jo otrese. Poleg naravnega nagona, da se prehrani, ima medved v tem oziru tudi potrebno duševno sposobnost, da ve in zna, kako in na kak način bo najlaže prišel do zadostne hrane. Sicer bom pa o medvedovih duševnih sposobnostih govoril še pozneje.

Zaradi tega boš zalotil medveda čestokrat na drevesu, bodisi, da je splezal nanj zgolj iz radovednosti, ki je pri njem zelo velika, ali pa da je šel na drevo iskat hrane. Knezov logar Ludovik Hudolin je pred kratkim naletel na Friderikštajnu na medveda, ki je ravno otresal lesniko. V Dragi pri Loškem potoku so pred leti — kakor mi je pripovedoval knezov gozdar Viljem Tomaschek — opazoval medveda, ki je tresel hruške. Medved je previdno poprijel posamezno vejo in potresel, obenem pa zvedavo pogledal na tla, koliko hrušk je že padlo na tla, ali jih bo kmalu dosti ali pa bo treba tresti še naprej.

V lovišču občine Koče stoji na griču imenovanem »Schachbüchel« stara košata hruška, kateri je medved odtrgal vrh, ko jo je otresal. Kosmatinec gotovo ni mogel priti drugače do sladkega sadeža in se je v sili poslužil skrajnega sredstva: odlomil je cel s hruškami bogato zaplojen popolnoma zdrav vrh drevesnega debla, ga vrgel na tla in na tleh obral. Opazilo se je

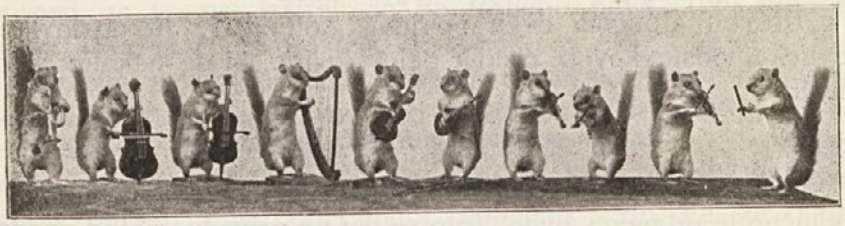
sploh že pogosto in na mnogih krajih, da je polomil medved lesnikovemu ali hruškovemu drevju, ko ga je otresal in obiral, kar cele krepke in debele veje.

Od medvedovih čutov sta najbolj razvita voh in sluh. Ne zaostaja dosti niti okus, dočim pa ima oči slabše.

Izborno razvita čuta voha in sluha dajeta medvedu smernice, po katerih se ravna pri svojih vsakodnevnih pohodih, pri katerih je pa že po naravi jako previden in oprezen. Če se mu zdi kaka stvar količkaj sumljiva, tedaj obstane in jo opazuje, se je včasi ogne počasi in tiho v velikem loku, včasi pa zopet brzo odskoči. Če zavoha kaj nevsakdanjega in nenavadnega, tedaj ga ni zlepa bliže, temveč krene v drugo smer. Voha dobro na velike razdalje, osobito ob ugodnem vetru, slično kakor srnjad.

V Podstenicah na Rogatem gorovju so napravili v knezovem lovišču mrhovišče in v bližini tega na drevesu prižnico, raz katero naj bi knez ustrelil medveda. Dokler je bila prižnica samo 4 m visoko nad zemljo, toliko časa medveda sploh ni bilo na mrhovišče, ker je ovohal človeka, in šele, ko so postavili prižnico na drevesu 4 m više, torej 8 m visoko nad zemeljsko površino, je prilomastil kosmatinec iz hoste in se spravil nad položeno mrhovino.

(Nadaljevanje bo sledilo.)

Kapelnik: »Sedaj pa bratci polhi, pozor! Zaigrajmo eno iz naše domovine, iz kočevskih revirjev!«

Dr. Fr. Jaklič:

Škof Baraga o lovu in ribarjenju severnoamerikanskih Indijancev.

Ko je naš rojak Friderik Baraga misijonaril med indijanskim rodom Ottawa ob Michiganskem jezeru, potem pa med rodom Očipve ob Gorenjem jezeru, je v La Pointe opisal njih življenje v posebni knjigi, ki je l. 1837. izšla v Ljubljani pri Blazniku. Spisal jo je v nemškem jeziku, ker je hotel z njo buditi misijonsko zanimanje tudi izven mej Slovenije. Na njegovo pobudo jo je

pa že istega leta prosto prestavil na slovensko ter deloma okrajšal J. Kek; izšla je pod naslovom »Popis navad in zadržanja Indijanov polnočne Amerike« pri istem tiskarju Blazniku. Kmalu nato je izšel v Parizu tudi francoski prevod.

Naše lovce in ribiče bi morda zanimali iz te knjige, napisane pred nekaj manj kot sto leti, poglavji o lovu in ribarjenju Indijancev.

Baraga je kot graščakov sin že v domačem trebanjskem gradu in potem na gradu Bokalce pri Ljubljani, kamor je kot osirotel dijak zahajal na počitnice, gotovo čul marsikaj o lovu in ribištvu. Morda se je tudi sam osebno kdaj udeležil njunih mikov in zanimivosti. Njegova knjiga ima namreč točne strokovne lovske izraze in kaže, da je njen pisatelj z zanimanjem proučeval in opazoval lovsko življenje. V daljni Ameriki sta pa dobila lov in ribarstvo zanj naravnost življenjski pomen, saj je reva v svojem neizrekljivem idealizmu delil z bednimi rdečekožci tudi njihovo hrano ter tako užival po njihovih zakajenih wigwamih (kočah) divjačino, ki jo je dosegla njih puščica ali svinčenka, in ribe, katere je zajela njih preprosta mreža. Baraga ni imel za naravne lepote, ki pa so v onih pokrajinah tudi precej redke, kaj prida smisla, čeravno je bil dober risar; lov in ribarjenje je gledal iz bolj primitivnega in preprostega vidika.

Prevod[1] dotičnih dveh poglavij, katerim je tu dostavljenih še nekaj odstavkov iz drugih delov knjige, bi se nekako takole glasil:

I. Lov severnoameriških Indijancev.

Lov je poglavitno opravilo Indijancev in nekateri rodovi se izključno le od njega živijo. Zato se mu pa privadijo že od zgodnje mladosti. Nekdaj so streljali divjačino le z lokom in puščico. Ker še niso poznali železa, so pritrdili ostre koničaste kamne na konce puščic; včasi so jih pa okovali z bakrom, ker je v Severni Ameriki mnogo bakrenih rudnikov in ležijo v gozdovih in na bregovih jezer in rek po cele kepe te kovine kar na tleh.

V poslednji dobi pa streljajo Indijanci skoro vedno le s puškami. Posamezni lovci in bolj proti severu celi manjši rodovi pa kljub temu še vedno rabijo lok in puščico ter s tem starodavnim orožjem vsaj toliko ali pa še več divjačine nastrele kot s puškami njih južni rojaki; neprekosljivi mojstri so namreč v proženju loka ter v zadevanju cilja.

---

[1] Kekov prevod je seveda zastarel, večkrat netočen in včasi kaj važnega izpusti. Baragovo nemško izražanje je pa včasi skoro nekoliko enolično in ga je bilo treba v slovenščini nekoliko oživiti.

To je pa tudi povsem umljivo, saj se neprestano urijo. Komaj ti indijanski dečko dobro izhodi, mu že da oče majhen lok z majhnimi puščicami v roke in tetiva potem neumorno poje. Čim bolj Indijanče dorašča, tem večji lok dobiva, naposled si ga pa sam izdela. Močan in lep lok je njegov ponos; z njim zalezuje po cele dneve gozdno perutnino ter je večkrat toliko nastreli, da imajo starši in ostali domači vsi dovolj.

Pred leti je peljal francoski misijonar severnoameriškega Indijanca s seboj v Evropo. Na potu skozi Francijo sta dospela na posestvo vlastelina, ki se je močno razveselil, da bo gledal Indijanca prožiti lok. Po misijonarju ga je torej vprašal, če si upa s puščico zadeti enega izmed pavov, kateri so ravno takrat stali precej daleč proč. Dobrosrčen nasmehljaj je bil edini odgovor divjaka, ki ga je tako vprašanje najbrž čudno zadelo. Izstrelil je puščico in točno prestrelil ptico. Graščak je podvomil, češ, da je le slučajno zadel, kar se mu v drugič ne bo več posrečilo, ter ga je pozval, naj pomeri še na drugega pava. Indijanec je pripomnil misijonarju, da je vendar škoda, kar tako brez haska ugonabljati divne ptice; vlastelin pa je dejal: »Le streljaj, saj ga itak ne boš zadel!« Indijanec je torej pomeril in drugi pav je ležal prestreljen. Grof pa je še vedno dvomil ter se je hotel še z enim poskusom uveriti o indijančevi lokostrelski spretnosti; poprosil ga je, naj izstreli še na tretjega pava. Tudi tega je pogodil. Sedaj je pa graščak že verjel.

Indijanci so po navadi leni; kadar so pa na lovu, zasledujejo divjačino s čudovito vztrajnostjo in hitrostjo. Še bolj se je pa treba čuditi njih izvežbanosti, s katero razpoznajo sled divje živali in gredo za njo po cele dneve, ne da bi jo izgubili iz vidika. Celo v najbolj temni noči takoj natančno vedo, kakšne vrste divjačina je hušnila mimo njih koče, čeravno je niso mogli videti. Tako so vajeni priti na sled ter razločiti stopinje živali, da tudi največje zadevno strokovnjaštvo ni pri njih nič posebnega in se smejejo naši neveščosti.

Tu (v La Pointe) se je pred leti primerilo, da je streljal Evropec v temni noči na indijanskega psa ter ga je smrtno obstrelil, misleč, da je volk. Pes se je še privlekel do gospodarjevega doma in ta je brž razumel, kdo je ustrelil žival. Trdno je bil uverjen, da je tujec to nalašč storil, da pokaže svoj prezir do »rdeče kože«. Drugo jutro je šlo nekaj Indijancev na storilčevo stanovanje ter so ga peljali pred svoj zbor, zahtevajoč od njega, da se izjavi o storjeni žalitvi.

Belokožec je zatrjeval, da res ni mislil ustreliti psa, ampak da ga je imel za volka, saj je bila noč le pretemna, da bi mu

bilo mogoče razločiti. Indijanski glavarji so mu pa padli v besedo, kako to, da ni spoznal psa po hoji. Evropec je odvrnil, da tega ni mogel in da sploh ni človeka, ki bi že po šumu stopinj ločil ti dve sorodni živali. Ko so pa divjaki to slišali, so se vsi na ves glas zasmejali; začeli so briti norce iz njegove nevednosti ter so brž izpustili »tega ubogega norčka«, kot so ga imenovali.

Indijanci so na lovu jako odločni in pogumni, zraven pa tudi skrajno previdni. Večkrat pridejo v nevarnost spričo velikih severnoameriških m e d v e d o v, ki so izredno divji; vendar se le malokdaj zgodi nesreča. Indijanec ima namreč za pasom vedno velik nož, s katerim se brani, če prilomasti ranjen medved nadenj.

Rabijo tudi raznovrstne pasti in zanke, v katere lovijo medvede, sedaj pa imajo večidel železne, katere jim prinesejo belokožci v zameno.

Indijanci so kaj praznoverni. Mnogi so prepričani, da jih divje živali razumejo, če jih ogovarjajo. Hackewelder sporoča tole dogodbo o indijanskem lovcu, ki je streljal na orjaškega medveda ter ga je smrtno ranil: Zver je začela žalostno tuliti in se valjati po tleh. Indijanec je šel malo bliže ter ji je mirno govoril: »Čuješ, medved, ti si pa velik strahopetec, ne pa junak, za kakršne bi vaš rod rad veljal. Da bi bil ti junak, bi zdajle kazal možato srčnost ter bi ne tulil in javkal kot stara ženica. Saj ti je vendar moralo biti dobro znano, da živi tvoj rod v neprestani vojski z vsem našim ljudstvom in da moramo torej oboji vedno biti pripravljeni na vojno usodo. Medved, če bi bil ti mene zmogel, bi bil jaz moško in junaško prenašal bolečine ter bi umrl po viteško, — ti pa se tu vališ in tuliš ter delaš s svojo malosrčnostjo sramoto celemu svojemu rodu.«

Hackewelder je poslušal Indijanca. Ko je ta zadal zverini smrtni zamah, je šel k njemu ter ga je vprašal, če on res meni, da ga je medved razumel. »Kajpak da me je razumel,« je odvrnil Indijanec; »ali nisi zapazil, kako ga je bilo sram, ko sem mu očital malosrčnost?«

V pragozdih Severne Amerike naletiš na orjaška, debela drevesa, ki so od starosti že kar votla. V takih duplinah medvedje radi prezimujejo. Če Indijanci kakšnega izpazijo, obkolijo drevo; pa ker imajo po navadi le lahke sekirice s seboj, jih stane obilo truda, preden drevo posekajo, ker je navadno le zgoraj votlo, spodaj pa docela zdravo.

Anglež, ki je preživel več let med severnoameriškimi Indijanci, opisuje tak prizor: Zimskega dne se je napotil z divjaki v gozd ter je spotoma obstal pred ogromnim drevesom, ki ga je začelo zanimati. Lubje je bilo vse izpraskano, v precejšnji višini je

bilo pa videti odprtino. Domneval je, da spi medved v duplini zimsko spanje. Brž se je vrnil k ostali druščini; razodel ji je, kar je videl, ter jo je pozval, naj gre sekat drevo in ubit kožuharja.

S kraja ta posel nobenega ni kaj mikal, ko je drevo imelo po evropčevem opisu okrog 20 čevljev v objemu, torej 6 čevljev v premeru, sekire so pa imeli majhne, komaj poldrug funt težke. Naposled jih je pa upanje na velikega in debelega medveda le vzdignilo.

Cela truma se jih je drugo jutro napotila na kraj visokega drevesa; tako debelo je bilo, da so že mislili opustiti svojo namero, ko so ga precenili od blizu. Končno so pa vseeno začeli z delom. Obstopili so drevo ter ga začeli od vseh strani obsekavati, kolikor jih je sploh moglo zraven; ko so se pa prvi upehali, so pristopili drugi in so tako delali poldrug dan. Šele naslednje popoldne je velikan zagrmel po tleh.

Vsi so napeto čakali, kaj bo. Anglež je napel puško ter se vstopil pred drevesno luknjo. Na njih veliko radost je res kmalu prigodrnjal izredno velik medved iz votlega debla. Počilo je in zavalil se je. K mrtvi mrcini pa je prihitela stara ženica, ga je objemala in celo poljubljala ter ga prosila odpuščanja, ker so mu končali zimovališče in življenje.

Medved je bil tolik, da je tehtal kakih 500 funtov, in tako debel, da je bila plast masti ponekod 6 palcev debela.

Razen medvedov, katerih je po severnoameriških pragozdih neverjetno veliko, nudi tukajšnji lov še te-le živali: bobre, vidre, ježevce, divje mačke, volkove, srne, jelene, male in velike lose, severne jelene, bivole in ture; poleg tega pa še veliko manjših živali, katere Indijanci kar lovijo, ne pa streljajo.

B o b r a imajo indijanski lovci zaradi njegovega dragocenega kožuha prav posebno v čislih. V bolj severnih pokrajinah je zelo razširjen; tu v srednjih krajih je postal sicer že bolj redek, pa jih vseeno vsako leto precej postrelijo; proti jugu in vzhodu ga pa ni več dobiti.

Ta žival ima silno ostra čutila, zato morajo Indijanci biti skrajno oprezni, če ga hočejo ujeti ali ustreliti. Znano je, da si bober zgradi močne hišice iz vej in debel, in sicer tik ob reki ali jezeru. Proti vodi si pusti odprtino in brž ko začuje najmanjši šum, se zažene v vodo ter plava pod vodo ali na drugi breg, ali pa na kak drug oddaljen kraj, kjer ostane skrit, dokler nevarnost ne mine. Preden se pa požene v vodo, da močan glas od sebe ter tako opozori še svoje sosede na nevarnost, da še oni ubežijo.

Zato pa Indijanci bobre rajši kar lovijo kot pa streljajo. Sedaj imajo že skoraj povsod železne pasti, v katere denejo vabo ter

jo oškropijo s kolinsko vodo ali pa z drugimi dišavami, da žival že od daleč privabijo.

Kadar zamrznejo reke in jezera, si napravijo bobri luknjo v led, skozi katero prhnejo v vodo. Indijanci pa tudi na nekaj mestih, malo proč od bobrovih hiš, prebijejo led in se razpostavijo s koli v rokah okrog vdrtin. Bobri namreč ne morejo po svojem skoku v vodo prav dolgo vzdržati pod vodo, zato priplavajo k tem luknjam, da skozi nje zadihajo. Kadar pa kateri iz vode glavo pokaže, zadihne poslednji pot, kajti zraven ždeči Indijanec ga hipno udari s kolom po glavi.

Tudi v i d r e indijanski lovci močno cenijo, posebno zaradi njih dragocene kožuhovine, in jih neutrudno zalezujejo. Človek bi komaj verjel, kako trdo življenje imajo te živali. Indijanci zatrjujejo, da tudi najmočnejši mož ne more vidre zadaviti s samimi rokami brez orožja. Belokožec, ki je dolga leta preživel med njimi, se je hotel sam prepričati o resničnosti te trditve. Posrečilo se mu je, vidro živo ujeti, ter jo je poskušal umoriti. Celo uro je v svoji krutosti stiskal in daviI ubogo žival, pa je ni mogel zadaviti.

A m e r i š k i j e ž e v e c je nekako tako velik kot srednje velik pes, le da je na prav kratkih nogah. Njegove bodice so dolge tri ali štiri palce in bele barve. Indijanci jih veliko polovijo, pa kar brez pasti, ker je ta žival tako lena in neumna, da niti ne poskusi ubežati, če zagleda sovražnika. Včasi se mudi dva do tri tedne na istem mestu in ko je pomulil vso travo in vse protje okrog sebe, ostane več dni brez hrane, preden se v svoji lenobi odloči, iti malo dalje. Včasi spleza na spodnjo vejo kakega drevesa ter jo tako dolgo gloda, da jo pregloda in pade z njo vred na tla. Indijanci so to že pogosto videli. Neumnost in lenoba te živali je prišla pri njih že kar v pregovor.

Ježevčevo meso je sicer okusno, vendar trdijo, da kdor ga veliko zaužije, čuti težko trudnost po udih in bi kar naprej spal. Njegove bodice različne barvajo in jih potem rabijo za okrasek.

Pes pride samo enkrat v bližino ježevca, potem pa nikdar več; ta žival mu namreč zasadi svoje igle v gobec in večkrat tudi v oči ter ga vsega zdela.

Tudi d i v j o m a č k o vzame Indijanec na muho. So namreč sila debele in njih meso je za divjake, pa tudi za belokožce prava slaščica in menda prav okusno.

Posebno pa so veseli, če ustrelijo kakšnega v o l k a, kajti ta zver jim je zelo škodljiva, ker le preveč posega v njihove lovske pravice. Volčjega mesa se rdečekožec nikoli ne brani, tudi kadar ni v okolišu lakote.

Srne so tako številne, da se Indijanci hranijo po nekaterih pokrajinah skoraj izključno le z njimi. Nekateri severni in zapadni divjaki so pa še tako barbarski, da nastavijo usta k srnini rani ter pijejo curljajočo gorko kri.

Nad srne gredo tudi ponoči ter jih ponekod še več nastrelijo kot podnevi; čim bolj je noč temna, tem bolj se lov posreči. Naredijo pa takole: Pripravijo si bakle, ki svetlo, pa počasi gorijo. Potem stopita dva v majhen ribiški čoln, pritrdita gorečo plamenico na njegov prednji del, za plamenico pa postavita več vej, za katere se eden s puško v roki skrije, drugi pa sedi na zadnjem koncu čolna ter tiho in oprezno vesla. Srne imajo posebne prostore ob bregovih rek odbrane, kamor ponoči redno hodijo pit in se past na bujno travo. Lovca mirno čakata pred takim napajališčem, da se prikaže srna, potem pa tiho veslata proti nji. Živali se lučka kaj lepa zdi in ker ob nji ne vidi nič drugega kot zeleno vejevje, obstoji in, nič hudega sluteč, tako dolgo strmi v prijetno svetlobo, da priveslata lovca v strelno daljavo in mora uboga žival poplačati kratki užitek z življenjem. (Konec bo sledil.)

Venčeslav Hanzlovsky, Mrzli Studenec:

Gorski lov in lisice.

Ko so me iz enolične ravnine premestili v visoko gorovje pod Triglavom, sem se prepričal, da je zelo velika razlika med gorskim in poljskim lovom. Že sam teren zahteva vso drugo hojo, pažnjo, spretnost in vztrajnost kot v ravnini. V gorovju je tudi manj živali kot v dolini in ta redka divjad je mnogo bolj spretna, oprezna in previdna kot ona v ravnini. Še večjo vlogo igrajo vremenske razmere, ki se v gorah neverjetno hitro izpreminjajo.

Predstavljal sem si svojčas, da je zalezovanje divjačine v skalnatih, goratih krajih tem lažje, ker je več kritja za lovca, da z lahkoto zalezuje svoj plen; a v resnici je vse drugače. Vsaka divjad, od najmanjše do največje, se najrajši nahaja — bodisi ob času počitka ali na paši — le na vzvišenih krajih, na ostrih robeh, rebrih, vrh klancev in glav. Dostop do živali je vedno težaven in večinoma brezuspešen, ako nimaš dobrega vetra in kritja. Z vzvišenih krajev divjad lovca skoro vedno prej zapazi nego lovec njo. Ako je divjad prepodena, potem si skoro izključno izbira samo vzvišene prostore, odkoder s podvojeno previdnostjo

LOVSKA ZVEZA SLOVENIJE Lovec

opazuje okolico. To lastnost imajo vse vrste pernatih in dlakastih gozdnih živali. Ko je lovec že pri zaželenem uspehu in siguren strela, udari slučajno z nogo ob kamen, ki ga na poljskem lovu le redko dobiš — in že je vse izgubljeno — — Prepodena žival se komaj na drugem ali tretjem klancu ustavi, kot kip mirno postoji, nateguje vrat, vije glavo na vse strani, se hitro prestopi, po navadi široko razkorači in je vsako sekundo pripravljena odskočiti, pobegniti ali zleteti. Najbolj opreza v ono smer, odkoder je pribežala ali priletela, ker predobro ve, da pride zalezovalec večinoma od iste strani.

Ako nadaljuješ zasledovanje naravnost po sledi bežeče divjadi, je skoro gotovo ne dobiš pred oči, še manj na strel, ker te prej zapazi, kot ti njo. Nekaj uspeha imaš le tedaj, če v velikem loku obideš klanec, na katerem domnevaš svoj plen in to le ob ugodnem vetru. Taka obkolitev je posebno pri srnah in zajcih umestna in se najbolje obnese v zimskem času.

V nižinah imajo lisica, jazbec, divji maček itd. svoja skrivališča po večini v zemeljskih rovih pod kakim parobkom, starim drevesom, ob obrežju ali na prostem v zemlji, v gostem grmovju. Tu jih lovec lahko izkoplje, ker ni zaprek. V visokem gorskem terenu te udobnosti skoro nikdar ni. Tam dobi lovec lisičje jame skoro izključno v naravnih skalnih duplinah, katere se brez kladiva, krampa in smodnika težko ali sploh ne dajo razširiti. Na izkopanje te zveri sploh ni misliti. Pred skalno duplino zakuriti ima le tam nekaj uspeha, koder je nekaj prepiha, da potegne dim v rov; koder pa tega ni, je ogenj brezuspešen. Ako skobce v skalne dupline nastaviš, se ti med desetimi slučaji mogoče samo enkrat posreči.

V gorovju mora lovec na sleherni korak paziti, da ne stopi pretrdo na kamen, da ne zadene vanj, da ga ne sproži, da se ga s palico pretrdo ne dotakne itd. V ravnini spotoma lahko malo zadremlje, vendar gre hoja srečno dalje; poskusi pa v gorovju za par trenutkov oči zatisniti — posledice boš sam čutil, pa še pošteno. V ravnini ne potrebuješ smuči, krpljev, derez; kar je v gorovju večkrat neobhodno potrebno. V dolini mi je zadostovala puška-dvocevka za šibre, v gorovju se poslužujem skoro izključno samo risanice. Z njo pa je treba imeti veliko vaje in šole. S šibrami streljati se kmalu privadiš. S samo kroglo na razdaljo 100 do 200 korakov pogoditi napol skritega srnjaka ali sredi frate čepečega zajčka, pa ni lahko. Tu so potrebni: bistro oko, mirna roka in hladna kri.

Preko poletja je v gorovju še dokaj divjadi, ko pa pade prvi sneg, se že po večini vse odpravlja in pomika v nižje lege. Ob

prvem snegu hkratu izginejo, razen ščinkavca, zelenca, krivokljuna, senice in nekaj kalinov, vse ptice pevke; istotako izginejo slučajno tu nahajajoči se kljunači in mali skobci. Ob večjem snegu ostanejo le nekateri močnejši komadi ene ali druge vrste gozdnih četveronožcev v planinskih krajih. Ostane nekaj ščinkavcev, zelencev, krivokljunov in črna žolna, kateri so pripravljeni ludi življenje žrtvovati, da ne zapuste gorske krasote. Gorovje je prav za prav le letno pribežališče najrazličnejših živali. V hudi zimi je pa skoro popolnoma zapuščeno in mrtvo.

Mnogo divjadi, katera se zaradi lažje prehrane poda v nižino, se ne vrne več v zelene gore, ker jo je v dolinah kruta smrt dohitela. Da bi divjad vedela ali čutila, kolikim nevarnostim se izpostavlja v pozni jeseni v nižjih legah, bi gotovo rajši še bolj stradala, gazila 1, 2 do 3 m snega, samo da se izogne obilim lovcem, lovskim tatovom, zankarjem, podivjanim psom itd. — Mnogokrat sem slišal lovce —»pozimi, ko pridejo srne s hribov, jih bomo. Škoda za vsako, katera nam uide, ker je potem itak ne bomo več videli.« Tako se v ravnini pripravljajo na naše gorske reveže.

Preko zime ima posebno lisica v nižjih legah svoj največji dobiček, katerega mora mnogokrat s svojim kožuhom plačati. Po kmetih koljejo prašiče in ostanke puščajo na gnoju in ob vodi, koder čreva spirajo. To je za lisico prava delikatesa. Mnoge ženice pozabijo zapreti kumik, a nizko sedeča perutnina se lisičjemu gobčku nič ne ustavlja. To ugodnost čutijo ludi kune, dehorji, divje mačke itd. ter se ob hudi zimi previdno pomaknejo v dolino. Preko zime ostanejo v višini izključno le prave gorske lisice, kune itd., katere se ludi po vnanjosti zelo razlikujejo od onih iz ravnin.

V dolini se divjad privadi na ropot, kričanje, vpitje, lajanje, streljanje itd., česar v gorovju ni. Tam gori jo vsak najmanjši šum preplaši in vznemirja. V dolini je privajena vsakdanjim izpremembam, čemur se v višini ne more zlepa privaditi. Vsaka še tako majhna izpremememba jo napravi sumljivo in se ji v velikem loku izogne. Ako lovec na mesto, kjer lisica po navadi hodi, vrže samo papir ali vejico, gotovo ne pojde več tam. Pod drevesom, mimo katerega lisica vedno teka, malo odkoplji zemljo, položi tam kamen ali kaj železa; ne boš je več sledil pod drevesom in ludi v bližini ne. Našel sem poginulo srno, ki so jo lisice že napol snedle. Šel sem s smuči do nje in naravnost naprej; celo zimo ni prišla nobena lisica več zraven. V dolini lisice niso tako nezaupljive in ne vidijo v vsaki najmanjši izpremembi človeško pretkanost.

Kako vplivajo vremenske izpremembe na divjad, je skoro slehernemu lovcu znano. Da se pa to v gorovju čuti v podvojeni meri, je vsakdo lahko prepričan. Spočetka, ko sem prišel v gorovje, sem se čudil, da se ob najlepšem, jasnem in mirnem jutru noben petelin ne oglasi, niti kure ne kokajo; le tu pa tam zaropoče in zašumi, ter odrine petelin na pašo. To je znamenje, da bo na večer sigurno deževalo, ali da se bliža nevihta. Na večer sem mnogokrat opazil, ko so petelini vpadali, da so se vsi spuščali precej nizko v drevje in so se takoj stisnili k deblu ter so popolnoma molčali. To je sigurno znamenje, da bo preko noči deževalo ali snežilo. Ako petelin sploh ne obišče svojega navadnega mesta ter ostane kje v zavetju v mladem gostem lesu, se pripravi na večdnevno slabo vreme. Kadar ruševec sluti nevihto ali snežne zamete, ostane zjutraj v drevju in sploh ne poje ali samo redkokdaj zapiha. Vpitje črne žolne pred dežjem je pa vsakomur znano. Dokler se ptice pevke sučejo visoko v vrhovih dreves in prepevajo, bo lepo vreme; če pa prihuljeno in tiho skačejo nizko ob drevju, bo kmalu vremenska izpremememba. Če ob slabem vremenu počno ptice prepevati, se kmalu izpremeni na dobro.

Ob južnem vremenu zapaziš preko dneva ob vsaki uri eno ali drugo vrsto gozdne živali nemirno begati po gozdu in fratah, kar lovca mnogokrat pripelje do zaželenega uspeha. Ob severnem vremenu izstopa divjačina zelo pozno v mraku in se z dnevnim svitom že skrije. Preko dneva jo zelo redko vidiš. Ob severnovzhodnem mrzlem vetru naj lovec ostane doma, ker se divjačina ob tem vremenu skrije v goščave ter le redkokdaj izstopa. Ob južnem vremenu lisica sigurno obišče že privajena mesta; ob severnem vremenu komaj vsak tretji ali četrti dan, ob pustem krivcu pa sploh ne. Še zajček pozna vetrove in ob jugu se bo večkrat preko dneva srečal z lovcem sredi steze, poti ali ceste. Ob drugih vremenih ga zlepa ne vidiš, posebno pa na cesti ne ali le redko. Ob južnem vremenu kune vse gozdove prekrižajo, a ob drugem vremenu so kot izumrle. Tu se vidi, da čuti dlakasta žival istotako kot vse ptice vremenske izpremembe.

Ako hoče imeti lovec v visokem gorovju sigurnejši uspeh, naj pazi na sledeče malenkosti. Orožje naj ima tako pristreljeno, da je pri tak redki divjačini redkega strela siguren. Dober ročni daljnogled in daljnogled na puški sta neprecenljiv zaklad. Zalezuj vedno proti vetru. Premikati se moraš počasi in previdno kot megla. Hoditi moraš tako tiho, da samega sebe ne slišiš, ker tako te tudi divjad ne bo slišala. Hoditi moraš vedno tako, da se kriješ. Vedno moraš prej zapaziti divjad, nego ona tebe. Dobro pazi,

na kaj, kako daleč in kam streljaš. Nože, vžigalic, koščka vrvice in hrane, vedno nekaj več kot treba, pelerine ali odeje nikdar doma ne pozabi. Priporočam, da tudi kompas in zemljevid lovišča s seboj nosiš.

To so moje dolgoletne izkušnje, katere pa mogoče nasprotujejo izkušnjam drugih, zato prosim, da mi vsak prizadeti oprosti.

Lisice.

Mnogokrat sem prisostvoval, ko se je razpravljalo o lisičjem življenju. Slišal sem lovce, kateri imajo o lisici čudne nazore in pojme. Nekateri si niso na jasnem, s čim se lisica preživlja. Drugi lisičjo korist pretiravajo in ji hočejo celo nedovoljeni lovski čas prisoditi. Zopet drugim se lisica smili, ako se zastrupi ali ujame v skobec in žele vse to odpraviti. Največ lovcev pa hoče iz same dobičkoželjnosti uveljaviti, da se naj lisica zatira samo preko zime, ko ima lep kožuh, čez leto pa v miru pusti, ne da bi vprašali, kaj preko poletja počenja.

Po dvajsetletnem gozdnem življenju sem prišel do prepričanja, da lisica vse uživa, razen kamenja, kovine in lesa. Uživa vse vrste mesa, sadja, semen, zelišč in koreninic. Za vado nastavljamo največkrat pse, mačke, odrte lisice in kune, poginule ptice vseh vrst, kosti, drobovino različne divjadi, ribe itd. Kako lisica hrano popada, je odvisno od gladu, njene družbe, njene prefriganosti in izkušenj. Ako je zelo gladna ali če čuti v bližini drugo lisico, popade že prvo noč vado, najsi je sveža ali stara. V nasprotnem slučaju jo pa po cele tedne ali mesece pusti nedotaknjeno.

Ustrelil sem na večer psa, mačko ali vrgel odrto lisico; drugo jutro je bila vada že načeta ali odnešena. Ob južnem vremenu ji gre vsaka vada najbolj v slast. Prosto ležečo vado zlepa ne vzame. Prednost daje hrani, katero sama najde (borovnicam, jagodam, hruškam, brusnicam itd.); posebno pa oni, katero si sama ulovi (vsem vrstam ptic, zajcem, vevericam, mišim, črvom, hroščem itd.). V vse poginule in prostoležeče živali ima veliko nezaupanje; posebno pa v nastavljeno vado, kar zelo dobro razločuje od druge prehrane. Tudi dobro razločuje, kaj je nastavljena vada, ali kaj so le proč vrženi ostanki. Ob potih, stezah in cestah, koder vozijo vozniki ali hodijo delavci in drugi, se kaj rada sprehaja in pobira ostanke, kar imenovani od svoje bore hrane proč vržejo. Hodi na gnojišča, greznice in pred duri posameznih hiš ter pobira ven vržene pomije; kuram sne ostale žgance in kuhano koruzo itd. V sili pozobije celo surovo koruzo

in slično. Kaj rada šeta ob nezamrznjenih mlakah, potokih in rekah ter lovi vse, kar se nahaja ob vodi ali v vodi.

Pozimi lisičja škoda ni tako občutna, kakor preko poletja, posebno v visoko ležečih gozdovih. Za časa gnezditve ptic je škoda neverjetna. Koliko valečih stark pokonča; še več v gnezdu čepečih mladičev, a največ mladičev, ko zapuste gnezdo in se le po tleh potikajo. Mladih zajčkov lisica ne prezira.

Nisem nasproten mnenju, da razen škode, katero napravlja iz lovskega stališča lisica med divjačino, tudi iz stališča gozdarstva in kmetijstva nekoliko koristi. Gotovo je pa škoda večja kakor korist, in kdor je temu mnenju nasproten, naj vsaj deset let pozimi in preko poletja preživi v velikih gorskih gozdovih. Po preteku te dobe bo imel vse druge izkušnje in mnenje kakor doslej.

Več koristiti more lisica v dolinah in ravninah, kjer so polja; koder — razen jerebov, prepelic, fazanov, škrjančkov in drugih pevcev, zajčkov, domačih kokoši itd. — lovi miši, črve, vsakovrstne žuželke itd. Vprašal sem že na stotine kmetovalcev, kakšnega mnenja so o lisičji koristi, a sem zelo slabo naletel. »Koliko miši lisica pokonča, ne vemo in ne občutimo; koliko nam pa kokoši, rac, gosi itd. odnese ali podavi, to pa zelo dobro občutimo,« mi skoro sleherni zatrjuje in vsak ji želi le smrt.

Leta 1925. je preko poletja lisica v gorski vasi pobrala 37 kur; v drugi 14 in v tretji 21. Naj se izračuna za eno leto škodo ali korist; katero obojih odtehta drugo?

Še drugače je v razprostrtih gorskih gozdovih. Iz gozdarskega vidika je lisičja korist malenkostna, koder lisica ne zahaja v drevesnice, kjer miši največ škodujejo; ne hodi rada po golih fratah, kjer je veliko miši, in tudi v oplodnih, prebranih sečnjah jo je kaj redko videti. V goščavah pa itak ne more veliko koristiti. Iz lovskega stališča je pa njena škodljivost neprecenljiva, kar mi bo marsikateri lovec ugovarjal, katerega pa prosim, naj sledeče premisli: Gozdna perutnina in tudi mnogo ptic pevk ljubi za gnezditev mesta ob stezah, poteh, ob robovih kultur, livad itd., ki jih lisica najrajši obiskuje in pokončuje tam valeče ptice. Gozdna perutnina se ob snežnih zametih kaj rada pusti na tleh čepeča zasnežiti, in sicer najrajši ob potih, kopiščih itd. Tu ima lisica zelo lahak posel. Ponovno sem našel take sledove. Vsakemu lovcu je znano, da kura, kadar vodi svoja piščeta, pri vsakem malem šumu dá znamenje, se sama odstrani, a piščeta prepusti svoji usodi. Nevedno pišče se za silo skrije pod travo, listje in slično; ali se pritisne v kako jamico, pod korenino, kamenje in podobno ter čaka sovražnika. Človek jih lahko z roko vse

polovi; koliko lažje jih lisica pobere? Ubogi mladiči vseh vrst ptic pevk, se le po tleh klatijo, kakor hitro zapuste gnezdo, in tu ima lisica prelahek posel.

Kolikokrat sem mladega zajčka z roko prijel, ali s klobukom pokril. Lisica takega ne pokrije s klobukom, temveč s šapami in zobmi. Par dni stari kozlički srn in gamsov se z lahkoto ulove ali kar poberejo. Videl sem, ko je lisica že starejšega kozlička preganjala; kako ne bi majhnega, ki sploh še ne more begati. Večkrat smo pred lisičjo jamo dobili nožice srnic, katere sigurno niso vedno same poginile.

Opazoval sem lisico, kako se je iz same preobjestnosti v svojo zabavo igrala z ujeto žrtvijo. Ujetega reveža je toliko z zobmi stisnila, da ni mogel uiti, ga spustila, planila za njim, vrgla v zrak in ga že v zraku prestregla, čezenj preskakovala, se po njem valjala, dokler ni izdihnil. Taki žrtvi je po navadi samo glavo odjedla, a drugo je zakopala. Ali ni to trpinčenje živali?

Res je, da lisica kaj rada zauživa bukov žir. Ponovno sem našel slično v njenem želodcu; meso pa ji gre čez vse. Sadje, razno semenje in slično, kakor tudi miši, žuželke in različen mrčes pobira in lovi večinoma stara, ohromela in brezzoba lisica.

Ako kličeš jereba, pride mnogokrat lisica namesto jereba. Oponašaj zajca ali raco, pride ti lisica. Ako oponašaš druge ptičke, zopet pride lisica. Ako vpijejo mladiči za materjo za hrano, pride lisica. Ako iščeš zastreljenega petelina in slično, te lisjak prehiti; posebno, ako greš za zastreljeno živaljo šele čez dan ali dva, dobiš skoro sigurno le malo perja, dlake ali ostanke pojedine.

V naših krajih je pač lisica največja in najbolj krvoločna zver. Da pa lisice ni lahko popolnoma zatreti, je vzrok, da je od vsega lisičjega plemena preko 70% samic, katere za razmnoževanje predobro skrbe.

Lovci! Upoštevajte navedeno, potem si napravite o lisici sodbo.

(Konec bo sledil.)

Dr. Janko Ponebšek:

I. ptičja razstava društva Zoo v Ljubljani.

Razstava živih ptic, ki jo je priredilo društvo Zoo v Ljubljani v paviljonu I ljubljanskega velesejma v jeseni ob priliki 165 letnice Kmetijske družbe za Slovenijo od 1. do 10. septembra 1928, je uspela nepričakovano dobro tudi v gmotnem oziru. Temelj zbirki je položil g. Leopold Egger, revident drž. železnic v Ljubljani,

ki je podaril svojo nad 60 vrst obsegajočo zbirko živih ptic. Gojil jih je že nekaj let v kletkah ter pridružil tem udomačenim ptičam najpomembnejše zastopnike naše domače favne, tako da bi se ta prva ptičja razstava v Sloveniji po vsej pravici mogla imenovati tudi Eggerjeva. Lepo število razstavljenih ptic so posodili društvu Zoo za dobo razstave njegovi dobrotniki, lovci, lovski zakupniki in ljubitelji ptic. Da se ohrani v spominu vrste, ki so bile razstavljene, jih navajam razvrščene po Reichenowu v dotične rodove in vrste.

Rod: Race — Anatidae — Enten.

1. Velika divja raca, Anas boschas L.: 3 mladice samice, ki jih je vzgojil in društvu podaril g. Feliks Egger; odrasla samec in samica, ki jih je podaril društvu g. dr. Pavel Krajec: 5.

Rod: Čaplje — Ardeidae — Reiher.

2. Kvakač, Nycticorax nycticorax L., Nachtreiher: mladica iz l. 1928., ujeta v Trnovem (Ljubljana), društvu podaril upokojeni strojevodja g. Ivan Breceljnik: 1.

Slovenija ni pokrajina jezer in močvirij, zato vodne in močvirne ptice pri nas niso posebno pogoste prikazni.

Rod: Fazani — Phasianidae — Fasanen.

3. Navadni fazan, Phasianus colchicus L., Jagdfasan: samec, last g. pleskarskega mojstra I. Mekinde: 1.

4. Poljska jerebica, Perdix perdix L., Rebhuhn: 2 samici, last g. dvornega gatilca V. Herforta: 2.

5. Prepelica, Coturnix coturnix L., Wachtel: 3 samice, ki jih je imel g. Egger že dalje časa ujete: 3.

Rod: Golobje — Columbidae — Tauben.

6. Grivar, Columba palumbus L., Ringeltaube: 1 samec, last g. dvornega gatilca V. Herforta: 1.

7. Grlica, Turtur turtur L., Turteltaube: 2 samca in 1 samica, že dalje časa ujeti: 3.

Mimogrede naj omenim, da je imel g. Egger na razstavi tudi samca domače grlice.

Rod: Sokoli — Falconidae — Falken.

8. Kragulj, Astur palumbarius L., Hühnerhabicht: 2 samici, last restavraterja g. Tomca v Ljubljani: 2.

9. Navadni mišar, Buteo buteo L., Mäusebussard: 3 ptice rjave faze, in sicer: 1 mlada, izredno močna samica, ujeta nekje pri Šmarjah v ljubljanski okolici, 1 mladič, iz gnezda vzet pri Srednji vasi v Bohinju, in 1 mladič, ki ga je podaril društvu poštni upravitelj g. Ferdo Gaspari v Spodnji Šiški: 3.

10. Sršenar ali osar, Pernis apivorus L., Wespenbussard: mlad samec in mlada samica, vzeta iz gnezda spomladi 1928. leta na Pohorju, društvu prodal g. Ivan Simončič v Mariboru za 500 Din, 1 mlad samec, vzet iz gnezda nekje pri Logatcu, društvu prodal za 100 Din veter. referent g. Alfonz Zdoljšek v Logatcu: 3.

11. Ostriž, Falco subbuteo L., Baumfalk: 1 samec in 1 samica, vzeta iz gnezda spomladi 1928 pri Stanežičah nad Vižmarji, ki jih je društvu prodal za 100 Din g. Biłenc v Ljubljani: 2.

12. Južna postovka, Cerchneis naumanni Fleisch., Rötelfalk: 1 samec in 1 samica, ki jih je vzel iz gnezda dne 15. avgusta 1928 g. Egger v Kušlanovem gradu pri Logu ob progi vrhniške železnice: 2.

Rod: Sove — Strigidae — Eulen.

13. Velika uharica, Bubo bubo L., Uhu: odrasla samica, last predsednika Slovenskega lovskega društva v Ljubljani, odvetnika g. dr. Ivana Lovrenčiča: 1.

14. Mala uharica, Asio otus L., Waldohreule: 1 ptica, last prof. obrtne šole g. Jos. Kremenška v Ljubljani: 1.

15. Lesna sova, Syrnium aluco L., Waldkauz: 3 ptice rjave faze, in sicer 2 ptici podaril društveni predsednik g. prof. dr. Alfred Šerko iz l. 1927., druga pa iz l. 1928., in 1 je prinesel g. prof. dr. Milan Šerko spomladi 1928 iz Cerknice: 3.

16. Čuk, Athene noctua Scop., Steinkauz: 1 samec, ki ga je dobil g. Egger l. 1926. iz Divače, last Ornitološkega observatorija v Ljubljani: 1.

17. Pegasta sova, Strix flammea L., Schleiereule: 3 mladice, ki so se izvalile v graščini Smlednik in jih je društvu podaril dne 9. septembra 1928 g. Henrik bar. Lazarini: 3.

Rod: Kukavice — Cuculidae — Kuckucke.

18. Kukavica, Cuculus canorus L., Kuckuck: mladi samec, ki ga je vzel iz gnezda g. Egger dne 31. maja 1928 pri Bokavcih z 2 rednikoma: samcem in samico navadne taščice (glej zapor. št. 63): 1.

Rod: Žolne — Picidae — Spechte.

19. Vrtoglavka ali vijeglavka, Jynx torquilla L., Wendehals: mladica, ki jo je ujel g. Egger meseca avgusta 1928 v Mestnem logu: 1.

Rod: Smrdokavre — Upupidae — Hopfe.

20. Udeb ali smrdokavra, Upupa epops L., Wiedehopf: mladi samec in mlada samica, ki ju je vzel iz gnezda g. Egger dne 20. junija 1928 v Mestnem logu: 2.

Rod: Muharji — Muscicapidae — Fliegenfänger.

21. Sivi muhar, Muscicapa grisola L., Grauer Fliegenschnäpper: 1 samec in 1 samica, ki ju je vzel iz gnezda g. Egger meseca avgusta 1928 v Notranjih goricah: 2.

22. Črnoglavi muhar, Muscicapa atricapilla L., Trauerfliegenschnäpper: 1 samec, ki ga je ujel g. Egger dne 31. marca 1928 pri Jaršah: 1.

23. Belovrati muhar, Muscicapa collaris Bchst., Halsbandfliegenschnäpper: 1 samec, ki ga je podaril društvu po g. Eggerju Zoolog. Verein v Gradcu: 1.

Rod: Srakoperji — Laniidae — Würger.

24. Črnočeli srakoper, Lanius minor Gm., Grauer Würger: samec in samica, ki ju je ujel g. Egger dne 15. avgusta 1928 v Kostanjevici pri Bevkah: 2.

25. Rjavi srakoper, Lanius collurio L., Rotrückiger Würger: 1 star samec, ki ga je ujel g. Egger prve dni meseca majnika 1928 pri Preserskem mostu: 1.

Rod: Vrane — Corvidae — Raben.

Na razstavi zelo maloštevilne.

26. Sraka, Pica pica L., Elster: mlad samec, ki ga je vzel iz gnezda g. Egger dne 3. julija 1928 na zapadnem pobočju Šivčevega griča, drugo ptico podaril društvu g. Fr. Marenko v Ljubljani: 1.

27. Šoga, Garrulus glandarius L., Eichelhäher: starejši samec, ki ga je podaril društvu g. Fr. Marenko v Ljubljani: 1.

Rod: Kobilarji — Oriolidae — Pirole.

28. Kobilar ali vuga, Oriolus oriolus L., Pirol: 3 samci iz l. 1924., 1925. in l. 1927. s Plešivice nad Notranjimi goricami. Pripomni se, da je to ptičjo vrsto po zooloških vrtih v Nemčiji videti zelo poredkoma. 3.

Rod: Ščinkavci — Fringillidae — Finken.

29. Dlesk, Coccothraustes coccothraustes L., Kernbeißer: stara samica, ki jo je ujel g. Egger dne 28. marca 1928 v Jaršah: 1.

30. Navadni ščinkavec ali zeba, Fringilla coelebs L., Buchfink: 2 starejša samca iz l. 1926. in 1927.: 2.

31. Pinoža ali nikavec, Fringilla montifringilla L., Bergfink: 1 samec, last Ornitološkega observatorija v Ljubljani: 1.

32. Zelenec, Chloris chloris L., Grünling: 2 samca, last Ornitološkega observatorija v Ljubljani: 2.

33. Repnik ali konopljenka, Acanthis cannabina L., Bluthänfling: 3 samci in 1 samica, last Ornitološkega observatorija v Ljubljani: 4.

34. Brezovček ali zvrzek, Acanthis linaria L., Birkenzeisig: 2 samca, ki jih je podaril društvu g. prof. dr. Gvidon Schiebel v Gradcu: 2.

35. Čižek, cizek ali olšica, Spinus spinus L., Erlenzeisig: 2 samca, last Ornitološkega observatorija v Ljubljani: 2.

36. Liščck, Carduelis carduelis L., Stieglitz: 6 samcev in 2 samici, last Ornitološkega observatorija v Ljubljani: 8.

37. Griljec ali griljček, Serinus serinus L., Girlitz: 1 samec in 1 samica, last Ornitološkega observatorija v Ljubljani: 2.

38. Grikar, Pyrrhula pyrrhula L., Großer Dompfaff: 5 samcev in 1 samica, last Ornitološkega observatorija v Ljubljani: 6.

39. Kalin, popkar ali brstnik, Pyrrhula pyrrhula europaea Vieill., Dompfaff: 1 samec, last Ornitološkega observatorija v Ljubljani: 1.

40. Mali krivokljun ali blask, Loxia curvirostra L., Fichtenkreuzschnabel: 1 samec in 1 samica, oba iz l. 1925., last Ornitološkega observatorija v Ljubljani: 2.

41. Rumeni strnad, Emberiza citrinella L., Goldammer: 3 samci in 1 samica iz l. 1928., ki jih je podaril društvu g. Vinko Vidmar v Ljubljani: 4.

42. Trstni strnad, Emberiza schoeniclus L., Rohrammer: 1 samec, ujet dne 13. novembra 1927 pri Kosezah, last Ornitološkega observatorija v Ljubljani: 1.

Rod: Pastirice (pliske) — Motacillidae — Stelzen.

43. Bela pastirica, Motacilla alba L., Weiße Bachstelze, 1 samec, 1 samica s 3 mladiči (gnezdo), našel g. Egger dne 11. avgusta 1928 na skednju pristave g. Jakoba Kavčiča v Mestnem logu: 5.

44. Rumena pastirica (pliska), Motacilla boarula L., Graue Bachstelze: 1 samec iz l. 1928., ki ga je društvu podaril g. Fr. Marenko: 1.

Rod: Škrjanci — Alaudidae — Lerchen.

45. Poljski škrjanec, Alauda arvensis L., Feldlerche: 1 samec, ki ga je ujel g. Egger meseca julija 1928 pri Preserju: 1.

46. Gorski škrjanec (hribovec), Lullula arborea L., Heidelerche: 2 samca in 1 samica, ki jih je ujel g. Egger dne 29. marca 1928 pri Jaršah: 3.

Rod: Senice — Paridae — Meisen.

47. Velika senica, Parus major P., Kohlmeise: 1 mladi samec, nepreskuben, ki ga je podaril društvu g. Vinko Vidmar v Ljubljani, Zelena jama št. 197: 1.

48. Plavček, Parus caeruleus L., Blaumeise: 1 mladi samec, še nepreskuben, ki ga je poklonil društvu v dar isti darilec: 1.

49. Pezdečivka ali musa, Parus palustris L., Sumpfmeise: 1 mladi, nepreskuben samec, ki ga je poklonil društvu v dar isti darovalec: 1.

Rod: Pevci — Sylviidae — Sänger.

50. Pisana penica, Sylvia nisoria Bchst., Sperbergrasmücke: 1 odrasel samec in 2 mladici, last Ornitološkega observatorija v Ljubljani: 3.

51. Rjava penica, Sylvia borin L., Gartengrasmücke: 3 odrasli samci, 1 samica in 3 mladice, last Ornitološkega observatorija v Ljubljani: 7.

52. Fačla, Sylvia communis Lath., Dorngrasmücke: 1 mladi samec in 1 mlada samica, last Ornitološkega observatorija v Ljubljani: 2.

53. Črnoglavka, Sylvia atricapilla L., Mönchgrasmücke: 1 samec, last Ornitološkega observatorija v Ljubljani: 1.

54. Kovaček, Phyloscopus trochilus L., Fitislaubsänger: 1 samec, ki ga je ujel g. Egger dne 15. avgusta 1928 v Kostanjevici pri Bevkah: 1.

55. Vrbova listnica, Phyloscopus collybita Vieill., Weidenlaubsänger: 1 samec, ki ga je podaril društvu g. Fronc Marenko: 1.

56. Vrtnik, Hippolais icterina Vieill., Gartensänger: 1 samec, ki ga je ujel g. Egger dne 31. majnika 1928 v Mestnem logu: 1.

57. Cikovt, Turdus musicus L., Singdrossel: 1 samec iz l. 1927., last Ornitološkega observatorija v Ljubljani: 1.

58. Kos, Turdus merula L., Amsel: 1 samec s Šivčevega griča, last Ornitološkega observatorija v Ljubljani: 1.

59. Belorepka ali beloritka, Saxicola oenanthe L., Grauer Steinschmätzer: 1 mladi samec, ki ga je društvu podaril g. Fronc Marenko: 1.

60. Repaljščica, Pratincola rubetra L., Braunkehliger Wiesenschmätzer: 1 samec in 1 samica, ki ju je podaril društvu g. Fr. Marenko: 2.

61. Črnoglavi prusnik, Pratincola rubicola L., Schwarzkehliger Wiesenschmätzer: 1 samec, ki ga je podaril društvu g. Fr. Marenko: 1.

62. Pogorelček, Erithacus phoenicurus L., Gartenrotschwanz: 2 samca, ki ju je ujel g. Egger v Sneberju, last Ornitološkega observatorija v Ljubljani: 2.

63. Navadna taščica, Rotkehlchen: 2 samca in 1 samica (prim. pod zaporedno štev. 18), 1 samca ujel g. Egger dne 31. marca 1928 pri Jaršah, ki je last Ornitološkega observatorija v Ljubljani: 3.

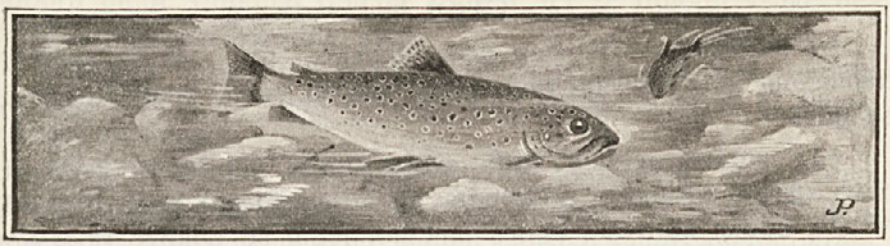
64. Plava taščica, Erithacus cyanecula M. W., Blaukehlchen: 1 odrasel samec, ki ga je društvu po g. Eggerju podaril Zoologischer Verein v Gradcu: 1.

65. Mali slavec, Erithacus luscinia L., Nachtigall: 3 odrasli samci, ki jih je ujel g. Egger dne 26. aprila 1928 v Podzemlju, last Ornitološkega observatorija v Ljubljani: 3.

Skupaj 65 vrst s 136 pticami.

V dokaz, kako mnogoštevilna in bogata je bila naša razstava, navajam število ptic zoološkega vrta v Schönbrunnu pri Dunaju po stanju z dne 31. marca 1905, ko je imela uprava vrta še zadostne dotacije, da si je mogla nabavljati razne ptičje vrste z vsega sveta v poljubnem številu; ta vrt je štel tačas 271 papiginih vrst s 142 pticami, 4 vrste tenkokljunov s 13 pticami, 23 ujed s 65 pticami, 7 vrst grulcev s 43 pticami, 146 vrabčjih vrst s 665 pticami, 25 vrst divjih kur z 90 pticami, 5 kratkokrilcev z 9 pticami, 21 vrst dolgokrakov s 103 pticami, 27 vrst plovcev s 124 pticami, 3 vrste letalk na odprtem morju z 12 pticami, 2 vrsti veslonožcev z 8 pticami: 300 vrst s 1274 pticami (Zool. Garten 1905, 272).

Če odštejemo od tega števila: 271 papiginih vrst s 142 pticami kot tropičnih eksotov, 5 vrst kratkokrilcev z 9 pticami ter 3 vrste ptic letalk na odprtem morju, se zniža število na 265 vrst. O. Reiser pa navaja v svoji knjigi »Die Vögel von Marburg an der Drau, Graz 1925«, 227 gnezdilcev in gostov, ki se redno zadržujejo v Sloveniji.

Dr. Avgust Munda:

Uredba o ribarstvu za ljubljansko oblast.

Oblastna skupščina ljubljanske oblasti je sklenila v letošnjem novemberskem zasedanju na osnovi člena 326. finančnega zakona za leto 1928./1929. in člena 2., točke 3., zakona o oblastni in sreski samoupravi uredbo o ribarstvu za področje ljubljanske oblasti. Ta uredba[1] razveljavlja in nadomešča določbe bivšega kranjskega ribarskega zakona z dne 18. avgusta 1888, dež. zakonika bivše vojvodine Kranjske štev. 16 iz leta 1890.

Po vsebini soglaša uredba v bistvu z besedilom bivšega kranjskega deželnega ribarskega zakona. Bistvenih razlik med uredbo in bivšim zakonom prav za prav ni. Glavna razlika je v tem, da prenaša uredba kompetenco državnih političnih oblastev v stvareh nadzorstva uprave ribjih vodá na oblastni odbor (čl. 5. do 7., 9., 12., 13., 15. do 19., 22. do 27., 31. do 33., 44., 47. do 49., 51., 54., 55., 57., 59., 62. in 71.). Razen tega izpreminja uredba nekatere ribarske pristojbine in uvaja nove. Vse ostale nove določbe pa so večidel le zakonotehničnega značaja, ki jih je smatrati dejansko le kot avtentično tolmačenje bivšega zakona.[2]

K posameznim novim določbam uredbe, ki jih spodaj navajam deloma dobesedno, deloma po vsebini, je pripomniti sledeče:

Člen 1.

Predmet ribarske pravice je po uredbi tudi ribja hrana (plankton). Uredba daje oblastnemu odboru pravico, uvrstiti semkaj (kot predmet ribarske pravice) še druge vodne živali.

[1] Uredba je stopila v veljavo 1. januarja 1929. (Glej štev. 15 Samouprave — l. 1928.)

[2] Primerjaj članek dr. Munde: »Noveliranje kranjskega ribarskega zakona« v Lovcu 1928 na strani 22. do 25., in 73. do 81.

Člen 5.

Po besedilu je ta člen nov, dejansko pa je le avtentično tolmačenje § 5. bivšega ribarskega zakona. Novo besedilo člena se glasi:

»Če zapusti tekoča voda svojo strugo, ali če se napravi nova glavna struga s prekopom ali če nastanejo novi stranski rokavi, bodisi naravno, bodisi umetno, tedaj se odkaže ribarska pravica v novi glavni strugi ali v odvajalni strugi onim, ki jo imajo v stari odnosno v glavni strugi.

Novi vodni tok mora razdeliti za ribji lov oblastni odbor med upravičence po istem ploskovnem razmerju in kolikor mogoče po istem parcelnem redu, v katerem se vrste njih pravice v stari vodi odnosno v glavni strugi.

Za meje v novem vodotoku naj se določijo morebitne zapreke (jezovi, slapovi) ali druge izrazite točke, ako ustrezajo vsaj približno ploskovnemu razmerju ribjih vodá v stari ali v glavni strugi.«

Ta člen jasno pove, da pripada ribarstvo v prirodnih in v umetnih stranskih strugah onemu, ki ga ima v glavni vodi. Umestno je določilo zadnjega odstavka tega člena, ki določa, da se meje v novem stranskem rokavu ne smejo več določiti šablonsko po ploskovnem razmerju, v katerem se vrste ribarske pravice v stari ali v glavni strugi; pri razmejitvi je treba temveč upoštevati morebitne zapreke v stranski strugi. Take zapreke so jezovi, slapovi, zatvornice, ki otežkočajo ali onemogočajo ribjo selitev.

Člen 9.

Doslej je politično deželno oblastvo (veliki župan) razdelilo tekoče vode v ribarske okraje (revirje), odslej jih bo razdeljeval oblastni odbor. Oblastni odbor sme tudi izpremeniti obseg že obstoječih okrajev.

Ribarski kataster bo odslej vodil oblastni odbor, ker uredba ne pozna več institucije ribarskega okrajnega odbora.

Člen 13.

Člen 13. nadomestuje besedilo § 13. bivšega ribarskega zakona in se glasi:

»Posestnik samosvojega okraja je sam dolžan pri ribarjenju v samosvoji upravi ne le spoštovati prepovedi te uredbe in dotičnih izvršilnih predpisov, ampak tudi ustrezati vsem brezpogojnim zahtevam pravilnega oskrbovanja, osobito odredbam oblastnega

odbora glede vlaganja ribjega zaroda, ter se ogibati vsake nedopustne onečistitve ribje vode.

Oblastni odbor ima pravico zahtevati od posestnika samosvojega okraja, da vloži v svoje vode določeno vrsto in število zaroda ali mladic.

Če bi posestnik teh dolžnosti ne izpolnjeval, more izreči oblastni odbor, da je samosvoj okraj za dobo, ki jo določi in ki ne sme biti krajša nego 10 let, izgubil svojstvo samosvojega okraja.

Če se da samosvoj okraj v zakup, veljajo neodvisno od kake izpremembe v njegovi posesti, ki je morebiti nastala v tem času, določila predhodnega odstavka; samosvoj okraj se sme dati v zakup samo nerazdeljen v vsej svoji razsežnosti, ker bi se drugače uporabila oblastna odredba, izrečena v predhodnem odstavku. Zakupna doba ne sme biti krajša, nego je predpisana za zakupne okraje. Zanj veljajo iste omejitve za podzakupe, kakor za zakupne okraje s spodaj navedeno izjemo, ne da bi se ločili različni ribarski užitki.

Zakup samosvojega okraja mora posestnik naznaniti tekom enega meseca po sklenjeni pogodbi oblastnemu odboru, da sklepa o odobritvi zakupa. Prijave o podzakupu in o sozakupu mora v istem roku napraviti zakupnik.

Posestnik samosvojega okraja sme odpovedati zakup le iz razlogov, navedenih v prvem odstavku člena 16. Obvezan pa je to kakor tudi vsako drugo izpremembo zakupne pogodbe naznaniti oblastnemu odboru.

Užitek okraja glede školjk sme ločiti posestnik okraja od drugega ribarstva ter si pridržati dotični lov ali pa ga tudi dati v zakup, toda ne tako, da bi se pri tem okraj prostorno razdelil.

Samosvoj okraj občine ali vasi se ne sme prepustiti svobodnemu ribarstvu občanov ali vaščanov ali še drugim ljudem, ker bi drugače nastopila zgoraj navedena pravna posledica.«

Ena najvažnejših novot uredbe je določilo o dolžnosti vlaganja ribjega zaroda ali mladic. Če ne bi ustregel posestnik okraja zadevni odredbi oblastnega odbora, mu sme oblastni odbor odvzeti samosvojstvo okraja in proglasiti okraj za zakupnega za dobo, ki ne sme biti krajša nego 10 let. Uredba je v tem oziru milejša kakor bivši zakon. Zakon je namreč določal, da se »mora« v primeru kršitve zakona in predpisov posestniku odvzeti samosvojstvo okraja, uredba pa odreja le fakultativni odvzem samosvojstva. Glede dobe, za katero se sme odvzeti samosvojstvo, pa je uredba strožja, ko pravi, da ta doba »ne sme biti krajša ko 10 let«; zakon je namreč dovoljeval odvzetje samosvojstva le za dobo, ki ni smela biti »daljša nego 10 let«.

Določilo o obveznem vlaganju zaroda bo gotovo izdatno pripomoglo k regeneraciji naših voda, seveda le, če se bo izvajalo striktno in dosledno. Je več ribarskih okrajev, v katere ribarski upravičenci sploh ne vlagajo ribjega zaroda; te pasivnosti bo sedaj konec! Važna posledica obveznega vlaganja bo tudi ta, da bodo ribja vališča lažje oddajala svoj pridelek; podana je tudi možnost ustanoviti nova vališča, ker ne bo primanjkovalo odjemalcev. Tudi privatni inicijativi se v tem pogledu nudi gotov in stalen zaslužek. V vsej državi menda nimamo niti enega privatnega zavoda, ki bi se obrtoma pečal z valjenjem ribjih iker in z odgajanjem zaroda. Sedaj bo jalov izgovor, da se tak obrat ne bi izplačal. Uvoz ribjega zaroda iz inozemstva pa mora prenehati!

Zakon (§ 13.) ni določal, da mora posestnik prijaviti zakup samosvojega okraja oblastvu. Uredba popravlja ta nedostatek. Novo je določilo o prijavi sozakupa; to določilo je koristno, ker se je dogajalo doslej ravno s sozakupom največ neredností. Posameznik je vzel v zakup revir, nato pa sprejel brez privolitve oblastva več sozakupnikov ali družabnikov, ki so se večkrat menjavali; dejansko je prišel okraj s časom popolnoma v druge roke. S tem pa so zakupniki izigrali zakon in onemogočili kontrolo oblastva o upravi ribjih vodá.

Novo je tudi določilo o odpovedi zakupa samosvojega okraja. Posestnik samosvojega okraja more odpovedati zakup le iz razloga, ako je zakupnik kršil določila uredbe o ribarstvu ali njenih izvršilnih predpisov, ali ako ni pravilno oskrboval okraja, osobito če se ni pokoraval odredbam oblastnega odbora glede vlaganja ribjega zaroda; odpoved in vsako drugo izpremembo zakupne pogodbe pa mora naznaniti oblastnemu odboru.

Člen 15.

Ta člen nadomestuje besedilo § 15. bivšega ribarskega zakona in se glasi:

»Ribarstvo v posameznih zakupnih okrajih, ki se napravijo po določilih čl. 13. odnosno 14., oddaja oblastni odbor v zakup na javni dražbi. Licitacija se praviloma vrši v občinskem uradu na sedežu okrajnega sodišča za vodovja dotičnega sodnega okraja. — Oblastni odbor more za najvišjo ponudbo tekom treh dni po licitaciji sam prevzeti okraj v zakup, sicer pa potrdi za ribarstvo najugodnejšo ponudbo, ne da bi se okraji prostorno ali drugače porazdelili. Zakupnik sme biti le ena fizična oseba. Zakup večjemu številu sozakupnikov more dovoliti le oblastni odbor.

Občin, vasi in tovarn ob vodi ni dopuščati, da bi jemale bodisi posredno ali neposredno ribarstvo v zakup. Če se kakorkoli ognejo tej prepovedi, se jim odtegne ribarstvo, ki so ga prevzele na dražbi v zakup.

K zakupu ni pripuščati oseb, ki se jim po členu 60. mora ali sme odreči izdaja ribarske knjižice.

Zakupna doba traja najmanj 10 let. Oblastni odbor sme iz tehtnih razlogov to dobo za določene okraje določiti tudi na 20 let.

Ako nastopi tekom prvih 10 let zakupne dobe izpremememba v okraju po členu 19., se na 20 let določena zakupna doba skrajša na 10 let.

Zakupno dobo že v zakup oddanega okraja sme oblastni odbor v zadnjem letu zakupa brez dražbe podaljšati še za 10 let, če je to v korist ribarstvu dotičnega okraja. Nova zakupnina se mora povišati za 30%. Zakup pa se sme podaljšati le, če je zakupnik točno in popolnoma zadoščal svojim dolžnostim, če ni zakrivil nobenega prestopka te uredbe in če morda po preteku zakupne dobe ni izpremembe v okraju samem v zmislu čl. 19. S prošnjo za podaljšanje zakupa brez dražbe se sme oglasiti zakupnik šele v zadnjem zakupnem letu, in sicer vsaj tri mesece pred potekom zakupne dobe.«

Najvažnejše določilo tega člena je to, da v bodoče za oddajo zakupnega okraja ne bo več merodajna najvišja ponudba na dražbi, nego ponudba, ki je za ribarstvo najugodnejša. V interesu ribarstva je to določilo vsekakor pozdravljati, bojimo se pa, da bo v posameznem primeru često težko odločiti, katera izmed več ponudb je najugodnejša za ribarstvo. Ribič-sportnik bo gotovo vedno imel prednost pred ribičem po poklicu, ker sportnik manj lovi in ker ne dela dobička z ribarstvom. Njegova ponudba bo torej redno ugodnejša za ribarstvo.

Iz navedenega določila izhaja, da se zakup ne bo oddajal takoj po dražbi, nego pozneje, ker bo moralo oblastvo šele sklepati o tem, komu naj da zakup; eventuelno bo moralo oblastvo še izvršiti poizvedbe o tem, katera ponudba je najugodnejša za ribarstvo. Iz tega sledi, da se bodo morale v bodoče vršiti dražbe dlje časa pred potekom zakupne dobe, da bo mogel novi zakupnik pravočasno prevzeti okraj.

Določilo, da sme oblastni odbor sam prevzeti ribarske okraje v zakup za najvišjo ponudbo, se je sprejelo v uredbo zaradi povzdige tujskega prometa. Oblastni odbor hoče na ta način omogočiti letoviščarjem ribiški sport, ki jim je bil doslej otežkočen ali onemogočen, ker niso mogli dobiti dovoljenja za ribjo lov. Pri-

pomniti pa je, da so okraji, ki bi prišli v poštev za tujski promet, po večini v rokah poedincev (samosvoji okraji), tako da z gorenjo določbo tujskemu prometu ne bo izdatno ustreženo.

V evidentno korist ribarstva je določilo, da more biti zakupnik le »ena fizična oseba«, torej ne več oseb. Zakup večjemu številu sozakupnikov sme dovoliti le oblastni odbor. Juridične osebe (n. pr. društva) ne morejo biti zakupniki ribarskih okrajev. To je prav! Sicer bi se neizmerno povišalo število oseb, ki love v lovišču; namesto ene osebe bi jih lovilo v lovišču morda sto ali še več. K temu je pripomniti, da že po prejšnjem deželnem ribarskem zakonu iz leta 1888. ribarska društva niso smela vzeti v zakup ribarskih okrajev. Zakon sicer tega ni izrečno prepovedal, vendar pa sledi ta prepoved iz določila § 11. bivšega ribarskega zakona, ki pravi, da sme biti ribarska pravica v samosvojih okrajih le »v posesti ene osebe ali nerazdeljena v posesti več oseb«. Zakon je mislil torej le na fizične, ne pa tudi na juridične osebe.

Z zadoščenjem pozdravljamo težko pričakovano določbo, po kateri tvornicam ob vodi ni dopuščati, da bi jemale posredno ali neposredno ribarstvo v zakup. Tvornice povzročajo s svojimi strupenimi odtoki ribarstvu ogromno škodo; kazenskemu zasledovanju in plačanju odškodnine pa se skušajo ogniti s tem, da jemljejo ribje vode v zakup. To jim v bodoče ne bo več mogoče. Neka tvornica v ljubljanski okolici ima že dvajset let v zakupu izborno lovišče, ki ga je v tem času skoraj že popolnoma uničila. V enem samem dnevu je uničila leta 1897. približno 3000 kg rib, ker je spustila v vodo precejšnjo količino klorovega apna.

Doslej je mogel vsakdo postati zakupnik; zakon ni poznal v tem pogledu omejitve. V bodoče bodo dobile ribje vode le take zakupnike, o katerih je pričakovati, da bodo upravljali ribjo vodo pravilno in racijonalno. K zakupu se ne bodo pripustile osebe, označene v členu 60. (Glej spodaj navedeno besedilo tega člena.)

(Nadaljevanje bo sledilo.)

IZ LOVSKEGA NAHRBTNIKA

Na podlagi čl. 64. in 73. zakona o oblastni in sreski samoupravi je sklenila ljubljanska oblastna skupščina v 6 seji III. zasedanja z dne 19. novembra 1928 naslednjo

UREDBO

o oblastni davščini od lovišč in ribolovov.

§ 1.

Zakupniki lovišč plačajo na zdraženo letno zakupnino občinskih lovišč 20% oblastno davščino

§ 2.

Sreski poglavarji pobirajo oblastno davščino hkrati, ko pobirajo letno zakupnino, ter jo odpremljajo oblastni finančni blagajni.

§ 3.

Za plačilo davščine jamčita zakupnik in lastnik lovišča.

§ 4.

Lastniki zasebnih lovišč plačajo kot davščino 1 Din od vsakega ha površine lovišča najkesneje do 28. februarja vsakega leta naravnost oblastni finančni blagajni.

§ 5.

Inozemci plačajo dvakratno oblastno davščino, ki jo pobirajo v §§ 2. in 4. navedena oblastva.

§ 6.

Lastniki ribolovnih (samosvojih in zakupnih) okrajev, ki so dani v zakup, plačajo pri sreskem poglavarju davščino v iznosu 50% prejete zakupnine.

§ 7.

Lastniki samosvojih ribolovnih okrajev pa plačajo pri sreskem poglavarju 50% onega zneska, ki bi se po vsej verjetnosti dosegel, ko bi se bilo ravnalo s samosvojim okrajem kot z zakupnim okrajem.

§ 8.

Če so osebe iz §§ 6. in 7. obvezane kakšni oblastni taksi po drugi uredbi, se jim ta taksa pri odmeri te davščine upošteva.

§ 9.

Kdor noče dati oblast. odboru pojasnil ali da napačne podatke z namenom, da bi davščino pritajil, mu sme naložiti oblastni odbor davščino do šestkratnega zneska, ne glede na kazen po čl. 64. zakona o oblastni in sreski samoupravi, ki jo izreka občeupravno oblastvo.

§ 10.

Ta davščina se prične pobirati dne 1 januarja 1929.

Oblastni odbor se pooblašča, da predpiše pravilnik za pobiranje te davščine.

Ljubljana, dne 19. novembra 1928.

Ljubljanska oblastna skupščina.

Št. 102/sk.

Tajnik: **Al. Peterlin** s. r. Predsednik: **Dr. Natlačen** s. r.

S. št. 3761.

To uredbo proglašam na podstavi čl. 66. zakona o oblastni in sreski samoupravi.

Ljubljana, dne 28. decembra 1928.

Veliki župan ljubljanske oblasti:
Dr. Fran Vodopivec s. r.

*

Na večstranska vprašanja odgovarjamo, da nove uredbe — o lovskem zakupu, — o lovski škodi in — o zatiranju škodljive divjačine s 1. januarjem 1929 še niso uveljavljene. Pričakovati je, da se bodo nekatere določbe teh uredb v prilog lovu nekoliko ublažile, preden se uveljavijo.

Lovska vprašanja. Vse kulturne dežele Srednje Evrope, ki imajo razvito lovstvo in slove po nerazmerno večjem bogastvu vsakovrstne divjačine kakor Slovenija, so prišle do prepričanja, da je zakonodaja, sloneča na zakupnem principu, pri kateri mora zakupnik pravico zakupa živali uživati neprikrajšano, z narodnogospodarskega stališča edino pravilna. Poglejmo le visoko razvito lovstvo v Češkoslovaški republiki, v Nemčiji, Avstriji, Ogrski itd.!

Od prevrata do najnovejše dobe sem bival v Trstu ter sem se kot aktiven lovec živo zanimal za lovsko zakonodajo v Italiji. V stari Italiji je razen par rezerviranih lovov za visoko gospodo lov popolnoma prost. Vsi, ki imajo orožni list, gredo lahko s puško na rami na lov po vsej Italiji, kamor se jim zljubi. Posledica te zakonodaje je pač ta, da je v stari Italiji divjačina skoro povsod že iztrebljena. Ko je Italija zasedla Julijsko in Tridentinsko Benečijo, se prišleci niso mogli načuditi, da imajo nove italijanske province toliko divjačine, čeprav se je bilo stanje divjačine vsled vojne tudi v teh krajih silno zmanjšalo. Skozi dobo celega desetletja se je vodil med starimi in novimi provincami boj, katera zakonodaja je boljša. Italijanska vlada, ki vodi veliko pospeševalno akcijo v korist kmetijstva, je z najnovejšim odlokom z veljavnostjo 1. julija 1929 tudi v vseh novih provincah uvedla skoro popolnoma vse italijanske zakone s prav malenkostnimi izjemami. Vsled prizadevanja lovskih krogov pa je italijanska vlada prišla do spoznanja, da je državni avstrijski lovski zakon, oziroma zadevni deželni zakon, ki ga spopolnjuje, treba na vsak način ohraniti. Vsled tega ostane ta zakon še nadalje v novih provincah v veljavi. Tudi italijanski vladni krogi so se prepričali, da je edini pravi lovski zakon ta, ki sloni na principu zakupa. Italijanska vlada je pa šla še dalje. Z različnimi detajlnimi predpisi je zakon poostrila in izdala poseben nalog nacijonalni milici ter karabinijerjem, da strogo pazijo, da se lov pravilno izvaja. Pri vsaki prefekturi bo ustanovljen poseben lovski »sosvet«, ki ima nadzorovati pravilno izvajanje lovskega zakona.

Namen italijanske vlade je, sodeč po najnovejših debatah v italijanskem senatu, da vpelje tudi v stari Italiji nove stroge lovske odredbe, ki se bodo naslanjale na lovski zakon, veljaven v novih provincah. Desetletni boj, ki so ga vodile lovske organizacije novih pokrajin, je tudi italijansko vlado prepričal o dobrinah zakupnega principa.

Sporazum, ki bo zadovoljeval obe stranki, tako lovca kakor tudi kmetovalca, ne sme izostati tudi pri nas. Kompromis med nasprotujočimi si tendencami je edino možen in pravičen način izenačenja interesov zakupnika in kmetovalca. E. St.

Srnjak preplaval Bohinjsko jezero. Lovski čuvaj R. je slišal, kako so lanskega zimskega dne lajali braki na severovzhodni strani Bohinjskega jezera. Kmalu je zapazil v jezeru, kako nekaj plava proti nasprotnemu, jugozapadnemu bregu. Ko se je zimski plavač približal obrežju, je spoznal lovec nenavadnega kopalca. Bil je precej velik srnjak, ki je pred zasledujočimi psi skočil v jezero in preplaval kakih 800 m široko vodo. Iz tega se lahko vidi, kako izborno plava srnjad in da ji potoki, reke, celo jezera ne delajo nikakih ovir na pohodih.

Ko je srnjak bil rešen vode, so ga pograbili vozniki, ki so skriti čakali srnjaka na obrežju. Ali njihovo veselje ni trajalo dolgo. Lovski čuvaj, ki je srnjaka videl plavati, je hitro pristopil k nepoklicanim lovcem in dal srnjaku zasluženo prostost.

Kljunači. S kljunačem naši lovci v minuli jesenski selitvi niso bili nič kaj zadovoljni: premalo jih je in še ti ne prihajajo. V novembrski številki »Lovca« 1928 se tolaži g. —s (str. 369), da kljunači še pridejo, ko zapade sneg po planinah, kjer se zdaj mudijo, ter da se glavni polet pričakuje proti koncu meseca oktobra. G. Fran Ševčik, ki ga smemo prištevati med naše najuspešnejše

lovce na kljunače, je ustrelil letos od 10. oktobra do 18. novembra 17 kljunačev in pravi, da bi bil to število vsaj podvojil, če ne že potrojil, ako bi ne bil pozneje zadržan. Od teh 17 kljunačev jih je ustrelil 14 v mesecu oktobru v lovišču D. M. v P., zadnje tri pa v Dolskem dne 18. novembra 1928. O poteku letošnje jesenske selitve v Rossittenu nam je svetovno znani prof. dr. Johannes Thienemann podal iz svoje kolibe Ulmenhorst na Vzhodnem Pruskem avtentično poročilo v 91. zv. »Deutsche Jäger-Zeitung« (str. 319), ki se v posnetku glasi: V noči od 14. na 15. oktobra, potem 16., posebno pa 17. oktobra so bili veličastni selilni dnevi za kljunače, tako da se lahko primerjajo s 17. oktobrom 1908 in 3. oktobrom 1924, če jih celo ne prekose. — Kar jih prihaja s severovzhoda čez Rossitten in skoz Nemčijo v Srednjo Evropo, se razdele in razprše po severnejših pokrajinah, ker je znano, da niste bili leti 1908. in 1924. pri nas najboljši za lov na kljunače. — Zelo nazorno krajevno sliko o letošnji »Ptičji selitvi« sploh ob spodnjem Menu nam je podal v 91. zvezku imenovanega lovskega tednika (štr. 25, str. 406) neki —r—, da so namreč preletne ptice konec oktobra že odletele, da se pa divjim racam in kljunačem nič kaj ne mudi, ker najdejo v tamošnjih krajih dovolj hrane, potem, da velja to za vse tri kljunačeve vrste: za kljunača (Scolopax rusticola L.), za kozico (Gallinago gallinago L.) in za grbeža (Gallinago gallinula L.); da se ob Menu tudi niso še prikazale one velike jate črnih vran, kavk in poljskih vran, ki se prikažejo vsako leto. Dokler torej ne bo na severu kake nenadne spremembe vremena, ki bi hipoma odtegnila tem ptičam vso hrano, ni pričakovati nadaljnjega dotoka severnih selilcev, dotlej se tudi naši gostje ne bodo pomaknili dalje proti jugu, ker jim naši kraji nudijo za prezimovanje vse potrebno.

Naši nimrodi pa naj potrpežljivo počakajo do nove jeseni, ker noben pravi lovec ne strelja kljunačev ob spomladnem preletu in so ta lov razen nekaj izjem — hvala Bogu in sv. Hubertu — naši lovci že skoraj popolnoma opustili. — Uspešnejši pa je bil letos lov na kljunače v sosednji Hrvatski in zdi se, kakor da bi jo bila večja množina kljunačev mahnila proti jugu kar čez Balkan. — Šele dne 1. in 8. dec. zvečer sem slišal selilke leteti proti jugu.

—b—

Decembrova številka »Lovca« je bila natisnjena 10. decembra 1928. Odprava lista pa se je z a k e s n i l a le zaradi tega, ker se mariborska in ljubljanska sekcija društva dolgo nista mogli sporazumeti, katere sekcije poštne položnice naj se listu priložijo.

Poravnajte članarino S. L. D., odnosno **naročnino** na glasilo »Lovec« za leto 1929.!

Vsi prejemalci »Lovca« so dobili v decembrovi številki 1928 **poštno položnico,** da plačajo društveno članarino ali naročnino na list za leto 1929.

Članarina, naročnina in vse druge podrobnosti so objavljene na notranjščini zelenih platnic vsake številke »Lovca«.

Društveni znaki. Društvo je nabavilo večjo množino društvenih znakov. Cena jim je 25 Din za komad. Dobe se v pisarni S. L. D., Ljubljana, Komenskega 19. Kdor želi, da se mu znak pošlje po pošti, plača še Din 4.50 poštnine. Pri naročilih je navesti številko izkaznice.

Lovski ples v Ljubljani bo priredilo Slovensko lovsko društvo v prid **Zelenemu križu** na Svečnico zvečer. — Podrobneje objave o tej prireditvi sledijo v dnevnikih.

KINOLOŠKE VESTI

Objava. Klub ljubiteljev ptičarjev v Ljubljani naznanja, da je prijavil gospod Miodrag Angjelković iz Zagreba svojo psarno pointerjev z imenom Krajiški. Morebitne ugovore proti imenu je treba poslati klubu v roku štirinajstih dni.

IZ RIBARSKE MREŽE

Prehrana rib s pomočjo luči. Znano je, da se zaletavajo veše v luč; to dejstvo so izkoristili v Ameriki za gojenje rib. V vodah parka Lakesie v Indiani so namestili jake svetiljke različnih barv. Efekti luči ne povečavajo zgolj prirodne lepote, nego služijo v prvi vrsti gojenju rib. Svetiljke imajo namen, privabiti na vode čim več žuželk. Ker so luči nameščene na dnu jezera, se zaletavajo žuželke naravnost v vodo, kjer jih pobirajo ribe.

Degeneracija in pritlikavost rib. Znani avstrijski ribarski strokovnjak dr. E. Neresheimer razpravlja v »Oster. Weidwerk«, 7. zvezek, 1928, o degeneraciji rib. Splošno je naziranje, da propadajo ribe, ki se plode le med seboj na ozkem prostoru, n. pr. v ribniku ali v majhnem potočku, ki ne dobiva od nikoder pomladka. To naziranje je pravilno. V večjih vodah pa temu ni tako. Dr. Neresheimer trdi, da slabiči v prosti naravi itak poginejo in da se zaradi tega ni bati degeneracije, če so starši zdravi. Sploh smatra bojazen zaradi degeneracije rib za pretirano. Majhne postrvi, ki jih najdemo v posameznih gorskih potokih, po njegovem mnenju niso plod degeneracije, nego so le pritlikave vrste zaradi pomanjkanja hrane. Če bi presadili glavatico iz Neretve v naše gorske potoke, bi postala pritlikava, ker pri nas zanjo ni naravnih pogojev, razen morda v nižinskih postrvjih vodah.

Mednarodna ribarska razstava v Parizu. V času od 12. do 25. dec. 1928 je bila v Parizu v Grand Palaisu (Champs Elysées) mednarodna ribarska razstava. Vodja razstave je bil sindikat »Pisciculteurs-Salmoniculteurs«.

Ribarstvo na deželni razstavi v Gradcu. Kakor poroča »Oest. Fisch.-Ztg.«, je bilo na razstavi razstavljenih približno 40 akvarijev z ribami iz raznih vališč in gojišč. Videti je bilo razne letnike postrvi in krasne plemenke. Posebno pozornost so zbujale 4 leta stare in 4 kg težke šarenke iz vališča tvrdke Karla Hintererja v Kallwangu. Posebnost razstave so bile postrvi - zlatice, posebna varieteta šarenke, ki jih je vzgojila ravnokar imenovana tvrdka. Posebno zanimiv je bil oddelek za krape. Tu so tekmovali štajerski ribnikarji s svojim pridelkom.

Kazen za one, ki love brez ribarske knjižice. Savez lovskih društev za Hrvatsko-Slavonijo se je obrnil na generalno direkcijo za davke zaradi navodil o postopanju proti onim, ki love brez lovske karte.

Generalna direkcija za davke je odgovorila, da uvaja pristojno oblastvo za vsak tak prestopek kazensko postopanje zaradi kršenja taksnega zakona po tarif. številki 101. a) zakona o taksah. Pripomba štev. 4 k tarifni številki 101. a) pravi: »Kdor lovi brez lovske karte ali s karto, ki ji je potekel rok, ali s tujo karto, se kaznuje s petkratnim iznosom neplačane takse, kar ne izključuje kazni po specijalnem zakonu.«

To določilo velja seveda tudi za ribarske knjižice. Kdor bo torej lovil brez ribarske knjižice, bo, ako bo zasačen, plačal petkratno takso za ribarske knjižice, in sicer tudi tedaj, ako ima dovoljenje ribarskega upravičenca za ribjo lov.

Opozarjamo vse ribiške paznike in orožnike, naj prijavijo v primeru kazenskih ovadb zaradi ribje tatvine storilca istočasno tudi sreskemu poglavarju zaradi ribarjenja brez ribarske knjižice. V prijavi naj zahtevajo, naj se jim v zmislu čl. 58. zakona o taksah izplača polovica naplačane kazenske takse.

Nova ribja kuga. Profesor dr. I. Fiebiger opisuje v »Oest. Fisch.-Ztg.« novo ribjo kugo. Opazovali so jo prvič leta 1924. v nekem ribniku blizu Dunaja. Potek kuge je sledeči: Ribe upehajo, postajajo medle, priplavajo k obrežju in

se dado poljubno poloviti; nekaj časa tavajo brez moči ob obrežju in poginejo. Na koži je videti krvavitve liki točke ali lise, kapilarne žilice so prenapolnjene s krvjo, tako da kaže osobito trebuh lahko rdečico. Na notranjih organih ni videti nič posebnega; le jetra in črevesa so precej polna krvi. Često so tudi vneta črevesa in trebušna mrena. V žolčniku, često tudi v srcu, v obistih in v vranici se dado pri tej bolezni ugotoviti bakterije. Te bakterije so podobne kratkim paličicam, zakrivljenim kakor vejica; razmnožujejo se najbolj ob temperaturi od 8 do 20° C; ob toploti 60° C poginejo v 30 minutah. Znanstveno ime teh bakterij je »vibrio piscium«.

Kuga se loti predvsem krapov; zunanji znaki kuge so: pordečitev trebuha, krvavitve kože in škrg ter naježenje luskin.

Uravnave ribjih voda na Bavarskem. V letošnji suši je bilo več ribjih voda, osobito postrvjih potokov na Bavarskem popolnoma suhih. Vzrok pripisujejo regulacijam voda; regulacije so izpremenile vijugaste struge v ravne kanale, iz katerih se voda hitro odteka.

Kako luskamo ribe? Splošno je znano, da je ribo težje luskati, ako je posušena. Pomagamo si s tem, da ribo zmočimo in da jo potresemo s soljo. Tako nasoljeno jo pustimo približno 10 minut, da se luske zmehčajo, nato jo lahko zluskamo brez težav.

»Sportfischer«.

Ščuka napadla dečka. »Sportfischer« štev. 19, pripoveduje sledečo, skoraj neverjetno zgodbo: »Neki deček iz Pariza, ki je bival na obisku v Bretaniji, se je kopal z dvema tovarišema v nekem jezeru. Hipoma opazita tovariša, kako se je deček v vodi zravnal, obenem presunljivo zakričal in trenutno izginil pod vodo. Tovariša sta takoj priplavala in sta zapazila, kako se je deček obupno boril pod vodo; istočasno sta zagledala veliko, blestečo žival, ki je trdo visela na njegovi nogi. Prestrašena sta plavala nazaj k čolnu, zlezla nanj in priveslala takoj nazaj na kraj, kjer se je nesreča zgodila; toda njihov tovariš je že izginil in le posamezni mehurčki so se še vzdigovali iz globine. Podala sta se domov po pomoč in po večurnem delu so izvlekli mrtvega dečka. Ugotovili so, da ga je zavlekla velika ščuka v globino. Riba se je zagrizla v nogo in se ni mogla več oprostiti. Ščuka, ki je še živela, ko so izvlekli dečka, je tehtala 12 kg. Jezero, na katerem se je pripetila nesreča, je baje znano zaradi nenavadno velikih ščuk. Že prej so pripovedovali, da so ščuke v tem jezeru zagrabile konje za gobec, ko so se napajali v jezeru.«

Ščukina glava. V prejšnjih časih so imeli samostani velike ribnike, imeli so pa tudi ribarske pravice v tekočih vodah. Ni jim torej primanjkovalo rib ob postu in petkih. Pri teh ribjih pojedinah so spoznali, da sličijo posamezne kosti ščukine glave orodju, s katerim so mučili Kristusa. V ščukini glavi najdemo sekiro, s katero so zbili križ; veliki križ, na katerega so pribili Kristusa in oba mala križa, na katera so pribili oba razbojnika, palico, s katero so ponudili Kristusu gobo, prepojeno z jesihom, in sulico, s katero so Kristusu prebodli srce. »Sportfischer«.

Z blestivko ujel petrovko. »Angelsport« poroča, da je ujel neki športnik meseca julija v Vierwaldstättersee-ju petrovko (abramis brama L.). Riba se ni slučajno ujela, nego je imela vso blestivko v gobcu, kar dokazuje, da je vado hlastno zagrabila.

Površina, ki se v Nemčiji izrablja za ribarstvo. Površina zemlje, ki se v Nemčiji uporablja za ribarstvo, znaša v hektarjih 780.877·3 (stoječe vode 427 tisoč 350·1); ta površina znaša 1·67 odstotkov površine vse Nemčije; stoječe vode pa tvorijo 53·73% vse vodne površine.

Florida in športno ribarstvo. Obal polotoka Floride, ki zatvarja Mehikanski zaliv severovzhodno proti Atlantskemu oceanu, ima bogato morsko favno. Na Floridi se zbirajo ribiči-šport-

niki vseh stanov, ker jim tu nudi ribja lov velik užitek. Eden izmed najznamenitejših ameriških ribičev-sportnikov, Mister Malcolm Mac Alpine, je ujel ob floridski obali že ogromno število rib-velikanov. Nekega dne je ujel 18 rib, ki so tehtale povprečno 7 do 18 kg.

Rodovitnost morja. Odkod postane morje rodovitno? Na to vprašanje odgovarja splitski ribarski list »Ribar«. Morje postane rodovitno po snoveh in odpadkih rastlinstva in živalstva, ki prihajajo v morje po velikih rekah. Nastane sedaj vprašanje, kako se razširja ta rodovitnost po vsem morju. Morje ima vertikalne in horizontalne struje; te struje raznašajo in razpršavajo rastline osobito alge, ki so nastale po organskih odpadkih, donošenih v morje potom rek. Zajedno z algami se razvija življenje raznih morskih bitij, predvsem protozvov, črvičev, ličink, račičev itd.; vsa ta bitja imenujemo s skupnim imenom »plankton«. Živalski plankton se hrani z rastlinami, manjše živali z živalskim planktonom, ki ga uživajo ribe.

Gospodarska vrednost morskih psov. Med londonskimi brodi je osobito zanimiv parobrod »Istar«, čigar naloga je strojenje kož morskih psov. Te kože se morejo po kvaliteti primerjati z najfinejšimi telečjimi kožami. Označeni parobrod je urejen za lov morskih psov in za strojenje kož. Na parobrodu je urejena popolna usnjarna, ki provede ves proces strojenja kož.

Koža pa ni edina vrednota, ki jo daje morski pes. Iz jeter pripravljajo medicinsko olje, pankreas pa daje sredstva za strojenje in za izgotovitev insulina.

»Ribar«.

Račja kuga na Švedskem. Na Švedskem se je začela naglo razširjati račja kuga. Spočetka je okužila le posamezna jezera, sedaj pa se je razširila že po vsej deželi, tako da so ogrožene že vse tamošnje račje vode. Trgovina z raki je na Švedskem važen del narodnega gospodarstva; zato je vlada ukrenila vse potrebno, da se razširjenje kuge čim bolj omeji. Razširjenje okuženja je zagroženo z visokimi kaznimi. Med drugimi je zabranjena račja lov v jezerih, ki so že okužena po tej bolezni.

»Neud. F. Ztg.«

MALI OGLASI

Puškar F. K. Kaiser, Ljubljana, Kongresni trg, ima v komisijski prodaji: trocevko petelinko, kal. 16×16/9·3, bakreni plašč, 2000 Din; trocevko petelinko, kaliber 16×16/11, 1250 Din; Hammerles (Bockovo) risanico z daljnogledom, kal. 16×6·5, 3500 Din; Hammerles dvocevko Sauer in sin, kal. 12, 2000 Din; petelinko dvocevko Sauer in sin, kal. 16, s futeralom, 1200 Din; 3 dvocevke petelinke, kal. 16 od 600 do 750 Din; dvocevko petelinko, kal. 28, 600 Din; Schönauer z daljnogledom, kal. 6·5, 1500 Din; Schönauer z daljnogledom, kal. 6·5, 1900 Din; Schönauer z daljnogledom, kal. 6·5, 2000 Din; Mauser z daljnogledom, kal. 8 mm, 800 Din.

Za novi lovski kroj priporoča tvrdka Anton Schuster v Ljubljani, Mestni trg 25, pristni tirolski loden. Cena za člane **180 Din.** Istotam je tudi vedno v zalogi raznovrstno sukno za lovske in sportne obleke po zmernih cenah.

Prave cianinove kapsule z zakonito zaščitenim imenom **Cionan,** so se zadnja leta izkazale kot **najboljši strup za lisice in volkove,** ker žival na mestu obleži, kjer je kapsulo pregrizla in je lovcu zasiguran plen. Dobe se z navodilom za uporabo v **lekarni Orožen v Ptuju.** — Vsakemu naročilu je treba priložiti dobavnico za strup od pristojnega sreskega poglavarja. Brez tega dovoljenja se strup ne sme oddajati.

Unda-Radio. Radio aparate in sestavne dele nudi lovcem tudi na obroke Glavno zastopstvo za Jugoslavijo, Unda-Radio, Ljubljana, Drenikov vrh 1.

Puškar F. K. Kaiser vljudno obvešča svoje p. n. odjemalce, da se je pričetkom novembra preselil na **Kongresni trg, poslopje Kino Matica.** Zagotavlja tudi na novem mestu najboljšo postrežbo ter se priporoča za naklonjenost.

Medved koraka na mrhovišče. — Slikal za glasilo »Lovec« bar. H. Gagern.

A. Šavelj:

Iz kočevskih revirjev.

(Nadaljevanje.)

O medvedovem značaju in njegovih duševnih zmožnostih so različna mnenja in sodbe deljene: eni opisujejo medveda kot duševno ne baš nadarjeno, toda dobrohotno žival, ki v nobenem primeru ne napravi nikomur nič žalega, drugi pa vidijo v medvedu duševno visoko razvito, toda krvoločno zver, ki je nezaupljiva in večinoma opasna.

Knezov gozdar Viljem Tomaschek, ki je po mojem mnenju eden izmed najboljših poznavalcev kočevskega medveda, je spisal v »Gottscheer Kalender« za leto 1925. tri strani obsegajoč člančič »Der Bär bei uns daheim« in tam piše o medvedu na Kočevskem:

»Po načinu življenja in značaju je kočevski medved vse kaj drugega, kakor njegovi skoro v prvotni divjosti živeči bratci iz Bosne, Transilvanskih Alp ali pa iz slovitih prostranih volinijskih medvedjih pokrajin. Pri nas medved ni več to, kar je bil nekdaj in kakor ga slikata zgodovina in povest, namreč zvit in predrzen ropar; njegovo življenje je kolikor mogoče skrito samotarjenje v noči in v temnem gozdu, kajti postal je zelo plašljiv in osobito neverjetno previden ter se v splošnem vedno ogne človeku s

pota. To je pojav, ki ga moreš ugotoviti ne samo pri medvedu, temveč pri vseh vrstah visoke divjačine kot posledico vedno naraščajočega poslabšanja njene eksistenčne možnosti.«

V marsičem ima Tomaschek prav, povsem se pa ne morem pridružiti njegovim nazorom, da bi namreč kočevski medved ne bil več to, kar je bil nekdaj in da bi se po značaju bistveno razlikoval od medvedov, ki žive v Bosni in drugod, saj je bila zibelka kočevskega medveda po mojem mnenju Bosna in iz Bosne se je naselil po sosednjih, osobito hrvatskih in kočevskih šumah. Da pa naš kočevski medved danes ne grabi in ne trga več govedi, kakor jo je morda nekdaj ali kakor jo medved v Voliniji, tega pač ni pripisovati značaju našega medvega, temveč razmeram in okolici, ki v njej živi.

Že v uvodu sem poudaril, da je površina kočevske zemlje iz večine Kras, torej svet, ki ne nudi baš dosti možnosti za procvit živinoreje. Dejanski imaš po Kočevskem malo izrazitih kmetov in posestnikov, ki bi se preživljali z obdelovanjem domače grude ali ki bi imeli večje število živine pri hiši. Kočevar krošnjari po vsej Evropi ali pa si poišče zaslužka onstran morja, odkoder pošilja potem domov ženi in otrokom borno prislužene pare za prehrano. Drugače je v Bosni ali v bivši Ogrski, da ne govorim o Voliniji, kjer se malone skozi vse leto pasejo na prostem nebrojne črede govedi ali drobnice bogatih veleposestnikov ali trdnih kmečkih veljakov. Tu ima medved dovolj prilike, da si poišče mesto lesnike ali divje hruške na paši med čredo govedi pečenke, dočim prede kočevskemu medvedu v tem oziru boli trda, kajti nikdar ali pa le v izjemno redkih slučajih se mu nudi prilika, da bi lahko raztrgal govedo ali kos drobnice.

Igra pa končno glede načina medvedovega življenja tudi število medvedov veliko vlogo, kajti ni vseeno ali živi v eni pokrajini dvajset medvedov, ki jim nudi gozd zadosti prehrane, ali jih je pa sto ali še več, ki so primorani — da si nasitijo želodec — prekoračiti tudi meje okoliša, v katerem imajo svoj običajni brlog. Nasprotno je pa gotovo dejstvo, da klimatske razmere močno vplivajo na značaj posameznih živali in v tem pripustim pač možnost razlike med značaji medvedov različnih pokrajin, dasiravno ta razlika ni baš velika, kajti svojih glavnih in bistvenih lastnosti žival navadno nikdar ne opusti ali izgubi.

Da je medved zelo previden in oprezen ter nezaupljiv, o tem sem že govoril, podčrtati pa moram še njegovo veliko radovednost, ki sem jo mimogrede tudi že omenil. Ta meji pogosto že na smešnost in bi se jo dalo primerjati z zvedavostjo, ki je običajna pri ženskah in ki je prišla že v pregovor.

V Glažuti so opazili oglarji nekega poznega jesenskega jutra, ko je zapadla prva snežena plast, da je medved stikal ponoči okrog njihove barake. V snegu se je natanko poznalo, da je prehodil in prevohal vsa kopišča in vse ogelnice. Vidno je kazala sled, da je šel pri vsaki ogelnici tudi na vrh te pogledat v luknjo, ki je napravljena v to svrho, da ima zrak dostop do ognja v notranjost in da je vtikal v luknjo celo svoj smrček.

V Podstenicah je opazil pred leti gozdar Jaroslav Skoupil na lestvi, ki jo je napravil poleg mrhovišča do visokega stajališča na bukvi, da je plezal po lestvi tudi medved sam, kajti v lesu je bilo poznati odtise krempljev, tu pa tam pa je visel kak dolg črn medvedov las na posameznem klinu lestve. Tudi na visokem stajališču samem je našel nekaj medvedove dolge dlake in je sklepal iz tega, da si je medved pobliže ogledal tudi prižnico in morda celo na njej malo posedel. Gotovo je medveda ta nenavadna naprava zanimala in v svoji radovednosti si jo je prav od blizu dobro ogledal.

V splošnem je medved dobrosrčen in dobrodušen in ne napravi človeku, ki ga sreča, navadno nič žalega, temveč se mu kolikor mogoče hitro ogne s pota. Poguma ne kaže nobenega, izvzemši če mu gre za kožo in življenje. Če je srečanje s človekom v neposredni bližini neizogibno, tedaj se takoj vzpne pokonci ali sede na zadek in se pripravi ne za napad, temveč za brambo, kajti ustraši se človeka menda nič manj kot človek njega.

Knezov logar Jurij Lackner je napravil pred leti svojo običajno dnevno turo s puško na rami po grebenu Friderikštajna. Ko je prišel do debelega votlega drevesa, je skočil prav v tem trenutku iz dupline drevesa velik črn medved in se postavil tik pred logarjem na zadnji dve nogi. Lackner se je prestrašil, obstal in obledel. Stala sta si z medvedom skoro drug ob drugem vis-à-vis in se gledala. Srce je pričelo utripati menda obema hitreje kot običajno, kajti to nepričakovano srečanje v taki bližini ni bilo zaželeno niti medvedu niti logarju.

»Koliko časa sta si stala z medvedom nasproti?« je vprašal dobro uro po tem dogodku gozdar Viljem Tomaschek Lacknerja, ki je pripovedoval še vedno bled ves dogodek in ga opisoval.

»Dolgo, dolgo, gospod gozdar, trenutek se mi je zdel kot cela večnost,« je odvrnil malo v zadregi logar, kateremu se je na obrazu poznalo, da še ni prišel popolnoma do sape in da se še ni dodobra pomiril.

Medved ni napravil Lacknerju nič žalega, temveč se je naenkrat zaokrenil in jo ubral v velikanskih skokih v goščo. Svojo strahopetnost je s tem jasno pokazal.

Nabiralci malin so na Friderikštajnu tudi že večkrat trčili z medvedom skupaj, toda še nikogar se ni lotil, temveč je večkrat samo glasno zagodrnjal in se zaokrenil, ker mu očividno ni bilo prav, da ga motijo pri važnem delu, kajti maline in razne jagode mu gredo zelo v slast in jih obira često po cele ure.

Ta velika pohlevnost in dobrodušnost pa preide medvedu, kadar mu prede slaba, bodisi da je ranjen ali pa da ga pri lovih naganjajo psi in gonjači in nima drugega izhoda, kakor da uporabi v obrambo svojega življenja silo. Pogoni na medvede so zaradi tega često nevarni, osobito če med udeležniki pogona ni dobrih in izvežbanih strelcev, kajti slabo zadet in ranjen medved ne pozna šale in napade tako gonjača kakor strelca, ga sune s prednjima tacama v sneg ali ga pa objame in ogrize.

Posebno pa so odločne in kaj rade napadejo človeka tudi medvedke, ki vodijo s seboj mladiče. Sicer pa o tem pozneje.

Le v sili in kadar je posebno sestradan, postane medved ropar, toda, kakor sem že povedal, mora imeti priliko, da pograbi in pobije na tla govedo ali kako drugo žival in takih prilik se kočevskemu medvedu ne nudi dosti. Omenil sem že medveda, ki je v Podstenicah trgal in žrl srnjad, nisem pa mogel dognati nobenih sličnih dogodljajev, osobito ne takih, da bi naš medved raztrgal in pobil govedo. Ako bi pa medved začel s svojim roparskim poslom, potem je pa prav tako neugnan kakor volk: pobije vsako divjad, ki jo zaleze ali dohiti in postane brezmejno predrzen pri ugrabljanju domačih živali. V Uralu velja medved kot najhujši sovražnik konj, ki jih napade celo vprežene v voz, v Skandinaviji pa razbije baje često celo vrata v hleve in staje, da si napravi na ta način pot do govedi, ki jo potem pobije in odnese.

Zanimivo je, kako medved svoj roparski posel vrši in opravlja. V znani knjigi »Die hohe Jagd« popisuje polkovnik pl. Spieß iz Sedmograške način medvedovega ropanja govedi in drobnice sledeče:

»Pri ovcah in teletih je medvedov posel kaj lahek: en sam udarec in z zlomljeno hrbtenico leži uboga žival tresoča se brez moči pred nogami svojega premagalca. Vse drugače pa je to pri velikem in močnem kosu govedi, pri katerem traja boj dolgo in se spremeni navadno v grozno, dolgo časa trajajoče ubijanje, ki presune celo manj občutljivega pastirja do kosti in mozga. Medved se priplazi previdno, bodisi podnevi ali ponoči do črede govedi — najrajši do take, ki počiva — in napade izbrano žrtev na ta način, da zasadi najprej svoje strahovite kremplje globoko v njene prsi. V smrtnem strahu zdirja napadeno govedo

vsled bolečin in strahu grozno mukajoč z mesta in odnese s seboj na svojem hrbtu krvoločnega sovražnika, dirja dalje, dokler se ne zgrudi spehano in brez moči pod težko pezo in vsled strahovitih ugrizov mogočnega roparja stokajoč na tla. Začne se strašen boj, ki razrije okrog in okrog zemljo, in katerega se udeleži cela čreda govedi, ki je sposobna za brambo. Roge tiščoč k tlom hite najmočnejši kosi napadeni živali na pomoč ter tulijo na glas, da bi odpodili napadalca. Nastane huda borba in strašen metež, ki pretresa gozd. Zmagovalec je ponoči in v gošči navadno medved, podnevi pa se zgodi večkrat, da prepode medveda združena čreda in pastir. V temni noči pa še dolgo odmeva mukanje in stokanje pobite žrtve od vrhov do vrhov kot kak svarilen glas, ki naznanja v boju za obstanek moč močnejšega nad slabejšim.«

Po medvedu končano in pobito govedo ima često zavito ali udrto glavo. Medved je namreč govedo udaril s tako močjo po glavi, da mu je strl črepinjo ali pa zasukal glavo v vratu.

Ko medved svojo žrtev obvlada in ubije, se takoj spravi nanjo in jo začne žreti. Pri tem zopet pokaže svojo znano sladkosnednost. Kravo načne namreč pri vimenu in pri sescih, kakor delajo šakali v Dalmaciji in drugod pri ovcah. Razlika je le ta, da požro šakali samo vime, dočim pa si privošči medved v podrejeni vrsti tudi drob in končno ostalo meso.

Ubito žival ali mrhovino, kolikor je ne požre takoj na mestu, si medved spravi in shrani za prihodnjič, ko ga bo zopet prijel glad. V tem oziru postopa kot skrben in varčen gospodar. Ne samo, da si dobro zapomni mesto, kjer mrhovina leži, zakrije to z dračjem, listjem, nalomljenimi smrekovimi vejicami ali pa z mahom. Često nakoplje in nanosi na njo tudi prsti. Prav tako naredi na mrhovišču, kadar se nažre in mu je še kaj ostalo ali pa, če je prišel do mrhovišča že sit in ne more več žreti.

V Glažuti so napravili leta 1902. na bivšem kopišču za oglje mrhovišče, kamor so položili poginulo kravo. Medved, ki je prišel kmalu potem na mrhovišče, očividno ni bil lačen, kajti krave se ni dotaknil, pač pa jo je popolnoma zadelal in pokril s prstjo in pepelom, ki je ostal od ogelnice, in je napravil na ta način pravi tumulus, okrog in okrog tega pa uglajeno precej široko stezo.

Na mrhovišču so medveda že marsikje po Kočevskem opazovali in je njegovo ponašanje jako zanimivo.

Kar se tiče prihoda na mrhovišče, je navadno točen in prihaja običajno vsak dan ob isti uri, kakor spomladi srnjak na pašo. Takoj ko pride, odkrije mrhovino in znosi vejice in dračje, s

katerim jo je prejšnjega dne pokril, na kup, nato pa začne žreti. Če pride medtem, ko žre, mimo človek, napravi medved kretnjo, ki kaže, da hoče svoj kos mesa braniti: dlaka se mu naježi in lasje na hrbtu mu stopijo pokonci in napravijo greben in videti je, da bo takoj napadel, čim se mu bo človek približal. Ko se človek odstrani, mu sledi medved jako rad nekaj korakov po njegovih stopinjah, nato se pa vrne.

Ko se nažre in zopet pokrije mrhovino z dračjem in vejicami, se rad začne valjati okrog mrhovine po hrbtu kakor konji na paši in glasno godrnja. S tem svojim početjem daje na znanje svojo zadovoljnost.

Če je mrhovino že do polovice ali že več požrl in ta ni privezana, odnese ali izvleče ostanek v stran v kako hosto in ga tam skrije. Posamezne na mrhovišče položene dele poginulih živali medved sploh zelo rad odnese drugam, vsled česar jih navadno v izogib tega privežejo in pritrdijo h kakemu drevesu

Če prideta na mrhovišče istočasno dva medveda, tedaj se vname med njima hud boj in klofutanje in slabejši mora mrhovišče zapustiti. Če pa pride na mrhovišče medvedka z mladiči, tedaj delajo navadno mladiči — medtem ko njih mati žre na mrhovini — vsakovrstne plezalne vaje, si brusijo po deblih kremplje, se igrajo prekucujejo in mrmraje valjajo po tleh.

Kakih drugih živali, kakor n. pr. lisice ali volka, medved poleg sebe pri mrhovini ne trpi in jo takoj s klofutami prežene. Sicer se ga pa lisice izogibljejo in takoj zapustijo mrhovišče, čim zaslišijo, da prihaja. Volk je menda bolj predrzen in se ga ne boji tako, vsaj takrat ne, kadar ima s seboj kakega svojega tovariša ali pa kadar je zelo sestradan. Nažene in napodi pa medved — seveda ne kak mladič — v beg od mrhovine tudi kar po več volkov skupaj, ki se umaknejo njegovim silnim udarcem.

V Podstenicah so pred kratkim opazili v snegu, da sta bila pri mrhovišču istočasno dva volka in medved. Poznalo pa se je v snegu, da je medved sedel na zadek in okrog je bilo polno volčje dlake, iz česar se dá sklepati, da je dal medved svojima volčjima tovarišima par krepkih zaušnic in da jih je prepodil.

Mrhovino medved rad žre, nikdar pa še nisem slišal, da bi se bil lotil medved mrtvega človeka in je nasprotno vsepovsod splošno razširjeno mnenje, da se človeškega trupla medved ne dotakne. Med preprostim ljudstvom velja vsled tega kot najboljša obramba zoper medveda, da se napravi človek, ki je napaden, mrtvega. Je pa seveda drugo vprašanje, kdo se bo na ta način obrambe v trenutku, ko ga medved napade, spomnil in kdo bo tej obrambi zadostno zaupal, kajti pasti recimo pred ranjenim

in razjarjenim medvedom enostavno na tla in simulirati, da je mrtev, posamezniku ne bo baš lahko in vsakdo bo rajši gledal, da uide in se iztrga iz medvedovega objema ali pa da sam zada medvedu smrtni strel ali sunek.

Razmerje medveda do drugih živali je kaj različno. Srnjad se medveda navadno ogiblje in se ne zadržuje dolgo v njegovi bližini. Čim ga ovoha, si poišče drug revir in drugo bivališče. Divje svinje imajo nekoliko slabejši voh in jih boš zaradi tega naletel često v neposredni bližini medveda ali njegovega brloga. Lisica in zajec se za medveda ne brigata dosti, ogneta se mu le s pota, kadar bi ga imela srečati. Volk se medveda ne boji in mladiče često napade in raztrga, pred starimi medvedi ima pa vendar potrebno spoštovanje. Izkušnja ga je izučila, da se s starimi strički kosmatinci ni šaliti.

Največ strahu kaže medved pred psom. Neprijetno mu je in v silno zadrego ga spravi menda pasje lajanje in pa tista znana pasja — rekel bi — »neolikanost«, da se pes v medveda zaganja in da mu je vedno za petami. Vsled tega se medved zelo nerad dvigne iz brloga, kadar je obdan od psov, ki lajajo in silijo v brlog. S svojimi majhnimi očmi pogleda medved tega ali onega sitneža, zagodrnja in ga hoče udariti s taco. Pes se trenutno umakne udarcu in odskoči, nato pa še bolj zalaja in se še bolj zažene proti medvedu in to je tisto, kar gre medvedu posebno »na živce«. Pred mirnejšimi psi, ki niso tako agresivni, in pred majhnimi cucki nima toliko rešpekta.

Medved spada med tiste redke živali, ki pozimi ne delujejo, temveč spijo v svojem brlogu in se pojavijo šele na spomlad zopet v probujajoči se naravi.

Svoje običajno vsakdanje ležišče si napravi medved rad le v takem kraju, raz katerega na vse strani vidi in raz katerega mu je v slučaju nevarnosti mogoč hiter in po možnosti neopažen beg. Posebno si rad izbere za ležišče kak višji prostor ali griček, kamor dobiva od vseh strani veter, pa če je ta prostor tudi v neposredni bližini obljudene in izvožene ceste. Tako je imel medved v Glažuti skozi leta in leta stalno bivališče ob cesti, ki pelje skozi Belo steno v Jelenov žleb. Ker je medved nočna žival, leži podnevi v brlogu, pod večer in v mraku pa zapusti ležišče in gre iskat hrane in kolovrati navadno celo noč okoli, često pa tudi še podnevi, osobito, če je sestradan.

Če se zdi to vsakdanje bivališče medvedu sposobno tudi za zimski brlog ali če je medveda v tem bivališču ali v njega bližini presenetil v pozni jeseni visok sneg, tedaj ostane medved tudi preko zime v tem brlogu, se da zasnežiti in zaspi. Če pa njegovo

običajno bivališče za zimski brlog ni sposobno, si pa medved zimski brlog poišče v kaki duplini, pod kako skalo, v votlini kakega drevesa ali kjerkoli si bodi in potuje včasi po cele dneve in velike razdalje, preden pride do svojega zimskega brloga, kamor se uleže in ugnezdi. Navadno ima eden in isti medved vsako zimo isti brlog in v okolici tega brloga običajno ne prezimuje noben drug medved, izvzemši če je število medvedov izredno veliko. Medvedka z eno- ali dvoletnimi mladiči prezimuje rada s temi skupaj, pogosto v enem in istem brlogu in če ne to, pa vsaj v bližini po raznih ležiščih.

Medvedovo zimsko življenje se začne, ko pade prva debelejša snežena plast. Nekaka melanholija prevzame in obvlada tedaj medveda, osobito, če sneži močno in v metežu. Urno si poišče tedaj svoj zimski brlog in leže vanj. Kot bi mignil, izginejo takrat po gozdu in v snegu medvedove sledi in zdi se, da je vsa medvedja divjad izumrla.

Zimskega brloga si pa ne poiščejo vsi medvedje, temveč je vedno tudi nekaj takih, ki kolovratijo tudi v snegu in v mrazu pozimi okrog. To so taki, navadno stari medvedje, ki so sestradani in nimajo dovolj tolšče, da bi lahko prebili zimo brez hrane v brlogu, ali pa so to taki medvedje, ki so bili iz zimskega brloga pregnani in si niso poiskali drugega. Navadno so to zelo previdni in plašljivi medvedje, ki so bili morda že kdaj ranjeni ali pa vsaj v boju. Splošno namreč prevladuje naziranje, da medved, ki je bil v prvem zimskem spanju vznemirjen in prepoden, običajno ne gre nazaj v zimski brlog in si tudi ne poišče drugega, temveč se klati vso zimo do spomladi okrog, izvzemši slučaj, da zapade zelo visok sneg.

Nekako v istem času v pozni jeseni, ko se bliža medvedovo zimsko življenje, se začne medvedu luščiti koža na tacah in vsled tega luščenja občuti medved na podplatih precejšnje bolečine, ki so najbrž tudi vzrok za to, da gre medved v svoj zimski brlog. Tu si z zobmi godrnjaje trga staro kožo s podplatov svojih tac in liže svoja razbolela stopala, dokler mu bolečine ne preidejo.

Medvedovo zimsko spanje ni spanje v pravem pomenu besede. Krementz piše o tem:

»Če hočemo medvedovo zimsko spanje imenovati spanje, potem je to le lahko dremanje. Poskusi, ki sem jih napravil, so me o tem popolnoma prepričali. K mnogim medvedom, ki so ležali v zimskem brlogu, sem se priplazil tiho in večina njih je pokazala že na večje razdalje, da ne spi, temveč čuje. Medved dvigne in pokaže glavo iz brloga že pri najmanjšem šumu, gleda trenutek proti tistemu, ki se mu bliža in potegne in povesi zopet

Povratek iz Starega loga. — Slikal bar. H. Gagern.

V Starem logu je priredil ing. Franc Jenčič vsako leto večji lov na zajce v svojem lovišču. Hajka je znana med kočevskimi lovci pod imenom »elitni lov v Starem logu«.

glavo nazaj v brlog. Tukajšnji kmetje pravijo, da medved na ta način prišleca pozdravi. Nekateri medvedje »pozdravijo« že na velike razdalje, včasi vstanejo in napravijo nekaj korakov, nato pa zlezejo zopet v brlog, drugi leže mirno dalje, toda skočijo naenkrat kvišku in izginejo iz brloga kot bi trenil. Drugi zopet se dvignejo v brlogu, postoje nato nekaj časa kot pribiti, premerijo z grozečimi očmi bližajočo se nevarnost in nje kakovost, napadejo ali pa urno zbeže. Medvedke pa zapuste navadno pri najmanjšem šumu brlog in skočijo iz brloga proti prišlecu tako, da je skrajna previdnost na mestu.«

V svojem zimskem brlogu ne žre medved ničesar, temveč živi od tolšče, ki si jo je pridobil poleti in jeseni. Takrat sta namreč polje in gozd polna hrane in medved se osobito jeseni navadno zelo zredi in zdebeli. Tembolj mršav in suh ter sestradan pa pride zopet medved spomladi, ko izgine sneg, iz brloga. Takrat ga navadno glad privede ali prisili do tega, da začne ropati.

(Nadaljevanje bo sledilo.)

Venčeslav Hanzlovsky, Mrzli Studenec:

Gorski lov in lisice.

(Konec.)

V nadaljnjem naj naštejem nekaj malenkostnih svojih gorskih doživljajev. Nisem rojen pisatelj, zato mi oprostite, ako prav po domače pričnem z lisicami, katere so mi napravile največ jeze, skrbi in sitnosti.

*

Lepega spomladanskega jutra zalezujem v veliki frati pod Lemovcem srnjaka, ki me zapazi in z nizkim basom »Be-be-be« srečno odkuri. Vrh drče stojim in pošiljam za njim mnogo nelepih izrazov, ko zapazim komaj 40 korakov pod seboj na drči lisjaka, ki je ravno prilezel iz praprotja in se v dolino ozira ter nateguje svoj ošpičeni gobček. Tudi njega je srnjak zbegal. Jaz porabim trenutno priliko in dvignem puško, pomerim — lisjak se prav proti meni z glavo obrne in »bum« odmeva od Vrševnika nazaj. Lisjak se po strelu čudno zadere, prevrne, in v kolobaru premetuje po drči navzdol. »Ti imaš dovolj,« si mislim, ko vidim koncem drče lisjaka nepremično ležati.

»Sedaj sem pa zaslužil svalčico,« se v duhu pogovarjam in že se mi pod nosom pokadi. Puško na rami, cigareto v ustih,

tako se spuščam po strmi drči navzdol. Vse žive in mrtve sem poklical na pomoč, ko vidim, da je tisto rdeče, kar sem za lisjaka imel, le suha praprot. Kje je pa lisjak ...? razmišljam in se oziram naokrog. »Aha! Tamle se je nekaj premaknilo,« si mislim, vržem puško k licu in »pa menda ne boste mene ustrelili,« se oglasi star pastir in pomoli glavo iz čmovlja. Nekaj od sramu, nekaj od razburjenosti mi buškne vsa kri v glavo, da se mi kar vrti v glavi. Ponižno odložim puško in vprašam pastirja, ali ni videl lisjaka? »Tu na koncu drče je malo poležal,« meni pastir, »potem je bežal čez onole kopišče, čez oni rob tam gori, čez ono tnalco, mimo onih štokov in gori čez onile rob,« mi zvesto zatrdi pastir. Pomagal mi je iskati, a vse zaman. Lisjak jo je srečno odkuril.

Zopet so mi brnele v ušesih besede mojega rajnkega očeta — »če nočeš, da ti žolč poči, streljaj na lisjaka toliko časa, dokler še kaj miga« — »pri lisici nikdar ne varčuj z naboji, ako nočeš na starost postati nervozen in bolan«.

*

Pod Lomom, na koncu velike sečnje, ob robu kulture, čakam že celo uro potrpežljivo na čednega šesteraka, kateri se je kaj rad sprehajal v tej okolici; kar začujem za hrbtom malega kraljička žlubodrati. Polagoma okrenem glavo in komaj 60 korakov za seboj zapazim lisico, kako jo po sveže omajenem smrekovem deblu ubira proti meni. Prišedši do konca ležeče smreke, skoči za kup vejevja. Hitro porabim priliko, se okrenem, napnem petelina za šibre in že čakam — Lisica — komaj 30 korakov od mene — se znova požene na drugo deblo, a že močno zagrmi. Puška me po licu precej udari in lisico kar po zraku odnese z debla. Hitro potisnem nov naboj v cev in že sem na mestu. Tu najdem mnogo dlake, krvi, a lisjaka ni nikjer.

Že ga zapazim približno 80 korakov oddaljenega, kako jo ubira v klanec proti Avšam. »Sedaj pa kroglo,« si mislim, pokleknem, naslonim in ravno se lisjak za sekundo ustavi; tedaj pa »cek« — sto zlomkov — kaj je to? — si mislim, hitro puško odprem in vidim prazen tulec. Sedaj mi je bilo jasno, zakaj je prej tako zagrmelo — in tak udarec; — oba strela sta hkratu pozdravila lisico. Preden sem naboje menjal, že ni bilo za lisjakom ne duha in ne sluha. Vse prejšnje iskanje je bilo zaman.

*

Na Rudnem polju v bližini koče sem imel na vado privajenega lisjaka. S čakanjem sem zapravil mnogo noči, ne da bi ga bil le enkrat videl. Če sem ga čakal pred polnočjo, je prišel po

polnoči; ako sem ga pa čakal po polnoči, je sigurno že pred polnočjo vse pobral. Kadar sem ga čakal celo noč, tedaj ga sploh ni bilo; kadar pa nisem nič čakal, mi je preko noči izkopal pravcate jame in predore pod snegom.

Na žalost tudi strupa nisem imel, zato sem se zatekel k skobcu. V sredino z vado nametanega prostora napravim majhno vdolbino, posujem jo z drobnim senom, da mi skobec v trd sneg ne primrzne in na seno položim skobec. Skobec sam znova nasujem z drobnim senom in na seno nekaj prhlega snega. Ves prostor zravnam, da ni kaj dvomljivega v bližini in v okolici. Namečem, kot po navadi — kosti, ostanke jedil itd. Preko noči je še — na moje veselje — malo sneg pobelil. Tako je sleherno sled zakril in sem bil uverjen, da bova kmalu skupaj. Napravil sem račun brez krčmarja. Od dne, ko sem nastavil skobec, lisjaka ni bilo več v bližino. Hodil je le po 100 do 200 korakov oddaljeni okolici. Tako sem ga čez mesec dni pričakoval, a zaman.

Neke mrzle noči, ko je veter tulil in piskal skozi najmanjšo razpoko — okoli polnoči — me prebudi ropot pred vratmi. Po ropotu sem bil prepričan, da je človek, kateri si sneženo obuvalo otresa. Iz tople postelje se mi ni ljubilo in tako čakam, da me pokliče. Ropot kmalu utihne. Čudno se mi je vse to zdelo. Kdo bi v tem snegu in še sredi noči prišel na Rudno polje? Tako premišljujoč zaspim in se z dnem prebudim. Hitro se spomnim na nočni ropot in že sem oblečen in hitim vrata odpirat. Vroče mi postane, ko vidim pred vratmi polno krvi, vse nekam čudno razbrskano, a nobenega človeka. Po natančnem pregledu mi je takoj vse jasno. Tu pred človeškim bivališčem se je odigrala krvava igra gorskih živali, katere se bore za svoj tuzemeljski obstanek.

Nočni veter je od nastavljenega železa posnel prhli sneg in prikazale so se mrvice sena. Slučajno mimoskakljajoči zajček zapazi mrvice in že ga skobec drži za zadnjo nogo. Zajčka je zlomljena noga hudo bolela in zato je začel bridko vekati. V bližini se nahajajoča lisica čuje milo tarnanje in jo hitro odkuri zajčku na pomoč. Zajček lisici ne zaupa veliko in ko jo zapazi, se umika z železom vred proti koči. Pred vrati koče je bilo približno 3 m snega nakopičenega, kar zajček ni opazil ter se je z višine prekucnil k vratom. Lisica se ga usmili, povleče ga iz jame, a pri tem ga malo prehudo stisne za vrat in mu pomaga do prvih smrek. Tu ga osvobodi skobca na ta način, da mu odgrizne nogo, a v zahvalo za svoj trud odnese zajčka s seboj.

Ponovno sem nastavil skobec, a o lisjaku ni bilo nobene sledi več. Vendar sem pa lisici hvaležen, da mi je skobec pustila

in se zadovoljila s samim zajčkom, ker je skobec vpisan v službeni inventar in bi ga jaz moral plačati.

*

Nekega dne — kmalu po novem letu — prihiti lovski čuvaj Jaka in mi naznani, da je v oddelku 83 našel poginulo srno, katero so lisice in kune že napol snedle. Svečano mi zatrjuje, da bo imel v nekaj dneh kuno in lisico. »Le korajžo!« mu velim in Jaka že dirka v svojo kočo po strup in skobec. Strup nastavi previdno v stegno in od strani pod sneg še skobec. Skozi cel teden dnevno pregleduje vado, a nobenega sledu ni odnikoder. Osmi dan dobi skobec sprožen in v skobcu nogo lešnikarja, a drugo od lešnikarja si je privoščila lisica. Lešnikar se je preko dneva ujel za nogo in je neusmiljeno kričal, kar je privabilo lisico, ki ga je lepo vzela iz skobca in odnesla.

Po tem dogodku je imel Jaka še več upanja. Skozi dva meseca je skoro dnevno pregledoval vado, vedno le od daleč. K vadi sploh ni šel. Vendar od tedaj, ko je lisica lešnikarja odnesla, ni bilo nobenega sledu več zraven.

*

Lepega zimskega dne grem od Meje doline skozi gozd proti domu. Snega je bilo okoli poldrug meter. Bil je že uležan, da se je s smučmi imenitno vozilo. Nepričakovano naletim nad majhno skalo, katera mi zapira nadaljnjo pot. Pod skalo zapazim večjo duplino, v katero pelje lisičja sled, iz nje pa dve. Hitro imam puško v roki in premišljujem: »Lisjak je prišel v rov, šel ven — a tretji gaz?« »To ni mogoče,« premišljujem, »najbrž je tako: lisica je bila v jami, šla je ven, prišla nazaj in je zopet odšla.« Trdno uverjen v zadnji sklep snamem smuči in že sem pri podzemeljskem vhodu, da si ga malo natančneje ogledam. Jama je začetkoma zelo prostorna, a plitva, da se po njej vse vidi. Puško v roki poberem nekaj kamnov in jih previdno mečem po jami, a nič se ne gane. Trdno prepričan, da je jama prazna in ker je bila še proti solncu obrnjena, odložim puško, vzamem nahrbtnik in že sedim sredi jame na skali in si polnim usta. Na mah za hrbtom nekaj zašumi in tik mojih nog flikne lisjak iz luknje. Vsa jed mi pade na tla in pri hitrem skoku bi si kmalu glavo razbil ob viseči skali na stropu. Pograbim puško in hajdi pred luknjo. Samo malo repa sem še zapazil, a do strela nisem prišel.

Še danes ne umem, kako je to moglo biti; kje je bil lisjak skrit, ko ni bilo nobene stranske luknje in bi ga bil moral videti.

Še bolj se čudim sledem: ena notri, dve pa ven. To ni drugače, kakor da sta dva lisjaka bila v rovu, oba šla ven in je eden nazaj prišel.

*

Pri zaprtem podstrešnem oknu gozdarske hiše na Mrzlem Studencu sedim že dve uri, a nič se ne gane. Lahki oblaki zatemne nebo in polagoma prične snežiti. Ura se pomika na eno po polnoči. Že sem se naveličal zmrzovati, ko se potegne preko klanca — približno 100 korakov oddaljenega — nekaj črnega.

Ni minulo četrt ure, ko lisica v največji naglici zbeži preko mesta, kjer je bila vada. »Pregleduje okolico, če je vse v redu,« si mislim, malo odprem okno in že je puška usmerjena na mesto, kjer so kosti pometane. Znova jo lisica potegne do prostora, a to pot že malo bolj počasi, pa še vedno prehitro, da bi jo mogel s kroglo streljati, pobere eno kost in hajdi z njo v grmovje. Tretjič napravi istotako, samo da pride vedno od kake druge strani. Ko pa pride četrtič prav počasi in malo obstoji, ji križ puškinega daljnogleda pokrije život, prst se malo skrči in cela okolica je za sekundo zelo nemirna. Po strelu jo lisica samo po prvih nogah ubere, ker je bil »zadnji« konec zdrobljen. Urno hitim za njo, jo pri prvih grmih dohitim in strel v glavo uredi vse ostalo.

*

V mirni, svetli februarski noči 1919. leta sedim z Jakom in Petrom v topli kuhinji gozdarske hiše in zbijamo šale o različnih lovskih neuspehih, ko pred kočo nekaj zalaja. »Psi so,« meni Jaka in jaz že hitim s puško v roki pred vrata. Pri navoženem gnojnem kupu, v katerem smo imeli pse, mačke in slečene lisice zakopane, zapazim na potu daljšo črno reč, podobno ležečemu človeku. Ker nisem bil siguren, kaj je, tudi streljati nisem mogel. Ko tako opazujem, jo tudi Jaka primaha na prosto. »Poglejte, kaj je to,« mu pokažem na tisto mesto, »mogoče je kak človek — —«, še nisem utegnil zadnjo besedo izgovoriti, ko se tista črna prikazen razcepi v dva dela, ki jo kot blisk potegneta proti plotu. Oddaljena sta bila komaj 35 korakov. Že potegneta dva ognjena curka v isto smer in prvi komad se prevrača po snegu, drugi je na mestu ostal. Ker sva oba z Jakom bila gologlava in v copatah, skočiva v kočo, se naglo napraviva in tečeva pobirat lisjaka. »Tristo — —« mi nehote uide iz ust, ko dospeva na mesto. Vse je krvavo, ves sneg razbrskan, a lisjaka nobenega. »Ali sta se v tla vdrla?« vprašam Jaka, kateri že stika po grmovju. Radi zahajajoče lune sva morala iskanje opustiti. Prihodnji dan sva vsak

zase po sledi hodila, a vse zaman. Oba komada sta nam ušla preko lovske meje v sosedne revirje.

To je bilo za časa paritve, zato sta nam okoli hiše lajala in vada v gnojnem kupu jima je dišala. Čudno se nama je zdelo, ko sva vendar v kuhinji glasno govorila, se smejala in po sobah hodila, pa se nista zbala. Ko sem jaz pred duri stopil in z jakom govoril, jo nista takoj odkurila. Tu se vidi živalska predrznost ob času paritve.

Kadar se lisice gonijo, se zelo rade oglašajo, posebno ponoči. Ko je pa ženitovanje v polnem teku, se tudi preko dneva oglašajo in cele noči in cele dneve okoli begajo. Kaj zanimivo je opazovati lisico preko dneva, kadar laja. V polnem teku se hkratu ustavi, drži glavo k tlom in zalaja »kou-kou-kou-kou« ali »kau-au« »kau-au« »kau-au«. Po navadi zalaja trikrat ali štirikrat. Po lajanju gre takoj hitro naprej. To lajanje ponavlja vsakih pet do deset minut, traja pa včasi po cele ure.

*

Dober mesec pred izbruhom svetovne vojne sedim nekega vročega poletnega dne v Vrtači pri stari drevesnici in čakam na delavce, katerim bi moral les odkazati. Opazujem okolico, ko moj pes — »Dianca« po imenu — zalaja in prične goniti in se bliža meni. Že od daleč zapazim neko čudno žival, ki ni lisica ne maček, in se pomika po stezi poševno proti meni. Ko je že na 30 korakov prišla, še nisem videl, kaj je. Tedaj ustrelim in čudni stvor obleži v ognju. Ko dvignem žival, šele vidim, da je lisica, a kako čudna. Reva se je morala nekje ujeti v zanko, ker jo je še vedno s seboj nosila. Zanka je bila zapletena okoli prvega plečeta preko hrbta in trebuha. Zraven tega je imela rep po hrbtu pod zanko položen, da je izgledala zelo široka, a brez repa.

Zanka je bila tako zajedena v kožo, da je kožo na več krajih že prerezala. Koder se je zanka držala mesa, je bilo vse gnojno. Koža je bila brez vsake vrednosti.

*

V visokem gorovju loviti lisice — pa tudi kune — v skobce, ne priporočam. Skozi 30 let so vsi lovci na Pokljuki ujeli v skobce samo sedem lisic. Ujeli so jih resnično zelo mnogo, a dobili samo sedem. Vse druge so si vedno odjedle nogo, za katero so bile ujete, in so ušle. Mnogo lisic in kun smo postrelili ali na strup ulovili, katere so imele le tri noge. Po natančnem ogledu se je vedno izkazalo, da noga ni bila odstreljena, temveč odjedena.

Marsikateri lovec bo temu ugovarjal, a nazadnje mi bo le pritrdil. V dolini teh primerov ni veliko, ali nič, ker tam ni hudega mraza in nezmrznjene noge si lisica ne odje zlepa, ker jo boli. V gorovju pa je pri 20—35° pod ničlo drugače. Ujeti zveri skobec po večini zdrobi kosti in v železu ostala noga takoj zmrzne kot kamen in tudi gornji del uda nad skobcem, ako že docela ne zmrzne, pa saj — radi izgube krvi — popolnoma otrpne. Tak zmrznjen ali otrpel ud z zdrobljeno kostjo si lisica, kuna in dehor hitro odje brez velikih bolečin.

Lisice zlepa ne spraviš v skobec. Skobec lahko mažeš, s čimer ti je drago, a vseeno ostane skobec in tega lisica že od daleč čuti. Najlepši uspehi so se pri lisicah dosegli z dobrim strupom. Tu moram ponovno poudariti, da so največji uspehi edinole z d o b r i m strupom. Slab strup je največja muka za lovca. Zakaj? Ker lovec išče cele ure, ali cele dni zastrupljeno zver, katera brez vsake bolečine okoli bega ali kje v brlogu sladko spančka.

Da je sedanji strihnin popolnoma brez vrednosti, je gotovo slehernemu lovcu znano. Zakaj je kvaliteta tako slaba, mi ni znano. Včasi je zadostovala ena doza strihnina, da je lisica na 5 do 10 korakov od zavžite vade poginila; sedaj ji nasuj polno steklenico v gobček in se bo kvečjemu malo obliznila, se zasmejala in veselega koraka dalje poskakovala.

Ciankalij je zelo dober, samo radi njegove prevelike in nerodne oblike težko uporabljiv. Ciankalijeve kapsule sem moral direktno v vado zašiti, sicer mi jih je lisica vedno izbacila in vado snedla. Največkrat sem našel kapsulo na snegu ali v snegu zakopano, a vado snedeno. Ako je pa kapsulo slučajno zdrobila, je tudi na mestu ostala vedno z odprtim gobcem, kar pri strihninu ni bilo, ali le redko.

»Cianin« je do sedaj najboljši in najsigurnejši strup. Tudi oblika in velikost kapsul je veliko bolj pripravna kot ciankalijevih. Ciankalijeve kapsule so se kaj rade pokvarile s tem, da je kapsula popustila in masa iztekla in izhlapela. Tudi cianinove kapsule so mi nekatere popokale in je zmes izhlapela, a daleko ne v tej množini kot ciankalijeve.

Reklame so pač reklame in nobeni reklami se ne sme popolnoma zaupati. Isto je pri cianinovih kapsulah. Vedno sem čital in slišal, da lisjak ali druga žival, kakor hitro pregrizne kapsulo, tudi na mestu ostane. Temu pa ni tako, kar sem prošlo zimo s tremi lisicami poplačal.

Prvi dve lisici sta mi istinito na mestu obležali. Pozneje so mi še tri lisice odnesle kapsule za kak grm, tam pregriznile kapsulo, a lisice ni bilo nikjer. Ker je bil trd sneg in se ni nič sledilo,

nisem mogel iti po sledi. Preiskal sem neposredno bližino 50 korakov — brez uspeha! Pozneje sem našel vse tri po 100 do 200 korakov od pregriznjene kapsule. Seveda niso bile več uporabljive, ko so bile od drugih lisic že napol ali docela snedene in je ostal samo rep in nekaj dlake.

Letošnja zima mi je dala najboljše izpričevalo. Prvi lisjak, ki mi je vado vzel, jo je približno 80 korakov daleč v grmovje odnesel in je tam kapsulo zdrobil. Po zdrobljenju kapsule je napravil štiri velike skoke, ker mu je mogoče preveč zadišalo; potem jo je pa v koraku ubral v visok klanec. Ker se je lepo sledilo, sem šel za sledjo. Približno 250 korakov od kapsule je ležal mrtev. Smrt je morala trenutno nastopiti, kar se je po legi poznalo. Med potjo ni bilo popolnoma nič opaziti o kaki zmedenosti ali slabosti, ker so bile stopinje druga za drugo lepo v redu postavljene kot po navadi.

Drugi lisjak mi je odnesel vado približno 35 korakov za smreko; tam je kapsulo zdrobil, napravil tri večje skoke, potem nekoliko zmešano hodil in približno 100 korakov od kapsule je ležal mrtev. Tu se ni dalo natančno dognati o nastopu smrti, ker je preko noči že druga lisica k njemu prišla in ga v malem kolobarju okoli vlačila. Natrgala ga še ni nič, kar bi se pa prihodnjo noč gotovo zgodilo.

Da niso cianinove kapsule takoj na mestu učinkovale, ne vem vzroka. Mogoče so bile že starejše kvalitete in zgubile na svoji moči. Za vsakega lovca je pa velike važnosti, da to ve, ker s tem se izogne slabi izkušnji, katero sem moral prošlo leto jaz prestati.

Nastavljanje skobcev in različnih drugih priprav ni zvezano s tako velikimi izdatki, kot je nakup strupa. Pri vsakem strupu se mora računati, da se na 10 komadov kapsul ujame komaj 2 do 5 lisic. Tu se morajo upoštevati različni prosto begajoči psi, mačke, veverice; vse vrste velikokljunov, vse ptice ujede, podgane in miši. Ako nastavljeno vado z eno ali drugo rečjo ne pokriješ, sigurno 75% odneso vrane, srake, šoje, sove, dnevne ptice roparice itd. Ako položiš vado pod korenine, porobke in k drevju, moraš računati, da končajo najmanj 50% miši, podlasice itd.

Na Pokljuki so v tem oziru najbolj nevarni lešnikar, šoja, mala sova in veverica. Mnogokrat smo našli poleg zdrobljene kapsule lešnikarja, šojo, sovo in veverico; tudi miši in podgane smo našli. Da se veverica dobi, je skoro neverjetno, a resnično.

Torej vada naj se polaga vedno bolj na prostem, ne preblizu krajev, kjer so miši in podgane. Vada naj se vedno s snegom, listjem, mahom ali sličnim pokrije, da je različne ptice ne vidijo,

sicer je izgubljena. Ako je vada le količkaj zadelana, jo tudi vsaka divja zver veliko rajši vzame, kot če je nezadelana.

Za vado za cianinove kapsule jemljem glave slanikov, sapnik od prašiča, jarcev in koz, različna jetra ali pljuča. Kose napravim tako velike, da jih žival ne more naenkrat pogoltniti in je primorana pregrizniti. Ob krajih, kjer lahko kapsula iz vade izdrkne, jo zašijem s sukancem. Lisjak prav tako kot maček, vsako vado zagrabi za konec, jo dodobrega strese in potem šele prične gristi. S temi stresljaji takoj iztrese kapsulo, ako dobro ne tiči v vadi.

Vlad. Kapus:

Predpustna noč.

Prehojena, preskakana,
je vsa široka plan,
nebroj kristalov je zdrobljen,
ves snegec pomendran.

Gotovo zajčki rajali
zaljubljeni so ples,
in ko nagnal jih beli dan,
odšli so v goli les.

Tako so v vasi pravili
in se čudili vsi,
kako da zajčki posteljce
so v snegu puščali.

A eden, ki je vedel vse,
smejal se je sladko:
saj videl je prijatelja,
ko hodil je težko.

In tudi to opazil je
domov se vračajoč,
kako ljubezen netila,
je ta predpustna noč.

Dr. Fr. Jaklič:

Škof Baraga o lovu in ribarjenju severnoamerikanskih Indijancev.

(Konec.)

Jelen je redek v Severni Ameriki. Više proti severu jih sploh ni; v ozemlju Michigana se pa tu in tam še najde.

Bolj pogost je pa los, osobito na zapadu; cele črede teh lepih in plemenitih živali se dobijo. Rogovje losa je daljše in bolj bogato razčlenjeno, kot ga ima jelen. Kadar je ranjen, utegne biti nevaren in njegova pobesnelost je bila že kdaj za Indijance usodna. Njegov tek je sicer jako brz, toda se precej kmalu upeha, zato pravijo, da Indijanec losa lahko doteče, ne sicer s hitrostjo, pač pa z vztrajnim zasledovanjem, dokler ga docela ne utrudi. Ko namreč los lovca zagleda, tako naglo odbrzi, da ga lovec takoj izgubi izpred oči, in teče tudi več milj daleč. Evropec bi ga potem kar pustil, češ, da ga je nemogoče dohiteti. Indijanec pa ne tako; enakomerno teče za njegovo sledjo, dokler ga po nekaj urah zopet ne zagleda. Los seveda iznova odbeži, Indijanec pa zopet za njim, pa ga zdaj že dosti prej doseže kot prvič, ker žival že začuti malo utrujenosti. In tako gre včasi cel dan zopet in zopet naprej v vedno krajših razdaljah, dokler niso njene sile že popolnoma izčrpane ter jo lovec ali ustreli ali pa kar s kolom pobije.

Ni pa tako s severnim jelenom, kajti veliko vztrajnejši tekač je. Prebiva po vseh severnih deželah. Južno od tukajšnjega Gorenjega jezera ga že več ni; čim više proti severu pa greš, v tem večjih čredah ga najdeš. Te črede štejejo tudi po več tisoč živali. Severnoameriški Indijanci se nikoli niso potrudili udomačiti ga, kot so to storili Laponci; radi ga pa streljajo in severni Indijanci se hranijo po večini le z njegovim mesom ter se oblačijo v njegovo kožo.

Indijanci onih dežel, kjer živi veliko severnih jelenov, poznajo iz dolgoletne skušnje podrobno vse njihove navade. Vedo, da se poleti držijo le bolj proti severu ter dospejo večkrat prav do obale Severnega Ledenega morja, na jesen se pa podajo v južnejše gozde. Doznali so, da se pred takimi vsakoletnimi selitvami združijo v velikanska krdela; pa tudi to so opazili, da se pomikajo takrat stalno po istih potih. Indijanci se zato zberejo v večje skupine ter gredo do takih prehodišč, da jih počakajo in pobijejo.

Pomagajo pa si pri tem na razne načine. Narede n. pr. okrog takega prehodišča, skozi katero hodijo že leta in leta trume severnih jelenov, močan in visok plot iz kolov in vej v obliki

sklenjenega kroga. Take ograde so jako velike in imajo tudi po dve ali tri milje v obsegu. Na onem mestu, kjer jelenja pot v ograd drži, ni plotu, ampak vrzel; poprej ob potu pa zasadijo v zemljo kole in veje ter tako narede dolg drevored, ki je skraja širok, potem se pa proti oni vrzeli vedno bolj oži ter prestreza in usmerja dirjajočo čredo skozi vrzel v ograd, v kateri jo čakajo skrite zanke in stave iz močnih vrvi. Nato si postavijo Indijanci v primerni razdalji svoje koče in čakajo. Ko pridejo severni jeleni po svoji običajni poti ter jim drevored usmeri pot, se približajo. Jeleni se jih zbojijo in bežijo proti ogradi, misleč, da je njena ograja le naravna goščava. Indijanci pa brž za njimi, zadelajo vrzel in jih imajo na ta način zaprte v ogradi. Notri se živali ali same ujamejo v zanke in stave, ali pa jih postrelijo s puščicami. Taka ograda Indijancem tudi za naslednja leta dobro služi.

Med vsemi vrstami je pa tako zvani ameriški los največji, saj presega po svoji orjaški velikosti včasi tudi največjega konja. Že samo njegovo rogovje tehta neredko nad 50 funtov. Je pa tudi najbolj plaha in najbolj hitra žival v tem delu sveta, zato jo je najtežje dobiti. Njegov vid, sluh in vonj so zavidanja vredni in mnogo ostrejši kot pri vseh drugih tukajšnjih živalih. Če se nameri, da potegne od one strani, kjer je lovec, že najrahlejši vetrič, ga orjaški los brž zavoha, še preden ga je zagledal ali zaslišal, ter odskoči ko blisk. Indijanci ga morajo torej slediti in naskočiti le od tiste strani, kjer piha veter proti njim.

Ameriški los je umetnik v teku. Najhitrejša žival tega dela sveta je, pa vendar nikoli ne teče skokoma, ampak vedno le dirja korakoma. Indijanci jih največ postrelijo ob vodi, kamor si redno vsak dan hodijo gasit žejo. Vendar ta žival kmalu zasluti opasnost in ubeži.

V zapadnih in severnih indijanskih zemljah je pa divji bivol poglavitna lovna žival. Tam se razprostirajo tolike ravnine, da se iz njih ne vidi drugega kot trava in nebo; tudi najbolj bistro oko ne opazi na celem obzorju ne griča ne drevesa. In v takih ravanih se pasejo velikanske črede divjih bivolov, ki štejejo včasi po več kot tisoč glav. Indijanci, ki stanujejo v gozdovih ob teh ravneh, se hranijo le od lova na bivole.

Čim manjši pa je obseg pašnikov, v tem manjše črede se druži ta žival.

Zapadnim Indijancem so konji, na katerih pa jahajo navadno kar brez sedla, zelo dobri pomočniki pri lovu na bivole, kajti ta žival je videti nerodna in okretna, pa je za tek vseeno še dosti urna; prekosi jo pa seveda indijanski konj, ki je nalašč za to izurjen.

Bivoli se včasi v svojih velikih trumah vzdignejo iz ene ravnine in si gredo drugam prebrat pašo. Indijanci odidejo za njimi. Če dospejo te živali na svojem pohodu do kake reke, jo v trumi preplavajo, da lahko nadaljujejo svojo pot. Pozimi se umaknejo v gozdove, da jih v njihovem zatišju viharji toliko ne nadlegujejo kot na odprtih planjavah in da najdejo v njih več hrane. Kadar pa se bivoli vzdignejo na pot v zimskem času in dospejo do zamrznjene reke, se seveda zopet vsa čreda spusti na led. Severnoameriške reke sicer na debelo zamrznejo, vendar se mora tudi najdebelejši led rušiti pod toliko težo; pretežen del bivolov potone ob taki priliki.

Ko se pomikajo na gosto natrpane bivolske črede iz kraja v kraj, morajo prednji večkrat proti svoji volji tja iti in hiteti, kamor jih zadaj gredoči rinejo, zlasti če jih podijo Indijanci. To pa prav pride lovcem, kadar je v bližini kak skalnat prepad. Brž odberejo iz svoje srede najhitrejšega, ogrnejo ga z bivolsko kožo z rogmi in ušesi vred; potem se pa splazi pred čredo v ono smer, kjer je prepad. Drugi njegovi tovariši se obstopijo okrog črede pri vseh straneh, razen na oni, kjer je ta po bivolovsko oblečeni Indijanec, ter ta polkrog počasi zožujejo. Ko jih živali zapazijo od blizu, se vznemirijo in se pripravljajo za tek. Takrat pa že steče pred njimi oni z njihovimi kožami ogrnjeni lovec, in sicer naravnost proti prepadu. Indijanci zavpijejo, bivoli se splašijo in drvijo za namišljenim bivolom. Ko priteče ta Indijanec tik do prepada, se brž skrije v skalnato razpoko, ki si jo je bil že poprej ogledal. Prednje živali prihrumijo takoj za njim nad previs; zdrznejo se ob njem in se hočejo nemudoma okreniti, a ne morejo več. Vsa bežeča truma namreč z vso silo pritiska za njimi in vrsta za vrsto pada čez skalni previs v globočino in v gotovo smrt. Na ta način uničijo barbarski divjaki često cele črede bivolov prav brez prida, ker ne morejo niti stotega dela plena použiti, temveč odrinejo kmalu zopet dalje za bolj svežim mesom.

Kot rečeno, gredo Indijanci nad bivole navadno na konjih. Jež streljajo skoro vedno le z loki, ker se jim zdi raba puške na konju prenerodna. Ako zadenejo na čredo bivolov v gozdu, jo počasi tirajo pred seboj do travnate ravnine; nato pa se zapodijo v njeno sredo, jo razpršijo, si brž odberejo najdebelejše živali ter jih postrelijo. Med Indijanci severa in zapada nikakor niso redki taki lokostrelci, ki z eno samo puščico prestrelijo odraslega bivola skozi in skozi.

Iskaje bivolsko čredo se divjaki kar uležejo na zemljo, pritisnejo uho k tlom ter poslušajo. Po celih 15 do 20 milj daleč zaslišijo bobnenje živali. Anglež, ki je 30 let živel med Indijanci,

pripoveduje, da je nekoč šel z njimi nad bivole, pa jih je z divjaki vred zaslišal že 18 milj daleč. Naslednje jutro je vsa lovska družba odjahala naravnost v ono smer ter dospela v travnato planjavo, nepregledno ko morje. Iz daljave deset milj so že zagledali iskano čredo, pa le kot dolgo črno progo, raztegnjeno po obzorju. Drzni jahači-rdečekožci, čeprav malošteviIni, so se zakadili naravnost proti njeni sredini. Usmrtili so celo množino živali, pa zopet skoro brez slehernega haska, ker so vse pustili v travi ter so odnesli le nekaj bivolic, o katerih trdijo, da imajo gotove čase bolj okusno meso kakor samci.

Splošno se lahko reče, da pokončajo Indijanci domala še enkrat toliko bivolov, kot pa jih jim je treba za živež.

V neizmernih pragozdih Severne Amerike se tu pa tam najde še kak t u r , toda prav poredkoma. Če ga Indijanec zasledi, vzame več tovarišev s seboj, saj bi samcat malo opravil pred to ogromno živino.

Indijanec iz Arbre Croche (Krivo drevo, kjer je Baraga poprej misijonaril), ki je preživel 15 let med severnejšimi plemeni, je pravil, da so tam nekoč ustrelili tako velikega tura, da je njegova koža pokrila vsa tla wigwama, v katerem so stanovali; morala je torej biti z vratom vred dolga 12, široka pa 8 čevljev.

*

Kaj umna in koristna iznajdba severnoameriških Indijancev so snežne k r p l j e , brez katerih bi si zlasti više gori proti severu, kjer zapade sneg 6 do 8 čevljev na debelo, ne mogli dobiti živeža, ko bi jim bil vsak lov onemogočen. Na krpljah pa gredo po 8 čevljev debelem snegu z isto lahkoto, kot da bi jim segal le do kolena. Kadar se sneg že nekoliko uleže, se noga na krpljah ne vdere globlje kot dva palca; pa tudi na novem snegu, v katerega bi se vsakdo pogrezal do tal, se ne vdirajo čez tri palce na globoko.

Indijanci na takih snežnih krpljah jako hitro potujejo. Nekateri so prehodili na njih kar 50 milj v enem dnevu. Seveda jim je pa treba biti navajen že iz mladega, če hoče kdo na njih hitro iti; Evropec, ki jih ni privajen, hodi z veliko težavo.

Krplje za moškega so kake štiri čevlje dolge in po sredi en čevelj široke. Kot obod služi močan podolgovat obroč iz trdega lesa, podoben volovski kambi. Znotraj preprečkata obroč dva močna kosa lesa, od enega do drugega pa so prepletene kite od srne ali pa jermeni iz srnine. Take krplje so torej lahke in ne nabirajo snega nase, saj takoj skozi zdrkne in ne obtežuje

koraka. Čevelj se priveže z jermeni na ona dva povprečna kosa lesa, pa tako, da se peta lahko prosto privzdiguje in nosi krplje le prednji del stopala.

II. Ribarjenje severnoameriških Indijancev.

Poleg lova je ribarjenje najvažnejše opravilo severnoameriških Indijancev. Njih domovina ima zelo mnogo velikih jezer, ki so polna velikih in okusnih rib, in Indijanci, živeči na njihovih obrežjih, se hranijo skoro s samimi ribami.

Pri ribarjenju rabijo sulice ali osti (majhne harpune), trnke in mreže. Stari Indijanci, ki jim je bilo železo še nepoznano, so si izdelovali osti in trnke iz živalskih in ribjih kosti, svoje mreže pa so si pletli iz nitja lipovega ličja (notranje skorje). Med zapadnimi in severnimi Indijanci še sedaj mnogi tako delajo.

Po večini pa imajo Indijanci sedaj že železne sulice in trnke, ki jih dobivajo od belokožcev v zameno za kože ali pa za sladkor iz javora, in mreže, stkane iz tovarniškega sukanca.

One, ki živijo ob obalah jezer, oskrbuje ribolov poleti in pozimi z živežem. Kako si torej pomagajo takrat, ko jezera zamrznejo?

Napravijo v led luknje, približno po en čevelj široke, se uležejo na led, držijo ost v roki ter nabadajo ribe, ki mimo priplavajo. Severnoameriška jezera so tako ribnata, da na ta način lahko nabode indijanski ribič po 12 do 15 velikih rib dnevno, včasi jih pa dobi kdo po 30, 50 in celo do 100 v enem samem dnevu. Poznam Indijanca na tem otoku, ki je pred leti en dan nabodel 300 rib. Te ribe spadajo med vrsto ščuk ter so jako velike; manjše tehtajo 12 do 15, večje pa 20 do 30 funtov.

Privabijo pa te ribe-roparice z ribico, dolgo 6 do 8 palcev, ki so jo naredili iz lesa in v sredi zalili s svincem, da se pogrezne v vodo. Privežejo jo na močno vrvico ter spustijo v vodo skozi luknjo, narejeno v led. Zdaj pa zdaj potegnejo za vrvico, da se lesena ribica neprestano giblje. Če pride ščuka v bližino, ima umetno ribico za živo in se požene proti njej. Urni ribič jo pa hipno nabode, še preden je hlastnila po namišljenem plenu.

Ribiške mreže razprostirajo Indijanci tudi pod ledom in pridejo na ta način često do bogatega plena. Te mreže za pod led so največkrat 360 čevljev dolge in 5 čevljev široke. Seveda ni spričo tolike dolžine nikaka igrača, razprostreti jih pod debelim ledom. Dolgo si nisem mogel predstavljati, kako to naredijo, dokler se nisem na lastne oči poučil. Najprej napravijo v led veliko luknjo, potem pa na dolžini 360 čevljev še več manjših, kakih 12 čevljev drugo od druge. Pri teh odprtinah sežejo

z roko pod led ter poganjajo pod njim drog, ki so mu na prvem koncu privezali dolgo vrv, potem so ga pa vtaknili v véliko odprtino, tako dolgo naprej, da pride z vrvjo vred do poslednje, nakar potegnejo drog in vrv venkaj. Tako imajo vrv potegnjeno pod ledom skozi vseh 360 čevljev. Zdaj pa privežejo na oni konec vrvi, ki stopa v véliko vdrtino, konec mreže; pri zadnji odprtini vlečejo vrv iz vode in na ta način razprostro še mrežo po vsej dolžini pod led.

Ker pa ribe navadno ne plavajo na vrhu vode, pogreznejo potem mrežo 10 do 15 čevljev globoko pod led. V to svrho ji navežejo na dolnji rob kamenčkov, da jo vlečejo navzdol; na gornji rob pa pritrdijo kosce lahkega lesa, ki jo s plavanjem obdržijo v primerni višini. Vrv, na katero je mreža ob prvi in zadnji ledeni odprtini navezana, privežejo na droga, položena čez led. Očesa (pentlje) mreže so prav toliko velika, da srednje velika riba lahko vtakne glavo preko škrg vanje, izdreti je pa ne more več. Mreže razpenjajo proti večeru, izvlečejo jih pa drugo jutro in dobijo v njej do 50 rib.

Indijanci na zapadu Severne Amerike poznajo neke koreninice, ki jih posušijo, potem pa na drobno zmeljejo in v vodi razmočijo. To vodo potem izlijejo v jezero ali v reko na onem kraju, kjer je veliko rib. Ribe se v kratkem času tako omotijo, da privlavajo na površje kakor mrtve in jih Indijanci kar z roko pobirajo in mečejo v čolne. Nerabne pa pustijo v vodi, kjer si kmalu zopet opomorejo iz omotice.

Nekateri manjši indijanski rodovi, ki bivajo ob Tihem oceanu, lovijo kite z ostmi, ki so navezane na dolge vrvi. Na drugem koncu privežejo k vrvi 20 do 30 mehov, dobljenih od morskih psov ter trdo napihnjenih. Ti mehovi ovirajo ranjenega kita na begu ter preprečijo, da se ne potopi.

Neki potopisec omenja drznost Indijancev pri lovu na tako zvane morske mačke (catfish). Ta riba je zelo velika in nevarna. Poletni čas se drži bolj blizu obale med skalami ter preži na plen. Ako jo Indijanec ugleda, vzame kos rdečega sukna ter ji ga bliža v vodi. Riba široko odpre žrelo, da bi požrla plen, indijanski ribič ji pa neutegoma vtakne v žrelo roko, v kateri ima kos lesa, da riba ne more docela stisniti čeljusti. Po trdovratni borbi jo naposled privleče med čermi na suho.

Ponekod ribarijo tudi z okroglimi ročnimi mrežami, ki imajo kakih 5 čevljev v premeru ter so po 3 čevlje globoke. S temi ročnimi mrežami nalovijo včasi v nekaj urah po več sto rib, težkih 5 do 8 funtov.

*

Čolni nekdanjih Indijancev so bili izdolbeni iz enega samega velikega debla. Bili so dolgi 20 do 30 čevljev in približno 3 čevlje široki. Kako težavno je bilo, izdelati tak čoln s podolgastim, na enem koncu izostrenim kamnom, na drugem koncu pa pritrjenim med dva daljša kosa lesa, kar je moralo nadomeščati današnjo sekiro. Velikega drevesa s takim orodjem ni bilo mogoče posekati; zato so okoli njega zakurili ter plamenu branili, da ni segal više; s kamenito sekiro so pa sproti izsekavali oglje. Tako je tudi orjaško drevo polagoma padlo. Potem so še vrh na isti način odžagali in odsekali. Hlod so zatem nekoliko privzdignili ter položili na lege in ga začeli dolbsti, in sicer zopet z ognjem in kamenitim orodjem. Taki čolni so seveda morali biti precej okorni, porabni so pa le bili. Na njih so se Indijanci vzdignili tudi na dolga potovanja in so celo iz njih prvotne domovine, iz Azijske Mongolije, dospeli čez Beringov preliv v takih čolnih. Njih ribiški čolni so pa manjši in lažji.

Sedanji Indijanci, predvsem oni, ki stanujejo ob velikih jezerih, imajo že vsi železno orodje in znajo izdelovati take čolne, da se jim mora tujec naravnost čuditi. Narejeni so iz velikih in močnih brezovih lubov, ki so sešiti s trdnimi koreninami nekega bičja; šive potem zasmolijo, da ne puščajo vode. Gornji rob čolna sestavljata dva močna, upognjena droga iz lahkega lesa, na katera so brezovi lubi trdno prišiti. Znotraj oblečejo čoln s trskami, debelimi za nožev hrbet, in s širokimi polobroči iz lahkega lesa, da se brezovo lubje ne lomi, kadar se nalaga tovor v čoln. Mal čolnič te vrste, izgotovljen od Indijanca iz rodu Očipve, je na ogled v ljubljanskem muzeju.

Čolni iz brezovega lubja so seveda mnogo hitrejši kot starodobni leseni. V večje postavijo majhen jambor in obesijo nanj jadro, visoko okrog 15 čevljev in 12 čevljev široko, ki jim pripomore ob ugodnem vetru do hitrosti 50 do 60 milj dnevno. So pa taki čolni tudi bolj varni ob viharjih, ki so n. pr. na prostranem Michiganskem in na še prostranejšem Gorenjem jezeru silno ljuti; ob takih hudih urah se ni treba nič bati, če se le pravilno vesla in krmari, v čemer so pa indijanski ribiči pravi strokovnjaki.

Kadar priveslajo že blizu brega, zelo pazijo, da ne zadenejo s tem krhkim vozilom ob kamen. Ako je obala kamenita, se ustavijo že precej prej, skočijo v vodo in razbremenijo lubov čoln. Evropca, ki morda potuje z njimi, zadenejo kar na hrbet in nesejo na suho. Ko je že ves tovor na bregu, dvignejo z rokami še čoln, ga nesejo za vrhnja dva zakrivljena drogova iz vode in ga varno položijo na tla.

Če pa vseeno zadenejo pri veslanju po nesreči ob skalo, se seveda lubje stere in voda vdira v notranjost čolna. Tedaj jim ne kaže drugega kot naglo veslati k obali ter ga nesti venkaj. Brž zakurijo ogenj, posušijo ob njem poškodovano mesto, prišijejo gori nov kos lubja, kot se zakrpa s kosom sukna luknja v obleki, zasmolijo nov šiv ter nadaljujejo plovitev. Zato imajo v čolnu vedno brezovo lubje za vsak slučaj pripravljeno.

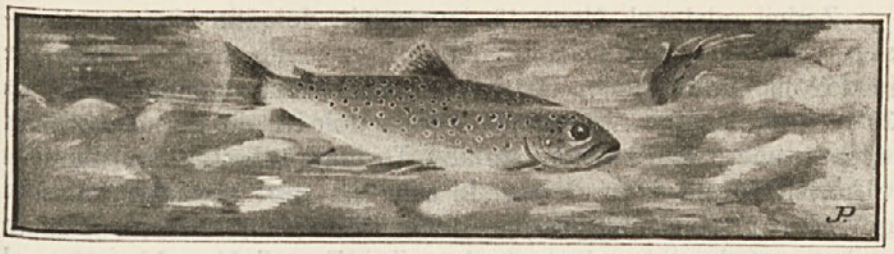
Indijanci Sioux in sploh vsi oni rodovi, ki bivajo v deželah, kjer je veliko bivolov, pa izdelujejo svoje čolne iz bivolskih kož. Ogrodje je domala isto kot pri lubovih. Taki čolni iz kože so seveda še veliko boljši, saj se ne sterejo tako kot lubovi.

Čolni iz brezovih skorij so za pokrajine Severne Amerike kot nalašč prirejeni. Reke so tu namreč na več krajih neplovne ali je celo treba kar po drugi nadaljevati svojo plovbo. Kadar torej dospejo Indijanci do takih mest, prenesejo ne le ves tovor, ampak tudi čoln na ugodnejši breg. Njih čolni so namreč tako lahki, da dva moža čoln, dolg 30 in širok 5 čevljev, brez težav neseta. Srednje velikega, ribiškega, približno 12 čevljev dolgega in 3 širokega, pa si lahko en sam moški naprti.

Tudi nosijo lubovi čolni težja bremena kot okorni leseni staroindijanski. Velik novodoben čoln drži 40 do 50 centov, vštevši osebe. Ako ga hočejo Indijanci težko obremeniti, položijo vselej 15 ali 20 drogov na dno, da porazdelijo pritisk teže na vse strani.

*

Indijanci menijo — piše na nekem mestu Baraga — da bodo tudi živali po smrti prišle v srečno deželo blaženih, ne sicer zaradi sebe, ampak le zato, da bodo pravičnim Indijancem tudi onstran groba omogočeni užitki lova. Živeli bodo namreč po njih naziranju v rajskih deželah, kjer trava vedno bujno zeleni in cvetje brez nehanja opojno dehti; senčni gozdi, polni najodličnejše divjadi, in kristalno čista jezera, bogata z najplemenitejšimi ribami, se vrstijo z zelenimi planjavami. V onih daljnih, onstranskih pokrajinah bodo pravični Indijanci uživali srečo lova in ribarjenja, ki pa ne bo motena od naporov in težav, ampak bo neskaljena, neminljiva. Popolna in večna lovska in ribiška radost bo tam.

Dr. Avgust Munda:

Uredba o ribarstvu za ljubljansko oblast.

(Nadaljevanje.)

Tudi glede zakupne dobe odreja uredba znatno izpremembo. Po bivšem zakonu je trajala zakupna doba deset let, v bodoče bo trajala »najmanj deset let«; uredba pa pooblašča oblastni odbor, da sme iz tehtnih razlogov zvišati to dobo tudi na 20 let. Dosedanja zakupna doba je bila očividno prekratka. Naše vode so večidel salmonidske; salmonidi rastejo počasi: postrv rabi skoraj štiri leta, da je godna za lov in trg, sulec pa celo šest do sedem let. Zakupnik more torej v sedanji zakupni dobi le deloma požeti sadove svojih investicij. Druga slaba posledica kratkih zakupnih dob je ta, da skuša zakupnik, preden poteče zakupna doba, čim več izbiti iz zakupa. Ta zvišana eksploatacija škodi seveda ribji vodi; omejiti se da to izkoriščenje, ki se ponavlja sedaj vsakih deset let, s tem, da se zviša zakupna doba. S tem se bo razdobje zvišane eksploatacije podaljšalo; zvišana eksploatacija se bo ponavljala šele čez 20 let. Zvišanje zakupne dobe bo torej vsekakor ugodno vplivalo na naše ribje vode.

Dvajsetletna zakupna doba pa se skrajša na desetletno, ako nastopi tekom prvih deset let zakupa v okraju izpremememba, navedena v členu 19. Člen 19. govori o izpremembi zakupnega okraja v samosvojega. Če je kdo pridobil vse ribarske pravice, ki so združene v zakupni okraj (čl. 14.), sme namreč zahtevati, da se proglasi okraj za samosvojega (čl. 11.). Ker bi pa bil s tem oškodovan zakupnik, ki bi bil ob svoje investicije, odreja čl. 19., ki je istoveten s § 19. bivšega ribarskega zakona, da ostane zakup nedotaknjen do konca zakupne dobe. Šele po preteku zakupne dobe se sme proglasiti okraj za samosvojega. Uredba omejuje to pravico zakupnikovo toliko, da dopušča izpremembo zakupnega okraja v samosvojega že po preteku 10 let, ako je bila določena zakupna doba na dvajset let in ako se je izvršil prenos ribarskih pravic že tekom prvih deset let zakupa.

Zadnji odstavek člena 15. izpreminja določilo bivšega ribarskega zakona o podaljšanju zakupa brez javne dražbe. Doslej se je dovolilo podaljšanje, ako je zakupnik zvišal zakupnino vsaj za 20 odstotkov letne zakupnine; uredba določa, da jo mora zvišati v tem primeru vsaj za 30 odstotkov. Ta preureditev ne bo ribarstvu v korist; to pa iz razlogov, ki sem jih gori navedel, ko sem govoril o podaljšanju zakupne dobe. Podaljšanje zakupa je neke vrste nagrada za vestnega zakupnika. Zaradi tega bi se moral zakup podaljšati obligatorno, ne fakultativno, ako je zakupnik ustregel vsem zahtevam zakona. Vodilna misel pri obligatornem podaljšanju zakupa je ta, da zakupnik koncem zakupne dobe ne bo preveč izkoriščal lovišča, ako mu dá zakon gotovo jamstvo, da se mu zakup podaljša. Tako jamstvo mu pa more dati le obvezno podaljšanje zakupa ob sedanjih pogojih. Če se dovoli podaljšanje le pod pogojem, da se zakupnina zviša, si bo zakupnik često premislil prositi za podaljšanje, ker bo računal, da bo dobil — osobito pri sedanjih izredno visokih zakupninah — na javni dražbi ceneje. Važnost podaljšanja zakupa je treba torej presoditi raz vidik kontinuitete uprave ribje vode; čim dlje je revir v dobrih rokah, tem bolje za ribjo vodo. Institucijo podaljšanja je treba torej čim bolj favorizirati. To pa pogrešamo v uredbi! Da bi si ribarski upravičenec v prvotni zakupni dobi z dobro upravo toliko prigospodaril, da bo lahko plačeval v drugi (podaljšani) zakupni dobi zvišano zakupnino, na to ni misliti. Notorično je namreč, da so zakupnine zaradi povojne psihoze izredno visoke, da imajo tendenco padanja in da se bodo ustalile zopet na predvojni višini. Notorično pa je tudi, da so vse ribje vode znatno pasivne. Utemeljiti tega ni treba. Zadostuje en primer: dober sulčji revir stane danes s taksami vred okrog 12.000 Din letno. Letni plen znaša za revir okrog 100 kg sulcev, vrednih kilogram po 50 Din, torej 5000 Din. Od tega zneska je treba odračunati stroške za lov; čoln stane dnevno 200 Din in brez čolna je od Laz naprej nemogoče loviti. Iz tega je posneti, da se izčrpa skoraj ves dohodek sulčjega lovišča s stroški za lov. Treba pa je še plačati čuvaja, stroške za vlaganje ribjega zaroda, premije za ovajanje ribjih tatov itd. Lov belih rib se pa ne izplača, ker je lov z mrežo s plačanimi delavci tako drag, da izkupilo ne krije stroškov. Kako naj torej zakupnik prigospodari toliko, da bo mogel plačevati zvišano zakupnino?

Pravilno je rešil vprašanje o podaljšanju zakupa novi tirolski ribarski zakon iz leta 1926., ki pravi v določilu § 15., da se zakupna doba podaljša, »če se zakupnik zaveže plačevati za bodočo zakupno dobo vsaj isto zakupnino kakor doslej . . .«

Člen 16.

Določilo tega člena se bistveno krije z določilom § 16. bivšega ribarskega zakona. Dolžnosti, ki jih člen 13. nalaga posestniku samosvojega okraja, mora izpolnjevati tudi zakupnik zakupnega okraja. Tudi zanj velja dolžnost vlaganja ribjega zaroda. Ako tej dolžnosti ne ustreže, se mu sme odvzeti zakup.

Obvezno vlaganje ribjega zaroda bo osobito važno za zakupne okraje, ker bo zakupnik primoran vlagati zarod ves čas zakupa. Doslej zakupniki zadnja leta zakupa običajno niso več ničesar investirali v okraj, če niso imeli trdnega namena, da ga vnovič zdražijo za vsako ceno.

Člen 17.

Varščina, ki jo položi zakupnik za pravilno izpolnjevanje zakupnih pogojev, bo jamčila odslej tudi za plačevanje ribarskih davščin. Ribarske davščine znašajo glasom sklepa oblastne skupščine letno za samosvoje okraje 50% dejanske ali verjetne letne zakupnine, za zakupne okraje po 20% letne zakupnine.

Člen 18.

Člen je v bistvu istoveten s § 18. bivšega ribarskega zakona; nov je pristavek prvega odstavka glede prenosa zakupnih pravic, ki pravi, da zakupnik »ne sme prenesti zakupnih pravic in dolžnosti na drugega zakupnika brez privolitve oblastnega odbora«. S tem je predrto načelo, da se pridobi zakup zakupnega okraja med živimi le po javni dražbi. Na drugi strani pa sedaj zakupnik tudi ne bo smel prenesti zakupa na svoje dediče.

Podzakup zakupnega okraja je dovoljen odslej le s pritrditvijo oblastnega odbora; doslej je zadostovala »prijava« podzakupa.

Člen 19.

Člen 19., prvi odstavek je istoveten s § 19. bivšega ribarskega zakona. — Nov je drugi odstavek tega člena; izpremembo sem že omenil pri členu 15.

Člen 22.

Ta člen bistveno izpreminja določbe § 22. bivšega ribarskega zakona in se glasi:

»Vsak posestnik samosvojega okraja, vsak posestnik zakupnega okraja in vsak zakupnik (podzakupnik, sozakupnik) samosvojega ali zakupnega okraja mora plačevati letno ribarsko takso.

Za okraje, ki so dani v zakup, znaša taksa praviloma 15% letne zakupnine.

Če bi se zdela napovedana zakupnina za samosvoj okraj in ribarstva po čl. 10.[1] prenizka ali samosvoj okraj in ribarstva po čl. 10. niso dana v zakup, jo odmeri oblastni odbor tako, da znaša praviloma 15% onega zneska, ki bi se bil po vsej verjetnosti dosegel, ko bi se bilo ravnalo s temi ribarstvi tako kakor z zakupnim okrajem, odnosno ko bi se bila ribarstva privzela v okraj.

Oblastni odbor sme zvišati za določeno povodje zgoraj omenjenih 15% do 25%, če gre za to, da se pokrije potrebščina za odkup ribarskih pravic po čl. 32.[2] ali da se plačajo na korist dotičnega povodja stroški po čl. 43.[3], dalje če gre za okraj posebne kakovosti ali posebno ribolovno napravo za povzdigo ribarstva (vališče itd.).«

Doslej je plačeval ribarsko takso za samosvoj okraj edinole posestnik okraja, in sicer tudi takrat, ko je bil okraj v zakupu. Odslej bo plačeval takso za samosvoj okraj, če je v zakupu, tako posestnik kakor zakupnik, vsak 15% letne zakupnine; oba torej 30% letne zakupnine. Če pa samosvoj okraj ni v zakupu, bo plačeval posestnik 15% verjetne zakupnine. Če pa ne bi bila zakupnina v pravem razmerju z vrednostjo ribje vode, se odmeri okrajna taksa pri samosvojem okraju s 15% verjetne zakupnine, t. j. one, ki bi se po vsej verjetnosti dosegla, ako bi se bil dal okraj v zakup na javni dražbi.

Za zakupne okraje je plačeval doslej ribarsko takso le zakupnik, v bodoče jo bo plačeval hkrati posestnik ali posestniki zakupnega okraja. Vsi posestniki okraja bodo plačevali kvoto takse, ki ustreza deležu, ki ga dobe na zakupnini. Praktično se bo izvedla stvar tako, da si bo oblastni odbor, ki bo kasiral zakupnino izdraženega okraja, odračunal 15% kot revirno takso, ostanek pa razdelil med posestnike po višini deležev.

---

[1] Ribarstva po členu 10. uredbe so ribarstva, ki se proti volji posestnikovi ne smejo privzemati v ribarske okraje; to so: 1. stalne naprave (ribji jezovi, ribje ograje itd.), prirejene za ribjo lov, 2. vodne parcele, odkazane ribičem kot odškodnina za odpravo svobodne ribje lovi.

Ribarstev po členu 10. ni na ozemlju ljubljanske oblasti.

[2] Člen 32. uredbe je istoveten s § 39. bivšega ribarskega zakona. Po tem členu je prisilen odkup ribarskih pravic dovoljen, 1. da se odpravijo ribarstva, označena v členu 10., štev. 1. (glej pripombo pod 1.); 2. da se napravijo ribja zavarovališča; 3. da se zavaruje namen ribjih steza ali ribjih lukenj.

[3] Člen 43. uredbe je istoveten s § 50. bivšega ribarskega zakona. Ta člen govori o stroških za vodne naprave, ki so v korist ribarstva.

Člen 23.

Člen 23. (§ 23. bivšega ribarskega zakona) se glasi tako:

»Zavezanec mora plačevati takso pri oblastnem odboru do avgusta tekočega oziroma zakupnega leta za to leto.

Kdor te dolžnosti ne izpolni, ga mora oblastni odbor opomniti ter mu dovoliti za plačilo takse rok enega meseca; če zavezanec takse tudi v tem roku ne plača, jo vzame oblastni odbor od varščine okrajne zakupnine (člen 17.), oziroma se izterja po politični eksekuciji ter izroči oblastnemu odboru.«

Doslej je bilo plačevati ribarsko takso za samosvoje okraje vsako leto meseca decembra za tekoče leto, za zakupne okraje pa poslednji mesec zakupnega leta za to leto. To določilo je bilo za ribarske upravičence ugodnejše kakor določilo uredbe. Rok plačevanja takse, kakor ga odreja uredba, utegne biti za zakupnika neugoden, ako je n. pr. izdražil revir neposredno pred tem rokom, ker iz ribje vode še ni imel dohodkov.

Člen 24.

Ta člen vsebuje najvažnejšo reformo napram sedanjemu pravnemu stanju. Glasi se tako:

»Skupne posle in gospodarske odredbe, ki zadevajo ribarske okraje, oskrbuje oblastni odbor.

Vsi spisi, knjige, katastri in imovina, ki jih ima Slovensko ribarsko društvo kot dosedanji vršilec poslov okrajnega ribarskega odbora, se do 1. januarja 1929 izroče oblastnemu odboru.

Kot posvetovalen organ se dodeli oblastnemu odboru ribarski sosvet.

Naloga tega sosveta je:

1. podpirati oblastni odbor in obče upravna oblastva pri stremljenju za povzdigo ribarstva;

2. dajati oblastvom na njih zahtevo strokovna mnenja; v ta namen vzdržuje sosvet strokovno knjižnico;

3. prirejati poučna predavnaja in skrbeti za strokovno izobrazbo zakupnikov in lastnikov lovišč.

Ribarski sosvet volijo vsi ribarski zakupniki in lastniki lovišč za dobo treh let. Vsak okraj ima en glas. Oblastni odbor imenuje v sosvet dva člana. Stroške sosveta krijejo zakupniki in lastniki lovišč z letnimi prinosi.

Natančnejša določila o ureditvi in delovanju sosveta izda oblastni odbor.«

Doslej je opravljal skupne posle ribarskih okrajev ribarski okrajni odbor; v bodoče bo te posle opravljal oblastni odbor.

Naslednik ribarskega okrajnega odbora je ribarski sosvet. Delokrog tega sosveta je napram delokrogu bivšega ribarskega odbora znatno skrčen; vzeti so mu tudi vsi dohodki.

Aktivno volilno pravico za ribarski sosvet imajo vsi zakupniki samosvojih in zakupnih lovišč; ako je v enem okraju več sozakupnikov, imajo vsi skupaj le en glas. Posestniki samosvojih okrajev imajo aktivno volilno pravico, ako okraj ni v zakupu. Pasivno volilno pravico imajo tudi osebe, ki niso zakupniki niti posestniki okrajev. S tem je omogočeno, da pridejo v sosvet tudi znanstveniki in veščaki, ki niso ribarski upravičenci.

Posestnikom okrajev, ki so v zakupu, se ni dala aktivna volilna pravica, ker nimajo z upravo revirja neposrednega posla in ker bi se morala v tem primeru dati volilna pravica tudi posameznim posestnikom zakupnih lovišč (člen 22.); to bi pa volitve znatno kompliciralo in otežkočilo. Med posestniki posameznih zakupnih okrajev je pa tudi ogromna večina brez interesa za ribarstva, ker ribarstva od ustanovitve ribarskih okrajev, t. j. od leta 1896. dejansko niso več izvrševali.

Člen 25.

V tem členu, ki je istoveten z določilom § 27. bivšega ribarskega zakona, so odkazani oblastnemu odboru vsi posli, ki so doslej pristojali ribarskemu okrajnemu odboru.

§ 26. bivšega ribarskega zakona je določal, da odborniki ribarskega odbora nimajo pravice do plače ali nagrade. Ribarski okrajni odbor je opravljal vse svoje posle brezplačno. Odslej bo moral te posle, ki so precej znatni, opravljati plačan uradnik. Precejšen del ribarskih dohodkov se bo torej moral uporabiti za osebne izdatke, dočim so se doslej domala vsi dohodki uporabljali za materijalne izdatke, osobito za vališče.

(Konec bo sledil.)

IZ LOVSKEGA NAHRBTNIKA

Poročilo o stanju gozdarstva in lova. V smislu čl. 129. zakona o oblastni in sreski samoupravi je podal gospod veliki župan o stanju občc administracije v ljubljanski skupščini kratek pregled onih panog narodnega gospodarstva v oblasti, ki so v neposredni zvezi z občo upravo in ki tudi nanjo vplivajo.

O gozdarstvu in lovu je povedal takole:

»Oblastni šumarski referent je začetkom leta 1928. zbral vse za gozdarska vprašanja občc uprave važnejše gradivo ter ga izdal sistematično urejeno in s primernim obrazloženjem opremljeno meseca aprila v posebni brošuri.[1] Brošura je bila razdeljena vsem gg. oblastnim in državnim poslancem ljubljanske oblasti.

Gozdarsko oblastvo je letos — kakor prejšnja leta — imelo v evidenci izkaze o gozdovih, pazilo posebno na zaščitene in branilne gozdove, obravnavalo posamezne slučaje krčenja gozdov, ki so zavzela v poročilnem letu razmeroma majhno površino. Pazilo je po svojih šumarskih organih na način in obseg izkoriščanja gozdov.

Izkoriščanje gozdov se je napram lanskemu letu povečalo vsled boljše trgovske konjunkture za les na inozemskih tržiščih, kakor — žal — tudi vsled slabega gmotnega stanja posameznih gozdnih posestnikov, ki so bili prisiljeni, da so posekali veliko lesa.

Veliko primerov je bilo med letom, v katerih so morala gozdna oblastva kazensko postopati vsled prekomerne sečnje. Pri posameznih, tudi večjih posestnikih je bilo treba sečnjo ustaviti, odnosno primerno omejiti. Zazopetno pogozditev posekanih prostorov izza preteklih let in za popravilo starejših pogozdovanj se je letošnjo pomlad mnogo storilo. Iz naših občeupravnih in sreskih gozdnih drevesnic se je v svrho pogozdovanja oddalo letošnjo pomlad:

2,392.600 smrečic, 93.770 gozdnih borov, 109.200 črnih borov, 80 gladkih borov, 26.100 macesnov, 10 eksot, 54.500 akacij, 1410 črnega oreha, 80 domačega kostanja, 37.350 črne jelše, 2400 kanadskih topolov, 35.350 amerikanskih jesenov, 1300 hrastov; vsega skupaj: 2,754.300 komadov.

Od naštetih sadik je bilo oddanih: 125.600 komadov brezplačno, 118.890 komadov po polovični tarifni ceni ozira vrednim, revnejšim ali po ujmah močno prizadetim posestnikom. V te svrhe je prispeval tudi oblastni odbor z 12.000 (dvanajsttisoč) dinarji proti izkazilu prejemnikov, ki so se jim podelile sadike. Pa tudi drugim posestnikom so se oddajale sadike po razmeroma nizkih tarifnih cenah.

Nasadi so se bili dobro prijeli, ker je bila pomlad deževna in za kulture ugodna. Žal je dolgotrajna suša med poletjem veliko nasadov močno poškodovala, tako, da jih bo treba deloma obnoviti.

Ker je letos gozdno drevje izredno polno semenja, kakor že dolga leta ni bilo, je pričakovati prihodnje pomladi dosti naravne osemenitve v gozdih.

Gozdne drevesnice so tudi mnogo trpele vsled izredne suše, tako, da bo produkcija v občeupravnih, sreskih in drugih drevesnicah manjša, kakor smo pričakovali. Občeupravne in sreske gozdne drevesnice so se vzdrževale tudi letošnje leto večinoma iz lastnih dohodkov. Njih financiranje je priključeno na sredstva oblastnega gozdnega zaklada. Ker bo ta zaklad v kratkem prešel v upravo oblastnega odbora, bo treba potem rešiti tudi

[1] Te brošure je še nekaj izvodov v zalogi. Dobi se pri obl. šum. referentu v Ljubljani.

vprašanje o nadaljnjem vzdrževanju naših za gozde in številne gozdne posestnike prepotrebnih gozdnih drevesnic.

V ostalem imam poročati, da so gozdi letos trpeli razen suše mestoma po snegu, ki je polomil nekaj igličastega drevja, dalje po požarih meseca februarja in pozneje v suhih poletnih mesecih. Največ požarov so povzročile iskre iz železniških lokomotiv. Radi zabranjenja gozdnih požarov objavljajo sreski poglavarji vsako leto na pomlad primerne svarilne razglase.

Izmed škodljivih mrčesov je spomladi na Jezerskem nastopal rilčkar v kulturah, koder se je bil lani pojavil v velikih množinah. Rilčkarja so primerno zatirali.

V gozdih med Verdom in Logatcem pa se že več let katastrofalno pojavlja jelov brstni zavijač, ki ga ni mogoče ugonobiti. Gosenica tega metuljčka je pokončavala na jelovini vrhove in odganjke na vejah tako, da se je vrhovje večinoma posušilo. Napad tega metulja letos sicer ni bil močan vsled deževne spomladi. Oslabelo drevje pa so še močno napadali koncem poletja večvrstni lubadarji. Ker se torej pojavlja v družbi brstnega zavijača tudi lubadar, dočim so bile jelke že davno od omelja močno napadene in izčrpane, bo treba velik del jelovih gozdov v omenjenem okolišu popolnoma izsekati in nastale prazne prostore znova zasaditi s primernimi gozdnimi sadikami.

V bližini Brežic so smrekovi sestoji posebno v vrhnem delu zelo objedeni od ličinke male smrekove ose. Ta škoda se pojavlja veliko let in jo je nemogoče — brez odstranitve smrekovega, še premladega gozda — odpraviti.

Nadzorovanje gozdov v splošnem, preprečenje nedostatkov, pregled pogozdovalnih prostorov, izsledite prestopkov itd. je bilo letošnje leto otežkočeno, ker gozdarsko osebje v najugodnejšem letnem času sploh ni prejemalo običajnega, sicer zelo nizkega potnega pavšala. Posamezni srezi so bili nekoliko zanemarjeni, ker je število sposobnega gozdarskega osebja premajhno. Gozdarski okoliši so veliki, tako da pride na posameznega od petero sreskih šumarskih referentov te oblasti okroglo po 56.000 do 109.000 ha gozda, na posameznega od dvanajstero gozdarjev pa okroglo po 13.000 do 47.000 ha gozda.

Radi obrambe in postopka pri gozdnih požarih so se na temelju ministrskih razpisov letos izdala ponovna in podrobna navodila vsem sreskim poglavarjem in mestnemu magistratu v Ljubljani, radi zaščite mladega igličastega dorastka pa sem meseca novembra 1927 izdal uredbo glede prometa z božičnimi drevesci.

Proširjenje čl. 133 srbskega zak. o šumah na naše pokrajine, ki je bilo izrečeno in odrejeno z zakonom z dne 26. novembra 1927, Sl. Nov. 293, se je izkazalo za neizvedljivo, ker je postopek po tem členu v navzkrižju z drugimi predpisi naših gozdnih zakonov, ki imajo v tem pogledu prav izčrpna in še vedno moderna določila. Vrhu tega se ta člen naslanja na druge člene srbskega zakona o šumah iz l. 1891. (čl. 27, 97, 124, 125, 127, 134, 136, 138), ki pa niso bili proširjeni na naše kraje. Ves postopek je vrhu tega silno okoren ter povzroča nepotrebne stroške prizadetim lastnikom in občinam. Zaradi tega sem ministrstvu za gozdove in rudnike pred kratkim predlagal, naj se uveljavljenje tega člena za ljublj. oblast ukine.

Neizvedljiv je tudi pravilnik, ki ga je glede zbiranja in upravljanja prispevkov za pogozdovanje izdalo omenjeno ministrstvo 7. marca. Sporazumno z velikim županom mariborske oblasti sem si osvojil spomenico Podružnice šumarskega udruženja v Ljubljani, ki opozarja na upravne težkoče in neizvedljivost tega pravilnika, pa tudi na nepotrebno obremenitev privatnih lastnikov, ter predlagal ministrstvu, da se pravilnik temeljito predela, ne glede na to, da govore zoper veljavnost pravilnika tudi legislativni pomisleki.

Ministrstvo za gozdove in rudnike je izdelalo tudi načrt novega gozdnega zakona, ki obsega nič manj kot 285 paragrafov. Tudi ta načrt sem moral kot nesprejemljiv vrniti ministrstvu.

Glede lovstva imam omeniti, da je letos prišlo veliko občinskih lovišč znova za pet let na dražbo. Lansko leto je znašala zakupnina za občinska lovišča v tej oblasti na leto 1,607.624 dinarjev, t. j. na 1 ha povprečno 2 Din 5 par. Ker so se dosegle na letoš. dražbah (1928) z malimi izjemami še zvišane zakupnine, bo letos celokupna zakupnina višja od navedene. Zakupna doba se je v razmeroma malem številu lovišč podaljšala dosedanjim zakupnikom izvendražbenim potom. Ker je oblastni odbor izrazil željo, da se podaljšave ne vršijo proti volji občine, posebno v primeru kake pritožbe, zelo rigorozno postopam.

Lovskih kart se je letos do 1. X. izdalo 3134 komadov, in sicer 2305 komadov takozvanih državnih, ki veljajo za območje vse države, in 829 komadov kart za zaprisežene lovske čuvaje.

Precej preglavic so letos delale lovcem in poljedelcem škodljive živali. Dočim se je posrečilo volkove toliko zatreti, da jih ta čas ni več veliko, so se močno razpasli divji prašiči, kakor je soditi po pritožbah o napravljeni škodi. Oblastveno odrejeni in prostovoljni pogoni na to zelo čuječo žival so bili med letom povsod brez vsakega uspeha. Na zimskih pogonih, ko ni listja na drevju in se da žival bolje obsledíti v snegu, je bilo več uspeha. Pri pogonih obstoje največje težkoče glede pribave gonjačev. Zastonj goniti se vsakdo brani, plačati gonjačev pa ne mara večina lovskih gospodarjev, kakor tudi ne občine. Da se pospeši preganjanje divjih prašičev, bi bilo treba vpeljati premije za uplenjene divje prašiče, slično kakor se dajejo premije za ubite volkove.

V območju srezov Laško, in Brežice sta sreska poglavarja dovolila po določbah štajerskega lovskega zakona neoporečnim osebam, ki imajo lovsko karto, da so zasledovali divje prašiče. Ta način se pa doslej tudi ni obnesel.

Posebno veliko škodo delajo divji prašiči v nekaterih občinah kočevskega sreza. Zaradi tega sem nedavno odredil, da se izvrši v dotičnih občinah s pomočjo kočevskega društva za zatiranje volkov in divjih prašičev večji pogon. Obenem sem z okrožnico naročil vsem sreskim poglavarjem, da se mora odslej v zakupne pogoje lovsko-zakupnih pogodb vnesti kot novi pogoj tudi dolžnost lovskega zakupnika, da zatira divje prašiče. Kot nadaljnje sredstvo uspešnega zatiranja škodljive zverjadi bi priporočal, da oblastna skupščina razteg ne veljavnost določb čl. 66. in 67. štaj. lovskega zakona in onih členov, ki so s temi v zvezi, na celo ljubljansko oblast.

Ministrstvo šum in rudnikov pripravlja, kakor sem izvedel potom Jugoslovanskega Šumarskega Udruženja, podružnice v Ljubljani, tudi **nov zakon o lovu**, ki naj bi obsegal 110 členov.

V svojem dopisu z dne 3. februarja 1928 sem opozoril oblastni odbor na to, da je osnutek za naše razmere nesprejemljiv in to predvsem zaradi tega, ker je zgrajen na takozvanem regalnem sistemu in pridržuje pravico lova in to brez odškodnine državi. Lovska pravica pa je samo odraz lastninske pravice, ki je ustavno zajamčena. Ko bi se po osnutku zasnovani regalni sistem pri nas hotel uvesti, bi se morala dosedanja lovska pravica vsem, tudi najmanjšim zemljiškim posestnikom razlastiti proti pravični odškodnini. Pa tudi drugače je osnutek za naše razmere nesprejemljiv.

Ministrstvo je s tem osnutkom zapustilo že l. 1925. sprejeto načelo okvirnega drž. zakona o lovu, po katerem bi se detajlna določila prepustila uredbam oblastnih skupščin.

Slednjič naj še omenim, da se je pri meni po mojem šumarskem referentu opravljal v l. 1919. ustanovljeni lovski

zaklad, čigar precejšnja imovina se namerava, ko bo ministrstvo pritrdilo dotičnemu novemu pravilniku, preodkazati ljubljanski oblastni samoupravi. Iz sredstev tega zaklada bi se morda s posebno oblastno uredbo določile premije za ubijanje škodljivih zveri, od katerih so dosedaj določene premije le za volkove. Ko bi se določevale premije tudi za pobite divje prašiče, bi se s tem pridobilo novo uspešno sredstvo za zatiranje te škodljive živali.«

Glede orožnih listov pa je g. veliki župan omenil sledeče:

»V avgustu 1928 je bil objavljen novi zakon o posesti in nošenju orožja in pravilnik za izvrševanje tega zakona. Važno je zlasti, da se po novem zakonu izdajajo orožni listi s trajno veljavnostjo. Zakon ima tudi olajšave glede lovskih pušk za svinčeno zrnje, ki jih imajo kmečki posestniki, vendar se nošenje lovskih pušk brez orožnega lista v ljubljanski oblasti ni dovolilo, ker bi s tem trpela občinska lovišča ter bi se dajala priložnost za divji lov, kar bi bilo le v škodo občinskim financam.«

O zatiranju divjih prašičev. Z ozirom na poziv v oktobrski številki lanskega »Lovca« prinašam iz domovine ščetinarja sledeče:

Obdonavski kraji Erdevik, Ležimir in Cviloš, predvsem pa precej bregoviti kraj »Ravna«, ki tega imena ne zasluži, ker se vzpenja skoro 300 m visoko, so redna prebivališča črnih in bledordečih rilčarjev! Tod so velike šume, last veleposestnika O., ki pride vsako leto za par tednov na lov na svoja prostrana posestva.

Kot njegov logar in dreser psov sem mu bil vedno prideljen in imel tako priliko, prisostvovati mnogim lovom na divjega ščetinarja, in spoznati, da ni prav lahko dobiti ga pred cev. Kdor hoče uspešno goniti na divje svinje, skuša izbrati mirne dneve brez vetra. Posebno skrbno je paziti, da ne vleče veter od strelcev v pogon. Pogon naj se vrši z gonjači. Dobro pa je, ako je razdeljeno med nje nekaj psov jamarjev (jazbečarjev), kateri so se tu izborno obnesli. To pa predvsem zato, ker gonjačev ni nikoli mogoče dosti nadzirati, in vsak išče pota, po katerih laže hodi, in dostikrat stopajo po trije in še več drug za drugim lepo mimo zaprek, medtem ko jo svinje neopaženo pobrišejo med gonjači nazaj. Ob koncu pogona pa si lovci belijo glave, kje so svinje bile. Pes jazbečar pa ta posel dosti bolje opravi. S svojimi kratkimi nogami preleze tudi gošče in že pred gonjači spravi divjačino iz skrivališč.

Dobro je tudi, ako je med gonjači na vsakih 100 do 150 korakov po en lovec s puško. Ti lovci po dogovoru oddajajo med pogonom redoma semintja kak slep strel. Prihodnjim pogonom to ne škoduje, ker se v gostih sečah svinja ne dvigne prej, dokler ji ne stopiš skoro na rep. Nesmiselno pa je, ako lovec na stojišču strelja za zajci, kadar je pogon na svinje. Svinja jo tedaj rada udere na par korakov med gonjači nazaj.

Za primer naj navedem pogon, ki smo ga imeli 16. novembra l. l. Gonjači so obstopili neko gosto šumo, v kateri bi se po mnenju lovcev mogle nahajati svinje. Nekako sredi pogona skoči na preseko lisica, ki je bila seveda takoj s svinčeno točo obsuta. Istočasno pa je enajst svinj skoro pomendralo obupno kričečega gonjača. Ob večji previdnosti se nam je posrečilo pozneje od istega krdela v petih pogonih spraviti devet komadov k E. Vajdi v Čakovec.

O streljanju s šibrami na svinje ni govora. Tudi ni priporočljivo iskati obstreljene divje svinje takoj po strelu. Četudi težko ranjena, se dvigne pred zasledovalcem. Ako bi jo pustili vsaj eno uro po strelu v miru, bi bil uspeh skoro vedno gotov. O zalazih in čakanju vem le toliko, da se svinje malokdaj dva dni na enem in istem kraju pojavijo. Dokler stoji še koruza po njivah, je še nekaj upanja na večerni uspeh, pozneje pa se sploh nestalno vlačijo po šumah sem in tja. Zato se tu doli pri nas zalazi in čakanja sploh ne vršijo. Zelo težko je tudi v lovišču, katerega so po-

setile divje svinje, oceniti njih število, ker ena sama napravi sledi v eni noči brez konca in kraja, osobito ako počne razrivati po zemlji. Človek bi sodil namesto ene, gotovo na pet.

Predvsem pa bodi pri lovu na divje svinje geslo: Mir pred vsakim pogonom in pažnja, da se gonjači ne razdvojijo. Zato naj se med vsakih 6—10 gonjačev postavi po en lovski čuvaj ali lovec, ki pozna lovišče in jih vodi v pravilni smeri. Kdor je lovil divje svinje, tega bodo kmalu izučile in mu dale priliko spoznati, kako težko je doseči zadovoljive uspehe. Logar F. Ciuha.

Medvedje v Veliki Gori. Začetkom prejšnje pomladi so se zelo razburjali Ljubljančani in neposredni okoličani češ: »Velika nevarnost za izletnike Šmarne gore in Grmade, pri Medvodah so videli medveda! Baje, da so se zbrali tudi lovci in šli na kosmatinca, ki pa je srečno odnesel pete. Kesneje, okoli kresa, pa se je raznesla vest, da medved razsaja po Karavankah. V hudih skrbeh za svoje črede so lovili lovci v Srednjem vrhu, ali kosmatinec jim je pokazal pete. Kakor je prišel, tako je izginil. Nič več se ni slišalo o njegovi krvoločnosti in mnogi so, ki celo dvomijo, da bi se bil podal medved na tako oddaljeno romanje. Kljub temu, da ga niso ustrelili, so škode ponehale.

Vse drugačno mnenje o medvedih pa imajo lovci na Dolenjskem, kjer so medvedje stalni gostje v njihovih obsežnih gozdovih. Tako mi je pripovedoval kaj prijetno medvedjo dogodbico lovski prijatelj Marko, ki se večkrat sreča s kosmatimi tacarji v loviščih svojega očeta.

Meglenega jesenskega dne sredi oktobra je sklenil Marko, da pogleda v Veliko Goro, na mrhovišče v Smrekovem žlebu, kjer so pred par dnevi nastavili medvedom mrtvega konja. V gozdu ga je čakal lovec z brakom jazbečarjem.

Okoli petih popoldne je bilo in jelo se je že polagoma mračiti, ko sta dospela do jarka, ki vodi k mrhovišču, kjer sta že Markova oče in mati ustrelila medvede. Ko sta bila oddaljena še kakih 200 korakov, je brak dvignil rep in vsa dlaka se mu je naježila. Po tem sta spoznala, da je medved v bližini. Previdno sta se pomikala po jarku. Kar sta opazila, kako so odskočile preko jarka od mrhovišča štiri temne sence. Stisnila sta se za debelo bukev in čakala. Pri njih stoječi brak pa se je še vedno naraščal, toda lajal ni. Kar priskoči k mrhovini velik medved in komaj začne trgati, mu že sledi manjši. Majhen, letošnji medvedek pa je obstal kraj jarka. Lovcema je bila jasno, da je stara medvedka s starejšim in mlajšim mladičem in zaradi tega Marko ni streljal; čakal je, da se povrne četrti, ki bo vreden strela. Med tem pa se je okrenil veter in medvedje so jih dobili v nos. Oba pri mrhovini nahajajoča se medveda sta odskočila k manjšemu mladiču. Medvedka je jela renčati, kar je privabilo tudi tistega, ki mu je bil namenjen strel. Toda, kakor že po navadi v takih primerih, se je zgodilo tudi topot. Velik, odrastel medved se je sicer nekoliko pokazal med mogočno debelimi jelkami kraj mrhovišča, ali izogibal se je tako spretno, da ni bilo mogoče tako dobro pomeriti, kakor se spodobi za takega gozdnega dostojanstvenika.

To zanimivo gledanje iz oči v oči za razdaljo dobrih 80 korakov je trajalo nekaj minut, nakar so medvedje odšli. Lovca sta na to zlezla na visoko čakališče in čakala v ne posebno močni mesečini, ki je med tem objela jesenski gozd, skoraj do devete ure, ali gostači mrhovišča se niso povrnili.

Ko sta odhajala proti domu, precej daleč od mrhovišča, se je njih mali spremljevalec ponovno naraščal in sta tudi opazila v mesečini senco, najbrž petega medveda, ki je švignil preko poti.

Po pripovedovanju lovcev iz omenjenih bogatih lovišč, imajo v »Ribniških gozdovih« še precej medvedov, ki so gotovo v ponos vsega slovenskega lov-

stva. Od pamtiveka pa se ne spominjajo, da bi bil kak medved brez povoda napadel kakega človeka kljub temu, da jih večkrat srečavajo gozdni poseltniki. Pa tudi druge škode ne delajo. Gošar.

Kaj pišejo. Proti koncu sept. 1928 smo čitali v časopisih, kako je jelen v Krmi napadel fotografa in njegovega uslužbenca, ki je hotel jelena slikati. Dobro, da je stvar tako srečno končala in da je zdravnikom uspelo težko ranjenega fotografovega spremljevalca rešiti.

Jelen je bil navajen ljudi. Približeval se jim je, stikal po oprtnikih itd., bil pa je hud na fotografe, ki so pred njim postavljali dolga stojala s črnimi zagrinjali. V svojem navadnem razpoloženju se je jelen dal odgnati z leskovko. Ko je pa prišla jesen, čas rukanja, je tudi jelenom v Krmi zavrela kri in baš v tem času se je jeseniški fotograf spomnil mogočnih rogačev iz Krme. Morda je imel prav, kajti jeleni so v tem času mnogo lepši in impozantnejši kakor sicer. Treba bi bilo samo več previdnosti in naši lovci bi imeli danes na razpolago izredno lepe slike Ako bi bil poslušal svarilo lovcev, ki bi ga bili kaj radi spremljali, bi bile gotovo izostale vse neprilike. Ali tako se jelen ni pustil slikati, se tudi ni pustil tebi nič meni nič odgnati, je prevrnil in stolkel aparat ter ranil, kakor omenjeno, fotografa in zelo težko njegovega spremljevalca.

Smučar pa piše, da so ne samo med rukanjem, temveč tudi drugače jeleni v Krmi nevarne živali, ki strežejo po življenju zemljanov, ki si upajo v planinski paradiž. Tako se mu je zgodilo letos o veliki noči, ko se je smučaril v Krmi. Le srečnemu slučaju se ima zahvaliti, da še dandanes gladi hodnike ljubljanskih cest...

Napadel ga je jelen z rogovi. Jelen je bil tako divji, da je z rogovi brusil po snegu. Nu, in ubogi smučar, kaj naj naredi? Pričel je bežati in bežati. On spredaj na sicer lahkih smučkah, ki so se mu topot zdele težke kot da bi bile svinčene. Jelen v divjem diru za njim. Ta »divja jaga« je drvela skozi Krmo, dokler mu konec koncev niso odpovedale noge. Že je bil v strahu, da je izgubljen, kar se je pa zgodil čudež. Pred smučarjem je stala zelena smrečica, mu pomolila veje, ki so ga dvignile na smrekov vrh in ga tako otele strašne smrti. Jelen, tista strašna pošast, je še nekaj časa bruhala proti drevesu, kjer je dobil zavetišče nesrečnež, potem pa je odšel k svojim ženam košutam.

Tako nekako si je predstavljal bralec dogodljaj nesrečnega velikonočnega smučarja iz Krme. Le to so vsi pozabili — smučar, ki je to opisal, kakor verni čitatelji —, da o veliki noči jeleni nimajo rogovja, imajo kvečjem šele prve mehke, kosmate nastavke mladega rogovja. —

Drugi smučarji zopet, pa so pripovedovali vse druge bolj verjetne dogodivščine, ki so jih doživeli baš iste dni v Krmi. Pravili so, kako klavrno so se držali takrat skoraj mulasti jeleni in da so jih poskušali celo jahati.

Iz omenjenega lahko razvidimo, kako malo se pri nas ljudje brigajo za prirodo, da nimajo niti najmanjših osnovnih pojmov.

Precejšnje nepoznanje živalstva je pokazal tudi neki pisec, ki kaj rad in večkrat opisuje njene čare. Večkrat piše o divjih kozah in kozlih, kljub temu, da jih je, kakor se čita iz njegovih opazovanj, videl le na slikah. Tako je že sredi septembra napisal jesensko črtico, ki jo je podkrepil s sentimentalno trditvijo, da so se tudi divje koze že pomaknile iz višav v nižine, v zimska zavetišča. Ker je pa dotičnik baš iz krajev, kjer je polno pravih gamsarjev, bi si bil lahko dal povedati, ga gamsi konec jeseni posebno silijo v višave, kjer obhajajo medene tedne. Gošar.

Velikost občinskih lovišč v ljubljanski oblasti. Po stanju s 1. januarjem 1929 je bilo v ljubljanski oblasti 355 krajevnih ali političnih občin, od-

Srezi v ljubljanski oblasti	Občinska lovišča l. 1928. po velikosti: 115 do 200 ha	200 do 500 ha	500 do 1000 ha	1000 do 2000 ha	2000 do 4000 ha	4000 do 6000 ha	6000 do 8000 ha	8000 do 10.000 ha	nad 10.000 ha	Skupaj
	Število občinskih lovišč									
Brežice [1]	3	10	4	10	5	1	—	—	—	33
Črnomelj	—	—	9	14	6	1	1	—	—	31
Kamnik	2	20	20	9	6	—	—	—	—	57
Kočevje	—	1	5	16	15	4	1	—	—	42
Kranj	—	2	4	3	8	1	—	1	—	19
Škofja Loka	—	—	3	—	2	4	1	—	1	11
Krško [2]	—	—	1	11	4	4	—	—	—	20
Laško [3]	1	—	—	1	3	3	—	—	—	8
Litija [4]	1	3	11	15	8	1	2	—	—	41
Ljubljana	—	—	5	14	12	3	2	1	—	37
Ljubljana mesto	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Logatec	—	—	—	4	3	2	3	—	1	13
Novo mesto	—	2	—	6	8	5	—	—	2	23
Radovljica	—	3	5	3	6	2	1	2	—	22
Skupaj	7	41	67	106	87	31	11	4	4	358

Pripombe

[1] Krajevnih občin je v brežiškem okraju le 32, ker sta se občini Brezje in Senovo združili v kraj. občino Senovo. Ur. l. 68/1926. Združitev lovišč pa še ni izvršena.

[2] Lovišče občine Radeče se bo povečalo za kat. občino Svibno, lovišče občine Sv. Jurij pod Kumom pa pomanjšalo za kat. občino Svibno. Ur. l. 108/1928. Lovišče občine Boštanj se bo povečalo, občine Studenec pa pomanjšalo, ker se je del kat. občine Hobajnica pridelil, odnosno oddelil pri imenovanih krajevnih občinah. Ur. l. 96/1926 in 2/1927.

[3] Upošteta je povečava občine Sv. Krištof za kat. občine Marno, Sv. Štefan in Sv. Jurij ter pomanjšanje občine Dol za kat. občine Marno, Sv. Štefan in Sv. Jurij. Ur. l. 122/1927.

[4] V litijskem srezu je bilo 42 krajevnih občin; občina Višnja gora pa ne tvori lovišča, ker lova ni mogoče izvrševati. Sedaj ima ta srez 40 občin, ker sta občini Hotič in Konj pridruženi občini Litija. Ur. l. 120/1928.

nosno 356, ako prištejemo ljubljansko mestno občino.

Občinskih lovišč pa je bilo v ljubljanski oblasti 358 po stanju koncem leta 1928. V tej številki so zapopadena še vedno lovišča občin Hotič in Konj, ki bosta združeni pozneje z loviščem občine Litija. Ti dve krajevni občini sta bili združeni v enotno občino Litijo (Ur. list 120/1928). Razpored naših 358 lovišč po velikosti, kakršen je bil leta 1928., je uprizorjen v razpredelnici na str. 79.

Izkaz kaže, da imamo v kamniškem srezu največ majhnih lovišč, ker je tam največ majhnih in sploh največje število krajevnih občin. Zatem sledi brežiški, nato litijski srez. Nekaj prav velikih lovišč je v srezih: Kranj (občina Predvor), Škofja Loka (občina Selca), Ljubljana (Vrhnika), Logatec (Stari trg), Novo mesto (Šmihel-Stopiče, Žužemberk), Radovljica (Gorje, Dovje).

Celokupna površina lovišč po srezih je navedena za leto 1927. na strani 67 brošure »Gozdarstvo v ljubljanski oblasti«, ki je izšla spomladi l. 1928.[1] Število občinskih lovišč — namreč 358 — je na tej strani pravilno navedeno, dočim je na strani 66 te brošure pogrešno navedeno število 361. Tudi navedba krajevnih občin (361) na strani 48 je pogrešna. Bilo jih je tedaj 358. (Sedaj jih je 356, kakor gori omenjeno.)

Pri samosvojih loviščih (glej stran 65, 66 in 67 imenovane brošure) pa ni bilo izprememb. A. Šivic.

Predrzna lisica. Lovski prijatelj mi je pripovedoval zanimivo zgodbico o predrznosti mlade lisice, ki gotovo še mnogo obeta: Ko se je vozil koncem poletja v mraku z avtomobilom nad mokronoško postajo, je opazil sredi ceste manjšo lisico, ki je nekaj valjala po tleh. Šele, ko se je pripeljal v njeno bližino, je odskočila in pustila na cesti mrtvo perutnino. Radoveden, kaj je lisica zopet uničila, je ukazal šoferju, da ustavi. Par metrov od lisičjega plena je avtomobil obstal. Ali medtem ko je zlezel z voza, se je lisica vrnila, pograbila plen in odhitela z njim v bližnjo goščavo. Ker sta bila na cesti razdaljena le par korakov, je zagnal proti roparici palico in jo skoro pogodil. Toda tudi za to se lisica ni zmenila. —s.

Lovski zakon. Glasom vesti, ki so jih prinesli naši dnevniki, redigirajo v ministrstvu za gozde in rudnike osnutek za nov lovski zakon. Uveljaviti ga hočejo za vso državo.

MALI OGLASI

Lovska pravica krajevne občine Mirna se bo oddala v zakup za dobo od dne 1. aprila 1929 do 31. marca 1935 na javni dražbi v poslopju sreskega poglavarja v Novem mestu (v sobi št. 20) dne 16. marca 1929 ob enajstih.

Dražbeni in zakupni pogoji so interesentom na vpogled med uradnimi urami v sobi št. 17.

Kupim jamarja, vztrajnega v zasledovanju lisic v brlogu. Janez Gortnar, Jamnik št. 10, pošta Kropa.

Unda-Radio. Radio aparate in sestavne dele nudi lovcem tudi na obroke Glavno zastopstvo za Jugoslavijo, Unda-Radio, Ljubljana, Drenikov vrh 1.

—

Iz društvene pisarne. Legitimacije za polovično vožnjo izgotavlja društvena pisarna med uradnimi urami od 9 do 12 in od 3 do 6. Člani naj se v zadevi legitimacij, nove prijave v društvo in reklamacij lista »Lovec« obračajo pismeno ali ustno na naslov: Slovensko lovsko društvo, tajništvo v Ljubljani, Komenskega ulica 19, ne na urednika »Lovca«.

Novim članom S. L. D. priporočamo, da si nabavijo prejšnje letnike »Lovca«, ki jih ima društvo v zalogi vezane in nevezane. Naročila sprejema društveni blagajnik g. Ivan Zupan, ravnatelj mest. dohodarstvenega urada v Ljubljani, Gosposvetska cesta 17.

[1] Brošura se naroča in dobi pri šumarskih referentih.

Medvedka z mladiči pred svojim brlogom.

A. Šavelj:

Iz kočevskih revirjev.

(Nadaljevanje.)

Meseca aprila in maja se medved ženi. V slovenski lovski terminologiji za medvedovo ženitev še nimamo prikladnega lovskega izraza. Nemci jo imenujejo lovski »Die Bärzeit«, kar bi se reklo po naše medvedji čas ali pa medvedov čas, jaz bom pa nazival medvedovo ženitev splošno le medvedovo parjenje, ker se mi zdi, da je ta izraz še najbolj prikladen in najbolj odgovarja.

Čas medvedovega parjenja je v raznih pokrajinah različen in se ravna po klimatskih razmerah: v toplejših krajih je bolj zgoden, v mrzlejših pa bolj pozen. Na Norveškem traja parjenje — kakor smatra Collett — od aprila do junija, v Voliniji pa, kakor piše Krementz, od 15. junija pa do 15. avgusta. Glede kočevskega medveda velja tu splošno naziranje, da se ženi že meseca aprila ali vsaj v prvi polovici maja, natančnejšega pa v tem oziru iz lastnega opazovanja ne ve nihče povedati, ker se skrije medved v tem času rad v najbolj nedostopne in neprodirne dele gozdov in ker se vrše vse ljubavne scene med medvedjim rodom izključno le ponoči.

Skrbni opazovalci medveda, ki so skozi leta in leta živeli v medvedjih pokrajinah in imeli dovolj prilike premotriti vsako nje-

govo kretnjo tudi v času parjenja, trde, da se medvedje med seboj za samice ne tepo in ne preganjajo kakor n. pr. jelenjad ali druga divjačina, temveč da obdrži medved tudi za časa parjenja svoj hladen in miren temperament. Kljub temu pa se zgodi večkrat, da sledi ob paritvi eni in isti medvedki več medvedov naenkrat. Tako pripoveduje Krementz, da so opazili dne 26. junija leta 1870. tri medvede, ki so liki gosi drug za drugim stopicali za močno medvedko, hoteč utešiti pri njej svoj spolni nagon. Zanimivo pri tem je bilo posebno to, da je bil od teh treh medvedov prvi, ki je korakal takoj za medvedko in jo od časa do časa povohal, najmanjši, tretji ali zadnji pa največji in najmočnejši. Sklepati se da iz tega, da pri medvedu ni tako kot pri drugi divjadi, da ima namreč pri samici starejši in močnejši samec prednost, ker odžene in odpodi svoje slabejše rivale, temveč da ima najbrž v tem oziru svoj vpliv in svojo »besedo« tudi medvedka sama, ki si izbere ženina po lastnem okusu in nagnjenju.

»V splošnem pa se ženi in pari medved samo z eno medvedko in še to spremlja in ji izkazuje ljubezen le toliko časa, dokler ne postane nosna. Ko postane medvedka nosna, se ljubezen med zakonskim parčkom ohladi, in zaljubljenca gresta zopet vsak svoja pota. Prokleto je to pametna žival!« tako mi je razkladal gornje stvari že pred več leti po vsem Kočevskem znani lovec Hoch iz Cvišlarjev, ki se je kmalu potem preselil v večna lovišča. Glede medveda je imel popolnoma prav in Bog mu daj še na onem svetu lovski blagor, saj je bil jako pripraven in zabaven nimrod in vsa kočevska zelena bratovščina se ga še vedno rada spominja!

Koliko časa medvedka nosi, preden skoti mladiče, o tem so mnenja različna. Hartig smatra, da znaša čas nosečnosti pri medvedki 30 tednov, pl. Riesenthal da samo 26 tednov, Volkmann zopet da znaša 31 tednov, Raoul in Ernest Dombrovski trdita nasprotno, da 34 tednov, Winckell-Tschudi zopet da 32—34 tednov, dočim je Linne mnenja, da vrže medvedka mladiče že po 112 dneh brejosti.

Medvedka povrže mladiče v svojem zimskem brlogu v mesecu december, januar ali februar. Število mladičev je kaj različno: mlade medvedke imajo navadno samo po enega mladiča, starejše pa po 2—4, le redkokdaj po pet in največkrat samo po dva. Mati si napravi v svojem brlogu za mladiče gnezdo iz dračja in listja ali resja in trave, opazilo se je pa že tupatam tudi, da je rodila na golem mrzlem snegu.

Mladi medvedi imajo na dan rojstva velikost podgane, toda rastejo hitro tako, da so v juniju, ko navadno nehajo sesati, že

tako veliki kot jazbec, tekom enega leta pa domala že kot angleška doga. Popolnoma dorastel pa je medved šele z dovršenim šestim letom svoje starosti. Mladiči ostanejo slepi 4—5 tednov in šele v četrtem mesecu zapuste brlog in gnezdo in pričnó nerodno tekati za svojo materjo.

Omeniti moram tukaj, da doseže medved visoko starost do 50 in še več let. Celo v ujetništvu, v raznih zooloških vrtovih in drugod so držali medvede do 50 leta starosti. V teh letih je seveda medved že čmerikav starec in postane nevaren, čeprav je sicer ukročen ali celo dresiran in mu začno tudi že izpadati zobje.

Ponašanje in zadržanje medvedke matere do svojih mladičev je v njih različnih starostnih dobah kaj različno. Dokler so mladi medvedki še tako majhni, da nebogljeno čepe samo v gnezdu in še ne morejo slediti starki iz brloga, toliko časa jih sicer starka pridno in skrbno neguje in doji, toda izogne se previdno vsaki nevarnosti, ki bi ji pretila pri vsakodnevnem pohodu iz brloga ali v brlog od katerekoli si bodi strani. Za take svoje nebogljenčke stara medvedka navadno ne bo tvegala svojega življenja in se postavljala za iste v bran, temveč jih — če jih ne prenese drugam in če jim ne poišče in pripravi drugega manj vznemirjanega ali bolj varnega gnezda — rajši pri vsaki najmanjši nevarnosti zapusti, včasi celo če v listju sumljivo zašumi, in se ne vrne nikdar več k njim v brlog. V takih slučajih morajo seveda mladiči lakote poginiti, ker še ni v njih nobene odporne sile in si tudi sami še ne morejo in ne znajo iskati živeža in hrane. Radi tega so našli lovci, drvarji, ogljarji in drugi obiskovalci gozda že pogosto v hosti mlade medvede, ki so jih pobrali iz gnezda in odnesli domov, ne da bi bili imeli kaj neljubih opravkov z materjo medvedko, ki je celo čestokrat brzo in brez brambe zapustila brlog in odskočila in s tem prišleca sama opozorila na gnezdo in mladiče.

Meseca februarja leta 1903. so v kočevskem mestnem gozdu na Friderikštajnu sekali in pripravljali drva. Žagali in drobili so predvsem tako bukovo drevje, ki ga je bil podrl veter in sneg. Preko debele skale je ležala na tleh s snegom pokrita votla bukev in ko so pričeli drvarji to bukev žagati, je planila izpod bukve iz neke ozke skalne dupline medvedka, ki je v velikih skokih drvela v sosedno goščo, ne da bi se ozrla po drvarjih, ki so našli nato v medvedkinem brlogu tri mlade, komaj po par dni stare medvede mladiče. Spravili so nato te tri mladiče v košaro, jih zavili v cunje, da jih ne bi zeblo in so jih oddali gozdni upravi kneza Auersperga, v čigar lovišču so bili medvedčeki najdeni. Gozdna uprava Auerspergova je poslala mlade medvediče v svojo centralo v bližini Dunaja. Tam so mladiče z mlekom zredili

in jih prodali potem, ko so odrastli, in sicer enega v Schönbrunn v zoološki vrt, drugega nekam v Italijo, tretjega pa menda v Nemčijo. — Ako bi drvarji mladih medvedčekov pod bukvo ne bili našli, bi bili ti brez dvoma lakote poginili, kajti starka-mati, ki jih je bila brez brambe zapustila, se gotovo ni več vrnila v svoj brlog.

V gimnaziji v Kočevju imajo v špiritu medveda-mladiča, ki je bil komaj poležen, pa ga je že medvedka zapustila. Dogodil se je ta primer na Rogu pred 37 leti in je zapuščenega mladiča našel v hosti neki König, ki je rezal palice.

Na veliki petek leta 1913. je ujel, bolje rečeno, našel Jože Fircik iz Zadolja pri Ribnici v lovišču občine Dolenja vas, ki meji na kočevske revirje, mladega, komaj kakih 25 cm dolgega in nekaj nad 3 kg težkega medveda. Mladič je ležal na tleh v hosti med dračjem in listjem, torej ne v gnezdu in ga je najbrž mati-starka pri prenašanju iz brloga v drug brlog oplašena po korakih Fircika pustila na mestu in je zbežala. Iz vseh okolnosti, ki so se ugotovile, se je dalo sklepati, da je imela starka dva mladiča in je enega odnesla s seboj, drugega pa pustila ob prihodu Fircika ležati na tleh. Najdenega mladiča so potem vzredili s cucljem pri Papežu v Dolenji vasi ter ga nato po preteku petih mesecev prodali lastniku cirkusa Kludsky v Ljubljani. — Medvedček, ki ga je našel Fircik, gotovo ni ležal na mestu dolgo in ga je brezdvomno starka le v strahu pred človekom meni nič tebi nič zapustila, jasen dokaz za dejstvo, da medvedka-mati svojih mladičev v najnežnejši mladostni dobi ne brani, temveč jih rajši zapusti v strahu za lastno življenje.

Vse bolj pa prirastejo mladiči materi-medvedki k srcu, ko zapuste brlog in začno tekati za njo, toda se še ne prehranjujejo sami. Starka se za svoje mladiče v tej starostni dobi res v pravem pomenu besede materinski zavzame: kaže jim, kako je iskati hrane, kako se izogibati nevarnostim, uči jih plezati preko posameznih podrtih drevesnih debel in če ne ubogajo in če niso poslušni, jih tudi kaznuje z zaušnicami, udarci i. t. d. Najbolj nevarno je srečati ali priti v stik z medvedko, ki vodi s seboj mladiče te starostne dobe, kajti neustrašeno se postavi pokonci in jih brani do skrajnosti. Če je iznenadena, prišleca tudi takoj napade, ga objame s tacami, vrže na tla in ogrize.

V splošnem hodi starka z mladiči, dokler niso zadostno utrjeni, le v bližini svojega brloga okrog, in ko postanejo bolj mišičasti in telesno krepki, šele tedaj nastopi ž njimi tudi daljše ture. Mladiči postajajo od dne do dne samostojnejši in večji in si pričnó s časom sami iskati hrano, toda vse še pod okriljem svoje

matere, ki je njih zvesta spremljevalka. Ko starka vidi, da so mladiči že sposobni samostojnega življenja in da je v njih že dovolj odporne sile in opreznosti ter da se že sami dovolj previdno izogibajo pretečim nevarnostim, tedaj se prične njena gori opisana goreča ljubezen do teh ohlajati, toda popolnoma pa se ne ohladi prej, dokler mladičev sama ne zapusti. Vsled tega je medvedka še vedno pripravljena braniti svoje mladiče, in to, dokler živi z njimi skupaj in dokler jih dokončno ne zapusti. Seveda ne kaže več tiste trdovratne in drzne agresivnosti in so zelo redki primeri, da je bližajočega se človeka napadla. Ob nenadnem in nepričakovanem srečanju s človekom pa se še kaj rada postavi pokonci, pogleduje nazaj na svoje mladiče, in šele ko so ti odskočili in se izgubili v goščí, šele tedaj jo ubere urnih in brzih nog za njimi.

Pred leti je srečal knezov lovski čuvaj Pospišil v Medvedjeku na križpotu staro medvedko z dvema mladičema. Nemudoma se je postavila medvedka pokonci, in šele ko se je Pospišil obrnil in krenil nazaj, je nadaljevala medvedka z mladičema svojo pot.

Leta 1912. je imel v mestnem gozdu na Friderikštajnu opravka gozdar Viljem Tomaschek, ki ga je spremljal bivši pokojni logar Jurij Hudolin. Tomaschek je imel pri sebi psa, ki je naenkrat v razdalji 80 korakov začel močno lajati, ne da bi se zganil z mesta. Hudolin in Tomaschek sta šla gledat, kaj ima pes, da se tako repenči in razsaja, in sta zagledala 60 korakov pred seboj staro medvedko v spremstvu dveh po eno leto starih mladičev. Medvedka je v trenutku, ko je ugledala gozdarja in logarja, obstala, dvignila desno nogo kakor pes ptičar, ko obstoji, in pogledovala sedaj nazaj na oba mladiča, sedaj na lajajočega psa, nato pa zopet na logarja in gozdarja. Mladiča sta očividno takoj razumela srepe poglede starke in sta jo urno ubrala v hrib, in šele ko sta docela izginila med gostim drevjem in vejevjem, je v velikih skokih planila za njima starka in se tudi ona izgubila v šumi.

Jako nevarno je tudi motiti in nadlegovati medvedko, ki čepi v brlogu z že odraščenimi mladiči. Povedal sem že, da se postavi vsak medved, ki je v brlogu vznemirjen, pred prišlecem pokonci, medvedka, ki ima v brlogu pri sebi odraščene mladiče, pa prišleca tudi kaj rada napade, osobito če je iznenadena.

V nedeljo, dne 20. novembra 1927 je priredila gozdna uprava kneza Auersperga v že gori omenjenem gozdu »Bärwald« večji lov na divje prašiče. Bilo je več pogonov in v tretjem pogonu na pobočju hriba imenovanega »Johanniswarte« ni bilo prašičev, pač pa je gonjač Stimpfl iz Oneka ropotaje s klopotcem prišel

do medvedke v bližino pet korakov. Medvedka je ležala z dvema po eno leto starima mladičema v plitkem rovu in je ugledavši gonjača takoj planila proti njemu, hoteč ga podreti na tla. Ta je prestrašen začel kričati in je skočil preko par strmih skal navzdol, medvedka pa za njim. Zagnala pa se je slednja za gonjačem s tako močjo, da ga je preskočila, vsled česar je gonjač ostal za njo. Takoj pa se je povzpela medvedka na zadnji dve nogi in že hotela objeti gonjača, ko je na njegov krič in vrišč prihitel na pomoč drugi gonjač Lackner s puško in bi bil medvedko ustrelil, ako bi ne bila že tako blizu gonjača Stimpfla, da se je bilo bati, da s strelom Lackner zadene Stimpfla. Ko je medvedka zagledala drugega gonjača, namreč Lacknerja, poleg sebe, ji je upadel pogum in v velikanskih skokih je planila preko skal in gošče ter pasirala prav tik mojega stajališča lovsko črto. Streljalo bi bilo na njo lahko več strelcev, toda streljal ni nihče, ker je bilo streljanje medveda prepovedano. Oba mladiča medvedke pa sta takoj planila iz rova in se zgubila v hrib.

Medvedka starka zapusti svoje mladiče, ko postanejo telesno in duševno popolnoma razviti in samostojni, in to je šele, ko dopolnijo starost treh let. S tremi leti ima medved - mladič že dokaj lepo težo in velikost, in naravnost neverjetno se bo zdelo marsikomu dejstvo, da se stara medvedka celo za svoje po tri leta stare mladiče še briga in da često prav jasno pokaže, da ji je usoda že odraščenega mladiča še vedno pri srcu. Prav zanimivo dogodivščino mi je v tem oziru pripovedoval dolgoletni lovec Ivan Racker iz Gotenice. Racker, ki je kljub svojim 70 letom duševno in telesno še jako čil in krepak, se prav rad spominja lepih dni, »ki so bili in se nikoli več ne vrnejo«, kakor sam pravi in rad v pestrih barvah slika in pripoveduje svoje mnogobrojne lovske doživljaje. Bil je v devetdesetih letih lovec pri pokojnem poštarju Matiji Verderberju iz Kočevske reke, pozneje do leta 1896. logar in lovski paznik pri knezu Auerspergu, od leta 1896. pa do leta 1918. pa lovec in nadlovec pri bratih, dobro znanih v lovskih krogih, Petru, Viktorju in Rikardu Loserjih. Lacker mi je pravil sledeče:

»Dne 14. avgusta leta 1881. sem ustrelil v lovišču občine Koče, v bližini hriba imenovanega ‚Billichsberg', 90 kg težkega medveda mladiča. Šel sem namreč na dan pred praznikom velikega Šmarna na lov na srnjaka, in ko sedim na čakališču, mi prilomasti naenkrat iz hoste ne srnjak, temveč kosmatinec medved. Imel sem v rokah puško starega sistema ‚vorderladarico', ki so bile pač v tistih časih splošno v rabi. Pomeril sem in ustrelil na medveda s kroglo na razdaljo 60 korakov v glavo. V

razburjenju pa ga najbrž tudi z drugim strelom nisem dobro pogodil, kajti medved je še vedno rjovel. Naenkrat pa je prispela z velikim šumom iz gozda stara medvedka in šla proti meni in proti na tleh ležečemu rjovečemu medvedu. Bila je ta medvedka velikanska in očividno mati na tleh ležečega ranjenega medveda. Ustrašil sem se je, ker je glasno mrmrala, in ker nisem mogel hitro nabasati puške — kaj mislite, v tistih časih je rabil človek dobre četrt ure, da je nabil svoj pihalnik! — sem takoj stekel proč in na sto korakov od mesta, kjer sem bil prej stal, sem pogledal nazaj. In kaj vidim! Stara medvedka je stala ob svojem umirajočem sinu, ki je že pojemal v zadnjih zdihljajih na tleh, in je šele, ko se mladič ni več ganil, odšla glasno godrnjaje nazaj v gozd.«

Izvenredno rogovje v kočevskih revirjih ustreljenega srnjaka.

Klicu že odraščenega mladiča se je odzvala stara medvedka kljub nevarnosti, ki jo je iz vseh okolnosti morala slutiti in je pohitela na kraj nesreče svojega mladiča, ki ga je mrmraje žalostna zapustila šele potem, ko je uvidela, da temu ni več pomoči.

Povedal sem že, da doraste medved šele s svojim šestim letom, za plojenje in parjenje sposoben postane pa že v četrtem letu svoje starosti. Vsled tega imajo navadno medvedke prvič mlade v petem letu svoje starosti in potem pa vsako četrto ali kvečjemu vsako tretje leto.

Mladi medvedki so prav prijetne in šegave živalce. V mislih imam tukaj samo mladiče, stare do enega leta, ker nad eno leto stari medvedje v svojem značaju ne kažejo več tistih mladostnih lastnosti, ki so splošno običajne pri doraščajoči mladini. Za šalo in igro je namreč dovzeten le mladič nežne dobe; ko pa količkaj doraste, pa že rad godrnja ter kaže trmo in upornost. Dresiranje medvedov je zaradi tega težak in često nevaren posel, kajti v naravi medveda je, da se nikdar ne dá popolnoma udomačiti in o povsem krotkih medvedih vsled tega sploh ne more biti govora.

(Nadaljevanje bo sledilo.)

Venčeslav Hanzlovsky, Mrzli Studenec:

Lov na velikega petelina.[1]

»Ali dobro poznate drevo, na katerem poje petelin,« me prav pred odhodom na lov vpraša direktor D. — »Tu na Pokljuki, kjer je po večini samo smrekov gozd, tega ni mogoče ugotoviti,« mu ves osupel odvrnem. — »Kaj? Vi ne veste za deblo, na katerem petelin poje?« »Z Bogom!« mi še doda, obrne hrbet in izgine nazaj v kočo.

V koči počne pred upraviteljem K. napadati osebje, ne da bi upravitelju razložil, za kaj da gre. »Vaši lovci niso prav nič izvežbani, ne zanimajo se za lov, se nič ne potrudijo itd.,« se je hudoval direktor D.

Upravitelj nekaj časa posluša, me pokliče na stran ter vpraša, zakaj se razburja direktor. Ko mu razložim zadevo, sam ni vedel, ali naj se huduje ali smeje. Po malem se mu je vendar posrečilo razburjenega direktorja pomiriti in mu raztolmačiti, da na Pokljuki ni mogoče natančno ugotoviti drevesa, na katerem poje petelin, pač pa samo okoliš.

S precejšnjo sigurnostjo se da drevo le tam ugotoviti, kjer je med samimi smrekami starejša bukev, macesen, jelka in slično; ali pa nasprotno, ker petelin seda na taka stara drevesa kaj rad. Pa še ob takih prilikah nismo sigurni, ker ima petelin skoraj sleherni dan druge muhe.

Direktor se pomiri, vzame puško ter površnik, in že hitiva na Bohinjsko Ravan. Na majhnem klančku pod košato smreko sedeva in čakava. Okoli šeste ure na večer začujeva klepanje in tupatam zamolklo grgranje. — »Petelin pride po tleh,« mu zašepečem in prosim, naj puško polagoma prigotovi. Kmalu ga zapaziva, kako petelin po robu koraka ošabno proti nama navzgor. Gospod D. se od razburjenosti ves trese, ko zapaziva za prvim petelinom ob strani še drugega. Drugi je preganjal prvega in zopet se šopiri prvi za drugim. Pričelo je tekmovanje, kdo je hitrejši in spretnejši. To je trajalo gotovo čez pol ure. Hkrati od gornje strani močno zašumi, zaropoče in že stoji med obema petelinoma tretji in največji. Za nekaj sekund je vse kot okamenelo, potem se stari spusti v najbližnjega, ga prekopicne in neusmiljeno obdeluje. Njegov tovariš ni dolgo razmišljal ter hitel svojemu na pomoč in je starca od strani obdeloval. To pa temu ni bilo po volji; popustil je prejšnjega in se s tako silo pognal

[1] G. Hanzlovsky nadaljuje s pripovedovanjem lovskih doživljajev, ki smo jih pričeli priobčevati v februarski številki.

v drugega, da se je ta kar po tleh povalil in letelo je perje daleč na okoli. Prvi — že ves potolčen — porabi priliko in hitro odfrči. Drugi petelin, že tudi starejših let in izkušen, se ves užaljen in poln sramu hitro pobere ter se s tako silo požene v starca, da ta skoraj ravnotežje izgubi in za trenutek omahne. Pričelo se je klanje, praskanje in pretepanje na žive in mrtve. To je ropota, skakanja, kljuvanja, preletavanja in premetavanja, da človek pozabi na streljanje in skratka na ves svet, ko to opazuje.

Tako pretepajoča se sta se nama vedno bolj bližala, in ko prispeta na približno trideset korakov, dam gostu znamenje, in že zagrmita dva strela hitro zaporedoma. Sneg se pred nama zapraši, a petelina se brez vsake zadrege ljuto dalje pretepata, ne da bi se bila za strele kaj zmenila. Od razburjenja je gost nevede pritisnil na sprožila in sprožil oba strela pred nama v sneg, preden je mogel pomeriti.

»Hitro vnovič,« mu šepnem in sedaj se je pričelo preiskovanje žepov. Vse žepe je gotovo desetkrat pregledal, a nobenega naboja nikjer. Spomni se, da je vzel namenoma samo dva naboja s seboj. Gospod direktor od togote počne barve izpreminjati in višek razburjenosti doseže, ko se petelina na približno petnajst korakov priženeta. Gost — misleč, da se petelina iz njega norčujeta — pograbi palico in skoči med nju. Nista na batine čakala, temveč hitro odletela vsak v svojo smer.

»Škandal, škandal, škandal!« »Eine grenzenlose Gemeinheit!« so bile edine besede starega direktorja D. z Dunaja, ko sva korakala nazaj proti koči. Prihodnji dan, ko je odhajal v svojo prestolnico, je upravitelju odločno zatrjeval, da na Kranjskem nimamo petelinov, temveč same »tajfelne«.

*

»Za danes je dovolj,« reče ministerijalni svetnik B., ko je v Rudni Dolini ustrelil petelina. Bil je izvrsten strelec. Drugo jutro jo ubereva v Majenje. Ker je bila polna luna, že takoj ob prihodu čujeva klepanje, akoravno še ni bila ura tri. Kmalu prične petelin peti. Po kopnem sva hitro pri njem. Sedél je v stari, košati jelki tako zakrit, da je bilo vse najino skakanje in plesanje okoli drevesa zaman. Nisva ga mogla zapaziti, akoravno je bil že popolnoma dan.

Vedela sva, da jo kmalu odkuri, zato mi šepne g. B.: »Udarite po drevesu,« in sam stopi v nasprotno stran. Le malo se dotaknem debla, ko v vrhu zaropoče, strel poči in zamolkli padec na tla mi naznani, da je gost dobro izvršil svojo nalogo in petelin napravil testament.

Oba hitiva po gostem borovničevju po ubitega petelina, ko v vrhu smreke znova zaropoče in drugi petelin veselo odjadra. Ubiti dozdevni petelin pa na naše največje začudenje in presenečenje ni bil petelin, temveč stara, že vsa omovsana kura. Torej sva imela dvojno smolo, samo da je bila druga veliko hujša od prve. Da nisem bil sam navzoč pri tem dogodku, gotovo tega ne bi mogel verjeti.

Da se kokoši drže rade blizu petelinov, sem že večkrat opazoval, da bi pa kura in petelin na istem drevesu prenočila, še do tedaj nisem opazil.

*

»Vzemite mojo puško in pustite svojo doma,« me prosi g. R., kateremu je starost že precej sključila hrbet in osivela glavo. — Zelo rad mu ustrežem, zadenem njegovo puško na rame in jo ubereva v Graben. V eni roki svetiljko, z drugo pomagam g. R., ker je gotovo pri obilnem telesu tehtal preko 100 kg; a sneg prenaša komaj 70 kg. Mnogokrat se mu je vdrlo do pasu. To je bilo kobacanja, preden se je iz 2½ m visokega snega izkopal in vstal. Z velikim naporom in vsa premočena potú dospeva do zaželenega mesta. Kmalu začujem »plunk«. »Naskakujva!« mu šepnem, ga primem pod pazduho in delo je šlo počasi, a sigurno od rok. »Brrr-rr-r,« zagrmi, in mlajši petelin, kateri ni pel, odleti. Pevajoči petelin za hip utihne, a kmalu počne z novo silo. Pri naslednjih skokih prepodiva drugega in končno še tretjega. Vsi ti trije so iz strahu pred starim molčali. Ko jo tretji odkuri, preneha stari peti, nateguje vrat in »Brrr-rrr-rr-r,« jo še sam odkuri. Ptice po ropotu prepodenih kaj dobro razločijo, da ni vse v redu in da jim preti nevarnost. Preveč dobro razločujejo ptice preletavanje prepodenih ali preletavanje iz lastnega nagiba. Podobno je pri gamsih. Gams dobro razloči, ako kamen sam odpade od stene in se kotali po produ, ali če ga je človek sprožil. Gams tudi predobro razločuje udarec kamena ob kamen od udarca železa ob kamen itd.

Posrečilo se mi je, da sem pregovoril starega gosta, naj še malo časa potrpi, ker je na vsak način hotel domov. Hitiva na nizek klanček ob kopišču in čakava. Okoli šeste ure zjutraj prišumi — kakor zrakoplov — petelin in se pod nama spusti na tla, prične peti in jo ubere proti komaj 30 korakov oddaljenemu kopišču.

Ponudim staremu gospodu puško in ga prosim, da se naj pripravi. On mi samo z roko dá znamenje, da je že vse v redu. Ko petelin prikoraka na kopišče, nama začne predvajati svojo

izvežbanost v petju, skakanju in grgranju. Vidim, kako gost previdno in počasi vzdiguje puško, ko se začuje »šklep« in znova »šklep«. Osupel pogledam gosta, kateri že odpre puško in vidi prazne cevi. Hitro seže v žep in hkrati skoraj glasno začujem: »Gromska strela, da bi te vsi h...« itd. Spomni se, da je pozabil naboje doma. Zapre polagoma puško in milo, oči polne solz, opazuje nemoteno pevajočega petelina, kateri nas zapazi, in nas na komaj trideset korakov od nas pevajoč ogleduje in slednjič izgine v gostem grmovju.

Do koče ni stari gospod mnogo govoril. V kôči me je prosil, naj vsakega lovca pred odhodom opozorim na njegov dogodek, s čimer bo mnogim prihranjeno razburjenje, jeza in prezgodnja smrt. —

*

»Jaz bom že sam naskakoval,« mi zatrjuje g. W., ko sva že na približno osemdeset korakov pri petelinu. — »Dobro,« mu odvrnem, napravim prostor, da skoči pred me in sam iz previdnosti skačem za njim. Še sva čez petdeset korakov od petelina, ko gosta glas zbega, dvigne puško in ustreli v vrh smreke. — »Na kaj streljate?« vprašam gosta, kateri ves zamaknjen gleda sestreljene, padajoče čerhe. »Saj je tam petelin,« mi kaže na čop čerhov v samem vrhu. »Petelin je komaj na tretji smreki od naju,« mu šepnem in zavzamem prejšnje mesto.

Petelin — mladič — se za strel ni nič zmenil in je svoje započeto petje še hitreje nadaljeval. Priskočila sva na 20 korakov, in pokažem gostu petelina, kateri se je po dolgi veji lepo sprehajal. Gospod W. urno dvigne puško — ne da bi čakal na škripanje — in znova ustreli, a prav tako hitro jo petelin pobere in pri vsem strahu ne zgubi niti enega peresa.

»Naglica ni nikdar dobra« — omenim gostu, ko se odpraviva domov. Med potjo mu mečem različne predmete v zrak in sleherni predmet je zadel, samo petelina ne. Gotovo je bil svojega strela preveč siguren.

Vsak lovec se naj varuje prevelike sigurnosti, da ne bo razočaran, posebno kadar strelja na kratke distance. Odkrito moram priznati, da zajca na 5—10 korakov skoro vedno zgrešim. Ravnotako se mi godi pri pticah. Tu je vzrok samo kratka distanca, na katero gredo šibre še kot krogla skupaj — in človeška prevzetnost, ko je sleherni trdno prepričan, da mu ni mogoče zgrešiti.

*

»Kako to, da je ta pevajoči petelin ravno stari in ne mladi« — me je ob priliki lova že več gostov vprašalo. To ni težko spoznati, ako ima lovec le nekaj vaje. Predvsem je treba precej pazljivosti, dobrega posluha, vztrajnosti, mirne krvi, a mnogo potrpljenja.

Naj se mi dovoli, da omenim nekaj lastnih izkušenj. Petelina — še nevidnega — že po glasu spoznaš in približno lahko določiš njegovo starost. Mlajši petelin ima visok in močno zveneč glas. Glavni udarec je močnejši od klepanja in škripanja; klepanje močnejše od škripanja. Glavni udarec se že od daleč čuje. Daljava je odvisna od gozdnega miru, terena in posebno od vrste vetra. Za glavnim udarcem — ako se mu bližaš — začuješ melodično čisto petje klepanja in ako mu še bližje slediš, začuješ še njegovo čudovito škripanje ali sikanje. Škripanje je bolj vzdržno, da se more — urno — tri do pet korakov napraviti, kar seveda ni priporočljivo. Petje mladiča je vztrajno in le s krajšimi presledki spojeno. Po večini poje le na drevesu in grgranje mu je skoro neznano. Med petjem se redko preseda; spopadov in bojev se izogiblje. V svoje petje je tako zaverovan, da na svojo varnost skoro popolnoma pozabi in ga je lahko naskočiti.

Vse drugo je pri starem petelinu. Njegov glas je nizek; klepanje in škripanje mnogokrat močnejše od glavnega udarca. Tudi škripanje je večkrat močnejše kakor klepanje in glavni udarec. Škripanje kaj rad zamenja z grgranjem — posebno proti koncu petja. Na tleh pevajoč na mesto škripanja kaj rad odskoči navpično v zrak do enega metra visoko ter s perutmi močno zaropoče.

Lovec, ki tega ropota ni vajen, ter petelina ne vidi, je skoro uverjen, da se petelini tepejo. Tudi to se da hitro razločiti. Ropot pri petju traja v enakomernih presledkih 2 do 3 sekunde in je enakoglasen. Pri tepežu je ropot vztrajen, neenakomeren, neenakoglasen in z različnimi presledki.

Stari petelin poje na drevju zelo malo in slabo, z daljšimi presledki in se zelo rad preletava. Ljubše mu je petje po tleh, na majhnih gričkih, kopiščih in ob gozdnih robovih. Proti koncu petja mu mnogokrat glas tako oslabi, da se njegovo petje popolnoma nič ne čuje, temveč se samo vidi, kako petje markira.

Starci so zelo bojeviti in veliki pretepači, kot pri vseh živalih. Po slabem petju na drevesu se spusti na tla ter se v svojem izvoljenem okolišu — slabo pevajoč, ali samo grgrajoč — po cele ure sprehaja, vozi kočijo kot domači puran, mladež pretepa in preganja, da daleč naokoli vse prežene in razkropi. Za glavne dobe petja je starec po večini tudi preko dneva v svojem kraju in ga lahko ob vsaki uri prepodiš.

Poleg vsega tega je pa star petelin zelo previden, premeten in zvit kot lisjak. Po tleh pevajoč se lovcu približa na osemdeset do sto korakov — če pa ne pričakuje nevarnosti, tudi do trideset korakov — ter se po celo uro v polkrogu ali direktno v krogu okoli lovca ves našopirjen in pevajoč sprehaja in preletuje. Tu pa tam za drevesom obstoji, nategne vrat in lovca — skritega — le na eno oko malo pogleda, mu pomežikne ter znova korajžno nadaljuje svoj sprehod. Skoro sleherni lovec, ki je še tako skrit, je mnenja, da ga starec ne vidi. V resnici je ravno nasprotno. O tem se sleherni lovec lahko sam prepriča, ko se počasi dvigne iz svojega skrivališča in zelo oprezno in skrito naskakuje — ali zalezuje. Kolikor bolj se mu približuješ, toliko bolj se oddaljuje, ter se kmalu v goščavi izgubi ali pa odleti.

Lahko se samo stojišče izpremeni in vsak lovec zapazi, da tam kjer je prejšnji dan sam stal sedaj petelin skače in prihodnji dan je znova drugače i. t. d.

»Kolikor ima starec peres, toliko ima ušes in očes« — je na Gorenjskem pregovor, kateri pa najbrž velja tudi za druge kraje. Na tleh pevajočega petelina je zelo težko streljati in po večini brezuspešno radi njegove opreznosti. Najbolj se obnesejo trocevke z daljnogledom.

Poznam okoliše, koder so prejšnje čase radi štedenja starih petelinov leta in leta vladali samo nekateri stari petelini. Ko so pozneje te odstrelili, je v istih krajih sedaj namesto enega starca po pet in še več mlajših.

Največja kvara za petelinja lovišča je štedenje starih petelinov, ker so ti v stanu popolnoma opustošiti najlepša lovišča. To se ugotovi vsako leto takoj od začetka petja najsigurneje. Lovec-vodnik javi začetkom petja svojemu gospodarju, da v tem in tem kraju poje osem do deset petelinov in ker mora še druge kraje pregledati, mu mogoče čas po ves teden ne dovoljuje, da bi zasliševal v prvem že zaslišanem okolišu. Kako razočaranje doživi, ko drugič tja pride. Namesto osem do deset petelinov se samo eden ali kvečjemu dva starca tam šopirita. Vse ostalo je brez sledu izginilo, ali se poskrilo. To je velika muka za lovca in za gospodarja.

Če se takoj začetkom petja starce odstreli, že v nekaj dneh nastopijo v istem kraju mlajši v večjem številu. Tu pa ponovno poudarjam, kar je treba imeti vedno pred očmi in kar neizkušenemu mlademu lovcu ni poveriti, da je treba odstraniti samo stare pretepače. To pa le tam, kjer je mnogo petelinov, ne pa tam, kjer so le posamezni.

Ako pa pustite stare živeti, da se mladiči popolnoma razkrope, ter svoje rojstne kraje za vedno zapuste, potem počne tudi zarod hirati. Stari jeleni, srnjaki, gamsi i. t. d. niso za pleditev nič vredni; pa tudi stari petelini niso za to stvar. Koder je dosti starih petelinov, tam se najde tudi dosti neizvaljenih jajc-klopotcev.

Razen po petju — kar je poglavitno — spoznaš starega petelina tudi po velikosti in barvi. Ta detajlni popis naj prevzame poklicni strokovnjak, ker bi bil za mojo malenkost preobširen. Omenim naj samo to, da na Pokljuki tehtajo starejši petelini ob začetku petja 3·70 do 4·50 kg. Cela dolžina meri 88 do 95 cm. Starci so po navadi od bojev po glavi in vratu ranjeni, kar pri mlajših ni opaziti. Tudi po sledi starca hitro razločiš, pri čemer je treba samo vaje.

To so glavne točke, po katerih se da starost v gozdu praktično — skoro sigurno — ugotoviti in upam, da bodo ti skromni podatki vsakemu lovcu -začetniku zelo v prid.

*

Mnogokrat sem že čul lovce trditi, da velikega petelina ustreliti ni nobena težava, ker med petjem ne sliši in ne vidi. To pa ni res. Petelin med petjem dobro vidi in tudi sliši. Sliši celo med škripanjem. Seveda je petelin — kakor vsaka druga žival — ob času parjenja radi nagona mnogo bolj brezbrižen, pogumnejši in popolnoma flegmatičen. To drznost in neprevidnost mora večina živali s smrtjo plačati.

Iz gole radovednosti sem se že mnogokrat o tem prepričal. Sedeč v gostem grmovju sem na deset do petnajst korakov opazoval pred seboj na snegu pevajočega petelina. Ko je stopal od mene proč, sem mu med škripanjem plosknil z rokami in vsakokrat se je takoj ozrl v mojo smer, ali se celo ustavil in okolico motril, ali pa takoj odletel. Ako sem mu pa z roko zamahnil, ko je okoli mene hodil — in to med škripanjem — je po navadi takoj zletel, ali se pa po tleh hitro odstranil. O tem se lahko vsak lovec sam prepriča.

Da na drevju pevajoči petelin ne sliši in ne vidi toliko, kakor na tleh, je jasno. Na drevju pevajoči petelin pazi le bolj na višjo zračno okolico, ker od tal ne pričakuje sovražnika. Vseeno pa mnogokrat ogleduje pod njim se nahajajoča tla. S prostim očesom človek tega toliko ne zapazi kakor z daljnogledom.

»Saj petelin nič ne vidi in ne sliši« — mi je po navadi največkrat odgovor gostov, ako jih prosim, da se naj mirno in tiho

zadrže. To jim na njih največje presenečenje in žalost petelin pokaže s tem, da pravočasno odleti. Tu gost znova sprašuje »zakaj je zletel«? Odgovor na to je popolnoma lahek. Nekateri gostje nevede radi nervoznosti z glavo migajo, drugi zopet s telesom gibljejo, se klanjajo, tretji zopet prestopicajo, z rokami po vseh žepih stikajo; puško sučejo in vrtijo kot palico; na dolgem traku viseči daljnogled se takim nemirnežem guglje kot nihalo pri uri itd., itd.

Nikdar ne sme divjad človeka prej zapaziti kot on njo. Pri naskakovanju naj išče lovec vedno dobro kritje in naj naskakuje kolikor mogoče neslišno. Kadar petelin utihne, naj stoji lovec mirno in tiho kot bi bil kamen in še s prstom na roki naj ne giblje. Potem ima lahko upanje na siguren uspeh. Pri čakanju je isto, ker petelin ne pride na svoj prostor vedno po zraku, temveč mnogokrat tudi po tleh. Mnogokrat pomoli izza katerega klanca samo oko in opazuje svoj rajon. Lovcu se o tem niti ne sanja in se brezbrižno pomika, puši cigareto i. t. d. Petelin to videč, jo hitro odkuri v drug kraj. Končno zopet lovec ali gost znova vpraša »Zakaj ni petelina?«

Da pa lovec lahko mirno in sigurno strpi in ob vsakem vremenu, je v prvi vrsti treba dobre obutve in dobre zimske obleke. Mnogo gostov ne pride do zaželenega uspeha samo radi slabe obutve in slabe obleke. Posebno pri daljših presledkih petja prične lovca mraziti, da kar z zobmi šklepeče. Počne se prestopicati, sneg se mu udere in vedno je konec ta, da petelin odnese zdravo kožo.

*

Z gospodom R. prideva na strelno daljavo do petelina, katerega sva na stari bukvi proti nebu lepo videla. Usoda je hotela, da ga je gost od zadaj streljal. Po strelu pade petelin kot kamen na tla, se hitro pobere in odplava za rob. Od tam se takoj začuje zamolkel kratek ropot. »Je že moj — je že padel — ste čuli?« mi reče gospod R. in koj jo ubereva na dozdevno mesto. Na dozdevnem mestu ni nobene sledi, čeprav je sneg južen in sled bi morala biti. Vso okolico sva preiskala, toda o petelinu ni sledi. Gost mi hoče že oditi proti domu, ko se domislim, da je petelin le mehko zadel in mogoče kje v smreki sedi; ker ni nobenega sledu nikjer. Omenim gostu svoje mnenje in že pregledujeva smreke, drugo za drugo. Kmalu ga od daleč zapazim, kako sedi na smreki čisto nizko pri deblu in ves našopirjen. Glava mu je že kar doli visela. Hitro pokličem gosta, ki ga z drugim strelom na tla spravi in reši težkih muk.

Taki in slični pripetljaji niso redki in mnogo petelinov pobereta lisjak ali kuna. Mnogo petelinov se je naslednje dni našlo, a skoro vsakega brez glave in noge in še te ostanke se je dobilo le s pomočjo psa v snegu zakopane, katere sta si kuna ali lisjak za prihodnjo malco pripravila. Vsakemu lovcu svetujem tole:

Ako petelin po strelu odleti, bodi popolnoma miren in natanko poslušaj. Ako začuješ ropot — padec, že skoro s sigurnostjo veš, ali je petelin na tleh ali na drevesu. Ako se petelin usede na drevo, začuješ — »tef-tef-tef-tef«. Ako pade na tla mrtev, se čuje samo »tof« — in potem je vse tiho. Ako pa čuješ »tof« — in potem bolj slabo »tef, tef, tef«, i. t. d., pomeni to po navadi, da je petelin padel na tla in se tam premetuje. Mnogokrat se čuje tudi samo en padec »tof« in potem vse tiho, a kljub temu petelina ni na mestu. To pomeni, da je petelin padel na tla in potem še po nogah odšel dalje v kako skrivališče. Sliši se pa tudi, ako se usede petelin na drevo in takoj nato pade na tla. To pa skoro sigurno pomeni, da je hotel petelin na drevo sesti, takoj pa opešal in padel mrtev na tla.

*

»Kaj? — Da bi jaz tu stal in čakal petelina? — Tega pa že ne. Vidite, tam gori greva midva, tam poje petelin in ne tu,« mi reče gospod višji svetnik N. in mu brez ugovora sledim na zaželeno mu mesto, ker sem bil prepričan, da bo vsako ugovarjanje brez uspeha. Takoj od začetka prepodiva prvega petelina in kmalu nato še drugega. Gost se ustavi, me srepo premeri od nog do glave in reče: »To so bile le kure, petelini so pa gori« — in znova lezeva navkreber, ko zopet začujeva »brrr-rr-r« in »brrr-rr-r«. Nova dva petelina se poslovita. To je bilo gospodu N. že malo odveč, ustavi se in pričakujeva dneva. Že ptiči se oglašajo, a petelina nobenega ni. Gotovo, ko sva prej vse prepodila. Ko se že dodobra zdani, mu pokažem v dolino na mesto, kjer bi morala midva čakati, dva pretepavajoča se petelina. Gospod N. jih hoče zalezovati, stopi slučajno na izpod snega štrlečo vejo in z vso silo pade znak. V istem momentu se mu po nesreči še puška sproži in ni veliko manjkalo, da ni samega sebe ustrelil. »Pri nesreči je vedno sreča« — pravi pregovor.

Po strelu sta petelina brez sledu izginila in midva sva odšla nemo proti domu. V lovski hiši se je gospodu upravitelju R. priložil in vso krivdo naložil na mojo malenkost. Ko pa še jaz upravitelju natančno ves položaj razložim, mi je dal nalog, da vsakega gosta, kateri ni voljan lovce-vodnike poslušati, zapustim

in naj sam išče peteline. Takemu gostu lovci-vodniki niso potrebni, ker on bolje ve za peteline kakor osebje, katero je že več desetletij v istem kraju.

*

S konteso P. pl. G. z Dunaja kreneva polagoma proti Majenju. Preko goloseka nama gre dobro in ko dospeva do starega lesa, prepodiva trop srn, katere se začnejo na vse mile načine dreti — lajati. Kontesa, katera kaj sličnega še ni nikdar slišala, počne skoro še glasneje kot srne kričati »razbojniki, tolovaji — pomagajte!« i. t. d. S težavo se mi je posrečilo potolažiti jo in ji dopovedati, da so le srne.

Po mukepolni poti se nama posreči, da prideva v bližino petelina. Petelin prične s petjem in naskakovanje je šlo dovolj dobro. Pri streljanju si je potegnila kapico čez levo oko, ker ga ni mogla zatisniti. Puško je oprla na mojo ramo. Merila je že skoro pet minut, a še nič ne poči. Prosim jo tiho, naj hitro strelja petelina, kateri je ravno na vrhu manjše smreke stal in prepeval. Tedaj mi odgovori, da ne more streljati, ker še nikdar ni streljala in me prosi, naj jaz prevzamem njeno vlogo.

Tu čakati in pričkati se ni bilo časa, zato vzamem puško. Zasveti se in petelin s prebito perutjo pade na tla. Da nama ne uide, hitro še enkrat na tleh za njim ustrelim in petelin obleži mrtev.

»Kdo je petelina ustrelil?« me vpraša kontesa. »Vi, kontesa,« ji kratko odvrnem. »Tako je, da boste vedeli,« mi še doda in vrže puško junaško na ramo. Jaz hitro poberem petelina in še dirjam za njo proti koči, kjer jo je že od daleč pozdravljala visoka gospoda.

V koči so jo vsi gostje obkrožili in na svečan način proglasili za lovca. (Nadaljevanje bo sledilo.)

Dr. Janko Ponebšek:

Mišar ali kanja.[1]

V ministrstvu za šume in rudnike izdelujejo nov lovski zakon. Pri tej priliki se bo obravnavalo morda tudi vprašanje o zaščiti kanje, ker je merodajni lovski krogi ne želijo pustiti še nadalje zaščitene, kakor to določa zakon z dne 28. febr. 1922, Uradni list št. 115/377. Utemeljujejo njeno izločitev iz števila redkih ali za Slovenijo tipičnih in za znanstvo pomembnih živali z ne ravno pičlim številom te ujede v naših krajih.

Trditev, da bi bil mišar dandanes pogosta ptica, je milo rečeno, iz trte izvita. Z dnevno globlje prodirajočo kulturo in posebno še zato, ker naši lovci streljajo brez izbere na vse, kar ima zakrivljen kljun, so vse ptičje vrste v svojem obstoju ogrožene, in je zategadelj izključeno, da bi se bilo v zadnjem času število naših mišarjev kakorkoli pomnožilo. — Po lovski statistiki, ki ne detajlira vseh ujed in navaja samo: sokole, kragulje itd., se ta trditev sploh ne da utemeljiti, ker ni za to v tej statistiki nikakršne opore. Da je statistika o uplenjenih živalih tudi sicer nezanesljiva[2], bodemo pozneje videli. — Redki so med nami oni lovci, ki razločujejo zanesljivo mišarja od kragulja, postovko od skobca. O tem se lahko iz lastne izkušnje prepričamo vsak dan. Tudi društvo »Zoo« je dobilo dozdaj vse mišarje označene kot kragulje, postovke pa kot skobce.

Pa tudi med našimi ptičarji — redke so častne izjeme med njimi — ni zanesljivih poznavalcev večjih ptic, zlasti ujed. Do grličje velikosti že še gre, pri večjih pticah je pa zanesljivo spoznanje zelo redko.

Pa ne le skrajno nevedni, temveč tudi trmoglavi, vsakemu pouku nedostopni so naši lovci. V dokaz naj navedem le kratko, toda zelo značilno dogodbico iz l. 1910., ko je imelo Slovensko lovsko društvo svojo prvo razstavo v ljubljanskem Mestnem domu. Imel sem namreč na tej razstavi poleg drugih mehov svoje ptičje zbirke razstavljenega tudi mladega kragulja, ki mi ga je bil podaril g. Rudolf grof Margheri s Starega grada pri Otočcah tedaj, ko sem služboval v Novem mestu. Razstavo je obiskal tudi ugleden gorenjski veljak, ki je slovel daleč naokoli kot lovec strokovnjak. Ko pregledujeva razne ptice, ki so ga zelo zanimale, in prideva do kragulja v mladostnem, po dolgem črtanem perju, me vpraša:

[1] Ta spis je bil namenjen za št. 2. »Lovca«. — Pis.

[2] Da statistika o uplenjeni divjačini ni povsem zanesljiva, sem ponovnokrat poudaril in navedel tudi vzroke. Op.: Šivic.

»Kaj pa je to?« Ko mu vse razložim in pojasnim, me gospod, ki je dotlej prikimaval in pritrjeval vsem mojim navedbam, pogleda od strani, se mi namrdne in mi osorno odvrne: »Veste kaj, take bajke pripovedujte komu drugemu.« S temi besedami se je poslovil in je odšel, ne da bi mi bil povedal in pojasnil, kateri vrsti prišteva on sam tega kraguljevega mladiča v mladostnem perju. In še dandanes mi je njegovo mnenje neznano; meh pa še shranjujem v svoji zbirki kot klasičen dokaz »strokovnjaške« nevednosti, spominjajoč se večkrat svetopisemskega izreka: Če se kaj takega zgodi na zeleni veji, kaj naj rečem šele o suhem lesu!

Če zagleda lovec kako večjo ptico, se osredotoči in zgosti vsa njegova pozornost v prizadevanju, da bi dobil to ptico v pest, ne glede na vrsto, kateri pripada. Še manj ga pa zanima vprašanje, če sme ptico streljati ali ne. Lovci navadno menijo, da smejo streljati poljubno vse ptice. Res pa je, da imajo pravico do lovnih ptic samo ob lovnem času ter pravico, pokončevati vse ujede, ki niso zaščitene.

Skupina mišarjev, namreč naša navadna kanja (Buteo buteo L.) in koconoga kanja (Archibuteo lagopus L.), ki nas obišče le semtertja pozimi, katerim pa ne smemo prištevati ne sršenarja ali osarja (Pernis apivorus L.), kakor tudi ne pri nas že skrajno redkega kačarja (Circaëtus gallicus Gm.), je skupina zgolj izvrstnih letalcev, ki se pojavljajo po zraku krožeč — zlasti v parilni dobi — v svojem precej obširnem okolišu skoraj ves dan, tako da vidijo lovci na svojih obhodih po lovišču navadno po večkrat na dan eno in isto ptico, ne da bi se o tem dejstvu natančneje prepričali. Na ta način je nastala med lovci bajka o mnogoštevilnih mišarjih.

Zlasti o lovski škodljivosti mišarjevi se je že toliko pisalo po različnih lovskih glasilih in revijah, kakor morda ne o nobeni drugi ptici. Mnenja si tako nasprotujejo, da se v tej zmešnjavi že menda nihče več ne spozna in si je težko napraviti o tej stvari popolnoma nepristransko sodbo. Zato in da spis preveč ne naraste, sem opustil vsakršno navedbo, ker veljata tudi v tem pogledu znana verza iz Schillerjevega prologa k Wallensteinu:

»Von der Parteien Gunst und Haß verwirrt,
Schwankt sein Charakterbild in der Geschichte.«

Mišarjevo bivanje v Evropi se osredotoča na Nemčijo[1], kjer ga po številu nadkriljuje samo še postovka, in to do reke

[1] Naumann, Oton pl. Riesenthal, Dr. Anton Fritsch, Friderich-Bau, Dr. E. Hartert, Dr. K. R. Hennicke, Dr. Kurt Floericke; Dr. E. Schäff, Die Jagdtierkunde 1907, 339; Dr. O. und M. Heinroth, Die Vögel Mitteleuropas, II, 96; in Dr. Fritz Engelmann, Die Raubvögel Europas 1928.

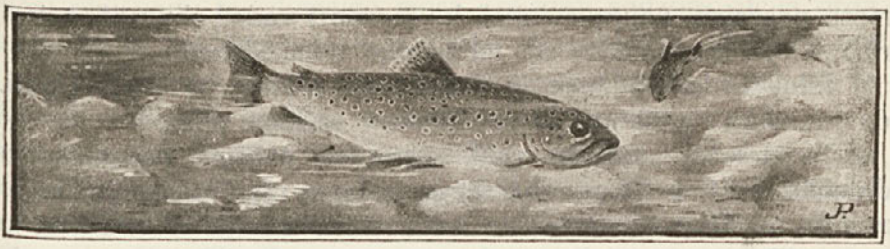
Visle; bolj proti vzhodu, proti jugu in proti severu, pa tudi proti zahodu pa je kmalu redkejši. Na Islandskem in v Grenlandiji ga sploh ni; v pokrajinah ob Sredozemskem morju ga najdemo samo pozimi. V Nemčiji je namreč stalen, klatilec in selilec. Jeseni in spomladi, ko se počasi pomika proti jugu, odnosno se naglo vrača proti severu v svoja gnezdišča, ga najdemo v večjem številu, včasi v celih jatah tudi v naših krajih, in sicer dalje časa jeseni ali samo mimogrede spomladi. Jeseni se namreč vrši selitev polagoma in se mude selilci dalje tudi v naših krajih; pomladanska se pa vrši sploh znatno hitreje, ker se samicam, ki so deloma že oplojene, n. pr. pri kljunačih, mudi v gnezdišča; zato imenujemo spomladansko selitev navadno le prelet.

Za Slovenijo sploh velja to, kar je navedel vladni svetnik O. Reiser, bivši kustos sarajevskega muzeja, za mariborsko okolico v svoji knjigi »Die Vögel von Marburg an der Drau, Graz 1925, 95, št. 123. Omenivši na kratko estetični pomen mišarja za pokrajino, v kateri biva, pravi pisatelj, da najdemo na Pohorju, kjer je bilo včasi deset do dvanajst mišarjevih gnezd, dandanes kaka dva ali tri. Nekoliko številnejša da je ta ujeda proti zapadu okoli Ribniškega jezera do Črnega vrha. Dalje pravi, da sta v gnezdu navadno samo po dve jajci, le enkrat, namreč dne 20. aprila 1885 je našel pod sv. Bolfenkom tri malo marogasta jajca. Vsa gnezda so na visokih, težko dostopnih bukvah. Kljub temu pobero mladiče pogostokrat drvarji.

Poudarjam, da je pičlo število jajec, ki jih zneso samice posameznih ptičjih vrst, vselej odločilnega pomena za razplojevanje dotičnih vrst.

V sosedni Hrvatski so razmere za razplojevanje nekoliko ugodnejše, ker znese samica navadno po 3 do 4 jajca, kakor trdi dr. St. Gjurašin (Ptice II., 89).

Slednjič moram poudariti, da se nobena druga ujeda ne razlikuje po barvnih premenah v taki meri kakor mišar, in že Erjavec trdi, da skoro ni dobiti dveh mišarjev, ki bi bila v perju popolnoma enaka. (Domače in tuje živali v podobah, IV. del, 216.) Ta raznobarvnost znatno otežkočuje zanesljivo prepoznanje našega mišarja. (Nadaljevanje bo sledilo.)

Dr. August Munda:

Uredba o ribarstvu za ljubljansko oblast.

(Konec.)

Člen 36.

Ta člen je po besedilu istoveten s § 42. bivšega ribarskega zakona. Oblastna skupščina mu je dala le avtentično tolmačenje, ki se glasi:

»Uplahnela je poplava takrat, ko stoječa voda nima več zveze z živo vodo v strugi.«

Člen 36. namreč odreja, da se smejo zemljiški posestniki poplavljenih zemljišč polastiti rib, kar jih ostane po uplahneli poplavi na poplavljenem zemljišču.

Tolmačenje, ki ga je dala oblastna skupščina temu členu, ustreza popolnoma duhu državnega ribarskega zakona z dne 25. aprila 1885, štev. 58. d. z., iz katerega je sprejet § 42. bivšega kranjskega ribarskega zakona.

Člen 44.

Člen 44. uredbe nadomešča besedilo § 51. bivšega ribarskega zakona in se glasi:

»Posestniki vodnih naprav morajo ribarske upravičence ali njih namestnike vsakokrat v primernem roku poprej obvestiti, kdaj nameravajo zapreti glavno ali stransko strugo (mlinščice, tvorniške ali druge odtoke).

Oblastni odbor sme izpremeniti ta rok po zaslišanju strank z ozirom na posebne razmere vodne naprave ali z ozirom na vrsto rib v tej vodi ali z ozirom na njih drstno dobo — in določiti rok tako, da je na eni strani ribarskemu upravičencu ali njegovemu nameščencu še mogoče ukreniti potrebne odredbe, da obvaruje ribe škode, da pa na drugi strani vodni upravičenec ni več, nego je treba, omejen v svojih ukrepih. Če nepredvideno nastane nujna potreba, da se izsuši glavna ali stranska struga,

mora posestnik naprave takoj, ko je zaprl vodo, obvestiti o tem ribarskega upravičenca ali njegovega nameščenca.

Ribarski upravičenec se v nobenem primeru ne sme ovirati, da razpolaga z ribami, ki so ostale v izsušeni strugi.«

To določilo vsebuje velik napredek napram dosedanjemu določilu § 51. bivšega ribarskega zakona. Po tem določilu je moralo politično oblastvo »na zahtevo ribarskega upravičenca in po zaslišanju posestnika vodne naprave odrediti primerne odredbe, da se ribarski upravičenec v primernem roku obvesti, kdaj namerava posestnik vodne naprave zapreti vodo.« To določilo je bilo preveč zamotano in je zaradi tega otežkočalo pravočasno obvestitev ribarskega upravičenca. Ni bilo tudi jasno, kako naj bi bil »zahteval« ribarski upravičenec obvestitev, ko o nameravanem zapiranju ribje vode sploh ni nič vedel.

Člen 48.

Ta člen, ki govori o absolutni[1] varstveni dobi, je istoveten z določili prvega in drugega odstavka § 55. bivšega ribarskega zakona. Tretji odstavek § 55. cit. zak. je v členu 48. izpuščen. Ta odstavek se je glasil: »Tudi je med tem časom (varstveno dobo) prepovedano goniti in spuščati v vodo domače živali, zlasti race, razen v prališča, ki so neposredno pri seliščih ali poslopjih.«

Race delajo ribarstvu veliko škodo, osobito ob dresti, ko uničujejo ikre. Radi tega je obžalovati, da se je ta odstavek črtal.

Člen 51.

Prvi odstavek tega člena, ki prepoveduje nastavljati v prelivih skozi jezove in zatvornice vrše in druge priprave za samolov, je istoveten z določilom § 58. bivšega ribarskega zakona.

Drugi (nov) odstavek tega člena se glasi:

»Izjemno je dovoljeno loviti ribe plemenice za umetno vzgojo rib in to le v času drstitve, ko potujejo ribe po vodi navzgor. To dovoljenje izda za vsak slučaj posebej oblastni odbor.«

To določilo je važno za lov postrvjih drstnic.

Člen 59.

Člen 59. nadomešča določila § 66. bivšega ribarskega zakona in se glasi:

»Kdor lovi ribe izven ograjenih prostorov, mora imeti ribarsko knjižico, ki potrjuje njegovo pravico do ribjega lova v do-

[1] Za časa »absolutne« varstvene dobe je v dotični vodi prepovedana vsaka ribja lov, torej ne samo lov rib, ki se drste. Relativna varstvena doba pa ščiti le ribe, ki se takrat drste.

tični ribji vodi; to izkaznico mora pokazati nadzorovalnim organom, če to zahtevajo. Izda jo vsako leto oblastni odbor na ime.

Pomožnemu osobju in gostom mora potrditi lastnik ali zakupnik v ribarski knjižici, da smejo loviti v njegovi vodi.

Ribarska knjižica za posestnike, zakupnike, podzakupnike, goste, ki smejo loviti dalje nego tri mesece (90 dni) v ljubljanski oblasti plemenite ribe (postrvi, sulce, lipane, some, ščuke itd.), je tiskana na rdečkastem papirju; pristojbina zanjo je 300 Din letno.

Zaporedni čas lova v različnih ribarskih okrajih ljubljanske oblasti se sešteva.

Ribarska knjižica za pomožno osobje in goste, ki smejo loviti plemenite ribe manj ko tri mesece ali samo belice (kline, mrene, podlesti, platice itd.), je tiskana na belem papirju; pristojbina zanjo je 150 Din letno.

Oblastni nameščenci, ki jim je poverjeno nadzorstvo ribarstva v področju oblasti, prejmejo posebno ribarsko izkaznico.

Obrazec oblastnih knjižic in izkaznic predpiše oblastni odbor.

Tisti, o katerem se dožene, da je lovil brez ribarske knjižice, mora plačati ne glede na druge zakonite posledice 2- do 6-kratno takso ribarske knjižice za lov za plemenite ribe.«

Doslej so imeli posestniki in zakupniki ribjih voda ter pomožno osobje brezplačne ribarske liste. Ribarski list za pomožno osobje je veljal za koledarsko leto, ribarski list za zakupnike za zakupno dobo ali ostanek zakupne dobe, ribarski list za posestnika ribje vode pa za nedoločen čas. Tretje osebe, ki so dobile dovoljenje ribariti v eni ali v več ribjih vodah, so si pa morale preskrbeti ribarsko knjižico, glasečo se na njihovo ime; v to knjižico je vpisoval ribarski upravičenec dovoljenje za ribjo lov. Ribarske liste je izdajalo sresko poglavarstvo, ribarske knjižice pa ribarski okrajni odbor. Takso za ribarske knjižice je odrejalo politično deželno oblastvo v iznosu od 1 do 10 kron. Pred vojno je znašala taksa 6 kron (člen XIII. naredbe deželnega predsednika na Kranjskem z dne 9. junija 1890, štev. 1473/pr., dež. zak. štev. 17). Ta taksa se je določila z naredbo deželne vlade za Slovenijo, poverjeništva za kmetijstvo, z dne 21. februarja 1920, Ur. list štev. 139/32, na 30 kron, z naredbo pokrajinske uprave za Slovenijo, oddelka za kmetijstvo, z dne 21. decembra 1921, Ur. list štev. 358/154, pa na 25 Din. Z zakonom z dne 31. januarja 1922, Ur. list štev. 156/55, se je taksa določila na 50 kron; z razglasom velikega župana ljubljanske oblasti z dne 9. maja 1925, K. br. 496/2, Ur. list štev. 44, pa na 100 Din za vsako leto; taksa v znesku 100 Din se je odredila na podstavi finančnega zakona.

Uredba uvaja le eno vrsto ribiških legitimacij, ako izvzamemo legitimacije za oblastne nameščence, ki jim je poverjeno nadzorstvo ribarstva. Ribarske izkaznice za posestnike, zakupnike, ribiške čuvaje in za druge ribiče bodo imele obliko knjižic. Ta oblika ribarskih izkaznic se je obnesla, ker je praktična; vanjo je moči vpisati več dovoljenj ozirom več ribarskih pravic. Za ribiške čuvaje pa ta oblika izkaznice ni primerna, ker je težko misliti, da bi mogla nadzirati ena oseba hkratu več ribarskih okrajev. En čuvaj niti enega okraja ne more obvladati, ako pravilno vrši svojo službo. Dobro je moči zastražiti okraj le tako, da se razdeli okraj na več odsekov in da se za vsak tak odsek namesti poseben čuvaj.

Tendenca uredbe naj bi bila ta, da se varnost ribjih voda čim bolj zaščiti. To skuša uredba doseči z določbo člena 61., ki pravi, da mora imeti vsak okraj vsaj enega ribarskega čuvaja. Ta določba je hvalevredna; obžalovati pa moramo, da otežkoča uredba namestitev večjega števila čuvajev s tem, da je izkaznice za čuvaje obdavčila z letnim zneskom 150 Din. Takse za te izkaznice seveda ne bo plačeval paznik, nego ribarski upravičenec, ki je že itak preobremenjen z ribarskimi taksami in davščinami. Ribarski upravičenec pa bo, da se ogne stroškom, število paznikov znižal. Res je, da bo s tem škodoval v prvi vrsti sebi, škodoval bo pa tudi splošnosti, ker se bo s tem zmanjšala javna varnost ob naših vodah, vrednost ribjih voda pa padla.

Pripominjati je, da stoji vsa ribarska zakonodaja na stališču, da so pazniške karte brezplačne, ker so ribarski pazniki organi javne varnosti. Z določbo o obdavčenju pazniških izkaznic je prizadjan ribarstvu hud udarec in to za malenkosten letni finančni efekt 18.000 Din (120 ribarskih okrajev po 150 Din).

Člen 60.

Ta člen vsebuje popolnoma novo določilo o tem, komu se sme izdati ribarska knjižica. Besedilo tega člena se glasi:

»Ribarska knjižica se ne sme izdati osebam:

1. ki so preklicane zaradi blaznosti, slaboumnosti ali pa pijanosti;

2. ki so bile zaradi prestopkov ribarsko - policijskih predpisov tekom zadnjih treh let najmanj dvakrat pravomočno obsojene;

3. ki so bile tekom zadnjih pet let pravomočno obsojene zaradi potepuštva, beračenja ali zaradi kaznivih dejanj z onečaščujočimi posledicami.

Ribarska knjižica se sme odreči osebam:

1. ki še niso stare 18 let;
2. ki so zaradi zapravljivosti preklicane;
3. ki so pod policijskim nadzorstvom.

Oblastni odbor sme določiti število ribiških dovoljenj, ki se smejo izdati za vsak posamezni okraj.«

Bivši kranjski deželni ribarski zakon ni imel nikakega določila o tem, komu se sme izdati ribarska knjižica. To je bil velik nedostatek, ker so na ta način mogli dobiti dovoljenje za ribjo lov ljudje, o katerih se ni moglo pričakovati, da bodo izvrševali ribjo lov v skladu z obstoječimi predpisi. Grajani nedostatek odpravlja uredba z gori citiranim členom. Ribiči torej odslej ne bodo dobili ribarskih knjižic takoj; čakati bodo morali, da se uradno ugotovi, ali ni glede njihove osebe podan kateri izmed zadržkov, označen v členu 60. Da se izdaja ribarskih knjižic ne zavleče, je umestno, naj ribiči v bodoče zaprosijo zanjo že tekom meseca decembra, da jo dobe do novega leta.

Umestno je tudi določilo zadnjega odstavka člena 60., ki pravi, da sme oblastni odbor določiti število ribiških dovoljenj, ki se smejo izdati za vsak posamezni ribarski okraj. Doslej je bilo zgolj od volje ribarskega upravičenca odvisno, koliko ribarskih dovoljenj je izdal. Odslej bo nadzoroval izdajanje ribiških dovoljenj oblastni odbor. To določilo je važno za salmonidske vode, osobito za postrvje potoke. Več ribiških dovoljenj lahko postrvji potok popolnoma uniči. Obvelja naj splošno načelo, naj se izda čim manj ribiških dovoljenj.

Seveda bo treba voditi kontrolo o številu ribiških dovoljenj; kontrola bo mogoča le, ako se naroči vsem ribarskim upravičencem, da morajo vsa ribiška dovoljenja prijaviti oblastnemu odboru.

Člen 61.

Člen 61. odreja obvezno nastavitev ribiških čuvajev. Besedilo tega člena je sledeče:

»Vsak ribarski okraj mora imeti vsaj enega ribarskega čuvaja.

Ribarski upravičenci morejo svojim čuvajem, že postavljenim za varstvo kmetijstva, gozdov ali lova, izročiti tudi nadziranje in varstvo ribarstva ter naprositi občeupravno oblastvo I. stopnje, naj jih v ta namen potrdi in zapriseže.

Ako nimajo takih čuvajev, morajo nastaviti posebne po občeupravnem oblastvu I. stopnje zapriseženе čuvaje za ribarstvo; ti čuvaji morajo imeti svojstva, predpisana za poljske čuvaje.«

Člen 61. nadomešča § 67. bivšega ribarskega zakona; napram dosedanjemu določilu znači člen 61. lep napredek. Ves ta napredek pa je na žalost pokvarjen z določilom člena 59. o obdavčenju pazniških legitimacij.

Člen 62.

Ta člen določa v dodatku k dosedanjemu § 68. bivšega ribarskega zakona, da morajo ribiški čuvaji poznati ribarske predpise. Da se ta usposobljenost ugotovi, bo treba določiti v izvršilnih predpisih za ribiške čuvaje poseben izpit ali drug dokaz o teoretični in praktični usposobljenosti za pazniško službo. Potrebno bo tudi, izdati ribarske predpise, važne za pazniško službo, v poljudni obliki.

Člen 63.

Člen 63. je v bistvu istoveten z določili § 69. bivšega ribarskega zakona. Po tem členu veljajo tudi v bodoče vsi dosedanji ribarski izvršilni predpisi občeupravnih oblastev, dokler ne izda oblastni odbor po tej uredbi novih v okviru svoje pristojnosti.

Člen 81.

Člen 81. določa, da dobi uredba veljavo s 1. januarjem 1929.

Računski zaključek

Slovenskega ribarskega društva v Ljubljani.[1]

Prejemki. **Izdatki.**

Št.	Predmet	Znesek Din	p
1	Prebitek iz leta 1927.	4.095	35
2	Članarina	12.300	—
3	Društveni znaki	450	—
4	Obresti poštne hranilnice	116	47
5	Revirne takse	3.238	—
6	Za knjigo: „Ribe v slov. vodah“ .	7.168	
7	Podpora okr. ribarskega odbora .	5.000	—
		32.367	82

Št.	Predmet	Znesek Din	p
1	Poštnina	228	79
2	Honorarji	4.316	50
3	Naročnina „Lovca“	9.000	—
4	Vrnjeni zneski	3.256	—
5	Prebitek iz leta 1928.	15.566	53
		32.367	82

V Ljubljani, dne 2. januarja 1929.

[1] Poročilo o delovanju Slovenskega ribarskega društva med letom 1928. bo sledilo v aprilovi številki „Lovca“.

Računski zaključek

okrajnega ribarskega odbora v Ljubljani.

Prejemki. **Izdatki.**

Št.	Predmet	Znesek Din	p	Št.	Predmet	Znesek Din	p
1	Prebitek iz leta 1927.	14.263	35	1	Poprava vališča in aparati . . .	24.299	90
2	Revirne takse	19.305	26	2	Plače in nagrade	11.617	25
3	Ribarske knjižice	28.900	—	3	Kolki, znamke, pisarniške potrebščine	9.536	96
4	Kolki, znamke	4.843	—	4	Časopisi in knjige	6.941	45
5	Drugi prejemki	2.447	50	5	Podpore	5.200	—
6	Globe	1.022	50	6	Fond za izdajanje strokovnih knjig .	5.000	—
7	Obresti poštne hranilnice	190	28	7	Izkupilo za prodane knjige, nakazano Slovenskemu ribarskemu društvu .	4.108	—
8	Članarina	216	—	8	Slovenskemu ribarskemu društvu vrnjena članarina	216	—
9	Izkupilo za prodane knjige . . .	97	50	9	Najemnina za vališče	1.000	—
				10	Postrvje ikre	2.400	—
				11	Prebitek iz leta 1928.	965	83
		71.285	39			71.285	39

V Ljubljani, dne 2. januarja 1929.

IZ LOVSKEGA NAHRBTNIKA

Vabilo na XVIII. obči zbor Slovenskega lovskega društva, ki se bo vršil dne 24. marca 1929 ob 10 dopoldne v steklenem salonu glavnega kolodvora v Ljubljani. Dnevni red: kakor prejšnja leta. Pooblastila so dopustna v smislu § 21. dr. pr. Samostojne predloge je prijaviti pismeno najpozneje do 16. marca 1929.

Ljubljana, 16. februarja 1929.

Dr. Iv. Lovrenčič, predsednik.

Lovske zadruge, r. z. z o. z., V. redni obči zbor bo 9. aprila 1929 ob 16 v pisarni dr. Iv. Lovrenčiča, Tavčarjeva ulica 12 v Ljubljani. Dnevni red: Poročilo načelstva in nadzorstva. — Volitev načelstva. — Slučajnosti.

Načelstvo.

Upravno sodišče v Celju je meseca okt. 1928 na tožbo posestnika V. J. zoper odločbo velikega župana mariborske oblasti v Mariboru glede **zakupa občinskega lova P.** po izvedeni ustni razpravi, in sicer po zaslišanju poročila sodnika poročevalca in izvajanj zastopnika tožitelja v odsotnosti redno vabljenega toženega oblastva razsodilo takole:

Tožbi se ugodi in osporavani upravni akt razveljavi zaradi nezakonitosti. Tožiteljeva zahteva, da se odgodi izvršitev upravnega akta do končne sodne razsodbe, se zavrne zaradi nepristojnosti upravnega sodišča.

Razlogi. V. J. je kot najvišji ponudnik zdražil lov občine P. Z odlokom z dne ..... je sreski poglavar odklonil odobritev V. J., češ, da ne poseduje potrebne zanesljivosti za lovskega zakupnika. Priložbo zoper ta odlok je veliki župan mariborske oblasti z odločbo od ..... zavrnil iz razlogov prvostopnega odloka. Zoper odločbo velikega župana, ki je bila odpravljena na naslov V. J., je le-ta v odprtem roku vložil tožbo na upravno sodišče. V tej tožbi navaja tožitelj, da toženo upravno oblastvo v osporavanem upravnem aktu ni pravilno uporabilo zakona, kajti 1. zoper tožitelja ni nikakega razloga, da bi se mu smela odreči lovska karta, ki mu jo je vrhu tega sreski poglavar izdal tudi za leto 1928., 2. od tožitelja pa tudi ni za trdno pričakovati, da ne bi mogel zadostiti obveznostim, ki jih zakupniki občinskih lovov sprejmejo s prevzemom zakupa, ter osporavana upravna akta niti ne navajata onih obveznosti lovskega zakona, glede katerih bi se moglo za trdno pričakovati, da jih ne bo mogel izpolnjevati; 3. tožiteljevo politično prepričanje in najsi bi tudi tako bilo, kakor ga napačno slikajo poročila orožništva in šumarskega strokovnega referenta, ne pride v poštev pri odobritvi lovske zakupne pogodbe.

Dalje je tožitelj predlagal, da se upravnemu oblastvu naroči, da odgodi izvršitev upravnega akta do končne sodne razsodbe.

Pri presoji tožnih točk je upravno sodišče nastopno preudarjalo:

Po § 16., odst. 1., štajerskega lovskega zakona od 21. 9. 1906, dež. zak. št. 5 iz l. 1907., se ne smejo pripustiti k zakupu občinskega lova osebe, ki so po § 48. tega zakona izključene od dosege lovske karte. Ta paragraf pa natančno navaja razloge, iz katerih se lovska karta ne sme izdajati. Gre tu zlasti za nekatere nedoletnike, za ubožce, za umobolne in pijance, dalje za izvestno dobo za osebe, ki so bile kaznovane zaradi hudodelstva zoper varnost osebe ali lastnine, zaradi pregreška zoper varnost življenja po neprevidnem ravnanju s strelnim orožjem, zaradi prestopka tatvine ali udeležbe pri tatvini zaradi ponovnih namernih prekrškov predpisov o prepovedanem lovskem času ali zaradi zlorabe lovske karte. Da bi šlo za tak izključevalni razlog, tega upravno obla-

stvo ne trdi, a iz upravnih spisov tudi ni razvidno, da bi glede tožitelja veljal eden izmed teh izključevalnih razlogov.

Po § 16., odst. 2., lovskega zakona so od zakupa občinskega lova izključene tudi osebe, od katerih se more za trdno pričakovati, da ne zmorejo obveznosti, ki so jih prevzele s prevzemom lovskega zakupa. Gre tu očividno za obveznosti, ki jih nalaga lovski zakon. Upravno oblastvo le trdi, da tožitelj ne poseduje potrebne zanesljivosti za lovskega zakupnika, ne navaja pa nikakršnih konkretnih činjenic, iz katerih bi se moglo razvideti, da V. J. nedostaja potrebna zanesljivost. Tudi iz upravnih spisov ni razvidno, da bi kake konkretne okolnosti podprle domnevo, da bi tožitelj ne zmogel obveznosti iz lovskega zakupa. Druge zanesljivosti pa lovski zakon ne zahteva. Ni sicer dvoma, da upravno oblastvo po svobodnem preudarku abstraktno pravno normo, ki je z ozirom na svoje presplošne znake premalo določna in jasna za konkretno uporabo, po izrečni zakonodajalčevi volji ali vsaj po duhu zakona v okviru zakona izpolni s svojimi izkustvi, pri čemer mora upoštevati le ozire na občo blaginjo, obenem skrbno uvaževati interese poedincev in se izogibati neenakega ravnanja z njimi ob enakem stvarnem in pravnem položaju. Upravno oblastvo v takih primerih nato še ocenjuje, ali so izvrstne dejanske okolnosti zadostne, da bi se moglo stanje stvari podvajati pod tako spopolnjeno abstraktno pravno normo. V kolikor gre za vprašanja svobodnega preudarka, so tožbe na upravno sodišče nedopustne. Ni pa stvar svobodnega preudarka vprašanje,

a) ali se je ta spopolnitev abstraktne norme pač gibala v mejah zakona in ni morda kršila v zakonu osnovanih neposrednih osebnih interesov, dalje

b) ali so dejanske okolnosti, ki se morejo pred odločitvijo ugotoviti, sploh ali pravilno ugotovljene in v odločbi navedene, saj brez te ugotovitve tudi ne more biti nobenega podvajanja pod abstraktno normo;

c) ali se je upravni postopek sploh vršil po občih ali specijalnih pravilih, veljavnih pa upravno postopanje.

V danem primeru so se vsekakor kršila načela upravnega postopka, kajti ne prvostopna, ne drugovrstna odločba ne navajata nikakršnih dejanskih činjenic, zaradi katerih je upravno oblastvo tožitelju odreklo potrebno zanesljivost za lovskega zakupnika. Ne glede na ta nedostatek v postopku, ki je otežkočil tožitelju izrabo pravnih sredstev in ki s tem utegne neugodno vplivati na tožiteljev materijalni pravni položaj, pa osporavani upravni akt tudi ni pravilno uporabil zakona. Iz upravnih spisov namreč ne izvira, da bi bil podan tak izključevalni razlog, kakršnega ima v mislih § 16., odst. 1., lovskega zakona v zvezi s § 48. tega zakona. Tudi v tem oziru upravno oblastvo vobče sploh ne ali vsaj le v zelo omejeni meri po svobodnem preudarku postopa, ker zakon dokaj natančno našteva poedine razloge, zbog katerih osebi ni dati lovske karte in je torej tudi ni potrditi za lovskega zakupnika. Dalje upravni spisi tudi ne potrjujejo, da bi se upravno oblastvo pri odločitvi sploh opiralo na take činjenice, ki naj bi dokazovale, da od tožitelja ni pričakovati izpolnjevanja prevzetih obveznosti, ki jih nalaga § 16., odst. 2., lovskega zakona. Ako se je pa upravno oblastvo pri odklonitvi odobritve opiralo na druge poizvedbe, ki jih tožitelj v tožbi tudi po vsebini omenja, a jih toženo upravno oblastvo smatra za zaupne, bodi omenjeno, da ta poročila niso v nikakršni zvezi z onimi dolžnostmi, ki jih ima v mislih § 16., odst. 2., lovskega zakona, kajti ta predpis se nanaša pač edinole na izpolnjevanje dolžnosti, ki jih nalaga lovski zakon, ne pa na druge odnošaje.

Iz vseh teh razlogov je moralo upravno sodišče tožbi ugoditi in osporavani upravni akt razveljaviti zaradi nedostatnega postopanja oziroma zaradi nezakonitosti.

Tožiteljeva zahteva, da bi upravno sodišče velikemu županu naročilo, da odgodi izvršitev upravnega akta do končne sodne razsodbe, se je morala zaradi nepristojnosti upravnega sodišča zavrniti, kajti po čl. 36., odst. 2., zakona o upravnih sodiščih odloča o odgoditvi upravno oblastvo.

Ornitološki zapiski za Št. Lovrenc ob Tem. na Dolenjskem in njegovo okolico za l. 1928. Zima po novem letu 1928. je bila večinoma prav mila in ugodna. Imeli smo prav malo snega, februarja pa celo ves mesec ni nič snežilo, nasprotno pa smo imeli nekaj prav lepih solnčnih in toplih dni, posebno od 14. do 21. februarja. Tako smo imeli n. pr. 11. febr. zjutraj + 8° C topline. Vsled tega lepega in ugodnega vremena so se tudi nekatere ptice selilke k nam zgodaj vrnile. Tako so opazili že 12. februarja prve pastirice, 13. febr. prve postolke in 14. febr. prve štiri škorce.

27. febr. in 5. marca sem videl brinjevke, ki so pri nas prav redke.

5. marca sem videl prve tri divje golobe, ki so leteli nad Martinjo vasjo, 20. sept. pa sem jih videl šest, ki so zleteli z neke njive pod Zaplazom, kjer so se pasli.

7. aprila sem slišal prva grilčka, ki sta gnezdila zopet na kostanju v drevoredu pod cerkvijo, kakor že več let sem. Tam gnezdijo navadno tudi čižki.

Prve štiri lastovke so opazili pri nas 25. marca, potem pa nisem videl nobene več do 3. aprila, ko sem opazil zopet štiri. Sploh pa je bilo tudi to leto pri nas prav malo lastovk, ko jih je bilo prešnja leta prav obilo. Prej sem jih opazoval večkrat, kako so posedale v večjih jatah na brzojavnih žicah ob železnici, leta 1928. pa sem jih opazil samo posamezne, ali po kakih 10—12 skupaj, samo 1. avgusta sem jih videl do 30 skupaj. Le jeseni sem jih videl parkrat po večje jate, tako 23. avg. in zopet 14. sept. po kakih 200, ko so se zbirale menda k selitvi. Zadnje pa so opazili na Veliki Loki 9. okt. Tudi gnezdile so malo v naši okolici. V Žabjeku n. pr. so prišle šele maja v svoja stara gnezda, kjer so imele potem mladiče. Koliko je bilo še pred nekaj leti pri nas lastovk, spričuje n. pr. tudi to, da je gnezdilo v tukajšnjem gradu na Mali Loki leta 1919.—1920. po pet parov lastovk, a leta 1924. že samo en par, danes pa nobeden več.

Prvo kukavico smo slišali 10. aprila, zadnjo 27. junija. Kobilar se je oglasil prvič 30. aprila.

Prvega malega srakoperja sem opazil 2. maja. Velike srakoperje pa, ki so pri nas redki, sem pa videl dvakrat, prva 23 maja na njivi pod hosto nad Št. Lovrencem, druga dva pa drugi dan na njivi pod železniško postajo v Trebnjem.

Kačarje sem videl večkrat. 7. februarja sem ga videl nad hosto pod Korenitko. 12. februarja pa so krožili štirje nad Vel. Vidmom, 29. marca pa dva. 30. marca sem ga videl zopet nad hosto pod Korenitko, 30. aprila nad Vel. Vidmom. 18. oktobra je letel eden nad Št. Lovrencem. 5. novembra sem videl dva, eden je letel nad hosto pod Zaplazom, drugi pa je sedel na nekem hrastu pod vasjo Razbore in je pivkal. 28 decembra pa je letel eden nad vasjo Trnje proti Mali Loki. Kakor opazujem že nekaj let sem, se zadržuje par kačarjev v obširni hosti pod Korenitko proti Veliki Loki. Drugi par, ali pa morda tudi dva para, pa nad Velikim Vidmom, kjer so prav obsežne hoste proti Čatežu, Zaplazu, Primskovem in naprej.

Tudi sive čaplje sem opazoval l. 1928. jaz sam, in so jih videli tudi drugi večkrat. 1. aprila so našli eno mrtvo na njivi pri Krtini. Bila je obstreljena, zato je padla na zemljo, kjer je poginila. 24. aprila je letela ena nad Št. Lovrencem proti Vel. Loki. 25. aprila so ustrelili eno nad Malo Loko. 6. aprila so letele tri nad Temeniško dolino mimo Št. Lovrenca čez Malo Loko v Škovsko dolino. 8. maja je ustrelil eno Ivan Špendal iz Prapreč na Vrhovski gmajni, kjer je sedela na nekem hrastu. Ko je

padla na tla, ji je izpadla precej velika riba iz kljuna. 9. maja sta dve leteli po Temeniški dolini od Vrhovega proti Korenitki. 20. maja je ustrelil Jan. Zupančič iz Krtine, ko je letela nad Žabjekom. 26. julija je letela ena nad Št. Lovrencem proti Martinji vasi, 27. julija so videli dve, ki sta leteli čez Prapreče in Kukenberk proti Veliki Loki. 29. julija in 21. oktobra pa je letela zopet ena nad Št. Lovrencem.

22. julija je dobil naš nadučitelj g. Ant. Pugelj, ko je sedel z večjo družbo na šolskem travniku ob Temenici, malo čapljo. Čepela je dlje časa na vrbi, ne da bi se bila zbala družbe pod vrbo in odletela. G. nadučitelj jo je hotel ujeti živo in je stegnil roko proti njej, pa se še umaknila ni. Ker je pa ni mogel doseči z roko, jo je udaril s kolom, nakar je padla na tla. Dal jo je nagačiti za uporabo pri šolskem pouku.

13. avgusta je ustrelil Ivan Špendal iz Prapreč mlado nočno čapljo. Bila je na vodi ob Temenici skupno z divjo raco, ki je odletela. Dal jo je g. nadučitelju, ki jo je dal tudi nagačiti.

5. maja sem opazil ob deževnem vremenu na jablani pod šolo več belovratih muharjev.

19. novembra sem videl, ko sem šel na Zaplaz, kanjo, ki je letela pod Razborami proti hosti.

Jeseni l. 1928. sem opazil večkrat tudi modre ali višnjeve taščice. Prvo sem videl 25. septembra, ko sem maševal na Zaplazu. Letala je po cerkvi in je pobirala in lovila v njej muhe in pajke. Tudi nekdaj v Adlešičih sem opazoval jeseni večkrat višnjeve taščice, ki so zahajale v cerkev lovit muhe. Najbrž je bila že dlje časa v cerkvi. Drugič sem videl modro taščico 21. oktobra zjutraj v Št. Lovrencu, ko je letala okoli cerkve in nad njo in lovila muhe. Drugi dan, 22. oktobra, pa sem videl na Čateču dve. Ena je sedela vrhu strehe kozolca pod Čateč em in je prežala na muhe. Drugo pa sem opazil, ko sem šel s Čateža, na nekem drevesu ob potu pod Razborami.

Prepelice sem pa slišal samo dvakrat, in sicer obakrat v dolini pod Muhobranom proti Korenitki, prvič 31. maja, drugič 20. junija, kar je znamenje, da je pri nas prepelic že prav malo, kakor trdijo tudi lovci.

Kakor mi je pravil g. L. Rupelj, upravitelj graščine Mala Loka, gnezdi že več let par ponirkov v bičevju na Temenici pod grajsko žago proti Trnju, kjer jih ljudje večkrat vidijo.

K sklepu naj še omenim, da sem večkrat opazoval in slišal tudi naše male koristne ptice in ptice pevke, kakor rdeče taščice, penice, domače in hostne, črnoglavke, kovačke in muharje, ter različne vrste sinic. Ivan Šašelj.

Dražba kož divjih živali se je vršila dne 21. in 22. januarja v prostorih Velesejma v Ljubljani. »Divja koža« je bila z blagom dobro založena. Provenijenca blaga iz vse države, največ iz Slovenije. Ponudba je bila manjša od povpraševanj. Posebno iskano je bilo slovensko, pa tudi bosansko blago. Povpraševanje je bilo zelo veliko. Poleg domačih so kupovale tudi avstrijske, nemške, italijanske, češke, poljske in angleške tvrdke.

Tendenca v splošnem navzgor, cene čvrste, deloma boljše kot notacije na inozemskih tržiščih. Za polhe ni bilo nobenega interesa. Blago je notiralo:

Lisice, gorske 510—680 Din (glave do 720 Din); lisice, poljske 420—640 Din (glave do 680 Din); dehorji 260—290 Din (glave do 340 Din); kune zlatice 1400 do 1790 Din; kune belice 1050—1100 Din; podlasice, bele 85 Din; podlasice, rjave 11 Din; mačke, domače 8 Din; mačke, divje 116 Din; jazbeci 40—50 Din; zajci, domači 4—5 Din; zajci, divji 23.80 Din (mešani, zimski in letni); srne 16 Din (zimske); košute 75 Din; jeleni 45—50 Din; gamsi 38—40 Din; merjasci 25 Din; veverice 10—18 Din (škartirane brez vrednosti); vidre 900 Din; krti 2.50 Din.

Druga organizirana prodaja kož divjih živali v tem letu bo **25. marca, kože pa se sprejemajo do 23. marca.**

Divja koža.

Srna z gobastim rogovjem. Pred božičem je dobil okrajni sodnik dr. Jože Bavdek v lovišču občine Sv. Vida nad Cerknico srno z gobastim rogovjem. Pri njej sta bila dva mladiča. Glavo je dal nagačiti. Ta pojav je redek pri srnjakih, še redkejši pa pri srnah.

Pomagajte divjačini! Naša upravna oblastva so sredi meseca februarja opozorila lovske gospodarje, t. j. lastnike samosvojih lovišč, zakupnike in podzakupnike občinskih lovišč in njih gospodarsko in lovsko osebje, da v tej izredno ostri zimi poskrbijo za potrebno krmljenje divjačine in pripravijo primerna zavetišča (pod kozolci, seniki itd.) za malo divjad.

Lovce prosimo, da nam poročajo iz domačih krajev, kako so prezimili gamsi, srnjad, zajci, perjad. Naštejejo naj, koliko je poginilo divjadi vsled mraza, pomanjkanja hrane, snežnih plazov itd.

Lovskih kart se je leta 1928. oddalo v ljubljanski oblasti 3383 komadov. Od teh je bilo 2495 takozvanih državnih kart, ki veljajo za lov po vseh loviščih, do katerih ima imetnik karte dostop, 888 pa je bilo kart, ki so bile izdane za lovišča čuvajem, zaprisežen im za dotična lovišča.

Pristojbin za oblastni lovski zaklad se je pobralo leta 1928. 50.745 Din, takse v kolkih pa je bilo 83.465 Din.

IZ RIBARSKE MREŽE

Zahvala Njegovega Veličanstva kralja.

Slov. ribarsko društvo v Ljubljani je poslalo Njegovemu Veličanstvu kralju z občnega zbora z dne 29. januarja t. l. vdanostno brzojavko. Predsednik S. R. D. je prejel na to brzojavko od g. ministra dvora pismo sledeče vsebine: »Beograd, 1. februarja 1929. Gospod predsednik! Njegovo Veličanstvo kralj je blagovolil odrediti, da Vam sporočim Njegovo srčno zahvalo za izjavo vdanosti in zvestobe, katero ste poslali v imenu Slovenskega ribarskega društva.«

Pravilnik o izdajanju ribarskih knjižic. »Samouprava« priobčuje v številki 3. pravilnik oblastnega odbora v Ljubljani z dne 31. decembra 1928 o izdajanju ribarskih knjižic. Kdor želi ribarsko knjižico, izpolni pri domačem občinskem uradu obrazec za prijavo; obenem plača takso za ribarsko knjižico v gotovini (300 odnosno 150 Din), kolek 5 Din za vlogo in kolek 20 Din za ribarsko knjižico. O vsem tem mu izda županstvo potrdilo. Lastniki, zakupniki, sozakupniki in podzakupniki morejo izpolniti to prijavo neposredno pri oblastnem odboru. Knjižica se dostavi prosilcu potom občinskega urada, neposredno pa se vroči ribarska knjižica osebam, ki so prijavo izpolnile pri oblastnem odboru.

Knjižica se izda na rdečkastem papirju za lastnike, zakupnike in goste, ki imajo pravico loviti plemenite ribe več ko tri mesece v letu, na belem papirju pa za ribarske čuvaje in za druge goste.

Ako kdo izgubi pravico do ribarske knjižice, jo mora vrniti županstvu; če je ne vrne sam, ga mora županstvo pozvati, naj jo vrne. Vrnjeno knjižico pošlje županstvo oblastnemu odboru. Ako bi kdo kakorkoli zlorabil knjižico n. pr. s tem, da bi v njej kaj brisal, črtal ali jo posojal drugemu, mu jo varstveni organi odvzamejo ter to naznanijo županstvu, odvzeto knjižico pa vpošljejo oblastnemu odboru. Prav tako se ima zgoditi s knjižico onega, ki bi imel pravico samo za lov belih rib, a bi lovil plemenite ribe.

Oblastni odbor naznanja vsak prestopek pristojnemu občeupravnemu

oblastvu prve stopnje nekvarno morebitnemu sodno-kazenskemu postopanju, če je razlog za to podan.

Iz odborove seje Slov. ribar. društva z dne 29. dec. 1928. Posli ribarskega okrajnega odbora se izroče v zmislu uredbe o ribarstvu oblastnemu odboru z dnem 1. januarja 1929. Glede vališča stopi društveni odbor v stik z ljubljanskim oblastnim odborom glede dneva predaje.

Določijo se sledeče nagrade: strežnici 200 Din, slugi Guzeju 100 Din.

Odobri se račun upravitelja Goedererja glede poprave vališča.

Konferenca za povzdigo ribarstva. V času od 15. do 18. novembra 1928 je bila v Splitu konferenca ribarskih strokovnjakov, ki se je bavila z vprašanjem povzdige našega celokupnega ribarstva.

Na kongresu so se sklenile razne resolucije, ki se tičejo predvsem pomorskega ribarstva. Za nas so posebno važne resolucije, ki se tičejo sladkovodnega zakonodavstva. Tozadevna resolucija se glasi:

1. Nujna je potreba, da se izda zakon, ki naj zamenja dosedanje pokrajinske predpise in uredbe sladkovodnega ribarstva;

2. osnuje naj se samostojno ribarsko ravnateljstvo s samostojnim proračunom, ki bo opravljalo s svojim strokovnim osebjem celokupne posle sladkovodnega ribarstva; nudi naj se mu možnost za najširšo delavnost;

3. v pogledu javnih voda naj se z zakonom precizira pristojnost države, oblasti in občin v ribarskem gospodarstvu;

4. za odreditev sistema gospodarjenja v javnih vodah naj bo s strokovnega stališča pristojno ribarsko ravnateljstvo;

5. z zakonom naj se regulira razmerje predpisov ribarskega gospodarjenja in predpisov, ki veljajo v hidrotehniški, poljedelski in šumski službi;

6. z zakonom naj se odredi organizacija ribarske statistike;

7. da se prepreči onečiščenje javnih voda, naj se z zakonom zajamči, da se pribavi o priliki koncesioniranja industrijskih podjetij na vodah, ki se ribarsko izkoriščajo, strokovno mnenje ribarskega ravnateljstva;

8. z zakonom naj se predvidevajo potrebna sredstva za pospeševanje gojenja rib in ribje industrije;

9. z zakonom naj se prisilijo lastniki in zakupniki javnih ribolovov, da skrbe za poribljevanje svojih voda;

10. zakonito naj se organizirajo pokrajinski ribarski sveti zaradi reguliranja odnosov ribarskih oblastev in profesionalnih ribičev;

11. zajamči naj se z zakonom racionalni in higienski način prodaje sladkovodnih rib;

12. z zakonom naj se zajamči ustvaritev strokovnega ribarskega osebja.

K tej resoluciji je pripomniti sledeče:

Ne priznavamo potrebe, naj se vsi pokrajinski zakoni zamenjajo z enotnim edinstvenim ribarskim zakonom. To je z ozirom na različno pravno stanje ribarstva v naši državi popolnoma nemogoče. Že opetovano smo opozorili na to, da je pri nas mogoč zgolj edinstven o k v i r n i državni zakon; na osnovi tega zakona naj bi oblasti urejevale ribarstvo v svojem območju. Ljubljanska oblast je že pokazala pot, kako naj se v tem pogledu postopa.

Tudi nam ni simpatična misel ustanovitve enotnega ribarskega ravnateljstva za vso državo; to bi pomenilo le nepotrebno centralizacijo ribarstva. — Druge točke resolucije izvzemši ribarsko statistiko so pri nas že izvedene.

V ostalem se je izrekla konferenca za organizacijo ribarskega katastra, za racionalno upravo naših jezer, za zaščito naših postrvjih voda, za ustanovitev ribarskih stanic in vališč, za propagando zaradi ustanovitev ribnikov in za izkoriščanje vaških mlak v ribarske namene. Osobito se je zavzel kongres za zaščito ribarske industrije in trgovine.

Obžalujemo le, da na kongres ni bilo povabljeno Slovensko ribarsko društvo.

Oblastna taksa za ribar. karte v Bosni. Sarajevska oblast je sprejela v proračun oblastno takso za ribarske karte, in sicer za obrtno 100 Din, za športsko 50 Din, za trnkarsko za eno samo vodo pa 20 Din na leto. Ribarsko društvo za Bosno-Hercegovino je protestiralo proti tem taksam, češ, da so previsoke. Kaj naj bi rekli mi, ko nam je ljubljanska oblast zvišala takso za ribarske knjižice na 300 Din, za navadne ribe pa na 150 Din na leto. V ljubljanski oblasti smo v tem pogledu dosegli rekord, ker imamo gotovo najvišje ribarske takse na svetu.

Statistika ujetih rib. Švicarsko ribarsko društvo v Schaffhausnu je predložilo na ribarskem kongresu v Davosu zahtevo, naj se uvede obligatorna statistika ujetih rib. Zbor delegatov se je pridružil tej zahtevi uvažujoč velik pomen take statistike za narodno gospodarstvo. Stvar se da seveda izvesti le z oblastveno odredbo, ki bi uvedla za ribarske upravičence obligatno prijavo ujetih rib; tozadevno določbo bi bilo sprejeti med določila ribarskega zakona.

Tudi za naše vode bi bila ribarska statistika velikega pomena, da bi vsaj približno vedeli, kolikšen je donos naših ribjih voda.

»Ribolovni glasnik« v Osijeku. Glasilo ribolovnega športnega kluba v Osijeku, »Ribolovni glasnik« je prenehalo izhajati.

»Ribarski vjesnik« v Zagrebu. Zagrebško ribarsko društvo, ki izdaja »Ribarski vjesnik«, se bo s svojim glasilom baje priključilo »Lovačko-ribarskemu vjesniku« v Zagrebu.

Uničevanje rib z dinamitom. Beograjski list »Novosti« je priobčil dne 31. avgusta 1928 sledečo notico: »Naš poročevalec, ki je te dni prepotoval kraje Srbije in Macedonije, je opazil žalostno dejstvo, da se po vseh naših rekah sistematično uničujejo ribe z dinamitom, z bombami in s strupom. Vsak dan treskajo bombe po Timoku, Moravi in posebno v Vardaru, kakor da bi bila bitka na vodi. Vzrok take svobodne uporabe dinamita in bomb po rekah je našel naš poročevalec v tem, da stoje na čelu vsega tega početja gotovi državni nameščenci. Mnogim orožniškim stanicam je menda najmilejši način življenja ribarjenje z dinamitom. Nemogoče je zamisliti, da trošijo ti čuvarji javne varnosti razstrelivo za ubijanje rib.

V tem ne zaostajajo neki častniki. Naš poročevalec je bil prisoten, ko je neki oficir, ki se ni hotel legitimirati, z nekoliko svojih vojakov vrgel v Vardar blizu sela Zelenikova tekom dveh ur 8 bomb.

To je pojav vzdolž cele zemlje, a njemu so na čelu na žalost naša oblastva.«

Tako piše srbski list o ribarskih razmerah v Srbiji. Ministrstvo notranjih del je vzelo to notico za povod, da se je obrnilo na ministrstvo poljedelstva s prošnjo, naj napravi temu početju konec. K temu bi pristavili le še to, da se nam zdi čudno, kako morejo in smejo vojaki trošiti erarično blago za ubijanje rib.

Določitev starosti 8 kg težke ščuke. V Zürichu so določili starost 8 kg težki ščuki, ki je merila 104 cm. Preiskava na luskah je dognala, da je riba dovršila 9 let.

MALI OGLASI

Puškar F. K. Kaiser, Ljubljana, Kongresni trg, ima v komisijski prodaji: Hammerles dvocevko, kal. 16, 1500 Din; Hammerles dvocevko, kal. 20, 1500 Din; Hammerles-Bockovo risanico z daljnogledom, kal. 16 × 6·5, 3500 Din; Bockovo petelinko, risanico, kal. 16 × 8 mm, 1400 Din; Schönauerjevo puško z daljnogledom, kal. 6·5, 2200 Din; Schönauerjevo puško z daljnogledom, kal. 6·5, 2000 Din; dvocevko risanico, petelinko, kal. 16 × 9·3, 950 Din; dvocevko petelinko »Sauer & Sin«, kal. 12, 2000 Din; dvocevko petelinko »Sauer & Sin«, s taško, kal. 16, 1200 Din; 4 dvocevke petelinke, kal. 16, od 600 Din do 800 Din.

Po končanem lovnem času je potrebno lovsko orožje najvestneje pregledati, prečistiti in spraviti v red, da se odstrani vsa večja škoda. Skrbno in z majhnimi stroški Vam to delo izvrši puškar F. K. Kaiser, Ljubljana. Vsa popravila orožja in hranjenje, najceneje in najbolje. Montiranje daljnogledov na puške po lastnem preizkušenem sistemu, strokovnjaško, pristreljevanje pušk točno. Zaloga različnih pušk, orožja, municije, lovskih potrebščin ter slovitih pasti za divjačino iz Haynau-a. V mokrem vremenu si obvarujete svoje zdravje z obutvijo, namazano z izbornim »Mastran« oljem ali pa z mastjo »Hubertus«. Nakup in prodaja rabljenega orožja ter prevzemanja istega v komisijsko prodajo. — Za sulčji lov zaloga prvovrstnih vrvic, angleških trnekov trojčkov, sukalcev, sistemov, blestilcev ter vse ribiške opreme.

Čuvar lovišča se traži. Ponude sa svima podacima slati na Sresko lovačko udruženje u Vinkovcima. — Sresko lovačko udruženje u Vinkovcima, 5. II. 1929.

Logar, dobro izvežban v dresiranju psov ptičarjev in španijelov, po možnosti z znanjem nemškega jezika, dobi trajno dobro službo. Prošnje je nasloviti na ime: Feliks Ciuha, logar. Vlast. kneza Odeschalchi, Ilok, Srem.

Lovec, Štajerc, išče službe kot lovski čuvaj. Ponudbe uredništvu »Lovca«.

Prodam dvocevno lovsko puško, kal. 16. Cevi iz specialnega Kruppovega triobročnega jekla, z Grenerjevo zaporo. Obe cevi Chokeb., izvrstno nesejo. Josip Miklavčič, Križevniška ul. št. 6, Ljubljana.

Dražba lova. Lovska pravica krajavne občine Ješence se da na javni dražbi do 31. marca 1935 v zakup. Dražba bo v soboto 2. marca t. l. ob pol 10 v prostorih sreskega poglavarja v Mariboru, desni breg, v sobi št. 8.

Puškar F. K. Kaiser vljudno obvešča svoje p. n. odjemalce, da se je pričetkom novembra preselil na **Kongresni trg, v poslopje Kino Matica.** Zagotavlja tudi na novem mestu najboljšo postrežbo ter se priporoča za naklonjenost.

Iz društvene pisarne. Legitimacije za polovično vožnjo izgotavlja društvena pisarna med uradnimi urami od 9 do 12 dopoldne in od 3 do 6 popoldne. Člani naj se v zadevi legitimacij, nove prijave v društvo in reklamacij lista »Lovec« obračajo pismeno ali ustno na naslov: Slovensko lovsko društvo, tajništvo v Ljubljani, Komenskega ulica 19, ne na urednika »Lovca«.

Novim članom S. L. D. priporočamo, da si nabavijo prejšnje letnike »Lovca«, ki jih ima društvo v zalogi vezane in nevezane. Naročila sprejema društveni blagajnik g. Ivan Zupan, ravnatelj mest. dohodarstvenega urada v Ljubljani, Gosposvetska cesta 17.

Lovska knjižnica S. L. D. se nahaja v Ljubljani, v Komenskega ulici 19, v pritličju. Knjižnica je odprta in članom na razpolago vsak torek in petek (razen ob praznikih) od 18 do 20.

Društveni znaki. Društvo je nabavilo večjo množino društvenih znakov. Cena jim je 25 Din za komad. Dobe se v pisarni S. L. D., Ljubljana, Komenskega 19. Kdor želi, da se mu znak pošlje po pošti, plača še Din 4.50 poštnine. Pri naročilih je navesti številko izkaznice.

*

Poravnajte naročnino! Vse dosedanje člane Slov. lovskega društva in naročnike na glasilo »Lovec« prosimo, da takoj poravnajo članarino, odnosno naročnino za leto 1929. Vsi prejemalci lista so dobili v decembrovi številki lanskega leta poštno položnico za vplačilo članarine ali naročnine.

Novo vstopajoči člani naj se prijavijo ustno ali pismeno v društvenem tajništvu, Ljubljana, Komenskega ulica št. 19 (pritličje, desno), odnosno pri mariborski sekciji v Mariboru. Prijavijo naj se čimprej, da jim bomo mogli postreči z vsemi številkami lista; pozno vstopajočim tega ne moremo jamčiti.

Na visokem stajališču.

A. Šavelj:

Iz kočevskih revirjev.

(Nadaljevanje.)

Preden preidem na razpravljanje o lovu in o načinu lova na medveda, hočem poseči nekoliko v zgodovino in predočiti, kako je Kočevar v »dobrih starih časih« lovil in ugonabljal medvedjo zverjad in zalego.

Povedal sem že, da je imel do l. 1889. po Kočevskem vsakdo pravico pobijati medvede in ker je bila razpisana za glavo medveda precej visoka nagrada, so osobito kmetje prav pridno in vztrajno stikali po hosti za kosmatinci. Nič čudnega to! Brez ozira na dejstvo, da je imel ta ali oni tak kmečki lovec res nekaj lovske žilice, ali z drugimi besedami, da ga je lov na medveda zaradi svoje mikavnosti vabil in veselil, se je dalo često pri tem poslu prav lepo zaslužiti in kočevski kmetič je to uvažuje pustil kramp in motiko rjaveti in je rajši kakor na polje in na delo hodil na lov. Če je ubil medveda, je zaslužil toliko, kot pri poljskem ali drugem domačem delu komaj tekom pol leta ali pa še ne. Pobil jih je pa, če je bil izkušen in vztrajen, lahko v enem letu celo po več. Manj važno in torej podrejeno vlogo pri tem, da se je osobito kmetsko prebivalstvo po Kočevskem nekdaj močno pečalo z lovom na medvede, je igralo dejstvo, da je

takrat medvedja zverjad nastopala v velikih množinah in zaradi tega osobito jeseni delala po polju in po nasadih zelo občutno škodo.

Sredstva za ugonabljanje in pokončevanje medvedov se radi tega v tistih starih časih niso izbirala in o kakem pravilnem lovu na medveda takrat ni moglo biti govora. Sekira, strup, bat in gnojne vile, rovnica ali pa velik kuhinjski nož, vse to je služilo takratnemu lovcu na medveda prav tako dobro ali pa še bolje kot puška ali železna past. Kakih posebnih zanimivosti torej nekdanji lov kočevskih kmetov na medveda sploh ni mogel nuditi, nasprotno si pa vsakdo, osobito pa pravi lovec, lahko predstavlja, da je marsikateri lep medvedji eksemplar v tistih »dobrih« starih časih po takratnih lovskih metodah napravil tako žalostno smrt, kakršne nikakor ni bil zaslužil in kakršne bi mu danes noben pravičen lovec ne privoščil, še manj pa sam povzročil.

V knjigi »Malerische Skizzen von Gottschee«, ki sem jo že omenil, popisuje Postl — menda uslužbenec kneza Auersperga — lov na medveda po Kočevskem sledeče:

»Čeravno prireja gozdna uprava kneza Auersperga vsako leto pogone na medvede, je vendar razpisana talija za kmeta prevabljiva in ta poskusi in napravi vse, da bi jo dobil. Neprestano stika in kolovrati po gozdu in pri tem upozna docela medvedove posebnosti. Če torej naleti kmetič pozimi ali na spomlad na kako skalno duplino ali jamo, iz katere prihaja čuden vzduh, če je — kakor kak Indijanec — spoznal, da je to vonj po živali, tedaj je že prepričan, da prezimuje ob lastni tolšči v duplini medvedja divjad. Noben človek si potem ne upa zlesti v tak medvedji brlog; vsak se dobro zaveda modrega italijanskega pregovora, ki pravi: ‚Salva panza i fichi'. Toda Kočevar je premeten in zvit; zato zabarikadira odprtino dupline z drevesnimi debli, meče nato v isto kamenje in odda vrhu tega, če potrebno, še nekaj slepih strelov pred jamo, dokler ne prilomasti iz nje medved pokonci hodeč in pripravljen za napad. Tedaj ga pa kmet sprejme s puško, sulico in sekiro in ga ustreli, držeč mu puškino cev ravno na čelo. Gorje pa, če pride medved kot zaščitnik in varuh medvedke od zunaj kje in ne iz jame in če udari za »dobro jutro« kmeta s ploščato raskavo taco! — Lovcem se je že često posrečilo, da so ubili medvedko ter ujeli njene mladiče, ki so tekali za njo. Enemu takemu primeru sem bil sam priča; mrtvo medvedko so prinesli na grajsko dvorišče v Kočevju in mladiče tam izpustili. Žalostno in ganljivo je bilo videti, kako so plezali mladiči po mrtvi materi medvedki in jo sesali in

pri tem neprestano mrmrali. — Mnogobrojne resnične medvedje anekdote so večkrat zelo zanimive. Pri nekem pogonu je objel medved župnika, ki ga je bil obstrelil, in je položil svoje tace temu naravnost na obe rami in mu v obraz renčal. Poleg je stal majhen župnikov psiček, ki je skakal sedaj na to, sedaj zopet na ono stran. Medtem je priskočil sosednji lovec, nadsodnik Žagar (pisano: Sager) župniku na pomoč, je položil cev svoje puške medvedu na čelo in ga ustrelil, nakar sta se v objemu sesedla župnik in medved. Župnik je vsled tega dogodka zbolel in ni šel nikoli več na lov. — Pri pogonih so pobili na tla medvedje že več kmetov; neki kmet se je nekoč rešil na ta način, da je po zaušnici, ki jo je bil dobil od medveda, padel nalašč na tla in se delal mrtvega. — Bilo je svoje čase po Kočevskem toliko medvedov, da so ob vznožju hriba (sc. Friderikštajna) prihajali v mesto in po vrtovih plezali po drevju in mirno ter brez strahu otresali in žrli sadje.«

Menda pisec Postl sam ni bil bogve kako izvežban in izkušen lovec — kak izrazit Nimrod gotovo ni bil — ker bi v nasprotnem slučaju gotovo ne slikal lova na medvede tako nekako, rekel bi, v bajnih in neverjetnih barvah. Pa najsi bo temu kakorkoli, iz njegovih vrstic jasno izhaja, da pravega in razvitega lovskega čuta za njegovih časov — namreč v sedemdesetih letih — še ni bilo dosti po Kočevskem in da je šlo lovcem predvsem za to, da pobijejo kolikor mogoče veliko število divjadi, način pobijanja pa da jim je bil stranska stvar.

Stare puške raznih sistemov, ki so bile prejšnje čase splošno v rabi, lovcem na medvede često tudi niso bolj služile, kakor nabrušena sekira ali sulici podoben oster železen drog, saj je dal s puško oborožen lovec na medveda hitro lahko kvečjemu eden do dva strela, in če s tema medveda ni dobro pogodil, mu je v sili ostalo le še navedeno ročno orodje odnosno orožje, ki je bilo pa sposobno bolj za brambo kot za napad. No, in da kmet navadno pri nabavi strelnega orožja vedno zastaja za pravim lovcem in da si oskrbi običajno le kako poceni »izranžirano« puško, to je bilo svoje čase še bolj pravilo, kakor je dandanes.

Da je s tako staro puško kočevski kmetič, ki navadno itak ni bil izvežban strelec, le slabo zadel, če je sploh svoj cilj pogodil, je umljivo. Lovec Naglič iz Koč mi je pravil, da se spominja iz svoje mladosti, ko je bilo oddanih na enega in istega medveda v pogonu nič manj kot štirinajst strelov, pa je vendar medved še prodrl črto strelcev in se zatekel na neko drevo, kamor je splezal, da se reši krutih preganjalcev. Šele na drevesu ga je neki lovec smrtno pogodil.

Zato Kočevar v prejšnjih časih zelo pogosto kljub vztrajnosti pri lovu na kosmatinca še vseeno ni prišel na račun in prav temu dejstvu se imamo zahvaliti, da imamo po Kočevskem danes še vedno medveda, kajti v nasprotnem slučaju bi bili to divjad že zdavnaj popolnoma zatrli, saj je vendar vsakemu pravemu lovcu znano, kaj se zgodi z revirjem, če ima vanj kdorkoli s puško prosto pot.

Moderno lovstvo pa pozna sledeče načine lova na medveda:

1. Lov na počak, bodisi na visokem stajališču ali pa na tleh, slično kakor pri plemeniti divjačini;
2. zalaz medveda v brlogu;
3. prigon medveda in
4. pogon ali hajka, bodisi s psi ali brez psov.

V prvih treh slučajih lovi posamezni lovec sam, v slednje navedenem primeru pa lovi skupina lovcev z gonjači.

Lov na počak ima svoje dobre in slabe strani. Ker medved pri svojih pohodih ne drži stalne in iste stečine, temveč kolovrati iščoč hrane celo več po gošči in hosti, kakor po stezah in potih, je ta način lova — vsaj po Kočevskem, kjer medvedja divjad ne nastopa v baš premnogem številu — mogoč le pri mrhovišču. Kakor sem že povedal, kočevski medved govedi ne trga in zaradi tega tukaj primer, da bi kdo medveda čakal pri pobitem in še ne popolnoma požrtem govedu, sploh ne pride v poštev in ga je možno čakati le pri položeni mrhovini. Čakanje medveda na tleh na prostem nima nobenega pomena, ker bi bilo tako čakanje spričo izbornega medvedovega nosu večinoma brezuspešno in prihaja v poštev edinole čakanje na visokem stajališču. To stajališče si je treba pripraviti kolikor le mogoče udobno. Upoštevati je namreč, da moraš čakati na medvedov prihod večkrat po cele noči in vrhu tega še v hudem mrazu, kajti podnevi medved ne prihaja k mrhovini, v toplih letnih časih pa medveda streljal ne boš, ker v teh časih njegova koža nič vredna ni.

V revirjih kneza Auersperga streljajo medvede edinole in samo na počak pri mrhoviščih, toda ne vedno raz visoka stajališča, temveč često iz lesenih hišic, ki jih postavijo v primerni razdalji od mrhovišča. Vsaka taka lesena hišica je seveda udobno opravljena in se da navadno celo kuriti ter ima v smeri proti mrhovišču strelno lino, ki se dá tiho odpreti in zapreti in skozi katero potem lahko v primernem trenutku vtakneš puškino cev in ustreliš. Take lovske hišice ali kočice imajo svojo prednost v tem, da varujejo strelca pred burjo in mrazom in pa, da gresta v hišico naenkrat lahko po dve osebi, od katerih ena pazi

in gleda na mrhovišče, druga pa, če potrebno, v dolgi mrzli noči tudi malo zadremlje. Tudi se v taki hišici, ki je na vse strani zaprta, lovec laže kreta in giblje, ne da bi s tem opozoril na sebe medveda in ga morda z mrhovišča celo prepodil. Kuriti seveda peči v taki hišici tik pred medvedovim prihodom na mrhovišče ali medtem, ko kosmatinec žre na mrhovini, nikakor ni dopustno, ker bi dim medveda le odgnal in ne privabil.

Lov na počak — ne samo na medveda, ampak tudi na plemenito divjad — je po mojem mnenju eden izmed najlepših in najzanimivejših. Poznam sicer mnogo dobrih in pasijoniranih lovcev, ki tej moji tezi ugovarjajo, češ, kdo bo v burji in snegu zunaj prezebal, ali pa, da pač ne razumejo, kako more imeti človek toliko potrpljenja, da presedi ure in ure mirno na enem in istem mestu zaradi enega strela itd., toda upoštevati je treba, da ima lovec, ki na divjačino čaka, največ prilike opazovati naravo in često prav tisto divjad, katere prihod tako nestrpno pričakuje. Ko sediš na čakališču, opaziš v svoji budnosti vse, česar mnogokrat še tako pazljivo oko ne vidi, in slišiš celo padec vsakega lističa, ki ga je lahek zefir božajoče položil v resje ali bilje. Vsak kvadratni meter zemlje pred teboj na tleh je velika zemeljska obla zase: po njej se trudi in v potu svojega obraza prenaša velikanska bremena marljiva in skrbna mravlja, poleg nje si na vse mogoče načine prizadeva komaj viden črviček, da bi splezal na odpadel suh bukov list — bogve, kaj misli, da bo s tem dosegel, če se mu njegovo prizadevanje posreči! — ki se naenkrat komaj slišno, kakor sam od sebe, zaobrne in izpod lističa pokuka špičast rilček gozdne miške. Ko si tako zatopljen v to — rekel bi — skrbi polno in burno življenje »prebivalstva« tega malega prostora in primerjaš človeško vrvenje z življenjem na tem prostoru, tedaj čutiš v svoji notranjosti nekaj, česar ne moreš prav doumeti, kar pa te dvigne nad vsakdanjost in zadovoljen si, da si sam sredi lepega božjega stvarstva, ki ga občuduješ. Čisti gozdni zrak in vesoljni mir, ki kraljuje okrog tebe, vplivata blagodejno in pomirljivo na tvoje od truda in dela prenapete živce in z jasnim očesom premeriš in premotriš tupatam svojo bližnjo in oddaljenejšo okolico. Aha, sedaj se je oglasil v grmovju kos s svojim značilnim čik-čik-čik-čik-čik! On in pa mali stržek najbolj zaslužita lovčevo pažnjo na čakališču, kajti, kadar se ta dva neobičajno na gosto in glasno oglašata, to vedno nekaj pomeni in morda se zdaj pa zdaj prikaže iz grmičevja in goščе zaželeno čakana divjad...

Jaz za svojo osebo na čakališču, osobito pri čakanju na srnjaka in na lisico, naravnost uživam. Morda res, da sem v

tem pogledu kak posebnež, toda imel sem tudi pri tem načinu lova izredno lepe uspehe in ostanem pristaš te vrste lova tudi iz tega razloga.

Med prednosti, ki jih ima lov na počak, je šteti v prvi vrsti mir in sigurnost, s katero streljaš. Ko se ti prikaže divjad, na katero čakaš, si jo lahko brez nevarnosti, da boš s strelom prepočasen ali prepozen, natančno ogledaš, kajti časa imaš dosti. Osobito pri srnjadi igra to važno vlogo, kajti streljal pač ne boš vsega, kar stopi na plan, in boš navadno posebno pri srnjakih izbirčen, vsaj kar se tiče njihove starosti in kakovosti rogov. Ko si se odločil, da boš streljal, se ti navadno zopet nudi prilika in čas, da se divjad prav postavi, kajti zadeti hočeš vsekakor s kroglo na tako mesto, da ti žival pri priči obleži in da se ne muči. Slednje je osobito pri lovu na medveda brezmejne važnosti, kajti medved, ki ni dobro zadet, temveč samo ranjen, postane ali nevaren, ali pa zbeži v goščo in morda žalostno pogine bogve kje daleč proč. Ali ni škoda, da bi tako redka divjačina kot je ravno medved, na katerega imaš priliko streljati morda samo enkrat v življenju, slabo zadet ušel in morda potem vsled zadobljene rane kje žalostno in počasi gineval!

Slaba stran lova na počak bi bila pri medvedu po mojem mnenju edino ta, da je čas za tak lov odmerjen jako pičlo, kajti na čakališču moreš streljati medveda kvečjemu samo spomladi, ko zapusti brlog, in pa pred zimo, ko se pripravlja na zimsko spanje, ker — kakor rečeno — pozimi medved sploh ne deluje in ga ne moreš privabiti na mrhovišče, v drugih letnih časih ga pa pravi lovec ne bo streljal, ker njegova koža ni dosti ali pa nič vredna. Znano je namreč menda vsakomur, da je medvedov kožuh najboljši meseca marca, že raben pa tudi v pozni jeseni ali začetkom zime. In če hočeš streljati medveda na gotovem mestu v zgodnji spomladi, ga moraš začeti krmiti že jeseni. Ko se spomladi prebudi sestradan iz zimskega spanja, bo prva njegova pot na mrhovišče, kjer je morda jeseni pregnan po zapalem snegu še pustil in z dračjem pokril kak kos mesa. —

Kakor pri vsaki vrsti lova, tako je tudi pri lovu na počak kljub sigurnosti, s katero streljaš, vedno treba po strelu paziti, kaj napravi divjad, na katero si streljal. Vsaka žival namreč rada v tistem hipu, ko jo zadene lovčeva krogla, takoj skoči in skuša, da bi se v bližnji gošči skrila ter zbere zadnje sile in beži, dokler je moči popolnoma ne zapuste. Tako stori tudi medved, ki ima precej žilavo življenje. Četudi so mu prestreljeni najnežnejši notranji organi, običajno po strelu, ko je zadet, ne pade takoj in se ne zgrudi takoj mrtev na tla, temveč navadno močno zatuli,

skoči kvišku in zbeži v goščo. Zgodilo se je že, da je medved s prestreljenim srcem močno zarjul in kakor bi ne bil zadet, zbežal v hosto, tam pa takoj, ko jo je dosegel, obležal mrtev. Leta 1923. je ustrelil v Podstenicah g. Wambold-Umstadt iz Hmelnika pri Novem mestu medveda s kroglo, in sicer mu je prestrelil glavno žilo odvodnico. Kljub temu pa je medved mogočno zarjul in zbežal z mrhovišča približno še 100 m daleč v bližnjo goščavo, kakor bi sploh ne bil ranjen. Žival v prvem strahu in v bolečinah, ki jih začuti, išče vedno naravnega kritja in instinkt ji pove, da je najbolj varno v gošči, kjer je nihče ne vidi in kjer jo gosto in košato drevje zakriva pred očmi lovca in zasledovalca. Po strelu na medveda je treba torej tudi mirno

Medved, ustreljen v kočevskih loviščih.

obsedeti in poslušati ter paziti, kaj napravi kosmatinec. Če je skočil po strelu v goščavo, ne hodi za njim, dokler ni v njej popolnega miru, kajti približati se ranjenemu medvedu ni varno, kakor sem že povedal! Vsekakor pa imej puško pripravljeno, da streljaš, če treba, še enkrat! Sicer bo pa posamezni lovec že iz vseh v poštev prihajajočih okolnosti lahko sklepal, ali je kosmatinec obležal mrtev ali ne, ali pa jo je morda celo odkuril zdrav in neranjen.

Na čakališču ti pri belem dnevu medved navadno ne bo prišel na strel in se ti bo pripetilo to le v izjemno redkih slučajih, kajti poudaril sem že, da je medved žival, ki deluje večinoma le ponoči in ga podnevi ni na izpregled. Vsak lovec mora zaradi tega vedeti, kako mu je ponoči nameriti na medveda strel, če

hoče, da bo s tem svoj cilj pogodil. Streljati medveda raz visoko stajališče pri jasni mesečini, pač ni nobena umetnost, ker raz visok prostor navadno jako dobro in razločno lahko pregledaš in premotriš pri luninem svitu okolico, kar smatram vsekakor za veliko prednost visokega stajališča. Težje je pogoditi s kroglo kosmatinca, če se mesec skrije za oblake, popolnoma nemogoče seveda pa v temnih, črnih nočeh, bodisi, da je nebo prepreženo z oblaki ali pa da ni lune na nebesnem svodu in to bi se končno tudi lahko štelo med slabe strani lova na medveda na počak, osobito, ker pride posmatinec na mrhovišče zvečer navadno šele, ko že lega mrak na trudno zemljo, in zapusti zopet mrhovišče običajno že ob prvi jutranji zori. Na čakališču se bo radi tega lovcu često pripetilo, da zvečer ob prihodu na mrhovišče medveda ne bo mogel streljati, ker ga ne bo razločil, ter bo moral potrpežljivo čakati jutra in dnevnega svita. Slišal bo medveda godrnjati in mrmrati, vedel bo vsak trenutek, kaj da medved pod njim na tleh dela, streljati ga pa le ne bo mogel. Za lovca so prav za prav to mučni trenutki, toda prestane jih in vzdrži, saj ga v vztrajnosti in stanovitnosti podpira nada na končni uspeh. — Spomladi leta 1927. je ustrelil v lovišču kneza Auersperga v Podpreski pri Dragi univerzitetni docent doktor Winkelbauer z Dunaja srednje težko medvedko na čakališču pri mrhovini. Na mrhovišče sta hodila star težak medved in pa navedena medvedka. Docent Winkelbauer bi bil rad ustrelil starega medveda in je vse noči celega tedna presedel na čakališču, toda vreme in sreča mu nista bila mila: noči so bile navadno oblačne in temne in dasiravno je stari kosmatinec vsako noč žrl pri mrhovini in je Winkelbauer dobro slišal njegovo hlastanje in godrnjanje, do strela zaradi teme vendar ni mogel priti, osobito, ker je medved vsako jutro še pred svitom mrhovišče zapustil. Zadovoljiti se je moral zaradi tega Winkelbauer končno z medvedko, ki je prihajala na mrhovišče za starim težkim stricem in ostajala na mrhovišču dolgo v jutranje ure, in je to ustrelil.

V nočeh, ki niso popolnoma temne, pa bo izvežbanemu lovcu često vendarle mogoče oddati strel in medveda pogoditi. Spomladi meseca marca ali aprila, ko medveda streljamo, leži večkrat po tleh tanka snežena plast, ki zakriva vso naravo v belo odejo in omogoči trajno motrečemu lovčevemu očesu, da razloči zelo natanko posamezne predmete v snegu, osobito, če se gibljejo. Ker nudi medved velik cilj, ga je možno pod takimi okolnostmi dobro zadeti s strelom, četudi nebo ni jasno ali če je na nebu tudi samo košček luninega krajca. Če pa ni snega, vidi lovec v ne popolnoma temni noči pri tleh pred seboj navadno le črno

gibajočo se, senci podobno postavo divjadi in če hoče to streljati, je treba v svrho sigurnosti nameriti puškino cev nad živaljo na tleh proti več ali manj svetlemu nebesnemu svodu, nato pa v premici ili s cevjo naravnost navzdol pod divjad in ustreliti. Poiskati je torej treba prav za prav najprej cilj na nebesnem svodu, in sicer v točki, ki leži v ravni črti nad živaljo, ki jo hočeš streljati, pomeriti nato na dotični cilj ter iti šele potem s puškino cevjo od cilja na nebu v ravni črti navzdol, in sicer toliko časa, dokler ne prideš do tiste točke, ki leži v črti med tlom in živaljo. Niže je treba pomeriti iz vsakomur znanih principov balistike, ker namreč v noči oko rado vara in ker je treba raz visoko stajališče sploh meriti niže kot navadno. Seveda taki streli nikdar ne bodo popolnoma sigurni, osobito tedaj ne, če nimaš na puškini cevi pritrjene svetle muhe, ki jo v temi razločiš, vendar pa boš imel s takim strelom često presenetljiv uspeh in tak strel te bo često rešil mučnega in nevšečnega čakanja dnevne svetlobe.

(Nadaljevanje bo sledilo.)

Vlad. Kapus:

Zadnji večer.

Večerni dih je dahnil v gaj sanjavi.
Zazibal jelkam vitke je vrhove,
in skozi gaj je lahno zašuštelo,
ko mehek dih je valovil v robove.

Opojni vonj poslancev pomladanskih
odnašal vetrič s temne je doline,
kjer zadehtelo je po vesni mladi,
in vzbujalo ljubezni je skomine.

V globinah gozdnih je zafrfotalo.
Iz tajne gozda ptica je vzletela,
in petelinja pesem v mrak pomladni
tako čarobno, čudno zazvenela.

Kokoške rjave so odgovorile,
zaklokale in dolgo v noč kramljale,
kot vedele bi: preden vzide solnce, . . .
ljubezni bo — ljubezni bo finale.

★

Venčeslav Hanzlovsky, Mrzli Studenec:

Lov na velikega petelina.

(Nadaljevanje in konec.)

V »Gošah« naskakujeva z gospodom B. petelina. Snega je čez meter in je zmrznjen ter nas dobro drži. Premikava se skoraj neslišno. Še nisva 70 korakov oddaljena, ko se petelin spusti na sneg in se nama v loku bliža. »Mir,« šepnem gostu, »puško k licu,« nadaljujem in obenem po svoji stari navadi opazujem vso okolico. Kmalu se petelin približa na strelno daljavo. Gospod B. mirno meri, a jaz polagoma dvigam puško. Skoro hkratu počita dva strela, eden proti petelinu, ki ga tudi dobro pogodi, a drugi na spodnjo stran na lisico. Ta je istotako, kakor midva, zalezovala našega pevca.

»Kako pridete do tega, da tudi vi na petelina streljate, saj nisem tako slab strelec, da ga na tako majhno razdaljo ne bi pogodil,« me precej trdo ogovori moj spremljevalec. Smeje mu pokažem ležečeka lisjaka. »Kaj-j-j? — Vi-i-i! — Ni mogoče!« méni gospod B. ves iznenaden.

Razložim mu, da je lisica od nasprotne strani lazila za petelinom in sem jo slučajno in pravočasno zapazil. Da bo uspeh še večji in da ga ne polomiva, nisem gosta vznemirjal ter sem le čakal trenutka, da ustreli in skoro obenem sem tudi jaz lisici prisolil.

Ako bi bil gospoda B. na lisico opozoril, bi nam najbrž lisica in še petelin ušla, tako sva pa oba prišla na svoj račun.

Kadar lovec naskakuje, naj bo na vso okolico oprezen in ne samo na petelina. Mnogokrat se prigodi, da prileze lisica ali kuna na strel. Lisica in kuna kaj radi zalezujeta petelina, posebno, ako na tleh poje.

*

»Telek-telek-telek, telek-telek-telek, tlek, tlek, k, k, k-plunk-škričujškričujškričuj...« Sedeč pod majhno košato smreko v Grabnu, poslušam predivno petelinje petje. Sedel je na smreki blizu mene in sem ga dolgo opazoval, da se je že precej stemnilo. Zanimivo je opazovati to veliko ptico, ko se v svojem ponosu in ošabnosti guglje po vejevju. Tu pa tam odščene popek, mladiko ali vejico in jo osuplemu lovcu vrže pred noge; rep razšopiri in pridvigne, napravi z životom sunek nazaj ter brizgne razkrojeno zelenjavo v presledkih na belo sneženo odejo, kojo preko noči vso ponesnaži. Ako si hoče lovec obleko in klobuk snažiti, naj se le blizu pod petelina postavi. Zgodilo se je že, da je lovcu K., ki je malo

kratkoviden, in je slučajno ravno na petelina kvišku pogledal, cela zelena porcija obraz pokrila.

Zaradi mraka vstanem in hočem oditi proti domu, ko zapazim pod seboj premikajočo se črno liso. S puško pri licu čakam in ko dospe stara kuna zlatica na 30 korakov, se prekopicne, malo z repom pomaha in konec je je bilo. Streljal sem med glavnim petelinovim udarcem, zato se petelin za okolico nič ne zmeni in s petjem nadaljuje. Jaz pa poberem kuno in z veselim srcem pohitim proti domu.

Da je kuna zelo premetena, sklepamo iz tega, kako je naskakovala petelina. Seveda ni čakala na glavni udarec, temveč je že skočila, kakor hitro je petelin hitreje pel. Ko je pa petelin utihnil, je kuna sedla lepo v sneg in nepremično opazovala smreke, na katerih je slutila pevca. Obžaloval sem, da se dogodek ni v jutranji uri prigodil. Pustil bi bil kuno, da na lastne oči vidim, če in kako bi petelina ujela.

*

»Gospod G., hitro še enkrat,« šepnem svojemu gostu, ko je komaj na 30 korakov oddaljenega petelina s prvim strelom popolnoma zgrešil. »Tresk« — zagrmi drugič, odbije petelinu majhno peresce, a petelin srečno odjadra. »Zdaj pa hitro na drugega,« mu rečem in nejevoljno hitiva na drugi rob. Dospevši na rob, že čujeva »plunk« — »plunk«, in to nedaleč pod seboj. Urno naskakujeva in kmalu sva pri njem. Petelin se vrh mlajše smreke suče in poje. Med glavnim udarcem prvič zagrmi in takoj drugič; petelin nategne vrat, odskoči od veje in že plava po vsemirju.

»Kaj pa vendar počenjate, gospod G.? Kakšno puško pa imate?« nagovorim gosta. »Brezpetelinka je in je vedno izborno streljala,« mi odvrne gospod G. »Potem so naboji krivi,« nadaljujem. »Za danes sva končala in lahko greva domov,« ga prekinem v njegovem razburjenem, nerazumljivem godrnjanju. Za dobre pol ure sva pri koči.

Po zajtrku privlečem velik lesen pokrov, narišem nanj petelina in ga postavim na 30 korakov razdalje. Gospod G. ustreli in samo ena šibra tiči v petelinovem podbradku, vse druge so daleč naokoli stresene. Takoj prenesem pokrov na 50 korakov razdalje in ponudim gospodu G. enega svojih nabojev. Po drugem strelu je prejel narisani petelin pet šiber. Takoj sva bila na jasnem. Torej naboji niso odgovarjali. »Pa saj jih je puškar I. sam nabasal in garantiral za nje,« se srdi opeharjeni gospod G. in pomeče ostale v sneg.

Prihodnje jutro odstopim gospodu G. dva naboja in jo kreneva v Rudno dolino. Sreča mu je bila mila in nazajgrede sva nesla enega najstarejših petelinov s Pokljuke.

Vsak previden lovec se bo vedno prepričal, kakšne naboje ima. S previdnostjo si sleherni lovec prihrani neljuba razočaranja in bridke izkušnje.

*

V »Gošah« je ležalo še nad dva metra snega, ko sva z gospodom Ž. naskakovala petelina. Sneg se je — radi nastopa južnega vremena — prediral do tal, kar nama je naskakovanje zelo otežkočilo. Nekaj časa je šlo po nogah, potem po trebuhu, a zopet po zadnjem delu; pa tudi z glavo naprej je šlo večkrat, koder sva zelo strmo z brega navzdol naskakovala. Kmalu sva se do vratu zakopala v sneg in konec je bilo nadaljnje hoje. Ko se tako v sneg zakopana izkopavava, priletita dve kuri ter se tik pod nama spustita na majhen klanček. V družbo priletita še petelin in tretja kura.

Gospodu Ž. in meni je samo glava molela izpod snežene plasti. Vsa snežena in premočena gledava početje petelinovo in njegovih frajlic, ki so bili komaj 35 korakov od naju oddaljeni. Na streljanje ni bilo misliti, ker so bile kure preblizu in puške vse v snegu.

Ko je tretja najmlajša kura priletela, je petelin brez obotavljanja porabil priložnost in »hop« — že je bil na njej in že tudi odskočil; mladenka se malo otrese in takoj odfrči. Petelin — po dobro izvršeni ljubezni — nategne vrat in od veselja prične s petjem; a kmalu se mu zljubi nove ljubezni, kar mu pa kvari starejša kura, katera je zelo vsiljiva. Vedno stopa v krogu pred njim in pri vsakem glavnem udarcu razklopi peruti, počene, pridvigne razčesani rep in s povešeno glavico, po vsem životu se tresoča, ponižno pričakuje usmiljenja. Petelin vajen razkošja mladih deklic, se s studom obrne proč in starki samo pahljačo pokaže. Posreči se mu še drugo mlado kuro v ljubezni opehariti, katera tudi takoj zapusti to zaljubljeno mesto. Starki, ko vidi, da je sama, zraste pogum in postane še bolj vsiljiva. To izzivanje starega junaka tako raztogoti, da vseka s kljunom staro ženico po glavi in zleti — skoro tik nad našim obupnim položajem — v smreko. Isto napravi izzivalka in se v smreki dere, oziroma nepretrgoma kokoče, da je kar skozi ušesa šlo.

»Stisnite,« šepnem gospodu Ž. Puška se polagoma dviga in ko je na pravem mestu, jo zopet odstavi. Jaz — že vajen sličnih dogodkov — pustim gosta v miru, naj se veseli nad prizorom.

Ko pa kura še na drevesu ni dala petelinu miru, jo ta odkuri in kura za njim.

Sedaj sva se pa midva začela pregibati in bolj po hrbtu kakor po nogah je šlo skoro navpično po drči na Mejo planino. Tam se očediva snega, priveževa smuči in čez dve uri sva pri Mrzlem Studencu.

»Dovolj sva se mučila in vi ste napravili svojo dolžnost, da sva prišla do petelina. Za živega petelina plačam takso, ker sem na njega meril. Ako nisem streljal, je moja krivda. Jaz nisem lovec-krvoločnež, sem samo lovec za veselje, zabavo in da opazujem živali v naravi,« mi razlolmači gospod Ž. in se z najlepšimi spomini odpelje na svoj dom. Voz se že premika, ko še dostavi: »To je bil večji užitek kot vsa gledališča, kino, kavarne in koncerti« — in že izgine za vogalom.

*

»Zjutraj gre z vami gospod direktor A. v Graben nad petelina in pazite, da pride sigurno do strela,« mi ukaže gospod upravitelj, ko mu na večer javim, da so trije vpadli. Ob dveh zjutraj se počasi pomikava proti zaželenemu cilju. Snega je še nad meter in se hreščeče precej predira. Gospodu direktorju, že starejšemu človeku, nastopajo na čelu kapljice in dihanje mu postaja težavnejše. Večkrat morava obstati in počiti.

Tu pa tam se vdere do pasu v sneg in ga moram le bolj pod pazduho peljati, kakor za roko, ker je zelo slabo videl, a vendar prideva srečno na mesto. Po preteku četrt ure začujem prve klepe in kmalu nato glavni udarec. »Ali čujete,« vprašam gosta, ki mi z glavo odkima, da ne. Primem ga znova za roko in pričneva naskakovati. Kmalu sva pri petelinu. Napolnim puško in mu jo izročim. »Na sedmi veji od vrha navzdol, na desni strani, ravno na sredi veje stoji,« mu šepnem in s prstom kažem. »Že vidim,« mi odgovori, pridvigne puško in ne da bi počakal glavnega udarca — ustreli. Po strelu se petelin zdrav odpelje, na sneg pade pa le nekaj čerhov — namesto petelina. Takoj sem vedel, da je le na kaj drugega streljal in ne na petelina.

»Za vraga! Vi mi niste pravilno pokazali; jaz sem na ono črno tamle streljal, a petelin je bil više,« mi nejevoljno zatrjuje gost. »Sedaj je vse prepozno in hitro stopiva k drugemu,« ga prosim in kmalu začujeva drugega. Ko naskočiva približno do sredi poti, se petelin spusti na tla k došli kuri. Tu opravi svoj posel in se preleti v staro bukev. Kmalu sva pri njem. Petelin se je po debelejši veji sprehajal in je prepeval. Hitro potisnem gospodu puško v roko in kmalu zagrmi. Tudi tu ni čakal glavnega

udarca, akoravno sem ga ponovno prosil. Petelin nategne vrat, od veje odskoči in odplava.

»Vidite, tiste debele veje so bile na potu. Midva bi morala od spodaj ali od druge strani naskakovati, pa bi gotovo padel,« mi zopet nejevoljno pravi gost. »Hitiva hitro dalje,« prosim gosta in že tečeva dalje. Hkratu se ustavim in prisluhnem — »plunk«, »plunk« — se vedno bliže čuje. Urno stopiva za smreko in se pripraviva. Petelin jo korajžno, pevajoče prikoraka po robu navzdol in gre mimo nas na približno 25 korakov. »Zdaj,« šepnem gospodu direktorju, na kar takoj zagrmi. Skoro meter na desno od petelina se po snegu zapraši, a petelin jo korajžno naprej maha, kakor da se ni nič posebnega zgodilo. »Hitro še enkrat,« mu šepnem in znova se pokadi skoro meter nad petelinom. To pa petelinu ni več ugajalo, ker si misli »pri vsej neumnosti me zna pa le kaj očaniti,« in jo hitro odkuri. »Kdo bo pa zdaj kriv, ali kakšen bo izgovor,« si mislim in opazujem razburjenega gospoda.

»Tri sto zelenih medvedov! Kako bi lepo streljal, če bi petelin šel v breg, a ta mrcina se je navzdol kar prekoboceval, zato ga nisem pogodil,« se izgovarja gospod direktor. »Za danes sva odpravila,« mu rečem in ga prosim, da se vrneva v lovsko hišo. Med potjo je večkrat streljal na štorove in slično, a vedno je zelo dobro pogodil. Torej je le od razburjenja vedno zgrešil.

Mnogo lovcev je, kateri na tarče imenitno streljajo; na divjačino pa zelo slabo. So pa tudi nasprotni lovci, kateri na divjačino popolnoma hladnokrvno in zelo dobro streljajo, v tarče pa zelo slabo. V razburjenosti naj lovec nikar prehitro ne strelja, naj malo potrpi, da se unese, potem bo uspeh sigurnejši.

*

»Nisem vajen takih poukov,« mi reče nejevoljno g. T., preden prideva na določen kraj v Majenje, ker sem mu razlagal, kakšen teren da je in kako bova naskakovala našega starega, zelo previdnega petelina. »Ako nisi voljan poslušati, tudi dobro,« si mislim ter utihnem in molče kmalu dospeva na določeno mesto. Pod smreko, pod katero je že nekoliko prekopnelo, čakava pričetka. Zaradi polne lune se že pred tretjo uro oglasi petelin. Ker me je gost že prej zavrnil, nisem se ga upal znova nadlegovati in sem bil tiho. Petelin napravi že tretji glavni udarec, ko se g. T. proti meni obrne in vpraša: »Kaj neki tako ropoče?« — »Petelin,« mu odvrnem. »Treba bo naskakovati,« nadaljujem. — »Kóga pa vi mislite? Jaz nisem za to tako daleč prišel, da bi me vi tu za norca imeli,« ves užaljen nadaljuje g. T., a jaz ga

debelo gledam. »Petelin poje, a ne ropota, ste slišali, vi mladi gospod, in ako tega ne veste, vam to še enkrat povem,« ves razburjen že skoraj glasno g. T. dopoveduje. »Lepo vas prosim, tiho, samo tiho, gospod, in pojdite z menoj, da se prepričate,« prosim in mirim svojega gosta. Končno ga pripravim do tega, da gre z menoj.

Srečno dospeva do petelina. Pokažem mu ga in prosim, naj strelja. »To ni petelin, to mora biti nekaj drugega,« mi šepeče gost. »Jaz ne streljam, vi streljajte! Če je petelin, bo moj, in če ni, se bova potem zgovorila,« nadaljuje gost. Da mu dokažem, kaj da je in da nam je petelin ne pobriše, polagoma, brez odgovora, pomerim in stisnem. Petelin se malo zaguglje in z glavo naprej telebne na tla. »Sedaj pa le poglejte, gospod T., ako je divji petelin ali ne,« prosim gosta, kateri je ves zamaknjen in ne more besede spregovoriti. Končno stopi k njemu in ga od vseh strani ogleduje.

»Pa saj pravijo, da petelin poje, a ne, da petelin klepeče,« mi tolmači gost. Ko gospodu T. dopovem, da vsaka ptica daje od sebe drugačne glasove, posebno za časa parjenja, se uveri. Pobaševa petelina in korakava proti domu.

»Petelina sem seveda jaz ustrelil in tako morate tudi vi vsakemu povedati,« me spremljevalec med potjo ogovori. »Gotovo, saj se je le po vašem ukazu zgodilo,« mu pritrdim in greva dalje. V koči je na dolgo in široko razlagal drugim gostom, s kako težavo je prišel do strela in kako imenitno je pogodil. Jaz sem pa moral molčati.

*

Jasnega dne popoldne ob petih gremo štirje v Rudno dolino. Jaz peljem g. L., čuvaj pa g. R. Ker je čuvaj novinec, ju oba postavim takoj nad sečnjo in jaz z g. L. grem više. Do osmih čakava zaman, se prestopiva na majhen klanček in pod seboj začujeva petelina. Z naskakovanjem je šlo zelo težavno, ker je šlo petje že proti koncu in takrat imajo ugnani petelini navado, da po glavnem udarcu ne škripljejo, temveč samo grgrajo, in to zelo kratko. Tudi ta petelin je po glavnem udarcu samo zagrgral in midva delava le po en korak. Preden prideva do njega, je zaradi pozne ure že utihnil.

Brez uspeha se vrneva do spodnjega gosta. »Ali ste kaj videli ali slišali?« vprašam čuvaja. »Samo en petelin je preko nas letel dalje,« mi odgovori čuvaj. »Pa ena kuna je prišla do nas in ko nas zapazi, skoči na smreko, nas nekaj časa opazuje, potem jo ubere na tla in proč,« pripomni g. R. »Kako daleč je pa bila?«

vpraša g. L. »Komaj 20 korakov,« odvrne g. R. »Pa kako, da je niste ubili?« vpraša znova g. L. »Ker bi si bil petelina prepodil,« se odreže nejevoljno g. R. »Ali ne veste, da je kuna zlatica več vredna kot petelin in koliko petelinov, mladih in starih, kuna pokonča?« nadaljuje g. L., kar je popolnoma prav imel.

Čuvaja-novinca poučim, da v sličnih slučajih, ako ne želi gost streljati, ima on pravico, kuno ali lisico ustreliti, ker s tem prihrani življenje mnogim petelinom, kuram, jerebom itd.

*

Z gospodom H., ki še ni videl in ne slišal petelina, molče sediva ob stezi pod košato smreko, ko za nama močno zaropoče in čudno zagrgra. Z gostom menjava poglede in jaz položim prst na usta v znamenje, naj bo miren. »Petelin,« mu šepnem. Kmalu se petelin prestavi nedaleč v stran s precejšnjim ropotom. »Pripravite puško,« znova šepnem gostu in se zelo prestrašim, ko vidim g. H. bledega kot zid, sključenega in oči zaprte. »Kaj vam je?« ga vprašam. On mi pa skoraj neslišno zašepeče, da mu je slabo. »Použite hitro malo slivovke,« mu šepnem. Takoj me uboga in precej potegne iz steklenice. Kmalu se mu barva vrača, oči se odpro in glava se dviga.

Medtem je petelin že pričel s petjem. Hitro vstaneva in že sva pri njem. Petelin je sedel v bukvi in ga kmalu zapaziva. »Sedaj,« mu šepnem; »plek«, »hitro še enkrat,« in znova »plek«. »Brr-r-r-r« in petelin je proč. »Puška je prazna,« menim gostu. Ta odpre puško in skoraj bi v omotico padel. Puška je prazna. »Nič ni pomagati, kar je, je,« mu rečem in že korakava domov.

Drugo jutro greva za Javornik in zaradi pozne ure že od daleč čujeva petelina. Polagoma lezeva proti njemu in ko prideva na približno 80 korakov, šepnem gostu: »Sedaj bova naskakovala, samo puško si pripravite.« »Kar tako naprej zalezujva, saj ni treba tega naskakovanja; greva vendar tako tiho, da nas ne more čutiti,« meni gost, a jaz mu dopovem, da »koliker ima petelin peres, toliko ima oči in ušes«. Med tem pogovorom baše svojo Hammerles-puško. Ko jo zapre, se obenem močno zabliska, zagrmi in tik mojih nog švignejo šibre v sneg. Hkratu nama pride čuden, po gorečih cunjah dišeč vonj v nos. »Nekdo gori,« mu rečem ogorčen in že se posveti, a na žalost vidim svetlobo na svojih hlačah. Urno si s snegom odrgnem ogorele hlače in gostu odvzamem puško, da se še kaj hujšega ne pripeti. O petelinu ni bilo ne duha ne sluha več.

»V nesreči je vedno velika sreča. Za prst je manjkalo in moja noga bi bila odstreljena,« rečem svojemu gostu, ki od

razburjenja ni mogel spregovoriti; a meni se mrzli pot po hrbtu sprehaja.

Oba prestrašena dospeva na Mrzli Studenec in ni še minulo pol ure, ko je že voz z gospodom H. oddrdral proti kolodvoru.

Lovci, spremljevalci gostov, bodite pri začetnikih zelo oprezni! Pazite posebno na manipulacijo z orožjem, ker neprevidnost lahko poplačate z življenjem.

*

»Gospod A., pustite mene spredaj,« prosim gosta, s katerim na večer, nad Klančarjevo kočo, naskakujeva dobro pevajočega petelina. »Dobro,« mi odvrne spremljevalec, in že greva dalje. Med naskakovanjem me je hotel g. A. večkrat prehiteti, a sem ga srečno še zadržal. Došedši do petelina, mu ga z roko kažem. Sedel je na spodnji strani smreke, na prosti veji in ga je zelo lepo videti. Sedaj spustim gosta, da skoči pred mene ter lahko strelja. Kako se začudim, ko g. A. še naprej naskakuje. Že je pod smreko, na kateri petelin poje, a to mu še ne zadostuje, marveč še naprej skače. »Nazaj!« zavpijem med škripanjem. Tedaj se gost obrne in naskakuje znova pod smreko in od tu na levo v hrib. »K meni,« znova med škripanjem zavpijem. Znova naskakuje nazaj pod smreko. Tu me jenja potrpežljivost in znova zakričim, naj vendar gre k meni. To je zaleglo, da se je vrnil k meni. »Obrnite se, streljajte,« ga prosim, ko vidim, da petelin s petjem že cinca in da bo zaradi pozne ure kmalu utihnil. Gospod A. ne uboga in še dalje naskakuje, a petelin hkratu utihne.

Sedaj nastane mučna situacija. Gost proti meni in jaz proti petelinu obrnjen — čakava, a zaman. Gospod A., precej nervozen, se počasi obrača in že hoče na petelina pomeriti, ko se mu nepričakovano sneg vdere in petelin jo srečno odjadra.

»Vi ste dobro videli petelina, a ga niste hoteli pokazati,« me napade g. A. »Nad četrt ure sem vedno roko proti petelinu držal in vam ga kazal,« mu odgovorim. »Kaj jaz vem, kaj vi z roko kažete. Vi mi morate z besedami povedati, ste čuli!« nadaljuje moj gost. »Oprostite, drugič vas hočem toliko časa za roko držati, da bo petelin že mrtev na snegu ležal,« mu odvrnem in jo ubereva v kočo.

Prihodnje jutro kmalu začujeva petelina in g. A. hoče sam naskakovati, ker je mnenja, da samo po dvakrat skočiti je premalo in vse gre prepočasi. Ker je g. A. precej svojeglaven in ugovarjanje nič ne zaleže, ga prepustim svoji usodi, a jaz se lepo usedem in ga opazujem. »Nikdar ne prideš do strela,« si mislim, ko vidim, da dela po pet in še več skokov.

Petelin utihne in posluša. »Te je že začutil,« si mislim, le še malo naprej in takoj jo stari odkuri. Dolgo se ni hotel petelin oglasiti in g. A. se že ponovno name ozre, a jaz mu vsakokrat dam znamenje, da naj bo miren. Ko se petelin uveri, da je vse varno, znova počne peti. Gost je še samo 60 korakov oddaljen, ko se znova dalje zaleti in »brr-rr-r« se še čuje. — Petelin jo korajžno odjadra.

»Zakaj me vi le na preplašene peteline vodite? Ta petelin je bil že večkrat prepoden in najbrž so že streljali nanj, ker je tako oprezen,« mi zatrjuje gost. »Prvič mi nočete petelina pokazati, drugič me vodite na preplašene živali in tretjič vedi si ga vrag, kaj boste napravili,« nadaljuje raztogoten gost, a še ni čisto izgovoril zadnjega odstavka, ko pribuči tretji petelin in se na približno 50 korakov od naju spusti na tla na majhen klanček in že počne peti. — »Poslušajte g. A.,« hočem gostu dopovedati glede naskoka, ko me on prekine in skoraj glasno reče: »Dovolj sem vas poslušal, zato nisem še nič ustrelil, sedaj grem pa po svojem,« in že naskoči brez kritja. Čim bolj g. A. naskakuje, tem hitreje se petelin oddaljuje, ker ga je predobro videl. Končno se spusti g. A. za njim in petelin, takega preganjanja ne vajen, odleti. Molče greva proti domu.

Pozneje sem od gospoda upravitelja čul, da se je g. A. zaradi slabega vodstva pritožil, kar mu seveda previdni in takih reči že vajeni višji ni verjel.

Slični slučaji se premnogokrat zgode in to le v škodo gosta in lovca. Da jo tudi lovec-voditelj večkrat polomi, in še pošteno polomi, je resnica, posebno začetnik. Da je pa za lovca-voditelja največja muka, ako ga gost ne sluša, ni treba vnovič poudarjati.

*

»Gospod R., ga čujete?« vprašam gospoda, ki je trdil, da je že mnogo petelinov z veje zbil. »Čujem! Bom sam naskakoval in se nikar ne bojte; znam dobro naskakovati,« meni g. R. in nisem mu utegnil povedati, da je petelin na tleh, ko je že naskakoval. »Stojte!« ga pokličem, a za odgovor mi samo z roko dá znamenje, dà se naj potolažim.

»Tudi dobro,« si mislim in se pod smreko na kopnem lepo usedem ter opazujem petelina in naskakovalca. Petelin je komaj 80 korakov pod nama na klančku prepeval in plesal. Gospod R. se mu vedno bolj bliža. »Zakaj ne strelja, saj je že dovolj blizu,« si mislim, gost pa še vedno naskakuje. Naskakoval je zelo dobro in urno ter vedno v dobrem kritju.

»Kaj bo pa sedaj?« si ves osupel mislim, ko vidim, da ju samo še ena smreka loči. »Plunk,« napravi znova petelin, gost skoči izza smreke na prosto in toliko, da ni na petelina skočil. Petelin bi si spričo nepričakovane prikazni kmalu vse noge in peruti polomil, tako hitro odskoči in odleti. Gospod R. obstoji kot skala, mane si oči in gotovo ne ve dobro, kaj se je pravkar zgodilo. Na streljanje je povsem pozabil. Na mestu je ves zamaknjen toliko časa stal, da sem prišel jaz do njega.

»Tri tisoč zelenih, pečenih močeradov! Kako je to bilo? Petelin na smreki poje in ko pridem pod smreko, mi od tal pred nogami zleti. Kako se je s smreke na tla spustil, da nisem nič videl,« meni g. R. Nato mu pa dopovem, da je le na tleh pel. Ni hotel verjeti. »Koder je več petelinov na enem mestu, se spuste, kakor hitro se malo zdani, na tla in po tleh prepevajo in se tepejo. Isto napravijo radi stari petelini-posamezniki, posebno proti koncu petja.

»Tega še nisem nikdar slišal, videl pa še manj,« mi zvesto zatrjuje g. R., ko jo brez petelina proti koči kimava.

Dr. Janko Ponebšek:

Mišar ali kanja.

(Nadaljevanje.)

Po objavljenem splošnem delu prehajam k podrobnemu pretresu neutemeljenih trditev v »Šumarskem listu« 1925 (str. 663) in v »Gozdarstvu v ljubljanski oblasti leta 1926. in 1927.« (str. 55). Ker prvo imenovano glasilo kakor tudi »Gozdarstvo« vsem bralcem »Lovca« ni lahko dostopno, mislim, da ni odveč, če obe mesti doslovno tu navedem. »Šumarski list« 1925 je pisal v članku »Gozdarstvo Slovenije leta 1923. po statističnih in drugih podatkih« v razpredelku »Varstvo prirode« na str. 663: »Glede nekaterih, po cit. zakonu zaščitenih ujed, kakor kanj, lunjev, so lovci drugega mnenja, nego odsek za varstvo prirode in jih nekateri streljajo, kadar jim prilika nanese. Kanje sicer sedaj pri nas niso redke.«

V »Gozdarstvu ljubljanske oblasti leta 1926. in 1927.« pa pravi isti pisec: »Kanje, ki so zaščitene, so se ponekod zelo razmnožile, tako da jih ni smatrati redkimi.«

G. pisec hoče s tema trditvama dokazati, da kanja dandanes ni redka. Kje ima za to svojo splošno trditev najmanjšo oporo, ali morda v statistiki o uplenjeni divjačini, o kateri sam prizna, da je v gotovih delih nezanesljiva, ali na podlagi opazovanj?

Nadalje statistika o lovskem plenu, kolikor je je v navedenih spisih, kanje, kakor moram posebno poudariti, nikjer ne omenja, marveč izkazuje v izkazu o ustreljeni divjačini v razpredelku z nadpisom »sokoli, kragulji itd.« samo te vrste. Kje so torej upoštevani mišarji ali kanje, menda vendar ne pod »sokoli« ali pod »kragulji«. Ostane nam samo še besedica »itd.«, kjer bi se lahko izkazali odnosno skrivali.

»Posamezniki niso napovedovali pravilnih podatkov, nekateri pa se pozivom sploh niso odzvali. Zato je moralo gozdarsko osebje izkaze po lastnih poizvedbah dopolniti in jih dejanskemu stanju kolikor mogoče približati.«

Nočem ničesar predpisovati ali morda dajati kaka navodila o načinu, kako naj se sestavlja ta statistika; zapisati in podčrtati pa moram in smem svojo trditev, da povsem zanesljiva ta statistika ne more biti.

Glede lovcev, ki naj bi bili o zaščitenih pticah drugega mnenja, nego odsek za varstvo prirode, bi pripomnil, da naši podeželski lovci love večinoma po stari navadi dalje ter se malo zmenijo za take »malenkosti« ali »novotarije«, kakor je zakon o zaščiti ujed, ter prepuščajo vso to skrb merodajnim osebam lovske organizacije. Vsako nadaljnjo pripombo k tej stvari prepuščam bralcem, da si narede svojo sodbo.

Končno ne smemo prezreti Scopolijeve navedbe o mišarjevih nahajališčih v »Annus I. historico-naturalis« (Lipsiae 1768, 16, št. 4): »et in Carniolia passim« (t. j. »pa tudi na Kranjskem semtertja«).

Proti pogostosti ter proti čezmerni pomnožitvi kanj v naših krajih naj navedem poleg že naštetih še nadaljnji razlog, da meji Slovenija neposredno na Italijo, kjer love in streljajo ptice brez razločka vse vprek, kar nikakor ne pospešuje razmnoževanja ptičjih vrst, najmanj pa tako velikih, kakor je kanja.

*

S problemom o zaščiti ptic je v tesni zvezi ugotovitev pravega vzroka, da lovski in drugi krogi tako besno zatirajo in pokončavajo nekatere skupine nelovnih ptic, zlasti naših ujed. Če bi bil edini vzrok tega besnenja, obvarovati se pred škodo, ki naj bi jo povzročale te ptice njihovi divjačini, bi človek mislil, da naj bi ti krogi predvsem strožje nastopili proti divjim lovcem, posebno pa proti zahrbtnemu, skrivnemu ravnanju zankarjev; dalje naj bi se posvetilo več pažnje pokončavanju sivih vran, srak in podobnih škodljivcev. Ker pa vidimo, da so lovci proti tem skritim zatiralcem divjačine nenavadno popustljivi, moramo

iskati prave vzroke globlje v človeškem mišljenju in v človeški naravi. In tu izlaknem takoj po svojem mnenju dva glavna nagiba, iz katerih izvira še več drugih, postranskih, manj vidnih, a nič manj pogubnih.

Prvi tak vzrok je prepičla strokovna izobrazba ali prav za prav popolno pomanjkanje vsake take izobrazbe. V drugi vrsti prihaja v poštev nenasitljiva dobičkoželjnost in poželjivost po čim izdatnejšem plenu, češ, lovska bilanca mora biti vedno aktivna, kakor da bi bilo pri vsakem pridobitnem podjetju vedno tako: tudi najboljšega in najvestnejšega trgovca dohiti včasi prav občutna izguba, dasiravno računa vedno tako rekoč s svinčnikom v roki.

Po teh vzrokih moramo uravnati tudi sredstva, ki naj današnje nevzdržne razmere odpravijo ali jih vsaj zmanjšajo. Dober del teh sredstev je naštel že prijatelj Comes Huberti v svojem neprecenljivem spisu o lovski pravičnosti v »Lovcu« 1925. Radoveden sem, koliko lovcev si je osvojilo te zlate nauke in se tudi po njih ravna.

Da dospemo do čim večje strokovne izobrazbe, je treba čitati strokovne knjige, v našem primeru strokovna dela ornitološke vsebine. Naj nikar nihče ne misli, da mu bom nasvetoval mogoče kake drage knjige ornitološkega svetovnega slovstva, kakega Naumanna ali Brehma, priporočam mu našega domačega klasika Frana Erjavca, v prvi vrsti njegove »Domače in tuje živali v podobah«, to zlato knjigo, ki vendar ni posebno redka. Kako uči pisatelj spoznavati naravo v tej knjigi, kako nedosežno opisuje n. pr. našega mišarja na gori navedenem mestu!

Ko se bo bralec navzel temeljnih naukov o naravi in njenih bitjih v Erjavčevih delih, naj seže po posameznih letnikih »Lovca«, da izpopolni ljubezen do narave z lovskimi temeljnimi pojmi, posebno z onimi o lovski pravičnosti v navedenem letniku »Lovca«. Nemščine zmožen lovec naj se seznani z vsebino nemških lovskih časnikov, ki jih ima naše društvo v izobilju, in sicer zgolj prvovrstne. Nadalje priporočam gori na str. 99 v opombi navedene knjige, izmed novejših pa zelo ceno in krasno ilustrirano knjigo dr. Martin Löpmann, Atlas der geschützten Raubvögel, ki je nekak uvod k delu: Dr. O. und M. Heinroth, die Vögel Mitteleuropas, ki jo Nemci uvrščajo med svetovne čudeže, kar je sicer nekoliko pretirano, ampak zelo značilno, ker podobne knjige res ne premore svetovno ornitološko slovstvo, in pa knjigo: Dr. Fritz Engelmann, die Raubvögel Europas. Ta tri dela so sestavljena po najnovejših načelih, ki se bistveno razlikujejo od nazorov starejših ornitologov. — Naravnost epohalno delo pa je Engelmann, Die

Raubvögel Europas, ki temelji na povsem novih načelih. Njegovim domnevam semtertja na prvi mah res ne moremo pritrditi, imajo pa, kakor pravimo v vsakdanjem življenju, »glavo in noge«. S posameznimi podmenami si bo belila glave sedanja in še prihodnja generacija. Že površno razglabanje tega dela me je privedlo na misel, da je oblika nosnic posameznih ujed morda značilnega pomena za medsebojno razlikovanje teh ptic. Preizkusil sem v tem pogledu vse ujede društva »Zoo«. Končne uspehe s potrebnimi slikami bom obelodanil v »Lovcu«. — Da tudi beseda »Raubvogel« ni posebno priporočljivo vplivala, sva s prof. dr. Gvid. Schiebelom že zdavnaj trdila; resničnost najine trditve je potrdil Engelmann v polnem obsegu. Jugoslovani rabimo za to ptičjo skupino lep izraz »ujeda«, odnosno »grabilica«.

Za popolno strokovno izobrazbo je treba precej časa, veliko dobre volje in železne vztrajnosti; a uspeh poplača človeku ves trud.

Nadaljnja napaka našega lovstva je, da vidi v tej panogi narodnega gospodarstva, odnosno kmetijstva, neusahljivi vir dohodkov ter misli, da mora biti vsako leto zaključeno s prebitkom, ne meneč se za vprašanje, kako in odkod. Omeniti moramo ono skupino lovcev, ki v svoji pojmovni zablodi zazro v izvrševanju lova samo streljanje »v živo tarčo«, najsi bo to že ptica ali sesavec.

Pred leti se je pri nas veliko govorilo in pisalo o lovskih preizkušnjah, ki naj bi jih polagali ne le gozdarski pripravniki in lovski čuvaji, preden nastopijo službo, marveč vsakdo, ki se poganja za orožni list. Misel je gotovo zelo zdrava in vredna, da si jo osvojimo. To je bilo leta 1923. in upali smo, da se ideja uresniči ter tako pomnoži med lovci število zaveznikov zaščite prirode, da ne rečem naravnih spomenikov; a stvar je kmalu nato skoraj popolnoma zaspala, vsaj jaz nimam nikakih vesti, da se ta misel še ni popolnoma opustila.

Med odganjki na drevesu uničevalnega nagona, ki se bujno razvija žal menda pri vseh narodih, omenjam razvado, ki ji moda priliva vedno novega olja, namreč osvojevati si redke sesavce in ptice, ki so prav za prav splošna last, in si s temi prirodninami v nagačenem stanju krasiti svoje zasebne domove. To pomeni rop na obči imovini, ki je tem bolj obsodbe vreden, ker so ti, večinoma redki zaščiteni sesavci ter redke zaščitene ptice često nenadomestljivi.

* (Konec bo sledil.)

Pripombe. Samosvoja lovišča kakor tudi zakupna lovišča ima v Sloveniji po predpisih veljavnih lovskih zakonov lahko vsakdo, ki je zadostil zakonitim

predpisom. Ti predpisi od nikogar ne zahtevajo, da bi moral biti učen človek. Zahteva se pač, da naj ima lovski gospodar nameščeno lovsko-varstveno osebje, ki naj nekaj vé o lovu, o pravicah in dolžnostih javne straže in dr. (O tem sem napisal več člankov v »Lovcu« l. 1921., na pobudo g. dir. dr. Janka Lokarja, takratnega urednika lista.) Težko pa bo dobiti tudi med številnimi lovskimi čuvaji take, ki so povsem podkovani v naravoslovnih vedah. V tem pogledu, posebno kar se tiče predpisov za čuvajske izpite, bi imel za zboljšanje skrbeti bodoči lovski zakon.

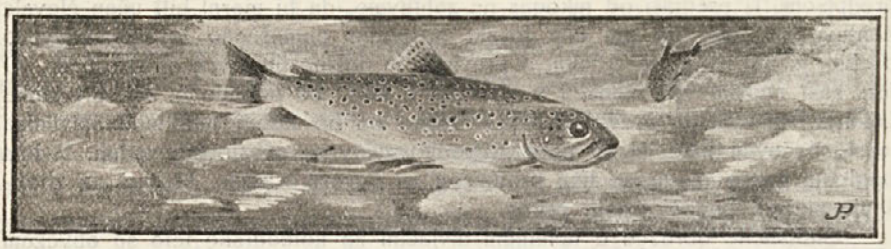
Statistične obrazce o uplenjeni divjačini za koledarsko leto so obvezani izpolniti lovski gospodarji (posestniki samosvojih lovišč, zakupniki, podzakupniki občinskih lovišč). Jasno je, da se od teh iz že navedenega razloga ne more zahtevati, naj bi izkaze izpolnjevali tako detajlirano, da bi bila te vrste statistika v vsakem oziru popolna. Obrazec o uplenjeni divjačini ima glede ujed že izza davnih let zgolj rubrike: Orli; Sove; Jastrebi, sokoli, kragulji. Poprej so se namesto sov izkazovale samo uharice, ki so sedaj v zaščiti. Od škodljivih ptic našteva vrane in srake. Najenostavnejše bi bilo, če bi se v obrazcu ujede sploh nič ne detajlirale, popolnejše pa, če bi se vse vrste za odstrel dopustnih ujed, razne vrste vran itd., naštele posebej. Takšen obrazec doslej ni bil predpisan; strokovne korporacije pa bi se mogle zavzeti, da ga predpiše novi lovski zakon.

V rubriko: Sokoli, kragulji... vpisujejo lovski gospodarji razne ujede, ki so jih uplenili sami in gostje v njihovem lovišču. Ako je mogel trditi g. dr. Ponebšek v marčevi številki »Lovca«, da »lovci streljajo brez izbere na vse, kar ima zakrivljen kljun«, sem smel tudi jaz domnevati, da mora biti med ujedami, ki so navedene v statistiki, marsikdaj tudi kaka ptica, ki je ni dovoljeno streljati, posebno kanja. Ta domneva je tembolj upravičena, ker marsikateri lovski upravičenec za statistiko navede veliko manj plena, kakor ga je imel v resnici. Kadar je gozdarskemu osebju, eksponiranemu na deželi, za posamezne vrste divjačine in za posamezna lovišča plen znan, le-ti izpopolnijo netočne podatke, kar gotovo ni zaslužilo graje! Za plen razmeroma redkejših živali, kakor jelenov, košut, ruševcev, medvedov, volkov, divjih prašičev... izve gozdarsko osebje tudi brez napovedi obvezancev; za manj redke živali in pri ujedah pa je kontroliranje težje.

Rubrike za kanje v obrazcih za napoved uplenjene divjačine ni, ker so nekatere kanje v zaščiti. Ujede doslej najbrž niso bile detajlirano navedene, ker se je bati, da bi posamezniki niti ne znali pravilno izpolniti obrazcev. Saj je g. dr. Ponebšek sam trdil, da »so redki oni lovci, ki razločujejo zanesljivo mišarja od kragulja, postovko od skobca, in da se o tem iz lastne izkušnje prepričamo vsak dan«.

Kakor g. dr. Ponebšek, tako sem tudi jaz prepričan, da je marsikaterega mišarja — kljub zaščiti — podrl strel. Četudi nisem mogel postreči glede ustreljenih kanj s konkretnimi dokazili, ki bi se bila sicer imela prijaviti pristojnim oblastvom, sem vendar nekatere netočne statistične napovedi praktično približal dejanskemu stanju. Čemu naj bi jih bil zamolčal. Saj sem vselej izkazal tudi planinske orle, kadar se je dognalo, da so bili koderkoli uplenjeni, čeprav bi se ne bili smeli ujeti. Osebno na očitkih, ki se delajo našim lovcem, nisem prizadet. Že veliko let se nisem udeležil nobenega poljskega ali nizkega lova. Po kakih ujedah že devetnajst let nisem streljal, pa tudi prej le dvakrat. Mogli pa bi kaj povedati oni, ki so zadnja leta imeli ustreljene kanje v rokah.

Šivic.

Dr. A. Munda:

Naše ribarstvo v letu 1928.

Leto 1928. je važen mejnik v zgodovini ribarstva v Sloveniji. Oblastna skupščina v Ljubljani, ki ima po določilu čl. 362. fin. zak. za leto 1928./29. pravico izpreminjati deželne zakone bivše vojvodine Kranjske, je v svojem novembrskem zasedanju sklenila uredbo o ribarstvu. Ta uredba nadomešča določbe prejšnjega kranjskega ribarskega zakona z dne 18. avgusta 1888., kranj. dež. zak. št. 16 iz leta 1890. Nova uredba o ribarstvu ukinja ustanovo ribarskega okrajnega odbora, katerega posle je doslej vodilo Slovensko ribarsko društvo. To društvo je izročilo te posle z dnem 31. decembra 1928 oblastnemu odboru v Ljubljani. Ribarski okrajni odbor je vodil več kot 30 let posle ribarstva na ozemlju bivše Kranjske. Posloval je brezplačno. Vsi dohodki ribarstva so se uporabljali izključno v namene ribarstva. Sedaj bo drugače. Ribarske posle bo vodil plačan uradnik, ribarski dohodki se najbrž ne bodo več uporabljali zgolj v ribarske namene, ker se bodo združili, upravljali ter uporabljali z drugimi dohodki vred za obče izdatke oblastnega odbora. Uredba nalaga ribičem nove visoke takse, revirno takso bosta plačevala odslej zakupnik in lastnik. Uredba uvaja ribarske knjižice tudi za lastnike in zakupnike, in sicer za koledarsko leto. Doslej so imeli posestniki samo svojih okrajev trajno legitimacijo, legitimacija za zakupnike pa je veljala za dobo 10 let. V bodoče si bo lastnik in zakupnik sam potrdil v knjižici, da sme v svoji vodi ribariti. Knjižice so uvedli celo za paznike, taksa zanje znaša 150 Din. Ni jasno, ali je treba knjižice tudi za paznika, ako nima pravice, da ribe lovi. Nekaj povsem novega so ribarske davščine, ki se plačujejo od zakupnine. Ta davščina znaša za zakupnika 20% zakupnine, za lastnika pa 50% prejete ali verjetne zakupnine. Posebno težko breme je ta davščina za zakupnika, ker jo mora plačevati od izdatkov

(zakupnine), dočim jo plača lastnik, če je dal revir v zakup, od rente, če pa revirja ni dal v zakup, je tudi obremenjen, ker plača davščino, četudi morda nima dohodkov od ribolova. Vsa ta bremena bodo v bodoče vplivala na zakupnine. Zakupnine bodo zaradi teh bremen padle, s tem se bodo pa neposredno zmanjšale tudi takse in davščine. V ostalem pa ima uredba mnogo novih izprememb, ki bodo ugodno vplivale na razvoj našega ribarstva. Uredba se more kosati z najboljšimi ribarskimi zakoni drugih kulturnih držav.

V zvezi s temi izpremembami v naši ribarski zakonodaji je imelo S. R. D. v preteklem letu mnogo posla. Treba je bilo proučevanja inozemskih zakonov, intervencij, predlogov itd. Društvo je prejelo od oblastnega odbora tekom meseca avgusta poziv, naj predloži oblastnemu odboru čimprej predloge za izpremembo kranjskega ribarskega zakona. Ker je ta zakon izboren, ni bilo v meritornem oziru predlagati nič bistveno novega, predlagale so se zgolj izpremembe, ki so bile natisnjene v društvenem glasilu »Lovcu«. Te predlagane izpremembe je sprejela oblastna skupščina skoro v celoti v uredbo. O osnutku uredbe društvo ni bilo oficielno obveščeno, niti ni bilo pozvano, naj se o njem izjavi. Ko je odbor S. R. D. izvedel za osnutek, je sklenil, da gresta predsednik in podpredsednik društva k oblastnemu odboru in prosita vpogleda v uredbo, da se more društvo o osnutku izjaviti. Pri oblastnem odboru sta imenovana prejela osnutek, bila sta pa obveščena, da se bo osnutek že dva dni nato končno obravnaval v klubu ali v odseku. Z ozirom na to je preostajalo bore malo časa za proučevanje in izdelovanje predlogov. Kljub temu pa je uspelo spraviti v osnutek še v zadnjem trenutku nekatere določbe, ki bodo v korist ribarstvu.

Ena najvažnejših določb nove uredbe je delni prenos kompetence državne ribarske administrative na oblastni odbor. Ribarsko društvo bo imelo torej v bodoče več uradnih stikov z oblastnim odborom kakor z državnimi političnimi oblastvi.

Uredba predvideva ustanovitev ribarskega sosveta. Ribarski sosvet bo dejansko naslednik ribarskega okrajnega odbora, ne bo pa več izvršilni organ, nego zgolj posvetovalni organ. Ker pa je njegova naloga podpirati oblastni odbor in občeupravna oblastva v stremljenju za povzdigo ribarstva, mu sme oblastni odbor iz svojega delokroga odstopiti posamezne posle. Ribarski sosvet bo vzdrževal lastno študijsko knjižnico; njegova naloga bo pripraviti pot za bodoči ihtiološki in hidrobiološki institut v Ljubljani.

Razširitev kranjskega ribarskega zakona na ozemlje vse Slovenije na žalost še ni dobila konkretne oblike. To velja predvsem

za razdelitev štajerskih in koroških vodá v ribarske okraje in za izenačenje ribarskih predpisov v vsej Sloveniji. Uverjeni smo, da bo sedanje pravno stanje v državi to izenačenje pospešilo, odnosno izvedlo.

Kakor prejšnja leta, so se tudi v letu 1928. neprestano širile razburljive vesti, da namerava vlada uzakoniti edinstven ribarski zakon za vso državo. Osnutek tega zakona vsebuje določbe, ki bi bile v kvar našemu ribarstvu. Osnutek edinstvenega ribarskega zakona je nekoliko moderniziran srbski ribarski zakon, ki sloni na regalnem sistemu, ki za naše razmere ni uporaben, razen tega hoče osnutek vse ribarske dohodke centralizirati v Beogradu. Ne glede na to pa je enoten ribarski zakon za vso državo z ozirom na različne geografične in hidrografične razmere ter gospodarske prilike itak nemogoč. Mogoč je le okvirni ribarski zakon; v okviru takega zakona bi potem pokrajinske zakonodajne ali naredbodajne korporacije sklenile pokrajinske ribarske uredbe ali zakone. Precedenčen primer, kako naj bi se to napravilo, je podala oblastna skupščina v Ljubljani. Prošlo leto je izdelal osnutek takega okvirnega ribarskega zakona član upravnega sodišča v Celju sporazumno s predsednikom S. R. D. Ta osnutek se je obravnaval na sestanku, ki ga je sklical ljubljanski veliki župan; na sestanek so bili pozvani posamezni referenti velikega župana, dalje zastopnik oblastnega odbora, član upravnega sodišča dr. Steska in S. R. D. Na sestanku je bil osnutek z malenkostnimi izpremembami sprejet. Veliki župan je osnutek predložil ministrstvu poljoprivrede i voda. Ministrstvo poljoprivrede pa načela tega osnutka očividno ni upoštevalo, ker se je na zadnjem ribarskem sestanku, ki je bil jeseni leta 1928. v Splitu, zopet obravnaval stari osnutek centralne vlade. Razveseljivo pa je, da so se na sestanku v Splitu tudi z druge strani čuli glasovi, da spada podrobna ureditev ribarstva v smislu obstoječih zakonov v delokrog samoupravnih oblasti.

V ostalem je bilo društveno delovanje približno enako kakor prejšnje leto. Glavni obseg društvenih poslov je zavzelo poslovanje rib. okrajnega odbora. Odbor je izdal 305 ribarskih knjižic. Od teh ribičev je včlanjenih dobra polovica pri S. R. D., ki je imelo preteklo leto 169 članov. Članstvo se je zvišalo napram prejšnjemu letu za 34 članov. Očividno je zalegel poziv društva svojim članom, naj oddado ribolovna dovoljenja le članom S. R. D.

Društvo je bilo preteklo leto precej zaposleno z delom. Prejelo in rešilo je 255 dopisov. Dopisov pa je v resnici še mnogo več, ker se obrača mnogo strank neposredno na predsednika, ki rešuje tako dopise v lastnem delokrogu.

Vodopravnih razprav je bilo malo; očividen vzrok je gospodarska kriza. Omeniti je predvsem razpravo zaradi onečiščenja Save v Kranju; tozadevno postopanje še ni končano.

Lansko leto je ribarski okrajni odbor dokončal popravo vališča v Želimljem. Drugo vališče, ki je bilo ob cesti, se je preneslo na klanec, kjer stoji staro vališče, ker prostor ob cesti za vališče ni bil primeren, in ker vališče na prejšnjem prostoru ni imelo dovolj vode. Ob prevratu so ostale le gole stene tega vališča. Treba je bilo vse priprave nabaviti na novo, zaradi tega so bili stroški precejšnji, dasi je gospod upravitelj Goederer brezplačno vodil vsa dela in uporabljal za dela lastne delavce.

V vališče v Želimljem je leta 1928. prejel odbor 30.000 postrvjih iker iz vališča v Bohinjski Bistrici. Ribice so se dobro valile in so se še kot zarod oddajale interesentom.

Kmetijska družba za Slovenijo je priredila leta 1928. jubilejno kmetijsko razstavo in povabila tudi S. R. D., naj se udeleži razstave. Odbor je sklenil, da se razstave ne udeleži, ker ribarstvo v Sloveniji še ni organizirano na gospodarski podlagi. Nimamo ribnikov in tudi javne vode ne producirajo toliko rib, da bi se izplačala eksploatacija na komercialni podlagi.

Dne 8. junija je bil ustanovni občni zbor Kluba akvaristov v Ljubljani. Društvo bo s svojim delovanjem gotovo znatno pripomoglo k opazovanju in proučevanju biologije naše ribje favne.

Meseca julija 1928 sta neznosna vročina in suša prizadjali ribarstvu veliko škode; posebno so trpele vode, ki jih onečišča industrija, ker jemljejo razni gnilobni odpadki vodi toliko kisika, da ribam ni moči več živeti. V tem pogledu je bila prizadeta Ljubljanica nizdol Ljubljane. Voda je bila nizka tako, da ni mogla odpraviti snovi in odpadkov ljubljanskih kanalov. Ti odpadki so pokrivali dno in se začeli razkrajati ter použili toliko kisika, da so ginevale plemenitejše ribe, osobito lipani in sulci. Med poginulimi ribami je bilo videti velike sulce, da celo bele ribe, ki so sicer odpornejše proti onečistitvi vodá.

Veliki župan v Mariboru je sprožil leta 1928. anketo zaradi izenačenja ribarskih predpisov za Slovenijo. Velika župana v Ljubljani in v Mariboru pa teh predpisov še do sedaj nista izdala. Medtem je prišla v ljubljanski oblasti kompetenca za izdajanje predpisov na oblastni odbor.

Glede onečiščenja ribjih voda je napravil ribarski odbor preteklo leto ovadbe glede zastrupljevanja rib na Vrhniki, v Kranju in Spodnjih Gameljnih. Julija in avgusta 1928 je bila Ljubljanica v okolici Vrhnike često tako onečiščena, da so ginevale ribe v velikih množinah. Na Vrhniki je dvoje usnjarn, ki spuščata svoje

odtoke v Hribški potok, ta se pa izliva v Malo Ljubljanico ravno na prostoru, kjer je največje sulčje drstišče za vso Ljubljanico nad Ljubljano.

Odkar se razvija v Kranju industrija, prihaja Sava od Kranja često vsa motna in onečiščena. Vršila se je zbog tega že vodopravna razprava, ki pa še ni popolnoma razjasnila vzroka onečiščenja.

Društvo »Zoo« je priredilo na letošnjem velesejmu početkom septembra poleg razstave drugih živali tudi razstavo rib. Razstava je dobro uspela.

Leto 1929. obeta tudi našemu ribarstvu velike izpremembe zaradi izpremenjenih pravnih razmer v državi. Upamo in želimo, da bodo te izpremembe v prid našemu ribarstvu!

IZ LOVSKEGA NAHRBTNIKA

Nekaj vesti o novem državnem lovskem zakonu. Središnja uprava saveza lovskih udruženj naše kraljevine je imela dne 23. januarja t. l. v Beogradu sejo, na kateri se je obravnavalo o osnutku novega lovskega zakona, ki ga je vprav sestavila posebna komisija pri ministrstvu za gozde in rudnike. Na tej seji so bila zastopana vsa lovska društva razen onega za Bosno in Hercegovino.

Vsi zastopniki društev so bili edini v tem, da naj se strogo pazi na to, da se ne bodo vsiljevale posameznim pokrajinam v državi take prilike, kakršnih sedaj ne marajo, ker se jim niso prilagodili. Vendar se morajo, upoštevši razne sisteme lova, čuvati in pospeševati interesi, ki jamčijo za napredek lovstva.

Središnja uprava se je po živahnem posvetovanju odločila za osnutek, ki predvideva fakultativno uvedbo zakupnega lovskega sistema in se je nato podala h gospodu ministru za šume in rudnike, ki je obljubil, da bo njene predloge upošteval. Zglasila se je tudi pri zastopniku generalnega direktorja, hkratu predsedniku komisije za sestavo lovskega zakona in ga obvestila o svojih stremljenjih.

Dne 24. januarja t. l. je bila sprejeta deputacija Središnje uprave, v kateri so bili gg. dr. Milan Stojadinović, dr. Milovan Zoričić in dr. Ivan Lovrenčič, v posebni avdijenci Nj. Veličanstva kralja. Deputacija je v tej avdijenci objasnila svoje stališče in našla popolno razumevanje.

Središnja uprava si je nadela nalogo, da po svojih odbornikih-delegatih v detajlu izpopolni obstoječi osnutek lovskega zakona, ki naj ustreza tako pokrajinam, koder imajo še sistem takozvanega prostega lova, dotlej, da se ti kraji priključijo zakupnemu sistemu, ki naj ostane ohranjen tam, koder je bil doslej. Osnutek prvotnega ozkega okvira za državni lovski zakon se kolikor mogoče razširi tudi v podrobnostih.

Središnja uprava je prevzeto nalogo sredi meseca februarja dovršila in oddala svoj izdelek na pristojnem mestu.

Ing. A. Š.

O strokovni razporedbi divjačine v novem lovskem zakonu je objavil »Posavski Lovac« v februarski številki letošnjega letnika razpravo, ki jo je napisal dr. Miroslav Hirtz, profesor in kustos zoološkega muzeja v Zagrebu.

Dr. Hirtz smatra, da bi bilo prirodno pravilno, ako se divjačina deli v k o r i s t n o i n š k o d l j i v o, torej v dve glavni kategoriji s podkategorijami: a) k o r i s t n a d l a k a s t a d i v j a č i n a, b) k o r i s t n a p e r n a t a d i v j a č i n a, a) š k o d l j i v a d l a k a s t a d i v j a č i n a, b) š k o d l j i v a p e r n a t a d i v j a č i n a. Tako bi odpadla tretja kategorija »zverjad«. (Razporedbo, kakršno predlaga dr. Hirtz, je doslej imela lovska statistika v ljubljanski in mariborski oblasti.)

Lovna zoologija je samo premenjen ali praktičen del znanstvene zoologije in mora slediti načelom, ki veljajo za sistematično razpredelbo divjačine. Lovna zoologija ne more in ne sme uvesti novih sistemov, ki bi nasprotovali proučeni znanstveni zoologiji.

Živali, ki so se hotele označiti s kategorijo »zverjad« radi tega, ker je razpolaganje ž njimi po lovskih predpisih drugačno, kakor pri ostali škodljivi divjačini brez lovopusta, naj se navedejo pač p o i m e n s k o.

Dr. Hirtz se nadalje zavzema za to, da naj bodo v novem lovskem zakonu imena živali točno, pravilno in jasno označena. Opozarja, da je treba pri uvrstitvi živali v predlagane kategorije postopati preudarno in previdno, da ne

bo nasprotij z naravoslovnimi činjenicami. Našteva posamezne primere in se zavzema za zaščito posameznih vrst živali. Predlaga črtanje v osnutku zakona naštetih živali, ki so pri nas že izmrle.

Favnistični del načrta lovskega zakona naj se poveri strokovnjaku, ki ni samo lovec, temveč tudi specijalist v zoologiji in ki pozna prilike naše favne.

Končno predlaga dr. Hirtz, naj bodo določila o prepovedanem lovnem času enaka za vse kraje naše države, ker so po njegovem mnenju razlike glede parjenja in gnezditve posameznih vrst divjačine v posameznih pokrajinah le majhne. Tudi k utrditvi prepovedanega lovnega časa je treba pritegniti strokovnjaka-zoologa. S tem pa dr. Hirtz ne misli, da bi se zabranilo samoupravam, da bi po dani potrebi sklepale o tem, da se število premočno razmnožene divjadi zmanjša in nasprotno divjačina, ki je propadla vsled vremenskih ali drugih neprilik, čimbolj zaščiti.

Na koncu članka je dr. Hirtz objavil konkreten vzorec, kako si je zamislil prepovedani lovni čas za vsako vrsto koristne divjačine.

Kogar stvar zanima, naj prečita v obrisih opisano razpravo v »Posavskem Lovcu«, ki je članom S. L. D. na razpolago v društveni knjižnici.

Ing. A. Š.

Pravilnik k uredbi o oblastni davščini od lovišč in ribolovov. Na razna vprašanja javljamo, da pravilnik, ki bo uredil pobiranje davščin od lovišč in ribolov, še ni bil izdan in ga članom S. L. D. v aprilovi številki »Lovca« nismo mogli objaviti.

Posledice letošnje hude zime. Državno gozdarsko osebje zbira podatke o posledicah pretekle sibirske zime. Skušalo bo dognati, koliko je poginilo divjačine vsled mraza, gladu, plazov itd. Ker so bili snežna odeja in vodovja večidel zamrzla, divjačina ni mogla priti do običajne hrane.

Le malo je bilo lovskih gospodarjev, ki so skrbeli za krmljenje divjadi. Redki so, ki skrbijo začetkom vsake zime za primerne naprave in krmo.

Sreski poglavarji so sredi najhujše zime pozvali lovske gospodarje s primernimi pozivi in nasveti, naj se usmilijo divjačine in jo rešijo popolne propasti. Marsikaj se je takrat dalo še rešiti! Pa tudi kesneje, ko se je zima nagibala h koncu, je bilo primerno, skrbeti za pokladanje krme. Ko se sneg stopi in se pokaže prvo zelenje, se ga divjad strastno loti. To pa ima neredko slabe posledice; pojavi se driska, ki veliko divjačine pokonča. Zato je treba polagati suhe krme tudi ob tem času ter istočasno skrbeti za solnice. Obstoječe solnice je treba pregledati in jih založiti s soljo.

Žal je bilo tudi takih, ki so silno stisko, ki je pritisnila divjačino v bližino selišč, močno izrabili!

Rešiti bo vprašanje, kaj storiti, da se stanje najbolj upropaščenih, neškodljivih vrst divjadi polagoma zopet dvigne. Treba bo misliti na zaščito srnjadi s skrajšanjem lovnega časa ali kako drugače. Enaka je z jerebicami, ki jih je najbrž bore malo ostalo. Tudi druga dlakasta divjad in perjad je zelo trpela, kar bodo povedale poizvedbe.

Kakor smo izvedeli iz inozemskih strokovnih listov, je tudi v drugih državah divjad trumoma poginila. Glasom časopisnih vesti so v nekaterih avstrijskih deželah že marsikaj ukrenili glede začasne obustave lova na posamezne vrste divjadi. Na Tirolskem, koder lovski zakon omogoča takšne zakonite omejitve, so se teh izdatno poslužili. Drugod pa so posamezna oblastva razglasila nekatere prepovedi, pozivajoč se na neizogiben položaj s poudarkom, da so zakoni ustvarjeni le za več ali manj redne razmere.

Osnutek našega novega lovskega zakona je vseboval — in morda še vsebuje — določila, da se sme ob dognani potrebi začasno zabraniti odstreljevanje te ali one divjačine. Tačasni naši zakoni takih določb nimajo. Iskati in najti bo torej primernih sredstev, da se bo

moglo kaj ukreniti in nadomestiti to, kar je uničila zima, pri čemer bi se bilo ozirati na to, da lovski upravičenec, ki je kaj storil pozimi za ohranitev divjačine, ne bo le sam prizadet.

Ing. A. Š.

Enoten lovski kroj. V lovskem nahrbtniku smo julija l. 1928. objavili predpise za enoten lovski kroj, ki jih je sprejel poseben, s to nalogo poverjeni odsek S. L. D. Iz dotične objave ponavljamo v sledečem najbistvenejše, in sicer:

Barva jopiča in hlač je temnorjava, telovnika in našitkov pa nasičeno zelena. — Jopič ima dve vrsti gumbov, na hrbtu gubo in dragonar, ki se pretika pod zadnjik. Štirje žepi na sprednjiku so vodoravno vrezani in imajo patke, ki se zapenjajo z gumbi. Ovratnik je stoječ in iz zelenega blaga, rokavi se končujejo z zelenimi našitki in vsi robovi na jopiču so zeleno paspolirani. Gumbi so struženi iz jelenjega ali srnjega rogovja. — Hlače so dolge in brez privihov. Na vnanji strani so všiti zeleni lampasi z robom v sredi. Telovnik je zelen, iz takega blaga kakor našitki na jopiču, odnosno na hlačah. Gumbi so srebrno svetli in v eni vrsti gosto našiti. — Pokrivalo je znani štajerski Ausseer klobuk. Za okrasek se nosi na njem jerebov rep, pripet s članskim znakom S. L. D. — H kroju spada bel, trd ovratnik, rdeča šarasta ovratnica, ne preveč svetlih barv, rokavice iz naravne srnjine in črni čevlji. Zimska vrhnja suknja ima ležeč ovratnik in poševne žepe, sicer je slična jopiču. Za deževno vreme in kot površnik se nosi znani Hubertus plašč iz zelenega lodna in z dvojnim ohrbtjem.

Poklicni lovci se lahko oblačijo sivo ali rjavo, le na jopiču nosijo ležeč ovratnik.

»Ilustrirani Slovenec« je prinesel v 7. številki l. 1929. dve sliki, ki prav nazorno predočujeta g. Tančiča v lovskem kroju. Besedilo k tema slikama pa bi bilo lahko jezikovno pravilnejše in stvarno popolnejše. Ing. A. Š.

Odstrel divjega petelina. Svoječas je S. L. D. sklenilo, da naj se lovci zdržijo odstrela velikega petelina pred 15. aprilom, da se more naša najlepša gozdna ptica čimbolj razploditi.

Društvo »Zoo« v Ljubljani, ki si je stavilo nalogo, zbrati vse živali, živeče v Sloveniji in sosednjih deželah in jih gojiti žive v nalašč za to opremljenem zoološkem vrtu v ljubljanskem živolskem parku, se obrača s toplo prošnjo na vse lovce Slovenije za dobrohotno sodelovanje pri uresničenju tega načrta.

Lanska živalska razstava na jesenskem velesejmu v Ljubljani, ki jo je priredilo z najskromnejšimi sredstvi društvo »Zoo«, je pokazala, da je v našem narodu še mnogo zanimanja in ljubezni za živo naravo. To zanimanje in ljubezen gojiti in nuditi vsem, zlasti pa učeči se mladini priliko, seznanjati se z domačo favno, je glavni namen bodočega zoološkega vrta.

Ker namerava prirediti društvo »Zoo« letošnjo jesen veliko razstavo na velesejmu v Ljubljani, mu je vsaka žival dobrodošla. Zlasti pa bi bilo društvo »Zoo« lovcem hvaležno, ako bi mu mogli preskrbeti vsaj po en par kun vseh vrst (podlasice, belice, zlatice), nekaj mladih jazbecev, vider in nedoraslih volkov. Dobrodošle bi nam bile nadalje brez izjeme vse ptice ujede (kragulji, sokoli, skobci, sove itd.) in pa vse vodne ptice (čaplje, štorklje, race, liske, ponirki itd.). Sploh reflektira društvo na vsako živo žival, od poljske miši pa do jelena in medveda.

Kdor ima ali pa bo dobil kako žival, naj sporoči o tem in o pogojih, pod katerimi bi jo hotel odstopiti društvu »Zoo«, pismeno g. **Leopoldu Eggerju v Ljubljani, Mestni trg 11,** ki bo prišel osebno po njo.

Za vsak najmanjši dar bo društvo darovalcu hvaležno. Odbor.

Iz Slovenske Bistrice. Lovska družba v Slov. Bistrici je priredila dne 9. februarja t. l. v dvorani Okrajne hranilnice svoj prvi lovski ples. Dvo-

rana je bila prireditvi primerno in nadvse okusno dekorirana. Videti je bilo najlepše lovske trofeje vseh vrst. Udeležba je bila ogromna. Posebno so ugajale narodne in lovske noše.

Opazili smo odlične goste iz Ljubljane, Zagreba, Laškega, Celja in Maribora, med njimi predsednika S. L. D. dr. Lovrenčiča s soprogo.

Vabljivi akordi godbe »Drava« iz Maribora so dvignili mlado in staro ter pognali v plesne valove. K temu veselemu razpoloženju so v najlepši meri pripomogli izboren ritoznojčan in brezhibna postrežba. Na lepo urejenem strelišču so tekmovali strelci. Marsikateri si je priboril dobitke. Najlepši center je bil priznan gospe Bachovi.

Udeleženci kakor tudi lovska družba so prišli v polni meri na svoj račun.

Iz Dolnje Lendave. Velike jate gosi in rac so se to zimo naselile v dolnjelendavskem okraju. Prišle so kakor vsako leto od Blatnega jezera. Vsled velikega mraza, do — 36° C, so spodnje plasti snega zledenele in živali niso mogle do živeža. Veliko število od lakote onemoglih gosi in rac so pobili s palicami okoliški kmetje, nedorasli fantalini in nekaj napol zmrznjenih je bilo tudi ustreljenih... Zadnji čas je poseglo vmes orožništvo.

Letos imamo tudi precej skobcev, kraguljev in kanj, toda koconogih kanj nisem opazil. 17. februarja ob 7.20 sem videl leteti proti severovzhodu prvo bekasino. R. Koller.

Iz Ribniške doline. Lanska lovska sezona je bila dokaj različna od prejšnje. Lepo februarsko vreme je sicer pognalo srnjaku v nižjih legah brst rogovja, vendar pa poznejše vremenske nezgode do pozne spomladi niso pustile razviti istega do one krasote, kakor bi bilo želeti. Zaradi velike suše preko vsega poletja je bila žival v Mali gori prisiljena pomakniti se proti »Tentjari« ali proti dolenjevaškim vodam. Kar je je ostalo trdovratne v višjih legah, je morala hoditi zelo daleč pit. Deloma bo to vzrok — glavni vzrok so prepogostne brakade tu in v soseščini proti Kočevju — da je sredina Male gore bila lansko leto skoraj brez srne. V Veliki gori je bilo mnogo več srnjadi kakor prejšnje leto, večinoma srnjakov. Medtem ko je vodila skoraj slednja mati srna v Mali gori samo po enega mladiča, toda lepo razvitega, se je opažalo v Veliki gori mnogo dvojčkov. Rogovje srnjadi je bilo na vrhu Velike gore mnogo lepše kot v nižini; vpliv solnic in vremena. Proti koncu leta se je žival pomaknila iz senčnih in zapadnih krajev na prisojne in v nižino. V letošnji hudi zimi pa je je vendar bilo precej v višjih legah, in sicer v mešanem gozdu. V višini je namreč mnogo manj mraza. Napravila si je celo steze in je obirala abranke od leske, bukve ter žir.

Lepa rariteta skaženega rogovja je bila poleti uplenjena na klic. Decembra je bil ubit na brakadi srnjak, ki ni imel niti mošnje, niti mod in tudi ne čelnih nastavkov, pač pa spolovilo. Aprila so videli vozniki paritev srn, junija pa sem sam opazoval pojatev mladice. Sosed naših lovišč je lovil v zagate žive srne ter jih baje prodajal nekam na Češko po 3000 Din. V njegovem okolišu so se privadili najemniki lova oddajati odstrel srnjaka po 500 Din. Dulce et utile.

Jelenjad se je premikala v istem krogu kakor lansko leto. Čez poletje ostaja v črnini pri Medvedjeku v knezovem, kjer ima dovolj žive vode in sladke paše. Tam tudi koti. Stalna je le v knezovem in graščinskem gozdu; preko danskih in sodraških lovišč pa le prehaja v Notranjsko, kjer se je zalegla. Pod Malo steno v Veliki gori je bilo pet kosov. Septembra se je oglašal istotam jelen. Januarja letos so prišli štirje kosi nad vas Bukovico, kjer so bili obkroženi in košuta ubita. Tehtala je 115 kg.

Medved, ki je stalen v istem terenu kakor jelen — zato se njihovi interesi mnogokrat križajo — ljubi istotako absoluten mir, ki ga dobi pa le v samolastnih loviščih Velike gore. Lastnika

istih ga tudi krmila z mrhovino. Ako je slučajno ista prehitro požrta, pride sosedova družina, obstoječa iz starca, ca. 200 kg težkega, medvedke in mladiča, na graščinsko mrlišče, kjer se hrani domača, sestoječa iz medveda, medvedke in dveh mladičev. Medvedi so bili zunaj do 1. januarja; zanimivo pri tem je, da ni šla do takrat spat niti medvedka, ki bi se morala vendar pripraviti za »otročjo posteljo«. Najbrž bo vzrok ta, da je imela lani mladiče, a jih nima vsako leto.

Prašiča so sledili v Veliki gori le enega meseca oktobra, v Mali gori pa ga večkrat slede. Avgusta se je dobil sled dveh volkov v Travni gori, vendar se nista držala tam; dokaz, ker ni bila po Loškem potoku ukradena nobena ovca. V letošnjem januarju pa je bilo slediti štiri volkove za Glažuto, ki so raztrgali srno.

Kun se je držalo nekaj po vrhu Velike gore. Vada na stavah pa je bila običajno pobrana po medvedih. Dve belici sta bili ujeti v Travni gori.

Lisic je padlo lansko leto zelo malo, ker jih skoraj več ni. Pač pa je bilo precej jazbecev. Začetkom julija je ubil lovec na srnjakovi preži jazbečevo samico, ko se je ravno parila, avgusta pa sem videl sam neki popoldan v sodraškem Smrekovcu tri, od katerih sem ujel enega živega. 18 kg težek jazbec je bil ubit v Ortneku.

Zajcev ni bilo dosti. Februar je bil lep, marec pa se je zato maščeval. Zaradi tega je dobil zajec bolezen, ker ni priučen na močvirje, kar so bili lansko spomlad skoraj vsi travniki. Nikjer se ni čulo, da bi bil kdo našel pri košnji kake mladiče.

Izredno mnogo je bilo proti koncu leta in pozneje rac, od katerih jih stalno gnezdi kakih 15 parov. Tudi mnogo gosi je še tu in ponirkov. Poleti sem opazoval v malem bajerju pri Sv. Roku tik za hišami mlade vodne kokoške.

Poljskih jerebic je ostalo lansko spomlad osem. Čez leto gredo iste na dolenjsko polje, kjer so bile streljane, pozimi pa se pojavijo na Novih njivah ob prekopinah. Gozdnih jerebov je bilo zelo mnogo — lisic ni — ali neugodno vreme vso jesen je zabranjevalo uspeh piskanja. Divji petelini so bili ubiti v Veliki gori trije. Izsledena so bila štiri gnezda divjih kokoši, od katerih so eno uničile lisice na Dolgi ravni. Jereb je gnezdil celo na predgorju Ugar, kjer sta bili dve gnezdi. Tudi par kljunačem, ki so se zadržali teden dni pri nas, se je streglo po življenju. Grlice so gnezdile lani že do vrh »Stelnikov«. Čez to mejo ne gredo. Hudournike smo opazili lani zopet po kakih 25 letih kot stalne goste v naši dolini. Zadnje lastovice je bilo videti še 24. septembra; isti dan je padal prvi sneg. Ker je gozd v višjih legah v hudem mrazu dosti bolj gorak, se zadržujejo vse ptičice v njem.

Na žalost moram ugotoviti, da se je razvila pod Sv. Ano obrt divjih lovcev lani do viška. Neki lovski čuvaj je bil streljan dvakrat; prvič je prasketalo devet strelov mimo njega, drugič pa ga je pogodil že drugi v hrbet. Po pet takih tičev gre na svojo roko lovit. Vsi vedo o tem, ali nihče jim noče do živega. Sosednjemu čuvaju je razneslo puško; ušel je zaenkrat s samim strahom.

Kakor ni pravilno, da v nekem našem lovišču ne ubijejo prav nikake srne, 1927. leta so jih imeli 340, lani pa 400 kosov, nego puste, da od starosti ginevajo, ker se pri tem pomehkuži žival, toliko manj pa je na mestu preveč brakad, ki se vrše drugod.

Jožkov Ivan.

Divja kokoš na gnezdu. Lovski čuvaj I. F. je leta 1927. na službenem obhodu naletel na valečo kokoš, tako, da je iznenada stal ob njej. Ker se ni premaknila, je domneval, da je bolna, nakar se je sklonil, da jo prime. V tem trenutku pa ga je ptica kljunila v roko in je pri tej priliki mogel opaziti, da sedi na jajcih. Prihodnje dni se je zopet napotil na isto mesto s fotografično kamero. Namen mu je uspel.

Iz neposredne bližine je napravil snimek, popravil ob gnezdu veje in zapustil kokoš. Kesneje je šel zopet k vališču, toda našel je samo še devet praznih jajčjih lupin.

To je bilo v lovišču ing. Milana Lenarčiča na Pohorju pri Tabli. Žal slika ni tako razločna, da bi jo bilo mogoče objaviti v »Lovcu«. —et.

Nekoliko opazk glede obilnega pojava divjih gosi v naših krajih vsled letošnje strašne zime in lova na nje. Letošnja izredno huda zima, katero so imenovali časopisi sibirsko ali arktično, in kakršne ni nikdo pomnil v naših krajih, saj smo imeli ponekod do — 36° C mraza, je privabila k nam, kakor so poročali časopisi, tudi različne tuje ptice, kakor n. pr. dropljo, katero je ustrelil, kakor je pisal »Slovenec« z dne 10. marca, 20. febr. nadgozdar Tone Jagodič v Šmarjah pri Jelšah, in druge nenavadne ptice. V nenavadno velikem številu so se pojavile tudi divje gosi, ki so letele proti jugu in so deloma tudi posedale in počivale pri nas in iskale hrane. Pri nas so jih videli večkrat ali posamezne pare, ali pa v večjih jatah, po 40—60 in celo do 100 skupaj. Posebno so jih opazili na Vrhovski gmajni in ob Temenici, in sicer od druge polovice januarja, ves februar in v začetku marca. Dne 26. januarja jih je letelo kakih 50—60 skupaj. Dne 2. marca jih je letelo proti Veliki Loki šest, 3. marca štiri, nekdo drugi pa jih je opazil isti dan 26 skupaj, 4. in 5. marca so opazili dve jati, kakih 30—40, ki so letele proti Veliki Loki. 4. marca je priletelo na travnik ob Temenici šest divjih gosi, od katerih je eno ustrelil tukajšnji lovec, eno pa je obstrelil, da je sicer odletela z drugimi, pa je kmalu obnemogla in drugi dan so jo našli mrtvo na travniku ob Temenici v snegu. Začetkom februarja pa so našli, kakor so pravili ljudje, pri Št. Pavlu v šentviški župniji 11 divjih gosi mrtvih na snegu. Kljune so imele neki zabodene v sneg. Poginile so od mraza in lakote. Pa tudi iz drugih krajev so poročali časopisi, da so opazovali veliko jat divjih gosi. Tako je pisal n. pr. »Slovenec« z dne 10. februarja v dopisu iz Žužemberka: »Od velikih jat divjih gosi, ki jih letos posebno mnogokrat vidimo leteti proti jugu, se vedno katera spusti ob Krki na tla, kjer vsled utrujenosti ostane na mestu ure in ure.« Isto je sporočil »Slovenec« v dopisu iz Št. Jerneja, da so se tudi tam pojavile velike jate divjih gosi. V dopisu z dne 21. februarja, št. 44, pa je poročal s Štajerskega: »Mariborski lovci imajo te dni precej plena, predvsem pri divjih goseh. Tako je postrelil včeraj v svojem lovskem revirju pri Šmiklavžu oblastni zdravstveni inšpektor dr. Dernovšek kar 21 divjih gosi. Jedva je spravil domov obilen lovski plen.« Toda lovci so se pa tudi pritožili, da je bilo letos pri divjih goseh malo dobička, ker so bile vsled hudega mraza in pomanjkanja hrane silno suhe, same kosti in perje.

Prav zanimivo pa je tudi, kako so šli ponekod lovci na divje gosi. Tako je poročal »Slovenec« iz Št. Jerneja na Dolenjskem o treh lovcih na gosi. Prvi se je plazil po snegu na trebuhu, da bi zalotil gosi in streljal na nje. Pa so ga opazile in odletele in ni zadel nič, čeprav je streljal na nje.

Drugi pa se je usedel na sani in se peljal po globokem snegu preko šentjernejskih poljan, da bi gosi prevaral. Pa si je pri tem le sani polomil v globokem snegu, gosi pa so ga opazile in o pravem času odletele, preden je mogel streljati.

Tretji pa je bil bolj previden, ker je vedel, kako previdne so tudi gosi in kako dobro razločijo lovca od drugih ljudi. Poveznil je nase staro nočno srajco. Bel kot sneg se je previdno napotil proti gosem, ki so čepele v snegu, in jih je tako prevaral, da ga niso spoznale in odletele. In tako je z enim samim strelom ustrelil kar tri.

Nekaj enakega je poročal tudi »Domoljub« z dne 13. februarja, da se tudi v Babini gredi v Vojvodini ogrnejo lovci v bele halje, podobne snegu, ki

jim omogočijo, da se popolnoma približajo divjim racam in gosem, in da ustreli na ta način lovec dnevno do 20 rac in gosi. — I. Šašelj, Sv. Lovrenc na Dolenjskem.

Zanimiv lovski izlet. V bližini Ptuja na desnem bregu Drave teče potok Studenčnica, ki se izliva nedaleč od Sv. Vida v Dravo.

Ker ima Studenčnica tople izvire, tudi pri največjem mrazu ne zamrzne. Zadnjič je bila zamrznila leta 1891. in mestoma letos zopet. Ker raste v tem potoku tudi pozimi mnogo svežih zelenih vodnih rastlin, služi vsej vodni perjadi kot dobrodošlo zatočišče in za pašo.

Koncem januarja so opazili v našem kraju prve divje gosi in na svečnico sem se vkljub — 25 stopinj Celzija rad odzval vabilu svojega dragega lovskega prijatelja, da poskusiva ob omenjenem potoku svojo lovsko srečo.

Zgodaj zjutraj so naju urne sani pripeljale na izhodišče izleta k Sv. Vidu, odkoder sva hotela loviti ob potoku navzgor skozi pobreški revir in priti domov.

Od vožnje na saneh premrzla sva si privezala dušo s kuhanim vinom, si pripela smuči, ker je droben sneg zapadel dobrega pol metra visoko, oblekla snežne plašče in šla na delo.

Tiho in brez glasu sva oprezovala ob bregu in lezla do vsakega mesta, kjer bi se nama obljubljal uspeh, da bi prišla čim bliže do divjačine. Kmalu se je dvignila čaplja kot prva, ki naju je na visokih krakih pravočasno opazila. Kmalu nato sva zagledala prvi dve gosi, ki jima je bilo gosto grmičje ob bregu v pogubo. Izginili sta v najina nahrbtnika in počasi sva šla dalje. Solnce se je čarobno odražalo v vsakem snežnem kristalu in njegovi žarki so nama, ki sva naporno prodirala, pregnali mraz. Ogledala sva si vsak ovinek in izrabila vsako kritje, mestoma

odpela smuči in se splazila po trebuhu. Tako se nama je posrečilo večkrat, da sva se priplazila v bližino gosi, ki so se potapljale in pasle. Kmalu sta imela kratkodlaka psica »Doris« in pridni grifon »Greif« dovolj dela. Koder je bilo obrežje položno ali pa je stal na bregu kot čuvaj kak krepak gosak, tedaj je bilo približanje precej težje in je zahtevalo obilo potrpežljivosti.

Bil je krasen zimski dan, bogat na uspešnem lovu. Čaplja, tri divje race in 18 divjih gosi je bil plen. Vidite ga na sliki! Ko sva pozno popoldne odložila breme, sva se z veseljem oddahnila.

Pripominjam še, da so bile gosi še precej rejene in da imajo prav izvrsten

okus, ako se pravilno pripravijo, kar pa ni popolnoma enostavno. Gosi so nama izborno dišale. Dišale so tudi mnogim avtoritetam na gastronomskem polju, ki so se udeležile vesele pojedine.

Breg pri Ptuju, februarja 1929.

W. S.

Pod Snežnikom uplenjen volk. 15. jan. t. l. smo uplenili v snežniških graščinskih gozdih volka, težkega 38 kg. Sledili smo ga že marca lanskega leta. Takrat pa je pri nas sneg hitro skopnel in sledi nismo mogli zasledovati. Na zapuščenih potih pa smo jih še poleti mogli opaziti. Pred letošnjim novim letom je volk zopet prišel k nam iz starotrškega lovišča med Babnim poljem in Babno Polico. Pri nas je končal košuto in nato izginil. Pričakoval sem, da se bo kmalu povrnil. Po novem letu smo našli v snegu na Srednjem vrhu strgano telc jelenjadi, kmalu nato v Kališki rebri srno, pozneje pod Skrivnimi vrhi zopet telc. Onkraj državne meje pa so dobili pobito košuto v Leskovi dolini.

Zasledovali smo ga po 50 do 60 cm visokem snegu, a nam je ušel na ozemlje onstran državnih mejnikov ali pa v kraje, kamor radi visokega snega nismo mogli. Skrbelo me je, da volka ne dobimo pravočasno, preden se bo začel klatiti ob parjenju. Končno smo dne 15. januarja zjutraj doznali, da je pohajkoval v gozdih med Skalnico in Volčjim hribom, pri Novih Lazih, Pirčji jami, na Grajševki in da je obstal pri Kozarških gredah. Brž smo ga obdali z vrvjo, na kateri imamo navezane krpe. Dve in pol uri smo se trudili, da smo ga spravili na strel. Po strelu sem dognal, da je težko ranjen. Ker se je stemnilo, smo pustili krpe viseti in se podali domov vsi premraženi. Bilo je 25° pod ničlo.

Drugi dan smo šli na sled, ki je držala do škarpe ob cesti, koder je volk izkrvavel. Našel ga je bil tu voznik, doma iz Vrha, naložil ga na sani in peljal v gozd do mesta, koder je hotel naložiti krlje. Na tem krljišču smo ga našli in prevzeli. Volka je kupil dr. F. R. v Ložu. K.

Pravilno čiščenje orožja. Dostikrat so lovci v zadregi, ker jim orožje kljub napornemu čiščenju zarjavi. Pomagajo si z različnim čistilnim orodjem in raznimi mažami, toda brez zaželenega uspeha. Največkrat jim orožje, lepo izdelano ter kupljeno za drag denar, dela preglavice. Jezé se na puškarja, namesto da bi ga vprašali za svet, ki ga je dolžan dati v svojo in svojih odjemalcev korist. Moje vrstice naj bodo vsem nezadovoljnežem dober nasvet, podan iz moje dolgoletne prakse.

Vsak lovec, ki svoje orožje čisti sam, mora imeti za puško na šibre palico za čiščenje, zložljivo ali pa v enem kosu; dalje žičnato zvito krtačico iz tanke jeklene žice, potem dobro izčiščeno predivo in primerno in preizkušeno mast ter olje za orožje. Izdatki so malenkostni in vsakdo, ki pazi na orožje, že ima te priprave.

Po streljanju ali lovu, najbolje še isti dan, vzame palico, odvije zobčasto konico ter privije žičnato krtačico. Isto potegne nalahno skozi cev, kar odstrani vso nesnago iz cevi, nakar zamenja krtačico s konico, na katero navije prediva. Predivo močno ovlaži z oljem za orožje ter povleče po cevi iz enega konca do drugega. Navitega mora biti toliko prediva, da gre tesno skozi cev. Z oljem se odstranijo oziroma omehčajo še zadnji ostanki smodnika. Ko se parkrat potegne skozi cev, je potrebno predivo menjati toliko časa, da bo isto, potegnjeno iz cevi, ostalo čisto. S čisto krpo, nalahko ovlaženo z oljem, se potem cev obriše z vnanje strani, po ležiščih patron, okoli izvlakalca in v zaklepnih kosih. Naposled se na predivo na palici ali pa na nalašč za to odmenjeno krtačico namaže malo navadnega mazila za orožje ter na to še olja za orožje. S palico se povleče parkrat skozi cev, nakar je vsakdo lahko prepričan, da mu cev ne bo zarjavela. Lahko jo brez skrbi pusti dolgo

časa, ne da bi se imel zopet jeziti, ko bo prijel pozneje puško v roko.

Kdor nima časa ali volje za to delo takoj po lovu, naj vsaj potegne skozi cev močno z oljem namazano predivo, pa bo drugi dan prav tako dobro opravil potrebno nadaljnje čiščenje.

Pri cevi za kroglo je čiščenje slično opisanemu s to razliko, da naj se čiščenje z žičnato krtačico opusti, pač pa takoj spočetka cev močno ovlaži z oljem. Čiščenje cevi za kroglo zahteva več dela in pažnje, da se vsa nesnaga iz žlebov temeljito očisti ter s tem preprečijo neljube zajede v cevi. Palice za čiščenje naj ne bodo jeklene, da se ne obribajo robovi v cevi, najboljše so take, ki so prevlečene z lesom.

Ko je cev čista in pravilno namazana, je treba tudi kopito osnažiti. S krpo, s katero smo obrisali cev, obrišimo vse dele okoli prožil, pri sklepnem delu, iglah, vseh jeklenih delih, končno tudi leseno kopito. Pri luknjah za igle, sklepu, ključu in drugih odprtih delih je kaniti od časa do časa kako kapljico olja za orožje, pomešanega z mazilom za orožje, da je puška vsaj malo namazana tudi znotraj.

Po vsem tem delu puško sestavi, zunaj nalahko namaži ter brez skrbi postavi na svoj prostor.

Če pa je bila na lovu puška izpostavljena dežju, snegu ali gosti megli, ni odveč, da jo lovec izroči puškarju, kateremu najbolj zaupa. Ta jo razstavi, suho izbriše ter nanovo namaže ves notranji mehanizem.

Koncem lovske sezone pa zelo priporočam, da puško daste temeljito prečistiti. Čeprav izgleda od zunaj lepa in čista, se pri razstavljenju šele pokaže, kako je zanemarjena. Zlasti udarna peresa, igle in dele zapore je treba temeljito pregledati in namazati, da rja ne prične delovati. Posebno pri puškah, katerih igle rade prebijajo vžigalne kapice, da uhaja plin kapic nazaj, je treba mnogo pažnje, ker se okoli igel kmalu nabere rja, katera takoj začne razjedati. Pri večkratnem prebitju kapice, zarjave tudi drugi deli mehanizma. Zato je treba puško takoj dati osnažiti in odstraniti nedostatke, da se izognete še večji škodi, ki se najbolj občuti na udarnih peresih.

Da puške pričnó odpovedovati strel, je največkrat krivo to, ker so igle zarjavele in udarna peresa zbog rje oslabljena in svoje naloge ne vrše tako točno, kot jim je to določeno. Dosti jeze in stroškov bi bilo marsikateremu prihranjenih, če bi imel svoje orožje vedno v redu.

Strel iz zanemarjene, zarjavele cevi ne more biti nikdar tako točen in učinkovit, kot iz čiste cevi, najsi bo le iz gladke cevi za šibre ali pa iz risanice. Rja ne razjeda po vsej cevi enakomerno, temveč na občutljivih mestih močneje, kar povzroča delno razširjenje cevi na poedinih mestih. Zamašek v naboju na smodniku, katerega namen je iztisniti šibre gladko iz cevi, se največkrat v zanemarjeni cevi nagne postrani, ali celo obrne, kakršna so pač razširjena mesta, tako da dobimo pogosto slab strel. Neuspeh na lovu je dostikrat pripisati navedenemu dejstvu.

Posledica zarjavele cevi v risanici je pa, da dotlej, dokler žlebovi kroglo še lahko vodijo in zasučejo iz cevi, strel še kolikortoliko odgovarja in zadene namenjeni cilj, vendar se slab učinek že kaže na raztresajočem kritju. Ko pa krogla zaradi premočnega razširjenja cevi kar gladko zdrči iz nje, brez pomoči polj in žlebov, pade iz cevi plosko in niti dva strela nista več enaka. Zato na uspeh na lovu ni več računati.

Iz navedenega si bo lahko vsakdo sam napravil zaključek v svojo korist, kar je tudi namen mojim vrsticam. Da izpopolnim svoj nasvet, dodajam še svoje mnenje o raznih oljih za orožje.

Na različne načine in s kričavo reklamo priporočajo različna olja, uvožena iz inozemstva in tudi pripravljena doma. Po pogostih preizkušnjah sem uporabljal draga tuja olja kakor tudi domače. Prišel sem do zaključka, da so vsa olja po svoji sestavi in učinku skoraj

enaka, čeprav zelo različna v ceni. Še najbolj se mi je za uporabo priljubil domači izdelek »Askerol«, ki ga izdelujejo v Zagrebu. Je najcenejši, ker zanj ni treba plačevati drage uvozne carine. Vedno uporabljam pri čiščenju in mazanju le »Askerol«, v največje zadovoljstvo lovcev, ter ga tudi vsakomur toplo priporočam. Za čiščenje in mazanje se mi je to olje vedno najbolje obneslo, zato naj se še vsakdo sam prepriča.

V pojasnilo, zakaj sem omenil mešanje olja z navadnim mazilom za orožje, podajam sledeče: Vsa olja imajo, ko se posuše, to lastnost, da puste za seboj nekako trdo skorjo, ki ovira zlasti pri mehanizmu lepo delovanje. Zato sem poskusil mešanje, katero se mi je najbolje obneslo. Omenjeno mazilo se ni posušilo tekom par let ter je izpolnilo svoj zadatek. Pri čiščenju se da lepo obrisati, a o trdi skorji ni sledu.

Upam, da bodo moje navedbe našle razumevanje v krogu naših lovcev, pa se bodo preizkušnje končale v njih in moje zadovoljstvo. Albin Šifrer.

Streljanja kljunačev na pomladanskem preletu pravi lovec ne odobrava. »Lovec« je opisal razloge, ki so merodajni za opustitev pomladanskega odstrela. (Glej stran 113., l. 1925.)

Gnezditev orlov. Družina orlov je gnezdila leta 1924. in 1925. v stenah Stegovnika, leta 1926. in 1927. v Vanežu, leta 1928. pa v Kozjem vrhu. Na spomlad 1928 so opazovali pet orlov, ki so krožili nad revirji družbe »Jezersko« in industrijca g. Dolenca v Kokri.

Škodljivost orlov se v splošnem še vedno zanika, ali pa zelo omiljuje in to zlasti od gospodov, ki imajo le redkeje priliko opazovati orle pri njih delu v ogroženih krajih. Kdor je imel priliko opazovati tega velikega roparja pri njegovih drznih tatvinah, bo gotovo nasprotnega mnenja. Leta 1910. sem imel prvič priliko opazovati pitanje mladega orla v steni Komarče nad Bohinjskim jezerom. Po mojem in po opazovanju logarja sta prinesla starca v petih dneh poleg druge drobnarije tudi tri gamsove kozliče, eno srnico in enega domačega kozliča (belega). Leto pozneje mi je poročal logar o enakih grozodejstvih. Istega leta je spodil moj jazbečar pod Debelo pečjo planinskega zajca in ga zasledoval navkreber proti pečem. Pes je pa kmalu utihnil, kar se mi je jako čudno zdelo, ker je bil jazbečar vztrajen brakir. Nič hudega sluteč sem šel dalje in kmalu opazil, kako se zagania orel v ruševje. Ker pa nisem bil krit, me je orel seveda takoj opazil in je splaval preko roba v Krmo. Prišedši do ruševja sem našel tamkaj skritega psa, ki se ni upal iz svojega kritja toliko časa, dokler ga nisem pričel klicati in vabiti k sebi. Torej tudi pes ni varen pred orlom. Nekoč sem ležal vrhu Bratove peči nad Radovino ter opazoval gamse, ki so se pasli pod pečjo. Zbrana je bila skupaj skoro sama »kozarija« in komaj 100 korakov na desno od večjega tropa pa se je mirno pasla koza s svojim mladičem. V hipu sem opazil, da je šinila preko mene temna senca. Naglo sem dvignil glavo in videl orla, ki je priplaval nizko nad menoj ter se bliskovito spustil nizdol. Prestrašeni gamsi so se v trenutku razpršili na vse kraje in se poskrili v ruševje. Videl sem le še, kako je zgrabil orel mladiča in se dobesedno prekotalil s svojim plenom za skalovit greben nasprotne stene.

Kaj počnejo orli ob času krmljenja mladiča v okrožju Kozjega vrha in Storžiča, je treba vprašati samo prizadete lovce, ki z vso požrtvovalnostjo čuvajo svojo divjačino. To bi videli, kako se jim krči pest in kako preklinjajo tega preklicanega roparja.

Opazovalo se je tudi, da si orel ne išče hrane predaleč v času, ko vzgojuje mladiča. V tem času je njegov akcijski radij zelo majhen in ga razširi najbrž šele potem, ko je tudi mladič že popolnoma vešč letanja. Hanzlovsky.

Pripomba: Mnenja glede orla so kaj različna! Pod naslovom: Živali, ki jim

preti izmrtje, piše Vl. K. v tedniku »Življenje in svet«, 1929, sledeče: »... Res, da so orli precej škodljivi, a zdaleka ne tako, kakor jih obsojajo. Treba je pomisliti, da pri tako malem številu orli ne morejo povzročiti ogromne, njim pripisane škode. Lovci, ki bi jih radi zatrli, opozarjajo na kupe kosti, ki jih vidimo pod stalnimi orlovimi gnezdi. Ne puste si dopovedati, da orel pobira mrhovino, posebno gamsove kozliče, ki se jih vsako pomlad mnogo pobije po naših planinah. Kako zelo rad orel uživa mrhovino, dokazuje najbolj to, da se kaj rad ujame v past, kjer je nastavljen gamsov ali srnjakov drob za kune ali za lisice.«

Povprečna teža divjačine v raztelesenem stanju. Teža močnega jelena štirinajsteraka v raztelesenem stanju je znašala 127 kg, in sicer: stegni sta tehtali po 17 kg, plečeti po 12 kg, stene po 4·50 kg, vrat do tretjega rebra 9 kg, hrbet 13 kg.

Teža stare košute je znašala 101 kg, in sicer: stegni po 15·50 kg, plečeti po 9 kg, hrbet 11 kg, stene po 3 kg, glava in vrat do tretjega rebra 7 kg.

Mrtva teža ustreljenih srnjakov brez droba je znašala 16·50 kg, srn 14·25 kg, gamsov 22·75. kg.

Navedeno velja za divjačino v lovišču družbe »Jezersko« v Kokri.

Divje gosi. V večernih urah dne 26. januarja 1929 je posetila Kokro večja jata divjih gosi, ki so z glasnim gaganjem kazale svojo nezadovoljnost radi tega, ker je kokrška voda tako neplodovitna, da jim ni mogla nuditi nobene hrane.

Skrajno ostra zima in obilica snega je pomorila v lovišču družbe »Jezersko« v Kokri precej divjačine. Do srede meseca februarja so našli tri gamse in 6 poginulih srn.

Redek gost. Dne 20. februarja t. l. je ustrelil nadgozdar Tone Jagodič v Gaju pri Šmarju pri Jelšah, v lovišču Ivana Gajška, veliko dropljo (Otis tarda L.). Ta ptica je za naše kraje silno redka. Ptica je samec. - Zadnja droplja v Sloveniji (na Kranjskem) je bila ustreljena pri Mengšu l. 1866. Ustreljena je bila samica. V. Herfort.

O prezimljenju jerebic poroča »Jutro« z dne 17. marca 1929 takole: »Mnogo so trpele jerebice. Lahko trdimo, da jih je poginilo do dve tretjini. Jerebic je mnogo uničil glad, še več pa pomrzlina, ki se je pojavila koncem januarja. Cele jate jerebic so ostale pod trdo ledeno skorjo. Zvečer so se zarile v sneg, kjer je bilo bolj gorko kakor na površju, čez noč pa je potegnila burja, povzročila ledeno skorjo in uboge ptice so bile žive pokopane. Pa tudi roparice, kakor kragulji in kanje, so jih mnogo uničile. V želodcu ustreljenih in ujetih kanj so našli preparatorji v letošnji zimi samo ptičje, po večini jerebičje perje. Baš zaradi tega je vsaj zaenkrat, dokler je pri nas toliko kanj, ki gnezdijo v vsakem količkaj obširnejšem gozdu, ščitenje brez pomena. Nekateri zaščitniki kanje trdijo, da ta ptica pobira samo bolne in mrtve jerebice. To pa seveda ne drži. Imamo mnogo prič, ki kaj dobro razločujejo kanjo od kragulja in so videli, kako je kanja sleherni dan ropala jerebice na krmiščih, dokler je niso ustrelili.«

Droplja ujeta v Dedni vasi pri Pišecah. Meseca februarja t. l. je med poletom padla pred hišo posestnika M. Pr. v Dedni vasi opešana droplja. Pr., ki je pred hišo odmetaval sneg, je udaril dropljo z lopato, tako da ni mogla bežati. Lovski najemnik K. R. je posestniku Pr. vzel dropljo, ki pa je zaradi poškodbe naslednjega dne poginila. Lovski najemnik je mrtvo žival podaril graščaku A. B., ki jo je poslal v Zagreb preparatorju, da mu jo nagači.

V hudem zimskem času, ko primanjkuje divjačini po večini dobre hrane, užije odrasla jelenjad pri dobro založenih krmilnih stogih dnevno do 5 kg sena in do 1 kg divjega kostanja (teža hrane, ki se je nahajala v želodcu ustreljene košute, je tehtala 12·25 kg); srna se zadovolji z dnevno

porcijo do 2 kg. V svrho krmljenja posekano, ca. 30 let staro, jako košato jelko so objedle tri košute in dve srni (košute ponoči, srne podnevi) v štirih dneh tako, da ni ostala na vejah nobena igla.

Kar se tiče škode, ki jo dela jelenjad na drevju, naj navedem, da sta tekom ene noči, oziroma še v jutranjih urah obelili dve košuti 31 jesenovih in javorovih debel od 7 do 15 cm debeline. Jelen pa je načel na svojem potu skozi dvajset let staro smrekovo kulturo tekom par ur kar 17 smrek. Škoda, ki jo napravi jelenjad v mlajših nasadih, je pa tako velika, da si bo gotovo marsikateri gozdorejec premislil, držati jelene v svojih gozdovih. Hanzlovsky.

Divje gosi. Letošnja huda zima je prignala k nam obilo divjih gosi. Pojavili sta se dve vrsti, in sicer: navadna divja gos (Anser seyetum Meyer) in lisasta gos (Anser albifrons Bechst) Zadnjih je bilo manj. V. Herfort.

Škoda po pseh. Lovci tožijo, da so jim v letošnji zimi mnogo škode na divjačini napravili psi, ki se klatijo po gozdih. Srnjad, vsled pomanjkanja in mraza močno opešana, je težko uhajala psom, posebno tam, koder se ji je po snegu vdiralo, dočim je manjšega psa zledenela snežna odeja nosila. Posestniki naj bi bolj pazili na pse, da ne bi gonili divjačine.

Ukrepi radi posledic hude zime. Wiener Allg. Forst- u. Jagdzeitung poroča, da je bil v seji nižjeavstr. deželnega zbora predložen predlog, da se izpremeni in skrajša lovni čas, in sicer za jelene, srnjake, zajce, fazane in poljske jerebice. Košute, srne in divje koze (samice) ter mladiči naj se pa začasno popolnoma ščitijo.

Za »Zeleni križ« so darovali: G. Miha Tomšič, veleposestnik, Vrhnika, mesto udeležbe pri lovskem plesu, 300 Din; g. Jankovič, Doberna, 200 Din; g. dr. Modic, 8000 (osem tisoč) Din, kot poravnavo pri neki obravnavi v prid »Zelenega križa«. Najlepša hvala!

Lovski spomini. Napisal Vladimir Kapus. Natisnila tiskarna Maksa Hrovatina v Ljubljani. Vladimir Kapus je znan čitateljem »Lovca« po svojih strokovnih spisih in po črticah, ki jih prinašata »Nahrbtnik« in »Mreža«. Izdal je koncem leta 1928. knjigo, v kateri je zbranih 21 spisov. V teh spisih slika prirodo in živalstvo pripovedno in naravoslovno, opisujoč vse momente, ki zanimajo posebno rahločutečega, opazujočega, pravega lovca. Spisi so prav zanimivi po vsebini in jeziku. Knjigo krasi devet celostranskih uspelih lovskih slik.

Obžalovati je le, da g. Kapus ni dal rokopisa nikomur prečitati, preden ga je izročil tiskarni. Nekatere manj posrečene fraze in številne slovniške in tiskovne napake bi bil lahko popravil. Slednje bi se mogle opaziti in odstraniti tudi v tiskarni.

Knjigo, ki smo jo bili napovedali že v decembrovi številki lanskega »Lovca«, je dobiti za ceno 35 Din pri tajniku S. L. D. v Ljubljani, Komenskega ul. 19.

Ing. A. Š.

KINOLOŠKE VESTI

Rudolf Kockert †. Komaj je preteklo dobro leto, kar je legel v grob velezaslužen lovec in kinolog prof. V. Wurmbrand-Stuppach, že je zopet posegla nemila smrt po odličnem članu lovskih in kinoloških vrst.

Dne 25. februarja t. l. je preminul v 47. letu svoje starosti podpolkovnik Rudolf Kockert v Korneuburgu v Avstriji.

Pokojni je že izza mladih let posvečal svoje moči lovstvu in kinologiji. Sodeloval je v teh področjih teoretično in praktično. Bil je stalen sotrudnik strokovnega glasila »St. Hubertus«, pa tudi v drugih revijah so bili objavljeni njegovi duhoviti, izpodbujajoči in praktični članki o lovstvu in kinologiji. Bil je velik prijatelj poklicnega lovstva, član mnogih strokovnih društev, vnet pristaš avstrijskega »Jagdspanielkluba«. Slava njegovega imena ni segala samo po

njegovi domovini; daleč preko meje v inozemstvu so bile znane njegove vrline.

Tudi mi ga poznamo. Sodeloval je na več tekmah psov ptičarjev, osobito španijelov. Slednjim je posvečal posebno pažnjo. Nevenljive uspehe je dosegel z vzrejo, dresuro in vodstvom psov-španijelov.

Že pred nekaj leti je bilo opažati na njem kal težke bolezni, toda nihče ni mislil, da bo delovala s tako hitrostjo.

Z veseljem se je udeleževal tekem psov pri nas. Odnesel je vedno s seboj prve nagrade in darila, ki so jih dosegli psi, katere je vodil lastnoročno, z nepopisno ljubeznijo in obzirno spretnostjo. Čutil se je med nami čisto domačega, saj je sam izjavil, »da si je na prvi mah osvojil prijetne in razveseljive vtise v deželi dobrosrčnega ljudstva, izvrstnih lovcev in kinologov«.

Njegova smrt je prizadejala v lovskih in kinoloških vrstah hud udarec.

Ni nam bilo mogoče spremiti ga na poti v večna lovišča, prekasno — dasi prezgodaj — je došla tužna vest o njegovi smrti. Pridružujemo pa se njegovim zvestim prijateljem in polagamo tudi mi zeleno vejico na grob, ki hrani njegove telesne ostanke, ter izražamo zadnje kinološke pozdrave, da ga spremljajo v vsemirje! P. Žmitek.

Na odborovi seji »Jugoslovenskega kinološkega saveza« 26. junija 1928 so se rešile sledeče stvari: Sprejet je bil predlog o tečajih in preizkušnjah za avtorizirane dreserje psov.

Preizkušnja naj bi bila praktično-teoretična. Če pa bi kandidat vodil svojega psa na tekmah z uspehom, se praktičnega izpita lahko oprosti; teoretičen izpit pa mora polagati vsak kandidat.

V preizkuševalni komisiji na bodo: predsednik J. K. S. ali njegov namestnik, v to svrho avtorizirani veterinar ter delegat dotičnega kluba, čigar pripadnik bi bil preizkušenec. Zapisnik vodi glavni tajnik saveza ali njegov namestnik. Če bi se vršil izpit za več vrst psov, tedaj naj bi bil zastopan za vsako vrsto psov poseben klubov delegat.

V letu 1928. bi se lahko polagal izpit, ne da bi bilo treba plačati takse, od leta 1929. dalje pa bi znašala taksa za vsako tako preizkušnjo 100 Din.

Na predlog »Kluba ljubiteljev sportnih psov«, da naj se ustanovi vzorna psarna v Ljubljani ali v bližnji okolici, ki naj bi vsebovala bolnico, shranjevališče za pse in azil za izgubljence, dresurni oddelek in oddelek za smotreno vzrejo čistokrvnih pasem, se je sklenilo na predlog predsednika K. L. Sp. g. dr. Jos. Cepudra, da se izvoli od vsakega v savezu včlanjenega kinološkega kluba po en delegat, po enega pa izvoli savez sam in v njem včlanjeno »Slovensko lovsko društvo«. Ti delegati naj ukrenejo potrebno za izvedbo institucije.

V savezu včlanjeni kinološki klubi se opozarjajo, da prijavijo saveznemu odboru svoje event. pripravnike.

Debata je bila tudi o enotnem besedilu pri dresuri psov. Sklenilo se je, da »Jugoslovenski kinološki savez« imenuje komisijo, ki naj sestavi tako besedilo.

»Klub ljubiteljev sportnih psov« je preskrbel prepis katastra psov in njih lastnikov v območju mesta Ljubljane za leto 1928. Sklene se povrniti klubu pri tem nastale stroške z zahvalo za trud.

P. Ž.

Klub ljubiteljev ptičarjev v Ljubljani priredi letos dve spomladanski tekmi. Prva se bo vršila 14. aprila v lovišču Moste, druga 28. aprila v okolici Maribora. Pogoji so razvidni iz knjižice Določila o tekmah ptičarjev in španijelov, ki se dobiva za 10 Din pri A. Schusterju, trgovcu v Ljubljani. Natančnejši spored za tekmi se priobči v dnevnikih.

*

Klubov občni zbor se bo vršil 13. aprila v Ljubljani v gostilni Činkole (Kopitarjeva ulica). Prične se ob 8 zvečer.

Nadejamo se, da bo udeležba tako pri občem zboru kot pri tekmah lepa.

Ker se vrši pred tekmami smotra psov, naj pripeljejo psorejci tudi tiste pse, ki sicer ne bodo tekmovali, a za katere žele slišati merodajno oceno.

*

Klub kupi mladega springer-španijela (samca) belorjave barve. Razume se, da mora biti čistokrven.

IZ RIBARSKE MREŽE

Ribarske knjižice in pravica ribolovi. Ker je oblastni odbor poveril tudi županom podeželskih občin nalogo, pobirati takso za ribarske knjižice, se je razširilo med ljudstvom mnenje, da ima imetnik knjižice tudi že pravico ribolovi. Ponekod so bili ribiči celo mnenja, da je ribolov sedaj svobodna, ker sme ribariti vsakdo, kdor ima knjižico oblastnega odbora. Ribarskemu društvu je došlo v tem pogledu več vprašanj. Da nam ni treba na vsa ta vprašanja posebej odgovarjati, opozarjamo ribiče, da je ribarska knjižica, kakor je bila doslej, zgolj blanket; pravico ribolovi daje le zakupnik ali posestnik revirja s tem, da vpiše dovoljenje v ribarsko knjižico. Knjižice brez vpisanega dovoljenja ribarskega upravičenca ne dado torej nikake pravice do izvrševanja ribje lovi.

Ribarske knjižice za ribiške čuvaje. Glasom ribarske uredbe morajo imeti tudi ribiški čuvaji ribarsko knjižico, za katero plačujejo takso 150 Din. Slov. rib. društvo se je obrnilo na oblastni odbor, naj se ta taksa ukine, ker je ribarstvu škodljiva. Ribarski upravičenci bodo namreč radi te takse omejili število čuvajev; s tem pa bo ogrožena javna varnost naših voda. Upamo in želimo, da bo upravičeni zahtevi S. R. D. ugodeno. Za sedaj naj se čuvaji legitimirajo z izkaznicami z zaprisego, dokler se vprašanje ne uredi.

Oddaja postrvjega zaroda iz oblastnega vališča v Boh. Bistrici. V vodah področja ljubljanske oblasti se bo vložilo v letu 1929. 800.000 zaroda postrvi iz oblastnega vališča v Boh. Bistrici. Razpošiljanje postrvjega zaroda se bo pričelo v aparatih s kisikom pričetkom maja in bo trajalo do konca junija. Vsi lastniki, zakupniki ali podzakupniki ribarskih okrajev se opozarjajo, da nemudoma priglase število postrvjega zaroda, ki ga žele to leto vložiti. Opozarjajo se vsi interesenti, da bo v slučaju neprijave ali nezadostne prijave oblastni odbor odredil po lastnem preudarku število zaroda, ki ga je treba vložiti za posamezne revirje. V prijavi naj se navede točno namembna železniška postaja, kamor se bo odpremil transport rib, o čemer bo vsak interesent pravočasno obveščen. Posebna navodila glede ravnanja z ribami in vlaganjem prejme vsak interesent pismeno. Cena za 1000 postrvic 100 Din. Naročila naj se pošljejo na naslov: Oblastni odbor, Ljubljana, ribarski in lovski referat, Gosposka ulica štev. 15.

Občni zbor Slovenskega ribarskega društva v Ljubljani. Dne 29. januarja t. l. je bil redni letni občni zbor S. R. D.; udeležilo se ga je 31 članov. Društveni predsednik se je spominjal v nagovoru umrlih članov bivšega društvenega blagajnika g. Ivana Jakopiča, knjigoveza v Ljubljani, in g. Josipa Potočnika, laboranta kemičnega preizkuševališča v Ljubljani, ter pozdravil predsednika S. L. D., g. dr. Lovrenčiča.

Na predlog predsednika je sklenil občni zbor odposlati kabinetni pisarni Njegovega Veličanstva kralja brzojavko sledeče vsebine: »Slov. rib. društvo v Ljubljani, zbrano na svojem rednem letnem občnem zboru, izraža Vašemu Veličanstvu svojo najglobljo vdanost in neomajno zvestobo. Dr. Munda, predsednik.«

Zapisnik lanskega občnega zbora se je odobril brez debate. Nato je poročal društveni predsednik o ribarski zakonodaji v preteklem letu, nakar so podali odborniki svoja poročila, preglednika pa predlagala odboru absolutorij. Pred-

log preglednikov je bil sprejet soglasno.

Pri volitvah sta bila z vzklikom izvoljena: za predsednika g. dr. Avgust Munda, namestnik višj. drž. pravdnika, za podpredsednika pa g. Anton Mladič, višjesodni svetnik; v odbor pa so bili izvoljeni gg. Filip Pristou, črkoslikar, dr. Ivan Tavčar, odvetnik, Fran Kuštrin, sodni oficijal, ing. Ciril Dimnik, asistent šumske direkcije, Alojz Šulgaj, višji nadzornik drž. železnice in Maks Bogataj, trgovec, vsi v Ljubljani.

Za preglednika sta bila izvoljena gg. industrijec Evgen Tuječ in Franc Majcen, uradnik drž. železnice v Ljubljani.

Na predlog predsednikov se določi članarina za leto 1929. z zneskom 72 Din kakor lani.

Na predlog g. ravnatelja Rasta Pustoslemška se sklene naročiti odboru, naj izposluje pri velikem županu v Ljubljani izpremembo uredbe o ribarstvu, to pa osobito glede taks za ribarske knjižice, ki so se odredile v nasprotju z obstoječim državnim zakonom.

G. ing. Franc Tavčar nasvetuje, naj se obrne odbor na Ribarsko društvo za Bosno in Hercegovino in na velikega župana v Sarajevu radi dobave rakov za naše vode.

G. ravnatelj Pustoslemšek predlaga, naj ukrene odbor potrebno, da se prepreči prodajanje rib, ki nimajo zakonite mere. Tudi se še vedno dogaja, da se ponujajo na jedilnih listih za časa varstvene dobe postrvi in lipani; odbor naj napravi potrebne korake, da se take zlorabe v bodoče onemogočijo.

Ker se ni nikdo več oglasil k besedi, je zaključil predsednik ob 23 občni zbor.

Odbor Slovenskega ribarskega društva se je konstituiral sledeče:

Predsednik g. dr. Avgust Munda, namestnik višj. drž. pravdnika; podpredsednik g. Ant. Mladič, višjesodni svetnik; tajnik g. Fran Kuštrin, sodni oficijal; blagajnik g. dr. Ivan Tavčar, odvetnik; gospodar g. Filip Pristou, črkoslikar; odborniki: gg. Alojzij Šulgaj, višji nadzornik drž. žel., Maks Bogataj, trgovec, ing. Ciril Dimnik, asistent šumske direkcije, vsi v Ljubljani; preglednika gg. Evgen Tuječ, industrijec, in Franc Majcen, uradnik drž. žel., oba v Ljubljani.

Drest postrvi v gornjem toku reke Kokre so opazovali v času od 8. do 22. januarja 1929.

Krapi v Krki. Dne 28. januarja 1929 je ulovil graščinski logar Dular nad jezom pri gradu v Soteski 3½ kg težkega krapa. Mislil je spočetka, da je velika platica, ker še ni ulovil do tedaj v svojem življenju nobenega krapa, čeravno ribari v tem delu Krke že nad 30 let. Domneva, da je bil krap najbrž vložen slučajno z drugim ribjim zarodom, ki se redno vlaga v Krko.

Zanimalo bi nas, če so bili kje drugod v Krki ulovljeni krapi ali če jih je kdo namenoma vložil. F. S.

Velik sulec. »Ribarski list« poroča, da je dne 18. novembra 1928 ulovil g Danilo Komljenović v Drini pri Goraždi sulca, težkega 20 kg.

Ribiški splavi v Ameriki. V Ameriki so začeli izdelovati splave (pontone) za ribiče. Na takih splavih je vse, kar je koristno za ribiče in njih spremljevalce: ribiči imajo prikladne prostore za ribjo lov, ostali pa prostore za solnčenje, za kopanje, za razne zabave, in slednjič tudi kuhinjo za pripravljanje plena, vse to za umerjene cene. Danes ima vsako ameriško primorsko mesto 5 do 6 takih splavov, na katerih je prostora za 400 do 500 duš. »Ribar«.

MALI OGLASI

Lov krajevne občine **Škofje Loke** se bo oddajal na javni dražbi pri sreski izpostavi v Škofji Loki dne 24. apr. 1929 ob 11 dopoldne v zakup za dobo od dne 31. maja 1929 do 31. marca 1933. Zakupne in dražbene pogoje lahko vpogleda vsakdo pri sreski izpostavi med navadnimi uradnimi urami.

Dne 10. aprila 1929 ob 10 dopoldne se bosta pri sreskem poglavarju v Kamniku v uradni sobi št. 6 oddala občinska lova občin **Podhruška** in **Gozd** za dobo štirih let in 10 mesecev, to je za čas od 1. junija 1929 do 31. marca 1934, na javni dražbi v zakup. Dražbeni pogoji so na vpogled med uradnimi urami pri sreskem poglavarju.

*

Puškar F. K. Kaiser, Ljubljana, Kongresni trg, ima v komisijski prodaji: Hammerles-dvocevko, kal. 16, 1600 Din; Hammerles-dvocevko, kal. 20, 1500 Din; Bockovo petelinko, risanico, kal. 16/8, 1400 Din; Schönauer, z daljnogledom, kal. 6·5, 2200 Din; Schönauer, z daljnogledom, kal. 6/5, 2000 Din; dvocevko risanico, petelinko, kal. 16×9·3, 950 Din; dvocevko petelinko »Sauer in Sin«, kal. 16, 950 Din; 2 dvocevki petelinki, kal. 16, od 600 do 700 Din.

Po končanem lovnem času je potrebno lovsko orožje najvestneje pregledati, prečistiti in spraviti v red, da se odstrani vsa večja škoda. Skrbno in z majhnimi stroški Vam to delo izvrši puškar F. K. Kaiser, Ljubljana. Vsa popravila orožja in hranjenje, najceneje in najbolje. Montiranje daljnogledov na puške po lastnem preizkušenem sistemu, strokovnjaško, pristreljevanje pušk točno. Zaloga različnih pušk, orožja, municije, lovskih potrebščin ter slovitih pasti za divjačino iz Haynau-a. V mokrem vremenu si obvarujete svoje zdravje z obutvijo, namazano z izbornim »Mastran« oljem ali pa z mastjo »Hubertus«. Nakup in prodaja rabljenega orožja ter prevzemanja istega v komisijsko prodajo. — Za sulčji lov zaloga prvovrstnih vrvic, angleških trnekov trojčkov, sukalcev, sistemov, blestilcev ter vse ribiške opreme.

Pristen tirolski loden za lovske in sportne obleke priporoča tvrdka Anton Schuster v Ljubljani, Mestni trg 25. Istotam je tudi vedno v zalogi raznovrstno sukno in drugo manufakturno blago po nizkih cenah.

Čuvar lovišta se traži. Ponude sa svima podacima slati na Sresko lovačko udruženje u Vinkovcima.

Lovec, Štajerc, išče službe kot lovski čuvaj. Ponudbe uredništvu »Lovca«.

Logar, dobro izvežban v dresiranju psov ptičarjev in špranijelov, po možnosti z znanjem nemškega jezika, dobi trajno dobro službo. Prošnje je nasloviti na ime: Feliks Ciuha, logar. Vlast. kneza Odeschalchi, Ilok, Srem.

Lovec, dober vodnik na zalazu in na klic, dober slednik z barvarjem, dobi službo pri R. Loserju v Kočevju. Zahteva se tudi znanje slovenskega in nemškega jezika v govoru in pisavi.

Prodam dvocevno lovsko puško, kal. 16. Cevi iz specialnega Kruppovega triobročnega jekla, z Grenerjevo zaporo. Obe cevi Chokeb., izvrstno nesejo. Josip Miklavčič, Križevniška ul. št. 6, Ljubljana.

Prodam psico, angl. seter, s prvovrstno dresuro, dve leti staro. Izvrstna mati z rodovnikom. Cena po dogovoru. Fr. Urch, trgovec, Celje.

Kupim čistokrvna jazbečarska brake, psa in psico, mlada ali mladiča, stara do enega leta in plačam po dogovoru. - A. Premru, logar, Lukanja, pošta Oplotnica.

Lov. Za dobo 6 let oddam v podzakup lovišče na Dolenjskem, ki meri okrog 2000 ha. V lovišču se nahajajo zajci, srne, lisice, jerebice in divji petelini. Železniška postaja. - Ponudbe potem urednika »Lovca« pod šifro »Lov«.

Kdor ni plačal članarine S. L. D. za leto 1929., ni prejel aprilove številke »Lovca«. Neplačnike torej prosimo, da namesto reklamacij, ki jih nameravajo poslati na upravo lista, poravnajo članarino, odnosno naročnino, označeno na drugi strani zelenega ovitka. Samo onim zamudnikom, ki bodo kmalu zadostili našemu pozivu, bomo mogli ustreči z nadaljnjim pošiljanjem lista. Pozneje jim ne bomo mogli ugoditi, ker moramo — računši z izpadkom članarine — naklado lista primerno znižati.

Naš urednik ing. Anton Šivic petdesetletnik.

Dne 13. februarja 1929 je tiho v krogu svoje rodbine praznoval urednik »Lovca« ing. Anton Šivic svojo petdesetletnico.

Ing. Anton Šivic je Ljubljančan. Srednjo šolo je dovršil v Ljubljani, visoko šolo za zemljedelstvo pa na Dunaju. Po dokončani visoki šoli je nekaj let služboval v privatni gozdarski službi na Štajerskem. Leta 1904. je vstopil v državno službo pri zagradbi hudournikov v Beljaku. Leta 1906. je bil premeščen kot gozdni praktikant k okrajnemu glavarstvu v Radovljico. Že l. 1911. pa je bil vsled svojih velikih zmožnosti poklican k II. instanci gozdno politične uprave, kjer vrši še dandanes z vso vestnostjo, marljivostjo in vztrajnostjo kot oblastni gozdarski referent pri velikem županu ljubljanske oblasti predpisano mu službo.

»Jutro« je nedavno izpod peresa tovariša starine ing. A. G. objavilo življenjepis ing. A. Šivica pod naslovom »Varuh naših gozdov«. Ing. Šivic pa ni samo varuh naših gozdov, temveč tudi varuh naših lovišč, naše divjačine. Neštete rešitve, ki jih je ing. Šivic napravil kot gozdarsko-politični uradnik, posebno pa

kot šef bivšega gozdnopol. odseka gozdne direkcije in pozneje kot oblastni gozdarski referent, v čigar delokrog spadajo tudi lovsko-tehnične zadeve, nam pričajo, s kakšno vnemo se je vedno zavzel za dvig naših lovišč. Smelo lahko trdimo, da je le malo lovcev, ki bi bili s tako vnemo in s tako odločnostjo branili našo ogroženo divjačino, kot je to storil ing. Šivic. S svojim strokovnim znanjem je mnogo pripomogel k temu, da so se lovske razmere v Sloveniji po prevratu tako naglo izboljšale in da so se naša lovišča tako naglo dvignila.

Zahvaliti se mu imamo, da je bil leta 1919. ustanovljen »lovski zaklad«, iz katerega je črpalo lovstvo leto za letom razmerno visoke gmotne podpore. Tudi S. L. D. je dobivalo redne prispevke iz tega zaklada.

»Ne le, kar veleva mu stan, kar more, to mož je storiti dolžan.« Ta izrek se je pri njem v polni meri uveljavil. Ing. Šivic ni delal samo za službo, ampak je razvil tudi plodonosno slovstveno delo. Zraven mnogo gozdarsko strokovnih člankov, je spisal — posebno za »Lovec«, čigar urednik je od leta 1924. dalje — mnogo zelo zanimivih lovsko-strokovnih razprav, od katerih naj bodo omenjene samo naslednje:

Polh. - Naselbina kozorogov v Karavankah. - Nekaj prispevkov h gospodarskemu pomenu lova. - Lov na Dolenjskem v starih časih in sedaj. - Lovstvo leta 1923. po statističnih in drugih podatkih. - Lovski koledar za Slovenijo. - Lovska razstava v Zagrebu. - Proučavanje lovstva v Sloveniji. - Lovstvo v Sloveniji. - Pokrajinski lovski zaklad. - Dolžnosti in pravice osebja, postavljenega za varstvo lova. - Podatki lovske statistike v Sloveniji za leto 1920. - Usposobljeno lovsko in lovsko varstveno osebje. - Zakoni in predpisi glede zaprisege lovsko varstvenega osebja.

Poleg teh razprav je obelodanil v lovskem nahrbtniku »Lovca« vsako leto mnogo člankov lovsko-pravnega značaja.

Ing. Šivic je sodeloval tudi pri sestavi prvotnega osnutka za lovski zakon. Velike zasluge si je pridobil nadalje z zbiranjem lovsko statističnih podatkov.

Zaslužnemu lovskemu strokovnjaku in lovskemu tovarišu čestitamo tudi mi lovci, ter iskreno želimo, da bi ga nam boginja Diana ohranila še mnogo let zdravega in čvrstega v čim večji prospeh našega lepo se razvijajočega lovstva. Ing. Z.

Iz samolastnih lovišč kneza Karla Auersperga: Uplenjenega medveda bodo naložili na voz.

A. Šavelj:

Iz kočevskih revirjev.

(Nadaljevanje.)

Zalaz medveda v brlogu in pa prigon medveda sta dva načina lova na medvedjo divjad, ki v kočevskih revirjih skoraj ne prideta v poštev in se obneseta kvečjemu v takih pokrajinah, kjer nastopa medved v velikem številu, kakor n. pr. v rokitniških močvarah Volinije, v Skandinaviji, v Uralu itd. V navedenih pokrajinah je z lahkoto ugotoviti medvedov brlog, saj prezimuje često v posameznih gozdnih kompleksih celo po več medvedov, dočim bo spričo znane previdnosti in opreznosti, ki je lastna medvedu in s katero se kreta na vseh svojih pohodih in pa zbog malega števila medvedov v prostranih kočevskih šumah celo lovcu, ki pridno zahaja na lov, le redkokdaj sreča tako mila, da bi srečal kosmatinca in ga slučajno dobil na strel, še mnogo težje mu bo pa doznati za medvedovo počivališče in ugotoviti njegov brlog. In kdor hoče streljati medveda v brlogu, mora seveda vedeti, kje ima medved svoj brlog, kakšen je ta brlog, ali je sploh dostopen, od koliko strani se je počivajočemu medvedu mogoče bližati, od katere strani bo lovec najlažje prišel v bližino brloga itd. Na Kočevskem so tudi občinska lovišča — kakor povsod drugod — vse preveč vznemirjana po voznikih, drvarjih, oglarjih in drugih obiskovalcih gozda in se zadržuje vsled tega medved in ima svoj brlog večinoma le v samolastnih loviščih kneza Auersperga, kjer ima mir in kjer ga nihče ne moti in ne preganja. Vsekakor pa je

zalaz medveda v brlogu jako zanimiv način lova, dasiravno mnogokrat ne obeta mnogo uspeha in so tudi važni pomisleki proti takemu lovu na kosmatinca.

Brezmejne važnosti za lovca, ki hoče zalesti in streljati medveda v brlogu, sta brezdvomno vprašanji, kje leži medved in kako leži. V neprodirni gošči se medvedu na streljaj brez šuma sploh ne boš mogel približati in najbrž vsled slabega razgleda tudi ne nanj streljati. Če leži medved v jami ali duplini, ga pa ne bo mogoče drugače streljati kakor iz najbližje bližine, kajti pri primerni razdalji medveda v brlogu sploh videl ne boš ali boš pa videl samo kak tak del njegovega telesa, na katerega bi ga s kroglo le slabo in ne smrtno pogodil. V takem primeru se je treba medvedu tiho in neslišno bližati, seveda z napeto puško v roki. Negotov pa je tak zalaz v toliko, ker medved jako dobro sliši in se bo vzdignil navadno v brlogu prej, preden se mu bo približal lovec tako, da bo nanj lahko pomeril in streljal. In strel s kroglo za bežečo in urno tekočo divjadjo je vedno nesiguren, medved pa običajno prej zapazi in sliši lovca, kakor si ta želi in zbeži, preden more ta streljati. Često pa se tudi zgodi, da medved v brlogu ne reagira na lahek šum in pusti lovca v neposredno svojo bližino, potem pa se dvigne kot bi trenil in šine v dolgih skokih iz brloga v goščo, ali pa se postavi nenavadno naglo na noge in plane proti prišlecu, katerega napade. Na vse take eventualnosti mora biti lovec, ki hoče streljati medveda v brlogu, pripravljen, da vé potem uravnati medvedovemu ponašanju primerno svoje postopanje. Lahko je streljati medveda, ki ima svoj brlog na kakem gričku, osobito če je ta izsekan ali celo popolnoma gol. Pa tudi v takem primeru se je bližati medvedu iz nasprotne strani kakor piha sapa, torej proti vetru, ker bi sicer medved, ki ima — kakor sem že povedal — jako dober nos, vsekakor takoj zapustil svoje ležišče in svoj brlog, čim bo ovohal človeka. Na smer vetra je treba pri zalazu medveda sploh jako paziti, mnogokrat še bolj kot pri zalazu srnjadi.

Na strel medveda v brlogu se je treba torej vedno temeljito pripraviti: pregledati je teren, kje in kod se bo mogoče ali najlažje brlogu bližati, preizkusiti je veter in njega smer in končno je treba ukreniti potrebno za obrambo proti eventualnemu medvedovemu napadu. Posebno kar se tiče lastne osebne varnosti je celo priporočati, da ima lovec, ki medveda zalezuje v brlogu in se mu bliža s puško v roki, svoje pomagače, ki naj ostanejo v primerni razdalji za strelcem ali pa še bolje ob strani tega, ki naj bodo pa vedno pripravljeni, da oddajo v kritičnem

trenutku na medveda svoj strel. Ti pomagači morajo biti seveda izvežbani lovci in previdni strelci, da v kritičnem trenutku ne streljajo vsevprek in s svojim lastnim nastopom ne spravijo v smrtno nevarnost svojega lovskega tovariša. Zalaz medveda v brlogu se vrši vedno brez psov, dobro pa je, če imajo lovčevi pomagači pri sebi kakega izučenega psa, ki se v slučaju sile ali nevarnosti zakadi na povelje v kosmatinca. Strelja se medved v brlogu vedno v glavo, da po strelu takoj obleži, in le če je strel v glavo vsled krajevnih ali drugih prilik nemogoč, naj se strelja od strani v prsa. Če medvedove glave ni mogoče razločiti, pač pa je dobro videti ostali njegov trup, bo previden lovec legel na trebuh, se pripravil na strel in zažvižgal, zakašljaj ali pa s kakim drugim šumom ali ropotom povzročil, da bo medved v brlogu dvignil glavo. Sicer pa ne bom popisoval vseh podrobnosti, ki bi prišle pri zalazu medveda v brlogu v poštev. Velja glede tega načina lova le kratko pravilo, namreč, da se je obnašati lovcu slično kakor pri zalazu srnjaka na paši in mu je imeti poleg tega v mislih tudi še lastno varnost in obrambo.

Glede prigona medveda samo kratko omenim, da je ta način lova mogoč le na medveda, ki se stalno zadržuje v kakem gozdnem delu in se drži vsak dan, ko zapusti ležišče in ko se vanj vrne, ene in iste stečine. V takem slučaju je treba dobiti gonjača — najboljši je kak poklicni lovski čuvaj — ki krajevne razmere in posebnosti medveda dodobra pozna, in temu gonjaču je prepustiti, da postavi strelca na stajališče ob stečini, sam pa nato gre in divgne medveda, ki bo prilomastil, kakor je pač navajen, po stečini mimo strelca. Najbolj primeren čas za tak lov bo pač koncem zime, ko se medved že prebudi iz zimskega spanja in se že pri najmanjšem šumu dvigne ter zapusti brlog. Če se tak lov posreči in če pride medved do strela ali ne, zavisi največ od gonjača in njegovega postopanja. Gonjač mora iti namreč proti v brlogu ležečemu medvedu, tako kakor bi šel po svojih opravkih v gozd. Najbolje je, ako žvižga, poje ali kašlja ter pri tem udari s palico tu pa tam nalahko po kakem drevesnem deblu. Na ta način pregnan medved bo brezskrbno in počasi zapustil svoj brlog in odkorakal po običajni dnevni poti proti strelcu in prišel temu prav pred puškino cev, dočim pa medved, ki je bil pregnan iz brloga s silo in z velikim šumom ali z vpitjem, gotovo ne bo držal privajene stečine, temveč bo urno odskočil in izginil v kako drugo stran ali smer.

V kočevskih revirjih prigon medveda iz že povedanih razlogov ni udomačen način lova na medvedjo zverjad.

Že iz tega, kar sem do sedaj povedal o lovu na medveda, jasno izhaja, da morajo biti strelci, ki se udeleže pogona ali hajke na to visoko kraljevsko divjačino, dobri in izvežbani lovci. Telesna jakost ni zadostna in tudi ni potrebna. Hladnokrvnost, prisotnost duha, osebni pogum in popolna sigurnost pri uporabi orožja, to so glavne lastnosti, ki jih mora imeti lovec, ki hoče sodelovati pri pogonu na medvede. Kdor teh lastnosti nima v polni meri, naj ostane rajši doma in naj ne hodi na lov na godrnjača, kajti bo le v napotje in v kritičnem trenutku kvečjemu v nesrečo svojemu lovskemu tovarišu.

Kakor pri zalazu medveda v brlogu je treba tudi pri pogonu na medvede ugotoviti najprej z gotovostjo kraj ali distrikt, v katerem se zadržuje medvedja zverjad, sicer je seveda brez dvoma pogon brezuspešen. Ugotovljeni distrikt je nato zasesti z zadostnim številom gonjačev in strelcev. Če teh ni v izobilju in na izbiro — kar se bo često pripetilo — je priporočljivo zasesti distrikt najprej v daljšem in večjem loku in šele potem krog zožiti, kajti podana je možnost, da se medved v ležišču dvigne in zapusti distrikt, preden so gonjači in strelci vsak na svojem mestu in preden se pogon prične.

Na Ruskem in v sedanji Poljski prirejajo pogone na medvede navadno in večinoma le pozimi. Ko zasedejo pod ugodnim vetrom strelci svoja stajališča, gredo gonjači — čim manjša je razdalja med posameznikom, tem bolje je — vsak na svoje mesto in napravijo loku podobno črto ter mirno obstoje. Nato naskoči nekaj prvovrstnih lovcev z ostrimi psi medvedov brlog in prepodi medveda iz brloga. Ako skuša uiti medved skozi črto gonjačev in to predreti, je naloga teh, da pritisnejo še bolj skupaj in zmanjšajo medsebojne razdalje ter da prisilijo medveda z vriščem, hrupom in eventuelno celo s slepimi streli, da se obrne in da zavzame smer proti strelcem in njih stajališčem. Stvar strelcev je, da se ne prenaglijo, da namreč ne streljajo na prevelike razdalje ali v špico od spredaj, kajti strelec, ki medveda ne pogodi smrtno, je v nevarnosti, da ga ta napade. Vsled tega ravna vsak lovec, ki stoji na stajališču, najbolje, ako pusti priti medveda v svojo neposredno bližino in mu prav od blizu požene kroglo v glavo med oči, če pa to ni mogoče, pa saj od strani v prsa, da medved obleži takoj po strelu mrtev.

Mnogo je lovcev, ki postanejo zelo nervozni, čim ugledajo divjad in se jim trese roka, ko pritisnejo puško k licu. Poznam lovskega tovariša, ki mi je pravil, da ga kar zbode v prsih in da mu skoraj hoče zastati srce, kadar zalezuje srnjaka in ga nenadoma zagleda pred seboj. Pri pogonu na medvede store

taki lovci in pa manj sigurni strelci najbolje, da puste, da pasira medved črto strelcev in streljajo nanj od strani šele, ko je to črto že prekoračil, kajti v tem primeru se slabo zadet medved ne bo zopet okrenil in strelca napadel, temveč bo bežal in drvel naprej v prvotni smeri. Če je bil medved samo ranjen in res strelca napade, tedaj je pa edino pravilno oddati na kosmatinca, ki se bliža pokonci hodeč, na kratko razdaljo še en strel. Tak strel naj se nameri v prsa. Paziti pa je pri tem na to, da ne zadene krogla prenizko, kajti dolga doli viseča medvedova dlaka rada lovčevo oko vara. Tudi pri strelu na medveda od strani je upoštevati dolgo pod trup visečo kosmatinčevo žimi podobno gosto dlako in pomeriti razmeroma visoko.

Svoje čase je bil po Kočevskem pogon na medvede običajen način lova na medvedjo zverjad. Bilo je takrat mnogo medvedov in je pogon navadno uspel, vedno seveda ne brez nesreče in se je celo zelo pogosto dogodilo, da je ranjen ali pa razjarjen medved napadel in objel bodisi kakega strelca ali pa gonjača. V novejšem času pa so pogoni na medvede popolnoma prenehali, kar je tudi povsem umljivo: število medvedov ni baš obilno in kdor ima medveda v svojem revirju, stori vse, da ga obdrži, ali pa če ga že hoče streljati, tedaj ga strelja ali sam ali ga pa odstopi v odstrel le svojemu dobremu lovskemu prijatelju, kajti medved je le medved in rekel sem že, da ga nima vsak revir kakor zajca.

Omeniti bi imel še, da so lovili prejšnje čase medvede tudi v pasti in v za to pripravljene jame, toda ker ta dva načina lova na medvede ne smatram za lovska, ju tudi ne bom popisoval. V poštev pa prideta sploh samo za tiste pokrajine, kjer je mnogo medvedov ali pa kjer napravlja medved vsled grabljenja in ropanja govedi, drobnice ali konj prebivalstvu občutno škodo.

Medved spada med najodličnejše reprezentante visoke divjadi in za vsakega pravičnega in poštenega lovca je gotova stvar, da strelja na medveda samo in izključno le s kroglo. Ne rečem, da se medved s šibrami ne more ubiti, toda streljanje medveda s šibrami ni samo nelovsko, temveč tudi mnogo bolj nevarno, kakor s kroglo, kajti prav s šibrami — in naj si bodo te še tako močne in debele — se medved kaj lahko samo rani in spravi v položaj, da s strelcem temeljito obračuna. S kroglo navadno zadeneš ali pa zgrešiš in če zadeneš, žival običajno pri priči obleži, ne more se pa tega reči glede šiber, kajti s temi zadeneš često samo na pol, namreč s par zrni in na tako mesto, ki za divjad ni smrtno nevarno in večkrat celo manj občutljivo, tako da žival pogosto že po nekaj dneh ali tednih okreva ali

pa celo po daljšem in večtedenskem hiranju v groznih mukah žalostno pogine. Žal, pa morem ugotoviti, da se je tudi po Kočevskem, osobito med podeželskimi lovci, v tem oziru celo v zadnjem času mnogo grešilo in znanih mi je nekaj primerov, ko je s šibrami obstreljen medved odskočil in pustil za seboj samo krvavo sled, po kateri je »junaški« strelec pa ves dan zaman iskal svoje trofeje.

Mnogo lovskih pisateljev, ki pišejo o medvedu, razpravlja tudi na dolgo in široko o tem, kakšna krogla je za strel na medveda najboljša in kateri kaliber je najučinkovitejši. Pridružim se v celoti glede tega vprašanja nazorom nadgozdarja Krementza, ki piše o tem:

»Vsakdo ima v tem oziru svoje mnenje, ki temelji često na izkušnjah glede puške, ki jo dodobra pozna in že dolgo stalno uporablja. Videl sem, da so rabili strelci pri lovu na medveda puške najrazličnejših kalibrov in z najrazličnejšimi izstrelki in priznati moram, da ni napravil noben kaliber name kakega posebnega vtisa, kar bi pa štel v dobro koncem koncev ne toliko sestavi in konstrukciji dotične puške in njenemu učinku kot pa strelcu samemu. Kdor je pri rabi svoje puške siguren in se je v pravem trenutku previdno in preudarno posluži, kdor se osobito pri lovu na medveda s strelom ne prenagli, temveč počaka, da pride zver na kratko razdaljo pred njega in ustreli potem hladnokrvno na pravo mesto, temu se pač ni treba bati, da mu bo krogla odrekla ali da ne bo imela zadostnega učinka. S kroglo malega kalibra sem ustrelil 25 večinoma zelo velikih in močnih medvedov. Pozneje sem bil vsled razmer prisiljen pri lovu na medvede uporabljati kroglo večjega kalibra, pa sem to zopet opustil in se vrnil nazaj k puški s kroglo malega kalibra. V takih in sličnih slučajih odloča moč navade, ki često prekaša to, kar je dejanski boljše. Ne morem zanikati, da povzroči močan kaliber pri divjadi večjo izgubo krvi in da je posledica tega hitrejša smrt, toda prav pri zvereh kakor je medved, ki ranjen človeka rad napade, to ne prihaja v poštev, kajti vsak strelec mora gledati, da medved takoj po strelu pade in obleži mrtev in to doseže tudi s kroglo malega kalibra, ako strelja mirno in zadene na pravo mesto.«

Zanimalo bi še morda tega ali onega lovskega tovariša, kakšno je številčno stanje medvedje zverjadi v kočevskih revirjih in koliko medvedov se povprečno ali približno na leto odstreli.

Kakor sem že povedal, postane medved sposoben za parjenje šele v četrtem letu svoje starosti in imajo medvedke navadno prvič mlade v petem starostnem letu in potem pa vsako

četrto ali kvečjemu vsako tretje leto. Iz teh razlogov in pa ker je število mladičev majhno, vsakdo na prvi mah lahko uvidi, da se plodi in množi medvedja zverjad izredno počasi in da je pač treba desetletij in desetletij, da se močno izstreljena medvedja pokrajina zopet popravi in glede števila medvedov opomore. Ker se iz revirjev, v katerih ni miru, medved rad tudi sam izseli — čeprav mu sicer življenje v njih glede hrane in drugih potreb prija — bo pač vsakomur, ki količkaj pozna kočevske gospodarske in prirodopisne razmere, jasno, da v naših šumah že tudi ne more biti bogve koliko kosmatincev. Govoril sem o tej stvari s tem in onim starim lovcem ali gozdarjem in sem slišal kaj različna mnenja. Nekateri cenijo število medvedov v kočevskih revirjih na petnajst, drugi celo na trideset itd. Po mojem mnenju je gotova stvar, da nad dvajset medvedov kočevski gozdovi ne premorejo in zato bi bilo tem bolj želeti, da se ta visoka divjad v bodoče izredno skrbno čuva in neguje.

Kar se pa tiče odstrela medveda, moram ponoviti to, kar sem že poudarjal, namreč, da je le malo lovcev, ki pridejo do strela na medveda zgolj slučajno in po srečnem naključju, ne da bi medveda krmili na mrhovišču in tam pripravili vse potrebno za njegov odstrel. Redno so odstrelili vsled tega v zadnjih letih po enega ali dva medveda le v samolastnih loviščih kneza Auersperga, dočim je padlo v občinskih loviščih, kjer medvedov ne goje in ne čuvajo tako sistematično, le po srečnem naključju nekaj komadov. Ker ima kosmatinec po Kočevskem svoj brlog in svoje stalno bivališče večinoma le v knezovih revirjih, je to tudi povsem umevno. V prejšnjih desetletjih, ko je bil lov na medveda tudi v knezovih loviščih še prost, je bilo ustreljenih seveda vsako leto po več medvedov. Tako kaže tabela odstrela medveda v knezovih loviščih, da je padlo leta 1798. osem kosmatincev, leto prej pa pet itd. Ko pa je leta 1889. prevzel pokojni knez Karl Auersperg kočevske gozdove v svojo posest, je prepovedal streljati medvede in tabela odstrela kaže, da potem celih deset let, torej do leta 1899. ni bil ustreljen v njegovih samolastnih loviščih niti en medved.

Preden končam svojo razpravico o medvedu, naj še kratko omenim, da nam daje medved glavno korist in hasek s svojim kožuhom. Njegova koža — seveda mora biti zimska — ima krasno gosto in izredno dolgo, lasem podobno dlako in je zelo dragocena. Uporabljajo jo na način, kakor perzijske preproge ali pa — osobito v severnih krajih — kot potniške odeje pri sankah. Užitno in okusno pa je tudi medvedovo meso in so posebno cenjene tace kot delikatesa. Medvedova mast velja kot zdravilno sredstvo.

Toliko o medvedu v kočevskih revirjih.

Po naših šumah pridno poje sekira svojo smrtno pesem in intenzivna eksploatacija kočevskih gozdov ogroža v svojem obstoju to redko visoko divjad, ki bo morda v par desetletjih tudi iz tukajšnjih prostranih goščav popolnoma izginila. V mnogih ozirih in ne samo iz lovskega stališča bi je bilo škoda.

(Nadaljevanje bo sledilo.)

Dodatek.

Povedal sem nekje v svojem članku o medvedu, da pozimi medved sploh ne deluje in da se ga vsled tega v zimskem času ne more privabiti na mrhovišče. Sibirski mraz, ki je v preteklí zimi zavladal po vsej Evropi, pa je letos tudi medveda predramil iz običajnega zimskega sna in ga prepodil iz njegovega zimskega brloga. Omenil sem, da si napravi medved svoj zimski brlog v kakem duplu, pod skalo ali pa v plitkem rovu, torej ne v kaki izraziti jami, ki bi bila globoko pod zemljo, kakor je pri jazbecih in lisicah. V lisičinah in jazbinah je tudi pozimi primerna toplota, dočim pa take ni v medvedovem zimskem brlogu, kajti ta ni pod zemljo, temveč na vrhu zemlje in se da često medved v tem brlogu enostavno zasnežiti. Ko je letos meseca januarja in februarja zavladal mraz, kakršnega že ni bilo desetletja in desetletja, in je brila burja in ledena sapa, da človeku skoraj ni bilo obstati na prostem, tedaj je vse živalstvo skrajno neprijetno občutilo ta izreden naravni pojav. Med srnadjo so mogli vzdržati mraz le močnejši kosi, dočim so šibkejši podlegli. Mraz in izredno visok sneg pa je uničil in ugonobil tudi mnogo ptic kakor tudi drugih koristnih in škodljivih živali.

V tem ledeno mrzlem času je tudi medvedja divjad mnogo trpela. Dasiravno ima medved na zimo močan in debel kožuh in pod kožuhom od jeseni nabrano tolščo, vendar mraza, kakršen je bil preteklo zimo, kljub nabrani tolšči in kljub debelemu svojemu kožuhu ni mogel mirno prenašati, temveč je moral zapustiti brlog in si je z gibanjem skušal oživiti svoje premrle ude. Opazilo se je vsled tega preteklo zimo po kočevskih revirjih nekaj izrednega, česar ne pomnijo niti stari izkušeni gozdarji in logarji, da je namreč kolovratila vsa medvedja zverjad kočevskih revirjev malone ves zimski čas okrog in da ni dremala in spala v svojih brlogih. Edini razlog temu je brezdvomno izredno hud mraz, kakršnega ne pomnijo niti najstarejši ljudje, kajti pričakovati bi bilo drugače, da bi medved vsaj vsled visokega snega ostal — kakor je bilo to vedno v njegovi naravi — v svojem brlogu. S tem pa, da se je kočevski medved preteklo zimo gibal v naravi in je kolovratil okrog po visokem snegu in da ni spal v svojem brlogu kakor druga leta, s tem je nastala zanj zopet potreba, da si poišče primerne hrane tudi pozimi, kajti telesno gibanje pospešuje prebavo in organizem, ki intenzivno deluje, mora dobivati tudi hrane. Ker pa je visoka snežena plast vsepovsod pokrivala zemljo in sploh vso naravo, medved po kočevskih revirjih pozimi ni mogel dobiti nobene druge hrane, kakor kvečjemu mesnate. Lovil in grabil je vsled tega, kjer je le mogel, drugo divjad, predvsem pa divje prašiče, katerih je pokončal in raztrgal — kolikor se je moglo opaziti — precejšnje število.

Izmed več primerov, ko je medved v preteklí zimi napadal in trgal ter žrl divje svinje, bom podrobneje opisal samo enega, ki je tolikanj značilen, ker jasno kaže, kako premeteno in prebrisano nastopa kosmatinec pri svojem roparskem poslu, kadar je potreben hrane in mu te okoliš, ki v njem biva, ne nudi v zadostni meri.

Knezov logar Arnold Mihič iz Podstenic je drsel letos meseca februarja s smučmi po svojem v varstvo mu odkazanem gozdnem kompleksu med vasema Podstenice in Smuka. Našel je ob nekem zasneženem potu polno dolgih črnih prašičjih ščetin in od tam dalje je peljala sled močne divje svinje navzdol v neko grapo. Zdrčal je po snegu v grapo in tam začuden našel med krvavim snegom samo nekaj ostankov divje svinje, namreč parklje in del hrbta, dočim je bilo poznati v snegu, da je močan medved pobil v grapi svinjo in jo na mestu požrl. Mihič je šel po svoji prvotni sledi iz grape na kraj, kjer je bil najprej našel prašičje ščetine in je ugotovil, da je medved naskočil svinjo dvakrat, da pa se mu prvi naskok ni posrečil, ker mu je svinja ušla. Zapomniti pa si je moral kosmatinec smer, v katero mu je napadena svinja odskočila, kajti — kakor je bilo poznati v snegu po sledeh — je napravil takoj nato strateško premišljen nov naskok na svinjo, ki se mu je docela posrečil: od mesta, kjer je bil svinjo najprej napadel, je krenil v nasprotno smer, kakor pa je bila odskočila svinja, jo je pa zopet nato v velikem loku — očividno hoteč preplašeno žival premotiti — prestregel v imenovani grapi, podrl na tla in raztrgal. Pokazal je kosmatinec s tem svojim dejanjem, da duševno visoko nadkriljuje parkljasti rod gozdnih ščetinarjev.

Slično kakor to svinjo, je napadel medved istega meseca v Podstenicah starega ranjenega merjasca, na Rogu pa požrl nekaj manjših kosov črne divjadi.

Zdelo se mi je potrebno, da dodam z ozirom na izredne posledice pretekle hude zime svojemu članku o medvedu teh par vrstic, iz katerih torej izhaja, da tudi prehud mraz dvigne kosmatinca iz njegovega zimskega brloga. — Pisec.

Kočevski kmetič tehta na roko pravkar ustreljenega medveda mladiča.

V. Herfort, dvorni preparator:

Zanimiva, ne povsem rešena vprašanja.

O starosti divjih petelinov.

Vsako leto imam priložnost, da v svojem laboratoriju ob številnih divjih petelinih proučujem, kako se razlikujejo po teži, barvi, dolžini, splošni velikosti, — in skušam dognati njih starost. Svoja opazovanja si zapisujem. S pomočjo nabranih podatkov sem sestavil diagrame. O zanimivih objektih pa sem napravil mnogo fotografskih posnimkov.

V prejšnjih časih je igrala za določanje starosti divjih petelinov njih teža veliko vlogo. Izkazalo pa se je, da teža ni merodajna. Petelin je namreč težji, preden prične rastitev; med rastitvijo pa izgubi znatno na teži. Isto se opaža za dobe paritve tudi pri sesalcih, n. pr. pri srnjaku, jelenu itd.

Važen faktor za določanje starosti divjega petelina pa je krepko zakrivljen, močan kljun, v katerem je pri posameznih, zelo starih komadih vrezan žlebič; ta žlebič se pričenja pri nosnici in se proti koncu kljuna polagoma izgublja. Pri več ali manj starih petelinih je žlebič bolj ali manj dobro razvit. Žlebič je po mnenju preparatorja zoološkega instituta v Halleju, g. Bleiela najimenitnejši znak starega petelina. Do tega prepričanja je prišel z opazovanjem nešteviln ih petelinov. O tem je pisal v strokovnem listu »Deutsche Jägerzeitung«, zv. 89, št. 12.

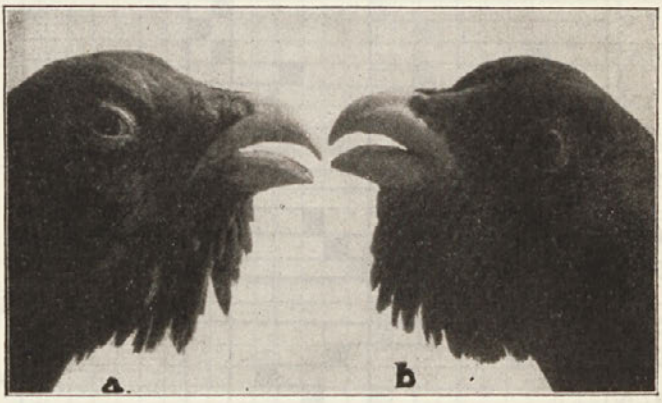
Najjačje žlebiče sem opazil na kljunih petelinov, ki sta jih ustrelila gg. Sterger in dr. Krejči. Kljun petelina, ki ga je ustrelil g. Sterger, kaže slika štev. 1 b. Petelin je bil ustreljen 6. maja 1928 na posestvu »Polsnik-Vržovnik« v občini Vuzenici, last Ljubljanske kreditne banke. Posestvo leži na Pohorju v nadmorski legi 700 do 900 m. Petelin je pel dobro in živahno, vendar se je vsako jutro prestavljal v bližino drugemu staremu petelinu, ki je stalno držal svoje mesto, sicer pa slabo pel, skoraj le »grgral«. (Slika 1 a, brez žlebiča). Zelo starega petelina, ki ima žlebič na kljunu, je ustrelil g. dr. Viljem Krejči 19. maja 1928 na Pokljuki v gozdovih Kranjskega verskega zaklada blizu Kranjske doline pod Debelo pečjo, gozd. oddelek 86 c. Tehtal je 4·07 kg.

Merodajna za cenitev starosti petelinov so tudi izredno široka repna peresa, 8 do 12 cm. Navadno ima petelin 18 takih peres, izjemno tudi 19 ali 20, kar je pač le igra narave. Število peres ni v zvezi s starostjo petelina, prav tako ne večje ali manjše bele pike ali lise v repnih peresih. Tudi popolnoma

črna repna peresa niso odvisna od starosti petelina, temveč so le različki brez posebnega pomena.

Iz navedenih dveh glavnih činiteljev torej lahko sklepamo, ali je petelin mlad ali star. Ne moremo pa — izvzemši enoletnike s kratkim repom — napovedati prav točne starosti po letih. To vprašanje še ni docela pojasnjeno.

Sicer bi nam mogle za merilo starosti služiti tudi različne dolžine posameznih petelinov, merjenih od kljuna do konca repa. Sigurno pa to sredstvo ni. Vendar se more sklepati, da je treba ceniti petelina z nad 93 cm dolžine kot starega.

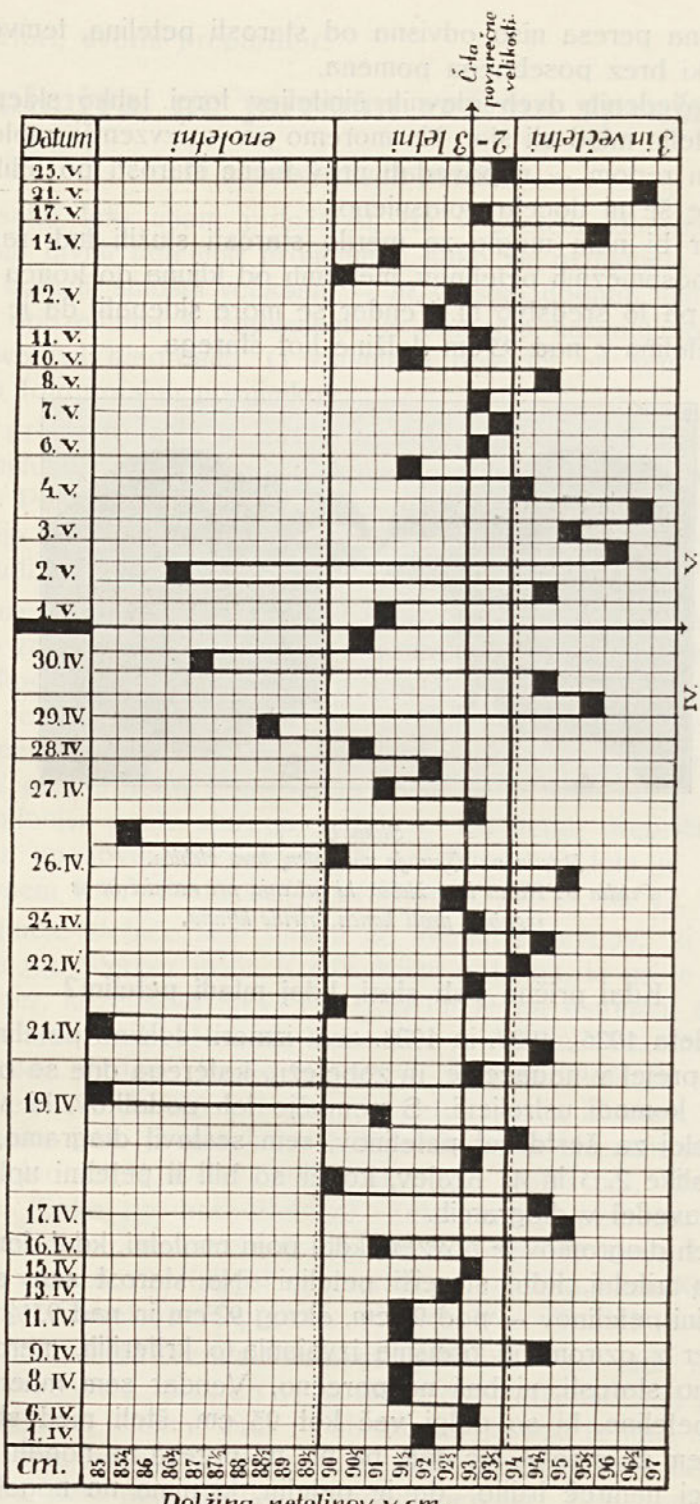

Slika 1.
Petelin a: Kljun je normalen, brez žlebiča.
Petelin b: Kljun ima žlebič, ki pričenja pri nosnici in se izgublja proti koncu krivine kljuna.

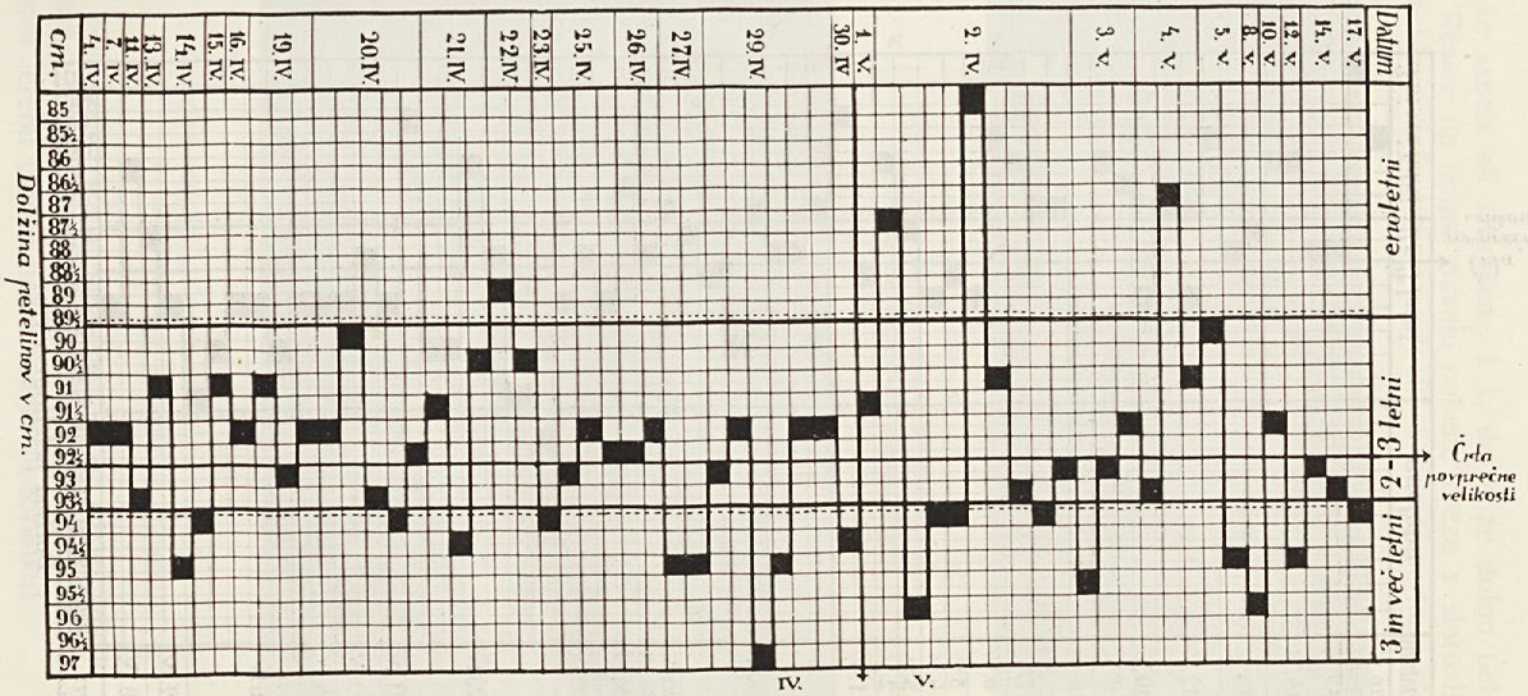
Kdaj pričnó peti stari, kdaj mladi petelini?

Za leta 1926., 1927. in 1928. sem izmeril dolžino petelinov, ki sem jih prejel v nagačenje, in zabeležil, katerega dne so bili posamezni komadi ustreljeni. S pomočjo teh podatkov, ki sem jih imel vselej za šestdeset petelinov, sem sestavil diagrame, ki jih kažejo slike 2, 3 in 4. Krajev, koder so bili ti petelini uplenjeni, nisem navedel v diagramih.

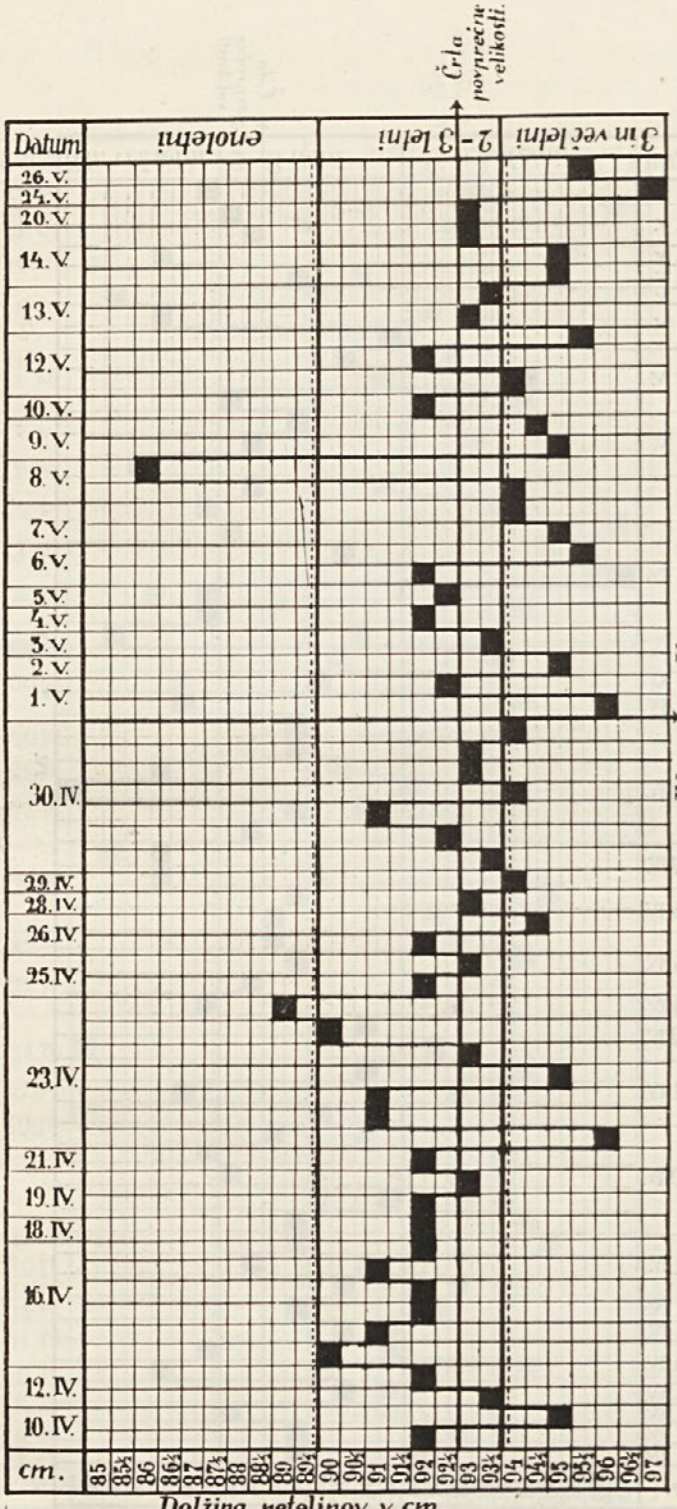
Iz teh diagramov je povzeti, kdaj pojo enoletni, kdaj domnevni dve- do triletni, kdaj starejši petelini. Na starost sem sklepal po dolžini petelinov — pod 90 cm, okrog 92 cm in nad 93½ cm —, kar sicer z ozirom na prejšnja izvajanja o kriterijih, merodajnih za oceno starosti, ni baš neoporečno. Vendar sem mnenja, da smem petelina, ki so dolgi več kot 93 cm, šteti med starejše, kakor sem že omenil. Ne dam pa nič na peresa na nogah. Nekateri lovci namreč trdijo, da je petelin, ki nima na nogah vseh

Slika 2.
Diagram o pojočih divjih petelinih z ozirom na dolžino petelinov, izmerjenih leta 1926.

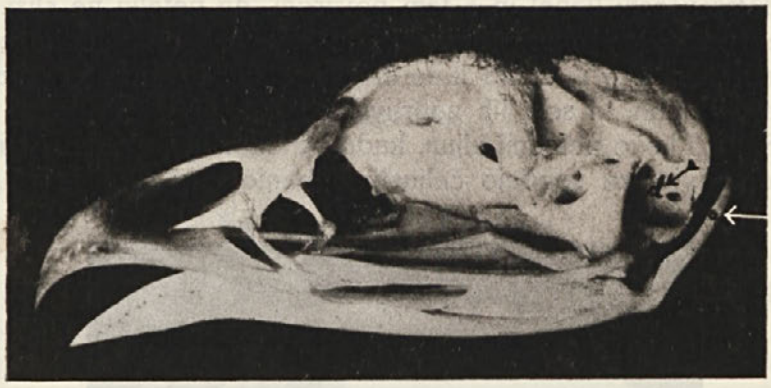
Slika 3.
Diagram o pojočih divjih petelinih z ozirom na dolžino petelinov, izmerjenih leta 1927.

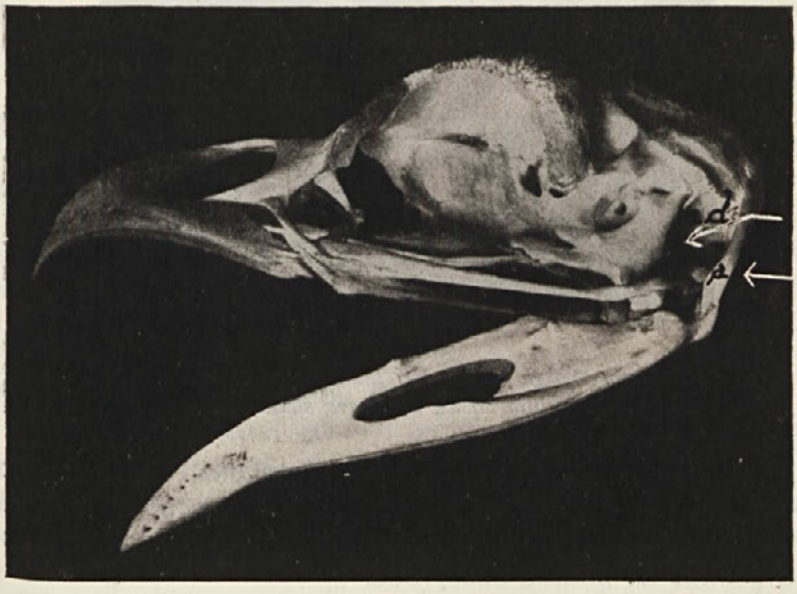
Slika 4.

Diagram o pojočih divjih petelinih z ozirom na dolžino petelinov, izmerjenih leta 1928.

resic, že »spet« ali »zbrušen«, t. j., da je že dolgo pel. Nimajo prav. Resice na nogah nimajo nobene zveze s starostjo, niti s petjem. Manjkajoče resice svedočijo o izmeni perja, o skubljenju.

Slika 5.
Okostje glave divjega petelina pri zaprtem kljunu.
a: okostenela mišica, d: ušesna votlina.

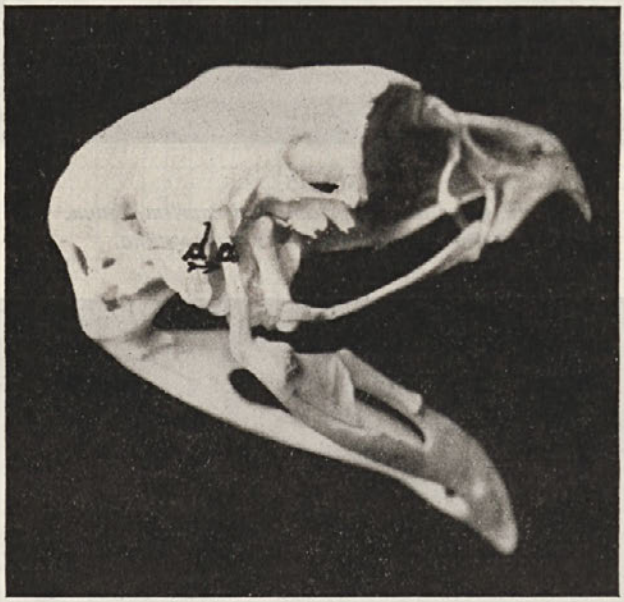
Slika 6.
Okostje lobanje divjega petelina pri normalno odprtem kljunu.
a: okostenela mišica, b: ušesna votlina.

To se prične pri vseh pticah na spodnjih okončinah in se konča na glavi, kar je mogel marsikateri lovec opazovati posebno pri gozdnem jerebu (nepopolnem črnem podbradku).

Ali je divji petelin gluh med petjem?

Splošno trdijo, da se pomakne okostenela mišica med petjem, ko petelin kljun odpre, tako daleč naprej proti ušesni votlini, da zastre ušesni kanal in s tem povzroči, da petelin ne sliši. Ta trditev pa ne odgovarja dejanskemu stanju, kar naj dokažem s slikami štev. 5, 6 in 7, na katerih je predočena lobanja petelina po fotografijah, ki sem jih napravil.

Slika 5 kaže petelinji kljun, kadar je zaprt. Okostenela mišica se dobro vidi za spodnjo čeljustjo lobanje.

Slika 7.
Lobanja divjega petelina pri čezmerno odprtem kljunu.
Okostenela mišica a zakriva sluhovod d.

Slika 6 kaže okostje glave pri normalno odprtem kljunu, kolikor to dopušča kožna vez med zgornjim in spodnjim delom kljuna. Okostenela mišica se je v tem stanju pomaknila naprej, ni pa zastrla ali pokrila sluhovoda.

Na sliki 7 je kljun čezmerno odprt; v tem položaju pride šele okostenela mišica na sluhovodno mesto in ga zastre. Tako pa se da odpreti kljun samo pri goli lobanji, dočim živ petelin tega sploh ne more napraviti. Okostenela mišica torej ne more motiti petelina, kadar poje.

Da petelin ne sliši ali slabo sliši med petjem, povzročajo gotovo druge okolščine: Mišice okoli sluhovoda nabreknejo vsled

napora in je sluhovod zaradi tega nekoliko omejen. — Na bobnič vpliva njegov lasten glas tako, da ne zaznava petelin drugih akustičnih učinkov; to se opaža tudi pri drugih živalih.

Kar se vida tiče, pa je bilo opazovano, da gleda petelin med brušenjem kvišku, zato takrat ne vidi, kaj se godi pod drevjem. Vendar pa kmalu zasluti izpremembo v okolici.

Dr. Janko Ponebšek:

Mišar ali kanja.

(Konec.)

Ako obiščeš jesenskega ali zimskega dne kako gatilsko delavnico, se ti nudi prav pestra slika. Ob steni se suše na podstavke pritrjene, že nagačene živali, večinoma ptice. Po mizah, stolih, klopeh, policah leže še popolnoma ali napol odprte živali, tudi v pretežnem številu ptice, le semtertja kaka lisica, podlasica, kak jazbec itd. Tu vidiš v lepi slogi in miru drugo poleg druge največje ujede ter manjše in najmanjše ptice, na pr. stržke, penice — take male ptice gatilec nerad gati — drozge, razne povodne ptice in močvirnike. Pri gatilcih vidiš navadno same redke živali, ker nagačevanje je dandanes drago; za drag denar si pa dá lovec nagatiti rajši kaj boljšega, kakor pa kaj navadnega, posebno ker te stvari rabi lovec za okrasitev svojih zasebnih domov, dasiravno bi bilo primerneje, če bi v ta namen porabil cvetlice, ker so pestrejše, kakor sesavci ali ptice. To živalstvu kvarno stran gatilstva je uvidel že odsek za varstvo prirode in prirodnih spomenikov, ko je predložil 20. januarja 1920 spomenico pokrajinski vladi za Slovenijo v Ljubljani, kjer je zarisal svojemu delu točen načrt (Glasnik muzejskega društva za Slovenijo v Ljubljani. I. let. 1919/20. B. Prirodoslovni del, 74).

Navedel sem nekaj glavnih napak našega lovstva, ki so po mojem mnenju vzrok, da se število naših živali, zlasti ptic, od dne do dne bolj krči. Obenem sem povedal tudi sredstva, ki bi vsaj omejila, če ne že popolnoma obrezuspešila zle posledice teh škodljivih dejanj.

Da bo pa slika o mišarju popolna, naj navedem iz Engelmanna le nekaj razlogov, ki govore našemu toliko preganjanemu mišarju v prid.

Mišar ni lovec v tem smislu, da bi letal za svojim plenom in ga napadal na odprtem polju, v zraku, marveč preži in čaka, da se mu žival približa, potem jo šele zagrabi in usmrti; je torej

znatno manj nevaren in zaradi tega tudi izdatno manj škodljiv, kakor so ujede, ki zasledujejo in love po zraku svoj plen. Pri preži potrebuje veliko manj spretnosti in okretnosti, kakor pa ujede sokolskega rodu, ker mu plen tako rekoč prileti že sam v kremplje; vendar se pa zato ne more reči, da bi bil len.

Mišar je najzanesljivejši travničar našega kmetovalca. Ponekod na miši polnih poljih mu zabijajo prečnice v zemljo, odkoder lažje preži in čaka na svoj plen. Znani dr. Floericke je preiskal čez 2000 želodcev ter dognal, da je po krivici preganjana ta ujeda, ki se ji vsak najmanjši prestopek v lovskih časopisih razblini na dolgo in široko.

Dostikrat so poskušali mišarja priučiti lovu na ptice, pa menda prav tolikokrat so se ti poskusi klavrno izjalovili. Da, tudi mišarja navduši stradanje do obupa. Prvega starega zdravega zajca še pobije, a drugega ne več. Lov na poljske jerebice mu pa navadno izpodleti. Iz tega se pač da sklepati na njegovo »grozno« škodo, ki jo povzroča divjačini. Kar za lov na ptice ni veliko prida, tudi ne more kdove kaj škodovati lovni perjadi.

Kakor mišar izpreminja barvo perja, enako različne so njegove duševne lastnosti; oboje seveda neodvisno drugo od drugega. Enako spremenljiv in različen je njegov splošni pojav in njegova splošna zunanjost: ta se obnaša leno, nemarno, dolgočasno, oni nasprotno je plemenit, strumen in pozoren.

Zanimivo je, kako se v jetništvu vzgojene kanje vedejo proti kačam. Z nestrupenimi si ne premišljajo veliko in jih kmalu odpravijo; nasprotno pa spoznajo iz prastare podedovane izkušnje gadovo nevarnost takoj, se našopirijo, poiščejo varen prostor, kamor sedejo in zasnujejo taktične načrte, kakor najbolje kaže, da včasih nepričakovano, nenadoma in spretno zgrabijo gada, da se z zlomljenim tilnikom ne more več braniti.

Mišar je pri nas, kjer je orel že zelo redek, edina večja ptica, ki nam nudi ob gnezditvi še nekaj estetičnega užitka, krožeč v špiralah nad valečo samico. In še ob to nedolžno veselje nas hočejo spraviti nasprotniki mišarja, ki je od dne do dne bolj plašen in se skriva pred svojimi zasledovalci.

*

Prvi in glavni namen tega spisa je, zagotoviti mišarju v novem državnem lovskem zakonu isto zaščito, ki jo uživa sedaj po zak. z dne 28. februarja 1922 (Urad. list št. 115/377), ki je je potreben

in vreden, kar morejo uvideti merodajni činitelji iz tega spisa, da ne bo tudi za mišarja prepozno, kakor smo zamudili že za planinskega orla.

Mimogrede omenim, da skušajo nekateri pregoreči nasprotniki mišarja v Nemčiji, kjer je še številnejši kakor pri nas, oropati še te zaščite, ki jo uživa, ter vprašujejo, če ne bi kazalo kaj ukreniti proti baje dokazani pomnožitvi mišarjev v zadnjem času. Odgovor se glasi ugodno za mišarja, da namreč po tem, kar se je dognalo, ni povoda spreminjati mišarjevega lovopusta (Deutsche Jäger-Zeitung, 92. zv. 127). Tako skrbe drugod za zaščito našega koristnega mišarja, čigar število se krči od dne do dne.

Tudi v nekem našem dnevniku so bile nedavno opisane »grozote«, ki so jih baje uganjali v pretekli hudi zimi sestradani mišarji nad nič manj sestradanimi poljskimi jerebicami. Že na str. 100. sem omenil, da je ob preletu nenavadno veliko mišarjev tudi po naših krajih, da ne bo kdo, ki jih je v tem času videl, hotel trditi, da so se mogoče kanje pri nas tako zelo razmnožile, da bi morda ne kazalo predlagati kakih izrednih ukrepov proti njihovi razplodítvi.

Ker se nam obeta nov enoten lovski zakon za vso državo in se bo zakonodaja v tej stroki za dlje časa ustalila, mislim, da bi ne bilo odveč, če v glavnih potezah orišem načrt, ki sem si ga napravil o uzakonjenju razmerja ptičje zaščite do lova, ker do te uzakonitve mora prej ali slej priti.

O tej stvari ima Slovenija dva veljavna, že večkrat navedena zakona, in sicer:

1. zakon o varstvu poljedelstvu koristnih ptic z dne 20. julija 1910, dež. zak. št. 27, in

2. zakon z dne 28. februarja 1922, Urad. list št. 115/377.

Naša zakonodaja je mnogo enostavnejša nego ona v Nemčiji, kjer je poleg državnega zakona nešteto raznih deželnih zakonov, ministrskih uredb, naredb itd., tako da se v tej zmedi nihče več ne spozna ter da imenuje dr. Leon Boxberger, veščak v tej stroki, bistvo nemškega prava o ptičji zaščiti »klobčič državopravnih, deželnopravnih in upravnopravnih določb, katerih časovno, krajevno in pravno veljavo vsako sodišče in vsaka upravna oblast drugače presoja« (Gefiederte Welt 1929, 25). O tem je, kolikor je meni znano, največ pisal Bruno Schweder, profesor na višji gozdarski šoli v Moravski Beli cerkvi. (Jagdwesen und Vogelschutz, Verhandlungen des V. internationalen Ornithologen-Kongresses, Berlin 1910, 1911, 775—795; prim. tudi ondi navedeno slovstvo.)

Zakonodaja Slovenije pozna samo

a) zaščitene ptice in

b) nezaščitene ptice, ki jih sme vsakdo, povsod in vselej streljati, odnosno pokončevati; zaščitenih ptic pa ne sme nihče, nikjer in nikdar streljati ali pokončevati. To glavno načelo bi se moralo v lovskih kartah na lahko viden način označiti z navedbo obeh cit. zak., da se more vsakdo, predvsem seveda imetnik lovske karte seznaniti z besedilom obeh zakonov, da ne bo ničevih, brezplodnih izgovorov, da mu zakona nista bila znana.

Spričo te zakonite enostavnosti tudi ne bo težko ugotoviti, katere razpredelke naj imajo izkazi o ustreljeni divjačini, zlasti izkazi o ustreljenih ujedah, ki so pa pri nas skoraj vse zaščitene.

Nezaščitene so izmed sov:

1. Kozača ali uralska sova (Syrnium uralense Pall.), izmed podnevnih ujed: 2. kragulj (Astur palumbarius L.), 3. skobec (Accipiter nisus L.), 4. kačar (Circaetus gallicus Gm.), 5. mali orel ali patuljak (Hieraaëtus pennatus Gm.), 6. ruski mišar (Buteo buteo intermedius Menzb.), 7. orlji mišar (Buteo ferox Gm.), 8. stepni orel (Aquila orientalis Cab.), 9. veliki klinkač (Aquila clanga Pall.), 10. mali klinkač (Aquila pomarina Brehm), 11. sokol morilec (Falco cherrug Gr.), 2 redka severna sokola lovca, ki se skoraj nikoli ne zaletita k nam, in pa 3 jastrebi, ki so pri nas zelo redki gostje.

Zaščitene ptice, ki jih ustrele, morajo v § 7. cit. zak. navedeni organi sproti naznaniti z navedbo krivca pristojnemu okrajnemu oblastvu, da ga po predpisih kaznuje. Izkazi o ustreljeni divjačini naj po mojem nemerodajnem mnenju imajo razpredelek za vrane, šoje, kragulje, skobce, in sicer za vsako vrsto poseben oddelek, da dosedanja nejasnost v tem pogledu popolnoma izgine. Želeti bi pa bilo, da se oglasijo o tem strokovnjaki, ki imajo dovolj praktičnega vpogleda.

Ker bo pa najbrž še precej časa preteklo, preden se izvedejo vsi nasvetovani ukrepi, meni Bruno Schweder, da ne bo kvarnega zastoja v zaščiti ptic, naj se: 1. Skrbi za dvig strokovne izobrazbe lovskega stanu, posebej lovskega osebja, na vsak način pa se naj uvedejo lovske izkušnje. 2. Šolski pouk v osnovnih (ljudskih, meščanskih in srednjih) šolah naj se raztegne na lovno živalstvo z vednim poudarkom naravozaščitnega načela. 3. Naj se z liste nezaščitenih ptic izločijo pojemajoče vrste in naj se uvrste med zaščitene ptice, n. pr. kačar, povodni kos, vodomec itd. 4. Ustanavljajo naj se po možnosti zavodi, ki pospešujejo in gojijo ideje prirodne zaščite in povzdige lovstva, ustanovitev lovnih svetov pri dotičnih ministrstvih. 5. Dokler ni državne zaslombe, naj si pomaga zasebna inicijativa z medsebojno podporo. 6. Med-

narodna vzajemnost je tudi na tem polju, kakor marsikje drugod, nujno potrebna.

Pri nas v Jugoslaviji opazujemo neko posebno malomarnost pri udeležbi na mednarodnih kongresih. Prepozno smo prišli menda na kongres v Luksemburg l. 1925. (Lovec 1925, 133—137), zoološkega kongresa v Budimpešti l. 1927. se naša država oficijelno ni udeležila; VI. mednarodnega ornitološkega kongresa v Kodanju l. 1926. tudi ne. Iz ravnokar prispelih razprav tega kongresa vidim, da se vrši VII. mednarodni ornitološki kongres l. 1930. v Amsterdamu na Holandskem. Zasebno zanimanje in udeležba na takih važnih skupščinah pač ne zadostuje, takih kongresov udeleževati se mora naša država oficijelno.

Dr. Janko Ponebšek:

Ferdinand Schulz — osemdesetletnik.

Znani gatilec in upokojeni asistent bivšega deželnega muzeja, g. Ferdinand Schulz, je izpolnil dne 1. maja 1929 osemdeseto leto svojega življenja. Rodil se je dne 2. maja 1849 v Št. Jerneju h. št. 11. Njegov oče je bil trgovec in tudi naš slavljenec je bil prvotno določen za trgovca. Izučil se je trgovine v Celju, pozneje je bil pomočnik v trgovini svojega brata v Novem mestu, dokler ni bil l. 1869. potrjen k vojakom in odslužil vojaštvo pri 17. pešpolku in pri cesarski telesni straži na Dunaju. Konec l. 1874. je slekel vojaško suknjo in z novim letom 1875 nastopil službo pri deželnem muzeju v Ljubljani pod kustosom Karlom Deschmannom, ki je dovzetnega in ukaželjnega uslužbenca uvedel v vse panoge muzejskega poslovanja. Meseca maja 1875 najdemo Schulza že pri mostiščih na Ljubljanskem barju. Pozneje je vodil samostojno do svoje upokojitve l. 1909. izkopavanja na Vačah, v Šmarjeti, v Roviščah pri Bučki, v okolici Kostanjevice, na Dvoru pod Žužemberkom, na Dobravi pri Tolstem vrhu, pri Kranju itd.

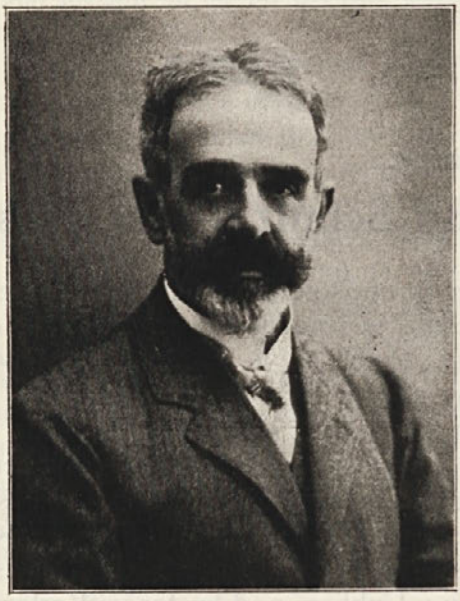
V Križni gori pri Ložu je našel kosti medveda brlogarja. Dvorni svetnik F. pl. Hochstetter z Dunaja je imenoval neko razpoko pri Križni gori po Schulzu (Schulzspalte).

Schulz je vodil izkopavanja mostišč, rimskih, merovinških in starin iz hallstattske dobe nad 35 let. Te uspehe je zapisoval Schulz sproti v dnevnik, od koder jih je potem Deschmann priobčeval po strokovnih časopisih in v domačih nemških dnevnikih,

tako da se Schulz ni nikdar udejstvoval v predzgodovinski stroki publicistično.

Neprimerno večje in važnejše uspehe kakor na polju prehistorije pa je dosegel Schulz kot gatilec na polju ornitologije. Praktični Deschmann je uvedel Schulza zgodaj v tajnosti gatilstva. Poleg g. Ivana Cofa v Kranju, ki je začel gatiti veliko kesneje kakor Schulz, nismo imeli v deželi razen teh dveh skorai nobenega gatilca. Ko je bilo naše lovstvo in ribarstvo na višku, je šlo vse živalstvo, ki so ga lovci postrelili in ribiči polovili, skozi Schulzove roke, ki je vse vestno sproti zapisoval. Kako

1849

1929

veliko je bilo število vsakovrstnih živali, ki jih je nagatil Schulz tekom let, naj izpričujejo tele številke: skupno število nagačenih živali presega 20.000, med njimi je bilo 2500 divjih petelinov, 50 vider, nešteto divjih mačk, 10 medvedov, štirje volkovi, ena hijena in en noj; za muzej je pa nagatil čez 800 živali. Ob smrti svojega učitelja Deschmanna l. 1889. je imel Schulz zbrano že vse gradivo za »Verzeichnis der bisher in Krain beobachteten Vögel«, ki je izšlo l. 1890. v »Mitteilungen des Musealvereines für Krain«. Tačas je bil Schulz edina merodajna osebnost v ornitoloških stvareh, ker je imel vse strokovno gradivo v rokah. Schulzovo ornitološko delovanje spaja ptičeslovje starejše, Deschmannove generacije z

današnjo mlajšo generacijo. Zaradi popolnosti pa moram omeniti, da je iz nekega nepojasnjenega naključja izpuščenih iz tega »seznama« troje ptičjih vrst, in sicer: 1. skovik, škratec, Zwergohreule, Scops Aldrovandi Willoughby; 2. plavi drozeg, Blaumerle, Petrocincla cyanea L., in 3. vizbec, mali strnad, Zippammer, Emberiza cia L., tako da je število ptičjih vrst, ki jih je opazoval Schulz, v resnici 271 in ne samo 269. Glede nahajališč teh treh ptičjih vrst, ki naj bi bila navedena pri vsaki vrsti, se Schulz ne more več natanko spominjati, ker je preteklo že skoraj 40 let; domneva pa, da je bila navedena pri skoviku ali škratcu »okolica Šmarne gore«, drugi dve vrsti pa sta bili brez navedbe nahajališča, ker sta obe pri nas precej redki, odn. plavega drozga pri nas sploh ni. V tem seznamu so razvrščene ptičje vrste tako, kakor sta jih razvrstila Viktor vitez pl. Tschusi-Schmidhoffen in Evg. Ferd. pl. Homeyer (ne: K. pl. Dalla-Torre) v II. letn. »Ornis« 1886. Slovenski nazivi so vzeti deloma po Freyerjevi izdaji iz l. 1842., deloma jih je dal Schulzu prof. Anton Drganc. Schulz je bil kot ljubitelj ptic član pri Društvu za varstvo živali nad 50 let ter se zanimal za vse sorodne panoge. Prvi je nabavil umetne gnezdilnice, potem krmilnice ter poskušal z naseljevanjem ptic. V teku let je nabavil v tujini in v škofjeloški okolici čez 86 vrst ptic (škorce, črnoglavke, kose, cikovte i. dr.) ter jih izpustil večinoma pod Tivolijem. Schulz je izumil neki poseben način gatenja rib. Za svoja izvrstna gatilska dela je dobil mnogo priznanj in pohval, na raznih razstavah pa obilno svetinj in odlikovanj, tako n. pr. odlikovanje z Grand prix i. dr. Po 35 letnem službovanju živi v pokoju v Spodnji Šiški, še krepkega zdravja in čilega duha, zlasti ima občudovanja vreden spomin. Želimo našemu osemdesetletniku še obilo srečnih in veselih dni!

Schulzovi ornitološki spisi.

1889. Schwarzer Storch (Ciconia nigra L.), brütend in Krain. Die Schwalbe, Mitteilungen des Ornithologischen Vereines in Wien, XIII., 373—374.

1890. Kuckuck im Grünspechtneste. Ornith. Jahrb., I., 181.

1890. Verzeichnis der bisher in Krain beobachteten Vögel. Mitteil. des Musealvereines für Krain, III., 341—362 (tudi v ponatisu).

1891. Plectrophanes nivalis in Krain. Ornith. Jahrb., II., 172.

1891. Numenius phaeopus und Limosa aegocephala in Krain. Istotam.

1891. Aberration von Hirundo rustica. Istotam, 255.

1892. Polartaucher (Colymbus arcticus) in Krain. Istotam, III., 34—35.

1892. Bienenfresser (Merops apiaster) und weißrückiger Specht (Picus leuconotus) in Krain. Istotam, 203.

1893. Bombycilla garrula. Mitteil. d. Ornith. Vereines in Wien, 17., 1893, 45.

1893. Haliaetus albicilla. Istotam.

1893. Notizen aus Krain (Plectrophanes nivalis L., Cygnus musicus Bechst., Scolopax rusticola L., Circus cyaneus L.). Istotam, 45—46.

1893. Aberration von Motacilla alba. Ornith. Jahrb., IV., 39.

1893. Otis tarda in Krain. Istotam.

1893. Bartmeise (Panurus biarmicus L.) in Krain. Istotam, 79.

1893. Tannenhäher (Nucifraga caryocatactes) auf der Wanderschaft. Mitteilungen d. Ornith. Vereines in Wien, 17. Jg., 191.

1894. Ornithologisches aus Krain (Recurvirostra avosetta, Urinator arcticus, Urinator septentrionalis). Ornith. Jahrb., V., 37.

1895. Verzeichnis der in Krain beobachteten Vögel vom Jahre 1890—1895. Mitteil. d. Ornith. Vereines in Wien, 19. Jg., 81—83, 103—104, 114—117.

1895. Ornithologisches aus Krain (Riedel ustrelil 9. maja 1895 Milvus regalis Cuv.). Waidmannsheil, str. 124.

1896. Ornithologisches aus Krain (Gyps fulvus Habl., Tetrao urogallus L., Lyrurus tetrix L.). Mitteil. d. Ornith. Vereines in Wien, XX., 84.

1896. Abnorm gefärbte Nebelkrähe (Corvus cornix L.). Ornith. Jahrb., VII., 119—120.

1899. Massenhaftes Erscheinen des Rotfußfalken (Erythropus vespertinus) im Jahre 1897 und 1899 in Krain. Istotam, X., 155—156.

1903. Ein Adlerbussard in Krain erlegt. Istotam, XIV., 63—64.

IZ LOVSKEGA NAHRBTNIKA

Dr. Zoričić — veliki župan!

Naši lovci in naša lovišča gotovo nimajo med brati Hrvati zvestejšega lovskega tovariša in vnetejšega pobornika za napredek lovstva, kakor je sedanji veliki župan zagrebške oblasti, gosp. dr. Milovan Zoričić. Ko so njegovi številni prijatelji, lovci in nelovci, zaznali meseca februarja, da mu je Njegovo Veličanstvo poverilo enako važno kot delikatno funkcijo velikega župana zagrebške oblasti, so soglasno vzkliknili:

»Končno vendar enkrat pravi mož — na pravo mesto!« In tako je!

Po svoji visoki, svetski naobrazbi, izredni inteligenci in strogi korektnosti, po svoji veliki marljivosti in občudovanja vredni ekspeditivnosti, končno po svoji družabni uglajenosti, finem taktu in konciljantnosti — je kakor rojen za tako visoko in odgovornosti polno mesto. In pri tem lovec z vsakim utripom srca! Poznajo ga starotrška lovišča, saj je bil pred leti član »Lovskega društva« v Starem trgu pri Ložu, poznajo ga Kamniške planine, pozna triglavsko pogorje itd. Lovsko pravičen do podrobnosti, odličen strelec, pozoren opazovalec in ljubitelj narave sploh, pri tem pa teoretsko-lovsko izobražen kot malokdo, ne le pri nas, nego tudi v tujini. To pričajo njegovi številni strokovni članki v »Lovačko ribarskem viesniku«, ki je postal tako odlična lovska revija, da bi bila lahko lovski literaturi celo večjih narodov v čast. Svoj organizatorični talent udejstvuje sedaj kot predsednik »Hrvatskog društva za gajenje lova i ribarstva« in »Saveza lovačkih društava za Hrvatsku in Slavoniju« in kot podpredsednik naše centrale »Središnje uprave« v Beogradu. Tudi načrt novega, enotnega lovskega zakona, ki bo, upajmo, prav kmalu uveljavljen, je z obširnim »Obrazloženjem« vred v glavnem delo našega dičnega lovskega tovariša dr. Zoričića, ki mu tem pótem pošiljamo — najkrepkejši lovski pozdrav!

† Alojzij Barle. Dne 23. marca t. l. se je nenadoma preselil v večna lovišča naš ljubljeni lovski tovariš g. Alojz Barle, okrajni gozdar v p.

Čvrst, star 57 let, je podlegel zavratni bolezni v par dneh.

Blagopokojnik je bil večleten odbornik ptujske podružnice S. L. D. Lovcem je bil s svojimi izkustvi in znanjem najboljši svetovalec. Užival je vsеobče spoštovanje in priljubljen je bil v srezu.

Na zadnji poti so ga spremljali v veličastnem sprevodu prijatelji in znanci, ki so prihiteli od vseh strani. Lovci so ga spremljali v lovski obleki in s salvo vzeli od njega slovo.

Dragi Lojze! Ko se narava probuja v novo življenje, si legel v hladen grob. Ni Te zadržalo bližajoče se petelinje petje, ne planina, odevajoča se v novo zelenje, niti krog Tvojih prijateljev. Vse vezi, tudi one, ki so harmonirale kakor strune v rokah mojstra, si na mah pretrgal. Ne! Volja Višjega je bila in tej si se pokoril, kakor se ji bomo tudi mi, ko nas pokliče v Tvoj krog.

Do tedaj bodi Ti lahek sen ob vznožju Urške gore. A. M.

Zapisnik IX. odborovne seje S. L. D. v Ljubljani, ki se je vršila dne 18. marca 1929 ob 20 v restavraciji pri »Slonu«.

Navzočni so gg.: dr. Lovrenčič, notar Hafner, direktor Zirnfeld, prof. Žmitek, Mladič, dr. Modic, ing. Tavčar, profesor Kremenšek, Rus, Turk, Malenšek, Justin, Zupan, Herfort, Tančič in Jelenc.

Opravičili so se gg.: Verovšek, Stepic in dr. Ravnihar.

Predsednik dr. Lovrenčič otvori sejo, konstatira sklepčnost, pozdravi navzočne ter preide na dnevni red:

Prof. Žmitek poroča, da se je vršila 15. marca 1929 seja Kinološkega sa-

veza, na kateri se je sklenilo, ustanoviti pasje zavetišče. Da se more ta ustanova uresničiti, je potrebno, da votira vsaka edinica 5000 Din kot prispevek. Brez dvoma bosta k akciji tudi mestni magistrat in oblastni odbor priskočila s podporo. Sprejeto.

Predsednik prečita nato spise o pritožbah zaradi kmetskih in volčjih psov, ki delajo po loviščih škodo, in predlaga, da se te pritožbe odstopijo gg. velikima županoma s prošnjo za primerne ukrepe v pravcu konkretnih nasvetov.

Prične se razprava o nevarnosti razdvojitve »Slovenskega lovskega društva«. Predsednik prebere načrt novega lovskega zakona, ki predvideva za vsako oblast samo eno lovsko udruženje in izrazi mnenje, da je treba društvena pravila, posebno zaradi ustanovitve lovske zbornice, ki bo imela svoj sedež v Ljubljani, prilagoditi novemu stanju. Poroča, da se je na občem zboru 1927 in 1928 sklenila delitev z ozirom na dve že obstoječi oblasti. Sedaj je pa situacija drugačna; na vidiku je, da se bo Slovenija združila v eno oblast. Zato predpogoj za delitev odpade. Predsednik poudarja, da se Maribor že danes smatra za sekcijo. To funkcijo in in naziv naj Maribor tudi nadalje obdrži.

G. Mladič predlaga sledeče: Na današnji odborovni seji naj se sklene, na prihodnjem občem zboru izjaviti, da stojimo pod predpogojem, da ostane Slovenija razdeljena na dve oblasti, načeloma na delitvi Slovenskega lovskega društva v dve sekciji in smo na zahtevo članov mariborske oblasti pripravljeni, na občem zboru dne 24. marca 1929 razpravljati o glavnih točkah in smernicah zagotovljene spremembe pravil in izglasovati končno reorganizacijo društva. Predložitev spremenjenih pravil se pa odloži do končne odločitve o upravni reformi, ko bo gotovo, ali bo Slovenija razdeljena na dve oblasti ali ne.

Že sedaj pa se naj sklene in predloži sprememba pravil, kolikor se tiče ustanovitve lovske zbornice. - Predlog soglasno sprejet.

G. dr. Lovrenčič prebere osnutek novih društvenih pravil, razmotriva §§ 10. in 11., nakar se sklene, da se lovska zbornica in sreski pododbori takoj pokličejo v življenje.

Odbor sklene predlagati, da se na občem zboru za odbornike izvolijo sledeči gg.: dr. Bevk, dr. Ivan Tavčar, Julij Koder in Filip Bizjak.

Društveni blagajnik g. Zupan poroča o proračunu za leto 1929.

Ing. Fr. Tavčar predlaga, naj se za medveda doseže lovopust. G. Mladič poudarja, da sedaj še ni umestno, da bi Slov. lovsko društvo pri oblasti interveniralo za lovopust medveda. G. Rus predlaga, da naj se intervencija zaradi medveda opusti. G. Hafner poudarja, da je dolžnost Slov. lovskega društva, da se za zaščito medveda resno zavzame. Za povračilo po medvedu napravljene škode pa naj se pridobi kaka zavarovalnica, katero naj bi Slov. lovsko društvo financiralo. G. dr. Modic predlaga, naj društvo stopi v stik z zavarovalnico, da se ugotovi, pod kakšnimi pogoji bi škodo plačala. Predsednik zastopa mnenje, naj bi za zaščito medveda Muzejsko društvo (odsek za varstvo prirode) pri oblasti nterveniralo. To intervencijo pa bi Slov. lovsko društvo izdatno podpiralo. Ker napravi medved na poljskih pridelkih občutno škodo, zlasti na koruzi, se sklene, da Slov. lovsko društvo ugotovi, kakšno škodo medvedi povzročajo letno.

Predsednik je mnenja, da naj se tudi jazbecu da lovopust, zato pa razširi odgovornost zakupnika za škodo po jazbecu. Nato se razpravlja glede izprememb lovopusta za srne, jelene, jerebice itd.

Notar Hafner predlaga, da se da kljunaču daljši lovopust, nakar se soglasno sklene izposlovati, da se streljanje kljunača od 1. decembra do 15. avgusta prepove. Sklenejo se še druge izpremembe.

Za delegata k sejam Kinološkega saveza se določita gg. notar Hafner in ravnatelj Malenšek.

Ker se nihče več ne oglasi k besedi, se zaključi seja ob ½24. Tajnik.

Zapisnik XVIII. občega zbora S. L. D., ki se je vršil 24. marca 1929 v restavraciji na glavnem kolodvoru v Ljubljani.

Dnevni red: 1. Pozdrav predsednika. 2. Poročilo tajnika. 3. Poročilo blagajnika. 4. Poročilo računskih preglednikov in glasovanje v absolutorij. 5. Volitev odbornikov. 6. Razprava o društveni reorganizaciji in sprememba pravil. 7. Samostojni predlogi. 8. Slučajnosti.

Predsednik dr. Lovrenčič otvori ob 10 redni obči zbor, ugotovi sklepčnost, pozdravi navzočne in izprosi vdanostno brzojavko Nj. Vel. kralju in kraljici.

Nadalje se spominja v letu 1928. umrlih društvenih članov ter pozove vse navzočne, da se v znak sožalja dvignejo s sedežev.

Opravičila sta se ravnatelj dvornih lovišč g. Plemelj in odbornik g. Mayer Karel.

Predsednik pozdravi g. nadsvetnika Mladiča kot zastopnika Slov. ribarskega društva in preide nato na dnevni red.

Tajnik poroča, da je štelo društvo koncem preteklega leta 3320 rednih članov in 132 ustanovnikov. Izven kraljevine je 30 društvenih članov. Društveno glasilo je bilo tiskano v 12 številkah, vsaka izdaja pa je izšla v 3500 izvodih.

Slovensko lovsko društvo vzdržuje sekcijo v Mariboru ter štiri podružnice, in sicer: Celje, Ptuj, Murska Sobota in Radovljica.

V tekočem letu je imelo društvo devet rednih in štiri izredne odborovne seje.

Finančni in gospodarski odsek je imel 17 odsekovnih sej.

Dne 26. novembra 1928 se je vršil shod v restavraciji Glavni kolodvor, ki je razpravljal o lovskih uredbah oblastnega odbora ljubljanskega.

Tajniško poročilo se soglasno sprejme.

Predsednik pojasni, da lovske uredbe oblastnega odbora niso postale zakon. Uredba o pobiranju 20% oblastnega davka je bila sicer objavljena, toda pravilnik ni še izdan. Z ozirom na minulo izredno hudo zimo, ki je bila za divjačino porazna, je upati, da bo g. komisar oblastne samouprave ta davek za letos ukinil ali vsaj olajšal. Zaradi tega omenjenega davka še ni plačati.

Predsednik prebere dopis g. komisarja oblastne samouprave ljubljanske, ki želi slišati mnenje Slovenskega lovskega društva zaradi zaščite divjačine ter poudarja, da je v zadevi zaščite dospel tudi dopis od g. velikega župana ljubljanske oblasti. Predsednik pojasni, da je glede zaščite divjačine sklepal že odbor na svoji zadnji seji in je v svrho zaščite divjačine predlagal izpremembe lovopusta.

Predsednik prebere nekatere točke načrta lovskega zakona ter poudarja, da so lovska udruženja stremila za tem, da se lov preuredi, in sicer v zakupni sistem za vso državo.

Zakupna doba je v novem lovskem zakonu predvidena na 12 let, samosvoja lovišča, ki nimajo preko 250 ha, bodo pripadala občinskemu lovišču. V tem oziru je tudi predvideno, da ne bo nikdo dobil lovske karte, ki ni član lovskega društva.

Društveni blagajnik poda poročilo o blagajniškem poslovanju v letu 1928., ki se soglasno sprejme brez ugovora.

V imenu računskih preglednikov poda višji geometer g. Avčin revizijsko poročilo, ki se glasi: Knjige so se natančno pregledale in so se vse vknjižbe primerjale s prilogami. Blagajniško poslovanje je v najizvrstnejšem redu, zaradi tega predlaga odrešnico odboru, blagajniku g. Zupanu pa še posebej zahvalo za njegovo vzorno poslovanje.

Soglasno sprejeto.

Ravnatelj g. Malenšek prebere proračun za leto 1929.

Predsednik dr. Lovrenčič poudarja, da ostane po proračunu članarina za leto 1929. ista, kakor v letu 1928., opozarja da bo treba misliti v bodoče na povišek članarine. Proračun se v celoti sprejme.

Višji sodni svetnik g. Mladič je mnenja, da je število lovskih čuvajev, ki so kot člani prijavljeni, mnogo previsoko; 30% čuvajev od celokupnega članstva je gotovo dvomljivih in je sum podan, da se neupravičeno prijavljajo kot lovski čuvaji v to svrho, da plačajo nižjo članarino. Potrebna bo v tem pogledu revizija. Sprejeto.

Volitev: Ker so v odboru štiri mesta prazna, je z volitvijo treba spopolniti odbor.

Predsednik imenuje skrutinatorjem g. Bahovca, trgovca v Ljubljani, in g. Galleta, notarskega kandidata v Ljubljani, ter odredi 5 minut odmora; razdele se glasovnice. Oddanih je bilo 65 glasov. Dobili so glasov: g. dr. Stanko Bevk 60, g. Filip Bizjak 51, g. dr. Ivan Tavčar 48, g. Gvido Bakarčič 42, gosp. Koder 33, g. Rebernik 12. Ker g. Bakarčič izjavi, da odborniškega mesta ne sprejme, so izvoljeni: dr. Stanko Bevk, dr. Ivan Tavčar, Filip Bizjak, Julij Koder.

Dr. Tavčar predlaga, naj ostali odbor obdrži funkcije še eno leto, da se med tem razčisti vprašanje reorganizacije. - Soglasno sprejeto.

Predsednik prebere samostojni predlog g. ing. Mirka Šušteršiča zaradi plagijatov v lovski literaturi. V debato o tej zadevi posežeta gg. Kapus in dr. V. Jeločnik. Sklene se naprositi predlagatelja, da svoj predlog konkretizira.

Kot naslednja točka pride na razpravo reorganizacija društva. Predsednik prebere dopis mariborske sekcije, ki zahteva, da se mora delitev društva v dve sekciji, ljubljansko in mariborsko, kakor je bilo svojčas sklenjeno, izvesti. V glavnih obrisih poda nato predsednik potek reorganizacijskega gibanja, obrazloži stališče odbora in prečita predlog g. viš. svet. Mladiča, kakor je bil sprejet na IX. odborovni seji. Po kratki debati, v katero posežejo gg. Zupan, Kapus in Bahovec, se sprejme predlog g nadsvetnika Mladiča, da se delitev društva v dve sekciji izvede, če ostane Slovenija tudi po novem zakonu o upravni reformi razdeljena v dve oblasti; sicer pa ostane društvo enotno; pravila naj se izpremene le v toliko, kolikor je to potrebno glede lovske zbornice in pa sreskih pododborov, ki naj štejejo po pet članov. Predsednik nato prečita relevantne izpremembe pravil, ki se v celoti sprejmejo.

G. blagajnik Zupan sproži vprašanje lovskega doma. Zadeva se odstopi finančnemu odseku v proučitev.

G. nadsvetnik Mladič načne vprašanje dotacije »Zelenega križa« iz društvenih zabavnih prireditev; društveni blagajnik pojasni, da se steka v blagajno »Zelenega križa« 10% čistega dobička in priporoča, naj bi se pri društvenih prireditvah oziralo tudi na sklad, ki ga je treba zbirati za lovski dom.

Ker se nihče več ne oglasi k besedi, zaključi predsednik ob 12½ obči zbor.

* Tajnik.

Pripomba: »Slovenec« je 28. marca 1929 objavil poročilo o občem zboru S. L. D. Pisal je tudi to-le:

»Glede samostojnega predloga nekega člana, da so se opazili v društvenem glasilu »Lovcu« dobesedni prevodi iz tuje literature brez navedbe dotičnega avtorja, je sklenil obči zbor, naj vsak član, ki bi kaj takega zasledil, opozori urednika, predlagatelja pa naproša za konkretno sporočilo.«

Da bi bili sotrudniki glasila »Lovec« za dobe mojega urejevanja objavljali prepisane stvari brez navedbe virov, ni ugotovljeno. Šivic.

Kdo trpi škodo, ki jo je letošnja zima prizadela loviščem? V številki 12. dunajskega tednika: »Allg. Forst- und Jagdzeitung« je objavil Dr. H. Haerdtl daljšo razpravo, v kateri obravnava gornje vprašanje s pravniškega stališča na temelju obstoječe zakonodaje: lovskih zakonov in splošnega državljanskega zakonika. Ne moremo se spuščati v zanimive podrobnosti te razprave, niti je ne moremo kopirati brez dovoljenja cit. lista. Navajamo le zaključek, ki pravi, da je po predpisih po tej škodi prizadet le za-

kupnik lova, ki nima pravice, da bi od zakupodajalca izterjal kako povračilo. — Tudi pri nas bo tako! Ing. A. Š.

Streljanje kljunačev ob spomladanskem spreletu. V 12. številki lednika »Wiener Allg. Forst- und Jagdzeitung« je bil zanimiv članek o spreletu kljunačev. Rečeno je v njem, da postajajo kljunači vedno redkejši, da njih sprelet ni več tako obilen, kakor je bil prejšnja desetletja. Vzroki tega pojava so raznovrstni. Med drugimi se omenjajo: napredujoča civilizacija, močno zasledovanje sljuk v južnih pokrajinah, streljanje na spomladnem preletu.

Že dolgo se razpravlja v krogih lovskih strokovnjakov o tem, ali je streljanje kljunačev spomladi lovski pravilno ali ne. Soglasna so bila mnenja, da je treba tako zvano grmarjenje (buširanje) na spomlad brezpogojno opustiti, ker se pred psom dviga tudi mnogo sljuk-samic, ki jih zadene strel in se s tem ovira gnezditev sljuk, ki je bila v naših hribovskih krajih že večkrat opazovana, odnosno ugotovljena. Lova ob samem spreletu na spomlad pa ne obsojajo tako zelo, ker da so že pred vojno (n. pr. D. J. Ztg.) dokazali, da je med kljunači, ki jih ob tem preletu postrelijo, 70% samcev. Če se torej lov ob preletu izvršuje v zmernih mejah, se po zatrdilu cit. članka ni bati, da bi kljunače iztrebili. Ing. A. Š.

Kormorani. Letošnjo zimo so se pojavili v naših vodah precej redki gostje. Bili so kormorani. Že 23. januarja 1928 je ustrelil g. Fr. Bele, davčni uradnik v Novem mestu, na Krki malega kormorana (Zwergscharbe, Carbo pygmaeus), ki je pri nas dosti bolj redek kot pa črni morski vran (Kormoranscharbe, Phalocrocorax carbo), katerih je bilo letošnjo zimo več ustreljenih, in sicer pri Brežicah na Savi 17. nov. 1928 (samica), 3. marca na Ljublj. barju (samica), 19. marca pri Kostanjevici na Krki (samec). Prvega je ustrelil g. Zagodé iz Brežic, drugega g. J. Sedej iz Ljubljane, tretjega g. Jordan iz Kostanjevice.

Ta ptica ni tako zelo redka, kot so poudarjali časopisi, temveč pride v naše kraje posamič med selitvijo. Več jih je v Podonavju, dalje tudi v Afriki, glavna njena domovina pa je vzhod, namreč Indija, odnosno Kina. Herfort.

Zimska raca. Dne 10. marca 1929 je ustrelil g. dr. Premrou pri Litiji za naše kraje zelo redko zimsko raco (Eisente, Harelda glacialis Leah), in sicer samca. Zadnji komad je bil ustreljen na Cerkniškem jezeru leta 1858. in se nahaja v ljublj. muzeju. Ta je samica. Morda je ustrelil do letos še kdo drugi te vrste raco, kar mi ni znano.

V. Herfort.

Par opazk glede prib na Dolenjskem. Med vasema Mala Loka in Škovec v občini Velika Loka na Dolenjskem je mala dolinica, po kateri teče potoček »Župnica«, kateremu daje vodo par vrelcev, ki imata pozimi bolj toplo vodo, kar spričuje travnik, ki se razprostira na obeh straneh potočka, ki je tudi pozimi navadno brez snega in ledu in ima zeleno travo. Na tej kopnini se oglašajo pozimi različne vodne tice in druge, in si iščejo tu v travi hrano. Tako opazujejo tu večkrat divje race in divje gosi in posebno še pribe, kakor so jih tudi v letošnji strašni zimi vso zimo, ko ni bilo skoraj nikjer nič kopnega. Posebno so opazili vso letošnjo zimo večkrat pribe, ki so tu posedale in iskale hrano po travniku. Videli so jih včasi po par skupaj, pa tudi v večjih jatah, po 5 do 10 in celo po 15 do 20. Okoli svečnice pa so tudi eno ustrelili. Naj omenim še, da pravijo tu pribam »morska lastovica«. I. Š.

Kdaj je bil ustreljen zadnji jelen v Gorjancih. »Slov.« z dne 22. marca, št. 68. je priobčil v dopisu iz Št. Jerneja na Dolenjskem med drugimi novicami tudi, »da ima g. Albert Jordan iz Draškovca tudi zanimivo lovsko trofejo: veliko rogovje jelena šestnajsteraka, težkega 10 kg,« ter dostavlja: »Ustreljen je bil 3. septembra 1823 in je bil zadnji svojega rodu v Gorjancih.« I. Šašelj.

Kaj je s pegami, ali se ti letos niso nič pojavili v naših krajih, kakor pred nekaj leti v hudih zimah. Kakor je takrat poročal »Lovec«, so jih videli v mnogih krajih? So menda pač slutili, da smo imeli letos tudi na jugu izredno hudo zimo in da si ne bi bili dosti, ali nič prebrali. I. Šašelj.

Nepričakovan srnjak. Februarja meseca je bilo, ko so moji tovariši izpustili na stotine strelov na razne povodne ptice, zlasti divje race. Tudi divje gosi, katere so si v tej hudi zimi hotele odpočiti svoje trudne ude in se okrepčati z našo sladko in čisto vodo, niso našle pravega miru. Ta posebna človeška narav jim še v tem težkem življenjskem boju ni dala miru ter jih je zasledovala v še tako mrzlih in težko prehodnih dneh. Dnevno so me obveščali o uspehih in me silili, naj se tudi jaz pridružim in pri tem izkažem svojo spretnost v streljanju. Njih doživljaje bi bilo dobro zapisati in precej lovcev bi jih z veseljem čitalo.

Ko sem sedel pri topli peči, so mi uhajale misli na dneve v juliju in avgustu, v katerih je moj idealni lov na srnjaka v travi in na klic. Verz »Gora je moj dom, zanjo živel bom...« mi je bil dostikrat v mislih, ko sem stopal po rebru Racne gore in v premišljevanju, kje in kako se srečava z že znanim mi rogačem in kakšno bo najino svidenje. Sem namreč ljubitelj zalezovanja. Na čakanje me ne pripravi zlepa in kadar se hočem tudi temu posvetiti, mi ne da miru radovednost, kaj delajo moji drugi znanci na drugih krajih. V takih mislih navadno zapustim čakališče in hajd na ogled. Razume se, da taka naglica ni dobra. Največkrat sem v takih slučajih površen tako, da nimam časti svojega poznanca niti videti, kaj šele ga občudovati, ali celo zalezovati. Zadovoljiti se moram z njegovim skokom, ki sem ga čul z laza v goščavo in nato z lajanjem tam.

Komu ne ostane v zlatem spominu srečanje z lepim, močnim šesterakom ali celo osmerakom? Je kje pisec, ki bi mogel izliti na papir občutke sreče in radosti srca ob pogledu na srnjaka v pravi strelni bližini? To si more predstavljati edino lovec, ki stremi za tem, da pride v tak ugoden položaj in ki ima res pravo veselje in užitek s takim lovom. Tudi sem prepričan, da imamo vsi pri takem doživljaju vsak svoje posebnosti. Meni na primer je največji užitek srečanje s srnjakom, vrednim odstrela, s katerim se še nikdar nisva videla in ki sva se našla prav nepričakovano. V naslednjih vrsticah hočem na kratko opisati tak pripetljaj.

Bilo je dne 7. avgusta, zame najboljši dan na klic. Že prejšnji dan sva se s čuvajem Janezom domenila, da se odpraviva popoldne. Takoj po obedu se začnem pripravljati, kajti hotel sem v koči prenočiti in ob treh sva z Janezem že na potu. Da ne pozabim še na tretjega spremljevalca, to je psa fermača, brez katerega bi mi bil tak lov polovičarski in ki mi je že več srnjakov našel, katere bi bil sicer moral pustiti segniti. Ob šestih sva v gozdu, kjer se nama dozdeva, da bi moral biti v bližini srnjak. Poiščeva primeren prostor in začnem piskati. Ker je minul čas, v katerem bi moral srnjak že priti, se napotiva dalje. Nekaj sto korakov hoda me Janez prisili, da zopet zavzameva prostor in on začne piskati. Pes je bil pred menoj kakih 15 korakov in ko je opazil, da sva si izbrala prostor, je takoj tudi on legel kake tri korake pred menoj. Puške nisem imel pripravljene, ker se nisem nadejal srnjaka in ako bi tudi prišel, je še vedno dovoli časa, da si jo pripravim, kajti mnenja sem bil, da star srnjak šesterak pride le zelo počasi in previdno, o čemer sem se pozneje prepričal, da ni vselej tako. Ko čuvaj tako kliče, slišim skoke in preden si morem pripraviti puško, že stoji srna kakih 10 korakov pred menoj in roke so mi obslonele na puški, ki mi je visela ob vratu. Srna se pa lepo bliža s svojim »jev« psu in meni. Od psa ni bila niti dva koraka in ni

mogla razločiti, kaj je pred njo. Medtem mi je takoj šinila misel v glavo, da je mogoče tudi srnjak v bližini in da bo sedaj gotovo prišel, posebno, ker srna neprestano bleja. To blejanje in stezanje vratu proti nam trem in vsakemu še posebej, mi je izvabilo smeh, ki ga nisem mogel zadržati. To je srno osupnilo in pregnalo. Po odskoku sem videl, da bežita dva kosa, eden na levo, drugi na desno, od katerih je desni začel na vso moč lajati.

Takoj sem bil na jasnem, da je za srno prišel še srnjak, katerega z Janezom nisva opazila prej, ker sva bila zaposlena s srno. Kaj sedaj? Križala sta se dva pogleda in kakor po večurni debati so bile obeh misli eno —, da treba klicati naprej. Mogoče pride srnjak nazaj iskat srno in najin klic ga bo premotil.

Sedaj šele sem vzel puško, naravnal na kroglo in nategnil ušesa. Pri tem sem opazoval psa in dozdevalo se mi je, da nateguje nos popolnoma v nasprotno smer, ne tja, kamor je odbrzela srna. Tudi pok suhega dračja mi je prišel na uho. Še par trenutkov in res zagledam v isti smeri nad grmovjem previdno hojo kosa srnjadi. Takoj sem ugotovil po glavi in previdni hoji, da se nama bliža močan srnjak. Srce mi je začelo biti, posebno, ko se pokaže poleg res močnega srnjaka še prekrasno rogovje, katero me je še bolj omamilo. Preden dvignem puško, me še posebej opozori notranji glas: »Dobro pomeri!« Nato že krepko drži roka kopito in le kot šivanka leži svetla pika na srnjakovem plečetu in — pok —. Srnjak se vrže v zrak in nato v skokih navzdol, pes pa za njim. Že sem mislil, da sem zgrešil, a se mi misel ojunači, ko opazim, da ga pes dohituje in da ga bo vsak čas podrl, kar se je v oddaljenosti kakih 100 korakov tudi zgodilo.

Janez je bil kmalu pri njem in mi je zakričal: »Krasne roge ima.« Krogla je dobro zadela in kmalu je izdihnil. Naprej nisva lovila, čeravno sva bila namenjena, da ostaneva čez noč v koči. Doma ga stehtava čistega in brez pljuč in jeter. Z rogovjem je tehtal 25½ kg.

Ponosen sem na rogovje. Pogled nanje mi oživi spomine na lepe lovske užitke. Lar-vi.

O beličnosti ali albinizmu — redki prikazni v živalstvu. Pred tridesetimi leti sem se mudil nekaj dni v prestolnici Hrvatskega — v ponosnem Zagrebu. Med drugimi zanimivostmi me je mikal tudi bogati muzej hrvatskih dežel. Oglasil sem se pri ravnatelju, zdaj že pokojnem Spiridionu Brusinu. Učenjak me je prav prijazno sprejel ter določil enega muzejskih uradnikov, da me vodi po mnogoštevilnih muzejskih zbirkah, ki so sad dolgoletnih opazovanj in vztrajnega nabiranja v hrvatskih pokrajinah se nahajajočih objektov iz živalstva, rastlinstva in rudninstva. V zoološkem oddelku, kjer se vrsti živali za živaljo, je stal na visoki omari pav — Pavo cristatus — z razprostrtim repom. Bila je to lepa figura in to tembolj, ker je bila žival popolnoma bela. Dotični uradnik, ki je opazil moje začudenje, ko sva prišla do tega preparata, je pristavil, da je ta eksemplar eden njihovih najdražjih in najredkejših zakladov, ki ga skrbno čuvajo, kajti le malokateri malih in velikih muzejev se more izkazati s takšno izredno redkostjo.

V mariborskem muzeju je nagačena snežnobela podgana — Mus rattus, ki ima svojo posebno zgodovino. Pred leti sta mi jo prinesla dva dečka in jo ponudila za majhen denar. Podgana je bila najbrž že prej udomačena, ker je bila pri nas čisto krotka. Prišla je na klic, se vsedla na krilo in splezala na rame. Priljubila se je zelo moji ženi, ker je bila prijazna in zelo snažna. Sedela je na zofi na zadnjih nogah, a s prednjimi se je neumorno snažila in popravljala dlačice. Ako je dobila kakšno jed, je istotako sedela na zadnjih nogah in držala v prednjih kostanj, korenje ali kaj sličnega in neumorno

pridno glodala. Nič ni ponesnažila ali poškodovala. Sama je šla v svojo kletko in potrpežljivo čakala, dokler je nismo izpustili. Bila je lepa in pametna živalca, samo njen dolgi rep jo je spominjal na njeno gnusno sivo sestro, drugače bi bila krasotica. Na žalost moje žene sem jo zaradi pomanjkanja prostora nagačil in jo zdaj občudujejo obiskovalci mariborskega muzeja v Cankarjevi ulici.

Tukaj naj bo omenjeno, da sta se nahajali med drugim v zbirki Rajmunda Pichlerja, meščana v Mariboru, bela šoja — Garrulus glandarius — in naša stara znanka gozdov, veverica — Sciurus vulgaris — popolnoma bela. Že ti dve živalci sta me tako mikali, da sem večkrat obiskal tega zbiralca in si do slednjega ogledal zbirko ter jo tudi z marsikaterim zanimivim komadom iz naših gozdov in livad spopolnil. Ta zbirka je bila za naše razmere tembolj pomembna, ker je vsebovala vse vrste rac, ki živijo stalno v okolici Maribora ali pa se selijo jeseni, pozimi in spomladi skoz te kraje in se ustavijo na Dravi, v njenih postranskih strugah, ribnikih in mlakah Ptujskega polja. Po smrti Rajmunda Pichlerja je prišla ta zbirka v druge roke in se zdaj nahaja v Framu pri Mariboru. Veliko zadoščenje bi imeli prirodoslovci, če bi to lepo kolekcijo nagačenih ptic in štirinožcev pridobil kakšen znanstveni zavod Slovenije, da bi se trajno ohranila, drugače se bo s časom porazgubila, ker bodo prišli posamezni eksemplari v različne roke in se tako raztepli v razne kraje. Razni ljubitelji narave in strokovnjaki so svoj čas obiskali Rajmunda Pichlerja in si ogledali njegove nagačene ptice in sesavce. Sodba vseh je bila, da ima zbirka veliko znanstveno vrednost ter da so nekatere izmed ptic vzorno nagačene.

V muzeju v Mariboru se tudi nahaja eksemplar rumenega strnada, Emberiza citrinella L., ki ima redko barvo. Je to samec, ki je nepopoln beličnik, ker je njegovo perje, ki je znano rjavoprogasto in rumeno, v vseh delih bledičasto. Ustreljen je bil ta strnad v septembru 1908 v Dobrovi pri Konjicah, kjer se je na strniščnem polju nahajalo celo krdelo in je strelec takoj opazil izredni komad.

Dne 8. oktobra 1928 je bil v lovišču odvetnika dr. Milana Gorišeka v Št. Lenartu v Slov. goricah ustreljen fazan samec, krepka, lepa, dobro rejena žival, ki je osupnil strelca, ko je vzletel in koj tudi padel. Ima nenavadno dolg rep, katerega dve najdaljši peresi sta beli, samo skrajni konci imajo navadno barvo. Vsa druga krajša peresa repa imajo še pristno barvo fazana samca. Popolnoma bel je nad repom, prav tako pod repom. Izpod navadno barvanega perja trebuha mu deviško gledajo stegna, ki so snežnobela, kar da živali prav čedno, slikovito barvo. Golenice, kremplji in nohti so navadno sivkastorjavi ali rjavoroženasti, tukaj snežnobeli. Istotake so ostroge, ki so kratke in tope, znak, da je žival še mlada. Gornji del hrbta je deloma bel, deloma bakrenordeč, pleča popolnoma bela. Prsa in trebuh imajo navadno barvo. Lepa pa sta glava in vrat. Zelenokovinasta barva vrata se je tu spremenila v belo, prav tako na glavi, ki je čisto bela. Gola koža okoli očes je velika in živordeča. Pernata pega za očesom je na desni strani črna, na levi pa bela. Gornja čeljust kljuna je rjavkastorumena, a konec popolnoma bel, spodnja čeljust pa zamazano bela. Žival je v tej barvi prav lepa, slikovita, vendar nenavadna ter mora opazovalca proste narave še posebno zanimati. Slična je bila samica, ki je bila lani v istem lovišču ustreljena in ki je popisana v »Lovcu« 1928, januarska številka, str. 29. Zanimiv slučaj, da se je v enem in istem lovišču dobila samica delno belična in leto pozneje samec iste barve.

Prirodoslovci smatrajo takšen pojav, če nastopa pogostoma, kot degeneracijo in kot vzrok te parjenje v najožjem sorodstvu.

Naj bo še tukaj pripomnjeno, da se najdejo v dobro zasedenih fazanskih

revirjih tudi popolnoma beli fazani, seveda kot velika redkost. Lovci jih zovejo kakerlaki. Ptice v tej barvi so posebno lepe in se občuduje najbolj takšen samec s svojimi živordečimi obrobki očes. Ant. Godec.

Uspehi na kožnem sejmu. Dne 25. in 26. marca t. l. se je, kakor je bilo napovedano, ponovil kožni sejem v Ljubljani. Blaga je bilo celo za 30% več naprodaj, kakor ob glavnem sejmu meseca januarja t. l. Lisic je bilo več nego tisoč komadov. Kvaliteta je bila nekoliko slabša, zato so bile cene vobče nekoliko nižje. Provenijenca iz vse države, posebno iz Slovenije, Hrvatske, Bosne, Dalmacije. Ponudenega blaga pa je bilo še vedno manj, nego se ga je zahtevalo. Blago se je kupovalo za porabo v državi, deloma je šlo v Avstrijo, Češkoslovaško, Italijo, Nemčijo in na Angleško. Za lepo blago je bilo posebno zanimanje, predvsem za gorske lisice, kune zlatice in belice, dehorje, divje mačke, bele podlasice. Za polšje kožice pa ni bilo nobenega povpraševanja.

Dosegle so se sledeče cene: Lisice, gorske, za prvovrstno robo 470—650 Din, tako zvane glave 710 Din; lisice, poljske, prvovrstne 450—580, glave 650, kune zlatice 1550—1760, kune belice 855—1030, dehorje 260—305, vidre 800 do 950, veverice 11—14, jazbece 51, zajce, divje 21, domače 2.25, mačke, divje 185—250, domače 14—16, podlasice, bele 80—120, rjave 11.50, krte 2, srne 12.75, gamse 25, rise 900 Din. Divja koža.

Nagrade. Veliki župan mariborske oblasti je odobril na predlog nekaterih sreskih poglavarjev kot priznanje za posebno vestno in uspešno vršenje službe v cilju zatiranja divjega lovstva v letu 1928. nagrado sledečim orožnikom: Komandirju orož. stanice v Slovenski Bistrici Francu Schlichu 200 Din, komandirju orož. stanice v Sv. Lovrencu na Pohorju Antonu Troppu 200 Din, žand. podnared. Gvidonu Zorenču v Slov. Bistrici 400 Din, žand. kaplaroma Svetozaru Miličeviću in Petru Dimitroviću orož. stanice Gardinovec vsakemu po 400 Din, komandirju orož. stanice v Podčetrtku Rudolfu Lešniku 300 Din, žand. nared. III. kl. Antonu Zupanu in žand. kaplaru Janezu Medvedu orož. stanice Črni vsakemu po 300 Din.

Za lovski dom je daroval g. Bogdan Žilič ob priliki nekega zasebnega slavja 1000 Din. - Iskrena hvala!

*

Tekmovalno streljanje bo priredilo S. L. D. v Ljubljani ob binkoštnih praznikih, **dne 19. in 20. maja 1929.**

Spored streljanja ostane v splošnem isti, kakršen je bil leta 1927.

Spored s tekmovalnimi pogoji bodo interesirani mogli v kratkem naročiti pri društvenem tajniku v Ljubljani, pri mariborski sekciji S. L. D. in pri vseh podružnicah. Na dan streljanja bo spored na razpolago pri blagajniku na strelišču.

KINOLOŠKE VESTI

Mednarodna razstava psov.

Jugoslovenski kinološki savez (J. K. S.) v Ljubljani priredi s svojimi člani: Slovenskim lovskim društvom (S. L. D.), Klubom ljubiteljev ptičarjev (K. L. P.) in njegovimi podružnicami v Beogradu, Novem Sadu in Mariboru, Klubom ljubiteljev brakov (K. L. B.), Klubom ljubiteljev športnih psov (K. L. Šp.), Klubom ljubiteljev jamarjev (K. L. J.), Klubom ljubiteljev brakov-jazbečarjev (K. L. Bj.) in Kinološkim klubom v Zagrebu, dne 19. in 20. maja 1929 v prostorih Ljubljanskega velesejma II. mednarodno razstavo psov vseh pasem pod Najvišjim pokroviteljstvom Nj. Vel. kralja Aleksandra I.

Predsednik razstave: Dr. Ivan Lovrenčič, predsednik J. K. S. in S. L. D.

Vodja razstave: Franc Urbanc, podpredsednik J. K. S. in predsednik K. L. P.

Njegov namestnik: Dr. Josip Cepuder, predsednik K. L. Šp.

Gen. tajnik: Emil Zajc, odbornik J. K. S., podpredsednik K. L. Šp. in vodja rodovne knjige.

Blagajnik: Ivan Zupan, blagajnik J. K. S. in S. L. D.

Živinozdravniški preglednik: Ivan Pestotnik, ravnatelj Mestne klavnice.

Poslovalnica razstavnega odbora: Ljubljana, Miklošičeva cesta 20, telef. 2779. Tja se naj naslavljajo prijave, dopisi in vse druge informacije glede razstave.

Razstavni pogoji.

1. Razstava je priznana od Fédération cynologique internationale v Bruxelles-u in od Kynologenverband-a, Wien. Razstavijo se lahko psi vseh pasem in iz vseh krajev, poleženi pred 1. septembrom 1928, ravno tako psice z legli, starimi manj kot dva meseca. Psi ptičarji, španjeli, jazbečarji, braki-jazbečarji, barvarji, dobermani, nemški ovčarji, terrierji vseh vrst, doge, hrti, pinčerji, bokserji in buldogi smejo biti razstavljeni le, če imajo veljavne rodovnike.

Veljavni so le rodovniki, poverjeni po J. K. S. ali kaki inozemski kinološki organizaciji, ki stoji z J. K. S. v reciprocitetnem razmerju. Psi, ki so sicer čistokrvni, pa so lastniki zgubili njih rodovnike, se pripuste na razstavo le tedaj, če dosežejo pri ocenjevalcu, ki je avtoriziran po J. K. S., najmanj prav dobro oceno zunanje oblike. Tem pogojem mora zadostiti vsak pes že v času prijave.

Izključeni so vsi bolni psi, naravno tudi psice, ki se love. O izključitvi radi bolezni odločuje navzočni razstavni živinozdravnik-preglednik, ki mora preiskati vsakega psa, preden pride na določeno mesto.

2. Vsak prijavljeni pes mora biti v času prijave last razstavljalca. Prijavnice in razstavni pogoji se dobe v Poslovalnici, Miklošičeva cesta 20. Tja je treba poslati izpolnjene prijavnice in prijavnino najpozneje do 5. maja 1929.

Prijavnina znaša za vsakega psa v splošnem ali mladinskem razredu po 10 Din; za vsak nadaljnji neobvezni razred ne glede na število psov posameznega lastnika pa še 20 Din. Za prijave, dospele po določenem roku, se plača dvojna prijavnina, prekesno prijavljeni pes se ne objavi v razstavnem katalogu.

Psi, poleženi v času od 1. januarja 1928 do vštetega 31. avgusta 1928, se morajo prijaviti v mladinski razred, vsi drugi pa v splošni razred. Ta dva razreda sta obvezna. Poleg tega pa prijavi lahko vsak razstavljalec svoje pse v sledeče neobvezne razrede:

a) Razred skopč: dva psa iste pasme enega ali različnega spola.

b) Razred skupin: najmanj trije psi iste pasme in iste psarne ne glede na spol.

c) Razred trop: najmanj šest psov iste pasme in istega lastnika.

Vsi prijavljeni podatki morajo biti točni in resnični. Kadar je prijavnik v dvomu, naj zapiše »neznano«. Čistokrvni psi se smejo prijaviti le z onim imenom, s katerim so vpisani v kaki priznani rodovni knjigi. Kdor navede v prijavnici vedoma napačne podatke oz. ne poda zahtevanih, zgubi pravico do vsake nagrade ter se lahko izključi od te in vseh nadaljnjih razstav.

Kot vzreditelj velja lastnik psice v času njene oplemenitve. Vodstvo razstave sme odkloniti psa brez navedbe razlogov, njegov sprejem pa potrdi s potrdilnico in navedbo številke razstavnega mesta. Oboje dobi razstavljalec vsaj en dan pred začetkom razstave.

Izvršena prijava velja obenem kot brezpogojno priznanje razstavnih pogojev. Prijava je nepreklicna in se prijavnina ne vrne pod nobenim pogojem.

3. Razstava se otvori dne 19. maja 1929 ob 10 in traja do 18 naslednjega

dne. Pred njenim zaključkom ne sme brez izrečnega dovoljenja razstavnega vodstva nihče odstraniti psa, mora pa to storiti dne 20. maja 1929 med 17. in 18. uro. Ta dan ob 18 prencha nadzorstvo razstavnega odbora nad psi. Kdor odpelje psa trajno pred zaključkom razstave, plača 100 Din.

4. Pse je treba pripeljati na razstavni prostor 19. maja 1929 najpozneje do 9. Vsakdo mora prinesti s seboj potrdilnico s številko razstavnega prostora.

Vodstvo razstave ne prevzame nikakega dovažanja ali prepeljavanja oz. odvažanja psov, ki prispejo z vlaki. Vsak pes mora imeti dober ovratnik in močno verižico. Popadljivi in hudi psi morajo biti kot taki označeni že v prijavnici, da se jim odkaže poseben prostor. Imeti morajo nagobčnike.

Odstranitev psov z razstavnega mesta za več kot 10 minut je dopustna le med odmorom, to je med 12. in 14. uro in od 18.30 do 19. ure. Razstavljalci, ki jamčijo, da pripeljejo drug dan psa zopet na razstavni prostor vsaj do 8 in položе vadij v znesku 30 Din za vsakega psa, smejo vzeti svoje pse s privoljenjem razstavnega odbora dne 19. maja 1929 ob 19 čez noč seboj, če se izkažejo kot lastniki psa. Kdor vzame svojega psa z odkazanega mesta brez dovoljenja vodstva, temu sme vodstvo odreči pravico do vsake nagrade.

5. Vodstvo razstave bo skrbelo za vsestransko nadzorstvo psov, ne prevzame pa v ostalem nikakega jamstva, n pr. za pobeg, pogin itd. Za škodo, povzročeno po razstavljenem psu, jamči razen krivca tudi lastnik psa.

Psi bodo razstavljeni na suhih, zračnih in pokritih prostorih. Za prehrano psov bo oskrbljeno. Iz napisov bo razvidno, kje in po kaki ceni se bo dobivala hrana. Kdor želi prehrano svojih psov, naj sporoči to obenem s prijavo.

6. Če želi razstavljalec prodati razstavljenega psa, mora to željo označiti na prijavnici ter navesti ceno, ki se nato objavi na razstavišču in v preglednici. Kinološki savez dobi 10% kupnine, če se pes proda tekom razstave.

7. Vstopnina za enkratni obisk razstave znaša 10 Din, za šolsko mladino v skupinah pod vodstvom učiteljev pa 2 Din za osebo. Brezplačen vstop imajo le razstavljalci ali njihovi pooblaščeni namestniki.

8. Red vzdržuje razstavno vodstvo, kateremu se mora vsakdo brezpogojno pokoriti, ker se sicer odstrani iz razstavišča. Nepokorni razstavljalci izgube razen tega pravico do ev. nagrad.

9. Razstavišče se zapre ob 19 zvečer, po tej uri do 8 drugega dne je dovoljen vstop le vodstvu.

10. Psi se dele v dve veliki skupini. I. skupina: lovski psi, II. skupina: nelovski psi, kakor je razvidno iz razporeda pasem.

Presojevalni krogi so sledeči:

I. Ptičarji, španjeli in barvarji.
II. Braki in braki-jazbečarji.
III. Jamarji.
VI. in V. Športni psi.

Vsak razstavljalec mora sam skrbeti za to, da bodo njegovi psi pravočasno pred sodniki v presojevalnem krogu.

11. Ocena psov se prične 19. maja ob 10. Psi se ocenjujejo v obveznih razredih (mladinskem in splošnem razredu) samo po zunanjosti, in sicer:

oblika odlična (modra pentlja),
„ prav dobra (rdeča pentlja),
„ dobra (rumena pentlja),
„ povoljna (zelena pentlja),
„ zadostna (bela pentlja).

Psi z rodovnikom, ki so last v J. K. S. včlanjenih razstavljalcev in dobe oceno »odlično«, prejmejo posebne ovratnike kot specijelno nagrado J. K. S. in kot trajen ter viden znak svoje odlične ocene.

V poljubnih razredih tekmujejo skupine med seboj in se prizna lahko po ena prva, ena druga in ena tretja nagrada v vsakem teh razredov.

Izid ocene v obveznih razredih se razglasi takoj, v poljubnih pa naslednji dan ob isti uri in z istočasno razdelitvijo daril. Kdor ne prevzame darila osebno, temu se dopošlje na njegov naslov in stroške. Pri sprejemu darila se mora vsak razstavljalec izkazati s potrdilom vodstva, da so bili njegovi psi dopuščeni k razstavi.

12. Častna darila smejo dobiti samo čistokrvni psi, posebna tudi drugi.

13. Ocenjevanje se bo vršilo po mednarodno priznanih pasemskih znakih in brez uporabe prijavnic, vendar smejo vprašati sodniki v dvomljivih slučajih pri vodstvu razstave in razstavljalcu psa za potrebna pojasnila.

Sodniki so upravičeni napačno v kak razred prijavljene pse premestiti v pravi razred in jih tam oceniti, če dotični razred še ni bil presojan. Prepozno v pravi razred ali brez krivde razstavljalca prekesno došli in v prijavnici nezaznamovani psi se smejo oceniti naknadno, če so njihovi sodniki še prisotni, nimajo pa pravice do daril.

Ocena po predsedstvu ali vodstvu razstave je nedopustna.

Če manjkajo sposobni tekmeci za kako darilo, se to ne odda. Ako izgubi nagrajeni pes po izvršeni oceni pravico do nagrade, jo sme dobiti pes dotičnega razreda in pasme, ki prihaja po svoji oceni za njim v poštev.

V krogih sodnikov se ne sme nahajati nihče razen sodnikov, ocenjevalcev, pripravnikov, zapisnikarjev, rediteljev in vodnikov psov.

14. Vsaka nedostojna in neupravičena kritika na račun sodnikov povzroči izgubo vseh priznanih daril in odstranitev iz razstavišča.

Ugovori proti razsodbi so nedopustni; le pri formalnih, slučajnih ali namenoma napravljenih napakah in očividni krivici je pritožba dopustna, vložiti pa jo je treba z jamščino 100 Din v 6 urah po izrečeni oceni. Ako se izkaže pritožba kot neupravičena ali neumestna, zapade jamščina v prid razstavne blagajne.

Pritožbo sme vložti le razstavljalec sam. O njej razsodi razstavno vodstvo sporazumno s sodniki, odnosno s predsedstvom Jug. Kinološkega Saveza. Če sodniki niso več navzočni, izbere vodja razstave za rešitev pritožbe dva priznana poznavalca dotične pasme. Po izrečenem sklepu, ki se prijavi pritožitelju na njegovo pritožbo, ne sme sprejeti vodstvo razstave nikakega morebitnega ugovora več.

15. Prirediteljі razstave si pridržujejo pravico do izpremembe glede sodnikov.

IZ RIBARSKE MREŽE

Okuženje rakov v jezeru pri Podpeči. Pri Podpeči je majhno jezerce, v katerem je bilo mnogo rakov. Koncem leta 1927. so poginili nenadoma vsi raki; poginulih so našteli okrog 10.000.

Jezerce ima podzemni odtok, ki se odteka pod javno cesto, ki drži iz Podpeči in prihaja na dan kot »Jezerski graben« na severni strani omenjene ceste pri hiši I. Mazija, p. d. Joškovca, ter se izliva na barju v Ljubljanico. Jezerce je imelo še drug odtok, ki je pa bil prav neznaten. Ta odtok je severozapadno od jezerca, južno od gori omenjene ceste, zapadno od Mazijeve hiše na parceli št. 399/1, k. o. Jezero. Na tej parceli je pronicala skozi skalovje voda iz jezera, toda le neznatno. Spomladi leta 1927. pa so začeli vaščani razstreljevati in odkopavati to skalovje, tako da je začela voda iz jezera izdatneje odtekati. Vaščani so napravili od teh skal tudi kanal, globok 40 do 50 cm, ki se odteka v Jezerski graben. Po razstreljevanju in odkopavanju skal

je padla vodna gladina jezera za 30 do 40 cm. Lastnik jezera trdi, da je dobilo jezero s tem novim odtokom živ stik z Ljubljanico in da se je iz Ljubljanice razširila v jezerce račja kuga. Zaradi tega zahteva od vaščanov, ki so napravili ta nov odtok, znatno odškodnino. Vsekakor je zanimivo, kako se bo spor končal. Predvsem bo treba seveda z biološko preiskavo Ljubljanice preizkusiti, ali je v Ljubljanici sploh še račja kuga.

Ljubljanica zamrznila. Februarja 1929 se je pripetilo, česar niti najstarejši Ljubljančani ne pomnijo: Ljubljanica je zamrznila. Ob bregovih Ljubljanice se je sicer napravila že početkom februarja razmeroma debela in široka ledena plast, vendar pa je bil glavni tok po sredi brez ledenega oklepa. Že v nedeljo, dne 10. februarja pa se je pričela vlegati na vso Ljubljanico tanka ledena mrena in začudeni Trnovčani so dva dni nato zapazili, da je zamrznila vsa Ljubljanica od Trnovskega pristana navzgor. Zamrznil je tudi Gruberjev prekop do zatvornice in vsi dotoki Ljubljanice razen Gradaščice. Zamrznili sta tudi Iščica in Iška ter vsi mali potoki in prekopi na Barju. Led je bil debel do 30 cm. Da je Ljubljanica zamrznila, pomeni za Ljubljano in okolico dogodek, ki bo še dolgo ostal v spominu prebivalstva. Led tudi splošno ogroža ribarstvo, ker ne dopušča, da bi se voda prezračila.

Ribe — žrtve zime. Pod tem naslovom je sporočal »Slovenec« z dne 23. marca, št. 69, tole: »Letošnja huda zima je v mestnem kopališču v Paliču pri Subotici povzročila veliko škodo. Preko zamrznjenega jezera so vso zimo vozili s konji z ene strani na drugo. Ko se je led otajal, so se pokazale velike množine mrtvih rib. Enako je bilo opaziti v vseh potokih, ki se stekajo v to jezero, polno zmrznjenih rib. Stari ljudje pripovedujejo, da so zmrzovale ribe v jezeru in potokih pred 40 leti, ko je vladala tamkaj prav tako huda zima, kot je bila letos.« Tako v Subotici in njeni okolici. Kaj pa pri nas v Sloveniji? Opazil sem v Temenici, ki teče tu mimo, da je letos manj rib, kakor jih je bilo druga leta, kar pa ni čudno, vsaj je bil letos na njej v najhujši zimi led debel 30—40 cm.

I. Šašelj.

Ozimice in Bohinjsko jezero. Oblastni odbor v Ljubljani je naročil iz inozemstva večje število iker ozimic (koregonov). Zarod teh rib bo vložil v Bohinjsko jezero. Ozimice so, kakor znano, salmonidi, podobni lipanu, nimajo pa črnih točk kakor lipan, tudi nimajo šarene hrbtne plavuti nego običajno hrbtno plavut kakor ostale ribe. Ozimica je važna gospodarska riba, ki se hitro množi in ima meso izborne kakovosti.

Huda zima in ribe. V Nemčiji so nekateri manjši potoki zamrznili do dna; zaradi tega so vse ribe pomrle. Ljudje so zapazili pod ledom stoječe, na dno primrzle postrvi.

Veliki somi v Krki. Dne 23. januarja 1929 je prinesel Anton Vrtačič, ribič grofa Margherija od Sv. Petra (okraj Novo mesto), v Ljubljano k tvrdki »Ribi« več velikih somov, ki jih je ujel v Krki. Največji je tehtal 33 kg, ostali pa 15 do 20 kg. Krka je sedaj izredno čista in majhna, tako da se vidi v njej vsaka riba.

Somi so bili precej razmesarjeni in se jim je videlo na prvi pogled, da jih je ribič zabodel z ostmi. Obžalujemo, da je pri nas lov z ostmi še vedno dovoljena; prosimo pristojna oblastva, naj že vendar enkrat urede ribarsko-policijske predpise v Sloveniji. Slovensko ribarsko društvo se je tekom zadnjih let že opetovano obrnilo na oblastva radi preureditve predpisov; vršila se je preteklo leto tudi anketa, pri kateri so sodelovale vse slovenske ribiške organizacije, a oblastvena uredba še vedno ni izšla.

Šarenka v ribnikih. Šarenke uspevajo izvrstno v ribnikih, če so v ribnikih tudi ob vročih poletnih dneh pro-

stori, kjer se voda ne segreje preko 15 do 17° C. To velja osobito za globoke ribnike, ki imajo studence. Zarod in mladice šarenk rastejo v ribnikih za krape izborno, često bolje kakor v mladičnjakih. Težkoče dela le izlovitev takih ribnikov, ako imajo blatno dno; v tem primeru se šarenke v blatu zaduše, ako jih hitro ne polovimo. Radi tega se ne smejo ribniki popolnoma izpustiti, nego je treba pustiti v njih toliko vode, da se življenje šarenk ne ogroža. Polovljene šarenke je treba dati takoj v tekočo ali vsaj v čisto vodo, da se jim škrge čimprej izčistijo.

Žabe — prepoved loví. V našem ribarskem zakonu (sedaj ribarski uredbi) žabe niso predmet ribarske pravice. Žabja lov je torej tudi v ribjih vodah vsakomur dovoljena. Ribarski upravičenci se pa pritožujejo tudi že pri nas, da izrabljajo nekateri žabarji to pomanjkljivost zakona in neupravičeno ribarijo pod pretvezo, da love žabe. Zato so novejši ribarski zakoni žabjo lov prepovedale in jo pridržale zgolj ribarskemu upravičencu. Tako določa n pr. bavarski ribarski zakon iz l. 1916.: »Žabe smejo loviti v vodah, ki se uporabljajo za ribarstvo, samo ribarski upravičenci ter osebe, ki jim je dal ribarski upravičenec pismeno dovoljenje za žabjo lov. Kdor izvršuje žabjo lov v nenavzočnosti ribarskega upravičenca, mora s seboj nositi pismeno izkaznico o tozadevnem dovoljenju ribarskega upravičenca.« V motivih k temu določilu je omenjeno sledeče: »Gospodarski pomen žabje loví (Ranidae) stalno narašča. Žabji kraki so priljubljeni kot ljudska hrana; razen tega je žabje meso upoštevano kot hrana za salmonide v ribniških podjetjih in v vališčih. Doslej je bila žabja lov v vodah svobodna in je dala priljubljeno pretvezo za ribjo tatvino. Na podstavi gornjega določila je omogočeno ribarskemu upravičencu izvajati žabjo lov zgolj v svojo korist, drugim osebam pa žabjo lov zabraniti ali pa dovoljevati v skrčenem obsegu. Razume se pa samo po sebi, da žabarjem ne pristoja pravica hoje na obrežju«, ker pristoja ta pravica zgolj ribičem.

Je pa še drug razlog, iz katerega bi bilo prepovedati neomejeno žabjo lov. Ko se prebudi priroda iz zimskega sna, se zbirajo žabe na solnčnih prostorih stoječih voda. To priliko uporabljajo žabarji, da žabe na debelo ugonabljajo. Žaba je koristna, ker ugonablja razne žuželke, ki so človeku v nadlego. Radi tega nima zmisla ugonabljati žabji rod več, ko je treba. Na žalost pa opazujemo na pomladnih izprehodih, da so mlake in stoječe vode često polne ostankov poginulih žab, deloma pa še živih žab, ki so jim odrezani kraki, ker si brezvestnež ni vzel časa, da bi žabo ubil, preden ji je odrezal krake. Vse to je tudi vzrok, da se žabja lov zakonito omeji. Želeti je, da se sprejme tudi v našo uredbo o ribarstvu določilo, kakor je gori navedeno. Dr. M.

Naloge ribarskih odborov. O nalogah ribarskih odborov je govoril na avstrijskem ribarskem kongresu v Innsbrucku poseben referent, ki je poudarjal potrebo združitve več odborov v ribarski svet. To se je že izvedlo v Zgornji Avstriji. V tirolskem ribarskem zakonu je ustanovitev deželnega ribarskega sveta že odrejena. Na kongresu se je omenila tudi potreba ustanovitve ribarskih zbornic.

Iz navedenega posnemamo, da se drugod ustanovitev javnopravnih ribarskih organizacij pospešuje. Pri nas pa je bila na žalost ukinjena edina organizacija te vrste z novo uredbo o ribarstvu, sklenjeno v ljubljanski oblastni skupščini.

Mednarodna ribarska razstava v Parizu. V času od 12. do 22. decembra 1928 je bila v Parizu mednarodna ribarska razstava v Grand Palaisu (Champ Elysées). V akvarijih je bilo videti razne sladkovodne ribe in razne okrasne ribice. Razstavljene postrvje mladice so kazale na visoko stopnjo francoskih vališč. Razstava je pokazala

tudi modele različnih vališč z vso opravo. Bogato je bila zastopana francoska industrija ribiških potrebščin; zastopana so bila tudi privatna vališča in gojišča rib.

Ribji voh. Ribe imajo kakor druge živali nos, ki jim pa ne služi kot organ za dihanje — v ta namen imajo škrge — nego zgolj kot organ voha. Izmed oči in gobca ima ribica dvoje rupic s hodniki. V teh hodnikih leže čutilne stanice, ki posredujejo prejem dišečih delcev, ki jih nanaša voda. Sistem vohalnih živcev pa ni omejen pri ribah na notranjost nosa, ribe imajo temveč po vsem životu živčne okrajke, ki se razprostirajo celo do repa. Mnogotere ribe imajo v ta namen na ustih posebna tipala. Taka tipala ali brčice imajo n. pr. mrene (barbus), činklje (cobitis) in somi (silurus). Znano je, da živi som večinoma zarit v blatu. Če začne okoli njegovega repa rovati v blatu kak črv, ga zavoha som s pomočjo repa, se okrene in ga zagrabi. Ta spretnost somov glede iskanja hrane je znana vsakemu ribiču.

Strogo znanstvena raziskavanja o vohu rib izhajajo prav iz današnjih časov. Njihov voh so proučevali tako, da so ribe oslepili in jih navadili na posebne vonje. Za hrano so uporabljali gotov čas izluženo meso, ki so ga natopili s kako dišečo tvarino. Ribe, ki niso mogle videti mesa, so reagirale nato samo na tako meso, ki je bilo napojeno z dišečo tvarino, ki so jo poznale od prej; na drugo meso ribe sploh niso reagirale. Ribe so takoj poiskale dozdevno hrano, celo tedaj, ako so jim dali v akvarij namesto mesa komadiče vate, prepojene z dotično dišečo tvarino. Tako so mogli dognati, da umejo ribe dobro razlikovati različne dišave.

Iz »Prirode«.

Boj proti račji kugi. Dne 29. novembra 1928 so se zbrali zastopniki držav izločnega morja v Helsingforsu, da določijo smernice, kako naj se zatre račja kuga. Ugotovili so, da uničuje račja kuga znatne vrednote narodnega premoženja; pozvali so javnost, da se izogne vsemu, kar bi utegnilo raznašati in pospeševati označeno kugo. Določili so se tudi posamezni upravni ukrepi, ki naj onemogočijo razširjenje kuge. Med te ukrepe spada: prepoved račje lovi v okuženih vodah, prepoved transporta nekuhanih rakov in transporta stare, že rabljene priprave za račjo lov, prepoved vlaganja rakov v javne vode, odredba, da se morajo mrtvi, okuženi raki sežgati itd.

Švicarska ribja lov v Bodenskem jezeru l. 1928. Gospodarski pomen jezerskega ribarstva izhaja iz sledečih podatkov o ribji lovi l. 1928. v švicarskem delu Bodenskega jezera. Številka v oklepaju pomeni vrednost v švicarskih frankih.

Leta 1928. so ujeli:

ozimic	82.372 kg	(217.418)
jezerk	5.896 kg	(27.598)
lipanov	1.456 kg	(4.328)
ščuk	11.559 kg	(28.163)
ostrižev	17.984 kg	(25.387)
krapov, linjev in sorodnih rib	18.463 kg	(13.091)
jegulj	339 kg	(816)
somov	58 kg	(88)
drugih rib	2650 kg	(5971)

Vsega skupaj 140.777 kg, vrednih 321.960 švic. frankov.

Velikanski krap. Berlinski »Zoo« je prejel tri velike krape, ki vzbujajo splošno pozornost obiskovalcev. Največji tehta 24, drugi 22, tretji 19 funtov.

Redek način valjenja ribjih iker. Nekatere vrste somov, ki žive v Indiji, valijo svoje ikre v ustni odprtini. To delo opravljajo mlečniki, ki nosijo ikre v ustih, dokler se ne izvale. Naravna posledica tega valjenja je ta, da ne more riba jesti, dokler nosi ikre v ustih. Pri neki drugi vrsti rib (paratilapia multicolor — neka vrsta okrasnih ribic) neguje ikre na gori navedeni način ikrnica, ki jemlje ikre, ko se je izdrstila, v usta in jih nosi približno dva tedna s seboj. Ko izlezejo ribice iz iker, jih ikrnica izpljune, vsak večer jih pa zopet

zbira in jih hrani čez noč v ustih. Istotako jih zbira, če jim preti nevarnost. »Deutsches Fisch.-Blatt«.

Podpore ribarstvu v Nemčiji. Za gospodarsko povzdigo ribarstva v Nemčiji je predvidena letos državna podpora v znesku 300.000 mark. Nemško ribarsko društvo, ki je zveza vseh ribarskih organizacij, je predlagalo, naj se razdeli ta vsota sledeče: 150.000 mark za znanstvene zavode, 100.000 mark za pospeševanje trgovine z ribami, 50.000 mark za propagando trgovskega prometa.

Kako rastejo sulčje mladice. Ribarske zadruge v Regensburgu so vložile septembra 1928 v Donavo več tisoč sulčjih mladic. Mladice so dobili od Bavarskega deželnega ribarskega društva; merile so 6 do 8 cm. Novembra istega leta so ujeli, ko so lovili ribice za vado, več teh mladic, vsega skupaj približno 20. V tej kratki dobi so zrastle na 15 do 16 cm in so bile dobro rejene. Zanimivo je, da so živeli ti sulčki sredi med jatami zelenik (alburnus lucidus). (Allg. Fisch.-Ztg.)

Ribarska industrija v Nemčiji. V Nemčiji imajo 362 ribiških parnikov. Nemško morsko ribarstvo zaposluje 64.165 oseb. Skupni donos morskega ribarstva v Nemčiji je znašal l. 1927. — 247.000 ton v vrednosti 69·9 milijonov nemških mark.

Ribarstvo v Nemčiji. Na avstrijskem ribarskem kongresu v Inomostu je bil na dnevnem redu tudi referat o organizaciji ribarstva v Nemčiji. Po tem referatu producira Nemčija na leto 125 milijonov kilogramov sladkovodnih rib, vrednih 150 milijonov mark. Od te produkcije živi 12.000 ribičev po poklicu; razen teh ima 6000 ljudi v ribarstvu svoj postranski zaslužek. Morsko ribarstvo proizvaja letno 247 milijonov kilogramov rib, vrednih 63 milijonov mark. Konzum morskih rib je večji, ker so cenejše kakor sladkovodne.

Glavni pospeševatelj ribarstva so ribarska društva; na čelu teh stoji Nemško ribarsko društvo, ki je osrednji organ celokupnega sladkovodnega ribarstva v Nemčiji.

Nemško ribarsko društvo ima 40.000 članov, člani so po večini društva. Upravni organ društva je Nemški ribarski svet, ki ga sestavljajo zastopniki pokrajinskih organizacij; ribarski svet ima 60 članov. Ribarski svet se deli v odbore (sekcije).

Ribarskemu društvu so podrejene posamezne pokrajinske organizacije.

Ribarsko društvo dobiva od vlade visoke letne podpore. »Tir. Fischer«.

Uničevanje rib v morju. Zanimivo je, da se pritožujejo tudi že morski ribiči radi brezumnega pokončevanja rib. Doslej smo bili vajeni slišati take pritožbe le iz ust naših sladkovodnih ribičev. Osobito škodljiv za narodno gospodarstvo je lov nedoraslih sardelic in jegulj.

Metanje na cilj. Lov z metavnico je le tedaj uspešen, ako ume ribič metati vado točno na zaželeno mesto. Za to je treba mnogo vaje in spretnosti. Na vsaki ribarski tekmi je na sporedu metanje na cilj; metanje na cilj je za prakso mnogo važnejše kakor metanje na daljavo. Splošno je znano, da ne rodi metanje na velike daljave posebnih uspehov. Ribo je na večje daljave težko zapeti; razen tega pa ne more ribič, ko meče na velike daljave, presoditi in pregledati terena in prav lahko zapne z vado v skale in v potopljeno vejevje. Zgodi se, da izgubi v takih primerih znaten del vrvice, ako se mu odtrga blizu kolesca. Za praktika pa je tem važnejše, da ume metati točno na zaželeni cilj; osobito je to važno pri zaprekah v vodi in ob vodi. Kako izurjenost je moči doseči pri metanju na cilj, kaže primer svetovno znanega ribiča sportnika in ameriškega ribarskega pisatelja Williama Vogta. Imenovani je dosegel že več svetovnih rekordov tako s pernico kakor z metavnico. Spisal je znamenito knjigo »Bait Casting«, v kateri opisuje tehniko metanja vade. Vogt je o priliki neke tekme ujel v

devetih urah 159 ameriških ostrižev, drugič pa tekom treh dni 561 komadov označenih rib. Trideset funtov težko ščuko je utrudil v 5 minutah s pernico, težko 120 g, in 16 funtov težko ščuko je ujel s pernico na navadnem koncu. S pernico meče tako točno, da odpraši na daljavo 20 metrov pepel cigare, na 50 metrov daljave pa izbije z utežem pipo iz ust. Z metavnico ume zapreti tudi raznovrstno divjačino. Popolnoma ameriško!

Dr. Stanko Karaman — Nove ribe v Jugoslaviji. Pod tem naslovom je obelodanil dr. Karaman v listu »Zoologischer Anzeiger«, 80. knjigi, 5./6. zvezku, studijo o nekaterih ribah, ki jih je na novo zasledil v naših južnih vodah. Ta studija je nekako dopolnilo h knjigi, ki jo je izdal l. 1924. pod naslovom »Pisces Macedoniae«. Te ribe so:

1. Barbus barbus macedonicus (D 5/8, A 3/5, V 2/8, P 1/16—17)*, mrena. Vardar. Je bolj ploščata kakor podonavska mrena.

2. Alburnus alburnus macedonicus (D 3/8, A 3/15, V 2/8, P 1/13—15), zelenika. Je vitkejša ko podonavska zelenika; živi v Dojranskem jezeru.

3. Alburnus bipunctatus ohridanus (D 3/8, A 3/12, V 2/7, P 1/14), pisanka. Ohridsko jezero.

4. Leuciscus pigus dojranensis (D 3/10 do 11, A 3/10—11, V 2/8, P 1/16—17). Dojransko jezero.

5. Squalius cephalus vardarensis D 3/8, A 3/8, V 2/8, P 1/15—16), klen. Vardar. Ima širšo glavo in bolj top gobec kakor naš klen.

6. Squalius svalizze Zrmanjae (D 3/8, A 3/9, V 2/8, P 1/16—17), neka vrsta klena v Zrmanji v Dalmaciji.

7. Chondrostoma nasus vardarensis (D 3/8, A 3/9, V 2/8, P 1/16—17), neka vrsta podusti v Vardarju. Je bolj čokata ko njena podonavska sovrstnica.

8. do 11. Štiri vrste nežice, in sicer: Cobitis taenia vardarensis (Vardar), cobitis taenia ohridana (Ohridsko jezero), cobitis taenia narentana (Neretva), cobitis taenia dalmatina (Celina).

12. Nemachilus barbatulus vardarensis (D 4/7, A 4/5, V 2/7, P 1/10—11), babica.

* D = hrbtna plavut, A = podrepna, V = trebušna, P = prsna.

MALI OGLASI

Lova občin **Osilnica** in **Rob** se bosta oddajala v zakup na javni dražbi dne 11. maja 1929 ob 11 dopoldne pri sreskem poglavarju v Kočevju v sobi št. 5, kjer se tudi lahko upogledajo dražbeni pogoji. Zakupna doba bo trajala za Osilnico od 1. junija 1929 do 31. marca 1934, in za Rob od 1. junija 1929 do 31. marca 1935.

Lov krajevnih občin **Smlednik** in **Sv. Jošt** se bo oddal v zakup na javni dražbi v soboto dne 11. maja 1929, in sicer prvi ob 10, drugi ob 11 dopoldne pri sreskem poglavarju v Kranju, soba štev. 2, za dobo od 1. junija 1929 do 31. marca 1934.

Zakupni in dražbeni pogoji so na vpogled pri imenovanem uradu med uradnimi urami.

Lov krajevni občine **Ljubno** se odda na javni dražbi v zakup dne 1. junija 1929 ob 10 dopoldne v občinski pisarni v Ljubnem za dobo od 1. julija 1929 do 31. marca 1936. Izmera 6115 ha 82 a 21 m², izklicna cena 500 Din. Natančnejši zakupni in dražbeni pogoji so na vpogled v uradu sreskega poglavarja v Gornjem gradu med običajnimi uradnimi urami.

*

Puškar F. K. Kaiser, Ljubljana, Kongresni trg, ima v komisijski prodaji: Trocevko-petelinko, kal. 12×12/6·5, 1800 Din; Hammerles Bock-puško, kaliber 16×6·5, z daljnogledom, 3000 Din; petelinko Bock-puško, kal. 16×8, 1400 Din; Hammerles-dvocevko, kal. 16×16, 1600 Din; Hammerles-dvocevko, kal. 20×20, 1500 Din; Schönauer, z daljnogledom, kal. 6·5, 2200 Din; Schönauer, z daljnogledom, kal. 6·5, 1900 Din; Schönauer, kal. 9·5, 1750 Din; dvocevko-risanico, kal. 16×9·3, 900 Din; štiri dvocevke-petelinke, kal. 16 in 12, od 600 do 700 dinarjev.

Po končanem lovnem času je potrebno lovsko orožje najvestneje pregledati, prečistiti in spraviti v red, da se odstrani vsa večja škoda. Skrbno in z majhnimi stroški Vam to delo izvrši puškar F. K. Kaiser, Ljubljana. Vsa popravila orožja in hranjenje, najceneje in najbolje. Montiranje daljnogledov na puške po lastnem preizkušenem sistemu, strokovnjaško, pristreljevanje pušk točno. Zaloga različnih pušk, orožja, municije, lovskih potrebščin ter slovitih pasti za divjačino iz Haynau-a. V mokrem vremenu si obvarujete svoje zdravje z obutvijo, namazano z izbornim »Mastran« oljem ali pa z mastjo »Hubertus«. Nakup in prodaja rabljenega orožja ter prevzemanja istega v komisijsko prodajo. — Za sulčji lov zaloga prvovrstnih vrvic, angleških trnekov trojčkov, sukalcev, sistemov, blestilcev ter vse ribiške opreme.

Pristen tirolski loden za lovske in sportne obleke priporoča tvrdka Anton Schuster v Ljubljani, Mestni trg 25. Istotam je tudi vedno v zalogi raznovrstno sukno in drugo manufakturno blago po nizkih cenah.

Lekarnar Mr. Stanko Hočevar na Vrhniki ima za Jugoslavijo zalogo Vitakalk-a, ki je za vzrejo psov neobhodno potreben dodatek k hrani. Pospešuje rast kosti in mišic, zabrani rahitis, ker vsebuje za življenje potrebne vitamine. Sineps: uniči na mestu vse bolhe in uši ter je za žival samo neškodljiv. Valutin kapsule: idealno sredstvo zoper gliste in druge črevesne parasite. Pri naročilu je navesti pasmo in starost psa! V zalogi tudi vsa druga zdravila za pse! Na vsa vprašanja odgovarjam brezplačno!

Lov. Za dobo 6 let oddam v podzakup lovišče na Dolenjskem, ki meri okrog 2000 ha. V lovišču se nahajajo zajci, srne, lisice, jerebice in divji petelini. Železniška postaja. - Ponudbe potem urednika »Lovca« pod šifro »Lov«.

Kupim psa-barvarja, dresiranega, event. tudi mladega, nedresiranega. Ponudbe na naslov: R. Loser, Kočevje.

Kupim jamarja, psa ali psico, dobra na lisice v rovih. Janez Gartner, Jamnik, pošta Kropa.

Kupim psa-ptičarja, ostrodlakega, starega 2 do 3 leta, dobro dresiranega in porabnega. Ponudbe na naslov: Ing. E. Hübner, Zagreb, Dvorničićeva ulica 5.

Prodam psico, angl. seter, s prvovrstno dresuro, dve leti staro. Izvrstna mati z rodovnikom. Cena po dogovoru. Fr. Urch, trgovec, Celje.

Prodam pet mladičev, nemških kratkodlakov, 13 tednov starih. Starši: Ger von Schöntal, mati Luna von Feilhofen. Cena po dogovoru. Ant. Godec, učitelj v pok., Limbuš pri Mariboru.

Prodam istrijanske čistokrvne brake. Psica je stara 3 leta, pes 4 leta. Cena za oba 2500 Din. Prodam tudi posamezno. Dako Makar, Metlika.

Kdor ni plačal članarine S. L. D. za l. 1929., ni prejel »Lovca« za april in maj. Neplačnike torej prosimo, da namesto reklamacij, ki jih nameravajo poslati na upravo lista, poravnajo članarino, odnosno naročnino, označeno na drugi strani zelenega ovitka. Samo onim zamudnikom, ki bodo kmalu zadostili našemu pozivu, bomo mogli ustreči z nadaljnjim pošiljanjem lista. Pozneje jim ne bomo mogli ugoditi, ker moramo, računši z izpadkom članarine, naklado lista primerno znižati.

Poziv. Kdor je za leto 1929. plačal članarino ali naročnino, pa ni prejel vseh številk »Lovca«, naj o tem blagovoli z dokazi obvestiti tajništvo Slov. lovskega društva, Komenskega ul. 19, ali naravnost sedanjega tajnika g. Maksa Jelenca, Nunska ulica 15, Ljubljana.

Lovska knjižnica je odprta vsak ponedeljek in petek od 5 do 7 zvečer. Radi informacij in urgenc naj se stranke obračajo na društv. tajnika Maksa Jelenca, Nunska ulica 15.

Tiskovni pogreški: Na strani 156. beri Anser segetum namesto seyetum. Na strani 160. beri: Obe cevi izvrstno neseta namesto nesejo. Namesto Mrzli Studenec v prej. štev. »Lovca« naj se glasi: Mrzli studenec.

Volk.

Slikal za glasilo »Lovec« bar. H. Gagern.

A. Savelj:

Iz kočevskih revirjev.

(Nadaljevanje.)

Velika in dolgotrajna svetovna vojna v letih 1914.—1918. ni samo občutno oškodovala posameznikov ter jim uničila imetje in zdravje, temveč je vobče zavrla razvoj in napredek v pridobivanju življenjskih dobrin za desetletja in desetletja. Ni je skoro panoge narodnega gospodarstva, ki bi je svetovna vojna domala ne spravila v zastoj in prav v srce je zadela tudi lovstvo. V neštetih prostranih pokrajinah, kjer so se bili krvavi in srditi boji, so bojujoča se vojaška krdela docela iztrebila in uničila številno plemenito in drugo vsakojako divjad, v zaledju pa so bila drugače sicer negovana in čuvana lovišča na milost in nemilost prepuščena svoji neizbežni usodi in izkoriščanju po najrazličnejših uniformiranih in neuniformiranih nepridipravih. In tako je prišlo, da je večina lovskih zakupnikov in prijateljev lova po končanem svetovnem klanju našla po svojem povratku z bojnih poljan lovišča

prazna in jih žalostno ogledovala kakor kmetič pogorišče, ko mu je požar upepelil njegov ljubi dom.

Tudi kočevska lovišča, kakor sem že poudaril, so zaradi svetovne vojne mnogo trpela, toda radi svojega naravnega, prirodnega bogastva bi kmalu prebolela tudi težke udarce zanemarjanja in izkoriščanja, da jih ni zadel še drug težji bič, ki ga je rodila in vzgojila vprav dolgotrajna vojna.

Ta krvavi bič, ki še danes popolnoma ne miruje in še danes razsaja kot kuga po kočevskih revirjih, je — ropar volk.

Med neštete slabe posledice vsake vojne je šteti dokazano dejstvo, da se po mnogih deželah tekom vojne vsakovrstna zverjad občutno zaredi in poplavi nato po vojni v izredno velikem številu vse sosedne pokrajine. Povsem razumljivo je to, ako se upošteva, da posamezne vlade in oblasti v notranjosti pokrajin ne posvečajo med vojno pokončevanju škodljivih zveri nobene pažnje in da je njih glavni smoter in zapovedana naloga podpirati le vojaške sile pri obrambi lastne dežele. Seveda se potem zverjad lahko nemoteno plodi in to tem bolj, ker je moral lovec zamenjati svoj zeleni suknjič z vojaškim plaščem ter svojo priljubljeno lovsko puško z vojaško puško risanico in odriniti zdoma na bojne poljane. Često pa ima zverjad med vojno po izvestnih po vojaštvu opustošenih in zapuščenih krajih tudi izdatnejšo in obilnejšo hrano ter mnogo varnejša pribežališča in torej večjo eksistenčno možnost, kakor pa v normalnih časih in razmerah po svojih običajnih skrivališčih.

Med zveri take vrste, ki jih vojna na opisani način pomnoži in razširi, štejemo predvsem volka.

V svoji knjigi »Tierleben« podaja Brehm nekako statistiko o stanju in številu volkov na Pomorjanskem in Poznanjskem v začetku 19. stoletja. Po tej statistiki je bilo ubitih in pokončanih na Pomorjanskem l. 1800.: 118 volkov, l. 1801.: 109, l. 1802.: 102, l. 1803.: 186, l. 1804.: 112, l. 1805.: 85, l. 1806.: 76, l. 1807.: 12, l. 1808.: 37, l. 1809.: 43 volkov, torej skoraj vsako leto manj, ker so jih dejanski sistematično uničevali in ugonabljali. V letih 1811.—1814. pa se je vršil potem znani pohod francoske vojske na Rusko (bitka pri Lipskem leta 1813.) in ko so se pozneje počele disorganizirane in razdrapane francoske čete umikati pred Rusi in so puščale za seboj nebroj trupel in pogorišč, so se za bežečimi Francozi na Pomorjanskem in Poznanjskem pojavili volkovi, in sicer v mnogobrojnih in do takrat še neznano velikih tolpah in krdelih. Samo na Poznanjskem so ti volkovi raztrgali v letih 1814.—1815. 28 otrok. Uničiti jih nekaj let ni bilo mogoče in še leta 1820. so raztrgali 19 otrok in celo nekaj odraslih.

Slično kakor so se razmnožili na bivšem Pruskem začetkom devetnajstega stoletja volkovi zaradi vojne in premikanja vojaških čet, tako so jih dobili naši kraji v sedemdesetih letih zaradi avstrijsko-italijanske vojne in pozneje leta 1878. tudi zaradi okupacije Bosne in Hercegovine.

Pred ne baš davnim časom — bilo je pred kakimi petdesetimi leti — so bili zaradi tega volkovi po Dolenjskem in Notranjskem še zelo številni. Starejši ljudje se spominjajo še na cele tolpe volkov, ki so nastopali in ropali kar v krdelih po deset in dostikrat tudi več skupaj. Gosti in prostrani gozdovi so nudili tej zverjadi dobrodošla in varna zavetišča; iz teh so nemoteno volkovi vršili svoje nočne roparske pohode in izpade, zakaj v tistih časih se o uspešnem lovljenju in pravilnem lovstvu še ni moglo govoriti. Šele, ko so volkovi pozimi, često gnani od gladu in mraza, vdrli kar v tolpah v posamezna selišča, v hleve in staje in tam raztrgali in požrli govedo ali drobnico, ko so razmesarili in izpred hišnih ali hlevskih vrat vlekli s seboj celo domačega psa čuvaja; šele tedaj so pograbili tupatam celo kmetje in seljaki za orožje in napravili pogon na volkove, ki je pa največkrat končal brez uspeha. Volkovi so se namreč pravočasno umaknili, kar jim je bilo tem lažje, če se upoštevajo na eni strani njih izvrstni čuti, na drugi strani pa neokretnost in lovska neizvežbanost gonjačev in prirediteljev pogona sploh.

Nekako do leta 1880. so bili potem volkovi v dolenjskih, deloma tudi v notranjskih, predvsem pa seveda v naših kočevskih revirjih stalna zverjad. V tistih časih so imeli namreč posestniki kočevskega okraja mnogo več drobnice, to je koz in ovac, kot danes, ker takrat ni bilo železniških zvez ter je Kočevar bolj ostajal doma na lastni grudi in ni v takem številu krošnjaril po svetu kakor sedaj. Med to drobnico je seveda volčja sodrga napravljala ljudstvu neprecenljivo škodo. Komaj se je pojavila tu tolpa volkov in raztrgala ter požrla pred očmi preplašenega pastirja par komadov ovac, že je na drugem kraju v velikanskih skokih planil med mirno se pasočo in nič hudega slutečo čredo koz samcat volk velikan, pograbil najbližjega kozliča in izginil ž njim kot bi trenil v gosto šumo. To se je ponavljalo dan za dnem in ljudstvo je pričelo skoro že obupavati. Na ponovne upravičene prošnje prebivalstva je razpisala nato vlada za pokončevanje volkov izdatne nagrade: za stare volkove po 20 goldinarjev, za stare volkulje po 25 goldinarjev in za mlade volčiče po 10 goldinarjev za komad, najsi so bili pokončani na ta ali oni način ali pa živi ujeti. Celokupno prebivalstvo se je na to z vnemo vrglo na ugonobljanje volkov. Ne oziraje se na razpisane visoke pre-

mije, ki so podžigale posameznike, je bilo to pač v njegovem bitnem, življenjskem interesu. Puška, strup in past, vsako orožje in sredstvo je bilo dobro, samo da je rodilo uspeh in vedlo do cilja. Največ volkov so zastrupili. V Gotenici je služboval od leta 1863. pa do leta 1873. kot župni provizor Alojzij Telijan, ki je bil leta 1873. imenovan za župnika v Starem logu, pa je kmalu nato umrl. Ta Alojzij Telijan je bil strasten in navdušen lovec in samo on je zastrupil v nekaj letih v Gotenici več kot deset volkov.

Uspehi skupnega delovanja oblasti in prebivalstva so se kmalu vidno pokazali. Volkov v kočevskih revirjih je bilo vedno manj, dokler niso okrog leta 1880. docela izginili. Zadnjega starega volka je v tistem času ustrelil — kolikor sem mogel dognati — neki Ivan Zekoll iz Mlake pri Kočevski reki leta 1880., potem pa ni bilo v kočevskih revirjih malone 40 let o volkovih ne duha ne sluha. Pojavil se je pač tudi po letu 1880. kje kak osamljen volk, ki se je najbrž nehote odcepil kje v Bosni ali na Hrvatskem od tolpe svojih tovarišev in zašel nato v kočevska lovišča, toda ni napravil nobene posebne škode in so ga tudi kmalu izsledili in pokončali. Tako se je pritepel leta 1898. nekje iz hrvatskih gozdov v kočevska lovišča samcat volk, ki ga je pa še istega leta ustrelil v Gotenici Rikard Loser. Tri leta nato so ubili v samolastnih loviščih kneza Auersperga zopet enega volka, ki je osamljen kolovratil po hosti. Konec meseca februarja leta 1909. je našel zopet lovec Ivan Racker iz Gotenice v bližini vasi Mlaka v tako zvani »Kotschnersuchen« velikega zastrupljenega volka. Racker je bil takrat lovec pri bratih Loserjih in je kot tak polagal zunaj strup na lisice. V imenovani krajevni skupini je naletel tiste dni na raztrgano srno, ki je bila skoraj že popolnoma požrta in je ostalo na mestu od nje samo še nekaj hrbta. Takoj je zastrupil ta ostanek hrbta s strihninom in že po par dneh zapazil, da je neka žival del tega zastrupljenega srninega hrbta požrla. Iskal je nato naokrog, toda ni našel niti lisice, niti volka, ki bi naj od strupa padel. Mesec dni nato pa je trebil svoj travnik v bližini Mlake in je našel v globoki dragi že smrdečega volka, ki je bil požrl srnin hrbet in nato poginil.

V kočevskih revirjih je bil potem do prevrata mir pred volkovi, zakaj do leta 1919. v teh revirjih dejanski ni bilo volkov, pa jih tudi nikjer niso zasledili.

Ker ni bilo volkov, je imela plemenita divjačina, osobito srnjad, v času od leta 1880. pa do leta 1914., torej do začetka svetovne vojne, v kočevskih revirjih dovolj prilike, da se nemoteno razmnožuje in razvija, kajti ni jih kmalu lovišč, ki bi bila glede flore, lege in prehrane tako pripravna in tako rekoč ustvarjena za

obstoj in nego srnjadi kot so kočevska. Dejanski se je začela srnjad v tem času skoraj neverjetno hitro ploditi in množiti in je njeno številčno stanje pred svetovno vojno doseglo svoj višek. Dočim je bila srna pred letom 1880. v kočevskih revirjih po pripovedovanju starih lovcev kaj redka prikazen, si imel priliko videti tik pred vojno leta 1914. zvečer ali zjutraj v spomladanskih dnevih po posameznih dragah in jasah po 20 in še več komadov, ki pred došlim človekom niti niso kazali nobenega posebnega strahu in so odskočili šele, če si se jim hotel približati ali pa če si jih namenoma s ploskanjem rok prepodil. Znani kočevski nimrod Rikard Loser mi je pripovedoval, da je naštel nekega junijskega jutra na velikem travniku v bližini Mrzlega studenca — med Grčaricami in Gotenico — nič manj kot 44 kosov srnjadi, ki se je mirno pasla. Pač je moral biti to za pravega lovca veličasten pogled!

Posledice svetovne vojne so se v kočevskih revirjih pokazale kmalu po prevratu. Že na zimo leta 1918.—1919. — pa tudi še prej — se je v posameznih lovskih krogih šušljalo o volkovih, češ, da je ta ali oni lovski paznik naletel tupatam v snegu na sledi velikega psa, o katerih pa da skoro dvomi, da bi bile pasje, ker so posamezne v snegu vidne stopinje daljše in ožje, kakor one navadnih, če tudi velikih psov. Poklicni lovski čuvaji in tudi nekateri lovci sami niso znali razločevati volčjih stopinj in sledi od onih navadnega psa, čemur pa se ni čuditi, saj pred tem že leta in leta v kočevskih revirjih ni bilo slediti volkov.

Spomladi in v poletju leta 1919. pa ni bilo več najti mnogo volčjih sledi in se je že zdelo, da so volkovi izginili in se potepli tja, od koder so bili prišli. V letnem času, ko ni snega, je namreč volka pač težje zaslediti, ker se navadno sparjen v gotovem okolišu stalno zadržuje in ne dela tako obsežnih pohodov na vse strani, kakor pozimi v snegu, ko ga pritiska glad in mraz. Tudi se v letnem času volčja zverjad ne druži v taka krdela kakor v ledenih zimskih dneh in zato je bivališče volka poleti ali spomladi mnogo težje izslediti, kakor v pozni jeseni ali na zimo. Kljub temu pa je ustrelil že poleti leta 1919., namreč meseca junija, lovski čuvaj Ignacij Šafer v Golobinjaku na nekem hribu 35 kg težko volkuljo, ki je bila menda ena izmed prvih, padlih po prevratu v kočevskih revirjih. Jeseni leta 1919. pa so lovci v kočevskih revirjih naenkrat opazili že večje trope volkov. Posamezne družine so se očividno že razmnožile in se pokazale tu v manjših, tam v večjih skupinah. Tedaj sta padla nadaljnja dva roparja v ognju kočevskih lovcev. Knezov lovski čuvaj Franc Lackner iz Glažute je ustrelil začetkom oktobra mlado 19 kg težko volkuljo.

Ko je namreč stopal nekega jutra po poti, ki pelje iz Glažute v Medvedjek, mu je pritekla nasproti v velikih skokih in vsa zasopla stara močna srna, ki je tik pred njim ne oziraje se na levo ali desno planila preko pota in drvela kot brezumna naprej. Lacknerju se je zazdela ta srnina brzina sumljiva, zato je potegnil puško z rame, napel petelina ter ob stezi počakal. Po preteku par sekund je že pridrvel po srnini sledi v silovitih skokih močan volk, takoj za tem drugi, nato še — tretji in četrti. Roparska druhal je s tako brzino in v tako ogromnih odskokih šinila mimo Lacknerja, da ta na prve tri volkove sploh ni mogel streljati in je komaj dobil na muho četrtega klateža, ki ga je srečno pogodil. Bila je imenovana volkulja, ki je na mestu obležala.

Že mesec dni nato je ustrelil knezov lovski čuvaj Ivan Šafer iz Trave pri Dragi drugega 38 kg težkega volka. Volčje zalege je bilo namreč vedno več in na zimo 1919—1920 so zasledili volkove malone že v vseh kočevskih loviščih.

Danes imamo volka na Dolenjskem in v Sloveniji sploh menda samo še v kočevskih revirjih, dočim je v južnih krajih naše države, osobito v Bosni, Srbiji in Črni gori še vsakdanja stalna zver, ki nastopa v večjih tolpah in množinah. Svoje čase pa je bil volk skoraj po celem svetu razširjena zver. V Evropi ga imajo sedaj v večjem ali manjšem številu še vse države izvzemši Švico, Dansko, Holandsko in Anglijo. Največ volkov je seveda v pokrajinah, kjer imata medved ali ris še svoja stalna bivališča, osobito na Ruskem in Poljskem.

*

»Bosta videla, da vaju bo volk nekoč požrl!« je navadno pretila moja pokojna dobra mamica meni in bratcu Ludoviku, kadar sva se kot mlada poredna fantiča vse predolgo potikala po bližnji hosti in stikala za ptičjimi gnezdi. S široko odprtimi očmi sva jo tedaj pogledovala, saj njenih dobrohotnih groženj niti razumela nisva. »Volk naju bo požrl, saj sva že velika in močna in kako vendar more požreti volk kar celega človeka!« sva si mislila na tihem, ugovarjati si ji pa nisva upala, saj sva si bila v svesti, da ima mati navadno vedno prav in da njene besede običajno niso govorjene tjavendan. Pogovarjala sva se in modrovala nato večkrat — kadar sva bila sama — o volkovih, kakor se pač radi pogovarjajo otroci o tem in onem in v svoji otroški domišljiji sva si naslikala volka v duši vsak po svoje.

Ko sem potem po preteku dolgih let prvič videl živega volka in ko sem čital in slišal o volku in njegovem življenju razne zanimivosti, sem se nehote zamislil v svoja davno minula srečna in brezskrbna leta in prišel do zaključka, da tudi tiste sicer ne

popolnoma resno mišljene besede blage matere o volku niso bile docela brez podlage, ker je volk že po vnanjosti zver, ki se je utemeljeno prestraši in boji lahko tudi človek.

Glava volka sliči na prvi pogled lisičji, je pa debelejša, podolgovata in podobna zagvozdi, vendar gobček ni tako izrazito špičast kakor pri lisici. Oči leže na obeh straneh širokega čela poševno in se v temi svetijo kakor pri mački. Očesno zenico ima lisica podolgovato, volk pa okroglo. Špičasti uhlji stoje volku vedno pokonci. Kadar odpre svoje široko žrelo, ga spoznaš po močnem zobovju, da je nevaren ropar. Ker spada v družino psov, ima volk, kakor vsak pes, 42 zob. Zobni znak za volka je: i $\frac{3}{3}$, c $\frac{1}{1}$, m $\frac{4}{4}$, $\frac{1}{1}$, $\frac{1}{2}$ = 42.

Kakor ta obrazec pove, ima torej volk na polovici gornje čeljusti tri sekavce, en podočnjak, štiri predmeljake, en derač in en grbač ali meljak, na polovici spodnje čeljusti pa tri sekavce, en podočnjak, štiri meljake, en derač in dva grbača ali meljaka.

Tudi po postavi sami je podoben volk velikemu visokonogemu, suhemu psu. Dočim pa nosi pes navadno rep pokonci, ga volk poveša poševno navzdol. Rep volka je sicer košat, toda ne tako močno kakor pri lisici. Na koncu repa, ki mu sega do peta, ima volk — slično kakor lisica — belo liso imenovano rožo. Prednji dve nogi, ki sta zelo ozko skupaj, ima volk nekoliko višji kot zadnji, zato ne more dolgo teči v hudem diru, pač pa vzdrži v navadnem pasjem teku brez odmora skoraj po cele dneve. Zaradi te tako ustvarjene svoje postave se volk počasi sploh težko in nerodno premiče in je v počasni hoji videti, kakor da bi imel kako bolezen v križu. Vrat ima kratek, okorel ter izredno močan in mišičast. Ta jakost vratu omogoča volku, da odnaša pri svojem roparskem poslu tudi večje kose svojega plena brez težav in težkoč. Sicer pa o tem pozneje.

Barve je volk kaj različne. Spreminja jo, kakor sploh svoj kožuh, po klimi in po pokrajinah, v katerih biva. Imamo vsled tega belkastosive in rumenkastosive volkove. Mnogi volkovi pa imajo že bolj rjavkasto in celo temno barvo. Spodaj, osobito po trebuhu, je volčja dlaka svetlejša. Stari volkovi imajo navadno tudi na prednjih nogah — med kolenom in kremplji — črno barvano podolgovato liso ali progo. Dlaka je pozimi daljša kot poleti in ima spodaj mehko in gosto podlanko.

Teža in dolžina volka je odvisna od njegove starosti. Volkulje so res telesno malo šibkejše in imajo tudi ožjo in tanjšo glavo kot samci, toda v splošnem znaša dolžina odraščenega volka od glave do konca repa 110—160 cm in celo več, teža pa od 30 do 50 kg. Visoki so odraščeni volkovi navadno po 75—85 cm.

Že po telesnem sestavu in po vsej svoji zunanjosti je torej volk tip roparske živali. Ta dojem o volku pa se še bolj globoko vtisne posamezniku v dušo, kadar ga iznenada sreča v prosti naravi. Tisti srepi in obenem lokavi pogled, s katerim ošvrkne volk človeka, ki mu nepričakovano križa pot in tisto plaho samozatajevanje, ki ga navadno pri tem zadržuje, da ne napade, razodevata jasno, da je volk morilec, ki se le nerad in le iz strahu za lastno kožo previdno izogne nevarnosti. Nič čudnega, če popisujejo prirodopisci in vsa lovska literatura volka kot zverino, ki ji ni kmalu para. — Ne vem, kje sem že čital, da je opisal neki Anglež volka prav v kratkih in zelo značilnih potezah tako-le: »Je krepak, suh in hudoben. Cel Neron. So ga same kosti in mišice in nima na telesu niti grama mesa preveč. Vsa njegova postava in zunanjost je poosebljena podlost. Sirovost mu grbanči ustnici v gube in mu grozi iz krempljev. Hudobija mu preži iz nemirnih oči, iz špičastih uhljev pa lokava sumnja.«

Lovec, ki hoče določno in zanesljivo zasledovati volka po njegovih stopinjah, mora v tem biti vajen in dobro izvežban, kajti volčja sled je kaj podobna oni velikega psa, vendar pa se razlikuje od te po važnih in bistvenih znakih. Razlika med volčjim in pasjim sledom je dvojna, namreč v odtisih stopinj in pa v značaju hoje same. Odtisi volčjih tac — naj mi bo ta izraz tukaj dovoljen, ker ne najdem prikladnejšega! — so razmeroma daljši in ožji kakor pasji. Tudi se vtisnejo volčje tačje blazinice in volčji krempli v mehko zemljo ali sneg bolj izraziło in skoraj globlje kot pasji, osobito so seveda odtisi volčjih krempljev tudi daljši in bolj špičasti kakor oni velikega psa. — Lažje pa, kakor po posameznih odtisih stopinj, je razločevati volčjo sled od pasje po značaju hoje. Običajna volčja hoja, kakor sem že omenil, je navadni pasji tek, kakor vidimo dnevno teči pse po cestah in ulicah. Kadar volk tako hodi ali teče, tvorijo odtisi njegovih stopinj za njim ravno enakomerno črto, nekako tako kakor pri lisici, dočim se vrste odtisi stopinj počasi tekočega psa neredno in ne v isti liniji. Razločevati volčjo sled od lisičje pa je seveda že po velikosti in obsežnosti stopinj lahko, zelo težko pa volčjo od pasje v hudem diru.

Omeniti bi bilo tukaj še, da stopajo volkovi, kadar jih je več skupaj in kadar gredo v običajnem pasjem teku, v gosjem redu drug za drugim, vsi v stopinje svojega prednika in šele kadar se razkrope in pripravijo za napad, šele tedaj dela vsak svoje samostojne korake in stopinje.

Čuti volka so skoraj vsi enako dobro razviti. Ima predvsem izboren vonj in sluh. Radi tega ovoha že na daljšo razdaljo tako

človeka kakor tudi žival. Če ovoha slednjo, prične navadno takoj previdno iskati njeno sled in ko jo najde, je ne izgubi zlepa, pa naj teče preplašena žival še tako daleč in v še tako velikih skokih pred njim. Ker je v teku bolj vztrajen kot vsaka druga v naših šumah živeča četveronoga divjad, dohiti navadno tudi vsako žival, ki jo zasleduje in lovi, razen tedaj, če se mu ta — kakor na primer često lisica — skrije kam v kako luknjo ali skalno duplino, kamor vsled svoje velikosti volk ne more za njo. Zaradi tega je divjad, ki jo zasleduje volk, v največ primerih izgubljena in za njo navadno ni več rešitve. Tembolj gotovo pa je to takrat, kadar drvi po sledi posamezne divjadi več ali cela tropa volkov. — Sliši volk skoraj boljše in na daljše razdalje kakor pes, dasiravno imajo že psi izredno dobro razvit sluh, kar je pač vsakomur znano. Težko bo zaradi tega lovcu volka presenetiti in se mu približati na kratko razdaljo, če tudi kje nažrt leno dremlje. Običajno se predrami že pri najmanjšem šumu in odskoči celo, če napne lovec v njegovi bližini petelina na puški. Vid ima volk nekoliko slabši, vendar ga pa tudi glede tega njegovega čuta ni podcenjevati. (Nadaljevanje bo sledilo.)

Glava v kočevskih revirjih uplenjenega volka z značilnim, ostrim zobovjem.

Venčeslav Hanzlovsky, Mrzli studenec:

Mali petelin ali ruševec.

Neverjetno hitro se izpreminjajo časi in z njimi tudi pojavi v naravi. Kolika izpremememba je v tem pogledu že pri samih divjih živalih.

Čimbolj napredujejo človeški izumi, toliko bolj stopajo v ozadje divje živali: vedno bolj so plahe in se neprestano pomikajo globlje v samote in gorovja. Vsakovrstne moderne naprave jih plaše in preganjajo. Moderno urejeno gozdarstvo jih istotako potiska v nedostopnejše gozde.

Tudi različne nošnje in šege so krive njenega preganjanja in zatiranja. Kako preganjanje pretrpi gams radi dlake. Na Gorenjskem, Koroškem, Štajerskem itd., nima lovec veljave, ako njegovega klobuka ne krasi gamsova dlaka. Koliko pretrpi jelen radi dlake in zob; koliko kuna, lisica itd. zaradi lepih kožuhov! — Največji revež med vsemi pa je ruševec, ki mu kar cele repe odrežejo in si jih vtikajo za klobuke. Tega pa ne delajo samo lovci, temveč tudi drugi ljudje, posebno na Gorenjskem.

Dobro se še spominjam, ko so se še pred približno dvajsetimi leti držali ruševci na Pokljuki po vseh nižjih planinah (okoli 900 do 1200 m morske višine) in celo zelo številno. Na planini Goreleku sta se še 1919. leta držala dva ruševca. Dandanes pa od teh krasnih ptic po nižjih planinah sploh ni več sledu. V manjšem številu nastopajo še po visoko ležečih planinah in ob gozdno vegetacijskih obronkih, 1400 do 1800 m morske višine. Tudi tu število ruševcev neprestano močno pojema.

Na Gorenjskem je pripisovati največ krivde naglemu izumiranju ruševcev gorenjski narodni noši in šegi. Možakarja si brez krivcev sploh ne moreš predstavljati. Isto je z gorenjskimi fanti. Ob slovesnih prilikah, ko Gorenjci nastopajo v narodni noši, ali kadar gredo fantje k naboru, se ljudstvo le na krivce ozira. Kdor ima lepše krivce, ta se zdi bolj visok in zanimiv. Priznati se mora, da so krivci lep okrasek klobuka in znak gorenjske korajže.

Da pa morajo to brezštevilni ruševci z življenjem plačati, nikomur ne pride na um. Poznam stare lovce, ki se hvalijo, da so prejšnja leta po 20 do 50 ruševcev ujeli v pasti, zanke ali pa jih postrelili. Za krivce so veliko zaslužili. Divji lovci so jih še veliko več pokončali. Ni čuda, če bo v nekaj desetletjih izginil ruševec na Gorenjskem popolnoma, tako kot nekdanji medved iz Bohinja.

Danes vidiš ruševca samo še ob robu gozdnega vegetacijskega pasu, v skalovju in robeh, kjer se nahajajo še posamezne košate smreke in stari macesni. Pa še tu ga je videti le v pičlem številu.

*

Dolga je bila vožnja po srednjeazijski »dorogi« iz Merve preko Taškenta, Orenburga do Samare, in od tu preko Jekaterinburga do Tjumena v Sibiriji. Tu so nas — ujetnike — spravili v dolge kolone, po več skupaj — in peš smo šli do Tobolska. Te mukepolne poti ni mogoče popisati. Da trajajo v Sibiriji — in splošno v Rusiji — marši po več tednov, ali cele mesece, je že marsikdo slišal ali celo skusil.

V Tobolsku sem — kakor v Mervi, Margelanu in Taškentu imel svojo posebno srečo. Ko je večina ujetnikov odšla v različne oddaljene kraje na delo, so mene postavili za »djenščinka« inženjerju Tonkinu. Inženjer Tonkin, pravi tip Rusa, je bil — kot skoraj vsi Rusi — zelo dobra dušica in na moje največje veselje tudi strasten lovec.

Nabrala se je sčasoma večja družba, 10 do 15 lovcev-»ohotnikov« in isto število — ako ne še večje — pomagačev-»djenščinkov«. V sibirskih pragozdih in močvirjih v smeri proti Tomsku in Surgutu smo ostali cele tedne na lovu. Lovili so povečini, razen različnih divjih zveri, divjačino, katere je v tamošnjih gozdovih in močvirjih zelo veliko. Kar nas je bilo pomagačev-djenščinkov, smo v prvi vrsti pazili na konje, orožje, hrano in stregli svojemu gospodarju-»hazaju« itd. Ruskemu lovcu, Kirkizu, Sardu, Tikincu, je konj toliko, kot vlaku lokomotiva.

Sleherni izmed naše družbe je imel močnega in vztrajnega kozaškega konja (kirkijske vrste), ki so za lov neverjetno izvežbani in pripravni.

Med lovom v Sibiriji in Turkestanu ter med našim lovom je velikanska razlika. Že sam teren — tundre, puščave in neprodirni gozdovi — zahteva veliko vežbe, vztrajnosti in trpljenja. Različne nevarne zveri zahtevajo popolno hladnokrvnost in prisotnost duha. Tudi na lov na srnjad, jelenjad, lose itd., je treba biti izurjen.

V Sibiriji je neverjetno veliko ruševcev. Po trideset in še več hkrati smo jih prepodili ob gozdnih robeh, livadah, rekah in ob poljih. Za sibirskega kmeta je po nekaterih krajih ta — pri nas tako žlahtna in že redka ptica — prava muka. Uničiti jim hoče vse žitne pridelke. Kmetje jo ne samo streljajo, marveč love v zanke, pasti in na limanice. Zadnje čase so ruševce celo na strup lovili, slično kot pri nas vrane.

Na velike trope ruševcev smo naleteli višje Tobolska ob reki Demjanki, Jugau in Konda.

Lov na ruševce izvajajo zelo različno. Z največjim uspehom obdarovani so pogoni. Pogone izvajajo na sledeče načine:

1. Lovci se postavijo v redkejšem gozdu, ob jasah in presledkih v ravni vrsti po približno 100 korakov drug od drugega oddaljeni. Gonjači obidejo večji kompleks gozda ter pritiskajo polagoma paralelno proti lovski črti. Ruševci preletijo lovsko črto večinoma v zraku in tako pridejo lovci do strela.

2. Koder se gozd zajeda v podobi malih polotokov v polja in tundre, tam tako zajedo v dolgi črti počez prerežejo. Črta obstoji iz lovcev in gonjačev, kateri se polagoma pomikajo proti robu. Ruševci se zlepa ne spuste na prosto, ter se proti koncu zajede začno obračati in pasirati lovsko črto, kar povzroči obilo plena.

3. Lovci se postavijo ob robu gozda, gonjači pa obkrožijo velike planjave, polja in puste — koder mnogo ruševcev na paši domnevajo. Od tu prepodena perutnina išče v bližnjem gozdu zavetja in tako mora preko lovske črte, kar znova povzroči mnogo streljanja.

4. Zelo uspešen lov v manjšem obsegu imajo tudi z nagačenimi petelini. Na posamezno stoječa drevesa, oddaljena daleč v poljih, pustah in močvirjih, pritrdijo vrh drevesa nagačenega ruševca. V bližini drevesa napravijo zakritje, kamor se lovec postavi. Gonjači obidejo v velikih krogih prazne planjave in prepodeni ruševci zapazijo na bližnjem drevesu sedečega nagačenega petelina. Meneč, da je živi tovariš in da je tam varno, se mu hitro pridružijo. Strel poči in petelin se prekopicne v travo ali mahovje. Tudi ta lov daje mnogo plena.

S čakanjem se pečajo posamezni lovci in kmetje. Kmet izvaja ta lov po večini ob meji svojega posestva zgodaj zjutraj ali zvečer. Tudi v nastavljanju zank so Rusi pravi strokovnjaki. Zanke nastavljajo povečini med brazde, ob plotovih in živih mejah. Napravljajo jih iz žime, konoplje in drobne žice.

Pri omenjenih vrstah lovov pade tudi mnogo druge divjačine in zverjadi.

*

Sedaj pa še nekaj lovskih doživljajev s Pokljuke:

Ob jasni noči sediva z gospodom B. v zakritju nedaleč pod Klečico in pričakujeva svitanja. Ptice pevke se počno oglašati; glasovi posameznih kmalu preidejo v pravcati koncert in ruševci jim od vseh strani pomagajo s pihanjem in grgranjem. Že se pojavi prvi in takoj za njim drugi petelin na komaj 25 korakov

oddaljeni sneženi plasti. Nekaj minut pihata drug proti drugemu in takoj si skočita v perje. Neusmiljeno se kljujeta in praskata. Gostu dam znamenje, naj strelja, pa mi glasno odvrne: »Danes ne streljam in tudi jutri ne, ko imam pet dni dopusta.« Petelina ga zaslišita, in že ju ni. Polagoma še ostali utihnejo in midva jo ubereva nazaj v »Marejeno kočo« pod vrhom Meje planine.

Drugi in tretji dan je snežilo in deževalo, da na lov sploh ni bilo misliti. Četrto jutro ruševca na strelno daljavo sploh ni bilo. Mnogo sem si prizadeval, da sem priklical enega na oponašanje kokoši. Po prvem strelu je napravil petelin nekam čudno grbo in tekel po snegu navzgor. Po drugem strelu je napravil še večjo grbo in je počasneje tekel dalje. Tretji strel mu ni prizadel ničesar, ker je bil petelin že predaleč in se je nato takoj za robom skril. Gost se ni zmenil za moje prigovarjanje, da naj petelina pustiva nekaj časa v miru, ker je gotovo v mehko zadet, ali da naj vsaj puško s seboj vzame na zasledovanje. Hiti v smeri za odhajajočim petelinom brez puške in jaz za njim. Za drugim robom je malo ruševje in v njem zapaziva še živega, našopirjenega petelina. Ponovno ponudim gostu svojo puško, da se za vsak slučaj pripravi, a gost se hitro požene v ruševje, in še meni veli, naj isto napravim od nasprotne strani. Ko sva bila oba z rokami že pri njem, se petelin hkratu požene in odplava gostu skozi razkoračeni nogi. Vse poznejše iskanje je bilo brezuspešno. Poparjena in potrta odideva na Mrzli studenec.

Mehko zastreljena žival se naj vedno pusti v miru, da more brez strahu in v malih mukah umreti. Če lovec mehko zastreljenega gamsa zasleduje, mu gotovo uide v nedostopne skale. Zalezuj istotako zastreljenega srnjaka, gotovo se ti skrije v tako goščavo, da ga brez psa le težko dobiš. Enako je z ostalo divjačino.

Zastreljeno divjačino takoj zalezovati more le lovec, ki je izvežban, hladne krvi in miren. Pripravljen mora biti vsako sekundo in v pravem trenutku oddati siguren strel. Le tako se olajša ubogi divjačini trpljenje.

*

»Fuiii-ii-i« zapiska veter skozi vse razpoke naše skromne koče na Zmrzlicah (1650 m), da nas pretrese do zadnjega uda. Slama na »pričnah« zašumi in vsi smo hitro na nogah. Oster mraz nam ne pusti zatisniti oči. Stari lovec R. napravi hitro ogenj in vsi, sedeč v krogu okoli ognjišča, pričakujemo zaželjenega trenutka za odhod. Voda v ponvi kmalu zašumi in čaj z ocvirki je gotov. Ocvirke imenujemo ogljene koščke, kateri

sikajo na ognjišču od gorečih drv, prasketajoč na vse strani in tudi vode v ponvi ne puste v miru.

Čas je prišel. Jaz grem z gospodom L. z Jesenic pod Debelo peč in lovec R. s soprogo gospoda L. proti Paradižu. Po 1½ m visokem snegu se hodi izvrstno, ker smo preko dneva steze do zakritja prekrpljali. Preko noči je sneg pomrznil in se nič ni prediral. Šla sva skoraj neslišno. Do zakritja sva porabilo celo uro. V zakritju se stisneva k deblu košate smreke in nepremično čakava petelina. Gostu pokažem blizu pred nama stoječi macesen, na katerega stari petelin — po petju na tleh — vselej prileti in v samem vrhu prepeva sukajoč se na vse strani.

Polagoma se svita in ptice pevke pričnó z oglušajočim petjem in žvrgolenjem. »Tšuu-ii« zapiha prvi petelin ne daleč pod nama. Pridružuje se mu drugi, tretji in še ostali. Starejši ruševci pričnó z bobnajočim grgranjem, mlajši pa le tu in tam še malo zapihajo in končno utihnejo. Na večjo daljavo ob najini desni strani opazujem starega ruševca, kako se na malem robičku po snegu suče, vozi kočijo, odskakuje, pleše tango, zraven pa vse to spremlja z grgranjem in pihanjem. Putke prilete in petje polagoma potihne in vsi se porazgube. »Pripravite se. Sedaj bo stari kmalu tu,« šepnem g. stotniku L. in nepremično čakava še nekaj minut.

Gost napravi nekam čuden obraz, položi meni puško na koleno, pomakne naočnike na čelo, vstane, stegne roki kvišku, da se pretegne, in odpre usta, da zazeha — ko se vrh omenjenega macesna nekaj črnega zasuče in začuje »tur, tur, turtulululu, tur, tur«. Gost debelo pogleda čudno prikazen, zapre polagoma usta in spušča previdno roki navzdol, kar se znova vrh macesna začuje »unek,« in petelin že zmagovito in ponosno odplava. Starec je po svoji stari navadi priletel v svoj izbrani macesen, se nekolikokrat zasukal in zagrgral. Zapazil je človeka, nategnil vrat, se zadrl kot stari maček, če mu stopiš na rep, in hitro odletel.

Ves prizor je bil zelo zanimiv in smešen. Sam gost se je na ves glas zasmejal, da je daleč odmevalo od Debele peči. »Le potolažite se, saj to ni nič hudega. Jaz sem jo s svojo nestrpnostjo že večkrat polomil,« meni gost in se od smeha ves trese. Veselo razpoložena jo ubereva nazaj v kočo.

Drugo jutro prileti petelin na nižje stoječo smreko. Po strelu pade petelin s prestreljeno perutjo kot kamen na tla in po nogah teče hitro v ruševje. Vse iskanje je bilo zaman. Naslednji dan sva s psom našla še malo perja, drugo si je kuna ali lisica privoščila za malico.

*

»Tšuu-i, tšu-tšu-šu« ves od togote zapiha stari petelin v Paradižu, ko čuje moje oponašanje. Slutil je v mojem pihanju tekmeca in že se spušča polagoma in previdno plesajoč, grgrajoč in pihajoč po robčku proti nama. Gospod B. se prigotovi na strel. Petelin — komaj 40 korakov oddaljen, se hkrati čudno zadere (»mjau-au«) in midva — kot na povelje — švigneva iz zakritja. Trije streli slede hitro zaporedoma in na belem snegu obleži — razen ruševca — še velika sivograhasta ptica-ujeda. Bil je kokošar-samica. Petelin se še po snegu premetava, ko mu četrti strel olajša trpljenje.

Od katere strani se je kokošar prikradel, nisva opazila. Zapazila sva ga v trenutku, ko je že na petelinu čepel, ga v tla tiščal in ga neusmiljeno obdelaval. Vse je trpelo le par sekund, a že je imel ruševec izlite oči in globoke rane na glavi in prsih. Gost se je svojega dvojnega uspeha — posebno pa kokošarja — zelo veselil in se je s ponosom odpeljal proti svoji oddaljeni domovini.

*

Od mraza se z g. majorjem E. vsa treseva, ko na Avšah čakava ruševca. Zavita v površnike se pod smreko stiskava in čakava začetka. Ostra burja nama meče sneg v oči in ušesa, da sva le s težavo kaj videla ali slišala. Docela se je že zdanilo in ptice pevke bi se že zdavnaj morale oglasiti, pa radi silnega vetra vse molči. Le piskanje in bučanje burje se ob skalnih stenah srdito odbija ter hiti s podvojeno naglico čez ostre robove.

»Danes ne bo nič,« meni gost in se na svojem sedežu nemirno popravlja. »Poskusiva s klicanjem,« mu šepnem in pričnem s pihanjem. Znova je vse tiho. Končno posnamem še mlado putko in pri tretjem klicu se nekaj črnega potegne po zraku, in komaj na dva koraka pred zakritjem stoji ponosen petelin. Proti nama obrnjen dvakrat močno zapiha, potem nategne život in več kot četrt ure stoji mirno kot kip, ter motri okolico. Na streljanje ni bilo misliti, ker se nisva smela ganiti in tudi prekratka razdalja ni tega dopuščala. To čakanje je bilo za naju največja muka. S pol zaprtimi očmi ga mirno opazujeva, zraven nama pa mraz obira kosti in to ravno sedaj v podvojeni meri, da nama zobje šklepetajo. Petelina je gotovo tudi zazeblo, ko naglo steče okoli zakritja in odplava. Oba hkrati Boga zahvaliva, da naju je rešil muk. Hitro se mraza otreseva, omaneva otrple roke in že znova poskušava svojo umetnost. Po večkratnem klicu prileti drugi ruševec na najlepšo strelno daljavo. Po strelu napravi petelin hitro testament.

Samega starega ruševca najhitreje privabiš z oponašanjem mlade kure. Na dolgo trajajoče klice stare kure — prilomasti kvečjemu mlad petelinček vilarček. Ako ima starec pri sebi kokoši, se na klic kokoši ne odzove. Tu ga premotiš le s posnemanjem petelina. Petelin — boječ se za svoje kure — hoče domevajočega petelina tekmeca prepoditi in pride lovcu na strel.

Posnemanje klicev — kokanja ali pihanja — se lovec najhitreje privadi v naravi. Tu je treba vztrajnosti in dobrega posluha. Mlada kura zakoče dvakrat do trikrat zaporedoma in to ponavlja dvakrat do trikrat z daljšimi presledki. Na primer: »ök, ök - - - ök, ök - - - ök, ök«. Stara kura ima močnejši glas, dolgotrajajoč klic in s krajšimi presledki. Na primer: »öök, öök, öök, öök, öök - - - - öök, öök, öök, öök, öök - - - - öök, öök, öök, öök, öök - - - - itd. Pri oponašanju kokanja moraš nos s prsti zatisniti in glas samo skozi usta spustiti. Tu je treba precejšnje vaje v naravi. Isto je z oponašanjem petelina v pihanju. Oponašati moraš istega petelina, ki ga zalezuješ, z enako močnim glasom, ali pa mlajšega. Ako oponašaš starejšega petelina z močnejšim glasom, kot je oni, ki ga kličeš, navadno klicani utihne in izgine. V močnejšem klicu domneva močnejšega in se zboji.

*

Po s krplji prehojeni sneženi poti nama z gospodom R. dobro gre in kmalu dospeva v zakritje v Razoru. Tu si napraviva kolikor mogoče udobno in mirno čakava. Kmalu se oglasi prvi ruševec in za njim ostali. Najine oči se napenjajo na velik pred nama ležeči snežni rob. Ni dolgo trajalo, ko priteče stari petelin na rob in prične s svojo igro. Ob njegovi strani se zberejo štiri pute in se sučejo v krogu okoli pevajočega petelina. Med petjem tu pa tam zadovolji katero svojih izvoljenk, katera se po svatbi takoj poslovi. Radi preblizu stoječih kokoši na streljanje ni bilo misliti. Še zadnja kura zapusti pevajočega starca, ko gost dvigne puško in stisne. Rezek pok prereže ozračje in pol metra pod petelinom se sneg zapraši. Drugi in tretji strel je imel isti neuspeh. Po prvem strelu petelin utihne in opazuje okolico. Po drugem se nekoliko prestopi in znova posluša »kaj je to«? Po tretjem strelu se mu to pokanje zdi preveč sumljivo in se hitro preleti na približno 150 korakov oddaljeni klanec. Tu počne znova prepevati. Gost je imel novo, še ne preizkušeno puško in je vse strele spuščal prenizko.

Na klicanje se petelin ni odzval in tako sva poskusila srečo z zalezovanjem. Med grgranjem se polagoma in krito pomikava naprej. Po tleh polagava površnike in klobuke, samo da sneg

ne hrsti. Že sva na približno 60 korakov, ko se nama stari spelje v macesen, oddaljen približno 80 korakov. Gost poklekne v sneg, pritrdi na svojo trocevko daljnogled in že znova poči. Po strelu se okoli petelina pokadi, perje zleti visoko po zraku, sam se pa prevaga in čofne v sneg. Krogla — po vrhu še ekspanzivna — ga je strašno razmesarila.

Malega petelina s kroglo streljati, po mojem mnenju ni priporočljivo, ker se vedno preveč razmesari. Ako ga že moraš s kroglo streljati, vzemi samo mali kaliber in kroglo s polnim plaščem.

*

»Kolikor peres, toliko očes,« je pregovor pri velikem petelinu. Pri ruševcu je še hujše. Ruševca zalezovati je večinoma brezuspešno. Je le slučaj, ako prideš do uspeha. Nekaj uspeha je le tod, koder sneg ne hrsti, ali se ne predira in ako skrito — samo med grgranjem — zalezuješ. Več uspeha imaš, ako je okoliš že nekoliko prekopnen, kar pa je le redkokdaj najti.

Ravno ta nehvaležni posel zalezovanja je na Gorenjskem vedno bolj v veljavi, ker je število ruševcev že tako skrčeno, da se z napravljanjem zakritja ne more več sigurno računati na uspeh. Koder je svoječasno (pred 15—20 leti) deset in še več ruševcev pelo, je sedaj že samo eden ali sta kvečjemu dva. Ti se pa ob času petja ne drže stalnega prostora kot nekdaj, marveč se vsakodnevno prestavljajo, kar je za lovce velika muka. Še pred približno 15 do 20 leti so imeli ruševci ob času petja vedno stalne prostore. Tako si lahko iz — na pravem mestu — napravljenega zakritja na pet ali še več ruševcev streljal. Sedaj se že s težavo na komaj enega računa.

Zalezovanje malega petelina je na Pokljuki največ odvisno od snega, s čimer lovci v dolini navadno ne računajo. Vsako leto, da, vsak teden ali celo vsak dan je opraviti z drugo vrsto snega. Hoja v prhlem snegu je tiha in ni toliko mučna. Hoja v mokrem snegu je težavna in vedno vsako obuvalo premoči. Hoja v zamrzlem, nepredirajočem snegu je lahka, a nevarna. Tu se mora lovec opremiti z derezami, da se obvaruje nevarnih padcev. Zamrznjen predirajoči sneg je najslabši. Tu napravi človek mnogo ropota in se vrh tega zelo izmuči. Tu je treba krpljev, ki pa mnogokrat tudi nič ne zaležejo. Vsekakor je potrebno močno, prostorno in dobro namazano obuvalo, poleg volnenih nogavic, dobrih dokolenk.

Ob slabem snegu je zelo priporočljivo, da lovec do svojega zakritja že preko dneva, ko sneg malo popusti, dobro pot pre-

krplja ali prehodi, koder ni veliko snega. Taka pot preko noči nekoliko zamrzne in ob zjutranjih urah lovec prijetno hodi po vrhu snega in skoro neslišno.

*

Pri ruševcu se s sigurnostjo da ugotoviti, kdaj lovca zapazi. Kadar se ob času petja hkrati začuje tisti čudno zveneči glas »mja-au« ali »uek«, naj se lovec zaveda, da ga ruševec že vidi. Navadno po tem glasu takoj odleti ali se preleti, ali pa samo utihne in jo po tleh hitro odkuri. Kaj rad se stari petelin samo preleti in na drugem kraju nanovo prične petje. Kar sem do sedaj sam ruševcev opazoval, je petelin omenjena glasova izpustil vedno le v hipu naglega presenečenja (ako ga jastreb popade, lisica zagrabi in slično), ali če je zapazil kaj nenavadnega (človeka, plavajočega orla itd).

*

»Z grofom A. pojdite Vi na Avše na ruševca. Veliko mi je na tem ležeče, da pride visoki gospod do strela,« mi na večer naroči moj šef, g. R. in že si voščimo lahko noč.

Zjutraj ob pol dveh jo odrineva proti Skalam. Ko dospeva na plano k zakritju med Avšami in Kačjim robom, prepodiva trop gamsov, ki so se z velikim hruščem spustili po žlebu navzdol pod Kačji rob, ker se je sneg prediral. V strahu sva oba, da nama gamsi vse peteline prepode. Potrta sedeva v zakritje in čakava. Nisva sedela deset minut, ko se od spodnje strani začuje človeku podobna hoja. »Gotovo je divji lovec,« meni gost. Kmalu zapaziva nekaj črnega; pošev se pomika proti nama. Pride v našo smer vetra in »beu, beu, beu« odmeva daleč naokoli. Bil je srnjak, katerega sem takoj po glasu razločil. Glasno lajajoč se hitro zasuče in s podvojenim ropotom odskoči.

»Druga smola,« sva oba menila in pričakujeva še tretjo, ker v tretje gre rado. Kar prično ptice-pevke žvrgoleti in — v naše veliko veselje — tudi stari petelin zapiha. Grgrajoč in pihajoč se polagoma nama bliža po dolini navzgor. Že ga imava na strelno daljavo in gost ima puško pri licu, ko petelin do malega ruševja prilomasti, malo postoji, nategne vrat ter se nenavadno urno požene v rušje. Takoj nato pa na spodnji strani priteče na sneg in za sekundo obstoji. Strel poči in petelin pade. Gost skoči iz sedišča, prisloni puško k smreki in — ne da bi me poslušal, ter orožje s seboj vzel — hiti po ustreljenega petelina. Ko je že pri rušju, v samem rušju zaropoče in stari ruševec odplove. Gost — ves zamaknjen — pobere ustreljenega petelina, ki je bil le mladič vilarček, še brez krivcev.

»To je pa tretja smola,« meni grof in mi pokaže vilarčka. Ta revež je najbrž v malem rušju prenočil in slučajno mimoidoči starec ga je zapazil in skočil za njim v rušje, da ga prepodi. Mladič se mu je spretno umaknil in je stekel na spodnji strani na prosto. V tem trenutku pa je strel počil in mladič je moral žrtvovati življenje za starca, ki jo je popihal.

Ilirski:

Letošnje pomladanske vzrejne tekme ptičarjev.

I.

Občni zbor Kluba ljubiteljev ptičarjev, ki se je vršil 13. aprila v ljubljanski gostilni Činkole, je bil prav dobro obiskan in je veljal hkrati kot pozdravni večer za pomladansko vzrejno tekmo ptičarjev, ki se je vršila naslednji dan v loviščih Moste in Polje.

Število prijav za to prireditev ni bilo toliko kot druga leta. Vzrok temu je okolnost, da je bila enaka tekma določena tudi za Maribor, in pa letošnja izredno dolga in huda zima, ki je onemogočala mnogim vodnikom l. 1928. poleženih mladih psov, da bi mogli iti zadostno s svojimi psi na polje, vsled česar se niso prijavili k tekmi.

Pred tekmo se je vršila ob sedmih na vrtu restavracije ljubljanskega glavnega kolodvora smotra prijavljenih sedem psov (dva nemška kratkodlakarja, dva resavca in trije angleški seterji). Sodniki so bili vsi iz Ljubljane, in to: Feliks Justin, dr. Ivan Lovrenčič, Franc Urbanc. Poleg teh je nastopilo še šest sodniških pripravnikov, kar je gotovo razveseljivo znamenje za napredek Kluba. Med temi vidimo že večkrat kot pripravnika sodelujoča gospoda dr. Vilka Pfeiferja in Antona Schusterja ter prvič kot pripravnike nastopivše gospode majorja Petra Kilarja, odvetnika dr. Viljema Krejčija, ravnatelja Josipa Malenška in ing. Friderika Weinbergerja.

Tekmo je vodil Anton Schuster, reditelj pa je bil Jožko Lavtar.

Izvid smotre je bil sledeči:

1. Mitas, JRP 13 E, nemški resavec, siv z rjavimi krpami, poležen 24. aprila 1928 od Lole Mirske, JRP 8 F, po Pozoru Krimskem, JRP 7 E. Vzreditelj Leon Mataje, Stražišče, lastnik Jožko Lavtar, Ljubljana. Psa je vodil Karel Polajnar iz Ljubljane. Pes je prikupljiv, pravilno zgrajenega života, lepe barve. Glava je

srednje plemenita, uhlji so za spoznanje prekratki, oko premalo temno, dlaka primerno trda. Pes je v nekoliko slabem stanju, tako da je presoja otežkočena, posebno ker močno šepa vsled rane na zadnji desni nogi. Morda kaže vsled tega odprte šape. Splošna ocena: dobro.

2. Tel, JRP 10 M, belorjav angleški seter, poležen 18. junija 1928 od Kore Hohentann, JRP 1 N, po Kingu, JRP 4 M. Vzreditelj Franc Sicherl, Trzin, lastnik in vodnik F. Mrak, poklicni lovec v Vnanjih goricah. Pes je prikupljiv, primerne velikosti in teže. Glavo ima lepo oblikovano, oko temno. Celotna postava je prav dobra. Stoji pravilno. Odlakan je prav dobro, le odznaki bi bili lahko za spoznanje manj zagoreli. Splošna ocena: prav dobro.

3. Ris II., JRP 64 A, rjavoprogast nemški kratkodlakar, poležen 29. aprila 1928 od Bebe Čemšeniške, JRP 24 B, po Beju Pullitzu, JRP 24 A. Vzreditelj Pavel Stele, Ljubljana, lastnik Jože Zlokarnik, Štepanja vas, vodnik poklicni lovec Ivan Ožbolt, Zadobrova. Dober pes, primerne višine. Glava je pravilno oblikovana, vendar napravlja nekoliko težek vtis. Oko je na žalost nekoliko svetlo in tudi odprto. Pes stoji spredaj ozko, kaže v členkih mehkokostje, v pasu je predolg. Splošna ocena: zadostno. Za vzrejo nepriporočljiv.

4. Sora, JRP 15 F, nemška resavka, siva z rjavimi krpami, poležena dne 24. aprila 1928 od Lole Mirske, JRP 8 F, po Pozoru Krimskem, JRP 7 E. Vzreditelj Leon Mataje, Stražišče, lastnik dr. Jože Rant, Škofja Loka, vodnik Miljutin Zupan, Ljubljana. Lahka psica, prikupljive zunanjosti. Glavo kazijo uhlji, ki niso le kratki, ampak tudi premalo pritisnjeni in jih psica poleg tega še vije. Oko je presvetlo. Psica je v rasti nekoliko zaostala, v celoti je pa pravilno zgrajena, prav dobra v dlaki in priporočljive barve. Splošna ocena: dobro.

5. Senta, JRP 47 B, nemška kratkodlaka psica, rjavoprogasta, poležena 27. aprila 1928 od Bebe Čemšeniške, JRP 24 B, po Beju Pullitzu, JRP 24 A. Vzreditelj Pavel Stele, Ljubljana, lastnik Drago Pogačnik, Ljubljana, vodnik poklicni lovec Ivan Ožbolt, Zadobrova. Elegantna psica, plemenite, suhe, lepo oblikovane glave z dolgim gobcem. Uhlji so pravilno nastavljeni in primerno dolgi. Sicer lepo zgrajena psica je v pasu za spoznanje dolga in tudi oko bi moralo biti temnejše. Splošna ocena: dobro.

6. Uf, JRP 11 M, beločrn angleški seter, poležen 18. junija 1928 od Kore Hohentann, JRP 1 N, po Kingu, JRP 4 M. Vzreditelj Franc Sicherl, Trzin, lastnik M. Jevak, Ljubljana, vodnik Franc Flis, poklicni lovec v Domžalah. Pes napravlja na prvi pogled prav dober vtis, pri natančnem opazovanju se pa pokažejo napake. Predvsem vzdiguje uhlje in jih vije, vsled česar izgublja glava na plemenitosti. Pes je kvadratično zgrajen, a hodi spredaj široko. V dlaki in barvi je prav dober. Splošna ocena: dobro.

7. Jony, JRP 9 M, belorjav angleški seter, poležen 18. junija 1928 od Kore Hohentann, JRP 1 N, po Kingu, JRP 4 M. Vzreditelj Franc Sicherl, Trzin, lastnik in vodnik dr. Fric Luckmann, Ljubljana. Lahek pes s pravilno glavo. Uhlje vije in izgublja s tem na plemenitosti. Odznaki so preveč zagoreli. Telo je sorazmerno zgrajeno, toda pes je ozkopeten in napravlja vtis v rasti zaostalega mladiča. Splošna ocena: dobro.

Tekma sama je trpela vsled tega, da se niso mogli pokazati psi v stoji in natezanju, ker se je našlo z velikim trudom le nekoliko parov jerebic. Zajcev je bilo prav veliko, a niso kazali to nedeljo pravega razumevanja za tekmo. Vzdigovali so se na daleč, tako da so stali psi lahko k večjemu na sveže ležišče.

Zasnova za delo po sledu se je lahko temeljito preizkusila, toda ker je ta točka v določilih nova, niso vodniki dovolj pripravili zanjo svojih psov, ki so se vračali po dolgi gonji zajca prav bojazljivo k vodnikom.

Lepih slik, kakor jih sicer nudijo tekme, ni pokazala ta tekma nikakih. Vodniki-gospodarji so sicer storili, kar so mogli, in so daleč prekašali poklicne lovce. Pomanjkanje dobrih dreserjev se je tudi to pot jasno pokazalo, kajti malokateri naš lovec ima vsled svojega poklica priliko, da bi sam učil psá, kar bi moral prav za prav vsakdo. Klub se bo i nadalje trudil, da pridobi kakega prvovrstnega dreserja.

Pomladanska vzrejna tekma 14. aprila 1929 v Ljubljani.

Uspeh tekme kaže priložena preglednica. Klub je imel za razdelitev pripravljena prav lepa častna darila, na žalost pa je dosegel samo en pes II. in eden III. darilo, tako da so dobili ostali psi lahko samo posebna darila. Poklicni lovci so dobili izpodbudna denarna darila po 150 in 100 Din. En pes (Mitas) je bil zaradi rane na nogi izločen od tekmovanja.

Klub je dolžan najemnikom lovišč Moste in Polje toplo zahvalo za prepustitev lovišča za tekmo in za vežbanje psov. Enako hvalo dolguje tudi gg. ing. Franu Tavčarju in veletrgovcu Petru Štepicu, ki sta tudi dala svoji lovišči na razpolago za vežbanje psov.

II.

Druga letošnja pomladanska vzrejna tekma se je vršila 28. aprila v okolici Maribora.

K tej tekmi se je priglasilo sedem psov: šest kratkodlakih in en kosmodlak.

Smotra se je vršila na dvorišču hotela Meran.

Tekmo je vodil g. Bogdan Pogačnik, sodniki so bili gospodje dr. Janko Lokar, Anton Schuster in Franc Urbanc, kot sodniški pripravnik pa je nastopil ing. Fr. Weinberger — vsi iz Ljubljane.

Tekmovali so:

1. Grom, JRP 3 J, sivorjav žimavec, poležen 2. septembra 1928 od Dijane Fuchsburg, JRP 11 I, po Struppu Welfenland, Nem. rod. knj. psov 3843 W. Vzreditelj, lastnik in vodnik Rajko Boltavzar, Maribor. Pes je neplemenit, v razmerju z visokimi nogami kratkega hrbta, lahke glave in svetlih oči. Zadek mu je prestrmo odsekan, odlakanost nezadostna. Splošna ocena: zadostno, kot žimavec nezadostno.

2. Pik Krški, JRP 65 A, serast nemški kratkodalkar s temnorjavimi krpami, poležen 10. aprila 1928 od Lote Feilhofen, JRP 8 B, po Beju Pullitzu, JRP 24 A. Vzreditelj dr. Vilko Pfeifer, Krško, lastnik dr. Josip Pučnik, Slovenska Bistrica, vodnik Valentin Podstrmšek v Slov. Bistrici. Pes nima bistvenih napak, a neplemenito glavo. Stoji nekoliko francosko in ima odprte šape. Splošna ocena: dobro.

3. Bela, serasta kratkodlakarka s temnorjavimi krpami. Poležena 18. aprila 1928. Vzreditelj Hans Rixner, Linec, lastnik in voditelj Franc Ferenčak, Slov. Bistrica. Neplemenita psica z dolgim gobcem, z odsekanim zadkom in s trdim hrbtom ter odprtih oči. Glede čistokrvnosti obstoja dvom. Splošna ocena: zadostno.

4. Freja Krška, temnorjava, sivo naškropljena nemška kratkodlakarica, poležena 10. aprila 1928 od Lote Feilhofen, JRP 8 B, po Beju Pullitzu, JRP 24 A. Vzreditelj dr. Vilko Pfeifer v Krškem, lastnik in vodnik Aleksander Lininger, Maribor. Težka psica brez bistvenih napak, dobro mišičasta, a široke glave. Splošna ocena: dobro,

5. Blisk Pohorski, serast kratkodlakar s temnorjavimi krpami, poležen 6. junija 1928 od Dijane Krške, JRP 25 B, po Beju Pullitzu, JRP 24 A. Vzreditelj dr. Hugon Robič, Maribor, lastnik in vodnik Robert Vukmanič, Maribor. Pes napravlja ugoden vtis, nima bistvenih napak, toda svetlo oko in prevelike čobe. Splošna ocena: dobro.

6. Trop Pohorski, nemški kratkodlakar, postrvjesiv s temnorjavo glavo, poležen 6. junija 1928 od Dijane Krške, JRP 25 B, po Beju Pullitzu, JRP 24 A. Vzreditelj dr. Hugon Robič, Maribor, lastnik in vodnik poklicni lovec Franc Kac, Skoke. Slabo razvit pes ozkih prsi, neplemenite glave, širokega čela. Stoji ozko in ima podvratek. Splošna ocena: zadostno.

7. Boj II. Dravski, JRP 60 A, rjav kratkodlakar, poležen 15. maja 1928 od Freje Dravske, JRP 32 B, po Boju Krškem, JRP 22 A. Vzreditelj Dragotin Klobučar, Maribor, lastnik Franc Pišek, Maribor, vodnik poklicni lovec Miha Korošec, Župeča vas. Zelo prikupne barve z belo liso na prsih, svetlih oči. Sicer težka glava se izgublja vsled dobro razvitega života. Hodi od zadaj široko. Splošna ocena: dobro.

Kakor za ljubljansko so bili tudi za mariborsko tekmo psi preslabo pripravljeni, vendar so bili boljši kot v Ljubljani.

Vsi psi so prišli na jerebice ali fazane in po večkrat na zajce, tako da so mogli biti temeljito preizkušeni v vseh predmetih. Posebno omenjam najboljšega psa Boja II. Dravskega, ki se je odlikoval pod vodstvom izkušenega poklicnega lovca Korošca in je dobil I. darilo. Lastniku psa je bila poklonjena kot častno darilo srebrna cigaretna doza, vodnik pa je dobil za voditeljsko darilo 300 Din. Freja Krška, drugi najboljši pes, ni dosti zaostajala za Bojem, vendar ni mogla prav pokazati svojega nosa in

Pomladanska vzrejna tekma 28. aprila 1929 v Mariboru.

je kazala na polju prerada zanimanje za miši. Upravičena je nada, da razvijeta oba psa do jeseni svoje lovske lastnosti v polni meri.

Lastnik Freje je dobil za častno darilo bronasto šatuljo. Tudi ostali lastniki in vodniki psov niso odšli s tekme brez posebnih in voditeljskih daril, ki bi jim naj bila lep spomin na tekmo.

Tekma se je končala že ob eni popoldne, nakar so prisedli vsi udeleženci v gostilni Pandur v Orehovi vasi k izvrstnemu in obilnemu obedu. Ob treh popoldne je bil razglašen izid tekme in so bila razdeljena darila.

Lep potek tekme je predvsem zasluga mariborskega Slov. lovskega društva. Kadarkoli pride naš Klub v Maribor, je vedno prav gostoljubno in ljubeznivo sprejet, kar moramo izrečno poudariti v čast lovcev lepega dravskega mesta.

Preglednica pomladanske vzrejne tekme ptičarjev dne 14. aprila 1929 v Ljubljani.

Številka žreba	Številke učinitve: 0 = nezadostno 1 = zadostno 2 = povoljno 3 = dobro 4 = prav dobro / Ime psa	Predmeti preizkušnje: Nos (6)	Način iskanja (4)	Stoja (4)	Natezanje (3)	Hitrost (3)	Vztrajnost (3)	Zasnova za delo po sledu (4)	Ubogljivost (3)	Strelomirnost (2)	Vsota	Ocena	Smotra	Pripomba
1	Mitas 13 E	.	.	.	.	.	.	.	.	.	—	—	dobro	Vsled šepavosti ne more tekmovati in ga sodniki po soglasnem sklepu izločijo
2	Tel 10 M	(0) 0	(0) 0	(0) 0	(0) 0	(1) 3	(1) 3	—	(1) 3	(1) 2	11	—	prav dobro	.
3	Ris II 64 A	(1) 6	(3) 12	(0) 0	(0) 0	(3) 9	(3) 9	(2 v) 8	(4) 12	(3) 6	62	—	zadostno	Posebno darilo
4	Sora 15 F	(1) 6	(4) 16	(0) 0	(0) 0	(4 i) 12	(4) 12	(2 n) 8	(4) 12	(4) 8	74	—	dobro	Posebno darilo
5	Seata 47 B	(3) 18	(3) 12	(3) 12	(3) 9	(4) 12	(4) 12	(2 v) 8	(3) 9	(3) 6	98	II	dobro	Častno darilo
6	Uf 11 M	(0) 0	(0) 0	(0) 0	(0) 0	(0) 0	(0) 0	(1 n) 4	(1) 3	(1) 2	9	—	dobro	.
7	Jony 9 M	(2) 12	(3) 12	(1) 4	(2) 6	(3) 9	(4) 12	(2 v) 8	(3) 9	(3) 6	78	III	dobro	Častno darilo

Vodja tekme: Anton Schuster.

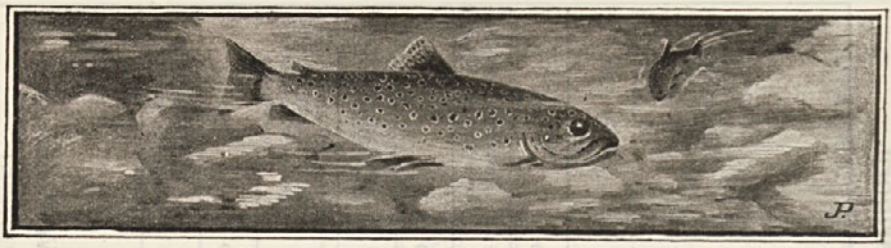
Sodniki: Feliks Justin, dr. Ivan Lovrenčič, Franc Urbanc. — Sodniški pripravniki: dr. Viljem Krejči, major Peter Kilar, Josip Malenšek, dr. Vilko Pfeifer, ing. Frid. Weinberger.

Preglednica pomladanske vzrejne tekme ptičarjev dne 28. aprila 1929 v Mariboru.

Številka žreba	Številke učinitve: 0 = nezadostno, 1 = zadostno, 2 = povoljno, 3 = dobro, 4 = prav dobro / Ime psa	Predmeti preizkušnje: Nos (6)	Način iskanja (4)	Sloja (4)	Natezanje (3)	Hitrost (3)	Vztrajnost (3)	Zasnova za delo po sledu (4)	Ubogljivost (3)	Strelomirnost (2)	Vsota	Ocena	Smotra	Pripomba
1	Grom 3 J	(2) 12	(1) 4	0	0	(1) 3	(2) 6	—	(3) 9	(2) 4	38	—	zadostno	.
2	Pik-Krški 65 A	(2) 12	(2) 8	(2) 8	(1) 3	(3) 9	(2) 6	(2 n) 8	(3) 9	(2) 4	67	P. pr.	dobro	Posebno darilo Voditeljsko dar. 200 Din
3	Bela	(2) 12	(2) 8	0	—	(3) 9	(3) 9	(3 v) 12	(2) 6	(2) 4	60	—	zadostno	.
4	Freja-Krška	(3) 18	(4) 16	(2) 8	(4) 12	(4) 12	(3) 9	(2 n) 8	(3) 9	(2) 4	96	II	dobro	Častno darilo
5	Blisk-Pohorski	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	—	dobro	Pes ima brez dvoma dobro zasnovo, ni bil pa vojen, zato ocena nemogoča
6	Trop-Pohorski	(2) 12	(1) 4	0	(2) 6	(1) 3	(1) 3	0	(2) 6	(1) 2	36	—	zadostno	.
7	Boj II Dravski 60 A	(4) 24	(3) 12	(4) 16	(3) 9	(3) 9	(3) 9	(2 n) 8	(4) 12	(4) 8	107	I	dobro	Častno darilo Voditeljsko dar. 300 Din

Vodja tekme: Bogdan Pogačnik.

Sodniki: dr. Janko Lokar, Anton Schuster, Franc Urbanc. — Sodniški pripravnik: ing. Frid. Weinberger.

Dr. Avgust Munda:

Organizacija za gojitev rib v Ameriki.[1]

L. 1871. so ustanovili v Zedinjenih državah Severne Amerike osrednji ribarski urad (bureau), ki je sčasom prevzel v svoj delokrog vso organizacijo ribarstva v Zedinjenih državah. Urad ima oddelke za znanstveno delovanje, za preiskavo ribjih voda in za gojitev rib.

Načelnik oddelka za gojitev rib vodi poslovanje v vališčih in nadzoruje vlaganje zaroda in mladic. Za razdeljevanje iker in zaroda je stalno pripravljenih šest prevoznih vagonov s potrebnim osebjem.

Oddelek za znanstvena raziskovanja preiskuje ribarstvo na morski obali, v jezerih in v tekočih vodah ter proučuje vzroke morebitnega zmanjšanja količine rib. Nekaj oseb tega oddelka vrši opazovalno službo v Aljaski, nekaj jih pa deluje v biološkem laboratoriju v Beaufortu.

Stalno osebje ribarskega urada šteje 325 oseb; od teh je 83 v Washingtonu, 242 pa v zunanjih stanicah, v laboratorijih in na ladjah.

Edini vir dohodkov urada so podpore, ki mu jih daje letno kongres. Razne naklonitve in podpore so se tekom let tako množile, da je znašalo premoženje urada v denarju leta 1909. znesek 803.920 dolarjev. Sveta poseduje urad za svoje ribogojne in biološke stanice nad 120 hektarov, vrednih 240.000 dolarjev. Razen tega ima štiri večje pomorske parnike, 20 majhnih parnikov, 150 jadrnic in večje število transportnih čolnov.

---

[1] Podatke o organizaciji ameriškega ribarstva sem posnel iz referata pok. prof. g. Ivana Franketa, ki ga je svojčas sestavil na podlagi izčrpnega poročila ameriškega komisarja za ribarstvo Hugha M. Smitha iz l. 1908. Snov je postala sedaj tudi za nas aktualna, ker je prevzel po ribarski uredbi za ljubljansko oblast oblastni odbor pospeševanje ribarstva v svoje roke.

je malo podjetij, vzdrževanih od države, ki bi bila bolj popularna, ki bi uživala več državne podpore, in ki bi bila storila več za dobrobit in srečo prebivalstva kakor bureau za ribarstvo Zedinjenih držav. Kongres odobruje leto na leto brez ugovora primeroma visoke proračune bureaua. Bureau priporoča kongresu vsako leto graditev večjega števila novih vališč; tako je predlagal v enem samem letu ustanovitev 74 vališč in štirih laboratorijev za proračunano vsoto 2,142.000 dolarjev. Ker kongres redno usvaja vse predloge ribarskega urada, mora le-ta hiteti z risbami in z načrti za nove stavbe in ribnike ter z nastavljanjem ribarskega osebja.

Z umetnim gojenjem rib se je pečala že pred ustanovitvijo ribarskega urada ameriška zveza za ribjo kulturo. Gojili so predvsem čepo (alosa), atlantskega lososa in ozimice (koregone). Ribarskemu uradu je bila pri gojitvi rib osnovna misel, da je bolje trošiti manjšo vsoto denarja za produkcijo rib, da jih morejo loviti ljudje brez pridržka, kakor pa trošiti veliko večjo vsoto za to, da bi se zadrževalo ljudstvo od ribje lovi. Nasajanje voda s hranilnimi ribami je neposredna dobrota za občinstvo, ker nudi vsakomur zdravo in okusno hrano; na drugi strani pa koristi ribovitost voda tudi posredno, ko vzdržuje v Ameriki ogromno ribarsko industrijo. Seveda je tak način ribarske politike mogoč le v Ameriki, kjer se meri vsaka stvar v drugih dimenzijah kakor pri nas. Tam ogromna vodna površina, ki se še ne upira ekstenzivnemu gospodarstvu, pri nas pa majhne, maloštevilne vode, ki jih moremo ohraniti ribovite le z umnim gospodarstvom in s strogim izvajanjem ribarsko-policijskih predpisov.

Glavno pozornost je posvečal bureau gojitvi rib, ki so važne za narodno gospodarstvo; to so krap, razne vrste lososov, postrvi in koregoni.

Stanice za ribjo kulturo se ustanavljajo s posebnim odlokom kongresa, stavbišče in napravo pa določi bureau. Načrte in proračune pripravljajo arhitekti in inženirji tako za vališča kakor za ribnike. Vališče obsega napravo samo na sebi, stanovanje za vodjo vališča in njegovo rodbino ter postranska poslopja. Poleg rednih vališč poslujejo še pomožna vališča brez stalnih moči; ta pomožna vališča se priklopijo bližnjim stalnim vališčem. Razen vališč delujejo tako zvane nabiralne stanice, ki so glavne postojanke za nabiranje ribjih iker iz javnih voda. Takih nabiralnih stanic je približno toliko kakor vališč.

Vališča ob obali so namenjena skoraj izključno gojitvi lososov; vališča v notranjosti pa goje predvsem sportne ribe. V

teh vališčih odgajajo zarod do enoletnic, dolgih približno en prst (prstnice); za gojitev so na razpolago obširna zemljišča z ribniki.

Posebna vrsta stanic je namenjena za nabiranje rib, zaseženih od poplav v gornji dolini reke Missisipi. Na zemljiščih vzdolž te reke pušča odtekajoča voda pomladanskih poplav luže in močvirja, ki se tekom poletja izsuše; če pa ostanejo do zime, zledene popolnoma in nebrojne množine krapov, ščuk in drugih rib poginejo. Izpraznivši te mlake dobi bureau nebroj mladic, ki bi sicer poginile, ter jih vrača v njih rojstno reko ali pa razdeli v vodovje okolice. Pri takem reševalnem delu je na razpolago večje število ribjih vagonov.

Kapaciteta ameriških vališč je ogromna, seveda največja na svetu. Število zaroda in mladic, ki jih producirajo, znaša na leto ne milijone, nego milijarde. Bureau pa ne polaga toliko važnosti na rekordno število vzgojenih ribic, kakor na njih vitaliteto.

Bureau se trdno drži načela, da bogato vrne vodi, kar ji je odvzel na ikrah ali drstnicah. Prvenstveno vlaga zarod in mladice v materske vode, ostanek šele razdeli drugam. Transport ribic na privatna naročila priskrbi bureau sam; ribe se naložijo v železniški voz, spremlja jih sel, ki skrbi zanje med transportom.

Ribe se razpošiljajo v različnem stanju razvoja. Ribe za prodajo vlagajo praviloma kot zarod, razpošiljajo jih tik, preden so použile rumenjak. Losose redno odgajajo v mladice, ostale vrste pa razdeljujejo kot zarod. Ikre pošiljajo vališčem in posameznikom, ki imajo priložnost valiti.

Da se zagotovi kar mogoče dober uspeh vlaganja rib, zahteva bureau, naj mu sporoče vlagatelji podatke o fizikalnem značaju vode in o njenih stalnih prebivalcih; bureau določi nato po lastnem preudarku pasmo, ki je vodi primerna. Postrvi ne dovoljujejo za vode, kjer je preveč roparic. Zarod se seveda razdeljuje v večjih množinah kakor prstnice (enoletnice). Zarod ali prstnice razpošilja bureau na lastne stroške na železniško stanico, ki je najbližja kraju vlaganja. Za razpošiljanje ribic vzdržujejo permanentno službo v ribjih vagonih. Prvotno so rabili za prevoz ribic vozove za prtljago, sedaj jemljejo posebne ribje vozove, ki nudijo vse ugodnosti za spremljevalce ter omogočajo prevoz rib na velike daljave in z majhnimi odstotki izgub. Ti vozovi se priklopljajo osebnim, pa tudi brzim vlakom. Vsak teh vozov (vagonov) ima ob straneh 20 ali več vodnih predalov, v katere nalože ribe; v te predale dovaja črpalnica vedno svež zrak. V vagonu je nadalje oddelek za nadomestilno vodo, za pisarno, kuhinjo, shrambo za živila, ledenico, šest spalnih postelj in razne druge

ugodnosti za posadko, ki šteje pet mož. Država opremlja voz z vsem potrebnim, za hrano pa mora skrbeti posadka sama.

Manjše količine rib prevažajo seli v vozovih za prtljago v velikih vrčih.

Vse delovanje bureaua se vrši na strogo znanstveni podlagi. Med znanstveno poslovanje bureaua spada predvsem biološka preiskava ribjih voda, tako morja kakor jezer in rek. Znanstveniki ribarskega urada niso proučavali zgolj biologije rib, temveč vseh povodnih bitij, živalskih in rastlinskih, njih prijateljev in škodljivcev. Bureau si je znal pri tem delu zagotoviti pomoč odličnih znanstvenikov, ki so se bavili tudi s študijem ribjih bolezni, njih pojavov in vzrokov ter sredstev, kako naj se te bolezni zatrò. Tu sem spadajo tudi preiskave onečiščenih in okuženih voda.

Posebno pažnjo posveča bureau ribarski statistiki. V delokrog statistike spada med drugimi stvarmi: obči pregled ribarstev v deželi z ozirom na razsežnost vodne površine in kakovost ribje vode, statistika ribolovnih sredstev v namenu, uvesti v tem oziru zboljšanje, statistika o uporabi ribarskih produktov itd. Statistične podatke zbira bureau s pomočjo agentov, ki obiskujejo ribarske zadruge, ribiče, ribje trgovine, lastnike brodov in druge. Bureau ni zakonito pooblaščen, da zbira te podatke; zgodi se pa prav redko, da naleti v tem pogledu na težkoče; nasprotno, urad uživa tako popularnost, da vodijo ribiči natančne podatke o lovi ravno zaradi bureaua. Prodajalci rib, prometne družbe, preparatorji itd. pa dovoljujejo bureau-ovim agentom celo prost vpogled v svoje trgovske knjige. Obsežnost ozemlja omogoča točno statistiko le vsakih štiri do pet let in k večjemu le za eno panogo ribarstva.

Razume se slednjič samo po sebi, da izdaja bureau leto za letom znanstvene publikacije o uspehih svojega delovanja.

To so v kratkem osnovni obrisi organizacije ribarskega urada v Zedinjenih državah Severne Amerike. Enaka organizacija bi bila primerna in potrebna tudi za našo domovino, ki je pomorska država z bogato in ribovito obalo. Pa tudi bogastvo na raznih vrstah salmonidov v naših južnih jezerih in rekah Bosne in Hercegovine je zadosten povod, da se začne čim prej s študijem, kako naj bi se ohranila in dvignila produkcija naših ribjih voda.

IZ LOVSKEGA NAHRBTNIKA

Nove oblastne uredbe. Glede lova izideta dve važni novi uredbi, in sicer:

Uredba, ki izpreminja dosedanje **lovne čase** v ljubljanski oblasti. Z ozirom na posledice zime 1928/29 so lovni časi za nekatere vrste divjačine nekoliko skrajšani, lovopusti pa podaljšani. Tako na primer bo srnjak prost le meseca junija, julija, avgusta in septembra, srna pa bo za dve leti popolnoma zaprta. — Ker razen za srnjaka lovni čas na drugo divjačino meseca junija in julija ne prične, odnosno za ta dva meseca ni izpremembe, bo zadostovalo, da priobčimo doslovno besedilo uredbe v prihodnji številki »Lovca«.

Uredba o pobiranju **oblastne davščine** od lova in ribolova v ljubljanski oblasti. S to uredbo se deloma izpreminja prvotna zadevna uredba z dne 19. novembra 1928. 20% davščina od zakupnine občinskih lovišč ostane; ista velja tudi za enklave, ki jih ima v zakupu posestnik samosvojega lova. Za samosvoja lovišča se pobira po 1 Din od hektarja od tu- in inozemcev enako. Komisar oblastne samouprave sme na prošnjo posestnika samosvojega lova znižati davščino, če se lovišče nahaja na ozemlju, neugodnem za lov. — Doslovno besedilo uredbe bomo objavili v prihodnji številki. Ing. A. Š.

Krmljenje divjačine v letošnji hudi zimi na veleposestvu g. Franca Dolenca v Preddvoru in Kokri.

Izredno huda zima je tudi v naših revirjih povzročila občutno škodo med dlakasto divjačino. Največ je v splošnem trpela srnjad. Poginilo je 12 srnskih lanskih mladičev in triletni srniak ter dva gamsa mladiča.

Da ugotovim, kaj je pri skrbnem krmljenju povzročilo pogin divjačine, sem dal raztelesiti nekaj komadov najdene srnjadi v revirju »Korito«, pri čemer sem ugotovil, da je imela divjačina poln želodec in čreva od položene ji hrane, ter da je drobovje bilo popolnoma zdravo, iz česar se da sklepati, da je divjačina po večini zmrznila vsled hude zime. Mladiče smo našli skoraj povsod v globokih jarkih-potokih, ki so bili visoko zameteni s snegom.

Krmili smo z v senci posušeno malinovno in drobno otavo. Srnjad in jelenjad se je pridno posluževala te hrane. Ker je bila hrana suha, je divjačina najbrž iskala vode v jarkih — pri čemer je zašla v zamete, iz katerih se mladiči niso mogli več izmotati ter so vsled utrujenosti omagali, ter končno čez noč zmrznili. Parkrat smo pa našli prihodnji dan še pri življenju take onemogle sirote, vendar jih vsa skrb in nega ni ohranila pri življenju. Triletnega srnjaka smo našli 60 korakov od jasli, ležečega tik drevesa. Imel je lepo položeno glavo na prsa, pri čemer se je zdelo, kot bi spal in bil še živ. Raztelesili smo tudi tega srnjaka. Bil je dobro razvit, imel poln želodec ter zdrav drob. Sled je kazala, da je srnjad prišla iz sosednjega lovišča, koder baje niso divjačini polagali nobene hrane. Močnejši komadi so prišli srečno do naših krmišč, mladiči so pa najbrž ostali že v sosednjem revirju v zametih. Najbrž je bil tudi omenjeni triletni srnjak med temi begunci, ki so dosegli naša krmišča, a ker je bil vsled napora izčrpan, se je po nakrmljenju vlegel k drevesu in zaspal za vedno.

Pri mladih gamsih pa se je dogналo sledeče: Po sledeh v snegu sodeč, je stala mala skupina gamsov na strmem pobočju Starca. Vsled neprevidnosti je stopil mladi gams na zasneženo poledenelo steno, vsled tega mu je spodrsnilo in padel je 20 m globoko v graben potoka Kožne. Pri padcu si je potolkel prsni koš. Pridrčal je po skalovju v zasnežen jarek ravno na noge in v tej pozi ostal zaradi bolečin nepremično in zmrznil čez noč. Drugi

gams mladič je imel zlomljeno nogo, najbrž od plazu. Ker se je s tremi nogami težko v globokem snegu premikal in hranil, je ostalo dokončal hudi mraz. Morda je poginilo še več gamsov vsled plazovja, a dokler to popolno ne odkopni po jarkih, se ne da ugotoviti natačno število poginulih.

V vseh revirjih sem za divjačino ukazal posekati jelkova debla, katerim je divjad obirala vejevje z vidno slastjo. Razen tega se je pokrmilo 2175 kg sena, otave in malinovne. Da se divjačini olajša prehod od krmišča do krmišča, sem dal pretiriti globok sneg. Kakor hitro je bilo po delavcih pretirjeno, je takoj divjačina uporabljala te gazi.

Krmišča-jasli so vsa pokrita z lesenimi strehami. Nekaj jih je navadnih (glej sliko 1), ostalé pa so v obliki šup, ki imajo spodaj toliko prostora, da gre lahko spodaj notri le srnjad; znotraj so na obeh straneh pritrjene jasli, dočim so zunaj šupe pritrjene jasli za jelenjad (glej sliko 2).

Poginilo je v naših revirjih skupno srnjadi 16%, gamsov 1%, jelenjadi nič. Pernate divjačine se ni našlo nič. — Kokra, 4. aprila 1929. R. Medven.

Zima in njene posledice v loviščih. Od vseh strani prihajajo iz lovskih krogov pritožbe o ogromni škodi, ki jo je povzročila letošnja stroga zima v posameznih loviščih divjačini, posebno pa perutnini. Dokazano je, da so oškodovana po večini lovišča v ravninah bolj kakor pa v bregovih. Govoril sem pred kratkim z nekim gospodom, ki ima v zakupu lepo lovišče nekje v ptujskem okraju, in pritožil se je, da v njegovem lovišču najbrž ne bo treba dve leti puške rabiti, ako hoče povzročeno škodo le nekoliko poravnati.

Nekoliko ugodnejše so razmere na levem dravskem bregu, kjer je hribovje z nešteviinimi griči, na katerih je solnce nekoliko učinkovalo, in je divjačina na kopnem vsaj deloma našla nekoliko hrane in zavetišča. Jasno pa se je posebno v letošnji zimi pokazalo, kako velikega pomena je krmljenje divjačine. Žal, da lovski zakupniki in lovci mnogokrat na to popolnoma pozabijo in se divjačine šele spominjajo, ko pride čas streljanja. Samoumevno je krmljenje zvezano z znatnimi stroški in trudom, ali potrebno je ne le iz sočutja do divjačine, ampak tudi iz gospodarskega ozira. Sicer pa moram priznati, da so se razmere glede krmljenja v sedanji novi zakupni dobi nekoliko zboljšale, ker so dobili raznovrstna lovišča v roke dobri zakupniki. V občinskih loviščih

Kamnica in Bresternica, ki jih ima v zakupu lovska družba »Hubertus« v Mariboru, je divjačina precej dobro prezimila. Našel sem samo enega poginulega zajca na Felberjevem otoku, pač pa so raznovrstni pernati roparji povzročili znatno škodo, posebno na fazanih, in upam si trditi, da veliko več, kot lisice in drugi roparji. Posrečilo se mi je sicer uničiti štiri velike in nekoliko malih ujed, ali bilo je že skoraj prepozno.

Imel sem na razpolago 200 kg koruze za fazane in večjo količino prosa za jerebice za tri krmišča, in sem porabil in skrmil do zadnje pičice vse. Seveda je to stalo mnogo in napornega dela in truda, in bil sem že mnogokrat popolnoma utrujen in obupan, ko v visokem snegu skoraj prazen nisem mogel hoditi, kaj še s težkim nahrbtnikom oprtan v bregovih. Ali sedaj, ko sem prepričan, da je bilo moje delo uspešno, sem pozabil na vse težave, ki sem jih doživel in sem ponosen, da se mi je posrečilo rešiti lepo število fazanov gotove pogube.

Ogromno škodo so povzročili letošnjo zimo zajci nekaterim posestnikom na sadnih drevesih in v drevesnicah, kjer jih tudi primerni plotovi pri visokem snegu niso popolnoma nič ovirali. Ogledal sem si pred kratkim sadni vrt g. K. v Radvanju, ki je sam pristen lovec. Njegov vrt je prvorazreden, ali žalibog uničenega je približno eno tretjino. Zajci so mu oglodali ne samo mlajša drevesa, ampak tudi večja, ki so že rodila, in sicer vzlic temu, da so bila dobro zavarovana. Trajalo bo več let, preden se bo škoda poravnala.

Prav malo vidim mladih zajcev; to je bilo pričakovati vsled dolgo trajajoče zime in neugodnega vremena koncem meseca marca in aprila in tudi nimam posebno veliko upanja na mlade fazane, ker bodo fazanke zaradi neugodnega vremena najbrž valile nekoliko pozneje, in sicer ob času košnje, kar je pogubonosno, ker ravno v tem času se jih največ uniči. Vse to so posledice stroge zime in pozne, za divjačino neugodne spomladi. — Leskošek Vinko, lovski čuvaj v Studencih pri Mariboru.

Izčrpno poročilo o poteku II. mednarodne razstave psov in o tekmovalnem streljanju bo objavljeno v prihodnjih številkah »Lovca«.

Bastard pod Toščem. Kljub neugodnemu vremenu me je zvabilo v soboto 13. aprila v Polhograjske dolomite, da sem šel opazovat in poslušat divjega petelina. Po naporni poldrugourni hoji sem se pod Toščem odpočil v našel lovskem domu v Gabršah. Ves dan se je nebo črmerno držalo, na večer pa je pričelo deževati. »No, če bo zjutraj tako vreme, bom pa spal!« sem dejal našemu šegavemu Lojzu, in odšel v lovsko sobico.

Ob pol treh sem se zbudil, a bilo je vse mirno. »Ne dežuje!« sem vzkliknil in pogledal skozi okno: proti vzhodu je jadralo nekaj oblakov solncu nasproti, sicer so pa zvezde še mirno gorele na temnomodrem nebu. Hitro sem bil gotov, prižgal svetiljko in stopil z rahlim korakom v tiho noč. Ko sem dospel na sedlo, sem ugasnil luč in krenil s počasnim korakom po Slemenu, pazno prisluškujoč, kdaj se zbudi speča priroda.

Na gori se je zazibal zvon in pozdravil mlado nedeljsko jutro; odzval je odmev ubranih glasov mnogobrojnih zvonov po sosednjih gričih...

Zaukala je še sova noči v slovo, na vzhodu se je porodil dan. Poslušal sem na vse strani, a petelin se ni oglasil. Šel sem posluškujoč z roba na rob in jo mahnil končno, ko je bil že velik dan, na očaka naših dolomitov, na sivi Tošč (Tošč, Otošč, Stožec, 1021 m), kar se pripelje izza roba petelin. Videti je bil enoletnik. Ko sem gledal za njim, se mi je zdelo, da se je peljal zelo daleč in zato sem šel po hrbtu Tošča dalje. Vzel sem v roke daljnogled in motril od solnca ožarjeno sleme, na katerem je stalo par krivenčastih borov in smrek. In res! Na enem izmed teh je

sedel petelin in je najbrž pel, tako sem sodil po obliki; a bil je predaleč in v — sosednjem lovišču.

Vračal sem se po pobočju nizdol, kar naenkrat začujem: »Gru, gru, gru, gru, gru-u-u-u...« Kaj naj bi to bilo? Golob ne gruli tako. Da bi bil oddaljen pasji lajež, mi je bil glas prečuden. Vlak, sopihajoč proti Gorenjski, ropoče drugače, ta torej tudi ni!

Pospešil sem korake, pa noga mi je sama zastala: na približno 150 korakov oddaljeni bukvi sem zapazil neko ptico. »Kokoš?« se vprašam in vzamem daljnogled v roke. »Ne! Kokoš je rjava, ta ptič je pa črn!« Bil je že popoln dan in sem dobro razločil: glava kot ruševčeva. Vedno se je vrtel in je oprezoval na vse strani. Bastard! si takoj domislim. »Tebe bi pa rad dobil!...« Za borovcem počasi doli po trebuhu, za robom do skupine borovcev, tam naslonim puško na deblo, poskusim s kroglo, sem si mislil. Ko sem prilezel do skupine borovcev, sem pokukal med vejami proti bukvi, a petelina ali bastarda nikjer —

...Pribit, pribit, pribit... se je oglasila ptička v dolini. Res prebita reč to, sem si mislil in že iskal s svojim triedrom vsenaokrog. Kar sem zapazil svojega znanca na nasprotnem kakih 250 metrov zračne črte oddaljenem robu. Sedel sem, naslonil daljnogled na kolena in ga natančno opazoval. Solnce ga je obsevalo. Lepa ptica! Na perutih se mu je dobro videla bela lisa, kakršno ima ruševec. Koliko je imel rep ukrivljen, nisem mogel videti kljub dobremu daljnogledu z osemkratno povečavo. Da je bil pa res bastard, o tem ni dvoma. Ko sem ugotovil, da je tam bastard, sem jo mahnil za njim. Zopet za robom prav po mačje. Veje so me bile po obrazu, ko sem pa hitel, sem drsel in si zmočil vsa kolena. Ko sem pokukal čez rob, petelina že nikjer ni bilo.

Iskal sem vsenaokoli z daljnogledom po robovih, a zaman. Zakrila mi je božica Diana s svojim pajčolanom svojega varovanca in mi ga ni hotela več pokazati — —

Še sem pozneje hodil in poslušal, a nisem ga več slišal ne videl. Slišati pa ga je dvakrat tako daleč kakor velikega petelina ali pa še dlje. Gruljenje je malo podobno ruševčevemu, samo bolj hripavo je in mogoče bolj raztrgano in pa glasnejše.

Interesantno pa je, da se tu gori bastard rad drži. Leta 1912. ga je ustrelil na Krvavem Ilu pri Ormadi g. Fr. Klemene. Glej »Lovec«, letnik 1912 in 1914, stran 84, 133 in 145. Ta kraj je od mesta, kjer sem ga jaz opazoval, oddaljen približno poldrug kilometer v vzhodni smeri in ima skoro isto višino.

Če bi kdo ustrelil ali slišal bastarda v loških hribih ali drugje, naj blagovoli o tem poročati »Lovcu«.

Razen bastarda, ki ga je ustrelil g. Klemenc, je pri nas znan edino še oni g. Galleta, ki ga je ustrelil leta 1884. na Črni gori pri Mojstrani. V. Herfort.

Planinski orli v Triglavskem pogorju. Ko smo 8. junija 1927 sadili na Krasci, grem opoldne, ko so ženske sedele ob robu gozda pri svojem mrzlem kosilu, proti gozdarski hiši. Komaj napravim 60 korakov — 20 korakov pred menoj moja štirinožna spremljevalka Planinka Kocker spanjelka — me zagrne temna senca. Ko sem se ozrl kvišku, sem kar ostrmel. Kakih 30 m nad menoj in psico plavajo trije planinski orli. Bil sem tako presenečen nad to veličastno sliko mogočnih zračnih kraljev naših planin, da se spočetka nisem zavedel položaja. Šele, ko sem videl, da se spuščata dva orla v krogu na psico, sem se moral hitro odločiti, da žrtvujem mojo spremljevalko ali pa s strelom odženem zračne orjake in s tem prikrajšam užitek svojega opazovanja. Odločil sem se za drugo. Pok — in dva orla splavata proti Konjščici, tretji pa napravi večji krog in zopet je bil nazaj nad psico. Šele po drugem plašilnem strelu odplava tudi ta proti Konjščici, kjer krožita ostala dva in čakata svojega tovariša. Vsi trije napravijo še en krog, potem pa izginejo za Slemenom proti Toščcu.

Mnogokrat sem že videl planinske orle, a tako blizu še nikdar.

V Vrševniku je orel stalen. Tam sem ga večkrat videl osobito ob jutranjih urah, iz česar sem sklepal, da mora imeti v bližini, v Krmi, gnezdo.

Z lovcem Matevžem zavijeva po stezi z Avš na Zadnje jezerce, ko zapaziva, da nekdo sedi na skali pod vrhom Vrševnika. Sigurno je divji lovec, in že sva krita za mecesnom ter ugibava, kam bo šel in kje mu bova prišla do živega. Ta nama pa ne uide, zatrjujeva drug drugemu, ko pa vzame Matevž svoj daljnogled (na eno oko) iz nahrbtnika, ga nasloni na mecesen ter urno išče točko na skali. Naenkrat se nasmehne. Ha, si mislim, ga že pozna, sedaj bo pa tem lažji posel. Ta ima pa pernato masko — pravi Matevž in mi da daljnogled v roke. Na skali je sedel planinski orel in si je urejeval svojo pernato obleko in se ponosno oziral po temno zelenem morju Pokljuških gozdov.

Da mora biti miza planinskega orla obilno pogrnjena, priča sledeči primer: Gospod B. je zastrelil septembra pod Avšami šestletnega gamsovega kozla. 200 korakov greva po krvavi sledi, ki pa naenkrat preneha. Dolgo sem se prerival skozi gosto ruševje, a brez uspeha. Da gams ni šel daleč, sem bil siguren. Drugi dan sem bil nujno zaposlen, da nisem mogel ponovno iskati. Tretjega dne vzamem s seboj še dva lovca in ko se spustimo v ruševje, se naenkrat dvignejo trije planinski orli —. Kmalu smo bili pri gamsu, od katerega je ostalo le še okostje in vrat, vsega kakih 5 do 6 kg. V kratkem času so orli pojedli več kot 15 kg mesa in še drobovje. Z glasnim čivkanjem so še krožili nad nami ter gledali, kdo jih vznemirja pri zadnjih ostankih tako imenitne pojedine.

Na Obirju na Koroškem sem opazoval trop mirno pasočih se gamsov. Kot bi udarila strela, se spustijo v spodaj ležeči gozd. Uverjen sem bil, da pride od nasprotne strani divji lovec. Takoj pa zapazim planinskega orla, ki je mirno krožil nad skalami.

Nedvomno je, da napravi planinski orel v gamsovih loviščih znatno škodo, osobito v bližini svojega gnezda. Vendar bi bilo žalostno, če bi moral ljubitelj narave in častilec matere prirode že sedanje generacije iskati zračnega kralja naših planin edino še v Brehmu.

K. Ogris — Rudnopolje.

Lovišča v Loški dolini. Lovišča v Loški dolini so dvojna, samosvoja in občinska. V teh naj opišem le gozdni lov, kajti poljski je uničen. Do leta 1926. je bil tudi poljski zanimiv vsled velikega števila jerebic. Te je uničila zima in v tem času tudi med vojno bivajoče vojaštvo, ki je tudi v prepovedanem lovskem času streljalo v kupe tiščečih se živalic.

Samosvoja lovišča imajo graščina Snežnik in vasi Dane in Nadlesk, zadnji dve sta odvisni od graščinskega in občinskega.

Lastnik graščinskega lovišča, princ Hermann Schönburg-Waldenburg, velik ljubitelj narave, posebno divjadi, je duša celega lova v dolini. V njegovem lovišču in v delu občinskega in Nadleškem, ki jih ima v najemu, ni opažati nikakih brakad. Tudi nobenega psa ne pusti v revir. Drugod preganjana divjačina ima tu dovolj varnega zavetja.

Nekaj let pred svetovno vojno so v tem lovišču izpustili iz ograjenega zverinjaka v Leskovi dolini jelenjad. Ta veledivjad se je prosta hitro razmnožila. Posestnikov gozda v bližini zverinjaka in v tako zvanem delu Stiska se je polastila groza, da jim bo ta divjad uničila ves gozd. Opažati je bilo veliko škode, največ na mladih brestih, katere je neusmiljeno uničevala. Kakor se mi dozdeva, je bila jelenjad, zaprta v zverinjaku, v pomanjkanju takih redilnih snovi, ki jih vsebuje lubje bresta, vsled česar je to drevje, posebno mlado, tako napadla in skoraj uničila. Z lahkoto rečem, da ni ostalo v tem kraju nad 5% zdravih mladih brestov. K sreči danes

ni opažati tega uničevanja več, čeravno živi veliko jelenjadi v tej okolici, vsled česar dvomim, da bi bil kak drug vzrok kakor zgoraj omenjen.

Po močni razmnožitvi je začela jelenjad posečati tudi sosednja lovišča. Razume se, da v teh krajih ni ostala brez zasledovalca in je bila tudi kje ubita. Da to lastniku kakor tudi vodstvu graščine ni bilo po volji, je umevno, vsled česar so vsakega takega lovca gledali po strani. Sicer so pa vsi sosednji najemniki imeli ozire do graščine, vsled česar so opuščali vsak odstrel. To je trajalo le toliko časa, da se žival ni toliko razmnožila, da so bili vsled prevelike škode, ki jo ta divjačina povzroča po poljih, primorani na odstrel. Največ škode trpe vasi Vrh, Babna polica in Poljane. Največ škode je na koruzi in pesi. Tudi ovsu, pšenici, rži in pozno jeseni tudi repi ne prizanese. Tod, kamor se ta plemenita divjad navadi, je vsak pridelek uničen, ako se pravočasno ne odvrne. V obrambo narede poljedelci razna strašila po njivah, katera pa ne branijo dolgo. Ko se tem divjačina privadi, pride k njim in se drgne ob nje. V najbolj ogrožene kraje pošilja vodstvo graščine svoje čuvaje, da ponoči s streljanjem odvračajo žival.

Kakor povsod, tako se je tudi pri nas po prevratu vsa divjačina zelo zredčila. Vse križem je streljalo na ubogo žival ne glede na lovopust. V graščinskem gozdu se je pokončevanje najbolj razširilo. Celo vojaštvo, ki je kmalu po preobratu prišlo na državno mejo, ni prizanašalo z ubijanjem. Ovadba divjega lovca ni nič pomagala. Kazen — dva do tri dni — jih je še vspodbujala. Večkrat sem na lastna ušesa slišal, da loviti celo leto ali pa še več, pa za dva dni zapora, se pa vendar izplača. Sicer pa ni treba misliti, da se vsakega nepridiprava lahko dobi v lovišču pri izvrševanju svojega posla. Koliko jih je, za katere se ve in tudi sami se hvalijo, da so divji lovci, a se jim vsled pomanjkanja dokazov ne more do živega.

Vsled velikega skrčenja divjadi se je skrčilo tudi število divjih lovcev, ker so uvideli, da zastonj izgubljajo zlati čas in trgajo obleko.

Da se divjačini, ki je še ostala, omogoči razmnožitev, posebno srnjadi, je vodstvo graščine v veliki meri posvečalo pažnjo in skrb zanjo ter vsako lovljenje prepovedalo.

Tudi Lovsko društvo v Starem trgu, ki ima vsa občinska lovišča v najemu, si je nadelo nalogo, kolikor mogoče gledati na razmnožitev srnjadi. To društvo, ki obstoji že nad dvajset let, žrtvuje potom svojih članov precej tisočakov na leto, da ne pride ta lov izkoriščevalcem v roke. Pri lovih se pazi na pravilen odstrel. Brakade se napravijo letno v revirju največ do trikrat in v nekaterih sploh nič. Tako pride vsak lovec lahko na svoj račun in žival tudi ne čuti nikakega preganjanja, posebno ker se pazi, da ni psov brakov, kateri, če žival ne pade pred strelcem, gonijo toliko časa, da po velikem trudu zboli ter pogine, ali jo pa celo ujamejo in raztrgajo. Vsak odstrel srne mladice, tudi nad 12 kg, se kaznuje z globo 100 dinarjev, in streljanje s šibrami na veledivjad 200 dinarjev za vsak komad.

Društvo ima več zanesljivih lovskih čuvajev, ki imajo strog nalog izslediti dive lovce in pobirati zanke. Za pobijanje ptic roparic in drugih roparskih živali imajo zopet lepe pristojbine.

Vse to se je izkazalo leto za letom hvaležnejše in posebno srnjad se je močno razmnožila. Z veseljem si šel v lovišče in tudi pri streljanju si lahko izbiral.

Vsa ta lovišča so v veliki meri odvisna tudi od graščinskega hleva, kakor se pri nas imenuje to lovišče. Stari lovci pravijo, da je bil zelo redek slučaj da bi srna izkotila svoje mladiče kje drugje. V zadnjem času pa je začela ta, kakor tudi jelenjad, leči svoje mladiče tudi v revirjih, ki jih ima Lovsko društvo v najemu. To se je začelo opažati tudi na čakališčih (štantih), kajti žival ne beži več tako kakor prej, le

proti graščinskem gozdu, vsled česar so se najboljša čakališča opustila in zamenjala z novimi.

Z veliko nado in upi smo končali lansko sezono. Živali smo pustili v lepem stanju. Mladiči so skoro popolnoma dorasli stare tako, da si moral biti veščak, jih razločiti v diru. Živeža se jim je obetalo več kot dovolj. Bukev, ki je v tem letu obilo rodila, je nudila dovolj priboljška. Žir, zelo močno in tečno krmilo, so srne z veseljem pobirale in se bolj držale bukovih kot igličastih gozdov. Ko je zapadel prvi sneg, se je vsa divjad začela pomikati v nižine. V največjem številu se je nastanila v grmovju, kjer ima dovolj živeža. Nikdo ni slutil božje šibe.

Zima je prišla, mraz in sneg. To se je stopnjevalo od dne do dne. Mraz je narastel na 32 stopinj in več pod ničlo in sneg je zapadel 1·50 m visoko. Zametov ne upoštevam. Začelo nas je skrbeti, kako bo divjačina prezimila. Ljubka, toliko radosti vzbujajoča in tako plaha srna, je našla sočutje v naših srcih. Sneg 1·50 m visok, prhak, kam naj se revica obrne, in v tako hudem mrazu. Tega ni navajena, to jo bo uničilo. Kako ji moremo pomagati? Pokladanje krme nam je edina tolažba, vsaj v delno ohranitev. V krajih, kjer je več komadov, se je pokladala krma. V teh krajih se drže v malih skupinah, dve do pet srn skupaj. Te skupine niso v veliki oddaljenosti druga od druge. Nikjer ni opaziti, da bi žival trpela vsled pomanjkanja hrane, kar se opaža pri krmljenju. Srne, bivajoče v bližini krmišč, se ne zmenijo mnogo za krmo. V nekaterih krajih se je sploh nič ne dotaknejo, čeravno prehajajo v neposredni bližini mimo položene detelje. Bližnje grmovje, največ leska in drugo drevje, ji služi za prehrano. Saj tudi v letnem času, za priboljšek, vedno odščipne mladike tega grmičja. Hrana nas nikakor ni vznemirjala, tembolj nas je navdajala bojazen glede nenavadno hudega mraza, katerega količkaj slabotna srna ne prenese.

Visok sneg ji je oviral vsak obhod. Srna, ki zaide iz gazi v celo, se veliko bolj muči in gre bolj počasi naprej kot v vodi. Sneg ji sega do glave in le gobček ji moli iz njega. Noge se ne dotikajo tal, ker ne pusti truplo. Vsled snežne ovire se drže le svojega bivališča.

Mrtve srne, od katerih je največ najdenih v graščinskem gozdu, ni nobena poginila vsled lakote, ampak vse zaradi mraza. Med njimi so tudi močni srnjaki, največ pa mladice. Tudi se je opazilo, da so plahe in same sebi prepuščene srne veliko bolj odporne proti mrazu, kakor pa negovane.

Večina gozdov je bila dolgo nedostopna. Kjer pa je bil dostop mogoč, povsod so se našle zmrzle srne. Napol zmrzle, ki niti pošteno hoditi niso mogle, so ljudje kar prijemali in gladili. V najskrajnejših slučajih jim niso mogli drugače pomagati, kot da so jih z udarcem rešili trpljenja. Seve, primerov, da bi napol zmrzlo srno ubili, je bilo le malo, kajti vsak je upal, da se bo opomogla in da jo bo milejše vreme rešilo pogina.

O trpljenju srnjadi vedo ljudje marsikaj povedati. Zanimivi se mi zde naslednji slučaji:

Nekega dne, ko je nesel lovec-logar krmo v krmišče na smučeh, ter pokladal krmo, je slišal v shrambi krmišča čuden ropot. Po dovršenem delu se hoče prepričati, kdo ta ropot povzroča in na svoje začudenje opazi v shrambi srno, katera bega v njej sem ter tja. Kaj takega še ni nikdar opazil, čeprav poklada krmo že več let. Ker so bila vrata le prislonjena tako, da je šla srna lahko notri, je logar mislil, da srna ne najde izhoda. Odmaknil je vrata popolnoma, šel v nasprotno stran in podil srno iz shrambe. Srna je prišla do izhoda, a v sneg ni hotela. Takoj je uvidel, da se je motil, kajti srna je našla dobro zavetje v shrambi in ni hotela ven. Nato je logar prislonil vrata kot so bila in odšel.

Vojaki graničarji, ki bivajo ob državni meji, so našli napol zmrzlo srno. Revica

je bila v zadnjih bojih za življenje in ni mogla več nikamor. Tako so jo prijeli in jo nesli v karavlo (kočo, v kateri stanujejo). Gotovo so ravnali z njo previdno, kajti ostala je pri življenju. Ko je čez par dni mraz pojenjal, so jo izpustili. Ali mislite, da je zbežala —? Še danes pohaja okrog karavle in ne boji se graničarjev, ki so ji rešili življenje.

Zopet drugi logar, ki je imel pot h krmišču, opazi domov grede srno, ki mu je sledila prav do njegovega stanovanja. Tu se mu je pustila prijeti in zaprl jo je v hlev. Najbrž, ker je bilo pretoplo, je drugi dan poginila.

Pri jelenjadi ni bilo opaziti nikakih znakov trpljenja. Ta se je pomaknila z višin nizko v grmičje, kjer ima tudi dovolj hrane. Krmo, ki je bila namenjena srnam, je kaj kmalu zavohala. Srnjad in jelenjad si nista nič složni, vsled česar se mora, kakor povsod, manjši umakniti večjemu.

Tudi zajec je brez velikega trpljenja odnesel zdrave pete. Ta se ima najbolje. Še tako visok sneg ga veliko ne ovira pri obhodu grmičevja. Konec februarja je bilo že opažati parjenje, a ne v tolikem številu kot druga leta ob tem času.

Na veliko srečo nam je še upanje na ostanek divjačine, posebno še, ker ni slediti volkov, kateri bi imeli izredno ugodno uničevanje v tej zimi. Še tako velika pažnja in skrb za srnjad bi ne pomagala, ker je vsako zasledovanje volkov nemogoče. Larvi.

Divji kunec v Dravski dolini. Da se nahaja ta vrsta divjačine tudi v Dravski dolini, čeravno v redki množini, nam dokazuje sledeči slučaj. Dne 25. decembra lanskega leta se je peljal z večernim popotnim vlakom iz Maribora proti Limbušu tukajšnji železniški uslužbenec. Stal je pri oknu in gledal lepo večerno pokrajino. Ko drdra vlak skozi Studence in pride na prosto polje ravno nasproti Felberjevega otoka, prihiti proti stroju v hitrem teku žival, ki je najbrž hotela premeriti železniški tir in se zgubiti v bližnjem gozdu. Ali bilo je že prepozno. Zagnala se je v stroj, ki jo je odbil ter vrgel mrtvo v obželezniški jarek. Uslužbenca je prigodbica vendarle mikala. Šel je drugi dan na kraj, kjer je prejšnji večer to opazoval. Slutil je, da bo tam našel divjega zajca in ga kot takega tudi pošteno prezentiral lovskemu gospodarju s pripombo, da je to mlad divji zajec, ki se je tam in tam ubil. Bil pa ni to, za kar ga je on označil, ampak povedati sem mu moral, da je najdena žival divji kunec (Lepus cuniculus) s karakterističnо barvo, zgoraj rdečkasto sivo, spodaj belo in z ušesi, ki so krajši kakor glava. Bil je 4 dm dolg in je imel močno rano na vratu, ki je menda trenutno povzročila njegov konec.

Prehodil sem v svojem dolgoletnem bivanju v Dravski dolini dokaj lovišč, a nisem nikjer našel te divjačine in tudi nikdar slišal, da bi se bila v teh krajih kdaj ustrelila. Svoj čas je gospodar Felberjevega otoka, na katerem bo stavilo mesto Maribor obširna kopališča, hotel to divjad razmnožiti na tem kosu zemlje. Nakupil je živali in jih tam spustil. Teren za nje bi bil primeren. Tla peščenata, tu in tam skalnata, obsenčena z raznimi velikimi in malimi drevesi. Ob robu otoka pa sočnati pašniki in manjši travniki. Računilo se je s tem, da žival ne bo mogla v drug kraj pobegniti, ker jo bo ovirala voda Drava, ki se zaganja na nekaterih mestih z veliko silo v otok in je tu znatno globokejša, ker se razdeli v dve strugi, v katerih se pretaka z veliko brzino v poletju zamazano siv element.

Nekaj časa so se kunci tu držali, a bilo jih je vedno manj, dokler niso popolnoma izginili. Pripisujejo to lisici, ki se je čez Dravo tja priklatila in vse poklala. Poskus, to divjačino tu naseliti in udomačiti, se ni obnesel. Tudi razni drugi lovski gospodarji v okolici Maribora, zlasti pa na Ptujskem polju, so se pred leti trudili divjega kunca v obširnih loviščih širokega in prostranega polja, posebno okoli Ptuja, udomačiti in s tem

razširiti število lovnih živali, a tudi tu so bili uspehi zelo dvomljivi. Nekaj let so se še kunci videli in tudi streljali, a v zadnjih časih so postali zelo redki. Podpisani je imel srečo in videl, kako je sosed lovec v jeseni leta 1920. ustrelil en komad te divjačine na lovu občine Bohova pri Hočah. Bilo je to med gonjo, kar se redko pripeti, ker se žival v pravem času umakne v svoja podzemeljska skrivališča.

Tudi prebivalstvu tamkajšnjih krajev je ta redka žival znana in sicer iz prejšnjih časov. Imenovali so jo »kraljič«.

Zakaj se pa divji kunec ni v naših krajih dobro počutil, oziroma ni udomačil in tako postal stalna divjačina naših lovišč, to naj raziskujejo prirodopisci lovnih živali. Eno je dognano. Nima toliko sovražnikov, kakor njegov sorodnik poljski zajec, s katerim se nič prav prijazno ne gledata. Do živega mu more samo lisica, kuna, dehor in podlasica, ki ga zasledujejo tudi v luknje, kjer se vrši boj na življenje in smrt, v katerem zmaga seveda vedno sovražnik. Na Španskem in na otokih Sredozemskega morja, kjer je kuncev na množine, se manj uvažuje poljski zajec, ker ima mnogoštevilne sovražnike tudi v zraku in ravno tako na zemlji. Kjer se je pa divji kunec usidral, tam se pa tudi tako množi, da postane njegova škoda zelo občutna, posebno v krajih, kjer ima prebivalstvo napravljene razne nasipe, da brani svoje imetje proti poplavam. Živali te naprave vse preluknjajo in prevrtajo, trud ljudstva je pri prvem velikem navalu uničen. Če pomislimo, da samica skoti 5 do 6 mladičev in to v letu 7 do 8krat, si lahko izračunimo, koliko teh glodavcev se giblje tam na poljani proti koncu leta samo od enega para, to pa tembolj, ker imajo prvi spomladanski mladiči proti jeseni že zopet zarod. Popolnoma to divjačino v krajih, kjer se je naselila, zatreti, je jako težko, ker je vedno na straži in pri najmanjši nevarnosti udari z zadnjimi nogami ob tla, da opozori s tem svoje tovariše in bliskoma je vse v rovih. Ant. Godec.

Pes in zajec. Naj zabeležim tukaj dve zgodbici naših lovskih psov. One pričajo o njih bistroumnosti, pa tudi o zajcu, ki se nazadnje le privadi sovražnika, če ga ta ne preganja.

Na Ptujskem polju je lovil lepega jesenskega dne po njivah in pašnikih lovec s svojim Feldmanom, pravim tipom nemškega kratkodlaka, vzor naših fermačev. Stal je pred jerebicami, stal pred fazani in naneslo ga je tudi na zajca. Vznemirjen se ta spusti v par trenutkih v beg, gospodar ustreli, a ga ne zadene in zajec jo ubere naravnost proti gozdu da bi utekel svojemu preganjalcu, Feldman v najhujšem diru za njim, oba se zgubita v zarastlem gozdu. Lovec gleda z obupom za njima, žvižga in kliče, a ljubljenega psa ni od nikoder. Strah ga obdaja, da se mu bo izgubil, da ga bo morebiti moral dolgo časa brez uspeha iskati. Poda se zato v smeri, v kateri sta pes in zajec zginila v gozd. Ne daleč v samotnem gozdu je bila zraven malega drevesa nastavljena zanka. V to se je zaletel zajec, ki ga je prijela in ga stiskala, ko se je hotel rešiti. In glej! Tu je bil tudi Feldman. Vlačil je žival na vse strani, se trudil jo izvleči iz zanke in jo prenesti in položiti pred noge svojega gospodarja. Ni mu bilo to mogoče. Pristopiti je moral lovec in rešiti še živega zajca nadaljnjih muk.

To, kar pa zdaj pripovedujem, se je pripetilo koncem septembra, ko jabolka zorijo, se pridno trgajo in pobirajo. Zajček, ki se je skotil spomladi v vinogradu, je bil večkrat od delavcev ulovljen in zopet izpuščen. Postal je tako krotak, da je imel svoj stan vedno v bližini plota, ki loči vinograd od velikega dvorišča, ki je tudi s plotom obdano in zasajeno z mnogimi jablanami in hruškami. Žival so videli mnogokrat tam za plotom in če se je človek bližal, se je umaknila samo za dva, tri korake, daleč zbežala ni nikdar. V zagrajenem dvorišču se je sprehajala kodrasta španijelka »Vidra«, potomka znane Haidi von Hartenstein, importira-

ne iz Avstrije. Večkrat sta se oglasila tudi veliki volčjak Sokol in mala Dudica, oba na verigah, posebno takrat, če se je na dvorišču pojavil kakšen tujec. Nekega dne koncem septembra se prikaže ta zajček za ograjo vrta, ki leži pred obširnim vinogradom. Na nasprotno stran vrta priskaklja Vidra, ugleda zajčka, postane nemirna, leta sem ter tja, cvili in se vzpenja po ograji. Kaj je storil dolgouhec? Postavil se je mirno na zadnje noge, napravil možička in zvedljivo gledal dol proti nasprotniku. Kaj je storila Vidra? Tudi ona se postavi na zadnje noge, pazljivo ogleduje zajca in končno začne močno lajati. Ali tudi to ni zajca vznemirjalo. Prevračal je nekaj časa ušesa in ko je uvidel, da mu pes ne more do živega, se je obrnil in mirno odcapljal v vinograd. Vidra je zdaj nehala lajati, gledala ravnodušno za njim, potem vztrajno iskala mesto, kjer bi smuknila skozi kakšno odprtino in se zagnala za njim, toda brez uspeha. Nazadnje je nejevoljno odšla.

Prizor je bil tako mikaven in zanimiv, da je moral vzradostiti vsako lovsko srce. Ant. Godec.

Pozni mladiči planinskega zajca. 13. oktobra sem ustrelil že napol prebarvano planinsko zajkljo, ki je imela v sebi kosmatega mladiča. Tako pozen zarod bi pač ne mogel prestati zime v gorah, kjer leži sneg od konca oktobra do konca maja. K. Ogris.

O bajnem risu in medvedu v Gorjancih. V letošnji peti številki je priobčila »Wiener allgemeine Forst- u. Jagdzeitung« zabaven, z vedrim humorjem in vprav z lovsko bujno domišljijo napisan podlistek od gozd. oskrbnika Meinholda, naslovljen »Znamenit medvedji lov v Gorjancih« (Eine denkwürdige Bärenjagd im Uskokengebirge).

Tujec, ki ne pozna razmer, mora sodeč po njem, dobiti vtis, da so naši prijazni Gorjanci silno divja pokrajina, pravi raj medvedov. Pri čitanju podlistka mi je nehote prišel na um legendarni, širokopleči, dolgobradi, vedno hudomušni gozdar z neizogibnim jazbečarjem poleg sebe, kakor ga je prikazovala zlasti predvojna »Münchner Fliegende« tako izvrstno, ko pri vrčku piva in v oblakih dima svoje pipe, pripoveduje veseli družbi najčudovitejše lovske doživljaje s tako prepričevalno resnostjo, da jih skoraj sam verjame.

Toda pri lovskih povestih je, vkljub vse bajeslovne navlake, navadno vsaj nekaj resničnega ozadja. Gotovo je, da se ta lov ni vršil pred nekako 30 leti, kakor pravi podlistek, ker niti jaz, ki sem 34 let v Novem mestu, niti takratni lovci ne vemo ničesar o njem. Pa to je postranska stvar, lov je bil lahko tudi poprej. Glavno vprašanje je, če sta bila na tem lovu, oziroma sploh v tem času tam res ustreljena ris in medved, kakor opisuje podlistek. In to vprašanje se mora po vsestranskih poizvedovanjih zanikati.

Sedaj v Gradcu bivajoči pisec podlistka, svojčas oskrbnik na graščini Hmelnik, je sporočil ing. Schöpplu, da se je vršil lov dne 3. ali 4. februarja leta 1885., torej 14 let prej kot navaja podlistek. Pristavlja, da hrani še kožo risa, ki ga je takrat ustrelil in da je pogodil medveda sodni svetnik Brunner iz Novega mesta.

Z Brunnerjem, tedaj že vpokojenim sodnim nadsvetnikom in odvetnikom v Kočevju, sem mnogo občeval v zimi l. 1886./87. in se sestal ž njim večkrat tudi po l. 1895. v Novem mestu, ali nikdar mi ni omenil tega medveda.

Od leta 1895. do leta 1902. sem se udeležil skoraj vsakega lova v Gorjancih in jih tudi drugače večkrat prehodil. Pogosto je bilo pri takih prilikah govora o lovskih doživljajih, ali o risu in medvedu ni vedel nihče ničesar. In vendar se ohranijo taki izredni dogodki v tradiciji lovskih krogov vsaj desetletja!

Tukajšnji najmerodajnejši stari lovec R. Smola, dolgoletni zakupnik od Krke do hrvatske meje, oziroma do slemena Gorjancev segajočega lova občine Šmi-

hel-Stopiče, kateremu sem poslal podlistek, je označil vse enostavno za bajko.

Klasična priča v zadevi je 84 letni, sedaj v Gotni vasi pri Novem mestu bivajoči, v tukajšnjih lovskih krogih znani Lenarčič, bivši posestnik v Podgradu na podgorju Gorjancev. Od mladih let strasten lovec, je poznal in pretaknil v Gorjancih tako rekoč vsako jazbino in moral je biti hudo bolan, da je izostal od kakega lova v Gorjancih, ali o tem risu in medvedu ne ve ničesar. Pač mu je pravil njegov oče, da je videl nekdaj risa v gozdnem kraju »Padež« ob vznožju Gorjancev. Torej pred nekako 100 leti.

Iz vsega sledi, da zadnjih 70—80 let gotovo ni bil ustreljen v Gorjancih ne ris in ne medved. Ing. A. G.

Lovski uspehi. Mag. Fr. Tuček je v svojih revirjih Veržej in Bunčani v kratkem času od 15. dec. 1928 do 15. jan. 1929 ustrelil dve lisici, zastrupil eno lisico ter ujel v pasti dve lepi vidri. Ena vidra je merila od gobca do konca repa 155 cm ter je tehtala 11 kg, druga je bila normalne mere.

Fazan v Beli Krajini. Kakor mi sporočajo iz Bednja pri Adlešičih, se je bil zatekel lani 12. in 13. decembra na Bedenj fazan. V grmovju za vasjo ga je našla Trijanovičeva mačka. To je opazil sosed Petek, ki je vozil slučajno gnoj na njivo, in je otel fazana mački, ki ga je bila že umorila. Odkod bi bil zašel fazan v Belo Krajino? I. Š.

KINOLOŠKE VESTI

Klub ljubiteljev brakov vabi lovce, ki lovijo z braki, da pristopijo kot člani. Članarina znaša letno 20 Din, pristopnina 5 Din.

Klub posreduje pri nakupu in oddaji čistokrvnih brakov brezplačno. Če pristopi zadostno število članov, bo dana klubu možnost za nabavo čistokrvnih brakov, ki jih bo odbor oddal svojim članom proti primerni odškodnini.

Poštne položnice za poravnavo članarine in pristopnine zahtevajte pri blagajniku. — Ernest Černe, t. č. blagajnik, Ljubljana, Pražakova ulica 10/II.

IZ RIBARSKE MREŽE

Nove oblastne uredbe izidejo glede ribarstva v ljubljanski oblasti, in sicer:

Uredba, s katero se **izpreminja** odnosno dopolnjuje **uredba o ribarstvu** z dne 28. oktobra 1928. Male izpremembe in dopolnila se tičejo razdelitve dosedaj še nerazdeljenih vodnih prog, priznanja ribarske pravice, naprave zakupnih okrajev. Važna je izpremememba, ki določa, da imajo zapriseženi ribarski čuvaji, in sicer za vsak ribarski okraj omejeno število, ki ga na prošnjo ribarskega upravičenca določi komisija oblastne samouprave, pravico do ribarske izkaznice, proste oblastne pristojbine. S to izkaznico smejo loviti samo v ribarskem okraju, za katerega so zapriseženi. — Oblastne pristojbine proste ribarske izkaznice dobe na prošnjo in po potrebi za svoj okoliš tudi uradni gozdno-policijski organi in uslužbenci državne gozdne uprave, ki po svoji službeni dolžnosti nadzorujejo ribarstvo. Ribarska izkaznica nadomestuje ribarsko knjižico.

Čl. 70., 30. in 31. uredbe o ribarstvu so razveljavljeni.

Uredba o pobiranju **oblastne davščine** od ribolovov, izpreminja deloma zadevno prvotno uredbo z dne 19. novembra 1928; ima le majhna dopolnila odn. izpremembe. Pri odmeri v prvotni uredbi predpisane davščine od ribolova se upošteva ribarska taksa po čl. 22. uredbe o ribarstvu tako, da se za to takso zniža 50% davščina.

Poseben pravilnik ureja delovanje **ribarskega sosveta,** navaja njegove naloge, njegov sestav, sedež. Besedilo tega pravilnika bomo objavili prihodnjič.

Ing. A. Š.

Popravek. V članku »Naše ribarstvo v letu 1928.«, »Lovec«, stran 140, je pogrešno navedeno, da znaša ribarska davščina za zakupnika 20% zakupnine. Zakupniki plačujejo zgolj 15 odstotno ribarsko takso, ne pa davščine. Davščino plačujejo zgolj posestniki samosvojih in zakupnih lovišč; njim se pa bo vračunala revirna taksa v to davščino, tako da bodo dejanski plačevali le 35% davščine od prejete ali verjetne zakupnine. Dr. M.

Državni ribarski zakon. Ministrstvo poljoprivrede je izdelalo nov načrt zakona o ribarstvu. Obvestilo je Slovensko ribarsko društvo, da mu bo poslalo načrt, da stavi morebitne pripombe.

Sulčja drest leta 1929. Kakor kaže, bo sulčja drest 1929 končala z uspehom. Povodnji ni bilo, tako da so ostale ikre vsaj v gornjem delu Save nepoškodovane. V Tacnu pod jezom elektrarne so zapazili kakih 40 sulcev velikanov, ki so v presledkih prihajali na drstišče. Opazili so tudi več sulcev v Sori pri Goričanah, nekaj jih je skušalo preskakovati goričanski jez. Nekaj sulcev se je drstilo tudi v Ljubljanici na Vrhniki in v Bistri. Oblastni odbor je nabral okoli 80.000 iker, ki se vale v vališču tvrdke »Riba« v Ljubljani.

Ploščič v Ljubljanici. Dne 21. aprila t. l. je ujel g. Adolf Dolak, strokovni učitelj na tehnični srednji šoli v Ljubljani, v Ljubljanici ob izlivu ploščiča (abramis brama L.), težkega približno ¾ kg. Profesor Franke je že pred desetletji naročil ribičem, naj mu prinesejo ploščiča, ako ga ujamejo v Ljubljanici. Dozdevalo se je, da ploščiča sploh ni več v Ljubljanici, ker ni bilo več slišati, da bi ga bil kdo ujel. Slovensko ribarsko društvo je dalo ribo nagačiti in jo bo izročilo Narodnemu muzeju v Ljubljani.

Letošnja zima in ribe v tivolskem ribniku. Zle posledice letošnje hude zime so se pokazale tudi pri ribah v tivolskem ribniku. Voda v ribniku je zmrznila do tal, radi tega so poginile vse ribe. Ko se je odtajal led, se je

nudila tivolskim sprehajalcem žalostna slika: vrh vode je plavalo veliko število poginulih rib, ki so se že razkrajale. Zakupnik ribnika ceni škodo na 200 kg krapov in klenov. Škodo so baje povzročili s tem, ker so jeseni znižali nivo vode za približno pol metra.

Zima in postrvi. V Besnici, pritoku Save pri Zalogu, je napravila letošnja huda zima precejšnjo škodo. Voda je ponekod zmrznila do tal. Ko se je led odtajal, so opazili v Besnici v vasi enakega imena večje število mrtvih postrvi.

Letošnja huda zima in ribarstvo. Posebno škodo je povzročila letošnja huda zima manjšim plitvejšim vodam, ki so popolnoma zamrznile. To velja posebno za jarke, mrtvice in manjše potoke.

V Nemčiji so zamrznili celi ribniki in manjša jezera. V rekah in ribnikih so skušali odpomoči pomanjkanju zraka s tem, da so sekali na več prostorih v led odprtine. Onemogle ribe so se začele takoj zbirati ob takih odprtinah in hlastati po zraku. Veliko škodo so delali ribarstvu tudi z razstreljevanjem ledu.

Preiskava obolelih in zastrupljenih rib. Oni, ki želijo poslati obolele ribe v to poklicanim zavodom zaradi preiskave in ugotovitve bolezni ali vzroka smrti, naj se ravnajo po sledečih navodilih. 1. Vse te pošiljatve je odpremiti čim hitreje, najbolje z večernim vlakom, da prispo zjutraj na kraj preiskave. 2. Pošiljatvam naj se priloži obširno poročilo o pojavu in poteku bolezni. 3. Če le mogoče, naj se odpremijo obolele ribe žive. Mnogo bolezni je moči ugotoviti le pri živih ribah; bakteriološka preiskava in preiskava krvi je tudi možna le pri živih ribah. Najbolje se odpremijo ribe v manjših podolgovatih sodčkih, ki smejo biti napolnjeni z vodo le do polovice ali do dveh tretjin. Mrtve ribe naj se odpremijo, če le mogoče, v ledu. 4. Če je verjetno, da so poginile ribe zbog onečistitve ribje vode, naj se pošlje zavodu, ki je pristojen za preiskavo vode, tudi pokušnja vode v čisti steklenici. Steklenica bodi vsaj tako velika kakor običajne pivske steklenice.

Preiskava rib na živinozdravniški visoki šoli na Dunaju. Leta 1928. so preiskali na veterinarski visoki šoli na Dunaju 60 rib. V petih primerih so ugotovili furunkulozo (postrv, lipan, zlatovčica). Furunkulozo so opazili v akvarijih tudi pri drugih ribah, in sicer pri ščuki, dveh platnicah in linju.

Zakaj oplodimo ribje ikre na suhem? Laiku se zdi čudno, zakaj oplodimo ribje ikre na suhem, ko se vendar drsti riba v vodi. Da razumemo ta način umetnega oplojevanja, si moramo predočiti, kako se vrši oplojevanje v prirodi. Ikra se oplodi le takrat, če je vlezlo vanjo moško seme (spermatozoon). Potek te oploditve zavisi od dveh dejstev: prvo je nabreknjenje ikre, drugo pa gibanje spermatozoa. Možnost, da se ikra nabrekne, preneha v vodi po kratkem času; po tem času se ikra ne more več oploditi, ker je napolnjena z vodo. Tudi spermatozoon izgubi v vodi takoj življensko silo. Če damo nekaj ribjega mleka pod mikroskop, opazimo v njem nebroj spermatozoov. Čim pa pridenemo mleku le kapljico vode, se počnejo spermatozoi, ki so bili poprej mirni, divje gibati in plesati. Pri postrvjem mleku traja to vrvenje približno 23 sekund, pri šarenkinem 40, pri losovem 45 sekund. Nato postanejo spermatozoi negibni, njih življenje je prenehalo.

Iz gori omenjenega izhaja, da se mora izvršiti oploditev v kratki dobi, ko se nabrekne ikra in ko se gibajo spermatozoi. Nabreknenje ikre in gibanje spermatozoov se mora torej vršiti v istem trenutku.

Voda je torej oni činitelj, ki povzroča nabreknenje ikre in gibanje spermatozoov. Ker je težko misliti, da bi osmukali ikre in mleko istočasno, moramo oboje ohraniti toliko časa na suhem, da jim primešamo vode in v tem povzročimo istočasno nabreknenje iker in gi-

banje spermatozoov. To je torej vzrok, zakaj premešamo ikre in mleko na suhem in jim prilijemo vode šele tedaj, ko smo spolna produkta temeljito premešali.

Da ne kane voda z rib v posodo, ki je namenjena za ikre in mleko, zavijemo ribe v ruto, brisačo ali kaj podobnega; poprej jim še iztisnemo seč.

Lov kitov v Rosovem morju. V prejšnjih stoletjih je bil lov na kite enostaven, ker so jih lovili v vseh državah po starem načinu iz ladje na vesla s harpunami, ki so jih metali z rokami. Leta 1865. pa je uvedel Norvežan Svend Foyn nov moderen način lovlenja kitov; namesto ročne harpune je uvedel granatno harpuno, namesto ladje na vesla pa ladjo na par. S tem načinom lovi so mogli ujeti tudi večje vrste kitov. Norveški kapetan Larsen je pred nekaj leti započel lov kitov v Rosovem morju; to morje obdaja napram Tihemu oceanu približno 1000 km širok ledeni pas.

Lov na kite ima tri faze; prva faza je lov sam (izsledite), druga streljanje, tretja ubijanje živali. Na kite streljajo na majhne daljave, ki niso večje od 10 m; to pa zaradi tega, ker tehta harpuna 67 kg in ker visi na dolgi, zelo težki vrvi.

Kiti iz Rosovega morja zrastejo povprečno 25 do 30 m dolgi; njih prednje plavuti merijo po dolžini 3 m, spodnja čeljust pa 6 m. Tem dimenzijam odgovarja tudi teža, ki znaša pri velikih komadih 100.000 kg. Vrednost živali znaša 160 do 280.000 Din, ako se vsi deli života predelajo.

Po »Prirodi«.

Nevarna riba. V vodah Južne Amerike živi majhna riba, ki jo zovejo piraja ali piraj; znanstveno pa se imenuje Pygocentrus piraya. Te ribe se odlikujejo z izredno močnim zobovjem, ki sliči ostri pili. Piraja ne zraste večja kakor 30 cm. Na hrbtu je modrikasta, na bokih in trebuhu rumenkasta s temnimi pegami; telo je po straneh zelo sploščeno. Ta riba navaljuje na vse, kar se v vodi giba, najsi bo to mušica, raca, pes, konj ali celo človek. Ako pade živo bitje med jato teh ribic, ga ribice takoj obdajo in objedajo tako naglo, da se žrtev reši le v redkih primerih. O takem napadu poroča »Kosmos«, ki pravi: »Blizu mesta Traipu je hotela neka rodbina, oče in četvero dece, preči reko Rio San Francisco. Prevalil se jim je čoln in vseh pet je padlo v vodo. Ali bili so vsi dobri plavači, pa se niso bali. Že so bili na nekoliko metrov blizu obale, ko jih obda jata piraj. Med silnimi klici na pomoč so izginili pod vodo in se niso več pojavili in to vpričo gledalcev z obale, ki se jim niso upali priteči na pomoč.«

Po »Prirodi«.

Mačka kot pomagač pri ribji lovi. Neki ribič iz New Yorka je imel črno mačko, ki mu je pomagala pri postrvji lovi. Medtem ko je sedel gospodar potrpežljivo na obrežju in čakal, da se bo ujela riba, je mačka mirno ležala zraven njega, kakor da bi spala. Ko pa je zagrabila riba, je mucika oživela in začela tekati ob obrežju sem in tja. Ko je ribič privlekel postrv v plitvino, je skočila mucika v vodo, zagrabila ribo s kremplji in jo položila gospodarju pred noge. Nato je legla zopet h gospodarju, kakor da se ne bi bilo nič zgodilo.

(Schweiz. Fisch. Ztg.)

MALI OGLASI

Razglas.

Ker se je dosedanja lovska zakupna pogodba razvezala, se bo oddajala lovska pravica občine Gorenjega Polja v zakup na javni dražbi za dobo od 1. avgusta 1929 do 31. maja 1935, dne 15. julija t. l. ob 11 dopoldne v poslopju sreskega poglavarja v Novem mestu (soba št. 20).

Dražbeni in zakupni pogoji so interesentom na vpogled med uradnimi urami v sobi št. 17.

*

Puškar F. K. Kaiser, Ljubljana, Kongresni trg, ima v komisijski prodaji: Trocevko-petelinko, kal. 12×12/6·5, 1800 Din; Hammerles Bock-puško, kaliber 16×6·5, z daljnogledom, 3000 Din; petelinko Bock-puško, kal. 16×8, 1400 Din; Hammerles-dvocevko, kal. 16×16, 1600 Din; Hammerles-dvocevko, kal. 20×20, 1500 Din; Schönauer, z daljnogledom, kal. 6·5, 2200 Din; Schönauer, z daljnogledom, kal. 6·5, 1900 Din; Schönauer, kal. 9·5, 1750 Din; dvocevko-risanico, kal. 16×9·3, 900 Din; štiri dvocevke-petelinke, kal. 16 in 12, od 600 do 700 dinarjev.

Po končanem lovnem času je potrebno lovsko orožje najvestneje pregledati, prečistiti in spraviti v red, da se odstrani vsa večja škoda. Skrbno in z majhnimi stroški Vam to delo izvrši puškar F. K. Kaiser, Ljubljana. Vsa popravila orožja in hranjenje, najceneje in najbolje. Montiranje daljnogledov na puške po lastnem preizkušenem sistemu, strokovnjaško, pristreljevanje pušk točno. Zaloga različnih pušk, orožja, municije, lovskih potrebščin ter slovitih pasti za divjačino iz Haynau-a. V mokrem vremenu si obvarujete svoje zdravje z obutvijo, namazano z izbornim »Mastran« oljem ali pa z mastjo »Hubertus«. Nakup in prodaja rabljenega orožja ter prevzemanja istega v komisijsko prodajo. — Za sulčji lov zaloga prvovrstnih vrvic, angleških trnekov trojčkov, sukalcev, sistemov, blestilcev ter vse ribiške opreme.

Pristen tirolski loden za lovske in sportne obleke priporoča tvrdka Anton Schuster v Ljubljani, Mestni trg 25. Istotam je tudi vedno v zalogi raznovrstno sukno in drugo manufakturno blago po nizkih cenah.

Prvovrsten logar, ki ima mnogo znanja o oskrbovanju drevesnic in v lesni stroki in ki je vešč vseh sorodnih del, išče službo s 1. julijem. Mož je oženjen in ima enega otroka. Ponudbe je nasloviti na Slovensko lovsko društvo, sekcija Maribor.

Lekarnar Mr. Stanko Hočevar na Vrhniki ima za Jugoslavijo zalogo Vitakalk-a, ki je za vzrejo psov neobhodno potreben dodatek k hrani. Pospešuje rast kosti in mišic, zabrani rahitis, ker vsebuje za življenje potrebne vitamine. Sineps: uniči na mestu vse bolhe in uši ter je za žival samo neškodljiv. Valutin kapsule: idealno sredstvo zoper gliste in druge črevesne parasite. Pri naročilu je navesti pasmo in starost psa! V zalogi tudi vsa druga zdravila za pse! Na vsa vprašanja odgovarjam brezplačno!

Kdor ni plačal članarine S. L. D. za l. 1929., ni prejel »Lovca« za april, maj in junij. Neplačnike torej prosimo, da mesto reklamacij, ki jih nameravajo poslati na upravo lista, poravnajo članarino, odnosno naročnino, označeno na drugi strani zelenega ovitka. Samo onim zamudnikom, ki bodo kmalu zadostili našemu pozivu, bomo mogli ustreči z nadaljnjim pošiljanjem lista. Pozneje jim ne bomo mogli ugoditi, ker moramo, računši z izpadkom članarine, naklado lista primerno znižati.

Poziv. Kdor je za leto 1929. plačal članarino ali naročnino, pa ni prejel vseh številk »Lovca«, naj o tem blagovoli z dokazi obvestiti tajništvo Slov. lovskega društva, Komenskega ul. 19, ali naravnost sedanjega tajnika g. Maksa Jelenca, Nunska ulica 15, Ljubljana.

Lovska knjižnica je odprta vsak ponedeljek in petek od 5 do 7 zvečer. Radi informacij in urgenc naj se stranke obračajo na društv. tajnika Maksa Jelenca, Nunska ulica 15.

Po uspelem pogonu na volkove v kočevskih revirjih.

A. Šavelj:

Iz kočevskih revirjev.

(Nadaljevanje.)

Govoriti ali pisati o življenju in značaju volka v splošnem ni baš lahko, kajti ni je skoraj zveri, ki bi se ponašala ob raznih prilikah in v danih slučajih tako različno in dobremu poznavalcu iste često tako nerazumljivo, kakor ravno volk. Poleti ni samo po barvi in kožuhu drugačen kakor pozimi, temveč tudi po načinu življenja in v marsičem tudi po zadržanju ter obnašanju. Vendar ne smem trditi, da je to pravilo, kajti napadel bo volk predrzno v poletni vročini osamljen celo človeka, nasprotno pa zopet v tolpi predrt in sestradan v najhujši zimi pred posameznikom plaho odskočil. Imel sem ga priliko opazovati pri posameznih pogonih. Često se je izkazal kot jako zvit in boječ in se je previdno pomaknil čez črto strelcev že v trenutku, ko se je v daljavi komaj slišno oglasil gonjačev klopotec, drugič pa se ni zganil z mesta, dokler ga niso gonjači mirno ležečega, rekel bi, s silo par korakov pred seboj dvignili in pognali v beg. Navadno je tedaj v običaj-

nem pasjem teku brezskrbno drvel proti črti strelcev in prišel temu ali onemu lovcu ravno pred puškino cev. Skoraj bi rekel, da je volk glede obnašanja v tem oziru zelo podoben lisici in njenemu značaju.

Zadržuje se volk v splošnem rad le v samotnih in tihih krajih; osobito so neprodirne gošče in temni obširni gozdovi njegovo najljubše bivališče in zavetišče. Na Kočevskem ima svoje stalno pribežališče na samotni višini z imenom »Welsberg« (819 m) med vasema Reichenau in Trnovec in v okolici te višine in če se kje v kočevskih loviščih iznenada pojavijo volkovi, je pač gotova stvar, da so prišli iz Welsberga in tja se navadno tudi zatečejo in umaknejo, kadar jih preganjajo ali zasledujejo. Napačno pa bi bilo misliti, da se vlači volk izključno le po gošči in samoti in da se celo izogiba obljudenih krajev. Nasprotno, gozda in samotnih divjih krajev se drži volk samo toliko časa, dokler ima v njih dovolj hrane. Ko ga pritisne glad in če mu začne presti pajek po njegovem vedno lačnem in nikdar polnem želodcu — in to je posebno v zimskem času — tedaj se pa priklati kaj rad v neposredno bližino vasi in selišč in pride celo v večja obljudena mesta. Pred dvema letoma je prišel tak sestradan volk iz Friderikštajna v Kočevje v Gorsko ulico. Lačen se je plazil okrog posameznih hiš, dokler ga niso z velikim vriščem prepodili. Vprav letos, ko je nastopila po vsej Srednji Evropi mrzla sibirska zima, je opetovano poročalo tudi dnevno časopisje, da so v južnih krajih naše države pridrveli vsled izrednega mraza v posamezne večje kraje ali celo mesta volkovi. Tako sta se na primer priklatila meseca januarja iz bližnjih gozdov dva volkova v Mostar. Prebivalci Mostarja so napravili na nju v mestu pogon, toda volka sta pobegnila iz mesta in poklala nato v neki staji tik Mostarja deset ovac. Sličen primer se je pripetil kmalu nato v Bosanskem Petrovcu. V severnih krajih, osobito na Poljskem in Ruskem, kjer je še več volkov, so pa taki primeri na dnevnem redu.

Sicer se pa navadno volk tudi drugače ne zadržuje baš dolgo v enem in istem kraju, izvzemši ob času kotenja. V njegovi pasji naravi je, da se mnogo giblje in preteče osobito na svojih roparskih pohodih v eni noči do 50 km ali pa še več. Če ima svoj začasni stan v hosti blizu kake vasi ali sela, tedaj leži in dremlje navadno podnevi pod košato smreko ali v mladem bukovju in se odpravi šele pod večer v mraku na prežo in rop. Ako pa si je izbral za svoje bivališče v samoti ležeč, prostran in razsežen gozd, tedaj pa ne čaka noči in mraka, temveč se prične plaziti in klatiti naokrog med drevjem in vejevjem že v zgodnjih popoldanskih urah. Ve pač dobro, da zanj in njegovo življenje v bližini

ni nobene nevarnosti in da se nima ničesar bati. Tudi v tem svojem postopanju je podoben lisici.

Stečine kakor plemenita divjad volk ne drži, ker svoje bivališče od časa do časa rad menja. Pojavi se danes tukaj, jutri drugod. Če naletiš nanj slučajno kje podnevi, ga za pol ure že ni v tistem okolišu in je pretekel v tem času že kilometrske razdalje. Radi tega je težko s sigurnostjo ugotoviti volkove, kajti preden pridejo lovci in napravijo na nje pogon, so volkovi že bogve kje preko hribov in poljan. Z gotovostjo pa računaš lahko, da leži volk kje v bližini, če najdeš sveže ostanke raztrgane srne ali drobnice, kajti sit in nažrt volk se zlekne navadno leno pod hojo ali bukev v gošči in hoče mirno prebaviti kakor domači pes. Rad pogleda tudi nazaj na mesto, kjer je raztrgal svojo žrtev in pustil od te morda kaj ostankov. Če ne pride poiskat teh ostankov tisti ali drugi dan, odnosno noč, ko je žrtev raztrgal, pride pa čez dva ali več dni.

Na svojih dolgih potovanjih se drži volk rad ene in iste poti, po kateri se po dveh ali več dnevih, včasi celo po več tednih, vrne na svojem roparskem pohodu na staro mesto, ki mu pa seveda zopet ni stalno. Kadar potuje in si išče hrane, hodi običajno kilometre in kilometre daleč le po stezi ali gozdni kolovozni poti in če krene s te v stran, najdeš kmalu zopet sled nazaj na prvotno sled, na pot. S poti krene, kadar je našel ali zavohal kaj za svoj lačni želodec ali pa kadar je zasledil kako žival, katero potem začne loviti ali pa zalezovati. S poti pa krene rad tudi takrat, kadar ob svojem pohodu pri kakem grmu ali drevesu moči, kar dela navadno zelo pogostokrat. Postopa pri tem slično kot pes, da namreč pri drevesu ali grmu privzdigne nogo.

Koncem meseca januarja leta 1925. so bili Odboru za pokončevanje volkov v Kočevju javljeni volkovi v lovišču občine Livold pri Kočevju. Ob poltrinajsti uri smo bili lovci že vsak na svojem stajališču, in sicer na cesti, ki pelje iz Oneka v Cvišlarje, dočim so imeli gonjači pognati volkove proti nam ob trinajsti uri. Prišli pa smo lovci že prepozno, kajti ob kapelici med Onekom in Cvišlarji so kakih deset minut pred našim dohodom na lice mesta volkovi že pasirali lovsko črto, imenovano cesto, in prešli v lovišče občine Željne, odtod pa najbrž v Welsberg, kjer so imeli takrat in kjer imajo vedno svoje zatočišče. Takrat smo došli lovci šli nekaj časa za volkovi po sledi, ki so jo bili ti pustili za seboj v snegu. Sled nas je peljala ves čas izključno le po kolovozni poti in le tupatam je krenil ta ali oni volk ali pa morda vsi skupaj s poti v stran, pa se je potem kmalu zopet vrnil na kolovoz, ki sicer ni bil izhojen. Poznati je bilo tudi v snegu, da je pri tem

drevesu močil ta volk, pri drugem tik poti pa zopet drugi. Mogoče je bilo to vsled tega, ker so se volkovi v tistem času gonili.

Spomladi in poleti živi volk navadno osamljen kot samotar. Družbo si delata kot par v tem času kvečjemu volk in volkulja, dočim je večja stalna družba volkov v tem času skoraj izključena. Iz naravoslovnega vidika je to povsem utemeljeno in samo po sebi umevno: volkulja ima opravka in brigo le za svoje mladiče, ki jih v tem času sprva doji, pozneje pa prehranjuje z najrazličnejšo, iz večine živalsko hrano, volk ji pa dela pri tem kot družinski oče družbo in če nima družice in družine, se pa kot samec klati osamljen po hosti in se ne briga za druge svoje tovariše. Narava mu je v tem času dovolj naklonjena, da daje njemu vsepovsod toliko hrane, kolikor je rabi za sebe in vsled tega pri svojem roparskem poslu ne potrebuje pomagačev. Jeseni, ko že zrastejo mladiči in se že sami pričnó udejstvovati kot roparji, ostane navadno še vedno cela družina skupaj in so običajno volčja krdela, ki nastopajo v tem času skupno, le posamezne volčje družine, ki se redno potem na zimo, ko pade sneg in pritisne mraz, združijo v velike volčje tolpe. Zimo preživi potem volk najrajši le v takih velikih tolpah, v katerih prevladuje po spolu navadno samec.

So pa večkrat tudi v izrazito volčjih pokrajinah v najhujši zimi poleg velikih in po številu močnih volčjih krdel še vedno volkovi, ki nastopajo in ropajo sami zase in se tako rekoč izogibljejo drugih svojih tovarišev. To so navadno stari, že več ali manj telesno oslabeli, bolni ali pa ranjeni volkovi. Tak volk — bil je ranjen — se je klatil pred tremi leti v hudi zimi v neposredni bližini Kočevja po vzhodnem pobočju Friderikštajna in ga je zastrupil potem pokojni steklar Adolf Kraus.

V velika krdela združene volčje družine nastopajo v zimskem času kot dobro organizirana roparska druhal. Vsak volk dela kot član te drhali le za skupnost in vsi skupaj postopajo tako, kakor da bi se zavedali, da je njih moč le v celoti kot taki. Nestalne pa so take volčje družbe prav tako kakor posamezni volkovi. Brehm piše o tem: »Volčja krdela se plazijo in vlačijo okrog v družbi prav tako kakor samcati volkovi, gredo s hribov v doline in pretečejo, pustivši za seboj gozd za gozdom, cele pokrajine ter se vsled tega pojavijo nenadoma celo v takih krajih, kjer jih prej že dolgo časa, morda celo leta in leta ni bilo. Dokazano je, da prepotujejo take volčje tolpe na svojih roparskih pohodih in potovanjih v eni sami noči razdalje 40—70 km. Neredko, pozimi pri visokem snegu pa celo redno, tvorijo take volčje družbe dolge trope, v katerih stopajo posamezni volkovi slično kakor Indijanci na svojih vojnih pohodih in kakor delajo risi, na gosto drug za

drugim če le mogoče v stopinje svojega prednika, tako da je celo veščaku težko ugotoviti, iz koliko komadov sestoji drhal. Proti jutru se zateče cela potujoča roparska družba v varstvo in okrilje kakega samotnega gozda, dočim potuje prihodnjo noč zopet dalje, večkrat pa tudi zopet nazaj v smer, iz katere je bila prišla.«

Taka, devet glav broječa volčja tolpa je vznemirjala v preteklí zimi tudi kočevske revirje, dočim je bilo po Kočevskem takih volčjih krdel prejšnja leta osobito v letih 1922. do 1925. več. Ta volčja tolpa, ki se je bila združila letos v skupno roparsko drhal, je prav dobro pokazala, da je zvesta svoji tradiciji: v noči od 12. na 13. januarja je prišla iz Welsberga v lovišče občine Željne, odtod v lovišče občine Livold, potovala dalje preko ceste, ki pelje iz Kočevja v Mozelj (pri kilometrskem kamnu št. 6) v revir občine Črni potok, odtod zopet dalje v lovišče občine Mozelj in tam preko hriba »Singerbüchel« (638 m), se zaokrenila nato proti vzhodu in izginila slednjič zopet nazaj v prostrane gošče samotne višine welsberške. Kdor pozna imenovana lovišča in njih razsežnost, bo pač znal presoditi, kako velikanske razdalje prepotuje in preteče v eni noči ena sama volčja tolpa. Ker je pa jasno, da taka volčja tolpa ne gre samo na izprehod sebi v zabavo, temveč da je to njen reden roparski pohod, na katerem pomori in raztrga vse, kar pač doseže živega, si že na podlagi tega vsak lovec ali lovski prijatelj lahko ustvari sliko, kako velikanski škodljivec je klatež volk.

Ko obhodi na opisani način združena volčja tolpa večkrat po cele noči velike razdalje, se primeri često, da se razgubi ali odcepi iz kakršnegakoli razloga ali zgolj po naključju ta ali oni tovariš-volk od celote, od krdela. Zgodi se to rado posebno takrat, kadar naleti tolpa na večje število skupaj stoječe plemenite divjadi, ki se razprši, ko zavoha volkove, na vse strani in love in trgajo nato posamezni volkovi vsled tega vsak zase po različnih krajih ali pa samo po dva ali trije skupaj, ostali pa ločeno in posamič. Zgodi pa se to rado tudi takrat, kadar lovci v pogonih preganjajo in razkrope volčjo zalego. V takih in enakih primerih se kliče potem razkropljena volčja tropa s tuljenjem skupaj, slično kakor se shajajo in zbirajo poljske jerebice s svojim tipičnim, vsakemu lovcu dobro znanim glasom. Volk ne laja kakor pes, temveč tuli v pravem pomenu besede. Vzdigne glavo, odpre žrelo ter začne z visokim glasom, popušča nato zategnjeno in na dolgo ter pada glasovno polagoma kromatično v nižino. Tudi pes včasi tuli, kadar daje izraza kaki posebni idijosinkraziji — na primer ob zvonjenju, ob svetlem luninem svitu ali kadar igra kdo kak

instrument itd. — toda razločevati je veščaku lahko na prvi mah pasje tuljenje od volčjega. Pes začne namreč tuliti z nizkim glasom in gre nato glasovno v višino in rad prekinja, kakor bi delal odmore ter je njegovo tuljenje često navadno ušesu zelo neprijetno cviljenje, dočim doni glas volka brez odmora sicer nekako — rekel bi — mozeg in kosti pretresujoče, v glasovnem oziru pa vendarle še kolikor toliko čisto, dasiravno ne baš blagoglasno. Podnevi volk ne tuli, temveč samo ponoči; tuli večinoma samo v zimskem času, ko živi v tolpah in le izjemoma kdaj spomladi ali poleti.

Tuljenje volkov se sliši osobito v tihih nočeh daleč okrog in vznemirja ne samo divjad in druge živali, temveč tudi človeka. V četrtek dne 17. januarja 1927 okrog 22. ure zvečer so spravili na primer volkovi s svojim glasnim in vztrajnim tuljenjem pokonci malone vse prebivalstvo vasi Stara cerkev. Tulili in muzicirali so namreč v neposredni bližini te vasi na nekem griču tako glasno, da so se slišali do železniške postaje v Stari cerkvi.

S tuljenjem izdaja volk svoje bivališče, kajti v okolišu, kjer tuli ponoči, ga boš kaj rad zalotil tudi naslednji dan. Kočevski lovci so v preteklih povojnih letih dodobra izrabili to dejstvo v svrho uspešnejšega pokončevanja volčje zalege in marsikatero mrzlo noč je prečul ta ali oni kočevski Nimrod v gozdu na prostem, da je mogel prinesti naslednje jutro zanesljivih poročil o številu in trenutnem bivališču volkov, na katere je bil takoj nato napravljen pogon. Spominjam se še dobro, kako smo pred par leti trije lovski tovariši v temni noči na opisani način ugotavljali volkove. Čepeli smo zleknjeni v šotoru in komaj slišno šepetali med seboj. Sveti mir, ki v noči tako čarobno in tajinstveno vpliva in deluje na dušo posameznika, je kraljeval vsepovsod okrog nas. V tihem pokoju je snival gozd in le lahek šelest drevesnega listja ga je hotel sedaj pa sedaj predramiti. V daljavi se je v presledkih oglašala sova, kakor bi kdo izmučen klical na pomoč. Zdajci je završalo pritajeno in zategnjeno od vrhov, kakor da je votlo zapiskala silovita burja: na samotnem hribu onstran malega potočka se je oglasil prvi volk in njegov prihuljen glas se je močno razlegal v gluho noč in odbijal od skalnatih sten. Lovci v šotoru smo onemeli in razločno sem slišal, kako je tovariš poleg mene zaškrtal z zobmi. Ni trajalo dolgo in na naši levi se je v neki dragi oglasil drugi volk, takoj nato pa v gostem mladem bukovju, ne daleč proč, tretji in četrti. Volkovi so ponavljali in v neenakih odmorih stopnjevali svojo godbo, da mi je postajalo kar tesno okrog srca. — Tuljenje je trajalo nepretrgoma malone tri ure, nato je pa zopet vsepovsod zavladala grobna tišina...

Intenzivno telesno gibanje pospešuje prebavo in obtok krvi, in ker se volk mnogo in hitro giblje, rabi seveda temu primerno močne in obilne hrane. Nujna posledica tega pa je, da postanejo kraji, ki si jih je bil izbral volk za svoje bivališče, prava mesnica za vsakojako divjo ali domačo žival, ki jo volk doseže ali dohiti, kajti ni samo brezmejno požrešen, temveč tudi skrajno krvoločen. Volk žre vse. Loti se, napade in raztrga vsako domačo žival, ki si jo upa obvladati, najsi bo večja ali manjša. Prav isto velja glede divjadi. Od jelena pa doli do zajca raztrga vse, kar mu križa pot. Lovi in trga tudi perutnino, tako domačo kakor divjo. Posebna slaščica mu je pasje meso in vsled tega velja volk kot velik sovražnik psov, ki jih ugrabi često celo priklenjene izpred hlevskih ali hišnih vrat. — V poletnem času vendar ni tak škodljivec kakor pozimi. Če se potepa osamljen okrog po gošči, živi pravo pasje življenje: povoha vsako stvar, ki mu je količkaj nevsakdanja, lovi pod listjem miši, kače in martinčke in jih žre, razkoplje tupatam kako krtino ter ulovi krta in ga pohrusta ali pa ob potoku žabo; z eno besedo, v slast mu gre vse, kar leze in gre, pa naj bo to še tako majhen plazivec ali mrčes. Če sreča ježa, ga toliko časa obrača in pritiska k tlom, da uboga žival pogine, nakar izžre iz njega vse in pusti na mestu samo bodice. Ako je izredno sestradan, se loti celo raznih zelišč in poljskih pridelkov. Posebno se je že večkrat opazilo, da je žrl po polju koruzo in krompir. Od domačih živali ima poleg psa najrajši drobnico in če se loteva in jo grabi ter trga osobito v času, ko ima mladiče, ki so prav tako vedno lačni kot on sam in jim je zaradi tega treba neumorno tešiti glad. Okoliš, v katerem ima volkulja mladiče, je zbog tega navadno vedno vznemirjan: kakor maček se plazita stara dva — volk in volkulja — po hosti in trgata, kar jima pride nasproti. Če v bližini pase pastir drobnico, ga skoraj ni dneva, da ne bi izgubil kak kos svoje črede. Preden se prav zave, kaj se godi, že vleče ropar izpred njegovih oči svoj dnevni tribut.

Požrešen in vedno lačen kakor je, žre volk rad tudi mrhovino in se je že često dogodilo na Kočevskem, da se je lotil mrtvih konj, ki so bili v tem ali onem kočevskem revirju izpostavljeni in položeni medvedom. Tudi to dejstvo so pridno izrabljali kočevski lovci v svoje svrhe in postrelili že več volkov pri mrhovini, še več pa so jih z mrhovino zastrupili. Da navedem nekaj primerov, omenjam, da je ustrelil dne 29. oktobra l. 1296. revirni lovec Alojzij König iz Stare cerkve 35 kg težkega volka pri mrtvem konju, ki je bil namenjen medvedu. Ko je sedel namreč König poleg mrtvega konja na prižnici, napravljeni na

košati bukvi, so naenkrat prispeli drug za drugim iz gošče trije volkovi in se spravili nad položeno mrhovino ter jo začeli žreti. König je nameril puško na najmočnejšega požeruha, ki se je po strelu takoj zvrnil na tla, dočim sta ostala dva po strelu bliskoma odskočila, vsled česar ju lovec z drugim strelom ni mogel več doseči. Na sličen način je ustrelil pri položeni mrhovini dne 1. marca 1928 knezov lovski čuvaj Ignacij Šafer na starološkem hribu pri Golobinjaku močno volkuljo, ki je bila potem na šestem kočevskem lovskem plesu dne 3. marca 1928 izobešena v plesni dvorani hotela »Trst« v Kočevju kot simbol Odbora za pokončevanje volkov.

Za vsakojako divjad je volk prava nesreča in šiba božja. Kjerkoli se pojavi, uniči in pobije vse, namreč ne samo toliko,

Kočevski lovci v karikaturi:

Slika predstavlja ing. Franceta Jenčiča.

kolikor požre na mestu, temveč tudi ostalo, samo da divjad dohiti in doseže. Če zaide v zajčje lovišče, v nekaj dneh ni več nobenega živega dolgouhca v revirju, pa naj je bil revir še tako bogat na tej divjačini. Prav tako grozno razsaja tudi med srnjadjo in jelenjadjo. Nič čudnega ni, ako se že po ponašanju divjadi spozna, da je volk v revirju. Srnjad, med katero zaide in razsaja volk, je izredno pozorna in plašna. Sliska in potika se nemirna med drevjem in vejevjem in si ne upa na pašo na zelene jase ali drage ter na odprta posekovja. Rada bega tudi brez pravega vzroka sem in tja, kar sem ponovno opazoval.

Zanimivo je opazovati volka, kako opravlja svoj roparski posel, kako zalezuje in lovi svojo žrtev.

Na veliko razdaljo in po vetru volk divjadi ne ovoha tako hitro, dasiravno ima zelo dober voh, temveč jo dobi v nos običajno šele tedaj, kadar je prispel v njeno bližino. Takoj nato postane pozoren, korak mu je naenkrat previden in počasen in oko mu bulji in išče v smeri, iz katere dobiva vonj po divjačini.

Ko jo zagleda, rad sede po pasje na tla in jo ogleduje, kakor bi razmišljal, kako bo najlažje priti žrtvi v prikladno in za skok primerno bližino. Prav v taki poziciji, ko je namreč na parobku gozda po pasje ležal na trebuhu in ob gozdu na bližnjem travniku opazoval pasočo se drobnico ter čakal primernega trenutka za naskok, je ustrelil leta 1924. knezov lovski čuvaj Ivan Šafer v Dragi 44 kg težkega volka. Meseca julija leta 1926. je ugrabil volk na paši prav v bližini vasi Borovec na nekem travniku sedem tednov starega kozliča. Iz daljave 50 korakov je dlje časa ležeč na trebuhu poleg košatega grma opazoval in motril koze, ki so se pasle na travniku pod nadzorstvom enajstletne pastirice. Punčka je sicer videla pri grmu ležečega volka, mislila pa je, da je to sosedov pes in se zanj ni dosti brigala. Šele,

Kočevski lovci v karikaturi:

Slika predstavlja prof. Ivana Poloviča.

ko je prišel volk počasi se plazeč v bližino desetih korakov in je planil na najmlajšega kozlička, je dekletce volka spoznalo in prestrašeno zakričalo. Seveda je odnesel volk kozlička nemoteno v hosto. — Ko volk tako nekaj časa divjad opazuje, vstane in se ji skuša približati prihuljeno, s tihimi in komaj slišnimi koraki. Če se mu to posreči, jo nato iz primerne bližine naskoči, če ga pa divjad prej ovoha ali zapazi ter odskoči, tedaj se pa začne na smrt in življenje lov in pogon za njo. Vedno pa skuša priti samcat volk najprej svoji izvoljeni žrtvi v bližino tiho in neslišno in jo zato najprvo zalezuje in šele, če mu ta način lova ni uspel, šele tedaj jo začne preganjati in za njo dirjati.

Največkrat se volku posreči, da dohiti divjad, ki jo v velikanskih skokih lovi in preganja, odvisno pa je to večinoma od tega, kake telesne zmožnosti in moči za beg ima preganjana žival in kako se na begu ponaša. Zajec teče sicer izborno, toda brezumen kakor je, često ne zna izrabiti svojih brzih krakov in ga volk mnogokrat zvito prestreže v teku. Srnjad ima v begu

in preganjana to napako, da rada sedaj pa sedaj obstane in mirno posluša, ako drvi preganjalec še vedno za njo. Pri pogonih in brakadah se zaradi tega čestokrat zgodi, da obstane srna prav pred strelcem, kateremu nudi na ta način dober, stoječ cilj. Volku pa srna s takim svojim postopanjem in ponašanjem zasledovanje naravnost olajša. Jazbec je neokretna žival, ki teče počasi in ga volk prav lahko dohiti in raztrga. Je pa zopet sreča za jazbeca in njegov obstoj, da pozimi ni izpostavljen vočlji nevarnosti, ker spi v brlogu in da se tudi v drugih letnih časih kaj rad zateče pred sovražniki v svoje varno zavetje, v skalnato jazbino. Slednje velja tudi za lisico, ki je pa sicer že po naravi urnejša in bolj pretkana kakor jazbec. Kljub vsemu temu pa tudi volku često ni sreča mila in je mnogokrat njegovo zasledovanje in preganjanje divjadi brezuspešno. Ne baš redkokdaj je tega tudi sam kriv, osobito v revirjih, kjer je mnogo divjadi. Navajen je v takih loviščih, da brez težkoč in brez posebnega truda z zalezovanjem dobi dovolj plena in hrane in vsled tega se mu ne ljubi dirjati daleč za urno bežečo živaljo in v takih primerih rad po par brezuspešnih skokih opusti zasledovanje. Često in rado se tudi dogodi, da naleti in splaši med zasledovanjem ene živali drugo, in v takih slučajih kaj rad opusti dirjanje za prvo že upehano živaljo ter krene za drugo, ki ima pa še popolnoma sveže in neizčrpane telesne moči in mu vsled tega največkrat uteče. Tako tudi volk kljub velikanskim skokom, ki jih dela v diru, ne pride vedno pri ropanju na svoj račun.

Če se priplazi volk tiho in komaj slišno svoji izbrani žrtvi v zadostno in primerno bližino, ali pa če jo dohiti v diru, tedaj ji plane skokoma s tal za vrat in ji zasadi svoje močne sekalce v meso. Slabejšim in manjšim kosom, ki jih je napadel, volk vrat dobesedno pregrizne in žival, ki je padla na tla že, ko jo je volk naskočil, je v par trenutkih mrtva. Ne gre pa to tako hitro pri večjih in močnejših kosih, osobito ne pri govedi ali konjih in navadno tudi ne pri jelenjadi. Takim večjim živalim skoči navadno volk pod vrat, jih zagrabi z gobcem za goltanec in se oklene z vsemi štirimi nogami okrog vratu napadene živali ter pri tem zaeno opre z zadnjima dvema ob prednji del svoje žrtve, ki dirja dalje, dokler ne omaga vsled izgube krvi in vsled izmučenosti. Seveda se naskok ne izvrši vedno prav tako, kakor sem pravkar navedel, ker volk često po svojem položaju sploh ne more doseči vratu napadene živali in se mora zadovoljiti in izrabiti priliko tako, kakor se mu pač nudi, vendar je opisani skok za vrat najčešči in gotov, ako ga dopuščajo krajevne in časovne prilike. Kadar napade cela tropa volkov eno samo žival,

takrat je seveda drugače, ker vsi volkovi pač ne morejo naskočiti živali od spredaj in se je lotijo posamezni radi tudi od strani ali od zadaj. Poleti leta 1925. so napadli tako trije volkovi v družbi v Mačkovcu pri Kočevju na nekem travniku debelega vola, ki je bil last posestnika Ivana Kumpa iz Mačkovca. Vola so se lotili volkovi pri zadku in so mu odgrizli rep tako, da je pritekel vol mukajoč s paše domov, iz zadka mu je pa v silnih curkih bruhala kri. Seveda je moral Kump potem pohabljenega vola zaklati.

Ker torej zagrabi volk z gobcem najrajši vsako žival za vrat in skuša, da ji pregrizne goltanec ali tilnik, je osobito v izrazito volčjih pokrajinah zelo priporočljivo napraviti psom, ki tekajo prosto okoli, okrog vratu širok bodičast ovratnik, da se na ta način vsaj za prvo skrajno silo zavarujejo pred volčjimi napadi. Taki bodičasti ovratniki so že marsikakega psa obvarovali gotove smrti in ne malokdaj so si obrezali volkovi svoja žrela na bodicah takih ovratnikov.

Leta 1923. je žgal neki oglar v bližini vasi Rdeči kamen pri Starem logu oglje. Imel je pri sebi precej velikega psa mesarske pasme. Mimo je prišel knezov logar Zekoll in temu je oglar pravil, da se potepa okrog po gozdu nekaj volkov. Zekoll je svetoval oglarju, da naj napravi psu bodičast ovratnik, ker da bodo sicer volkovi psa raztrgali in požrli. Oglar je ubogal Zekolla in je napravil psu bodičast ovratnik iz železja, ki ga je bil iztrgal iz starega dežnika. Ta bodičasti ovratnik je nataknil psu okrog vratu. Teden dni nato je prišel oglarjev pes h koči precej okrvavljen: na zadku je imel globoko zevajočo rano, na ovratniku iz bodic pa so viseli kosi mesa in je bil ovratnik ves okrvavljen. Očividno so volkovi napadli psa in ga hoteli raztrgati, toda ukanili so se in najbrž z okrvavljenimi gobci odšli, ter je bodičasti ovratnik psu rešil življenje.

Ko volk na gori opisani način svoj plen umori in pokonča, ga prične takoj na mestu žreti, toda samo takrat, kadar se čuti popolnoma varnega in ve, da v bližini za njega samega in za njegovo življenje ni nobene opasnosti. Če pa sluti le najmanjšo nevarnost, tedaj pa svoj plen — ako mu je to le mogoče — takoj odnese ali zavleče v goščo, kjer ga nemoteno lahko požre. To stori gotovo takrat, kadar sliši ali vidi človeka v bližini in v takih primerih se često dogodi, da odnese svojo žrtev — osobito ovco ali kozliča — s seboj še napol živo. Male živali, kakor na primer zajca ali perutnino, odnese volk s seboj v gobcu pokonci hodeč, večje in težje vrže preko sebe, držeč jih seveda tudi krepko z zobmi in jih tako nese na hrbtu, torej nekako »štupo ramo«; še

večje, ki jih ne more nesti, pa vleče s seboj v hosto ali v kako drugo skrivališče po tleh. Govedi seveda ne more nikamor zavleči in jo mora požreti tam, kjer jo je podrl in pobil.

Sladkosneden kakor medved volk ni in vsled tega tudi pri pobiti živali, ki jo začne žreti, največkrat ne dela nobene razlike med posameznimi njenimi telesnimi deli in vsaj ne daje tem ali onim takim delom nobene prednosti, kadar jih žre. Je že res, da tako svojo žrtev rad načne pri črevesju in drobovju, toda stori to menda zgolj iz požrešnosti, ker v drobovju ni kosti in ga vsled tega lažje in hitreje žre kakor druge mesnate dele, ki jih je često treba glodati. Sicer pa požre volk navadno pobito žival s kostmi in dlako vred in le pri večjih kosih pusti od živali močnejše in debelejše kosti. Za primer navedem, da je ustrelil dne 19. januarja 1925 že imenovani knezov lovski čuvaj Ignacij Šafer nad vasjo Koprivnik 47 kg težkega volka, ki je bil požrl malo prej celega srnjaka s kostmi vred. Ustreljeni volk je bil le radi tega tako težak, ker je bil nažrt, kakor da bi bil nabasan. Razširjeno je sicer res mnenje in mi je to nekaj kočevskih lovcev prav prepričevalno zatrjevalo, da se volk nekih telesnih delov nekaterih živali ne dotakne, tako na primer, da ne žre želodca raztrgane srne in tudi ne embrijev, ki jih najde v srnini trebušni votlini, toda ta teza se mi ne zdi povsem verjetna. Tako mi je pravil lovec Josip Naglič iz Koč, da je parkrat dobil v gozdu ostanke od volka raztrgane srne in da je bil v teh primerih srnin želodec vedno cel in nenažrt ali nenatrgan in prav tako, da je dobil nekoč v neki dragi blizu Kočevske reke drobce mesa od raztrgane srne, od katere da je bilo vse požrto, le dva še ne dosti iznošena mladiča sta ostala cela in lepo izluščena iz sluznate maternice. Oba navedena primera smatram kot možna, toda nikakor ni postaviti teh dveh primerov kot pravilo, da volk želodca ali embrijev raztrganih živali ne žre. Nasprotno, volk je po vnanjosti podoben psu in vsa njegova nrav in način življenja zelo sliči življenju in navadam psa. In vsak lovec, tudi začetnik, je brezdvomno že videl pri pogonih na srnjad, kako se radi stepo psi braki za iztrebljeno srnje drobovje in kako s slastjo žro tudi z zeleno tvarino napolnjen srnjin želodec. In volk je še mnogo bolj požrešen kakor pes in tudi manj izbirčen, osobito če je pretrgan in sestradan. Vsled tega smatram kot gotovo dejstvo, da požre od raztrgane srne vse njene dele, izvzemši, če je že sit in nažrt, kar je bilo po mojem mnenju najbrž tudi v obeh po lovcu Nagliču navedenih primerih.

(Nadaljevanje bo sledilo.)

Venčeslav Hanzlovsky, Mrzli studenec:

Srnjaki.

Trnovski gozd je po nekdanjem dobrem staležu divjačine mnogo lovcem znan. Tu je bilo pred vojno toliko srnjadi, da si mogel pripeljati gosta vedno do sigurnega strela. Gostu si same šesterake kar na prste našteval. Mogel si je izbrati, katerega je hotel. Za lovca vodnika je bil tam zelo lahek posel. Nikjer pa menda ni bilo tudi toliko divjih lovcev, kakor v Trnovskem gozdu. Hote ali nehote si imel ž njimi vedno mnogo opravila.

*

Gospod M. s Predmeje je bil izvrsten lovec in zelo dober strelec. V enem letu je ustrelil sedemnajst močnih šesterakov. Ta gost je pa imel neko veliko napako. Na lovu je bil vedno prehiter, kar je mnogokrat bridko moral plačati. »Naglica ni nikjer dobra,« pravi pregovor.

Goste sem več let spremljal na njihovih lovskih pohodih, zato mi dovolite, da kratko navedem nekaj resničnih doživljajev:

Lepega dne začetkom junija sediva z g. M. zvečer ob robu travnika z imenom »Mala lazen« in čakava v zakritju na mnogokrat mi javljenega starega srnjaka. Takoj ob začetku mraka izstopi stara srna, za njo mlajša s kozličem in kmalu za njima še druga srna s kozličkom. Vse živali se nekaj minut plaho ozirajo, premikajo uhlje, sučejo vratove in vihajo smrčke. Ko se uverijo, da sta zrak in okolica čista, se pričnó previdno pasti. Oddaljene so komaj 150 korakov. Veter imava dober, kar je za lovca poglavitno.

Nevidno se mrači in že je toliko tema, da z navadno risanico brez daljnogleda ni mogoče streljati, ko se od roba gozda v velikih skokih potegne rdeča lisa. Sredi pasočih se srn stoji nov komad in se nervozno ozira na vse strani. Oba imava hkratu ročne daljnoglede pri očeh, ko začujem pritajeni glas gostov. »Strela, to je stari,« in že mu je puška pri licu. Blisk sikne proti izbrani žrtvi in od ostrega strela zastoče za par sekund vsa okolica. Domnevni star kozel — dobro zadet — udari s prvim koncem kvišku in zamolklo telebne ob hladna tla; še enkrat pridvigne svojo rogato glavico in zadnjič milo pogleda ta zapeljivi svet. Moči mu opešajo; pobesi uhlje; oči se mu skale in trudapolno za vedno zravna svoj trup po brezsrčni zemlji. »Dokončano ti je,« si mislim, ko opazujem ostale komade, kako jo bliskovito uberejo proti Nagnovcu in se zgubljajo v temen gozd.

Hitro vstaneva, ko se v neposredni bližini za najinim hrbtom zadere — močan bas. »Böu, böu, böu« in močan srnjak jo v velikih skokih briše proti Prevalu. »Strela, tu je še en močan kozel. Tega bova pa drugič. Pojdite po ustreljenega, jaz bom pa medtem malo puško namazal,« mi veli gost. Dospevši do srnjaka, me mrzel pot oblije. Sredi »Male lazni« leži nepremično ustreljeni zelo slab enoletnik-špičak — z visokimi popačenimi odrastki, da so rogovi še večji in močnejši videti; so še v kožo zaviti. Hitro potegnem špičaka v malo dolinico ob robu gozda, ga očistim — in že je v nahrbtniku. »To je srnjak, kaj? Takega »starca« se ne dobi tako hitro,« me ogovori g. M., ko dospem do njega. »Res je to čuden kozel,« mu odvrnem in se zasučem, da mu pokažem na hrbtu visečega letnika. »Za boga,« mu znova uide in se od slabosti nasloni na zraven stoječo smreko. »Ali je to mogoče?« me vpraša. Končno le prizna, da ima noč svojo moč.

Ob mraku se vsi predmeti vidijo večji in vse je bliže (optična prevara). Vse se premika, akoravno je vse mirno in čujejo se različni glasovi, šumenje, akoravno je vse tiho. Vse to lovca mnogokrat zapelje in prevari. Ob mračnih urah — ali ponoči — mora lovec s podvojeno pažnjo loviti.

*

V Smrekovi dragi nedaleč od koče proti Zelenemu robu zapazim močan kos srnjadi. Urno pokličem g. M., ki je nedaleč od mene opazoval trop gamsov, pasočih se pod Zelenim robom. Kos se prestopi in pokaže se z močnim rogovjem obdana okrogla glavica. Kozel je oddaljen komaj 80 korakov. Streljati ni mogoče, ker je pleča zakrivala smreka. Strel v samo glavo in vrat je zelo tvegan. Strel v zadnji konec je pa docela nepravilen; zato morava čakati. Srnjak se prestopi in že se skrije za nizkim čmovljem. Na drugi strani čmovlja se znova prikaže. To pot se vidijo lepo pleča in zadek, a glavo ima za drevjem skrito. Gost — brez natančnega opazovanja in pomiselka — nasloni puško, stisne in srnjak z lajajočim glasom odnese zdrave pete proti Tisovcu.

»Kaj je to? Ali sem ga popolnoma zgrešil? To vendar ni mogoče na tako kratko razdaljo. Za boga,« mu znova uide. »Poglejte na strel in kroglo poiščite,« mi veli, sam pa po svoji stari navadi že snaži puško.

Od daleč že vidim na strelu ležati komad in ko pridem bliže, vidim staro, že skoraj vso sivo, vampasto srno-jalovko. »Tudi dobra proč,« si mislim, jo pograbim za dolge uhlje in jo vlečem do gosla. Gost — ob pogledu na kozo — zmrači obraz, iz ust se mu izvije: »Vse je začarano,« se obrne in ves užaljen hiti domov.

Kozo hitro pripravim in jo za kočo slučajno mimoidočemu vozniku naložim na voz in kmalu smo vsi skupno na Predmeji.

*

Od hudih solnčnih žarkov vsa opečena prideva z g. M. na severno stran vrh Velikega Golaka. Na nasprotni strani velike kotline pod seboj zapaziva starega gamsa-gošarja, ki se na kakih 300 korakov oddaljeni skali nemoteno pase. »Zalezujva ga,« meni gost in že se previdno spuščava ob robu navzdol. Za prvim manjšim robom zapaziva v kotlini na komaj 60 korakov pod seboj starega srnjaka-samotarca, ki je že moral kaj slišati ali zapaziti, ker stoji mirno kot kip. »Bolje je imeti jajce v roki, kot goloba v zraku,« meni gost, poklekne in že odmeva strel od nasprotnih sten. Po strelu se srnjak sesede in prekopicuje v kotlino. Obenem zapaziva po strelu, da se premetava še drug komad, ki je očividno za prvim ležal. Bila je stara srna, ki je dobila srnjakov izstrelek v hrbtenico.

Da bi bil gost malo potrpel, bi bila srno gotovo opazila in ji prizanesla.

*

Nekoč stopava z g. M. od Čavna proti Smrečju. Tu pa tam poizkusim s klicanjem. Ker je že pozno, se nič ne gane. Prišedši na majhen klanček nad oglarjevo kočo, postojiva. Gost vzame svojo »Buffolo«-piščal in prične klicati. Po četrtem klicu zaropoče pred nama v zarastli strmini in na komaj 25 korakov se pokaže rdeča lisa. Ker gost takoj dvigne puško in sproži, sem bil trdno uverjen, da vidi vsega srnjaka. Takoj po strelu se pa nekaj milo zadere in zaplaka, potem je vse končano. Po glasu takoj spoznam kozlička. Urno privlečem reveža na prosto pred gosta, ki je znova zelo obžaloval svoje prehitro početje.

Dokler lovec natančno ne vidi, na kaj bo streljal, naj nikar ne strelja. Mnogokrat pade kozlič, srna itd., ki jih tudi pravi lovec v svoji naglici in razburjenosti ustreli namesto močnega šesteraka.

*

Po veliki plohi jo z g. M. hitro ubereva preko Čavna proti Selovcu. Vsak lovec dobro ve, da izstopa po veliki plohi divjačina kaj rada na prosto (v kulture, presledja, na livade itd.), zato da se posuši in da se ogne rosi, padajoči od drevja. Nedaleč Kuclna zapaziva ob robu gozda tri komade srnjadi. Na prostem stoji srna z mladičem, za grmovjem pa stoji napol skrit kozel-šesterak.

Oddaljeni so komaj 170 korakov. Ker sva imela slab veter, se že vsi trije proti nama ozirajo in nategnejo smrčke. Gost hitro počene in stisne. Srnjak — pošev od naju obrnjen — v trenutku pade brez vsakega znamenja kot kamen na tla. »Ta je pa dobro zadet,« meni gost in že snaži puško. Jaz se spustim v veliko vrtačo in prilezem na drugem kraju do ustreljenega srnjaka. Bil je močan šesterak z visokimi rogovi. Po stari navadi ogledujem na tleh težečega, kje mu tiči strel in ne morem ničesar zapaziti. Hočem kozla obrniti, da ga od nasprotne strani ogledam, kje ima izstrel in ga pograbim za roge. Ko mu dvignem glavo, zapazim na spodnjem delu desnega roga nad krono belkasto prasko. Takoj mi je bilo jasno kam je zadet, samo prepozno je bilo. Tisti hip udari srnjak z glavo nazaj, da me z rogovi zbode pošteno v roko, odskoči in jo v velikih skokih ubere naravnost proti gostu. Srnjak je bil slučajno samo v en rog zadet in se je bil nezavesten zvrnil. Ko sem ga hotel obrniti, je prišel k sebi in mi je ušel. Na moje vpitje se gost pripravi, a radi velikih skokov ni hotel streljati, ker bi ga bil najbrž popolnoma zgrešil, ali pa ranil.

Gost je imel daljnogled na puški slučajno na 300 korakov nastavljen. V naglici se tega ni domislil in je izstrel udaril previsoko. Tu je bila zopet naglica kriva.

*

Ostra burja brije in buči okoli Malega goljaka, da imava z g. M. vse solzne oči, obraz pa z ledeno tančico prevlečen. Dobro sva oblečena, kljub temu nama burja vse kosti obliže. Poprijemava se za — od stalnega viharja vso vkrivljeno bukovino, da naju ne vrže čez rob. Z velikim naporom — bolj po trebuhu nego po nogah — prilezeva proti Tisovcu. Tu je bila meja med nekdanjo Kranjsko in Primorsko deželo.

Ob manjši goličavi v zatišju vetra se vsedem, da malo prigrizneva. Po končani malici že imava nahrbtnike na ramah, ko gost zapazi v nasprotni strani goličave srnjaka. Urno se pritisneva k tlom in mirno čakava. Srnjak se nemoteno in polagoma pase proti nama. Počasi pristopica do srede frate in g. M. že dviga puško, ko se nedaleč od naju od desne strani močno pokadi, poči in srnjak v ognju pade. Midva z gostom bliskovito menjava poglede, se še bolj potuhneva in s podvojeno pozornostjo opazujeva vso okolico. »Divji lovec,« mi šepne gost in jaz mu prikimam. Tako sva nepretrgoma tri ure čakala, ne da bi bila kaj sumljivega opazila. Po preteku treh ur se nepričakovano na desni strani nekaj zmaje in že izstopi suha dolga postava. Bil je po celem Primorskem dobro znani divji lovec Laskar. Palico v roki

in suknjo čez roko — in brez puške — polagoma stopa preko goljave. Med potjo odrezuje praprot in jo baše pod pazduho. Kakor slučajno pride do srnjaka, se ga navidezno ustraši in na glas zavpije: »O jehta na, kaj pa tu ta kozlič. To je čuden domači jarec. Teha muram pa haspudam na Predmejo nesti. Mi boda dal duber trinheld. O jehta na.« Pobere srnjaka in izgine ž njim proti Predmeji.

»Ta ga ni ustrelil, ko tako govori in sedaj ga celo na upravo nese,« mi pravi gost. »Moral ga je kdo drugi ustreliti,« nadaljuje in že greva v smer, kjer sva videla, da se je od strela pokadilo. Blizu in daleč sva vse preiskala, pa nobenega najmanjšega sledu ni bilo nikjer.

Urno greva za Laskarjem, katerega še oba nisva tako dobro poznala, ker sva bila še novinca. Med potjo ga nisva mogla nikjer dohiteti. Prišedši na Predmejo, najprvo vprašava osebje, ali je Laskar prinesel srnjaka, za kar pa nikdo ni nič vedel. Stari gozdar nama takoj dopove, da naju je Laskar pošteno potegnil in da sva sigurno ob srnjaka. Urno skočim po orožnike in že smo pri Laskarjevi hiši.

Na pragu pred vrati sedi Laskar in se nam skoraj do tal prikloni. »Dober dan in Buh ha dej haspudje,« nas lepo ogovori. G. M. se ni mogel zdržati in ga vpraša za srnjaka, ki ga je za Malim goljakom ustrelil in odnesel. Laskar noče ničesar slišati o srnjaku in hišna preiskava se začne. V kadi pod kislim zeljem smo našli polno nasoljenega mesa. V skalni duplini pred hišo smo našli troje rogov in dve koži. V loncu na ognjišču najdemo sveži cvrček, v gozdu za hišo pa celega srnjaka. Laskar je vse tajil in se izgovarjal, da mu je vse to hudobna roka podvrgla, ko je bil z doma in je stelje za živino iskal.

Pri sodišču v Gorici so ga gospodje že dobro poznali in mu naložili pošteno kazen.

*

»Danes morava dobiti srnjaka, naj stane, kar hoče,« meni g. M., ko se zadnji dan v letu polagoma premikava po Smrečju. Že ves božji dan križava po gozdu, ne da bi le eno dlako videla. Kadar človek želi kaj dobiti, sigurno ne bo nič dobil; ali le z veliko težavo. Tako je tudi z nama. Zgubila sva že vse upanje in se vračava proti domu, ko nad drugo drevesnico skoči kos srnjadi preko ceste in se pred nizkim grmom ustavi. G. M. ni imel časa opazovati komad in okolico, marveč hitro ustreli. Po strelu skoči kos v grm in se na drugi strani takoj pokaže. Urno poči še drugi strel in kos se prekopicne v sneg.

Gost znova maže puško in jaz že pobiram ustreljeni kos. Bila je dveletna srna. Ko jo vlečem mimo grma, v katerega je po prvem strelu skočila, vidim v njem še drugi kos — slabejšega kozla brez rogov ležati. Hitro poberem še tega in oba privlečem na cesto. Gost se ni mogel slučaju načuditi. Oba sva bila trdno uverjena, da je samo na en komad streljal.

Srna je bila najbrž že prej v grmu, in ko je strel na srnjaka padel, je ta skočil v grm in se tam zrušil; srna pa je skočila iz grma in jo je drugi strel pogodil. Tu je znova le naglica zakrivila smrt mlade srne.

*

Iz teh podatkov je popolnoma razvidno, da pri lovu — v vseh ozirih — naglica ni nikdar dobra, marveč zelo škodljiva. Pri lovu je potrebna prisotnost duha in razsodnost. Zadnje velja posebno pri lovu na visoko divjačino in zverjad. Zaradi nepremišljene naglice se pri lovih dogode največje nesreče; poleg tega se največ divjačine zastreli ali docela zgreši. Zaradi razburljive in nepremišljene naglice zaide mnogokrat lovec sam v nevarnost in nesrečo.

Po mojem mnenju je naglica večji škodljivec lova, nego so divji lovci in drugo. Ob različnih velikih lovih sem bil navzoč, ko je preko dneva po 100 do 200 strelov padlo in končen uspeh je bil vedno zelo klavrn. Po takih in sličnih lovih smo naslednje dni iskali zastreljeno divjačino. Prigodilo se je celo, da smo naslednji dan več zastreljene divjačine našli, kakor je je bilo prejšnji dan pri lovu ustreljene. Koliko divjačine se pa sploh ni našlo, ali je ušla čez mejo itd.! Nekateri lovci nepremišljeno v naglici kar v jate in trope streljajo (jerebice, race, golobe itd. — gamse in srnjad). Imamo nekatere lovce, ki menijo, da sigurneje kaj zadenejo, ako v trop ali jato streljajo, nego če na posamezen komad merijo. Pri takem streljanju se največkrat v mehko zadene, le slučajno se tu pa tam prigodi, da je posamezen kos smrtonosno zadet. So pa tudi nekateri lovci, kateri iz dobičkoželjnosti ali krvoločnosti streljajo v krdela in jate toliko časa, dokler vidijo kaj dlake in dokler jih kak naboj teži. Na distanco po navadi nič ne gledajo. Koliko divjačine je mehko zadete, kolikim komadom so noge prebite, kolikim stegna razmesarjena itd., tako da prej ali slej — brez vsake koristi za človeka — sigurno poginejo.

Ivan Feliks Šašelj — sedemdesetletnik.

Med plodovite in mnogostranske slovenske pisatelje moramo prištevati duhovnega svetnika g. Ivana Šašlja, ki je obhajal dne 13. maja t. l. sedemdesetletnico svojega rojstva. Rodil se je dne 13. maja 1859 v Mokronogu na Frengi h. št. 79. Njegov oče se je bil priselil iz Borovelj v Mokronog, kjer je ustanovil in izvrševal pekovsko obrt, pozneje pa tudi gostilniško. Osnovno šolo je obiskoval v Mokronogu in v Ljubljani, kjer je dovršil l. 1871. IV. razred. Gimnazijo z maturo je dovršil l. 1879. v Novem mestu. Posvečen v duhovnika je bil 7. julija 1883. Pastirjeval je samo na dveh krajih, in sicer kot kaplan v Št. Petru pri Novem mestu od 4. septembra 1883 do 30. decembra 1885 in pa v Adlešičih v Beli Krajini, kamor je prišel za kaplana k bolehnemu župniku Lavoslavu Gorenjcu-Podgoričanu, znanemu slovenskemu pisatelju. Po Gorenjčevi smrti dne 19. februarja 1886 je postal upravitelj župnije in bil dne 12. maja 1889 inštaliran za župnika v Adlešičih, kjer je ostal do svoje upokojitve dne 5. maja 1922. Odtle biva v Št. Lovrencu ob Temenici na Dolenjskem.

Šašljevo književno delovanje obsega različne panoge domače zgodovine in narodopisja. Kot majnikovemu otroku se mu je Fortuna smehljala na njegovih življenskih potih. Srečno naključje je hotelo, da se je začel že kot gimnazijec baviti z numizmatiko, ko mu je drugošolcu bil podaril oče nekaj starih rimskih novcev. To je bil namreč neposreden povod, da je postal numizmatik. Še bolj kot to pa ga je na numizmatiko priklenilo novo naključje, ko je kot abiturijent 10. septembra 1879 v Pričinski hosti nad

Mokronogom izkopal lonec rimskih novcev 17 rimskih vladarjev. Izlet na Kum v poletju 1878 je dovedel Šašlja do tega, da se je začel že kot osmošolec baviti intenzivneje z zgodovino, starinoslovjem in cerkveno umetnostjo, zlasti z zgodovino zvonarjev in zvonov na Kranjskem. Srečno naključje je tudi bilo, da je prišel po kratkem kaplanovanju v Št. Petru pri Novem mestu za kaplana v Adlešiče v Belo Krajino, kjer je stopil v ožjo dotiko z nepokvarjenim, srčnodobrim, nadarjenim ljudstvom in z nedotaknjeno naravo, kakor nalašč torišče za zbiranje narodnega blaga in gojitev prirodoslovja. Zanimiv je način, kako je zbiral narodno blago v svoji župniji in v sosednih občinah Preloka in Podzemelj. O tem nam pripoveduje v avtobiografiji, ki jo je napisal za III. let. »Etnologa«, takole: »V šoli sem vprašal otroke, če znajo morda njihove matere, stare matere ali tete kaj »starinskih popevk«, kakor so imenovali te pesmi. In ko sem poizvedel, katere znajo, sem naročil šolski deci, da naj pridejo popoldne k meni. In res so prihajale in mi potem narekovale ali popevale po cele ure, jaz sem pa pisal. Da so pa rajši prihajale, dal sem jim vselej kaj južine, mesa, kruha in vina in nazadnje še po eno dvajsetico. In tako sem rešil še o pravem času te vrlo zanimive narodne pesmi, katere sem potem priobčil skupaj z drugim narodnim blagom v obeh zvezkih »Bisernic«. A danes bi bilo to vse izgubljeno, ker so vse te ženice že davno pomrle, mladina pa ne zna nič več.« — Šele zadnja leta svojega bivanja med Belokranjci se je začel baviti z opazovanjem živalstva in tu se začne delovanje našega slavljenca, ki zanima tudi bravce »Lovca«. Že v II. letniku »Lovca« (1911, str. 113) je pisal o divjem merjascu, in v istem letniku je priobčil daljšo beležko: »Divje zveri nekdaj v Beli Krajini.« Svoje ornitološke zapiske je pa pošiljal najprvo rajnemu dr. Gv. Sajovicu, ki jih je porabljal za svoje »Ornitološke beležke« v »Carnioli«. Ornitološke beležke s Šašljevimi doneski iz Bele Krajine so natisnjene v »Carnioli« v letnikih 1912, 1914, 1917 in 1918. Da je Šašelj začel pozneje pogosteje dopisovati »Lovcu«, je zopet vzrok srečno naključje, da je l. 1914. prevzel uredništvo »Lovca« belokranjski rojak dr. Janko Lokar, ki je Šašlja naprosil za poročila posebno o zanimivem živalstvu Bele Krajine. Naš slavljenec sodeluje pri »Lovcu« z zanimivimi prirodoslovnimi prispevki še sedaj.

Za svoje književno in drugačno delovanje ter zasluge je dobil od raznih korporacij in zastopstev zaslužena imenovanja za častnega člana, priznanja in odlikovanja. Po zunanjem videzu bi skromnemu slavljencu nihče ne prisodil obilice let, ker je še vedno vsestransko delaven in izredno živahen. Naj nam ostane ohranjen zdrav in enako delaven še mnogo let! Dr. J. Ponebšek.

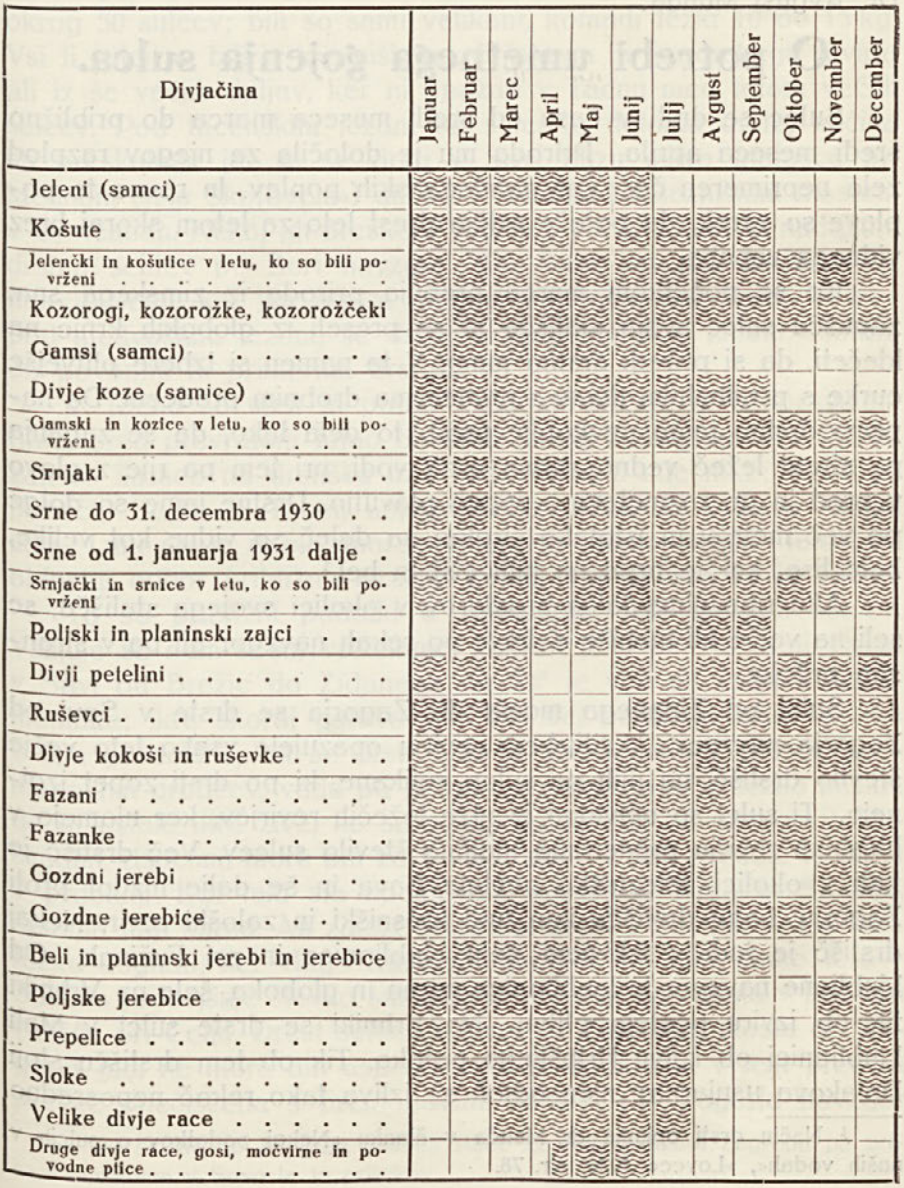
Ing. A. Š.:

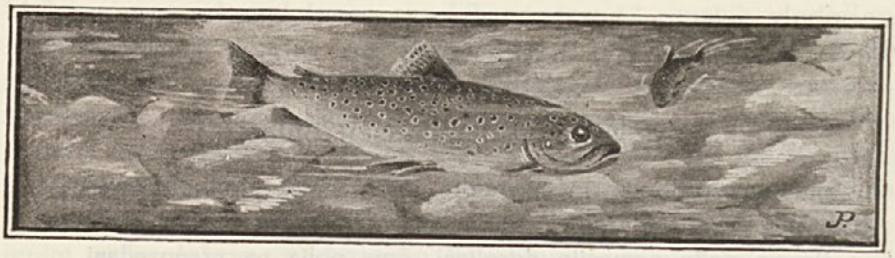
Lovski koledar,

veljaven za ljubljansko oblast

glasom uredbe z dne 4. junija 1929, št. 22 „Samouprave".

Prazna polja pomenijo dovoljeni, črna polja pa prepovedani čas lova.

Dr. August Munda:

O potrebi umetnega gojenja sulca.

Sulec se drsti v času od sredi meseca marca do približno sredi meseca aprila. Priroda mu je določila za njegov razplod zelo neprimeren čas, čas pomladanskih poplav. In ravno te poplave so vzrok, da poteče sulčja drest leto za letom skoraj brez vidnega uspeha.

Ko se početkom marca prebuja priroda iz zimskega sna, zapušča sulec svoja stališča in se preseli iz globokih krnic na klečeti, da si priredi drstno jamo. V ta namen si izbere plitvejše curke s prodastnim dnom s primeroma drobnim prodcem. Da napravi drstno jamo, razkoplje prod; to dela tako, da se zaganja po strani ležeč vedno znova proti vodi, pri tem pa rije z glavo v prod in ga razmetava z repno plavutjo. Drstne jame so dolge po več metrov in istotako široke; na daleč so vidne kot velike, bele lise, ker je prod na njih čist in bel.[1]

Ako riba nima takih prostorov v okolici svojega stališča, se seli na večje ali manjše daljave po rekah navzgor ali pa v stranske pritoke.

Sulci od Zidanega mosta do Zagorja se drste v Savi od Zagorja navzgor. V litijskem revirju opazujejo vsako leto večje število drstišč, na njih pa sulce velikane, ki po drsti zopet izginejo. Ti sulci so očividno iz niže ležečih revirjev, ker ujamejo v litijskem revirju primeroma majhno število sulcev. Več drstišč je tudi v okolici železniške postaje Sava in še dalje nizdol proti Zagorju. Lepa drstišča ima tudi kresniški in zaloški revir. Nekaj drstišč je tudi v izlivnem delu Ljubljanice in pri Fužinah. Od Ljubljane navzgor je Ljubljanica mirna in globoka, šele na Vrhniki tik ob izviru postaja plitva. Na Vrhniki se drste sulci v Mali Ljubljanici ob izlivu Hribškega potoka. Tik ob tem drstišču stoji Polakova usnjarna; njen odtok se izliva tako rekoč neposredno

[1] Način drsti opisuje dr. Munda v članku »Nekaj podatkov o sulcih v naših vodah«, »Lovec« 1924, str. 78.

na to drstišče. Tvornica ima sicer oblastveno odobreno čistilno napravo, vendar ta naprava redno ne deluje ali pa ni pravilno oskrbovana. Leto za letom poginja prav v tem delu Ljubljanice precejšnje število rib. Znano sulčje drstišče je tudi ob izviru Bistre. Izborno drstišče nudi sulcem Kamniška Bistrica pri Beričevem. Na teh drstiščih opazujejo ribiči vsako leto precejšnje število drstnic. Leta 1921. so tu ujeli sulca, težkega 19 kg. Eno največjih zbirališč sulcev ob drsti pa je pod jezom elektrarne v Tacnu pod Šmarno goro. Leta 1926. so našteli v Tacnu ob drsti okrog 50 sulcev; bili so sami velikani, komadi težki 10 do 15 kg. Vsi ti sulci so bili iz kresniškega, litijskega in zagorskega revirja ali iz še večjih daljav, ker ni opažali v Tacnu med letom večjih sulcev. Pod tacenskim jezom se sulci le deloma drste, večina jih preskakuje jez in se drsti v Savi blizu izliva Malošce pri Mednem (»Na Škofovem«) ali pa v Sori pod železniškim mostom v Goričanah. Nekaj jih preskače tudi jez v Goričanah in nadaljuje drstno selitev po Sori navzgor. Po Savi navzgor se sulci ne morejo seliti, ker jim zapira prehod medvoški jez. Sulci, ki žive pod medvoškim jezom, se drste v Sori, ker pod jezom osobito ob povodnji ni primernih drstišč.

V Tacnu so ujeli in pobili razni upravičeni in neupravičeni ribiči pred prevratom letno ob drsti okrog 200 kg sulcev. Privezali so ikrnico na drstišču in s tem privabili mlečnike; lovili so ponoči. Sedaj je Tacen najugodnejša točka za dobavo sulčjih iker. Lani jih je dobil ribarski odbor približno 40.000, letos pa oblastni odbor približno 80.000; skoraj vse te ikre so iz Tacna.

To so približni podatki o vsakoletni drsti savskih sulcev. Vsiljuje se nam sedaj vprašanje, kakšen je uspeh te drsti. Drest v Savi od Brežic do Zidanega mosta[2] je več ali manj brezpomembna; ikre skoraj gotovo prej ali slej poginejo, ako se riba v tem predelu sploh še drsti. Dno je prevlečeno s plastjo premogovnih drobcev, voda pa je tako nečista, da si je težko misliti, da bi ostale ikre žive, ko se vseda nanje dan za dnevom toliko usedlin. Uspešna more biti za savske sulce v tem predelu le drest v pritokih. Kot taki sta upoštevani predvsem Krka in Savinja, deloma tudi Mirna. Ali zaleže prirodna drest v Savinji, se bo dalo težko dognati, ker vlaga Ribarsko društvo v Celju vsako leto v Savinjo precejšnje število sulčjega zaroda, ki ga vzgaja v lastnem vališču pri Celju. Drest sulcev v Savi od Zidanega mosta do Zagorja tudi ne more biti uspešna, ker je voda tudi v tem predelu preveč onečiščena s premogovimi drobci. Od Zagorja navzgor

[2] Od Brežic do Zagreba postaja sulec že redek, nizdol Zagreba pa prihaja izjemoma v Savo le iz pritokov.

je Sava čista, od tu do Zaloga se vrste najboljši sulčji revirji; drstišč je precej. Izkušnja pa kaže, da nima sulčja drest tudi tu posebnega uspeha. Sava od Zagorja do železniške postaje Sava je precej prazna, istotako se pritožuje zakupnik litijskega revirja (Sava od železniške postaje Sava do grada Poganeka nad Litijo), da je sulcev vedno manj. V kresniškem revirju (Sava od grada Poganeka do izliva Gostinščice) je precej sulcev. V zagorskem revirju so se zopet pokazali sulci, odkar so jih začeli zakupniki vlagati in odkar so določili za lov sulcev najmanjšo mero 75 cm (4 kg). V kresniškem revirju je zakupnik tudi pred nekaj leti vložil večje število sulčjih mladic. V pritokih Kamniške Bistrice pri Beričevem je zapazil zakupnik lansko leto precej enoletnih in dveletnih sulčkov. Sulčkov tu ni nikdo vložil, zato ni dvoma, da so se zaplodili naravno. Drest v Kamniški Bistrici je torej očividno uspešna; voda je primeroma majhna, poplave mnogo ne škodujejo drsti, zarod pa ima v stranskih vodah in studenčinah priliko, da se nemoteno razvija. Tudi v izlivnem delu Ljubljanice sulčja drest ni popolnoma brezuspešna, dasi je Ljubljanica izredno onečiščena po odtokih ljubljanskih kanalov. V tem delu Ljubljanice zakupniki niso vlagali sulčjega zaroda, ker bi bilo vlaganje z ozirom na trajno onečistitev Ljubljanice zelo problematično.[3] Vkljub temu pa je v tem predelu še vedno precej mladih sulcev, ki so se zaplodili očividno prirodno. Drest v Mali Ljubljanici na Vrhniki je ogrožena po Polakovi usnjarni, ker se izliva odtok tvornice ravno na drstišče. Čudno pa je, da ni videti v izvirnem delu Bistre majhnih sulčkov; na drstišču pod gradom se vrste ves april dan za dnevom sulčji pari; voda je vedno čista in primeroma nizka, povodnji tu sploh ne morejo učinkovati, ker je drstišče neposredno ob izviru. Mogoče je le, da izgine zarod nizdol po Bistri v Veliko Ljubljanico. Bistra in Mala Ljubljanica sta edini drstišči za vso Ljubljanico doli do Ljubljane. V Savi pri Tacnu pod Šmarno goro, kjer se zbira pod tacenskim jezom vsako leto ob drsti tako veliko število sulcev, ni poznati skoraj nikakega uspeha prirodne plodítve. Kakor gori omenjeno, so opazili ribiči leta 1926. v Tacnu na enem prostoru okrog 20 parov sulčjih drstnic, danes po treh letih bi moral imeti tacenski revir precej sulcev, težkih približno 1 kg. Če jih ni, je to dokaz, da je uspeh prirodne dresti malenkosten. V tacenski revir so vlagali zakupniki leta 1923., 1924. in 1925. jeseni vsakokrat približno 800 komadov sulčjih mladic. V noči od 8. na 9. avgusta 1924 je vsled ogromne poplave narasla Sora za dva metra in valila s seboj

[3] Vsako leto pogine v Ljubljanici nizdol Ljubljane ogromno število rib, ki se v vročini zaduše zbog pomanjkanja kisika.

ogromne množine blata; blato je zamašilo ribam usta in škrge, tako da so se zadušile. Od takrat je tacenski revir tako rekoč prazen. Vlaganje leta 1924. in 1925. je le deloma izpolnilo vrzeli, ki jih je povzročila omenjena katastrofa.

Oglejmo si sedaj podatke o uspehih vlaganja sulčjega zaroda ali mladic. Takih podatkov je sicer bore malo, a vendar rodi vsako posamezno vlaganje precej izkušenj. Profesor Frankè je vložil leta 1903. v Ljubljanico pod Ljubljano 25.000 komadov sulčjega zaroda. V tem delu Ljubljanice takrat ni bilo mnogo sulcev. Štiri leta nato pa je ujel en sam ribič v tej progi v eni sezoni 80 sulcev, težkih po 2 kg. Ker doseže sulec po štirih letih praviloma težo 2 kg[4], je očividno[5], da je bilo to vlaganje uspešno. Zakupnik revirja »Ljubljana 45« (Ljubljanica od Karlovškega mostu do jezu v Vevčah) je vlagal v smislu zakupne pogodbe v revir na leto primerno količino sulčjega zaroda. In res je bilo v tem revirju vedno dovolj sulcev, dasi nima revir zaradi jezu papirnice v Vevčah in zaradi zatvornic v Gruberjevem kanalu zveze s sosednima revirjema. Očitno se je pokazal uspeh vlaganja v revirju Zagorje št. 53 a (Sava od cerkve v kraju Sava do mostu v Zagorju). Ta revir je bil precej opustošen; od leta 1926. naprej so novi zakupniki začeli vlagati letno primerno število sulčjih mladic. Že prvo vlaganje (decembra 1926) je rodilo uspeh. Zaradi neprestanih jesenskih poplav je bilo treba l. 1926. odložiti vlaganje do decembra. Čas sam je bil torej za vlaganje neugoden, ker je pozimi v vodah malo hrane; razen tega pa je bila voda še neprimerno velika in precej motna. Vlagati je bilo mogoče le na posameznih mirnejših prostorih. Na istih prostorih sem ujel jeseni 1928 sulčke, težke približno pol kilograma. To je teža dveletnega sulčka. Zanimivo je, da so ostali sulčki na prostorih, kamor smo jih vložili. To dokazuje, da je sulec riba, ki se trajno drži svojega prostora. V kresniški revir so vložili sulčje mladice leta 1924. ali 1925.; tudi v tem revirju je precej mlajših sulcev. V tacenskem revirju (Sava od medvoškega jezu do mostu v Črnučah) je imelo vlaganje leta 1923., 1924. in 1925. očividen uspeh. Katastrofalna povodenj leta 1924.[6] je revir popolnoma opustošila; da ni bilo vlaganja leta 1924. in 1925., bi bil revir danes prazen.

Iz navedenih, dasi skromnih podatkov o uspehih vlaganja sulčjega zaroda in mladic izhaja, da ima vlaganje nedvomen

[4] Dr. Haempel O., Über das Wachstum des Huchens. (Internationale Revue der gesamten Hydrobiologie u. Hydrographie. Leipzig 1910. III. zv.)

[5] Dr. Munda, Nekaj statističnih podatkov o sulčji lovi v Savi in Ljubljanici. »Lovec« 1925, str. 32.

[6] »Lovec« 1924, str. 311.

uspeh. Revirji so se z vlaganjem očividno popravili, dočim so pešali revirji, kjer ribarski upravičenci niso vlagali pomladka. Litijski revir je nekoč slovel po bogastvu sulcev; danes se pa pritožujejo zakupniki tega lovišča, da je sulcev vedno manj. Zakupniki niso prekomerno lovili, nasprotno, skupno število na leto ujetih sulcev je daleč pod normalnim v primeru z lovnimi uspehi drugih revirjev. Če peša revir vkljub temu, je to le dokaz, da prirodna plodítev rib v sedanjih razmerah več ne zadostuje, da bi ohranila normalno količino rib trajno na isti višini. Pešanju revirja bi bilo odpomoči le s trajnim vlaganjem sulčjega zaroda ali mladic. Res je, da so bili še pred nedavnim časom vsi sulčji revirji polni sulcev in to brez umetnega gojenja. Ne smemo pa prezreti, da se je vršila takrat prirodna plodítev pod popolnoma drugimi pogoji. Takrat še ni bilo toliko regulacij, ki so odvzele vodi drstišča in skrivališča, ni bilo še onečiščenja vode po industrijskih podjetjih; tudi ribičev je bilo manj in njihova ribiška priprava je bila dokaj enostavnejša kakor sedanja. Ne smemo pozabiti, da je tekla Sava od Zagorja in Trbovelj še pred nekaj desetletji bistra in čista. Sulci v naših krajih so dobivali pomladka iz dolnjega toka tja doli do Zagreba. Danes je ves ta predel onečiščen in opustošen po odtokih premogovnikov v Zagorju in Trbovljah. Ribovje je pešalo tekom poslednjih dveh desetletij vedno bolj in bolj in je doseglo danes stanje, ki ga prirodna plodítev nikoli več ne bo zboljšala. Treba je umetnega poseganja v prirodo, treba je sulca umetno gojiti in vlagati zarod. Krilatica o »prirodni plodítvi« sulcev bodi za vedno pokopana; z razmerami preteklosti ne smemo več računati. Takrat se je drstilo morda desetkrat toliko parov sulcev kakor danes. Takratna drest je zadostovala za razplojevanje sulcev, sedanja več ne zadošča. Ako se zanesemo zgolj na uspeh prirodne plodítve, sulca v nekaj desetletjih ali morda še prej ne bo več v naših vodah. Naši potomci ga bodo hodili gledat le še v Narodni muzej v Ljubljani.

Poudarjam še enkrat, da je prirodna drest učinkovita le tedaj, če je število drstečih se rib izredno veliko. To velja n. pr. za bele ribe. Ne sme se pa prezreti, da so bele ribe tudi plodovitejše kakor sulec. Povprečno odloži ikrnica belih rib 100.000 ali še več iker, sulec pa le 10.000. Bele ribe se morejo torej razmnoževati prirodno, ker jih je mnogo in ker so plodovitejše kakor salmonidi. Prirodna plodítev sulca, ki je že izredno decimiran, pa danes ne more več zamašiti vrzeli, ki jih prizadenemo revirju bodisi s še tako umerjeno lovjo.

Končno še nekaj splošnih besed o prirodni sulčji drsti in o vlaganju sulčjega zaroda! Dognali so, da se oplodi pri prirodni

drsti le 8% iker, statistika vališč pa kaže, da jih oplodimo pri umetnem oplojevanju 89% in še več.[7] Znani gojitelj rib Köttl je ujel nekoč pod postrvjim drstiščem lipana, ki je imel v želodcu 100 postrvjih iker, od teh jih je bilo neoplojenih več ko 70%.[8] Od oplojenih 8% iker jih postane znaten del — ako poplava ne uniči vseh — plen raznih škodljivcev in rib. Isto velja za zarod, ko se izvali; dokler nosi rumenjak, je negibljiv, šele ko se začne sam pregibati in prehranjevati, je dana možnost, da se razvije v mladico. Kako drugače je to v vališču! Z umetnim oplojevanjem oplodimo skoraj vse ikre, v valilniku jim ne preti nikaka nevarnost; tudi zarod se more razvijati nemoteno, dokler ga ne izročimo zopet prirodi.

Trdili so, da je sulčji zarod, ki se izvali v vališču, manj odporen; to ni res! Le zarod nezrelih rib je manj odporen. Mnogo je tudi odvisno od vlaganja samega. Zarod vlagajmo na prostorih, koder je dovolj zaščiten in kjer najde takoj hrane; mladice (letnice) pa devajmo, ako le mogoče tja, kjer je zarod belih rib. Preteklo leto dne 10. septembra sem vlagal v Savi pri železniški postaji enakega imena sulčje letnice, dolge 10 cm. Bil je vroč poletni dan, voda izredno nizka, v manjših zalivih tik obrežja se je pasel in solnčil zarod belih rib v jatah, ki so se vlekle ob obrežju kakor megle. Kjer sem našel take jate, sem vložil med nje nekaj sulčkov; imeli so takoj pogrnjeno mizo in mislim, da so se počutili dobro. Pred nekaj leti sem vložil na enak način sulčke v Sori pri Medvodah; jedva sem spustil ribico v vodo, že je pograbila plen. Še dolgo sem gledal to mikavno, četudi kruto igro prirode.

Nasprotniki umetnega gojenja sulca so svojčas poudarjali, da poginejo vse drstnice po osmukanju. To ni točno. Drstnica pogine, če jo nepravilno osmukamo, ali če jo osmukamo, ko še ni godna za drest. Riba je godna, ko počne kopati drstno jamo. Zato je dovoljeno v Avstriji loviti sulce za umetno oplodítev edinole na drstišču. Taka riba se da osmukati brez težav; zreli spolni produkti teko brez napora že ob rahlem pritisku iz života. Če riba spolnih produktov ne izloči že ob rahlem pritisku, je treba poskus v presledku nekaj dni ponoviti. Če pa rabimo silo, se riba v notranjih organih poškoduje in pogine. Razen tega so spolni produkti negodnih rib manj vredni; iz takih iker se rode slabiči, ki poginejo prej ali slej.

Če ponovim gorenja izvajanja, pridem do sledečih zaključkov:

1. Prirodna sulčja drest več ne zadostuje, da moremo ohraniti

[7] Dr. Munda: O gojenju postrvjega zaroda. »Lovec« 1925, str. 342.

[8] Dr. Gloning: Soll man den Huchen künstlich züchten? Oesterr. Fisch.-Zeitung 1929, str. 42.

sulca v naših vodah; regeneracija naših sulčjih voda se da izvesti le z rednim vsakoletnim vlaganjem zaroda ali mladic.

2. Zakupnike in lastnike lovišč je treba k vlaganju prisiliti na podstavi obstoječih predpisov; ribarska uprava (oblastni odbor, ribarski sosvet) pa naj skrbi, da bodo ribarskim upravičencem na razpolago sulčji zarod ali mladice.

Praktično bi se stvar izvedla sledeče:

Uredba o ribarstvu (čl. 13. in 16.) določa, da mora ustrezati posestnik samosvojega okraja ali zakupnik zakupnega okraja »vsem brezpogojnim zahtevam pravilnega oskrbovanja ribje vode, osobito zahtevam oblastnega odbora glede vlaganja ribjega zaroda«; oblastni odbor pa ima pravico zahtevati, da vloži posestnik oziroma zakupnik revirja v svojo vodo »določeno vrsto in število zaroda ali mladic«. Če ne bi ustregel posestnik samosvojega okraja tej zahtevi, sme oblastni odbor izreči, da izgubi samosvoj okraj za dobo, ki ne sme biti krajša nego deset let, svojstvo samosvojega okraja. Zakupniku zakupnega okraja pa sme odvzeti oblastni odbor v tem primeru revir in ga dati ob njegovih stroških in na njegovo nevarnost na javni dražbi v zakup komu drugemu.

Seveda bo mogel uporabljati oblastni odbor gorenja določila uredbe le tedaj, ako bo nudil ribarskim upravičencem materijal za vlaganje. Da se omogoči oblastnemu odboru dobava zaroda in mladic, bo treba izpremeniti uredbo o ribarstvu in dati oblastnemu odboru pravico, da sme loviti drstnice v vseh sulčjih vodah svojega območja in jih osmukati; po osmukanju pa mora drstnice izpustiti nazaj v vodo, kjer jih je ujel, ribarskemu upravičencu pa plačati ikre ali ga pa odškoditi s primerno količino sulčjega zaroda ali mladic, ki jih mora (oblastni odbor) ob svojih stroških vložiti v dotične vode. Ako drstnica pogine, naj bi se povrnila ribarskemu upravičencu škoda po tržni ceni.

Z zadoščenjem moramo pozdravljati dosedanje ukrepe oblastnega odbora, ki je nabral tekom letošnje sulčje drsti že približno 80.000 iker. Ta količina bi zadostovala za vse sulčje vode ljubljanske oblasti. Ker pa je sulčja lov ob drsti naporna in združena z velikimi stroški (lov, prevoz iker in drstnic), bi bilo umestno, hraniti sulčje drstnice čez leto v basenih ali še boljše v ograjeni tekoči vodi, tako da bodo ob drsti takoj na razpolago. S tem bi se prihranili stroški za vsakoletno lov in zajamčila vsakoletna dobava sulčjega zaroda. Pri vališču v Želimljem ali pa drugje naj bi se napravili ribniki, kjer bi se gojil sulčji zarod do jeseni. Bolj zaleže vložiti jeseni nekaj sto mladic kakor spomladi več tisoč komadov zaroda.

IZ LOVSKEGA NAHRBTNIKA

Na osnovi čl. 362. finančnega zakona za leto 1928/1929, čl. 2. točke 3. in čl. 64. zakona o oblastni in sreski samoupravi izdajam po čl. 2. in 12. uredbe o poslovanju komisarjev oblastnih samouprav z dne 20. januarja 1929, Uradni list štev. 37/9, to-le:

UREDBO,

s katero se spreminjajo dosedanji predpisi o prepovedanem lovskem času.

Čl. 1.

§ 1. zakona z dne 28. februarja 1922, Ur. l. št. 378/115, se spreminja in se glasi:

Pri izvrševanju lova je upoštevati naslopni prepovedani lovski čas (lovopust):

I. Za dlakasto divjačino.

1. a) za jelene in damjake (samce) od 1. januarja do 30. junija,
   b) za košute jelenov in damjakov od 1. januarja do 30. septembra,
2. za kozoroge brez razlike spola in starosti celo leto,
3. a) za divje kozle od 1. januarja do 31. julija,
   b) za divje koze od 1. januarja do 30. septembra,
4. a) za srnjake (kozle) od 1. oktobra do 31. maja,
   b) za srne (samice) od uveljavljenja te uredbe do 31. decembra 1930 celo leto, nato pa od 16. novembra do 30. septembra,
5. za poljske in planinske zajce od 1. februarja do 30. septembra.

Pri jelenih, damjakih, divjih kozah in srnah se mladiči brez razlike spola v letu, ko so bili povrženi, ne smejo ne loviti, ne streljati. Smejo se loviti in streljati, ko so eno leto stari in le v času, ki je po točkah 1., 3. in 4. za lovrstno odraslo divjačino dovoljen.

II. Za divjo perutnino.

6. a) za divje petelinе od 1. junija do 31. marca,
   b) za ruševce od 16. junija do 31. marca,
   c) za divje kokoši in ruševke celo leto,
7. a) za fazane od 1. januarja do 31. avgusta,
   b) za fazanke celo leto,
8. a) za gozdne jerebe od 1. novembra do 14. avgusta,
   b) za gozdne jerebice celo leto,
   c) za bele in planinske jerebe in jerebice od 1. jan. do 30. sept.,
9. a) za poljske jerebice od 1. nov. do 31. avgusta,
   b) za prepelice od 1. novembra do 31. avgusta,
10. za sloke (kljunače) od 1. decembra do 31. avgusta,
11. za velike divje race od 1. marca do 31. julija,
12. za druge divje race, gosi, za močvirne in povodne ptice od 16. aprila do 30. junija.

Prvi in zadnji dan pod I. in II. navedenih časov štejeta v lovopust.

Gonje z braki, jazbečarji in sličnimi psi so dovoljene le v času od 1. oktobra do 31. januarja. To velja tako za posamezne lovce kakor tudi za skupne love.

Veliki župan more po zaslišanju Slovenskega lovskega društva v Ljubljani posameznim lovskim upravičencem izjemoma dovoliti, da polove ali odstrele divjačino (n. pr. srne-jalovke ali divje kozle) tudi v lovopustu, toda vedno le gotovo število posamezne vrste in za določen rok.

Čl. 2.

Prestopke v čl. 1. navedenega zakona odnosno te uredbe kaznuje občeupravno oblastvo I. stopnje v denarju po imovinskem stanju od 5 do 300 Din ali ob neizterljivosti z zaporom od 1 do 7 dni, v težjih primerih ali ob ponovnem pre-

stopku pa v denarju do 1000 Din ali z zaporom do dveh tednov.

Drugi odstavek § 2. in § 6. v čl. 1. navedenega zakona se razveljavljata.

Čl. 3.

Ta uredba stopi v veljavo 15. dan po razglasitvi v oblastnem uradnem listu »Samoupravi«.

V Ljubljani, dne 4. junija 1929.

Komisar oblastne samouprave ljubljanske oblasti:

Dr. Marko Natlačen, s. r.

Veliki župan ljubljanske oblasti:

Dr. Vodopivec, s. r.

Ta uredba je bila razglašena v obl. urad. listu »Samoupravi« št. 5, l. II., ki je izšla dne 13. junija 1929.

—

Vse lovce, ki lovijo v ljubljanski oblasti, opozarjamo na nove predpise o lovnih časih, ki veljajo po gornji novi uredbi.

Lovni časi, natisnjeni na letošnjih lovskih kartah, v ljubljanski oblasti ne veljajo več.

Da bodo imeli lovci na lovu poleg lovske karte tudi nove predpise pri sebi, so se isti natisnili na posebnem lističu, ki ga je dobiti pri vsakem sreskem poglavarju in pri Slovenskem lovskem društvu v Ljubljani proti odškodnini 1 Din.

—

Na podlagi čl. 64. in 73. zakona o oblastni in sreski samoupravi in čl. 2. in 12. uredbe o poslovanju komisarjev oblastnih samouprav z dne 20. januarja 1929. Ur. l. št. 37/9, izdajam to-le:

UREDBO

o pobiranju oblastne davščine od lovov in ribolovov.

§ 1.

Zakupniki občini odkazanih lovov plačajo kot oblastno davščino letno 20% letne zakupnine.

Posestniki samosvojih lovov plačajo kot oblastno davščino letno po 1 Din od vsakega hektarja lovišča.

§ 2.

Oblastno davščino na letno zakupnino v zakup vzetega lova, občini odkazanega, so dolžni plačati zakupnik odnosno sozakupniki nerazdelno. To velja tudi za lov na lovskih osredkih (enklavah), ki ga ima v zakupu posestnik samosvojega lova.

§ 3.

Posestnik samosvojega lova plača davščino od lova tudi takrat, če sam odda lov v zakup; če pa se ta lov odda v zakup skupno z občini odkazanim lovom, velja tudi za ta lov določilo I. odstavka § 1.

§ 4.

Davščino od lovov odmerja komisar oblastne samouprave po izkazih, ki jih sestavi sreski poglavar (sreska izpostava, mestni magistrat ljubljanski) in pošlje komisarju oblastne samouprave. Ti izkazi se morajo sestaviti tako, da so občinam odkazani lovi in lovi na lovskih osredkih (§ 2.) izkazani posebej od samosvojih lovov.

Spremembe po dnevu, ko so bili sestavljeni izkazi, sporoča sreski poglavar (sreska izpostava, mestni magistrat ljubljanski) komisarju oblastne samouprave na ta način, da mu takrat, ko odobri dražbo lova, odnosno podaljša zakup lova ali podaljšanje zakupa vzame na znanje, pošlje prepis dotičnega odloka z navedbo zakupnine.

Če zakup lova preneha ali se prične med letom, se zakupniku odmeri samo sorazmerni del letne davščine.

§ 5.

Komisar oblastne samouprave sme na prošnjo posestnika samosvojega lova primerno znižati davščino od lova, če se lovišče nahaja na ozemlju, neugodnem za lov.

§ 6.

Posestniki zakupnih ribarskih okrajev plačajo kot oblastno davščino letno 50% prejete letne zakupnine.

Posestniki samosvojih ribarskih okrajev plačajo kot oblastno davščino letno 50% onega zneska, ki bi se po vsej verjetnosti dosegel, ko bi se ravnalo s samosvojim okrajem kot z zakupnim okrajem.

§ 7.

Davščino od ribolovov odmerja komisar oblastne samouprave po podatkih v ribarskem katastru, odnosno po sicer uradno pribavljenih podatkih.

Ko posestnik samosvojega ribarskega okraja po petem odstavku čl. 13. uredbe o ribarstvu naznani komisarju oblastne samouprave zakup svojega okraja, mu mora obenem naznaniti tudi višino zakupnine. Če bi se zdela napovedana zakupnina prenizka, odnosno če samosvoj ribarski okraj ni v zakupu, se davščina odmeri po razmerju zakupnine, ki pride na podobne vodne proge v bližnjih zakupnih okrajih, če bi ne bilo po posebnih razmerah upravičeno uporabiti drugo merilo.

Pri odmeri davščine od ribolova se upošteva ribarska taksa po čl. 22. uredbe o ribarstvu, in sicer tako, da se za to takso zniža 50%na davščina.

§ 8.

Po tej uredbi se odmerja davščina od lovov in ribolovov izza dne 1. januarja 1929.

§ 9.

Odmerjeno davščino od lovov in ribolovov predpiše obvezancem komisar oblastne samouprave. Davščina se mora plačati v roku 15 dni po prejemu predpisa blagajni oblastne samouprave.

§ 10.

Če obvezanec meni, da se mu je predpisala previsoka davščina, more zoper predpis davščine v roku 14 dni po prejemu predpisa vložiti na komisarja oblastne samouprave opozorilo, ki pa nima odložilne moči. Na opozorilo se davščina vnovič ugotovi in morda preveč plačani znesek povrne.

§ 11.

Ta uredba stopi v veljavo 15. dan po razglasitvi v oblastnem uradnem listu »Samoupravi« in istočasno stopi iz veljave uredba o oblastni davščini od lovišč in ribolovov z dne 19. novembra 1928. »Samouprava«, št. 2/I. iz l. 1929.

V Ljubljani, dne 20. junija 1929.

Komisar oblastne samouprave ljubljanske oblasti:

Dr. Natlačen, s. r.

Veliki župan ljubljanske oblasti:

Dr. Vodopivec, s. r.

Ta uredba je bila razglašena v »Samoupravi«, št. 6., l. II., ki je izšla dne 4. julija 1929.

—

Ferd. bar. Raesfeld je dne 6. maja 1929 umrl, star 73 let. Štejejo ga med lovske klasike novejše dobe.

Letošnja opazovanja na srnjakovem rogovju. Pravilno pojmovanje lova na srnjad se vedno bolj širi med našimi lovci. To smo opazili posebno pred meseci, takrat, ko je zašuštelo, da bo odstrel srn vsaj za nekaj časa ustavljen. Marsikdo je pričakoval, da bo veliko razburjenja, a ni ga bilo. Večina lovcev je uvidela, da res nima smisla pobijati srne, da je lov v resnici lep le takrat, kadar se pravilno izvaja in je lovec deležen prirodnih lepot. Tisti pa, ki niso bili zadovoljni, so po večini molčali, ker so se bali odnosno sramovali svojih nelovskih nazorov.

Naši lovci se vedno bolj zanimajo tudi za lovske trofeje, za rogovje in roglje divjačine. Baš zaradi tega so letos kaj težko čakali, da so srnjaki ogulili rogovje in je bila dana prilika, ogledati si rogovje natančno in spoznati, koliko je vplivala na razvoj rogovja huda zima.

Zelo radoveden sem bil seveda tudi jaz, posebno zaradi tega, če bo potrjeno moje mnenje, ki sem ga izrazil lansko leto v »Lovcu«, v člankih o srnjakovem rogovju, ko sem trdil, da zimski meseci niso posebno merodajni za razvoj rogovja.

Ogledal sem si sedaj srnjake in kaj natančno tudi rogovje. Uveril sem se popolnoma, da je bilo moje naziranje pravilno. Po letošnji izredno hudi zimi, ko je srnjad poginjala od gladu, še bolj pa od mraza, imajo srnjaki normalno, po mnenju nekaterih lovcev celo boljše rogovje kot lansko leto. Napačno je torej staro naziranje, da huda zima in slaba pomlad povzročata slabo rogovje. Rast rogovja sem imel priliko opazovati pri dveh udomačenih srnjakih. Eden izmed njih je bil precej na toplem, na skednju, v hlevu in v sobi, drugi pa ves čas, tudi v najhujšem mrazu, s srno v v ogradi pod milim nebom, kjer ni nihče odkidal snega. Le čez noč in kadar je čez dan počival, je včasi legel v pokrito, a drugače zelo odprto kočico, kjer ni bil najmanj zavarovan pred mrazom. Kadar je najbolj snežilo, je vesel skakal po snegu. Oba srnjaka sta bila poležena v maju 1927. Lansko leto je bil eden gumbar, drugi pa špičak, letos pa sta oba šesteraka. Zanimivo je bilo opazovati, kako jima je rastlo rogovje.

Prvemu, ki je bil gumbar, je odpadel žalostni, zanikarni okrasek začetkom novembra. Par dni nato mu je odgnalo mlado rogovje, ki se je razvijalo kaj bujno in dorastlo že pred hudim mrazom, ki je nastopil začetkom januarja. Mlado rogovje je bilo trdo izvzemši konice. Takoj, ko je v februarju ponehal najhujši mraz, je srnjak rogovje ogulil. Ker ni bilo na razpolago dreves, je prvotno belo rogovje zamazal s prstjo, kar je bilo povod, da sta roga sivo zamazana. Srnjak je takoj, ko je bilo rogovje dovršeno, pričel sitnariti in se zaletaval v vse, kar je bilo živega v njegovi bližini. Po dvorišču je podil psa, kokoši, z eno besedo vse, kar se mu je približalo. Precej sta se sprijaznila z nekoliko zaostalim jesenskim prašičem, s katerim sta skupaj skakala po dvorišču in skupaj jedla iz korita. Ali tudi pujs je moral večkrat plačati čudno prijateljstvo, ko je rogati prijatelj iz prijaznosti z ostrim rogovjem pretipal ščetinarjevo kožo. Nekega pomladanskega popoldneva je srnjak atakiral celo starega vpreženega vola in je gospodar komaj še pravočasno preprečil večjo nesrečo, da srnjak ni volu prebodel trebuha in da vol ni zdivjal. Toliko časa je suval in se zaletaval, tupatam tudi v planke, da se mu je že koncem aprila odlomil prvi in kmalu nato drugi rog. Sedaj je bil za nekaj časa zopet mir v hiši. Oddahnili so se prašič, mačka, posebno pa uboga srna, ki je te dni vrgla dva zdrava mladiča.

Pri točnem ogledu odlomljenega rogovja sem ugotovil, da se je proces izvršil popolnoma pravilno, kakor se to zgodi pri drugih srnjakih jeseni. Vsa ploskev pod rožo je bila odstopljena, le v sredini je bil opaziti majhen, skoro 3 mm velik nalom, ki ga pa lahko opazimo večkrat tudi na odpadnikih, najdenih v gozdu. Posebnih poškodb pa tudi ni bilo videti na čelnih nastavkih. Kakor pač vedno, so bili nekoliko okrvavljeni in kakor se je videlo, bo kmalu pognalo novo rogovje, torej že drugo, v eni dobi. Zakaj se je to zgodilo, se ne da točno sklepati. Ni izključeno, da je abnormalno vplivalo na srnjaka, ker je bil v času, ko so bili njegovi drugi na mrazu, v gorkih prostorih in sploh ni posebno občutil posledice zime. Gotovo je bila vsaj delni povod pomladnemu odpadanju močna hrana. Iz obilne, močne hrane se je izločilo gotovo mnogo snovi, pripravljenih za rast rogovja. Ker je pa rogovje zgodaj doraslo, so bile te snovi nadštevilne.

Močna hrana je vplivala na srnjakovo razpoloženje. Srnjakova srborit̄ost je gotovo v delni zvezi z njegovim spolnim razpoloženjem, ki je bilo pri omenjenih razmerah hujše, kakor v normalnih razmerah. Paralelno s fizičnimi

vplivi hrane so delovali tudi mehanični. Dobro razpoloženi srnjak je butal in udarjal z rogovjem, kar je tudi mehanično pripomoglo, da je rogovje odpadlo ali točneje povedano, bilo odlomljeno takrat, ko ga nekateri srnjaki niti ogulili niso. Radoveden sem, kaj bo sedaj, ali bo zraslo še novo rogovje, in kakšno neki bo.

Drugi srnjak, ki sem ga opazoval in je preživel zimo v mrazu, je odvrgel lansko rogovje, slabe konice, šele začetkom decembra. Novo, mlado rogovje mu je pričelo poganjati sredi omenjenega meseca. Do hudega mraza, ki je nastopil o sv. Treh kraljih, je imel 3 cm visoka stebla. Kakor hitro je nastopil mraz, je prenehala rast rogovja. S sopazovalcem sva ugotovila, da sta bili konici rogovnih stebel kar vroči v primeri z ostalo gorkoto života. To sva posebno dobro opazovala, ko je snežilo. Dočim so se v hudem metežu snežinke prijele na hrbtu srnjaka in šele čez nekaj trenutkov raztopile, so se na mladem rogovju takoj izsolzele.

Vsi smo bili prepričani, da bo rogovje ostalo zakrnjeno, ker je rast popolnoma ponehala. Ali kaka izpremememba, ko je odnehal mraz! Kakor se je pričela okoli 22. februarja krčiti snežena plast, tako hitro je poganjalo rogovje. V teku enega tedna se je steblo potegnilo za 10 cm in pojavil se je že sprednji odrastek, ki je zrasel v prihodnjih treh dneh 3 cm. Nato je rast par dni počivala in že se je zdelo, da ostane srnjak vilar. Kar pa je rogovje pognalo ponovno. Steblo nad prvim odrastkom se je delilo in v dveh nadaljnjih dneh je bil srnjak lep šesterak. To je bilo prve dni marca. Steblo se je kaj hitro utrjevalo, le na konicah je ostalo mehko.

Iz tega primera se kaj dobro vidi, da je količina potrebne snovi za novo rogovje bila že pripravljena, še preden je odpadlo lansko rogovje, da je letа pospešila odpadanje in novo rast, ki je bila pa ustavljena od hudega, nevarnega mraza. Ustavljena rast in visoka temperatura na mladem rogovju pa nam zopet dokazujeta, da priroda ščiti mlado rogovje pred pozeblino. Če bi rogovje raslo v mrazu kar naprej in bi ne bilo očuvano po visoki temperaturi, bi mladi, lahko rečemo nežni odrastki odmrznili. Da je bila količina že pripravljena, pa potrjuje tudi dejstvo, da je rogovje po končanem mrazu tako hitro raslo. To dejstvo izključuje mnenje, da bi telo šele pozimi izločevalo za rogovje potrebno snov.

Ker je rogovje sekundarni spolni organ, lahko trdimo, da je za bodoče, novo rogovje, masa po večini zbrana že takrat, ko se vrši prsk, to je sredi poletja in se izpopolni v ugodnih jesenskih mesecih, ko srnjad tudi najbolj odebeli. Omenjena izločena snov ni več uporabna za hranitev individua, na vsak način pa hoče nekje iz telesa, zato gre pač svojo normalno pot, v rogovje. Če bi ne bilo temu tako, bi v primeri letošnje hude zime z ostalimi, včasi prav milimi zimami, po katerih so imeli srnjaki srednje dobro ali celo slabo rogovje, morali biti letos sami zanikarneži ali celo okrnjenci. Vl. Kapus.

Op. ured.: Ponekod opazujejo letos slabo razvito rogovje; posamezni slabotnejši srnjaki nosijo še neoguljeno rogovje.

Ljubezen do naraščaja. Zelo različno je mnenje o vztrajnosti ptic pri valjenju. Pazljivi opazovalci prirode imajo glede tega zelo različna mnenja, večkrat o eni in isti vrsti ptic. Nekdo je videl, ko je ptica takoj, ko ga je opazila, zapustila gnezdo in se ni več vrnila, drugi je zopet bil priča, ko ptica ni hotela odleteti, dokler ni prišel v neposredno bližino, znano pa je tudi, da so baš valečo jerebovo samico dvignili iz gnezda, položili nazaj in je naprej valila.

Zelo značilen primer za trdovratno valjenje jerebove samice se je dogodil letos na Begunjščici.

V bližini koče na Planinci so v majhni poseki požigali suho hosto. Ko je že precej časa gorel velik kup hoste, je potegnil lovec od komaj dva metra od

ognja oddaljenega smrekovega štora veliko suho vejo, da jo vrže v ogenj. Tedaj šele je izpod štora zletela jerebova samica. Lovec je pogledal pod štor in tamkaj našel 10 zelenkastih jerebjih jajčec. Takoj nato je pogasil ogenj. Že med gašenjem je pritekla jerebova samica proti gnezdu, a se zopet oddaljila, tekajoča po tleh. Ko je bil ogenj pogašen, je lovec odšel. Čez dober teden, 2. junija, je bil zopet na Planinci in šel gledat gnezdo. Jerebova samica je zopet sedela pod štorom. Ko je pa prišel tretjič, in sicer že prihodnji dan ob 9 zjutraj, je bilo gnezdo prazno. Našel je same prazne lupine.

Jerebiči so bili skoraj gotovo izvaljeni že prejšnji dan in jih je jerebica samo še grela. Ko pa je videla, da je motena, da je njen naraščaj izdan, ga je odpeljala zdravega in veselega v druge, varnejše kraje. Kakor je bila zanimiva vztrajnost jerebice, je bilo nenavadno tudi število jajčec.

Pa tudi drugod so opazili letos precej mladih jerebov. Tudi divji petelini so bili letos izvaljeni že prve dni junija. —s.

Bastard pod Toščem. Dne 4. maja t. l. smo šli zopet na divje peteline v Gabrše oziroma pod Tošč. Takrat je videl v Nahrbtniku junijeve številke »Lovca« opisanega bastarda g. ravnatelj I. Zupan. Petelin se je pasel po senožetih pod vrhom Tošča. Videl je dobro, da je imel malo ukrivljen rep, pel pa ni. Bilo je proti večeru. Zalezel ga je na približno 30—40 korakov, na kar je petelin odletel, ne da bi bil streljan. Prihodnje jutro ni pel in ga tudi ni nobeden videl, dasi smo bili trije petelinarji v tamošnjem okolišu.

V. Herfort.

O vranji »inteligentnosti« in hvaležnosti. Letošnji »Slovenec« z dne 12. februarja, št. 36, je prinesel v Listku spis izpod peresa Marija Skalana pod naslovom: Moja vrana. Škoda, da ni priobčil gospod pisec tega članka v »Lovcu«, kamor bi bil spadal. Mislim, da ugodim čitateljem »Lovca«, če priobčim najzanimivejše točke iz tega spisa v »Lovcu«, ker spričujejo, kako inteligentna, če smemo tako reči, in kako hvaležna je zaničevana vrana za izkazane ji dobrote.

Pisec nam omenja, da je našel nekega solnčnega dne o veliki noči v gozdičku pod drenovim grmom živo vrano, do vratu zakopano v zemlji, ki se je proseče ozirala proti njemu. Zakopala jo je v zemljo, kakor je dognal po okoliščinah, ponoči lisica, ki se je bila že drugje nahranila do sitega, in si jo je hotela na ta način prihraniti živo za kesneje, ko bo lačna. Pisec je odgrebel zemljo okoli vrane, ki se je hvaležno ozirala nanj, in jo tako rešil gotovega pogina. Vrano je potem nesel na svoj dom in ji je pristrigel peruti, da mu ni ušla. Ko se je najedla in odpočila, je skočila na stol, od tu na mizo, ter se mu je brez strahu približala in ga tako domače in prijateljsko gledala, kakor da se dobro zaveda hvaležnosti, katero mu je dolgovala za rešeno življenje. Poslej sta si bila vedno prijatelja. Ker ni mogla odleteti, je bila čisto domača pri hiši in se je sprehajala po kuhinji, sobah, po dvorišču, včasi pa je tudi odšla z doma po okolici, pa se je vselej točno vrnila s svojega sprehoda. Edino, kar ji ni ugajalo pri hiši, so bile kokoši, s katerimi se ni mogla sprijazniti, ker so jo grdo in neprijazno gledale in jo je petelin celo napadel, dokler ga ni s kljunom dobro oskubila.

Nasprotno pa je imela prav rada race, posebno pa se je obračala in sukala okoli malih rack, ki so se bile šele izvalile. Pomagala jim je iskati hrane in jo jim je celo sama donašala. Posebno zanimivo pa jo je bilo opazovati, ko so se račice podale prvič na vodo. Lepo v vrsti so racale skozi dvoriščna vrata proti luži, za njimi pa je šla vrana prav ponosno in samozavestno. Ko so pa račice poskakale v vodo, se je vrana silno prestrašila. Začela je skakati, frfotati in kričati, kakor brez pameti in brez uma. Skočila je do luže in je zagrabila najbližjo račico in

jo prenesla na kopno. Skušala je rešiti še druge iz vode. Ko je pa videla, da uhajajo račice vedno le nazaj v vodo, je postala vsa zbegana in obupana. Ko je čez nekaj časa spoznala, da je vse njeno reševanje zastonj in da račicam voda nič ne škoduje, se je pomirila in jim ni več branila v vodo. Sprehajala se je ob bregu in jih je zadovoljno opazovala. Enkrat pa se je celo spustila za njimi v vodo. Ko ji je pa segla voda do trebuha, se je prestrašena umaknila na kopno.

Med tem časom pa so ji perutnice zopet porasle. Ko se je nekega dne s petelinom zopet sprla, je poskočila in razprla svoja krila in nenadoma v zraku obvisela. Tedaj je spoznala, da zopet lahko leti in je zletela preko strehe. In to spoznanje jo je navdalo s toliko radostjo, da je bila tisti dan več v zraku, kakor na tleh. In že so mislili, da se ne bo več vrnila. Toda proti večeru se je že zopet prikazala na dvorišču in se je smukala krog mačka, s katerim sta bila vedno prijatelja, in se mu je prilizovala, maček pa njej. Odslej je sicer večkrat odhajala z doma, pa se vendar še vračala.

Nekega dne v jeseni pa je vrana posebno pokazala svojo ljubezen in skrb do domače perutnine, posebno do rac, pa tudi svojo neustrašenost in požrtvovalnost. Ko se je sprehajala po travniku s svojimi racami, ki so bile že precej odrasle, je naenkrat padel med nje velik kragulj in je eno odnesel. Race so presunljivo zakričale in se razbežale na vse strani. Samo vrana pa se ni nič prestrašila, marveč se je kakor blisk hitro pognala za roparjem, ga dohitela, neusmiljeno okljuvala in ga prisilila, da je izpustil svoj plen. In rešeno raco je potem zmagoslavno pripeljala nazaj med drugo družino.

Taka je bila vrana do prihodnje spomladi in se je vedno držala doma. Spomladi pa je postala naenkrat čudno nemirna in otožna. Polotilo se je je hrepenenje po tujih krajih, po gnezdu in družini. Nekega dne je prišla zjutraj svojemu gospodarju še nasproti; skočila mu je na ramo in se mu dobrikala, kakor da se poslavlja od njega. In res, popoldne je že ni bilo več. Odšla je s svojimi črnimi tovarišicami.

Na vrano so bili že skoraj pozabili pri hiši. Ko so pa po jeseni nastopili mrzli zimski dnevi in je sneg pobelil zemljo, so se vrnile tudi vrane in z njimi naša znanka. Prvi dan je prišla samo do orcha, dalje se ni upala. Ko jo je pa drugi dan njeni nekdanji rešitelj poklical, mu je priletela na ramo, potem se pozdravila z racami in mačkom, le s petelinom se je sprla. Pretaknila je tudi vse kote in prostore, kjer je bila prej tako domača. Toda ni se vrnila sama. Na orehu sta sedeli dve lepi mladi vrani in z začudenjem opazovali čudno obnašanje svoje — matere. Bili sta njeni hčerki, ki pa nista hoteli slediti svoji materi, marveč sta plašni odleteli. Siara pa je ostala zopet vso zimo pri svojem dobrotniku. Le kadar je bilo izredno lepo vreme, je izginila, pa se kmalu zopet vrnila. Ko je nekega dne zapadel sneg, sta prišli z materjo tudi mladi vrani. Ko sta se pa nazobali, sta odleteli. Zelena pomlad pa je odnesla zopet vse in stara se ni več vrnila.

*

Naj dodam k temu spisu še tole: G. pisec pravi v tem spisu, da ne bo nikdar verjel, da bi vrane res odnašale mlada piščeta, mlade racke in ptičke, ker se njegova vrana teh ni nikdar dotaknila in je bila z njimi tako prijazna in domača. In vendar uči vsakdanja skušnja, da so vrane spomladi piščetom prav nevarne, ker prežijo na nje in jih odnašajo. I. Šašelj.

Zakaj je pri nas vsako leto manj ptic-selivk in ptic-pevk. »Slov.« z dne 1. junija, št. 122, je prinesel spisek z naslovom: »Kako ginejo živali«, v katerem poroča, kako se uničujejo vedno bolj nekatere četveronoge živali in pa naše ptice-selivke in ptice-pevke. O ptičah-selivkah in pevkah piše: »Štorklja je bila v velikem delu

Evrope ljuba gostinja kmetskih domov, podobno kakor lastovica, a sedaj postaja vedno redkejša prikazen. Število zasedenih gnezd se je v zadnjih 20 letih znižalo za 50 do 70 odstotkov. Ponekod pa so štorklje sploh popolnoma izostale. Vzrok temu je izsuševanje močvirij, ki so pogoj za prehrano štorkelj. Mnogo štorkelj pogine na električnih napeljavah. Toda glavni vzrok izumiranja štorkelj so njihova južnoafriška prezimovališča. Tamkaj z arzenikom zatirajo kobilice, ki so glavna hrana štorkelj. Štorklje požro s kobilicami mnogo strupa in v tisočih poginjajo. — Na Španskem in v Italiji polove spomladi in v jeseni na milijone ptic-selivk. Tako je v Valenciji veliko podjetje, ki polovi letno po tri do štiri milijone škorcev in ptic-pevk. Nad sto delavk skubi mrtve ptice. Perje gre na Francosko, kjer ga predelajo v modne svrhe, meso pa nasole in razpošiljajo deloma v Francijo, deloma pa v tiste dele Španije, preko katerih ne vodi pot ptic-selivk. Takih podjetij je na Španskem zelo veliko. I. Šašelj.

Rumenkastega krta so ujeli in usmrtili dne 20. junija t. l. v Ribnici in ga dne 21. t. m. poslali v Ljubljano gatilcu Skremu, da ga nagači, kar pa ni bilo več mogoče, ker je bila žival že preveč razpadla. Ne spominjam se, da bi bila kje v slovstvu omenjena ta barvna premena. —b—

Zimska raca (Haselda glacialis). Povodom članka, izišlega v »Lovcu« od maja t. l., smo dognali, da je bil v mesecu januarju 1922 ubit en tak eksemplar od direktorja Ralfa Račiča v Karlovcu na otoku reke Mrežnice v Koranu ter se preparat nahaja v privatni zbirki istega.

Seznam v mesecu aprilu in maju 1929 na novo priglašenih članov:

Češnik Dragotin, Ljubljana, Večna pot št. 1. — **Dr. Tonin** Josip, Ljubljana, Večna pot 1. — **Rožanc** Valentin, Sp. Pirniče 18. — **Čarman** Dominik, Preska-Medvode. — **Šolar** Lenart, Dražgoše 28, p. Železniki. — **Rotar** Ivan, Glince, cesta VI/1. — **Milovanovič** Drago, sekretar streljačke družine, Kragujevac. — **Cesar** Franc, posest., Radeš 9, p. Loke pri Zid. mostu. — **Simončič** Alojzij, posestnik, Račica 13, p. Loke pri Zid. m. — **Zorman** Jurij, Skaručna št. 2, pošta Št. Vid nad Ljubljano. — **Keglovič** Vekoslav, ekonom, Radomlje pri Kamniku. — **Stradner** Josip, konzularni svetnik, Ljubljana, Dunajska c. 31. — **Dr. Barič** Viktor, kr. župan. fizik, Kostajnica. — **Frančeškin** Blaž, Valvolciana presso Gorizia. — **Kafol** Leop., possidente, Chiapovano presso Gorizia. — **Kočevar** Jakob, Lipovec 11, p. Semič. — **Ambrožič** Janez, Goriča vas pri Ribnici, Dol. — **Picek** Fr., Ribnica, Dolenjsko. — **Sabo** Ivan, Radeče pri Zidanem mostu. — **Kranjc** Janez, Zg. Volčina, p. Sv. Lenart v Slov. gor. — **Dr. Bizaro** Franjo, predsednik okružnog suda, Dubrovnik. — **Deu** Ivan, Mokronog. — **Pirnat** Franc, Vrhnika 29, p. Stari trg pri Rakeku. — **Dr. Prislan** Franc, Laško. — **Šušteršič** Franc, Svetje-Medvode. — **Zalokar** Rudolf, Vič 8. — **Bregar** Pavel, Brinje-Moravče. — **Schiffrer** Ciril, Stražišče - Kranj. — **Hrovatin** Jernej, Ljubljana, Rožna dolina, cesta IV/19. — **Purkart** Franc, Užmane-Rob 2. — **Dr. Fornazarič** Slavko, Ajdovščina. — **Plut** Martin, Starihov vrh, p. Semič. — **Plut** Ant., Črešnjevec, p. Semič. — **Gregorič** Jože, Retje 50. — **Škufca** Alojzij, Ljubljana, univerza. — **Smerkolj** Leopold, Ljubljana VII, Celovška cesta 34. — **Špehar** Karel, Breg 24, Vinica, Črnomelj. — **Lukanič** Ivan, Vinji vrh, Črnomelj. — **Pavšek** Ivan, Ljubljana, Gradišče 11. — **Polak** Vida, Kranj. — **Gukler** Gerhard, Kranj. — **Patek** Ant., bančni uradnik Ljublj. kreditne banke, Ljubljana. — **Mejač** Tone, Ribnica, Dol. — **Per** Jože, Koreno 8. — **Maček** Jakob, Dol. Logatec. — **Gregorič** Terezija, Rakek. — **Peterlin** Filip, Ribnica, Dol. — **Kristan** Mili, Karlovec. — **Tomc** Janez, Brdarce 12, p. Dragatuš. — **Jenko** And., Lajše 2, Gorenja vas nad Škofjo Loko. — **Čurovič** D., Podgorica, Črna gora. — **Erce** Franc, Vodice. — Ing. **Kozjek** Rado, Kostanjevica. — **Malnerič** Anton, Semič 84. — **Rok** Matevž, Stari trg pri Rakeku. — **Žagar** Peter, Laze 1. — **Ramovš** Franc, Radovljica. — **Šegovič** Jakob, Radovljica. — **Vogelnik** Janez, Radovljica. — **Bogataj** Vinko, Radovljica. — **Resman** Ludovik, Radovljica. — **Tevž** Zdravko, Radovljica. — **Knapfel** Jaroslav, Metlika. — **Verderber** Martin, Vrh štev. 5, Stari trg ob Kolpi. — **Bulovec** Alojzij, Begunje pri Lescah. — Ing. **Malbohan** Artur, ing. ppukovnik, Zemun. — **Smola** Rudolf, Rakek. — **Dr. Keber** Iv., polkovnik, Ljubljana, Breg 18.

KINOLOŠKE VESTI

Na letošnjem IV. rednem občem zboru »Jugoslov. kinološkega saveza« dne 22. aprila t. l. so bili poleg drugih storjeni sledeči sklepi:

Občemu zboru je predsedoval predsednik J. K. S. in S. L. D. dr. Ivan Lovrenčič. Po pozdravnem otvoritvenem nagovoru je bilo soglasno sprejeto, poslati vdanostno brzojavko Nj. Vel. kralju Aleksandru I.

Odobril se je predlog saveznega odbora, da se sprejme za novega člana J. K. S. snujoči se »Klub ljubiteljev brakov jazbečarjev«. S tem je sedaj včlanjenih v J. K. S. poleg S. L. D. šest kinoloških klubov: K. L. P., K. L. Sp., K. L. B., K. L. J., K. L. Bj. in »Kinološki klub v Zagrebu«.

J. K. S. je gojil stike tudi z inozemskimi sorodnimi organizacijami, tako z Oe. K. V., G. H. V., s sorodnimi organizacijami v Nemčiji, s češkimi in poljskimi, posebno pa z mednarodno kinološko zvezo »Federation Cynologique International« v Bruxellesu, čije član je postal.

O terminologiji psa so došla Savezu vsestranska mnenja. Ko bodo vse izjave zbrane, se bo sklicala anketa slovenskih kinologov in jezikoslovcev zaradi končne ureditve gradiva.

Obdelano besedilo se bo poslalo še hrvatskim in srbskim strokovnim organizacijam v izjavo. Ko bo ves materijal zbran, se skliče skupna anketa slovenskih, hrvatskih in srbskih sotrudnikov. Končnoveljavno opiljeno besedilo o terminologiji psa se bo objavilo v vseh strokovnih listih in publikacijah kot merodajna terminologija psa za vso državo.

Rodovnikov, ki so vpisani v razne jugoslov. rodovne knjige psov, je bilo dosedaj vidiranih po Savezu okoli 70.

Po pregledu knjig in blagajniških računov je bil po Mg. Ph. Gv. Bakarčiču stavljen in soglasno sprejet predlog za podelitev absolutorija blagajniku posebe, nato pa še za ostali odbor in načelstvo Saveza.

Ker je potekla trileina doba dosedanjega načelstva, so bile potrebne nove volitve. Na predlog dr. Jos. Cepudra je bilo soglasno sklenjeno, da se ponovno izvoli dosedanje načelstvo, istotako tudi pregledniki računov, in sicer z vzklikom. Izvoljeni so:

Za predsednika dr. Lovrenčič Ivan, odvetnik, Tavčarjeva ulica 12; za podpredsednika Urbanc Franc, veletržec, Sv. Petra cesta 1; za tajnika Žmitek Peter, profesor, Rimska cesta 2/II; za blagajnika Zupan Ivan, ravnatelj doh. urada, Gosposvetska cesta 17; za gospodarja dr. Pirc Maks, odvetnik, Cigaletova ulica 1; za vodjo jugoslov. rodovne knjige J. R. namesto premeščenega Arkota Stankota, je bil na podlagi saveznih pravil posebe izvoljen dosedaj na to mesto kooptirani Zajc Emil, podpolkovnik v p.; za računska preglednika: Mg. Ph. Gvidon Bakarčič, lekarnar, Sv. Jakoba trg, in ing. Premelč Stanko, profesor srednje tehnične šole, vsi v Ljubljani.

Na predlog saveznega blagajnika se je sklenilo, da ostane članarina ista kot sedaj, 500 Din na leto. Ta naj krije predvidene izdatke.

V Savezu včlanjeni klubi naj imajo točno v evidenci svoje sodnike, ocenjevalce in pripravnike. Savez ima tele funkcijonarje:

Sodniki:

1. Dr. Lovrenčič Ivan, odvetnik, Ljubljana, za vse vrste psov.

2. Urbanc Franc, veletržec, Ljubljana, za pse ptičarje in spanijele.

3. Justin Feliks, viš. zemljem. nadzornik v pok., Ljubljana, za pse ptičarje.

4. Dr. Lokar Janko, gimn. direktor, Ljubljana, za pse ptičarje.

5. Križaj Evgen, viš. poštni svetnik, Ljubljana, za pse ptičarje.

6. Klobučar Davorin, bančni ravnatelj, Maribor, za pse ptičarje.

7. Pl. Fürer Viljem, viš. zemljem. v p., Kočevska Reka, za pse ptičarje, brake in brake jazbečarje.

8. Pl. Bernetich-Tommasini Ernest, industrijec, Zagreb, za brake jazbečarje.

9. Kosler Oskar, graščak, Ortnek, za brake jazbečarje.

10. Burger Fric, ravnatelj, Hrastnik, za brake jazbečarje.

11. Arko Slanko, dipl. veter., otok Rab, za vse vrste sportnih psov.

12. Zajc Emil, podpolkovnik v pok., Ljubljana, za vse vrste sportnih psov, posebno pa za nemške ovčarje.

13. Dr. Jamar Anton, zdravnik, Ljubljana, za dobermane in kraške ovčarje.

14. Galle Adolf, graščak, Ljubljana - Šiška, za pse brake.

15. Baron Lazarini Henrik, graščak in major v p., Smlednik, za pse brake.

16. Zupan Ivan, ravnatelj doh. urada, Ljubljana, za pse brake.

17. Žmitek Peter, profesor, Ljubljana, za pse brake.

18. Komposch Simon, posestnik, Dobrna pri Celju, za pse brake.

19. Schuster Anton, trgovec, Ljubljana, za pse ptičarje.

20. Dr. Pfeifer Vilko, sres. poglavar, Sinj, Dalmacija, za pse ptičarje.

21. Koder Julij, uradnik del. zavarov., Ljubljana, za pse ptičarje.

Ocenjevalci poleg zgoraj navedenih sodnikov:

22. Remžgar Josip, klepar. podjetnik, Ljubljana, za airedalterijerje.

23. Smerkolj Alojzij, klep. podjetnik, Ljubljana, za nemške ovčarje.

24. Dr. Cepuder Josip, odvetnik, Ljubljana, za hrte.

25. Dr. Travner Leo, zdravnik, Celje, za doge.

26. Šlajpah Ignacij, dipl. vet., Dušanovo pri Skoplju, za bernhardince.

27. Ing. Sonnbichler Franc, ravnatelj bar. Bornovih posestev, Tržič, za jazbečarje.

28. Goederer Josip, uprav. grof Auerspergovih posestev, Namršelj, za jazbečarje in terijerje.

29. Mg. Ph. Hočevar Slanko, lekarnar, Vrhnika, za airedalterijerje.

30. Dermota Josip, tehn. asist., Ljubljana, za dobermane.

Pripravniki:

31. Baron Lazarini Henrik, graščak in major v p., Smlednik, za pse ptičarje.

32. Dr. Lokar France, odvetnik, Ljubljana, za pse ptičarje.

33. Žmitek Peter, profesor, Ljubljana, za pse ptičarje, spanijele in jamarje.

34. Kremenšek Josip, profesor, Ljubljana, za pse ptičarje.

35. Lucin Valentin, trg. in gostilničar, Rimske Toplice, za pse ptičarje.

36. Dr. Robič Hugon, primarij, Maribor, za pse ptičarje in spanijele.

37. Kosler Oskar, graščak, Ortnek, za pse ptičarje in spanijele.

38. Koder Julij, uradnik del. zavarov., Ljubljana, za spanijele.

39. Pogačnik Bogdan, bančni ravnatelj, Maribor, za pse ptičarje.

40. Dr. Luckmann Fric, odvetnik, Ljubljana, za pse ptičarje.

41. Dr. Krejči Viljem, odvetnik, Ljubljana, za pse ptičarje in jamarje.

42. Ing. Weinberger Fric, urad. drž. žel., Ljubljana, za pse ptičarje.

43. Malenšek Josip, ravnatelj Kmet. posojil., Ljubljana, za pse ptičarje.

44. Kiler Peter, kr. major, Beograd, za pse ptičarje.

45. Dr. Souvan Hubert, fin. prokurator, Ljubljana, za spanijele.

46. Goederer Ivan, uprav. O. Koslerjevih posestev, Ortnek, za brake jazbečarje.

47. Payer Otto, knjigovodja, Domžale, za brake jazbečarje.

48. Pl. Bernetich-Tommasini, industr., Zagreb, za pse brake.

49. Rebernik Franc, pleskar. podjetje, Ljubljana, za pse brake.

50. Černe Ernest, žel. uradnik, Ljubljana, za pse brake.

51. Grünfeld Leopold, višji zavarov. nadzornik, Ljubljana, za pse brake in jamarje.

52. Rudež Marko, graščak, Ribnica, za pse brake.

53. Rihteršič Alojzij, mestni gozdar, Celje, za pse jamarje.

54. Vetter Tonijo, industr. ravnatelj, Ljubljana, za pse jamarje.

55. Sekula Alojzij, oper. pevec, Ljubljana, za pse jamarje.

56. Zupan Bogdan, uradnik fin. dir., Ljubljana, za vse vrste sportnih psov.

Po teh tekočih številkah se mora nadaljevati izgotavljanje legitimacij. Če jo kdo izgubi ali se mu pokvari, mora zaprositi za izgotovitev duplikata.

Včlanjenim edinicam priporoča Savez, da si nabavijo primerno število saveznih pravil, ki naj bodo priročna pomoč delegatom, ki zastopajo svoje organizacije. Cena izvodu je 10 Din.

Glede nošenja znaka J. K. S. se sklene, da ga nosijo člani načelstva Saveza, računski pregledniki, sodniki, ocenjevalci in pripravniki, odn. funkcijonarji Saveza, delegati odbora in dotični, ki jim ga savezni odbor pokloni. Nositi ta znak je za časa funkcije predpisano. P. Ž.

Nenavadno leglo mladih psičkov. Gosp. lekarnar Jos. Bergmann v Novem mestu ima čistokrvno psico dobermanko. Ta je polegla 22. maja osem mladičev, in sicer, kar je izredno nenavadno, sedem psičkov in samo eno psico, ki so vsi zdravi in prav čvrsti. Njih mati-psica pa se je polegla 20. decembra 1920 pod št. Dobermann 775. O. D. P. XVII. Za mladiče se je zglasilo pri g. Bergmannu že novomeško orožništvo, kateremu je obljubil, da bo podaril dva psička za kriminalno službo. I. Š.

IZ RIBARSKE MREŽE

Na osnovi čl. 2., točke 3., in čl. 64. zakona o oblastni in sreski samoupravi izdajam po čl. 2. in 12. uredbe o poslovanju komisarjev oblastnih samouprav z dne 20. januarja 1929, »Ur. list« št. 37/9, tole

UREDBO,

s katero se spreminja odnosno dopolnjuje uredba o ribarstvu z dne 28. okt. 1928, »Samouprava« št. 55/15.

§ 1.

Nastopni členi odnosno odstavki členov uredbe o ribarstvu se spreminjajo in se glase:

Čl. 8.:

Ribarskih pravic, razen v vodah, po katerih je smel v zmislu § 382. obč. drž. zak. vsakdo loviti, se ta uredba v njih pravnem dejanskem stanju ne dotika, kolikor niso uravnani ž njo posamezni odkupninski primeri.

Toda izvrševanje ribarskih pravic vobče (ribarjenje) spada, naj si je njih pridobitni naslov kakršenkoli, pod določila te uredbe in v pristojnost oblastev po tej uredbi.

1. odstavek čl. 9.:

Komisar oblastne samouprave razdeli vodne proge (tekoče vode in jezera) v oblasti, kjer še niso razdeljene, nadalje one mrtvice, mlake in umetne struge, ki so z njimi tudi samo od časa do časa v taki zvezi, kakršna je primerna za ribjo selitev, po naslednjih podrobnejših določilih na ribarske okraje (samosvoje in zakupne okraje).

4. odstavek čl. 9.:

Vse vrste ribarstev, samosvoji in zakupni okraji (čl. 11. in 14.), posebna ribarstva (čl. 10. točka 1. in 2.) in ona ribarstva, ki niso v zvezi z ribarskim okrajem (čl. 29.), kakor tudi njih posestniki se morajo označiti v katastru, ki ga napravi in vodi komisar oblastne samouprave.

1. odstavek čl. 11.:

Vodno progo, glede katere obstoji samo ena ribarska pravica — naj je ta pravica v posesti samo ene osebe ali nerazdeljena v posesti več oseb — in ki se obenem ujema z zahtevami drugega odstavka čl. 9., se more priznati za dobo tega razmerja, če ribarski upravičenec to želi, za samosvoj okraj, to je za tak ribarski okraj, v katerem pripada ribarjenje upravičencu, ki pa se mora ravnati po občih zakonitih predpisih in po posebnih predpisih naslednjih členov 12. in 13.

2. odstavek čl. 11.:

Če je vodna proga za to primerna, se mora razdeliti na več samosvojih okrajev.

1. odstavek čl. 14.:

Iz vodnih prog, ki se ne priznajo za samosvoje okraje in ki se tudi po čl. 12. ne odkažejo samosvojemu okraju, se morajo napraviti, privzemši mrtvice, mlake ali umetne struge, označene v čl. 9., zloženi okraji (zakupni okraji) tako, da ustreza tak okraj kolikor moči zahtevi drugega odstavka čl. 9.

2. odstavek čl. 14.:

Od privzema v zakupne okraje pa so poleg izjem, ki izvirajo iz čl. 10., izvzete tudi vode, ki se iztekajo v ribnik, toliko, kolikor vpliva njih oskrbovanje na oskrbovanje ribnika samega in kolikor imajo posestniki ribarskih pravic v teh progah obenem ribarsko pravico v ribniku.

5. odstavek čl. 15.:

Ako nastopi tekom prvih 10 let zakupne dobe sprememba v okraju po čl. 19. in se po določilu tega člena ribja voda izloči iz zakupnega okraja, se na 20 let določena zakupna doba skrajša na 10 let.

1. odstavek čl. 19.:

Če nastopi v zakupni dobi kaka spremembna ribarskih pravic, privzetih v za-

kupni okraj, s katero bi dobila ribja doba takšno svojstvo, da bi se mogla priznati za samosvoj okraj (čl. 11.), se sme ta ribja voda izločiti iz zakupnega okraja šele za prihodnjo zakupno dobo. Dotična prošnja se mora vložiti najmanj tri mesece pred potekom zakupne dobe pri komisarju oblastne samouprave.

Čl. 26.:

Kako je treba postopati pri prvem sestavljanju okrajev, odn. pri razdeljevanju vodâ na samosvoje in zakupne okraje po dotičnih predpisih te uredbe, uredi komisar oblastne samouprave; pri tem se morajo izdati tudi primerna določila, da glede vodâ na meji s sosednimi deželami, v katerih se tudi sestavljajo ribarski okraji na podstavi sličnih predpisov, okrajne meje neprimerno ne križajo vode.

Za to uravnavo se določi primeren neprestopni rok za vlaganje prošenj, da se prizna ribja voda za samosvoj okraj (čl. 11). Prosilec mora dokazati, da ima sam v dotični vodni progi ribarsko pravico.

Čl. 27.

Načrt, kako se razdele posamezne vode na samosvoje in zakupne okraje (čl. 11. in 14.), se razglasi v oblastnem uradnem listu in javno nabije po obrežnih občinah; v razglasu mora biti navedeno, da se smejo ugovori zoper to omejitev ali razdelitev vložiti v 60 dneh pri komisarju oblastne samouprave, ki izda končno rešitev.

6. odstavek čl. 59.:

Oblastni nameščenci, ki jim je poverjeno nadzorstvo ribarstva v področju oblasti, prejmejo posebno brezplačno ribarsko izkaznico.

Zapriseženi ribarski čuvaji, in sicer za vsak ribarski okraj omejeno število, ki ga na prošnjo ribarskega upravičenca določi komisar oblastne samouprave, imajo pravico do ribarske izkaznice, proste oblastne pristojbine. S to izkaznico smejo loviti samo v ribarskem okraju, za katerega so zapriseženi.

Oblastne pristojbine proste ribarske izkaznice dobe na prošnjo in po potrebi za svoj okoliš tudi uradni gozdnopolicijski organi in uslužbenci državne gozdne uprave, ki po svoji službeni dolžnosti nadzirajo ribarstvo.

Ribarska izkaznica nadomestuje ribarsko knjižico.

7. odstavek čl. 59.:

Obrazec ribarskih knjižic in ribarskih izkaznic predpiše komisar oblastne samouprave.

§ 2.

Čl. 7., 30. in 31. uredbe o ribarstvu se razveljavljajo.

§ 3.

Ta uredba stopi v veljavo 15. dan po razglasitvi v oblastnem uradnem listu »Samoupravi«.

V Ljubljani, dne 5. junija 1929.

Komisar oblastne samouprave ljubljanske oblasti:

Dr. Natlačen s. r.

Veliki župan ljubljanske oblasti:

Dr. Vodopivec s. r.

Ta uredba je bila razglašena v obl. urad. listu »Samoupravi« št. 6, l. II., ki je izšla dne 4. julija 1929.

—

Na podstavi zadnjega odstavka čl. 24. uredbe o ribarstvu z dne 28. oktobra 1928, »Samouprava« št. 55/15, izdajam po čl. 2. in 12. uredbe o poslovanju komisarjev oblastnih samouprav z dne 20. januarja 1929, »Ur. list« št. 37/9, tale

PRAVILNIK

o ureditvi in delovanju ribarskega sosveta.

Čl. 1.

Ribarski sosvet posluje kot posvetovalni organ komisarja oblastne samouprave.

Čl. 2.

Naloga ribarskega sosveta je:

1. podpirati komisarja oblastne samouprave in občeupravna oblastva pri stremljenju za povzdigo ribarstva;

2. dajati oblastvom na njih zahtevo strokovna mnenja; v ta namen vzdržuje sosvet strokovno knjižnico;

3. prirejati poučna predavanja in skrbeti za strokovno izobrazbo zakupnikov in lastnikov ribolovov;

4. ogledovati ribje vode z ozirom na stanje ribarstva v njih ter dajati po svojih opazovanjih komisarju oblastne samouprave potrebne nasvete in predloge. Na njegov poziv zastopa sosvet ribarske interese pri vodopravnih razpravah.

Čl. 3.

Ribarski sosvet tvori šest članov in trije namestniki. Dva člana imenuje komisar oblastne samouprave, ostale člane in namestnike pa volijo zakupniki zakupnih in samosvojih ribarskih okrajev in lastniki onih samosvojih ribarskih okrajev, ki niso dani v zakup. Za ribarske okraje, ki so dani v podzakup, volijo podzakupniki. Vsak ribarski okraj ima en glas. Volitve se vrše z glasovnicami po priloženem obrazcu. Razpiše jih komisar oblastne samouprave v oblastnem uradnem listu »Samoupravi« ter obenem razpošlje glasovnice volivnim upravičencem, ki jih izpolnijo ter nato vrnejo komisarju najkesneje do konca roka, določenega v razpisu volitev, ki pa mora znašati najmanj 20 dni od dneva, ko je bil razpis objavljen. Prepozno došle glasovnice se ne upoštevajo. Za izvoljene proglasi komisar oblastne samouprave kandidate, ki so dobili relativno večino glasov. Pri enakem številu glasov odloči žreb. Imena izvoljenih članov in namestnikov ribarskega sosveta se objavijo v uradnem listu »Samoupravi«. Njihova poslovna doba traja tri leta.

Čl. 4.

Sedež sosveta je v Ljubljani. Od štirih članov, ki se volijo po odredbi čl. 3., morajo stanovati v Ljubljani najmanj trije, od namestnikov pa najmanj dva.

Če sta na isti glasovnici napisana dva ali več takih kandidatov, ki ne stanujejo v Ljubljani, se od teh smatra za voljenega samo tisti kandidat, ki je med njimi napisan na prvem mestu.

Čl. 5.

Na prvi seji sosveta, ki jo skliče komisar oblastne samouprave in vodi najstarejši član sosveta, se izvoli načelnik. Natančna določila o svojem poslovanju določi ribarski sosvet s poslovnikom, ki ga predloži komisarju oblastne samouprave v potrditev. Isto velja za vsako spremembo poslovnika.

Čl. 6.

Za svoj redni posel člani sosveta nimajo pravice do nagrade, smejo pa zahtevati, da se jim povrnejo dejanski stroški, združeni z njihovimi opravili. Za morebitne izredne posle določa članom nagrade komisar oblastne samouprave iz kreditov po čl. 7.

Čl. 7.

Stroški ribarskega sosveta se krijejo s posebnimi krediti, ki se vstavljajo v ta namen v oblastni proračun po podatkih, ki jih predloži ribarski sosvet.

Čl. 8.

Vse, kar se nabavlja iz kreditov, navedenih v čl. 7., je last oblastne samouprave. O nabavljenih predmetih se vodi inventar.

Čl. 9.

Ta pravilnik stopi v veljavo 15. dan po razglasitvi v oblastnem uradnem listu »Samoupravi«.

V Ljubljani, dne 1. junija 1929.

Komisar oblastne samouprave ljubljanske oblasti:

Dr. Natlačen, s. r.

Veliki župan ljubljanske oblasti:

Dr. Vodopivec, s. r.

Ta uredba je bila razglašena v obl. urad. listu »Samoupravi št. 6, l. II., ki je izšla dne 4. julija 1929.

GLASOVNICA

za volitve v ribarski sosvet

po čl. 3. pravilnika o ureditvi in delovanju ribarskega sosveta z dne 1. junija 1929, »Samouprava« št. 6.

I.

Člani ribarskega sosveta.

(Priimek, ime, poklic in natanč. naslov.)

1.
2.
3.
4.

II.

Namestniki.

(Priimek, ime, poklic in natanč. naslov.)

1.
2.
3.

V , dne 19

Lastnoročni podpis.

Pripomba: Od članov morajo stanovati v Ljubljani najmanj trije, od namestnikov pa najmanj dva.

MALI OGLASI

Razglas.

Lovi občin **Dan, Dolenje vasi, Gore, Jurjevice, Loškega potoka, Strug, Sušja** se bodo oddajali v zakup na javni dražbi dne 13. julija 1929 ob pol 11 v občinskem uradu v Ribnici. Zakupna doba bo trajala pri Danah, Jurjevici, Loškem potoku, Strugah, Sušjah od 1. avgusta 1929 do 31. marca 1935, Pri Dolenji vasi in Gori od 1. avgusta 1929 do 31. marca 1934. Dražbeni pogoji se lahko vpogledajo pri sreskem poglavarju v Kočevju v sobi št. 5.

F. K. Kaiser, puškar, Ljubljana, Kongresni trg, ima sledeče puške v komisijski prodaji: trocevko petelinko, kal. 12 × 12/6·5, za 1800 Din; dvocevko petelinko, risanko, kal. 6 mm in za šibre 14 mm, za 600 Din; Mauserico, kal. 8 mm, za 800 Din; Mauserico, 8 mm, za 700 Din; Schönauer, kal. 9·5, za 1500 Din; Hammerles-dvocevko, kal. 16, za 1600 Din; Hammerles dvocevko, kal. 20, za 1500 dinarjev; dvocevko petelinko »Adler«, kal. 16, za 1400 Din; 5 dvocevk petelink, kal. 16 in 12, za 600 do 800 Din.

Po končanem lovnem času je potrebno lovsko orožje najvestneje pregledati, prečistiti in spraviti v red, da se odstrani vsa večja škoda. Skrbno in z majhnimi stroški Vam to delo izvrši puškar F. K. Kaiser, Ljubljana. Vsa popravila orožja in hranjenje, najceneje in najbolje. Montiranje daljnogledov na puške po lastnem preizkušenem sistemu, strokovnjaško, pristreljevanje pušk točno. Zaloga različnih pušk, orožja, municije, lovskih potrebščin ter slovitih pasti za divjačino iz Haynau-a. V mokrem vremenu si obvarujete svoje zdravje z obutvijo, namazano z izbornim »Mastran« oljem ali pa z mastjo »Hubertus«. Nakup in prodaja rabljenega orožja ter prevzemanja istega v komisijsko prodajo. — Za sulčji lov zaloga prvovrstnih vrvic, angleških trnekov trojčkov, sukalcev, sistemov, blestilcev ter vse ribiške opreme.

Lovski čuvaj, ki je energičen zasledovalec lovskih tatov in roparic ter vešč negovanja divjačine, se sprejme v službo za večje lovišče na Dolenjskem. Razen dogovorjene mesečne plače še posebne nagrade in strelnine. — Ponudbe je poslati Ivanu Vidmarju, trgovcu v Brežicah.

Lovec, Štajerc, z znanjem slovenskega in nemškega jezika v govoru in pisavi, prosi službe lovskega čuvaja. Ponudbe uredništvu »Lovca«.

Dobro lovišče s srnjadjo in velikimi petelini, ne predaleč od Zagreba, se išče. Ponudbe sprejema veletrgovina z orožjem in municijo za lov, S. Kočonda, Zagreb, Ilica 40. — Ista tvrdka išče prilike za odstrel 2—4 srnjakov začetkom meseca avgusta.

Pristen tirolski loden za lovske in sportne obleke priporoča tvrdka Anton Schuster v Ljubljani, Mestni trg 25. Istotam je tudi vedno v zalogi raznovrstno sukno in drugo manufakturno blago po nizkih cenah.

Bock-puška, bez kokota, sa Kerstenovim zaporom, prvorazredni Suhlski proizvod, malo rabljena i kao nova, kalibar 16/70 × 8 mm, mod. 88 za 3 gr bezdimnog baruta (Rasanzpatrone, V 25 = 800 msek), sa Zeissovim dalekozorom »Zielvier« montiranim desno postrance, obje cijevi »Antinit«, nosi odlično i sačmu i kuglu, zajedno sa većim brojem patrona, prodaje se radi prelaza na drugi kalibar jeftino ispod polovine nabavne cijene. Upitati i pogledati kod Franje Kanića, puškara, Zagreb, Martićeva ul. br. 8.

Iščem službo kot gozdni in lovski čuvaj. Star sem 27 let, oženjen, govorim slovensko, srbohrvatsko in nemško. Imam 6 mesecev gozdarske šole in 7 let prakse. Službo sprejmem takoj. Ponudbe pod »Gozdni čuvaj 100« na uredništvo »Lovca«.

Kupim živega divjega kozla ob času, ko bo lov dopusten. Ponudbe s ceno na upravo lista.

Lekarnar Mr. Slanko Hočevar na Vrhniki ima za Jugoslavijo zalogo Vitakalk-a, ki je za vzrejo psov neobhodno potreben dodatek k hrani. Pospešuje rast kosti in mišic, zabrani rahitis, ker vsebuje za življenje potrebne vitamine. Sineps: uniči na mestu vse bolhe in uši ter je za žival samo neškodljiv. Valutin kapsule: idealno sredstvo zoper gliste in druge črevesne parasite. Pri naročilu je navesti pasmo in starost psa! V zalogi tudi vsa druga zdravila za pse! Na vsa vprašanja odgovarjam brezplačno!

Logar, v gozdnih in lovskih kakor tudi v lesnotrgovskih strokah izvežban, zmožen slovenskega, nemškega in srbohrvatskega jezika v govoru in pisavi, 30 leten, oženjen, z dobrimi spričevali, išče primerno službo na večjem posestvu. Ponudbe na Slov. lovsko društvo, sekcija Maribor.

Mlado, doraščeno uharico prodam. Dala bi se izuriti za lov na ptice roparice. Josip Pospišil, lovski zakupnik in župan v Dragi pri Loškem potoku.

*

Kdor ni plačal članarine S. L. D. za l. 1929., ni prejel »Lovca« za april, maj in junij. Neplačnike torej prosimo, da mesto reklamacij, ki jih nameravajo poslati na upravo lista, poravnajo članarino, odnosno naročnino, označeno na drugi strani zelenega ovitka. Samo onim zamudnikom, ki bodo kmalu zadostili našemu pozivu, bomo mogli ustreči z nadaljnjim pošiljanjem lista.

Poziv. Kdor je za leto 1929. plačal članarino ali naročnino, pa ni prejel vseh številk »Lovca«, naj o tem blagovoli z dokazi obvestiti tajništvo Slov. lovskega društva, Komenskega ul. 19.

Lovska knjižnica je odprta vsak ponedeljek in petek od 5 do 7 zvečer.

Julijeva številka »Lovca«

se je nekoliko zakesnila, ker je urednik čakal, da so v »Samoupravi« izšle uredbe o lovu in ribolovu, ki so v »nahrbtniku« in »ribarski mreži« objavljene.

Dr. Stanislav Bevk:

Kosec.

Oče binarne nomenklature Linne je dal koscu (l. 1766.) ime Rallus Crex. Iz tega imena je razvidno, da je kosca uvrstil v pleme Rallus. Pozneje so to pleme razcepili in kosec je dobil ime Crex pratensis, Bechst. (1805), danes pa mu moramo po veljavnem prioritetnem principu reči Crex crex (L.).

Ime Crex se nahaja že pri Aristotelu in se da izvajati iz grškega glagola κρέκειν (krékejn), kar znači udarjati na kaj, da se proizvaja glas (zvok). Morebiti pa je beseda onomatopoetskega izvora, kajti kosec se svojemu imenu slično oglaša s krepkim, hrstajočim krek-krek. Slovensko ime kosec je znano povsod. Freyer[1] navaja zanj označbo travniški kosec, poleg te pa še imena strgar, hrestar, krečmón. Vsa ta imena kažejo, da je naš ptič dobil ime po svojem oglašanju.

Kosec je edina vrsta svojega plemena, ki spada v družino kokošk ali povodnih putk (rállidae). Kokoške ljubijo močvirne kraje ob vodah, zarasle z gostim trstovjem, bičevjem ali šaševjem, kjer se izvrstno skrivajo. Telesa so z bokov stisnjenega,

[1] Freyer, Fauna der in Krain bekannten Säugetiere, Vögel, Reptilien und Fische. 1842.

imajo precej dolg, jako gibek vrat, visoke pa tanke krake in dolge prste na nogah. Kosec se ujema v obliki telesa s svojimi sorodnicami, toda dom ima drugačen. Močvirje mu ne prija. Za svoje bivališče si izbira travnike z visoko, bujno travo, za silo deteljišča ali žitne njive. Tam živi svoje skrito življenje.

Kosec je selivec. Na jug se mu jako mudi. Že proti koncu avgusta, ko postajajo noči hladne, pričnó kosci odhajati. V septembru odidejo po navadi vsi in le, če je prav topla jesen, se zakesnijo nekateri do srede ali celo do konca oktobra.[2] Navadno odidejo najprej stari ptiči, za njimi šele mladi. Kosec se seli posamič, in sicer vedno le ponoči. Dvigne se visoko v zrak, kakor navadno vsi slabi letalci in jo molče ubere proti jugu. Ob dnevu se spusti na tla, kjer se odpočije in nahrani. To je dalo povod mnenju, da potuje kosec na jug tudi peš. — Iz naših krajev se selijo kosci največ v Afriko. Večina jih ostane nemara blizu severnega obrežja, posamezniki pa gredo tudi daleč v notranjost. Ni izključeno, da se porazgube kosci, potem ko so preleteli Sredozemsko morje, peš v kraje, kjer prezimijo. Koenig[3] poroča, da je za selitve kosec pogosten ptič okoli Aleksandrije, v Zgornjem Egiptu pa, pravi, da jih ni videl nikoli. Pač pa je znano, da je opazoval Heuglin kosca že v septembru v Khartumu in da je Brehm naletel nanj v afriškem pragozdu pod 12° z. s. š. — Heinroth[4] navaja, da gre kosec celo v Natal in Kaplandijo ter da so ga našli že celo v Avstraliji.

Meseca marca se kosci golijo. Nadenejo si svatbeno obleko ter se pripravljajo na vrnitev v svoja vališča. Po Naumannu[5] se ravna prihod kosca v naše kraje bolj po vremenu nego po času. Če je pomlad topla, se vračajo v začetku majnika, če je pa slabo vreme, šele proti koncu majnika ali celo v začetku junija, ko preneha deževni čas. Enaka opazovanja je zabeležil tudi Radde[6] za kavkaške pokrajine, češ da se kosci vračajo z juga praviloma šele po močnem deževju. To nam kaže, da kosec ne mara vode in mokrih tal. Vemo pa tudi, da se ogiblje presuhih krajev, zlasti prisojnih reber z nizko travo, dasi gre tudi precej visoko v hribe. Najljubši so mu vendar nižinski travniki z bujno rastjo, zlasti če so v obližju plodna polja. Kjer nastopa v jutru lahna megla, ki sveži rastlinje, da zraste visoko

[2] Leta 1928. mi je prinesel za društvo »Zoo« g. Sturm kosca, ki se je zaletel v njegovo stanovanje dne 14. oktobra.

[3] Koenig A., Die Wattvögel Aegyptens. Journ. f. Ornith. 1928.

[4] Heinroth O. u. M., Die Vögel Mitteleuropas. Berlin, 1928.

[5] Naumann-Hennike, Naturgesch. der Vögel Mitteleuropas. VII. Bd.

[6] Radde, Ornis caucasica. 1884.

kjer je razen trave mnogo cvetic, ki privabijo različen mrčes in golazen, tam se počuti kosec najbolje. Če se razmere izpremene, recimo, da se travnik zamočviri, izginejo kosci. Tako si moremo razlagati dejstvo, da so bili ponekod kosci leta in leta številni, pa so polagoma popolnoma izostali.

Kot gnezdilec je kosec razširjen po vsej Evropi, nekako do 62° zs. š., potem po Aziji, zlasti v zapadni Sibiriji do reke Lene in pa na vzhodni obali Severne Amerike. Dasi so ga našli, kakor piše Friederich,[7] na gnezdu tudi že v Grenlandiji, je vendar bolj pogosten le v zmernotoplem pasu. Največ koscev je na Angleškem in Holandskem in pa v deželah ob Vzhodnem morju. Tudi pri nas ni redek, dasi ga težko dobiš pred oči. Mnogo bolj pogosto ga slišiš nego vidiš. Zlasti na večer v mraku in potem skoraj vso noč se oglaša ponavljajoč svoj glasni, škripajoči »krek-krek«. Le okrog polnoči umolkne za uro ali dve. Preplašen se oglasi s kratkim, hripavim »cib«, samec in samica pa se vabita z lahnim »kji, kje«. Prav tako vabi samica tudi svoje mladiče, če se ji v gosti travi razlezejo.

Po velikosti je kosec primeroma enak grlici. Spomladi tehta okroglo 130 g, do jeseni pa se zredi na 190—200 g. Trup je življenskim prilikam jako prilagoden in je z bokov močno stisnjen. Glava je majhna, vrat krčljiv. Kraka sta visoka in tanka, prsti dolgi in vitki. Perje se prilega truplu na gladko. Vse to ga usposablja, da more tudi v najbolj gosti travi tekati hitro, uspešno in za opazovalca nevidno. V teku drži vrat vodoravno in ga premenoma izteza ter krči. V mehki travi nastajajo pravcati rovi ali hodniki, tako da se trava niti ne maje, če teče kosec po svojih stečinah. Če je v njivi, teka navadno po razorih.

Kljun je krajši od glave. Stisnjen je z bokov in mnogo višji kot širši. V dolžino meri 20—21 mm, na korenu je 11 mm visok, pa le 5—6 mm širok. Barve je umazanopolšene, gredelj in konica zgornjega kljuna, ki se krivi spredaj čez spodnji kljun, pa sta temnejša. Nosna duplina je precej obširna in jajčaste oblike. V mehki koži, ki jo polni, leže približno v sredi kljuna drobne, pa krožne nozdrvi.

Vrat je jako gibčen in krčljiv kakor pri večini kokošk. Skrčen je za čudo kratek. Kadar pa kosec motri okolico, ga iztegne navpik neverjetno visoko. Prav mično je opazovati kosca, kadar prikuka njegova glavica iz goste trave, da takoj zopet izgine v varno goščo.

Oči so primeroma majhne, pa žive; njih pogled je prikupen.

[7] Friederich, Naturgesch. der deutschen Vögel. 1905.

Šarenica je pri starih ptičih sveteče rumenorjava, pri mladih pa temno sivorjava. Trepalnice poraščajo belkasta peresca.

Kraki so 3·6—4 cm dolgi, goli in bolj krožasti nego od strani stisnjeni. Mednartni sklep je močan, debel. Noge so precej velike, sprednji prsti dolgi. Vnanji in srednji prst veže kratka kožica, notranji prst pa je popolnoma prost. Zadnji prst stoji nekoliko više od srednjih in se dotika tal le s skrajnim členkom. Roženočrni krempIji so majhni, na lahko ukrivljeni in ozko prirezani. Na spodnji strani niso izvotljeni. Koža na prstih se čuti jako nežna in mehka ter je zamazono poltene barve. Srednji prst meri skoraj 4 cm, zadnji je trikrat krajši.

Rep je kratek (4·1—4·4 cm), mehak in na koncu zaokrožen. Sestavlja ga 12 črnih peres s svetlorjavim robom. Večji del repa tiči v dolgem krovnem perju. Zložene perutnice pokrijejo rep skoraj popolnoma.

Peruti so 13·5—14·7 cm[8] dolge; razkrilje znaša 40—43·5 cm.[9] Od letalnih peres roke je prvo (vodilno) pero krajše nego drugo, ki je najdaljše. Prva štiri peresa se proti vrhu polagoma ožijo, ostala pa imajo zaokrožene konce. Letalna peresa podlahtnice tvorijo koničasto letalno ploskev, ki v dolžini skoraj dosega vodilno pero.

Krovno perje peruti je živo rjaste barve, letalna peresa pa so rjava s svetlejšim robom. Vnanja kosmača vodilnega peresa ima ostro odmejen rumenkasto bel rob. Ostalo perje na hrbtni strani je zelenkasto rjavo s podolgovato ali okroglasto, črno liso čez reberce. Velikost črnih lis se ravna po velikosti peres, zato so lise najmanjše na temenu in postajajo večje na plečih in perutih. Po trebušni strani je perje svetlejše: po grlu, trebuhu, stegnih in pod repom je belkasto z rjastim nahukom, na trebušnih straneh pa je temnorjavo valovito črtano.

Starim samcem se vleče od kljuna preko oči rjavordečkasta proga, nad njo in pod njo ob grlu, vratu ter čez golšo pa krasi perje pepelasto moder poprh: znak svatovskega razpoloženja. Čez poletje izgine ta poprh skoraj popolnoma, kakor obledi tudi ostalo perje precej močno. Po jesenski golitvi so si samci in samice jako podobni, tako da jih je težko ločiti.

Jesenska g o l i t e v se izvrši že meseca avgusta. Perje izpada prav naglo, tako da so videti kosci kakor oskubljeni. Prav hitro pa zraste tudi novo perje, ki je skoraj prav táko kakor ga dobe mladiči, ko jim zraste prvič po puhu.

[8] Koenig l. c. 13·5 cm, Naumann l. c. 14·1—14·7. — Peruti spredaj omenjenega kosca sem zmeril na 14·4 cm.

[9] Schäff, Jagdtierkunde. Berlin, 1907, navaja mero za razkrilje 42—45 cm.

Samice so nekoliko manjše od samcev. V spomladanskem perju se ločijo od samcev po tem, da pepelasta modrina ni tako izrazita in je tudi manj razsežna; po vratu in prsih prevladuje zato rdečkasto rjava barva.

Gnezdo je kaj preprosto: plitka vdolbina v tleh, nastlana za silo z mahom in bilkami, vendar je vedno le na popolnoma suhem kraju in kolikor moč skrito. Gnezdo najti je težavno, ker je rastlinje nad njim zgrnjeno in ga torej nič ne izdaja. Junija meseca znese samica 5—12 jajec, ki so rumenkasto ali rdečkasto bela in imajo vijoličasto sive lise ter rdečkasto rjave pike. Jajca merijo po 36×25 mm in tehtajo po 13—15 g. Rumenjak zavzema tretjino teže, kakor običajno pri mahovcih. — V 16—18 dneh se izležejo mladiči. Porasli so s črnim puhom, ki se bronasto svetlika. Tudi kljun postane črn, noge pa ostanejo svetlejše barve.

Mladiči zapuste gnezdo takoj, ko so se osušili. V najkrajšem času se že znajo skrivati in pobirati hrano. Stara jim je jako skrbna in pogumna mati, vendar jo mladiči kmalu rešijo vseh skrbi, kajti po dveh tednih jim med puhom že požene perje in čez mesec dni že morejo precej dobro leteti. S tem postanejo samostojni.

Kosec ne mara za družbo; sam zase živi, sam se seli, sam se vrača. Spomladi si ustanovi s svojo družico domačijo v cvetočem travniku. Osvoji si precej velik okoliš zase, da ga ne moti sosednji parček. Morebitnega vsiljivca iztira s svoje posesti. Kadar se prične košnja, se preseli v nepokošene dele. Ko pa tudi tukaj zaškrta kosa, se preseli v polje. Kakor hitro zraste trava na travniku dovolj visoko, da se more v njej skrivati, se vrne kosec v svoje priljubljeno bivališče. Travnik ne sme biti presuh, pa tudi ne preveč moker. Na takem travniku najde dovolj raznih žuželk in njihovih ličink, deževnikov in druge golazni, ki so mu za hrano. Vmes pobira tudi razno semenje. Nekateri opazovalci trdijo, da uničuje gnezda majhnih ptičev, ki gnezdijo na tleh. Najbrž ta trditev ni golo natolcevanje, kajti tudi v ujetništvu kosec ne trpi poleg sebe majhnih ptičev niti sovrstnikov ne. Sicer pa se v kletki kmalu udomači in privadi človeku. Kletka mora biti dovolj prostorna in imeti platnen strop, kajti zlasti zvečer se kosec rad zaganja kvišku. Glede hrane ne napravlja težav. Drobno narezano srce, pomešano z zmletim kruhom ali turščično moko, proso, ječmen in drugo semenje uživa prav rad. Za poboljšek so mu mravljinčna »jajca« in »močni črvi« (ličinke hrošča mokarja). Sveže vode ne sme manjkati v kletki in posebno mu prija, če mu dno kletke obložimo z rušami od mahu.

Lov na kosca pri nas ni običajen. Tupatam pade kateri za lova na poljske jerebice. Pred psom ne drži; ukrade se mu peš izpred nosa precej daleč. To ponavlja, dokler ima kritje. Psa s takim početjem utrudi in zbega, ujezi pa tudi lovca. Če se končno dvigne v zrak, leti navidezno nerodno in težko, vedno nizko in nikdar ne daleč. Ko vpade, ne ostane na mestu, marveč steče po tleh v smeri poleta naprej ali na desno ali na levo, da nikoli ne veš, kje naj ga poiščeš.

Strel na kosca ni težak. Tudi pade rad, če je le količkaj zadet.

Oglašanje kosca se more posnemati z velikim češljem, ako ga pritisnemo na prav tanko deščico in s priostreno leseno palčico drgamo po zobeh. Pravijo, da na te glasove kosec pristane. Klic s češljem, pa ne na deščici, marveč z vpletenim papirjem, je poznal že Linné.[10] Tega posnemanja koščevega glasu sam ne poznam in se mi tudi ni posrečila nobena poizkušnja.

Jeseni je kosec masten in jako okusen, pač pa pečenka ni obilna. Ker se v naših krajih kosci nikjer preveč ne razmnože, je priporočati, da ga ščitimo.

(Literatura: Razen v sestavku omenjenih del: Hartert, Die Vögel d. paläarktischen Fauna. Berlin, 1910/23. — Schuster-Forstner, Die Vögel Mitteleuropas. — Floericke, Naturgesch. d. deutsch. Sumpf- und Strandvögel. — Soffel, Lebensbilder a. d. Tierwelt Europas. III. Bd. Von Tauben u. Hühnern, Storchvögeln u. allerhand Sumpfgeflügel. — Brehm, Tierleben, III. — Reiser, Orn. balcan. 1894, 1896.)

A. Šavelj:

Iz kočevskih revirjev.

(Nadaljevanje.)

Povedal sem že, da se združijo posamezne volčje družine na zimo v velike tolpe in trope in ko se to zgodi, se začne za volka novo zimsko življenje klatenja in ropanja v krdelih. O skoro neverjetni gibljivosti takih volčjih krdel sem že govoril in naj kratko omenim le še brezmejno grabežljivost in naravnost neverjetno predrznost takih roparskih tolp. Dočim je v bistvu samcat volk do skrajnosti bojazljiv in je v razmerju s svojo telesno močjo in silo celo strahopeten, so opisane volčje tolpe često tako drzne, da spravijo celo človeka v strah in obup. Približajo se ne samo posameznim naselbinam in vasem, temveč uderejo rade v sredino sela, pokoljejo pred hlevi ali hišnimi vrati na verigah priklenjene

[10] Linne, Syst. Nat. I. Rallus Crex ... allicitur pectine papyro intertexto.

pse in poskačejo celo skozi line ali priprte duri v staje in morijo v njih, dokler je v njih kaj živega. Naravnost uničujoče in porazno deluje taka volčja tolpa med drobnico. Posamezni volk požre prvi kos, ki ga pobije na tla in v trenutku umori, s kostmi in kožo vred na mestu, nato se pa — dasiravno je že sit in nažrt — spravi še na ostale in pokolje vse do zadnjega. Menda je v naših krajih razen kune sploh ni krvoločnejše zveri kot je volk.

Umljivo je, da je vsa divjad v lovišču, v katero zaide in se naseli taka volčja tolpa, v nekaj dneh popolnoma iztrebljena in uničena. Že samcat volk napravi v revirju brezmejno škodo, volčje krdelo pa polovi in pokolje tudi zadnji kos divjadi, ki se še preplašen skriva po goščí. Če zasledi volčja tropa srno, teče v gosjem redu po njeni sledi, dokler ne pride v njeno bližino. Kadar se ji približa, se razdeli in razporedi v loku podobno črto, pripravi za napad in naskoči ubogo in nič hudega slutečo žival od vseh strani. Če hoče in skuša uteči srna enemu požeruhu, pade v nenasitno žrelo drugemu, kajti naskok se vrši — skoro bi rekel — po dobro premišljenem načrtu. Ko je potem srna na tleh in milo ječi in glasno toži, tedaj pa pridrvi na njo cela tropa in jo začne trgati pri živem telesu. Kot bi trenil je izginila uboga žival v želodcih roparskih požeruhov, iz kojih žrel se cedi samo še sveža kri . . .

Slično krvavo igro in žalosten konec, kakor s srnjadjo, napravi volčja tolpa z jelenjadjo in vso drugo plemenito divjačino; izvzeta pa tudi ni lisica, ki jo volkovi prav tako obkolijo in raztrgajo.

Učinek takega nastopanja volčjih tolp je naravnost porazen, osobito v zimah, ko zapade visok sneg, ki potem zmrzne. Po površini takega zmrzlega snega stopa namreč volk s svojimi širokimi šapami nemoteno z lahkoto, dočim se parkljasta divjad pri begu vdira v globok sneg in se le počasi in z velikim trudom pregiblje naprej. Ker se tudi plemenita divjad pozimi druži in živi rada v večjih skupinah, imajo volčja krdela pri ropanju in grabljenju tem lažji posel.

V lovišču občine Črni potok pri Kočevju je raztrgala pred tremi leti večja volčja tolpa na enem samem mestu sedem kosov srnjadi. Mesto samo je bilo podobno klavnici: prostor kakih 30 do 40 kvadratnih metrov je bil prepojen in namočen s krvjo, tu je ležalo nekaj oglodanih kosti, tam izmaličena in ogrizena glava srne, tu zopet parkeljci mladega srnjačka i. t. d., vmes v snegu pa je bilo vidnih nebroj sledi od volčjih stopinj. Pogled na ta kraj je bil naravnost strašen in se mi je neizbrisno vtisnil v dušo. — Meseca decembra leta 1926. je dobil lovski čuvaj Ignacij Šafer

v gozdu nad Koprivnikom na ne baš obširnem prostoru 11 raztrganih srn. Takrat je namreč skupina petih volkov ogrožala ta okoliš in je trgala srnjad na debelo in veliko. Dve omenjenih srn sta bili še popolnoma celi, ostale pa so bile že več ali manj požrte. — V Glažuti je našel spomladi leta 1927. neki drvar v gošči celo gromado našarjenih in oglodanih kosti od srnjadi. Očividno so volkovi tudi na tistem kraju praznovali prejšnjo zimo veliko krvavo svatbo, slično oni v Črnem potoku. Sicer pa bi naštel takih in enakih primerov, kako so namreč volčja krdela gospodarila v zadnjih osmih letih v kočevskih revirjih, lahko še mnogo, mnogo.

Škode v obilni meri pa so povzročila zimska volčja krdela na Kočevskem ne samo lovcem in lovskim zakupnikom na divjačini, temveč celotnemu prebivalstvu, saj so taka krdela samo v letu 1926. raztrgala raznim kočevskim posestnikom nad 70 kosov drobnice, nekaj govedi in enega konja.

Iz navedenega jasno izhaja, kako škodljiva zver je volk. Brehm piše o tem: »Nomadom in vsemu takemu prebivalstvu, ki se peča z živinorejo, je brezdvomno volk eden izmed najhujših sovražnikov. En sam volk, ki se je — kakor poroča Kobell — klatil devet let, preden so ga ubili, v okolici Tegernskega jezera, je raztrgal po uradnih ugotovitvah v tem času okrog 1000 ovac in mnogo divjadi, tako da je napravil škode približno za 8000 do 10.000 goldinarjev. V nekem gozdnem revirju pri Temešvarju, oddaljenem od trdnjave komaj 1 km, so raztrgali volkovi v eni sami zimi 70 kosov srnjadi, v neki obmejni vasi južne Rumunije v dveh mesecih 31 kosov govedi in tri konje, v hrvatskem kraju Basma (recte Čazma, op. pis.) pa v eni noči 35 ovac. V vasi Suhaj (recte Suhaja v okolišu kotarskega suda Križ, op. pis.) na Hrvatskem je gnal, kakor so mi poročali, dne 8. decembra 1871 pastir na pašo čredo ovac; na paši je napadlo čredo 60 volkov, ki so 24 ovac raztrgali in požrli na mestu, ostale pa razkropili tako, da se je od cele črede vrnilo domov samo eno jagnje. Take in enake stvari se dogajajo povsod tam, kjer so doma volkovi.«

Ker nastopajo zimske volčje tolpe ne samo med divjadjo s tako poraznim učinkom, temveč često tudi med drobnico in med drugimi domačimi živalmi, je umljivo, da ima vsaka domača žival nekak, rekel bi, prirojen strah pred volkom. Najbrž ima ta prirojena bojazen pred volkom svoj temelj v tem, ker domače živali le redkokdaj trčijo z volkom skupaj in kadar ga zagledajo, se jim zdi ta za nje redka prikazen že sama po sebi nekaj nenavadnega in izrednega, saj je običajno po postavi in vnanjosti močnejši kot pes. Večina domačih živali pa kaže in razodeva

strah že pred psom, če je količkaj večje pasme kot običajno, osobito pa takrat, če na psa ni navajena. Opazil boš radi tega često, da bega rado govedo na paši preplašeno že pred navadnim tujim psičkom ali pa da udari konj s kopitom po psu, ki se mu hoče približati. Drobnica, osobito ovce pa so po mojem mnenju sploh najmanj razumne domače živali in teko ter drve v gneči rade druga preko druge že takrat, če zalaja glasno kje v bližini nepoznan pes. Vsled tega postane na primer konj, ki zavoha ali zagleda volka, rad skrajno nemiren in se plaši, govedo in drobnica pa skuša pred njim takoj pobegniti. Isto stori tudi pes, ki pred volkom trepetaje stisne rep med noge. Dobe se pa nasprotno tudi psi, ki pred volkom ne kažejo strahu in ki jih vsled tega često uporabljajo celo pri pogonih na volkove, da iste izslede in gonijo. Takega psa, ki bojda dobro sledi in goni volkove, je imel s seboj pri zadnjem pogonu na volkove v Welsbergu letos meseca februarja neki kmetič iz Rajhenau-a, ki se je udeležil pogona kot gonjač. Vprašal sem dotičnega gonjača z nasmehom:

»No, očka, kaj pa boste vi z vašim psom? Ali bi morda radi, da ga vam prožro volkovi?«

»Škode ne bo ravno velike, če mi ga požro, toda ne bodo ga, kajti moj Karo goni volkove, kakor drugi psi mačka,« mi je odvrnil ravnodušno kmetič.

Navzoči lovski čuvaji so pritrjevali samozavestnim besedam rajhenavskega gonjača in so mi pripovedovali, da je njegov pes nekaka izjema, ki da se volkov ne boji in da jih goni z glasnim lajanjem kakor drugi lovski psi srnjad ali zajca. Kljub vsem tem zatrjevanjem lovskih čuvajev pa nisem verjel in še danes ne verjamem, da bi imel dotični pes rajhenavskega kmetiča lastnosti, kakršne so mu pripisovali, in da bi imel pred volkovi tako malo strahu in respekta, kajti bil je to navaden pes, ki jih uporabljajo po kmetih za čuvaje, dočim je sposobna — vsaj kolikor je meni znano — za lov in pogon na volkove samo ena pasma psov, namreč ruski hrt, imenovan v ruščini borzój. To je velik, visokonog pes, špičastega gobčka, z valovito dolgo dlako in to pasmo psov dresirajo predvsem na Ruskem za pogone na volkove. Na Kočevskem takega psa še nisem videl in smatram več ali manj za domišljijo posameznega tukajšnjega domačina, če trdi, da je njegov pes dober in sposoben za volčji lov.

Kakor žival ima pa često strah pred volkom tudi človek, dasiravno navadno povsem neupravičeno in neosnovano. Mnogo pripomore k temu strahu, ki ga ima človek pred volkom, že vzgoja otrok, katerim slikajo in opisujejo — vsaj po naših krajih — to zver

v raznih pripovedkah, povestih in pravljicah kot nestvor, ki grabi, trga in žre ljudi brez usmiljenja prav tako kot živali. Spominjam se na neko svojo staro teto Uršo — dolgo, dolgo vrsto let jo že krije hladna gruda — ki je imela poseben dar pripovedovanja. Sedeli smo v mrzlih zimskih večerih doma okrog gorke peči — otroci smo zlezli često celo kar na peč, kakor je pač na kmetih navada — in poslušali, ona pa je pripovedovala in pripovedovala brez konca in kraja. Opisovala nam je v tako živih in pestrih barvah, kako so na primer volkovi sredi temnega gozda napadli in raztrgali tega ali onega, ki se je nič hudega sluteč vračal z dela na svoj dom, da smo kar zijali in da so se nam ježili lasje. Fantazija naših razgretih možganov je delovala često tako bujno, da smo se potem vso noč celo v sanjah borili in skrivali pred volkovi. Večina naših ljudi ima iz takih in enakih razlogov že izza mladih dni nekak strah in prikrito bojazen pred volkom. Temu svojemu strahu in bojazni dajejo potem izraza celo odrastli, ki nimajo niti pojma o lastnostih in življenju volka in ki ga še niso nikdar videli, seveda v globokem prepričanju, da je vse res, kar so bili kdaj o volku slišali in kar si o njem zamišljajo. Vsled tega prinaša celo dnevno časopisje o volku vesti in novice, o katerih bo vedel veščak, ki volka pozna, že na prvi mah, da so izmišljene in morda celo nalašč popolnoma neresnične. Posameznemu listu je najbrž zmanjkalo drugih zanimivih vesti ali pa je — kar je še bolj verjetno — naivni urednik v konkretnem primeru komu prav pošteno nasedel. Navedel bom samo en primer. Tukajšnji lokalni perijodični listič »Gottscheer Zeitung« z dne 10. februarja 1927 je prinesel iz Svetlega potoka pri Kočevju sledečo dnevno vest o volkovih: »Dne 2. februarja zvečer sta šla tukajšnja posestnika Matija Marincelj in Josip Montel iz Kočarjev domov v Svetli potok. V bližini vasi Römergrund ju je presenetil velik volk, ki je ležal sredi okrajne ceste. Kričala sta in klicala na pomoč, toda volk se ni ganil z mesta. Obšla sta cesto, se tako volku izognila in tekla v vas k staremu lovcu Lacknerju, da jima posodi puško. Ta puške ni imel, ker jo je bil že prodal. Misleča, da leži volk še na cesti, sta vzela vsak svojo sekiro in sta šla z dvema drugima tovarišema, ki sta se oborožila z vilami, nazaj na nevarno mesto, toda bestije ni bilo več na cesti. Drugega dne je šel Franc Kump proti svojemu domu v Svetli potok. Nasproti mu je prišel prav blizu volk. Kump je obstal in začel kričati, kolikor je le mogel. Le počasi pa se je volk izognil in je izginil v gošči.«

Če je brala to vest o volkovih stara preprosta ženica, jo je seveda sveto verjela, saj je bila pač ta vest pisana in celo tiskana, kdor pa količkaj pozna volka, njegove lastnosti in njegovo živ-

ljenje po kočevskih revirjih, ta pa je brez dvoma pri čitanju te novice neverno zmajal z glavo, kajti dogodivščina posestnikov Marinclja in Montela iz Kočarjev je bila prav gotovo le plod bujne domišljije in neosnovanega strahu pred volkom, torej v celoti izmišljena. — Če prinaša že list, izhajajoč v središču volčje pokrajine, tako »strašne« novice o volku, si lahko mislimo, da časopisje iz drugih krajev, kjer sploh ni volkov, pri poročanju o volčjih grozodejstvih v tem prav nič ne zaostaja, temveč — da bo bolj zanimalo — rajši še kaj pridene, saj pravi znani latinski pregovor: »Fama eundo crescit.«

Če pa hočemo ugotoviti pravo razmerje volka do človeka in o tem razmerju izreči pravilno mnenje in neoporečno sodbo, tedaj pa moramo upoštevati več činjenic, ki so važne za presojo tega razmerja.

V splošnem in po svoji naravi je volk, kar sem že poudaril, bojazljiv in celo strahopeten in se navadno človeku vedno izogne s pota, če se mu le more in če le njegovo srečanje s človekom ni neizogibno. Vsled tega se tudi vobče izogiba človeških naselbin in pride v bližino teh le tedaj, če ga glad prisili. Kadar je namreč sestradan, in to je osobito v zimskem času, tedaj mu pač ne kaže in ne preostane drugega — če noče lakote še naprej trpeti in morda vsled iste celo poginiti — da si prične iskati hrane tam, kjer jo je edino mogoče dobiti, namreč po vaseh in selih, kajti pozimi, ko navadno debela snežena plast pokriva zemljo, mu po tleh v gozdu ali po polju ni mogoče najti in doseči druge rastlinske ali živalske prehrane kot kvečjemu vsakovrstno plemenito divjad. In v krajih, kjer te sploh ni ali pa vsaj ne v obilnem ali zadostnem številu, v takih krajih mora pa uporabiti volk vse svoje duševne in telesne sile v to, da ugrabi v najbližjem selu kos domače živali, ki jo raztrga in si z njo uteši lakoto. Glad tudi napravi volka izredno predrznega, kakor sem že omenil. — Po kočevskih loviščih pa je razmeroma še mnogo plemenite divjadi in obratno zopet tudi razmeroma ne baš dosti volkov in ker po naših pokrajinah običajno tudi ni prehudih zim, ima volčja druhal v tukajšnjih revirjih tudi pozimi še zadosti hrane in radi tega ne trga niti baš preobčutno domačih živali, goveda ali drobnice, še manj pa napada ali trga ljudi. Vsled razmer, v katerih živi, kočevski volk torej človeku ni nevaren in ne bo napadel nikogar, niti samcat v poletnem času, niti pozimi, ko živi in ropa s svojimi tovariši združen v večje tolpe. Vse dogodivščine posameznikov, ki nasprotujejo tej moji tezi, smatram več ali manj kot izmišljene in le kot plod bujne domišljije. Tudi še nisem slišal nobenega resnega primera, da bi bili volkovi v zadnjih 10—12 letih, odkar se zadržujejo

po kočevskih šumah, napadli ali celo raztrgali človeka. Edini primer, ki bi bil vreden, da ga tukaj omenim, mi je pripovedoval gozdni inženjer Karel Skoupil iz Kočevja, ki mi je pravil sledeče:

»Bilo je leta 1919 ali pa leta 1920, in sicer vročega poletnega dne. Jezdil sem iz Toplic na Dolenjskem proti Podstenicam. Pred nekim križpotjem mi začne naenkrat konj prhati in ostriti ušesa ter obstane. Spodbodel sem konja, toda kljub temu ta ni hotel naprej. Naenkrat zagledam v razdalji desetih korakov pred seboj onstran ceste v leščevju sedeti volka, ki je molil iz gobca dolg jezik. Konj je obstal in še bolj prhal, volk pa se je v tem trenutku skokoma pognal proti konju, hoteč ga napasti. Konj se je vzpel na zadnji dve nogi in začel viti s prednjima dvema v smeri proti volku, nakar je volk zopet odskočil. Ponovno pa se je pognal volk proti konju in zopet hotel naskočiti konja, nakar se je ta vnovič vzpel na zadnji dve nogi in vnovič bil s prednjima dvema proti volku, ki je nato zopet odskočil. Zagrabil sem v hlačni žep, misleč, da imam s seboj samokres; ker pa tega nisem imel pri sebi — pozabil sem ga bil doma — mi ni preostalo drugega, kakor močno izpodbosti konja in nagloma odiiti. Storil sem to in sem pognal konja v dir ter dirjal skoro štiri kilometre tja do Podstenic. Menda noč pozneje ali pa drugi dan nato je isti volk na ravno istem mestu hotel napasti nekega vojaka, ki je bil na dopustu, toda vojak je imel s seboj slučajno sekiro in se je volka na ta način ubranil, da je tolkel s sekiro na velik obcestni kamen, česar se je volk prestrašil in zbežal. Ta volk, ki je napadel mene in tega vojaka, je bil ranjen. Neki knezov pristav ga je obstrelil, tako da volk ni mogel loviti in trgati srnjadi in se vsled zadobljenih ran tudi ni mogel dosti kretati ter je v tem stanju, ker je bil zelo sestradan, počel napadati tudi ljudi, kar se je videlo v mojem in v popisanem primeru z vojakom. Drugih primerov, da bi bil volk napadel človeka, nisem slišal.« — Odgovornost za to dogodivščino prepuščam avtorju iste. Smatram, da je hotel ranjeni volk prav v tistem trenutku preko ceste, ko je prijezdil po njej in sta se volk in konj ob križanju ceste in srečanju prestrašila drug drugega tako, da je volk zopet odskočil in se skrival po goščí, konj pa vzpenjal in hrkal.

Drugače kakor pri nas pa je z volkovi po Ruskem.

Ruski volk je za spoznanje manjši kot naš — Nemci nazivajo radi ruskega volka Herdenwolf — in ker je zelo mnogobrojen, dosežejo tolpe, v katere se pozimi združi, večkrat število sto in še preko tega. Umljivo je, da taka velika čreda volkov, ki nastopa kompaktno, ne požre baš malo in po obširnih ruskih stepah, po katerih so človeške naselbine skrajno redke, prede takim volčjim

krdelom v zimskem času res huda, kajti preteči morajo večkrat sto in več kilometrske razdalje, da dobe trohico hrane za svoj gladni in požrešni želodec. Zgodi se radi tega večkrat, da tako volčje krdelo na svojem pohodu tebi nič meni nič raztrga in požre celo svojega lastnega onemoglega tovariša. Glad in sila napravi take ruske volčje tolpe skrajno predrzne, toda da napadejo ne samo otroke, temveč tudi posamezne odrastle, često celo kar manjša človeška selišča. Prebivalstvo teh ruskih step ima radi tega dostikrat s takimi mnogobrojnimi volčjimi tolpami prav resen boj za obstanek in kakor piše Brehm, si napravijo mužiki večkrat pozimi okrog svojih bivališč po več metrov visoke žive plotove iz trnja, da se na ta način ubranijo pred večjimi nenadnimi napadi sestradanih volčjih trop. Tudi si rad pritrdi ruski prebivalec stepe na sani podnevi verige, ki med vožnjo po snegu rožljajo ali pa ponoči svetiljke s šipami različnih živih barv, da na ta način volkove preplaši in jih pred napadom zadrži. V bistvu je namreč vsak, torej tudi ruski volk, zelo bojazljiv in strahopeten in se da prepoditi in pognati v beg često z najprimitivnejšimi sredstvi, ki so količkaj nenavadna ali nevsakdanja. (Nadaljevanje bo sledilo.)

N. A. P.:

Stare lovske slike.

Medved in kotorna.

Vipavski graščak grof Lanthieri je bil bolj male, toda obilne — okrogle postave. Kretal se je zelo rad med domačini. Oblečen v kmetsko obleko, golorok, z mehurjem za pasom in pipo v ustih, vozaril se je navadno v svoji stari »koreti« z oslovsko vprego, dasi je imel obilo konj in gosposkih voz na razpolago. Bil je dovtipen, za šale vnet in dovzeten možakar. O njem kroži po Vipavskem nešteto prigod, morebiti da še več nego o grofu Margheriju na Dolenjskem.

Grof Lanthieri je bil pa tudi prijatelj lova. Poleg ogromnih reservatnih lovišč, ki so se raztezali od Vipave skoraj do Idrije, črez Nanos daleč v Hrušico, imel je tudi na Krasu pri svojem gradiču v Rihenberku nad Prvačino zasebno lovišče, v katerem je lovil predvsem kotorne. Kotorna s suhim špehom nadevana, na ražnju pečena, v kislem zelju dušena in potem z rujnim vipavcem zalita — bogme, to je jedača — in to jedačo je tudi grof Lanthieri zelo, zelo »obrajtal«.

Ognjišče pri tati Žvoklju je bilo zasedeno, ko vstopi nekega večera grof Lanthieri v kuhinjo. Po običajnem pozdravu je sédel na poleg ognjišča vzidani in z desko pokriti kuhinjski kotel. Bil je židane volje. Kaj bi ne bil, saj je ustrelil dopoldne v Hrušici starega orjaškega medveda.

»Gospod grof,« je rekel tata, »čestitamo, čestitamo, no, kako pa je bilo s tisto mrcino?«

»O hvala, hvala! V bučo sem mu pognal kroglo in ostal je na mestu.«

»Jej, jej — gospod grof — ali se jim niso nič hlačice tresle, ko je lomastil proti njih štantu? Pravijo, da se je Vajsgerber že zelo prestrašil, ko je medveda slišal. Puška mu je pala iz rok in zbežal je. Baje se je ustavil šele pri Rovanu na Colu in imel polne hlače.«

»Res je, res,« pravi grof, »to strahopetno prase še danes smrdi.«

Tedaj je stopil v kuhinjo grajski lovec Vide ter postavil na ognjišče košaro buteljk.

»Danes bomo mojega medveda zalili,« pravi grof. »Vide, odpri steklenice, ti Ančka pa prinesi kozarce.«

Medtem ko je družba okrog ognjišča medveda zalivala, je pripovedoval Vide prigodo o medvedu približno takole:

»Na Štefanovem vrhu so drvarji podirali les. V ponedeljek jih je nadziral Milče. (Milče Kolnik je bil nadgozdar grofa Lanthierija v Hrušici.) Proti večeru se odpravi Milče domov. Prišedši na plešo za skalami, sede na štor, da bi pokadil fajfo tobaka. Kar začuje v hosti neko čudno godrnjanje in lomastenje, ki se naglo bliža. Ni se še dobro zavedel, kaj naj to pomeni — že stopi medved iz gozda na plešo ter beži mimo iznenadenega Milčka proti Štefanovem vrhu. — Pok! — Milče je na medveda streljal. Revež je v razburjenju pozabil, da ima v ceveh jerebičarje, risanko pa doma. Na strel se je medved ustavil ter pomilovalno ozrl na Milčeta, ki je že v najhujšem diru bežal domov v Podkraj, odkoder je takoj poslal sela h gospodu grofu s poročilom, da je medved v revirju. Kmalu po strelu so se tudi drvarji odpravili proti domu. Na čelu je stopal Erznožnikov Drejc, a nekaj korakov za njim ostali drvarji. Ko je Drejc zavil z gozdne poti na stezo, da bi velik ovinek poti presekal, trči na medveda, ki je mirno prihajal po stezi. »Strejla božja!« zavpije Drejc in vseka s cepinom medveda za uho s tako silo, da je obtičal cepin do ročaja v medvedovem tilniku. Medved pa je že objel Drejca s svojimi šapami, ga pritisnil, mu polomil rebra ter ga obenem šavsnil za ramo, s katere mu je odtrgal kožo z mesom vred.

Nezavesten in brez glasu se je zvrnil Drejc na tla, ko ga je medved vsled prihoda in vpitja ostalih drvarjev izpustil iz objema — in je zbežal s cepinom v glavi v nasprotno smer.

Drejca so še tisti večer odpravili v ljubljansko bolnico. Drugi dan zjutraj smo bili, jaz, Vajsgerber in gospod grof že v gozdu na licu mesta. Z Milčetom, gozdarji in drvarji smo iskali medveda — a zaman. Šele včeraj, tretji dan, priteče k nam mali pobič ter vpije: »gaspud, gaspud, medveda sem videl, cepin ima v glavi.«

»Kje si ga videl?«

»Pri malem ledeniku.«

»Glej mrcino,« se oglasi Milče, »vrača se v kočevske gozdove. Požurimo se, sicer nam uide.«

Prišedši na kraj, je pobič s prstom pokazal v neko dolino, rekoč: »V to dolino je rinil.«

Urno in mirno smo lovci in logarji zasedli polovico roba doline, dočim je Milče z drvarji, ki so bili oboroženi s sekirami, v gostem raštelu iz naprotne strani prodiral v dolino, gosto zarastlo z grmovjem in smrekami.

Vajsgerberja sem postavil desno od lovcev na visoko skalo s prostim razgledom daleč v dolino ter mu naročil, naj naznani s strelom morebiten prihod medveda. Hrup, ki so ga povzročali v dolino prodirajoči drvarji z vpitjem, udrihanjem in s premetavanjem skal, je naraščal od minute do minute. Grozovito pa je postalo vpitje, ko je drvar spodaj v dolini z neznanskim, menda groze, strahu in presenečenja polnim glasom zatulil: »Medved, medved!« Koj nato je počil strel. Milče je streljal in zavpil: »Varda, medved desno!« Vsi smo obrnili pozornost na desno ter opazovali Vajsgerberja na skali, ki je s puško v roki zrl v dolino in bi moral po mojem mnenju prvi streljati medveda. Toda, kakor bi trenil, je Vajsgerber počenil, položil puško na skalo, se obrnil, pritisnil klobuk na glavo in se pognal v silovitem skoku preko malega grabna tri metre globoko na tla, kjer se je prekucnil, a kakor mačka naglo pobral ter v diru izginil v gozdu. Medtem je prilomastil medved iz grmovja na plan. S cepinom v glavi, kojega ročaj je vejevje obrnilo tako, da je mahedral po plečih, je urnih korakov dirjal proti prvemu lovcu, Likarjevemu Tončku. — Pok. — Še zmenil se ni, krenil je bolj na levo ter dirjal preko cele vrste lovcev proti prelazu, katerega sva zasedla z grofom.

Pok, pok, pok... so streljali lovci na mimo bežečega medveda, ki se je šele po osmem strelu zgrudil na tla. Tedaj so se približali medvedu na par korakov gospod grof ter mu pognali kroglo v glavo. Po tem strelu je mrcina izdihnila svojo grešno dušo.

»Živijo gospod grof, živijo mrcina medved,« je zavpil za ognjiščem Korlač, ko je Vide končal ter izpil kozarec do dna. »Živijo, živijo,« je odmevalo navdušenje po Stacinovi kuhinji, nakar se je grof vidno ganjen zahvalil za ovacije.

Ustreljenega medveda, ki so ga pripeljali drugi dan na vozu, okrašenem s smrekovimi vejami, v Vipavo, sem videl na grajski pristavi kot osemleten pobič, istega nagačenega medveda pozneje še večkrat v ljubljanskem muzeju.

Pripomnim, da je grof Vajsgerberjevo puško odkupil ter jo obesil na steno v svojem stranišču. Visela je tam še dolgo, dolgo let poleg zbirke onih predmetov, ki se v tem hišnem prostoru nujno uporabljajo. Zbirka je bila popolna, od ježeve kože, koruznega storža pa do najfinejšega angleškega papirja, a nad zbirko napis: »O, človek posluži se, kakor si vajen.«

Ko so minule ovacije, se je grof poslovil. Pred odhodom je podaril vsakemu še smotko ter rekel:

»Pepi! V petek gremo v Rihenberk na kotorne. Povabi vse lovce. Popoldne se odpeljemo, v soboto bomo lovili, a v nedeljo se odpočili v gradu.«

V petek popoldne se je nudil Vipavcem nenavaden prizor. Sprevod lovcev se je korakoma pomikal po državni cesti skozi Vipavo proti Ajdovščini. Na čelu sprevoda grofovska kočija s konjsko vprego. Na kozlu kočijaž in sluga v livreji — sicer kočija prazna. Za kočijo dva osla vprežena v grofovo koreto, v kateri je sedel, odnosno napol ležal sam grof. Osla brez vajeti, le grof je držal v rokah namesto biča dolgo leskovo rahlo, s katero je otepal osla, da ne bi zaostala za kočijo. Za koreto dva lojtrska voza s konjsko vprego. Prostore na teh vozeh so zasedli vipavski lovci s puškami, obešenimi okrog tilnika in s psi med nogami. In za njimi lovec Vide na stari kobili. Preko rame je nosil ogromen lovski rog, v katerega je od časa do časa trobil:

»Ha-liii, ha, ha-liii, ha-liii.

»Jejzeš, Marija in sv. Jožef, kam pej se peljejo gospod grof?« je vprašal stari Kodelja, katerega je lovski rog privabil iz hiše na cesto.

»Osla vprašaj — kej vem, kje me bodeta izložila,« odvrne grof.

»V Rihenberk na kotorne,« se oglasi tata Žvokelj, ki je sedel na prvem vozu poleg kočijaža.

»A na kotorne, nu, nu pa z Bogom in Buh daj dosti sreče,« meni Kodelja.

»Hudir vzemi tebe in tvojo srečo,« zarentači Korlač z drugega voza.

»Pej rejs,« se oglasi Vajsgerber, »še stare babe nam je treba, potem pa kar nazaj.«

»Ha-liii, ha, ha-liii, ha-liii.

In ko je povorka krenila mimo cerkve črez most proti Ajdovščini, odmevala je po dolini razpoložene družbe vesela pesem:

Oj, zdaj gremo, oj, zdaj gremo,
nazaj še pridemo.

— —!

V soboto popoldne okrog četrte ure prikorakala je četa veselih vipavskih lovcev, katerim se je prejšnji dan pridružil v sprevodu tudi voz ajdovskih mimrodov, v četverostopu in prepevaje vesele pesmi pod vodstvom grofa pred grad v Rihenberku. Vrnili so se z lova, ki je bil baje zelo obilen. Na komando grofa, ki je bil ulanski ritmojster v rezervi in zelo ponosen na svoj vojaški čin, se je četa ustavila ter izpalila puške.

Tedaj pristopi h grofu sluga:

»Gospod grof, pokorno javljam, pogrnjeno je v veliki dvorani.«

»Divjačino v kuhinjo — lovci v veliko dvorano!« — zapove grof ter se odstrani s slugo v svoje prostore.

Za dolgo, pogrnjeno mizo so sedeli v veliki dvorani po lovu lačni in žejni lovci. Zajemali in zalivali so po mili volji, saj je bilo vsega več kot preveč na izbero. Telelina in perutnina, štruklji in potice, sadje in sir, osobito pa sladko rihenberško vino so ustvarjali v družbi veselo razpoloženje, ki se je v razmerju zaužite pijače od ure do ure večalo. Vzbujale so se stare in že večkrat premlete lovske prigode in med smehom in ploskanjem sta grof in Korlač zabavala veselo družbo z zbadljivimi, a nedolžnimi zafrkacijami, osobito pa z opolzkimi in opopranimi dovtipi iz vsakdanjega, lovskega in vojaškega življenja. Naravno, da je v takem razpoloženju čas hitro minul. Bila je deseta ura, ko se je grof poslovil in odšel k počitku. Njemu so sledili tudi lovci ter se umaknili v sobe, ki so bile določene in pripravljene za njih prenočišče. Luči so ugasnile in v gradu je zavladal nočni mir...

Ura v grajskem stolpu je odbila dve. Okna velike dvorane so se zasvetila in bruhala žarke svetlobe v temno noč. Iz noči pa je stopala tiho in oprezno dolga vrsta ljudi proti gradu ter izginila v njem pri stranskih vratih. Kmalu nato se je oglasil v veliki dvorani turški boben: Bum-bum-bum-bum-bum, in Radecky-marš, katerega je sviralo dvajset mož daleč poznane godbe iz Prvačine na pihala, je zadonel in odmeval po gradu ter stresal šipe v oknih. Učinek godbe na naše lovce je bil grozovit ter ga ni mogoče popisati. Iz temnih spalnic se je slišalo ropotanje in pre-

metavanje stolov, pridušanje, prerivanje, vpitje in raznovrstno vzklikanje:

»Jejzeš,- ma kej pej je?«

»Hudič, kje so moje hlače.«

»Strejla, prižgi že luč!«

»Mejduš, kje so vrata?«

»Kje pa smo — ali gori, kje gori?«

»Prostor, sicer te ubijem!« itd.

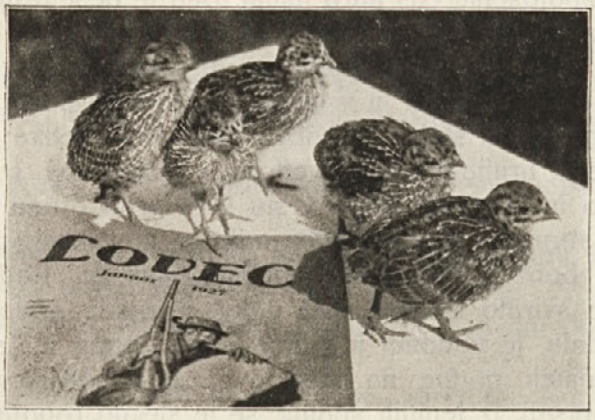
Medtem se pojavi Vajsgerber bled in preplašen, oblečen samo v kratko srajco, ki mu je segala komaj do bokov, med vrati dvorane. Osupel je obstal, široko zazijal — a po kratkem preudarku se pognal na parket ter se pričel v visokih skokih in prepevaje:

Holadrijo, holadro,
hop-sasa, hop-sasa.
Holadrijo, holadro,
hop-sasa-sa,

vrteti okrog svoje osi.

Dekleta iz Prvačine in Rihenberka, katere je grof povabil, odnosno angažiral za svojo burko in ki so stale v gruči okrog njega v dvorani, so zagnale grozovit vrišč ter zbežale skozi nasprotna vrata iz dvorane.

Polagoma so prišli lovci v dvorano, vrnil se je tudi Vajsgerber v svoji lovski obleki, a vrnila so se tudi dekleta. Godba je zaigrala mazurko in grof je otvoril ples z brhko Rihenberčanko. Med odmori pa so se od plesa utrujeni pari podajali v sosedno sobo. V tej sobi je stala pogrnjena miza, a na mizi pijača in okusno pripravljena jedača: lovski plen prejšnjega dne. Med jedačo pa je zavzemala prvo mesto: s suhim špehom nadevana, na ražnu pečena in v kislem zelju dušena koturna.

P. Ž.:

II. mednarodna razstava psov.

Razstava je bila letos o Binkoštih, 19. in 20. maja, v prostorih Ljubljanskega velesejma.

Kdor primerja I. mednarodno razstavo psov, ki je bila jeseni leta 1926. v istih prostorih v Ljubljani, z letošnjo, bo videl, da smo v splošnem na polju kinologije zelo napredovali. Ta razstava je pokazala, kaj je mogoče doseči z resno voljo, vztrajnostjo in smotrenostjo tudi v kinologiji mednarodnega značaja.

Le glede psov ptičarjev v kvalitativnem pogledu razstava ni zadovoljevala. Materijal je bil — z redkimi izjemami — povprečen, kar bo razvidno iz naslednje ocene 44 razstavljenih, odnosno pregledanih psov ptičarjev.

Pri pretežni večini te vrste psov je obiskovalec razstave opazil pomanjkanje plemenitosti, ki se tako lepo izraža v obliki in liniji brezhibno zgrajenega psa. Psice so bile v splošnem glede oblike boljše kot psi. Pri nekaterih resavcih je zelo motilo zanemarjeno negovanje dlake. Zdelo se je, da je ubogega kandidata kar sram, da je prišel v taki kondiciji na razstavo.

V obliki odličen je bil en sam pes; naslova »zmagovalca« pa tudi ni dosegel, ker ni bila znana njegova porabnost.

Vtis, ki ga je prejel opazovalec pri pregledu ptičarjev je bil ta, da je pri te vrste pseh pri nas nujno potrebna osvežitev krvi s pridobitvijo novega plemenitega materijala iz inozemstva in so se — kakor čujemo — po prizadevanju »Kluba ljubiteljev ptičarjev« v tem pogledu že napravili primerni koraki.

Krasna, res dragocena darila, ki jih je »Klub ljubiteljev ptičarjev« namenil razstavljalcem odlično ocenjenih psov, so ostala z ozirom na oceno neoddana.

Pričakovati pa je, da klub pri prihodnji razstavi zaradi oddaje teh priznanj ne bo v zadregi in da bo bodoča razstava pokazala vsekakor boljše uspehe in da bo poročevalec kluba mogel podati zadovoljivejše poročilo, nego je pričujoče.

Med ocenjevanjem psov se je vršila 19. maja t. l. popoldne ob štirih produkcija oziroma tekma športnih psov, ki je navzlic slabemu vremenu uspela kar najbolje. Drugi dan dopoldne pa se je vršila poskusna tekma psov jamarjev na živega jazbeca v nalašč za to pripravljenem umetnem rovu, ki pa žal ni uspela. Glavno krivdo je pripisovati preozkemu in prekomplicirano napravljenemu umetnemu rovu. Zanimanje za to prireditev je bilo prav živahno in so gledalci vztrajali vkljub dežju. Priporočati bi bilo, da »Klub ljubiteljev jamarjev« napravi stalen umetni rov, kjer bi se te vrste psi mogli vežbati v jamarjenju.

Pse so ocenjevali po večini mednarodno priznani inozemski sodniki, čijih izjave o splošnem vtisu razstave so izredno laskave in bodo na koncu ocen psov objavljene v »Lovcu« v posebnem članku.

Za razstavo je bilo prijavljenih 306 psov, od teh je bila priznana odlična ocena 26 psom. Med temi so bili: 1 ptičar, 6 brakov, 8 brakov-jazbečarjev, 3 jamarji in 8 športnih psov. Prav dobro oceno je dobilo 73 psov, in sicer: 12 ptičarjev, 7 španijelov, 5 brakov, 14 brakov-jazbečarjev, 13 jamarjev in 23 športnih psov. Dobro oceno je dobilo 93 psov, in sicer: 18 ptičarjev, 5 španijelov, 10 brakov, 15 brakov-jazbečarjev, 12 jamarjev in 33 športnih psov. Povoljno ocenjenih je bilo 45 psov, med temi: 7 ptičarjev, 1 španijel, 5 brakov, 12 brakov-jazbečarjev, 2 jamarja in 18 športnih psov. Zadostno je dobilo 21 psov, in sicer: 4 ptičarji, 1 brak, 10 brakov-jazbečarjev, 2 jamarja in 3 športni psi. 48 psov ni bilo predvedenih.

Razen psov ptičarjev, ki so bili razvrščeni po skupinah, sledijo ocene po vrstnem redu razstavnega kataloga.

Nemški ptičarji.

(Sodnika: Ehardt H. in Justin F.)

Nemški kratkodlakarji — mladinski razred.

Štev. kat. 8. Ris II., JRP 64 A, * 29. aprila 1928 od Bebe Čemšeniške, JRP 24 B, po Beyu Pullitz, JRP 24 A. Vz. Pavel Stele, Ljubljana. L. Jožko Zlokarnik, Štepanja vas. Zajeten pes, z nelepo glavo, močnim podbradkom, nekoliko vdrtega hrbta; položje kosti v zadnjem delu je v nepravilnem razmerju, radi česar je pes nadgrajen. Ocena oblike: zadostno.

Štev. kat. 9. Pik Krški, JRP 65 A, * 10. aprila 1928 od Lotte Feilhofen, JRP 8 B, po Beyu Pullitz, JRP 24 A. Vz. dr. Vilko Pfeifer, Maribor. L. dr. Josip Pučnik, Slovenska Bistrica. Pes z nekoliko težko, neplemenito glavo, nizko nastavljenimi uhlji, nekoliko odprtih vek, globokih prs, dobrega hrbta, dobrega zadnjega dela, ospredje bi moglo biti boljše. Ocena oblike: dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Štev. kat. 10. Boj, * 3. junija 1928 od Rize Prulske, JRP 37 B, po Tičku, JRP 14 A. Vz. Josip Kunc, Ljubljana. L. Josip Piuk, Ljubljana. Visok, močan pes

z neplemenito, široko glavo in močnim podbradkom. Strm viher, dober v hrbtu in zadnjem delu. Zadostno.

Štev. kat. 11. Ris III., * 3. junija 1928 od Rize Prulske, JRP 37 B, po Tičku, JRP 14 A. Vz. Josip Kunc, Ljubljana. L. Filip Bizjak, Ljubljana. Eleganten, mnogo obetajoč pes, čigar glavna napaka je podbradek. Dobre glave, dober v plečih, globokih, nekoliko ozkih prsi, z dobrim zadnjim delom, ki je v mišičevju nekoliko slaboten. Dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Štev. kat. 12. Ris IV., * 3. junija 1928 od Rize Prulske, JRP 37 B, po Tičku, JRP 14 A. Vz. Josip Kunc, Ljubljana. L. Bogdan Žilič, Ljubljana. Ne posebno plemenit, vendar dobro zgrajen pes, s koničasto glavo, dobrim hrbtom, dobrim zadnjim delom, brez posebnih napak. Oko nekoliko presvetlo. Dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Štev. kat. 13. Tell, * 3. junija 1928 od Rize Prulske, JRP 37 B, po Tičku, JRP 14 A. Vz. Josip Kunc, Ljubljana. L. dr. Ivan Tavčar, Ljubljana. Močan pes, z zelo širokim gornjim delom glave, s podbradkom, dobrega hrbta, položje kosti v zadnjem delu pomanjkljivo. Povoljno.

Štev. kat. 14. Sinko, * 3. junija 1928 od Rize Prulske, JRP 37 B, po Tičku, JRP 14 A. Vz. Josip Kunc, Ljubljana. L. Rado Hribar, Ljubljana. Zajeten pes, kratkega hrbta, brez posebnih napak, pleča nesklenjena, nekoliko slab v zadnjem delu, kazi ga zelo težka, široka glava z močnim podbradkom. Povoljno.

Štev. kat. 22. Senta, JRP 47 B, * 29. aprila 1928 od Bebe Čemšeniške, JRP 24 B, po Beyu Pullitz, JRP 24 A. Vz. Pavel Stele, Ljubljana. L. Drago Pogačnik, Ljubljana. Zelo lepa psica z dobro glavo, sklenjenih oči, ki bi mogle biti temnejše. Visok viher, dobra v plečih, nekoliko rahitična, hrbet dober kakor tudi zadnji del, brezhibna v hoji. Prav dobro; diploma in srebrna plaketa JKS.

Nemški kratkodlakarji — splošni razred

Štev. kat. 1. Axel Birkenhof, StK 1087 Z, * 9. julija 1923 od Walhalls Welle, StK U, po Plecku Rosengarten, StK 1532 U. Vz. dr. Herbert Wendriner. L. Otto Pollack, Novi Klošter. Za njegovo starost izredno dobro ohranjen, čvrst pes, močnega mišičevja, nekoliko širokega gornjega dela glave, kar pa pri dobri kondiciji psa ne napravlja nepovoljnega vtisa. Prav dobro; diploma in srebrna plaketa JKS.

Štev. kat. 2. Tiček, JRP 14 A, * 12. junija 1924 od Ille Lechfeld, JRP 12 B, po Risu Obersee, JRP 9 A. Vz. A. Korošec, Kranj. L. Gvido Šetina, Jarše. Zajeten pes, z dobro sklenjenim, razmeroma temnim očesom, globokih, širokih prs,, dobrega hrbta, visokega vihra in s široko glavo. Dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Štev. kat. 3. Alf Ortneški, JRP 23 A, * 25. maja 1925 od Rite Esting, JRP 18 B, po Risu Obersee, JRP 9 A. Vz. Oskar Kosler, Ortnek. L. Ena Kosler, Ortnek. Zelo zajeten pes, kratkega hrbta z neplemenito okroglo glavo, slab v plečih, prekomerno širokih prsi. Zadostno.

Štev. kat. 4. Taps Mitras, JRP 63 A, * 14. marca 1926 od Sente Hübitz, JRP 9 B. po Geru Schöntal, JRP 15 A. Vz. Lise Behrbalk, Ptuj. L. dr. Vladimir Ravnihar, Ljubljana. Visok, močan pes, brez posebnih napak, vendar neplemenite glave, vije veke, podbradek. Povoljno.

Štev. kat. 6. Čil Krški, JRP 37 A, * 14. aprila 1926 od Lotte Feilhofen, JRP 8 B, po Pagatu Marchegg, DGStB XXIV 2107. Vz. dr. Vilko Pfeifer, Maribor. L. dr. Viljem Krejči, Ljubljana. Zelo visok pes, neplemenite glave, pleča niso brezhibna, širokoprsten, zadnji del je vsled nepravilnega položja kosti neprimeren. Zadostno.

Štev. kat. 7. Harry Čemšeniški, JRP 45 A, * 11. maja 1927 od Vere Obersee, JEP 11 B, po Beyu Pullitz, JRP 24 A. Vz. Franc Urbanc, Ljubljana. L. Karol Polajnar, Ljubljana. Zelo dobro zgrajen, močan pes, z najboljšim splošnim vtisom, kazi ga nekoliko preširok gornji del glave, viher visok, hrbet čvrst, dober v zadnjem delu. Dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Štev. kat. 15. Pluto Prulski, JRP 44 A, * 18. junija 1926 od Flore Obersee, JRP 10 B, po Beyu Pullitz, JRP 24 A. Vz. Davorin Bizjak, Ljubljana. L. Franc Per, Ljubljana. Dozdevno bolan pes, ki se slabo pokaže. Glava dobra, slok v plečih, položje kosti v zadnjem delu nezadovoljivo. Povoljno.

Štev. kat. 16. Taps Norikum, JRP 50 A, * 16. junija 1927 od Doris Krške, JRP 26 B, po Geru Schöntal, JRP 15 A. Vz. Walter Scheibel, Breg pri Ptuju. L. Bogdan Žilič, Ljubljana. Zavaljen pes, zelo neplemenite glave, podbradek, v hrbtu dober, položje kosti v zadnjem delu slabo. Povoljno.

Štev. kat. 295. Azi Prulski, JRP 41 A, * 18. junija 1926 od Flore Obersee, JRP 10 B, po Beyu Pullitz, JRP 24 A. Vz. Davorin Bizjak, Ljubljana. L. Franc Tršar, Vrhnika. Močan pes, nelepe glave, viseče šobe s podbradkom, pleča niso brezhibna, položje kosti v zgornjem delu nepovoljno, stoji kravje. Zadostno.

Štev. kat. 17. Bessie Laa, avstr. rod. knjiga I. 1926. 423 DK, JRP 30 B, * 20. junija 1925 od Bane Kamerun, avstr. rod. knjiga 320 DK, po Artusu Sand, up. rod. knj. 1638; nem. rod. knj. kdl. 1830 V. Vz. Fr. Rapf, Laa. L. Anton Schuster, Ljubljana. Dobro zgrajena psica, z lepo glavo, temnih oči, dobrega zobovja, suhega vratu, čvrsta v plečih in v ospredju, visokega vihra. Hrbet bi mogel biti čvrstejši. Križec nekoliko strm. Prav dobro; srebrna plaketa in diploma JKS, srebrna kolajna JK Wien.

Štev. kat. 18. Rika Mitras, JRP 20 B, * 13. junija 1925 od Sente Hübitz, JRP 9 B, po Risu Obersee, JRP 9 A. Vz. Lise Behrbalk, Ptuj. L. ing. Friderik Weinberger, Ljubljana. Dobro zgrajena, zajetna psica, nekoliko širokega gornjega dela glave, čvrsta v plečih, v ospredju in hrbtu, dobra v zadnjem delu. Prav dobro; srebrna plaketa in diploma JKS, bronasta kolajna OeHZV.

Štev. kat. 19. Bora Prulska, JRP 37 B, * 18. junija 1926 od Flore Obersee, JRP 10 B, po Beyu Pullitz, JRP 24 A. Vz. Davorin Bizjak, Ljubljana. L. Valentin Lucin, Sp. Šiška. V obliki, barvi in gibanju zelo elegantna, prožna psica, brez posebnih napak. Prav dobro; srebrna plaketa in diploma JKS, bronasta kolajna OeHZV.

Štev. kat. 20. Riza Prulska, JRP 37 B, * 18. junija 1926 od Flore Obersee, JRP 10 B, po Beyu Pullitz, JRP 24 A. Vz. Davorin Bizjak, Ljubljana. L. Josip Kunc, Ljubljana. Simpatična psica z dobro glavo, nekoliko nagubančen podbradek, prsa globoka in široka, dobra v hrbtu, nekoliko strm križec, strma v zadnjem delu. Dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Štev. kat. 21. Frigga Čemšeniška, JRP 40 B, * 11. maja 1927 od Vere Obersee, JRP 11 B, po Beyu Pullitz, JRP 24 A. Vz. Psarna Čemšenik. L. Henrik baron Lazarini, Smlednik. Psica v plečih in v ospredju ne povsem brezhibna. Hrbet dober, križec strm. Dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Štev. kat. 23. Dijana II. Mitras z leglom, JRP 29 B, * 12. avgusta 1923 od Sente Hübitz, JRP 9 B, po Heku Grlovski, JRP 4 A. Vz. Lise Behrbalk, Ptuj. L. dr. Igo Janc, Kranj. Psica z mladiči, vendar čvrsta, z dobro glavo, dobrim vratom in hrbtom. Križec strm, kakor tudi zadnji del. Dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Nemški resavci — mladinski razred.

Štev. kat. 24. Mitas, JRP 13 E, * 24. aprila 1928 od Lole Mirske, JRP 8 F, po Pozoru Krimskem, JRP 7 E. Vz. Leo Matajc, Stražišče. L. Jožko Lauter,

Ljubljana. Mlad resavec, brez napak, v bedni kondiciji, pri dobri kondiciji in negi dlake bi zaslužil oceno prav dobro. Ocena: oblika dobro, dlaka prav dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Štev. kat. 25. Boj, JRP 14E, * 24. aprila 1928 od Lole Mirske, JRP 8F, po Pozoru Krimskem, JRP 7E. Vz. Leo Matajc, Stražišče. L. Adolf Grom, Novo mesto. V dlaki in obliki brezhiben mlad resavec, nega dlake pomanjkljiva. Oblika in dlaka prav dobro; srebrna plaketa in diploma JKS, bronasta kolajna RHV Wien.

Štev. kat. 30. Sora, JRP 15F, * 24. aprila 1928 od Lole Mirske, JRP 8F, po Pozoru Krimskem, JRP 7E. Vz. Leo Matajc, Stražišče. L. dr. Jože Rant, Škofja Loka. Nežna, dopadljiva, v obliki in dlaki zelo dobra psica. Oko bi moglo biti temnejše. Prav dobro; srebrna plaketa in diploma JKS, srebrna kolajna BHV Wien.

Štev. kat. 32. Živa, JRP 16F, * 24. aprila 1928 od Lole Mirske, JRP 8F, po Pozoru Krimskem, JRP 7E. Vz. in L. Leo Matajc, Stražišče. Šibka psica, v slabi kondiciji, pri slabi negi dlake, zelo dobra v ospredju, nekoliko strmega križca in strmega zadnjega dela. Oblika in dlaka dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Štev. kat. 294. Treff v. Bad Neuenahr, St DD 5, * 13. julija 1928 od Fraye v. Vettelhoven, St DD 4011, po Hasso v. Voltershof, St DD 3124, DGStB 1972. Vz. Rüttrer Susa. L. Praprotnik Avgust, Ljubljana. V zelo slabi kondiciji, napravlja vtis bolnega psa z oslabelo mehko dlako, posebno na glavi in na uhljih. Oblika: povoljno, dlaka: zadostno.

Nemški resavci — splošni razred.

Štev. kat. 26. Pozor Krimski, JRP 7E, * 9. julija 1922 od Žive Podjunske, JRP 1F, po Kuno Novoteišinskem, JRP 1E. Vz. dr. Franc Lokar, Ljubljana. L. Josip Malenšek, Ljubljana. Bolan, trd pes z nesklenjenimi očmi, dober v dlaki. Ocena: oblika povoljno, dlaka dobra.

Štev. kat. 29. Hoja Krimska, JRP 13čF, * 12. avgusta 1927 od Bistre Krimske, JRP 4F, po Risu, JRP 5E. Vz. dr. Franc Lokar, Ljubljana. L. Peter Dobrila, Ljubljana. Ne posebno plemenita, pač pa dobro zgrajena psica z nekoliko strmim zadnjim delom. Oblika in dlaka: dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Angleški ptičarji.

Pointerji — mladinski razred.

Štev. kat. 35. Fred Krajiški, JRP 13L, * 27. avgusta 1928 od Freie Irmenau, JRP 6K, po Ben-Keir, KCSB. Vz. in L. Miodrag Andjelković, Zagreb. Pes z nekoliko širokim gorenjim delom glave, izredno svetlih oči, zelo ohlapnih lakti, širokoprsten. Povoljno.

Štev. kat. 37. Creola Krajiška, JRP 7K, * 27. avgusta 1928 od Freie Irmenau, JRP 6K, po Ben-Keir, KCSB. Vz. in L. Miodrag Andjelković, Zagreb. Zelo elegantna črna psica, z istega legla kot gornji. Za svojo starost zelo dobro razvita, obeta postati prvovrstna. Zelo lepo temno oko. Prav dobro; diploma in srebrna plaketa JKS.

Pointerji — splošni razred.

Štev. kat. 33. Fels (Lord) Irmenau, JRP 5L, * 13. decembra 1924 od Aide Zite Tiefenbach, PSStB 2189, po Tesko Framhof, PSStB 2395. Vz. dr. Konrad Fingerlos, Linz. L. Potokar Adolf, Ljubljana. Zelo dobro rejen pes,

nekoliko robat, brez posebnih napak, le rep nekoliko vije. Prav dobro; diploma in srebrna plaketa JKS.

Štev. kat. 34. Fred Marktfeld, JRP 4 L, * 8. junija 1925 od Liddy Irmenau, OeHStB 5 P, po Tesko Framhof, PSStB 2395. Vz. Franz Schmirl, Lambach. L. Adolf Potokar, Ljubljana. Brat gornjega, nosi zelo lepo šibki rep, nekoliko strm v zadnjem delu. Prav dobro; diploma in srebrna plaketa JKS.

Štev. kat. 36. Freia Irmenau, JRP 6 K, * 13. decembra 1924 od Aide Zite Tiefenbach, PSStB 2189, po Tesko Framhof, PSStB 2395. Vz. dr. Konrad Fingerlos, Linz. L. Miodrag Andjelković, Zagreb. Zelo lepa, brezhibno zgrajena psica z zelo lepim, temnim očesom, zaželen temnejši nos, sličen kot ga imajo njeni mladiči na razstavi. Odlično; ovratnik in diploma JKS, zlata kolajna KLP.

Angleški seterji — mladinski razred.

Štev. kat. 40. Tell, JRP 10 M, * 18. junija 1928 od Kore Hohentann, JRP 1 N, po Kingu, JRP 4 M. Vz. Fran Sicherl, Trzin. L. Ivan Mrak, Vnanje Gorice. Za njegovo starost dobro razvit seter, vsled vnetja nosi uhlje slabo, prav dober v dlaki, lepega repa. Prav dobro; diploma in srebrna plaketa JKS.

Štev. kat. 41. Uf, JRP 11 M, * 18. junija 1928 od Kore Hohentann, JRP 1 N, po Kingu, JRP 4 M. Vz. Fran Sicherl, Trzin. L. Matko Jevak, Ljubljana. Nekoliko slabše razvit kot njegov gorniji brat. V slabi kondiciji in nekoliko ohlapnih laktov. Dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Štev. kat. 42. Jonny, JRP 9 M, * 18. junija 1928 od Kore Hohentann, JRP 1 N, po Kingu, JRP 4 M. Vz. Fran Sicherl, Trzin. L. dr. Fritz Luckmann, Ljubljana. Zelo eleganten pes, z dobro dlako, nekoliko svetlih oči, napravi dober vtis, v kondiciji bi mogel biti boljši. Dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Angleški seterji — splošni razred.

Štev. kat. 38. King, JRP 4 M, * 16. februarja 1924 od Rike, po Uf Hohentann, JRP 2 M. Vz. dr. Fritz Luckmann, Ljubljana. L. Ante Sugjić, Ljubljana. Petleten pes, ki je na svoji eleganci precej že izgubil. Na vzven zasukani lakti, ozkopeten. Dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Štev. kat. 39. Moj, JRP 5 M, * 25. aprila 1927 od Kore Hohentann, JRP 1 N, po Kingu, JRP 4 M. Vz. Fran Sicherl, Trzin. L. Stane Likar, Rakek. Vsled nervoznosti zelo plah pes, ki se ne pokaže v pravi obliki. Oko bi moglo biti bolj sklenjeno, istotako lakti. V zadnjem delu je položje kosti neugodno. Dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Štev. kat. 43. Kadmos Athenian, DHStB 876/28, * 24. decembra 1927 od Here Athenian, DHStB 2484/25, po Tommyu Athenian, DHStB 2288/27. Vz. dr. Milon Andreewić, Buenos Aires - Berlin. L. dr. Aleksander Gorup, Reka. Zelo eleganten, lep pes, pri brezhibni negi dlake, lepo sklenjenih oči (levo oko vneto), z zelo lepim, vendar nekoliko ozkim ospredjem, visokim vihrom, dobrim hrbtom. Dober v zadnjem delu, nosi rep lepo. Prav dobro; srebrna plaketa in diploma JKS, srebrna kolajna OeHZV.

Štev. kat. 44. Flora, JRP 5 N, * 25. aprila 1927 od Kore Hohentann, JRP 1 N, po Kingu, JRP 4 M. Vz. Fran Sicherl, Trzin. L. Franc Flis, Domžale. Mala, v rasti zaostala psica, z lepim ospredjem, dobrim zadnjim delom, dlaka v slabi kondiciji. Dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Štev. kat. 45. Rika, JRP 2 N, * 16. februarja 1925 od Rike, po Uf Hohentann, JRP 2 M. Vz. dr. Fritz Luckmann, Ljubljana. L. Maks Jelenc, Ljubljana. Nekoliko rahla psica, z levim nekoliko odprtim ribjim očesom, podbradkom, slabo sklenjenih laktov, strma v ozadju, ozkopetna. Dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Irski seterji.

Štev. kat. 46. Mabel Sahib Bahadur, DHStB 134/28, * 17. septembra 1927 od Meduse Sahib Bahadur, DHStB 3190/25, po Said Sahib Bahadur, DHStB 128/28. Vz. kapitan Bode, Spielberg. L. Rado Hribar, Ljubljana. Splošni razred. V barvi zelo lepa, temnordeča, šibka irska psica, s temnim, dobro sklenjenim očesom, zelo ozkih, plitvih prsi, stoji spredaj ozko, zadaj nekoliko strmo. Dobro: diploma in bronasta plaketa JKS.

Spanijeli.

(Sodnik: dr. Emil Hauck.)

1. Kokerji.

Psi.

Štev. kat. 47. Darij Mauer, JRP 5 U, * 7. julija 1926, last dr. Huberta Souvana, Ljubljana. Pes ima zelo temno oko, pravilno zobovje, lepo glavo in močan gobec, lepo zarezane šobe, brezhibno vrhnjo črto, izrazit viher. Trup je dobro razvit, posebno globoka so prsa z lepo obokanim sprednjim oprsjem. Radi preobile rejenosti mu je trebuh preveč visec. Noge so pravilno dolge, členki izvrstno razviti. Spredaj nekoliko široko stoji, šape ima dobro sklenjene. Je zelo bel. Lepo oblikovana glava. Hoja nekoliko ozkopetna. Ocena: prav dobro; diploma in srebrna plaketa JKS.

Štev. kat. 48. Barry Čemšeniški, JRP 3 U, * 26. aprila 1927, last Bogdana Sežuna, Ljubljana. Pes ima nekoliko težko glavo, srednji obroč šarenice svetel. Šobe lepo zarezane, zobovje dobro. Uhlja bi imela biti nekoliko daljša. Zelo močan pes, z zelo lepim vnanjim obrisom. Močno telo, stoja in kotje dobro. Dlaka gosta, zelo temna, simpatične barve. Dobra hoja. Dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Štev. kat. 50. Flush Mauer, SpZB 28 W, JRP 8 U, * 24. decembra 1927, last kneza Odescalchija, Ilok. Glava naj bi bila malo plemenitejša, uhlji so lepi, oko zelo temno, dobro zobovje, lepa vrhnja črta, lepo sorazmerje. Stoja in kotje dobro. Oplečje, križec brezhibna. Zelo stasovit, mišičast in močnih kosti. Dobro sklenjene šape, dober v dlaki in živahne hoje. Prav dobro; diploma in srebrna plaketa JKS.

Štev. kat. 51. Griff Mauer, SpZB 33 W, JRP 8 U, * 18. februarja 1928, last Julija Nimmrichterja, Ilok. Razen oči, čijih srednji krog šarenice je deloma neapolitansko rumen, kaže pes vseskozi čisto pasemske znake. Zobovje dobro, uhlji lepi, pravilno sorazmerje, posebno noge so izredno sorazmerne napram telesni dolžini. Stoja in kotje neoporečno, hoja dobra in živahna. Prav dobro; diploma in srebrna plaketa JKS.

Psice.

Štev. kat. 52. Christl Čemšeniška, JRP 4 V, * 25. januarja 1926, last Ene Kosler, Ortnek. Harmonična, močna, pri tem pa vseeno plemenita psica, lepa v dlaki in prekrasne barve. Šarenica se nagiblje v svetlorjavo barvo. Zobovje dobro zaprto, uhlji lepi, hoja dobra. Če se ne vzpenja, izgleda nekoliko prezidana. Telo je dobro razvito, šape so na sprednjih nogah malce obrnjene ven. Prav dobro; diploma in srebrna plaketa JKS.

Štev. kat. 53. Dolly Čemšeniška, JRP 6 V, * 1. aprila 1928, last Franca Urbanca, Ljubljana. Plemenita, nekoliko lahka psica, zelo živahna, zenačenih oblik. Šarenica je deloma rumena. Lepi uhlji, malce kratki. Zelo lepa je vrhnja črta, z dobro izraženim vihrom. Dobro razvito sprednje oprsje. Prsni

koš globok in zadosti širok. Križec se nalahko znižuje. Stoja in kolje dobra. Prav dobro; diploma in srebrna plaketa JKS.

Štev. kat. 54. Flirr Mauer, SpZB 31 W, JRP 7 V, * 24. decembra 1927, last vlastelinstva kneza Odescalchija, Ilok. Šarenica je zelo temna, veke so predolge, kar je še bolj opaziti na vnanjem očesnem kotu spodnjih vek. Gobec je preveč kockast, sicer pa prav harmoničen. Oprsje je lahko, toda lepo oblikovano; prav čedna je vrhnja črta. Hoja živahna in izdatna, spredaj ozka. Pohvaliti je uhlje in gobec. Dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

2. Springerji.

Psi.

Štev. kat. 56. Ali, JRP 15 Ž, * 18. junija 1926, last Oskarja Fritscha, Ljubljana. Nizek, stegnjen, težak pes, močnih kosti. Vnanja linija je lepa. Glava težka, toda tipična. Oko kostanjevorjavo, zobovje kleščasto. Radi košatih prsi so pleča včasi nekoliko ohlapna. Hoja dobra. Pes je preveč rejen. Prav dobro; diploma in srebrna plaketa JKS.

Štev. kat. 57. Šambor I. Pohorski, JRP 10 Ž, * 21. junija 1926, last Alojzija Kovača, Celje. Zelo stegnjen pes, kratkih nog, manj plemenit, slabo negovan, dasi kaže nekatere vrline, kot so: dobri uhlji, močne kosti, stoja dobra, kotje pravilno. Oko presvetlo; pes močno predsekava. Povoljno.

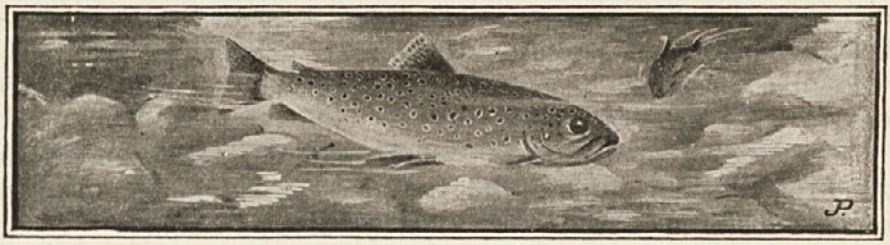
Štev. kat. 58. Bator Pohorski, JRP 18 Ž, * 23. januarja 1927, last dr. Vlad. Ravniharja, Ljubljana. Zelo močan, sorazmerno kratek pes, grobih kosti in mišičevja z močnim oprsjem. Ospredje je močno izbočeno, križec širok in mišičast, vrhnja linija prav dobra. Oko naj bi bilo temnejše, zobovje je dobro, pleča so strma. Podlaktje naj bi bilo bolj pokončno, je nekoliko ozkopetno. Dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Štev. kat. 59. Perus Korotanski, JRP 20 Ž, * 24. aprila 1926, last Karla Čamernika, Ljubljana. Dolg, močan pes z dobrim okostjem, pasmenim vnanjim obrisom in neokretnim trupom. Uhlji in zobovje dobri. Oko naj bi bilo še temnejše. Podlaktja so malce kriva. Hoja izdatna, živahna, spredaj stoja močno prinožna. Prav dobro; diploma in srebrna plaketa JKS.

Štev. kat. 61. Kazan Snežniški, JRP 17 Ž, * 27. aprila 1928, last Jože Zalarja, Metlika. Zelo velik, koščen pes, z lepo glavo, oko nekoliko svetlo, zobovje dobro; nalahko navzven obrnjene šape, sicer stoja dobra. V dlaki in barvi dober. Manj plemenit. Dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Psice.

Štev. kat. 62. Hera Rottenburg, JRP 2 Z, OeHStB SS 153, * 4. junija 1924, last Julija Kodra, Ljubljana. Ker je psica preveč rejena, trpi njena vnanjost, vendar pa je lepe oblike in dobro ustvarjena. Gobec in okostje odgovarjata spolu. Velika dolžina trupa leži na kratkih podlaktjih. Oprsje je dobro oblikovano, oko rjavo, zobovje dobro, hoja živahna. Dobro; diploma in bronasta plaketa JKS. (Nadaljevanje bo sledilo.)

Dr. August Munda:

Ribarski sosvet.

Važnejši stanovi se združujejo v vseh kulturnih državah ne le v zasebna društva, nego tudi v javnopravne organizacije z obveznim članstvom, da morejo tem uspešneje zastopati svoje interese. Take organizacije imajo po obstoječih predpisih tudi važen vpliv na državno upravo. Država jim odstopa del svojih poslov in si pridrži le odločevanje v važnejših stvareh ali pa zgolj nadzorstvo. Naloga teh naprav je zastopati in pospeševati splošne stanovske interese, dajati državni upravi strokovna mnenja in nasvete, sodelovati pri sestavi zakonskih osnutkov itd.

Ribarska zakonodaja je predpisala snovanje javnopravnih organizacij tudi za ribarstvo in to po vsej pravici; saj je ribarstvo važna panoga narodnega gospodarstva. Ribje vode, stoječe in tekoče, proizvajajo leto za letom določeno količino rib, ki predstavlja za ribarskega upravičenca stalno letno rento. Ribarstvo pa nudi koristi tudi širšim slojem. Sportniki plačujejo za ribje vode redno višje cene, ker ne presojajo vrednosti voda zgolj po gospodarskih vidikih, nego tudi po sportni vrednosti. Čim bolj se širi zanimanje za sport, tem bolj se dviga vrednost ribjih voda, tem več dohodkov dobi ribarska uprava, bodisi državna ali samoupravna. Če vrača ribarska uprava te dohodke zopet ribarstvu (n. pr. za vlaganje zaroda), se ohranijo ribje vode trajno v dobrem stanju. Dobre sportne vode pa privabijo v deželo tudi vnanje goste in pospešujejo s tem tujski promet. Iz tega razloga ima tudi javnost korist na tem, da ribarstvo uspeva; ni ji vseeno, ali gospodari ribarski upravičenec z ribjo vodo pravilno ali jo pa zanemarja. Država si torej upravičeno prisvaja nadzorstvo oskrbovanja ribjih voda. Pravilno oskrbovanje ribjih voda je torej norma. Sankcija prekršitve te norme pa je v tem, da sme država odvzeti upravo ribje vode onemu, ki je pravilno ne upravlja. To je znaten poseg v pravico razpolaganja z lastno stvarjo; to poseganje pa je upravičeno z ozirom na javni interes. Nadzorstvena pravica

države obremenjuje njen upravni aparat, zahteva pa tudi strokovno znanje. Da si zmanjša stroške za to nadzorstvo, predvidevajo ribarske zakonodaje snovanje organizacij, ki naj podpirajo državo v tem pogledu.

Vsi deželni ribarski zakoni bivše Avstrije, ki niso urejevali zgolj ribarsko-policijskih predpisov, so vsebovali določila o takih organizacijah; imenovali so jih ribarske okrajne odbore.

V Sloveniji je imela le bivša Kranjska popoln ribarski zakon.[1] Ta zakon je veljal do 31. decembra 1928; dne 1. januarja 1929 je dobila veljavo uredba o ribarstvu, ki jo je sprejela oblastna skupščina za ljubljansko oblast v svojem zadnjem zasedanju. Ta uredba je ukinila institucijo ribarskega okrajnega odbora in jo zamenjala z institucijo ribarskega sosveta.

Ker je že dolgo, odkar so se vršile zadnje volitve za ribarski okrajni odbor, ne bo odveč, ako si na kratko pokličemo v spomin, kako so se vršile volitve in kaj je bila naloga ribarskega odbora. Odbornike in namestnike ribarskega okrajnega odbora so volile osebe, ki so bile dolžne plačevati ribarsko takso, t. j. lastniki in zakupniki revirjev. Pasivno volilno pravico je imel vsakdo. Volitev je bila pismena, za izvolitev je zadostovala relativna večina glasov. Politično deželno oblastvo je smelo izročiti posle ribarskega okrajnega odbora tudi kakemu društvu za pospeševanje ribarstva ali pa Kranjski kmetijski družbi, če so se zakupniki in lastniki revirjev izrekli za to z nadpolovično večino glasov.[2] Poslovna doba odbornikov je trajala 10 let. Ako so se odborniška mesta izpraznila, je poklicalo deželno politično oblastvo v odbor namestnike. Za svoje poslovanje odborniki niso imeli pravice do nagrade, smeli so pa zahtevati, da se jim povrnejo dejanski stroški, združeni z njihovimi opravili. Politično deželno oblastvo je odredilo območje in sedež odbora kakor tudi število njegovih članov in namestnikov.[3] Ribarski odbor se je lahko postavil za vsako porečje posebej ali pa skupno za več porečij.

[1] »Popoln« ribarski zakon, ki urejuje ribarstvo glede obstoja in izvrševanja ribarske pravice, glede odnošaja ribarske pravice do drugih pravic in glede ribarsko-policijskih predpisov. Tak popoln ribarski zakon so imele v bivši Avstriji: Galicija, Goriška, Kranjska, Moravska, Zgornja in Spodnja Avstrija, Solnograška in Predarlska. Provizorični ribarski zakon z zgolj ribarsko-policijskimi predpisi pa so imele: Češka, Bukovina, Dalmacija, Koroška, Slezka, Štajerska in Tirolska. Tirolska je dobila popoln ribarski zakon šele l. 1925. Trst in Istra pa sploh nista imela ribarskega zakona.

[2] Od leta 1921. naprej je opravljalo posle ribarskega okrajnega odbora za Kranjsko, Slovensko ribarsko društvo v Ljubljani. (Razglas dež. vlade za Slovenijo, poverjeništva za kmetijstvo, z dne 10. junija 1921, št. 3602, Ur. l. 66 z dne 18 junija 1921.)

[3] Kranjski ribarski odbor je štel 10 članov in 10 namestnikov.

Naloga ribarskih odborov je bila v splošnem opravljati vse posle, ki so ribarskim okrajem skupni. Zakonodaja teh poslov ne našteva taksativno. Glavni posli ribarskih odborov so bili sledeči: 1. voditi ribarski kataster, imeti v razpregledu posestnike in zakupnike ribarskih okrajev ter zakupnine; 2. prejemati in izterjati ribarske takse, izdajati ribarske knjižice ter upravljati vse dohodke odbora; 3. pokončevati ribarstvu škodljive živali skladno z obstoječimi predpisi, zahtevati pomoč pristojnih oblastev zoper nedopustno onečiščanje ribjih voda ali zoper drugačno nedopustno in ribarstvu škodljivo uporabo ribje vode, zaplojevati ribji zarod, napravljati ribja zavarovališča in ribje steze; 4. ogledovati ribje vode, da se ustanovi vsakokratno stanje ribarstva.

Upravne stroške je izplačeval ribarski odbor iz lastnih dohodkov.[4] Posojil ribarski odbor ni smel jemati. Nadzorstvo nad ribarskim odborom je vodilo deželno politično oblastvo; temu oblastvu je moral odbor predlagati letne sklepne račune radi odobritve. Natančnejša določila o ureditvi in poslovanju ribarskega odbora so si določili odborniki v poslovniku, ki so ga morali predložiti deželnemu političnemu oblastvu radi potrditve.[5]

Najbolje je izvedena organizacija ribarskih odborov v Gornji Avstriji; tam so združeni vsi ribarski odbori v tako zvani ribarski svet.[6] Ribarski svet je vrhovna ribarska organizacija javnopravnega značaja v Gornji Avstriji; zboruje vsaj dvakrat na leto, enkrat na leto pa skliče obči zbor zastopnikov vseh ribarskih odborov dežele. Ribarski svet sme povabiti na svoje seje tudi ribarske zvedence s posvetovalnim glasom; za posebne namene pa sme postaviti odseke izmed svojih članov in izmed strokovnjakov. Naloga ribarskega sveta je: 1. podpirati ribarske odbore v izvrševanju njihovih dolžnosti; 2. dajati državnim in samoupray-

[4] Ti dohodki so bili: takse za ribarske knjižice, revirne takse, ki so znašale 15% dejanske ali verjetne zakupnine, in denarne kazni, ki so jih izrekla politična oblastva radi ribarskih prestopkov.

[5] Bivši kranjski ribarski odbor je izglasoval svoj poslovnik v seji z dne 14. januarja 1897. Ta poslovnik je odobrila deželna vlada z odlokom z dne 30. januarja 1897, št. 1069. Poslovnik ima določila o volitvi načelnika in drugih odbornikov, o veljavnosti sklepov, o hranitvi denarja, o nakazilih, o pravicah načelnikovih itd.

[6] Ta institucija je bila ustanovljena z gornjeavstrijskim deželnim zakonom z dne 14. marca 1908, dež. zak. št. 18. Ribarski svet šteje 12 članov in 9 namestnikov; 9 članov in 9 namestnikov volijo predsedniki ribarskih odborov iz svoje srede za dobo 3 let, po enega člana imenuje namestništvo v Lincu, deželni odbor in deželno ribarsko društvo Gornje Avstrije. Poslovnik si določi ribarski svet sam, odobri ga pa dež. politično oblastvo sporazumno z deželnim odborom. Stroške ribarskega sveta krijejo ribarski odbori sorazmerno po višini čistih donosov voda.

nim oblastvom strokovna mnenja v vseh stvareh, tičočih se ribarstva, osobito glede dajanja olajšav, ki jih dopušča ribarski zakon; 3. nadzirati ribjo lov, dovoljeno za čas drsti, kakor tudi dobavo iker ter odgajanje in vlaganje zaroda; 4. predlagati pravilno in smotreno razdelitev zneskov, ki so se naklonili ribarstvu iz javnih sredstev; 5. voditi ribarsko statistiko dežele.

*

Kakor že gori omenjeno, je oblastna uredba o ribarstvu ukinila v ljubljanski oblasti institucijo ribarskega okrajnega odbora in izročila njegove posle oblastnemu odboru. Ustanovila pa je namesto ribarskega okrajnega odbora ribarski sosvet, kot posvetovalni organ oblastnega odbora in občeupravnih oblastev (čl. 24. uredbe o ribarstvu).

Področje ribarskega sosveta[7] je znatno manjše od onega, ki ga je imel ribarski odbor. Ribarski odbor je zbiral dohodke, jih upravljal in ž njimi razpolagal; bil je avtonomna korporacija z znatno samoupravo, ribarski sosvet pa je zgolj posvetovalni organ. Sosvetu so odvzeti predvsem manipulativni posli, kakor izdajanje ribarskih knjižic, izterjevanje revirnih taks, sprejemanje glob, ki so jih odboru poslala sreska poglavarstva, itd. Ti posli, osobito pa evidenca ribarskega katastra, so znatno obremenjevali odbor. Sosvet bo teh poslov rešen, ker bo prejel od oblastnega odbora zgolj letno dotacijo, ki jo bo uporabljal zlasti za nabavo in izpopolnitev svoje knjižnice.

[7] Pravilnik o ureditvi rib. sosveta je natisnjen v »Samoupravi« pod štev. 25 iz l. 1929. in v Lovcu l. 1929., na strani 289.

IZ LOVSKEGA NAHRBTNIKA

Vse lovce, ki lovijo v ljubljanski oblasti, opozarjamo na nove predpise o lovnih časih, ki veljajo po uredbi, objavljeni v julijevi številki »Lovca«.

Lovni časi, natisnjeni na letošnjih lovskih kartah, v ljubljanski oblasti ne veljajo več.

Da bodo imeli lovci na lovu poleg lovske karte tudi nove predpise pri sebi, so se isti natisnili na posebnem lističu, ki ga je dobiti pri vsakem sreskem poglavarju in pri Slovenskem lovskem društvu v Ljubljani proti odškodnini 1 Din.

Posledice hude zime 1928/1929. Splošno znano je, da je izredno huda zima uničila veliko divjačine. Gozdarsko osebje ljubljanske in mariborske oblasti in državne gozdne uprave je spomladi poizvedovalo in zbiralo podatke o škodi, ki so jo utrpele posamezne vrste divjačine. Naj v naslednjem podam nekaj odlomkov, vzetih iz poročil gozdarskih referentov in gozdarjev obče in zasebnih uprav.

Gozdarski referent za sreza Kranj in Radovljico je poročal, da je poginilo v teh dveh srezih preko 40 komadov jelenjadi, okrog 400 komadov srnjadi, kakih 50 gamsov, nebroj zajcev, jerebic in večina fazanov. Največ divjačine je poginilo vsled mraza. Pomanjkanje hrane menda ni igralo tolikšne vloge; v mnogo primerih so namreč našli veliko mrtve divjačine baš v bližini krmišč. Tako so v vzorno oskrbovanem, ograjenem, velikem lovišču barona dr. Karla Borna, koder divjačino leto za letom stalno krmijo na številnih krmiščih, našli do 20. marca t. l. 26 komadov poginule jelenjadi, 24 srn in 6 gamsov. Tod divjačini gotovo ni primanjkovalo hrane in je bila že vajena krmišč. Nedvomno pa bi bile izgube še večje, če bi se ne bilo krmilo. Isto velja za druga, dobro negovana lovišča. Divjačina se je pač pomaknila h krmiščem in prezimovališčem v doline, koder je upala najti vsaj nekaj hrane. Pogostokrat pa je v dolinah, v bližini cest in selišč postala plen klatečih se psov, zankarjev itd. Ugotovljeno je, da so v občinskem lovišču kranjskogorskem taki psi raztrgali preko dvajset srn. Tudi v sosednem lovišču rateškem so psi pokončali izredno veliko srnjadi.

Veliko divjačine je poginilo po globokih, dostikrat močno poledenelih jarkih, iz katerih se opešane živali niso mogle izkopati. Utrujene so zmrznile v visokem snegu. Poročila navajajo primere, ko je divjačina zmrznila stoje, tako n. pr. pod Peričnikom menda cela tropa srn. Poginili so večinoma mladiči in od raznih bolezni oslabeli in zastreljeni komadi. V tem oziru je imela ostra zima tudi svojo dobro plat, ker je iztrebila iz lovišč skoro vse, kar je bilo slabotnega. Propadlo pa je tudi dosti krepke srnjadi, posebno tam, koder so gospodarili psi.

Iz škofjeloškega okoliša so poročila razmerno ugodnejša, bržkone le radi tega, ker je tam divjačina redkejša, zanimanje za negovanje divjačine pa manjše. Res je sicer, da nudijo v teh krajih številni, z grmovjem zarastli pašniki obilo hrane, vendar je bil tudi tod mraz silno hud. V nekaterih nižinskih loviščih je začela srnjad propadati šele meseca marca, ko je prišla na prisojnih pobočjih do prve zelene hrane. Prihajajo pa tudi poročila, da so našli med srnjadjo bolne komade.

Glede gamsov poroča imenovani referent, da so nepričakovano dobro prezimili. Visoko v planinah je na golovih krajih obležalo razmeroma le malo snega, ker ga je veter sproti odnašal v kotline in jarke. Gamsi so zato lažje mogli priti do hrane in so sicer proti mrazu neprimerno bolje zavarovani, nego srnjad. Plazovi, njihov glavni sovražnik, so bili v minuli zimi redki in radi tega večina lokalnih poročevalcev zatrjuje, da so izgube na gamsih le normalne

Le posamezni primeri so znani, da so gamsi zmrznili.

Pri velikih divjih petelinih in ruševcih ni bilo opažati škode. Petelini so se pojavili na običajnih rastiščih v normalnem, ponekod celo v naraslem številu.

Poljske jerebice in fazani pa so v nekaterih loviščih popolnoma izginili. Marsikateri zakupnik je pokazal dobro voljo s tem, da je trosil žito, toda večinoma le na odprtih prostorih pri kozolcih ali kar po snegu. Mnogo natrošenega žita so pobrali vrabci, vrane itd. Jerebice pa so na takih odprtih, nezavarovanih krmiščih postale plen ujed. Tudi ljudje so polovili pri hišah in skednjih mnogo sestradane divje perutnine. Saj se je sestradana mešala med domačo kuretino, da bi se prehranila. Brezvestneži so imeli prilike dovolj, da so se okoristili. Najbolje so uspeli oni zakupniki, ki so vsaj del jerebic jeseni živih polovili — za kar izdajajo pristojna oblastva dovoljenja — ter jih spomladi zopet izpustili.

Nižinska lovišča na Kranjskem in Sorškem polju so precej trpela, ker je poginilo tudi mnogo zajcev.

Posamezni lovski zakupniki so v obeh imenovanih srezih skušali ublažiti trpljenje divjačine s tem, da so polagali krmo. Kakor uvodoma povedano, so bile izgube tudi tam, koder so krmili, velike. Največ uspeha je imelo krmljenje tam, koder so krmišča stalna in je divjačina nanje že privajena. Novo postavljenih krmišč pa se je ponekod divjačina celo izogibala.

Krmilci so pokladali poleg sena tudi posušeno malinovje, robidovje, divji kostanj in oves. Dali so posekati brstna drevesa, ki jih je divjad obirala. Pomagala pa si je tudi sama in se lotila sena, koder je bilo spravljeno v kôpah in kozolcih; lotila se je repnjeka, korenjevca itd. Veliko lovskih gospodarjev pa imamo, ki niso ukrenili ničesar in niti solnikov ne poznajo.

V loviščih državne gozdne uprave so našli poginulih 50 komadov srnjadi, 11 gamsov, 12 zajcev; med naštetimi je bilo 5 srn raztrganih od psov. Večina poginule srnjadi odpada na kozliče in bolehne komade.

V območju gozdne uprave kostanjeviške niso našli nobene mrtve srne. Tu se je srnjad z Gorjancev pomaknila v nižino — v gozd »Krakovo«, koder je imela v izobilju brstečih hrastovih in jesenovih vej.

V splošnem divjačina v državnih loviščih — koder so jo tudi krmili s senom — ni prekomerno trpela. Velik del divjačine pač ne prezimuje v teh, večinoma visoko ležečih loviščih, temveč v nižjih legah v občinskih lovih. Ti pa niso povsod tako negovani kakor državni, temveč jih precej izrabljajo. Zato stanje divjačine tudi v državnih loviščih ni veliko.

V kamniškem srezu je poginilo kakih 20% srnjadi. V lovišču Kamniške meščanske korporacije so našli 36 komadov mrtvih.

Gamsi so dokaj dobro prezimili.

Ruševci so na spomlad prav pridno peli; na Mali in Veliki planini, na Kisovcu in Gojzški planini se jih je oglašalo 14. Živahni so bili tudi pod Krvavcem in na Dolgih njivah; bilo jih je več kakor druga leta. Tudi veliki petelin je bil po vseh znanih rastiščih povsem dobro zastopan. Zima torej petelinom ni škodovala.

Močno prizadeta so bila poljska lovišča vsled zime in po raznih živalih roparicah, posebno tam, koder so jerebicam krmo potresali prosto pod kozolci.

Nekateri lovci so močno izkoristili številne pojave divjih gosi, ki so onemogle, lačne in izčrpane begale okrog. Gosi je bilo v tej zimi postreljenih nenavadno veliko.

V logaškem srezu je bila po hudi zimi najbolj vidno prizadeta srnjad, posebno v nekaterih loviščih. Pravi obseg škode se bo pokazal šele v prihodnjih letih, ker so lisice in volkovi sproti pospravili žrtve. Splošno je divjačina bolj podlegala mrazu kakor lakoti. Največ je padlo mladičev in slabotnih starejših komadov,

ki so jih našli nekatere stoje v snegu zmrznjene, dočim so krepkejši komadi s stalnim pregibanjem in iskanjem hrane premagali najhujše čase, ko je v nekaterih jasnih nočeh kazal toplomer do 36 stopinj Celzija pod ničlo. Srnjad si je znala poskrbeti hrane na leskovini, z izkopavanjem robide in bršljana, posebno na južnih pobočjih.

Kakor domnevajo, je največ škode v loviščih starotrške občine in v soseščini, koder je zima vzela do 50% srnjadi. To je razlagati z dejstvom, da ob hudem zimskem času prihaja srnjad s severnega pobočja Javornika v imenovana lovišča in je je tod veliko zbrane čez zimo. Precejšnje izgube so zabeležili tudi po obsežnih, položno ležečih gozdovih, ki segajo od begunjskih in rakovskih pašnikov do Dolnjega Logatca. V tem predelu je bil posebno strupen mraz in je zimo preživelo le malo srn mladic. — V revirju Grčarevcu, ki je onstran državne meje ter meji ob lovišče naših občin Planina in Gorenji Logatec, je gozdarsko osebje našlo preko 100 mrtvih srn.

Sistematično so krmili divjačino le v loviščih Snežniške graščine. Nekateri lovski gospodarji so začeli krmiti meseca januarja iz lastnega nagiba, drugi pa šele, ko so bili uradoma pozvani. Zanimivo je, da se srne tam, koder niso bile privajene krmljenju, večjidel niso dotaknile položenega jim sena. Najbolj je zalegla pomoč, ki so jo nekateri nudili s tem, da so posekali z bršljanom ovita, ali z omeljem porastla drevesa.

Opažali so izreden pojav, da je mnogo srnjadi izpremenilo barvo že začetkom aprila, kljub temu, da je vegetacija zaostajala za dobrih 14 dni napram drugim letom. Rogovje imajo v logaškem srezu srnjaki letos dobro razvito, v životu pa so bili še sredi junija slabotni.

Od pravkar znova vpeljanih poljskih jerebic, ki so bile med vojno v tem srezu skoro iztrebljene, jih je zima pobrala zelo veliko. V nekaterih loviščih so jih pridno krmili in jih je ostalo vsaj nekaj ohranjenih.

Druga divjačina ni hudo prizadela.

V ljubljanskem srezu je zima vzela kakih 25% srnjadi. Največ je poginilo mladih komadov, ki so jim bile jesen poprej na brakadah postreljene matere-vodnice. Iskajoč hrane in zavetišča so srne zašle v doline in zamete, iz katerih se niso mogle rešiti.

Zajci so zimo razmeroma dobro prestali in jih ni vidno manj nego druga leta.

Divji petelini niso bili prizadeti in tudi glede gozdnih jerebov ni bojazni.

Najobčutneje so bile prizadete poljske jerebice. Koder so jih krmili, jih je ostalo morda 50%, drugod pa so kar izginile.

Slično, vendar nekoliko bolje je s fazani, ker so se bili lovski gospodarji zanje močno zavzeli.

V kočevskem srezu cenijo izpadek srnjadi vsled snega in mraza, deloma vsled gladu, na 20%. V loviščih, ki jih ima Ortneška graščina, so jih našli mrtvih 32, v Auerspergovih loviščih pa preko 50, v občini Kočevska reka 36, Koče 16 komadov itd. Mnogo poginulih niso našli, ker so jih pospravili lisice, volkovi in divji prašiči. Veliko srn so raztrgali domači psi, ker so vozniki in delavci jemali pse seboj v gozd.

V črnomeljskem srezu so lovske prilike v splošnem slabe. Srnjadi je malo; nahaja se le na obronkih Roga v občinah: Planina, Čeplje, Dolenja Podgora. Glavna divjad v tem srezu sta zajec in lisica. Zajec pa je tod prezimil dobro.

V litijskem srezu stanje divjačine ni bilo povoljno. Nekaj pa je je vzela tudi lanska zima. Škoda zaradi nepovoljnega prejšnjega stanja ni tako občutna. Poginulih srn so našli zelo malo.

Zajcev je nekaj poginilo, pa tudi poprej niso bili zelo številni.

Gozdnih jerebov so našli več komadov mrtvih.

Poljske jerebice so hudo trpele in so jih našli veliko mrtvih. Dosti so jih pokončale ptice roparice. Vendar jih opazujejo zopet v posameznih loviščih, koder so vsaj deloma vzdržale zimo.

Na zimo se je pojavilo veliko divjih rac in gosi, ki so jih lovci — hudo sestradane — dosti postrelili.

V novomeškem srezu je precej trpela srnjad, ki oživlja večinoma samosvoja lovišča graščinske uprave v Soteski, dalje H. E. B. v Radohi in nekaterih manjših gozdnih veleposestev. Tod so našli nekaj poginulih komadov. V Gorjancih, koder je malo srnjadi, niso našli ničesar, vendar ni dvoma, da je trpela divjačina tudi tu vsled mraza, preganjanja po roparicah in po nepoklicanih zasledovalcih. Po drugih loviščih je srnjad zelo iztrebljena vsled neprestanega prekomernega odstreljevanja.

Graščine in nekateri dovzetni lovski zakupniki so divjad krmili in ji pomagali doseči bršljan in brsteče vejevje.

Poljskih jerebic je po domnevah poginilo do 90%. Krmljenje ni dosti zaleglo.

V laškem, brežiškem in krškem srezu so našli kakih 50 poginulih srn; poginilo jih je najbrž več, kot so jih našli.

Po sporazumnih zatrdilih so največ trpele poljske jerebice in jih pogrešajo 60—80%. Tudi število fazanov se je v Posavju zelo zmanjšalo.

Srnjad je bila poleg usodepolne zime hudo zasledovana po klateči se pseh in po divjih lovcih. Mnogo jerebic je podleglo ujedam.

Zajec se je dobro ohranil.

*

Da se škoda, ki jo je prizadela zima v ljubljanski oblasti, popravi, so soglašali predlogi v tem, da naj se ustanovi nov, strožji lovopustni čas in da naj se zabrani odstrel srn-samic za kaki dve leti.

Vse to se je — glasom uredb, objavljenih v julijevi številki »Lovca« — že ukrenilo v dosti izdatni meri. Lovski koledar, ki je bil objavljen na strani 269. kaže sedaj veliko črnih (lovopust) in malo belih (prost lov) mesecev pri posameznih vrstah divjačine. Upati je, da se bo vsled skrčenja časa, prostega za odstrel, dvignilo število divjačine na normalno ali prejšnje stanje.

Prikrajšane so nadalje brakade, kar bo tudi nekaj izdalo. Ker je za dobe brakad srnjak že v lovopustu, srna pa za dve leti sploh zaščitena, se brakade na srnjad dve leti ne bodo mogle izvrševati.

Prenehala naj bi razvada, streljati vsakršno žival s šibrami. Pravi lovec strelja na divjačino, ki hodi po parkljih (jelenjad, kozorog, gams, srnjad) sploh le s kroglo. Nesmiselno bi bilo tudi streljati na divjega prašiča in medveda s šibrami, ker ne bo zlepa ostal na mestu.

Pozimi naj lovski gospodarji skrbijo, da pride srnjad do robide, bršljana, brstečih vej in naj v to svrho podero med zimo nekaj prikladnih dreves (topole, z omeljem porastle jelke itd.). Postavijo naj primerna in pokrita krmišča za poljske jerebice, fazane itd. Napravijo naj na primernih mestih solnike za srnjad in gamse ter jih posebno na zimo in zgodaj spomladi zalagajo s soljo. Sol ima stalno v zalogi »Lovska zadruga«. Turisti in smučarji naj ne vznemirjajo po nepotrebnem divjačine.

Nadaljnje primerne zboljšave lovstva naj zasigura obetani nov državni lovski zakon.

Poleg tega bi bili potrebni ukrepi, da se ne ponovijo ogromne škode po klateči se pseh. Ob tako hudih zimah, ko je divjačina prisiljena priti do dolinskih cesta in selišč, bi bil pasji kontumac (nagobčniki) učinkujoče sredstvo. Nadaljnje sredstvo bi bilo privezanje lesenega količka visokonogim psom tako, da jim visi do kolen in jim ne dopušča zasledovati divjačino; dalje prepoved, jemati pse v gozd, najsi bo pozimi ali poleti, posebno za dobe, ko ima divjad nežne mladiče. Pse bi bilo voditi le na vrvi ali verigi v lovišča. Česar ne more urediti zakonodaja, naj se skuša doseči zlepa, z nasveti, prigovarjanjem, vplivanjem na sočutje s stvarstvi.

Ing. A. Š.

*

Pričakujemo poročil o prezimljenju divjačine v loviščih mariborske oblasti. (Op. ur.)

V snežniških gozdih uplenjen volk. Dne 14. junija je ob izvrševanju službe naletel gozdni in lovski čuvaj Martinčič Ivan v tako zvani »Stiski« na volka, ko je grizel srnje pleče. V naglici je ustrelil nanj s šibrami štev. 4, na 35 korakov. Volk je odskočil. Na sledi je Martinčič opazil, da volk krvavi.

Martinčič se je podal na Grajševko h gozdnemu čuvaju Razdrihu, ki je o dogodku telefonično obvestil nadgozdarja Kibica. Slednji je naročil čuvajema, naj volka pustita in naj zvečer poslušata, če bi se morda kje oglašali mladiči, ako je bil ranjeni komad volkulja. Čuvaja pa nista slišala mladičev.

Drugi dan je nadgozdar Kibic peljal vrvi z navezanimi krpicami na Grajševko; odtod so jih spravili do krvave sledi, ki je kazala na »Volčji hrib«. Na sledi se je ugotovilo, da je bil volk zadet v mehko. Nato so obdali volčji hrib z vrvjo in navezanimi krpicami, lovci pa so se nastavili proti Skalnici. Po kratkem pogonu sta počila dva strela in volk-samec, težak 34 kg — je obležal. Ustrelil ga je gozdni čuvaj Razdrih Franc.

Veliki župan je priznal za tega volka nagrado 400 Din, in sicer vsakemu imenovanih dveh čuvajev na polovico.

Nagrada za ubito volkuljo. Veliki župan je priznal najemniku lovišča občine Koče, g. Edgarju Poglajenu, za ubito volkuljo nagrado v znesku 500 Din. Na željo imenovanega se je izplačal znesek občini Koče.

G. Poglajen je šel dne 7. junija 1929 ob treh zjutraj iz vasi Koče proti pogorju Friedrichsteinu, da pregleda lovišče in morebiti kakega dobrega srnjaka upleni. Okoli šeste ure se je vračal po stezi, ki tvori najbližjo zvezo iz Kočevja preko Friedrichsteina na Gotenico, proti Kočam, in nekako tri četrti ure hoda do vasi pride do mladega smrekovega nasada. Ker je zalezoval divjačino v čevljih z gumijastimi podplati, je hodil tiho. Začul je slab šum in se na licu mesta takoj ustavil in pripravil za strel. V prihodnjem trenutku je zagledal nekaj sivorjavkastega med smrekcami in takoj nato je izstopila iz goščave visoka žival, ki je nekaj nesla v gobcu. Najprvo je mislil, da lisica nese zajca. Pridvigne puško, kar je žival opazila, izpustila plen in skočila v velikem skoku preko steze, kjer je bilo bolj redko zarastlo. Tedaj je spoznal, da je volk, in ustrelil nanj s šibrami štev. 4 na razdaljo kakih 25 korakov, nakar je volk takoj obležal.

Bila je volkulja, 36 kg težka, 1·55 m dolga, visoka 75 cm. Njen plen je bil mlad srnjaček, težek le 2·35 kg.

Po zunanjosti se ni poznalo, da bi bila imela volkulja mladiče, tudi mleka ni več imela, vendar sodim, da ima mladiče v pobočju Friedrichsteina proti Novim lazom, ker sicer ne bi bila nesla srnjačka dalje, ampak bi ga bila na mestu požrla.

Sedaj se vršijo v tem pogledu v vseh okoliških revirjih poizvedovanja po mladih volkovih. Ing. Fr. J.

O medvedih v Temeniški dolini. Že kake tri tedne se govori v Št. Lovrencu veliko o medvedih, ki vznemirjajo našo okolico in proti Primskovemu. Eni trdijo, da so se v resnici pojavili pri nas, drugi pa mislijo, da so si izmislili zgodbo o medvedih le gobarji, ki dobivajo letos veliko za suhe gobe, da bi odvrnili druge od nabiranja gob in bi tako sami več zaslužili. In vendar je le res, da so medvedje pri nas, in sicer dva, stara in mladič. Odkar je podpisani slišal prvi glas o medvedih, se je začel zajemati zanje in povpraševati in poizvedovati o njih. Do 19. junija je slišal in poizvedel o njih tole:

Prvi je videl medveda Frančišek Grm, posestnik na Hribu, 1. junija, ko je šel mimo njegove hiše. 2. junija pa sta videla medveda Jože Vrhovšek, posestnik iz Marčjega dola, in njegov sin Janez, ko sta v hosti nad Marčjim dolom brala gobe. Jože Vrhovšek je mislil na prvi pogled, da je divji prasec. Ko ga je medved zagledal, je zbežal pred njim v hrib in se je ozrl nazaj. 6. junija pa je

videl šolar Ludovik Praznik iz Marčjega dola, ko je šel iz Žubne, v hosti pod Hribom dva medveda, enega večjega, drugega manjšega. Mislil je, da sta psa in bežal pred njima. 9. junija je videl šolar Jože Gorišek iz Marčjega dola z doma, in sicer s hodnika, na katerem je stal, kako je šel medved po njivi pod Hribom. Isti dan sta ga videli tudi dve hčeri Al. Zajca, posestnika s Potoka, kako je hodil po njihovih njivah pod Hribom, kjer je pohodil in pogazil pšenico in krompir. Tudi Hribarjeva Reza je videla, ko je nesla v mlin k Vovku, na Loparjih ali v Preserju dva medveda, ki sta ležala. Tudi šolar Anton Grmovšek je videl, kakor trdi, ko je šel s svojo materjo na božjo pot na Zaplaz, dva medveda, staro in mladiča. Toliko prič sem zapisal do zdaj, ki so vse same videle medvede. Pripovedujejo pa tudi, da je na več njivah opaziti gaz medvedov, po kateri sta hodila, prav tako pa tudi po blatnih potih, kjer se opazuje njih sled. Medveda sta se priklatila k nam najbrž iz Kočevskih hribov, ker se pozna njuna prva sled na pšeničnih njivah nad Dolnjimi Praprečami, od tu pa sta šla po hosti dalje proti Potoku in Hribu in v hosto nad Marčjim dolom.

I. Šašelj.

KINOLOŠKE VESTI

Klub ljubiteljev ptičarjev v Ljubljani opozarja svoje člane, da bo priredil letošnjo jesen več tekem psov ptičarjev in tudi tekmo španijelov. Tekme se bodo vršile na Štajerskem, na Hrvatskem (v bližini Zagreba) in v Ljubljani.

MALI OGLASI

F. K. Kaiser, puškar, Ljubljana, prevzema v komisijsko prodajo rabljeno orožje in posreduje najboljšo prodajo. Priporoča tudi svojo zalogo novega orožja, municije, lovskih priprav, pasti za divjačino ter vse potrebščine za ribji lov. Izvršuje vsa popravila orožja. Priznano najboljše montiranje daljnogledov na puške ter popravlja ribarsko orodje po najnižjih cenah. Zastopa eno najboljših tvornic: Gebrüder Merkel Suhl. Ceniki te firme so pri njem na razpolago.

Preparator Fr. Skrem ml. se je preselil v lastno hišo, Ljubljana, Vožarski pot štev. 4, petnajst korakov od postaje električne železnice pod Samassovo vilo na Karlovški cesti.

Pristen tirolski loden za lovske in sportne obleke priporoča tvrdka Anton Schuster v Ljubljani, Mestni trg 25. Istotam je tudi vedno v zalogi raznovrstno sukno in drugo manufakturno blago po nizkih cenah.

Lekarnar Mr. Stanko Hočevar na Vrhniki ima za Jugoslavijo zalogo Vitakalk-a, ki je za vzrejo psov neobhodno potreben dodatek k hrani. Pospešuje rast kosti in mišic, zabrani rahitis, ker vsebuje za življenje potrebne vitamine. Sineps: uniči na mestu vse bolhe in uši ter je za žival samo neškodljiv. Valutin kapsule: idealno sredstvo zoper gliste in druge črevesne parasite. Pri naročilu je navesti pasmo in starost psa! V zalogi tudi vsa druga zdravila za pse! Na vsa vprašanja odgovarjam brezplačno!

Gozdni in lovski čuvaj, naš državljan, vojaščine prost, samski, z mnogoletno prakso v prvovrstnih gozdnih in lovskih revirjih, išče ugodne nove namestitve. Ponudbe uredništvu »Lovca«.

Dober dresiran ptičar (Griffon), 5 let en, gre rad v vodo, se proda oz. zamenja za dva mlada braka. — Andrej Winkle, Sevnica.

Službe išče gozdni in lovski čuvaj z daljšo prakso. Ponudbe sprejema uredništvo »Lovca«.

Dva gozdarska pristava se sprejmeta na Hrvatskem odnosno v Sloveniji. Biti morata jugosl. državljana, vešča srbohrvatskega odnosno slovenskega in nemškega jezika, prosta vojaščine, sposobna za samostojne posle gozdarja. Sprejmejo se samo neoženjeni prosilci. Nastop službe med 15. avgustom in 1. oktobrom t. l. Ponudbe uredništvu »Lovca«.

Vladimir Kapus:

O gamsovih rogljih.

Tupatam se ozrem na steno, kjer vise, na borovih podložkih pritrjene črne rožene kljuke, gamsovi roglji. Večkrat jih pogledam nekam brezbrižno, kakor to stori tudi tisti, ki ne ve odkod in čigave so te črne, na prvi pogled precej si podobne kljuke. Kadar pa pripušča čas, da človek malo zasanjari, ko se spomni, kako je bilo takrat, ko je kar naenkrat, kakor iz skale izrastla mogočna črna divjad stopila vrh pečine, stala kakor izklesan kip in zrla v diven planinski svet, v svoje kraljestvo, takrat se črni roglji spremene v zlate, zlatorogove roglje. Baš zaradi tega sem sklenil, da pritrdim med obešene roglje napis:

»Roglje cenit' zna le ta,
kdor diven gamsov dom pozna.«

Vsaki roglji mi pripovedujejo veliko neskončno lepega. Vse trpljenje je izplahnelo, vse je pozabljeno, posušile so se srage potu, izginile so nevarnosti, ostalo je v spominu samo še, kar je lepo.

Na prvi pogled tako zelo enakomerni roglji pa so že po vnanji obliki zelo različni. Oko poznavalca bo našlo razlike v oblikah. Dolgo časa bo pravi poznavalec vedel povedati, kje so viseli v bogati zbirki ti, ali oni roglji, s to obliko, toliko starega gamsa, stare koze, oni z navzven zasukanimi konicami itd. Med gamsovimi roglji najdemo prav toliko različnih oblik kakor med srnjakovim rogovjem. Oblike gamsovih rogljev so včasi okusne, prav estetsko oblikovane, ki dajejo lepi gamsovi glavi posebno formo, jo dvignejo, kakor primeren okvir sliko, večkrat pa so tudi nerodni, leseni, brez vsake forme in zopet zaradi tega zanimivi. S posebnim užitkom pa gleda lovec na trofeje starih živali, ki so dolgo let vlekle lovce za nos, ali bolje rečeno, imele srečo, da niso bile ustreljene. Stari, oguljeni, polomljeni roglji, posebno taki, iz katerih se že krušči roževina, se zde gamsarju kakor stari, od viharja polomljeni trši, ki samujejo po težko dostopnih goličavah.

Vsakega lovca gamsarja pa bo gotovo zanimalo, kaj so prav za prav roglji, zakaj, kako rastejo in kaj se v njih vidi.

Pomen rogljev in njih nastanek.

Kakor sem že omenil pri opisovanju srnjakovega rogovja, ponavljam tudi tukaj, da so bili prvotno, po Nitscheju, čelni izrastki enaki in so služili v obrambo proti drugim živalim ter v medsebojnem boju, navadno za samice. Ti prvotno enaki čelni nastavki, so se razvijali kesneje v dveh smereh, v obliko rogovja in obliko rogljev.

Pri srnjadi, kjer imajo rogovje izvzemši redke primere samo samci, izraste iz čelnega nastavka rog, katerega pa prihodnjega leta nastali rog odpahne, da more na mesto prvega. To se ponavlja leto za letom. Pri gamsih, kjer imata oba spola roglje, je pa drugače. Dočim ostane pod rogom čelni ali rogovni nastavek nizek, dolg par centimetrov, zraste pod rogljem precej visok. Doraste pa šele v petem letu. Rog, rastoč iz čelnega nastavka, more, kakor smo slišali, odpasti, da naredi prostor nasledniku. Pri roglju pa ni potreba, ker se rogelj drugače razvija kakor rog. Pri roglju poroženeva tista koža, ki jo srnjak in njegovi sorodniki vsakokrat, ko rogovje doraste, oddrgnejo, ogulijo.

Dr. Stroh, višji veterinarski svetnik, profesor na visoki veterinarski šoli v Augsburgu, ki se je posebno zanimal za razvoj rogljev, je odkril prve sledi o njih razvoju že pri popolnoma mladih bitjih. Ugotovil je, da na čelih poroženi živa plast gornjih kožnih celic (Periost), ki se prične šele čez nekaj mesecev dvigati. Dvigneta jo kvišku stremeča čelna nastavka, tako, da se v četrtem

mesecu po gamsovem rojstvu pojavijo majhni rožički. Dočim so roglji poroženela koža, so čelni nastavki prava kost, ki je v notranjosti, pač kakor vse take kosti, prhka, na površju pa jo obdaja kostna skorja. Ta čelni nastavek raste do petega leta. Do te dobe raste rogelj ali bolje rečeno roženi oklop, od spodaj iz kože, kakor tudi iz vsega površja čelnega nastavka, ki doseže višino do 10 cm. Kakor vidimo na sliki, čelni nastavek v mladem živem roglju sega kaj visoko, v višino prve letine, dočim se v poznejših letih razvije nad njegovo skrajno točko, debelejša plast roževine. Letni prirastek roglja se pojavi kakor nova plast, nov oklopčič, ki popušča delne sledi na steblu roglja. Dr. Stroh primerja tak prirastek škrniceljnom, ki pa se razvijajo seveda le od spodaj, na čelnih nastavkih in dvigajo gornje plasti. Kakor vidimo, gamsov čelni nastavek ostane živ do petega leta, dočim pri srnjaku živi dalje. Čez leto srnjakov čelni nastavek skoraj počiva, zato pa tem intenzivneje dela v jesenskih mesecih. Narastek roženine nad čelnim nastavkom povzroča tudi ukrivljenje roglja. Prvo leto je rogelj bolj raven, drugo leto že bolj kriv, v petem letu, ko je čelni nastavek popolnoma dorastel, pa je rogelj, posebno samčev, že popolnoma ukrivljen in nadalje ne izpreminja več svoje oblike.

Prerez roglja dveletnega gamsa.

Po petem letu, ko sta rast in razvoj čelnega nastavka zamrla, preneha seveda tudi vsakoletni prirastek roževine iz čelnega nastavka in se rogelj razvija samo na korenu, kjer vsako leto poroženi majhen del kožne plasti, koder je rogelj prirastel. Kako je to minimalno, opišem kesneje.

Rast rogljev.

Ta predmet je najvažnejši za nas lovce, ki kaj radi pregledujemo in raziskujemo trofeje, radovedni, kakšna in koliko je bila stara divjad, na katero nas spominjajo roglji in rogovja.

Baš pri gamsu starost kaj lahko določimo po rogljih, in sicer prav sigurno od četrtega leta dalje do približno štirinajstega ali petnajstega. Ta doba let je tudi najvažnejša. Gamsova trofeja pod petim letom za gamsarja ni posebnega pomena, kajti s četrtim letom je gams prav za prav šele dorastel in le kot tak vreden

odstrela. Ko je prekoračil to dobo, je za lovca prava redkost in je le prav malo tako srečnih, da bi dobili tak plen pred cev.

Kakor sem videl v zbirkah, je 80% rogljev od gamsov, ustreljenih med 4. in 8. letom. Roglje mlajših gamsov, ako so jih slučajno ustrelili pravi lovci, kar se kaj lahko dogodi, včasi celo pri največji pazljivosti, ne devljejo v zbirke, kajti pri pogledu na tako trofejo se lovec le jezi. Kakih 15% je rogljev od gamsov od 8 do 12 let starih, ostali, majhen odstotek, pa tvorijo trofeje gamsovih starčkov.

Kakor že omenjeno, prične rogelj rasti kozličku že v četrtem mesecu. Prvo leto, to je do sredi zime, mu zraste dolg 3 do 6 cm; pač po razvoju staršev in pod vplivom razmer, v kakršnih je preživel prvo leto. Kakor bomo kesneje videli iz tabele rasti, je prvo leto zelo merodajno za nadaljnji razvoj rogljev. Čim bolj je rogelj nagnjen prvo leto, tem jačji je prirastek prihodnjega leta. Po mnenju nekaterih opazovalcev preneha rast roglja v hudih zimskih dneh. Kako dolgo to traja, še ni ugotovljeno. To ukinjenje rasti se prvo leto slabo vidi; na vnanji strani roglja, spodaj pod kljuko bolje, kakor nad upogibom. Ko ima gams zopet zbrane moči, najbrže sredi poletja, pa prične rogelj zopet rasti. Najbolj raste v prvih jesenskih mesecih.

Drugo leto zraste sorazmerno prvemu letu pač več ali manj. To je pa seveda odvisno tudi od hrane. Kakor vidimo iz »Tabele rasti«, drugo leto zraste povprečno okoli 12 cm dolžine. Pri tem seveda moramo upoštevati tudi debelino, ki je precej odvisna od razvoja prvega leta. Ker je rogelj prav za prav ukrivljen stožec, prihaja v poštev pač spodnja ploskev, kateri primerno se mora širiti novi dorastek.

Premirje, ki nastane med drugo in tretjo dobo rasti, mnogo lažje razločujemo, kakor ono, med prvo in drugo. Na vnanji strani, na površini roglja dobro vidne brazde, povzročene po rogovnih celicah, so prekinjene, prežete, dočim so pri gubah, ki jih mnogi lovci štejejo za letine, le upognjene. Takoj pod prelomom, ki obkrožuje rogelj in je posebno dobro viden na spodnji strani, pod kljuko, nastane pri novi bujni rasti navadno precej močna guba. To skupaj je tako vidno, da se količkaj pazljivo oko ne more zmotiti in tega zamenjati z navadnimi gubami, ki jih imajo eni rogli več, drugi manj, pri nekaterih pa sploh manjkajo. Gubaste roglje imajo kaj pogosto gamsove koze, in lovci, želeči posebnih trofej, narede včasi iz gubastih rogljev mlade frajle, pravo staro baburo. To delajo tudi, opravičujoč si vest, da so ustrelili staro jalovko, ki je ni škoda, čeprav je še mlada in le tisto leto izjemoma ni imela kozlička.

Tretje leto se rogelj potegne za povprečno 4 cm. Zanimivo je, da je baš v tretjem letu prirastek pri slabših rogljih sorazmerno daljši kakor pri močnejših. Temu povod je v glavnem debelina roglja. Večji obseg zahteva večjo količino, pač za debelino roglja. Prav tako viden kakor drugoletni prelom, je tudi med tretjim, četrtim in petim letom.

Četrto leto zraste rogelj, kakor vidimo iz tabele, približno za 2 do 3 cm. Peto leto pa se letni prirastek zelo skrajša, posebno, sorazmerno s prejšnjo bujno rastjo, pri močnih rogljih. Skoraj pri vseh je dolg le okoli pol centimetra.

Vzemimo za primer najmočnejše roglje, izmed devetero v tabeli zaznamovanih. Prirastek v dolžino v petem letu je skoraj tako minimalen, kakor oni v nadaljnjih letih. Četrto leto primerjano s petim letom je 3·5 : 0·3, dočim je pri najslabših rogljih v tabeli enak 1 : 0·5.

V petem letu, kakor že omenjeno, pri gamsu čelni nastavek zamrje in rogelj pridobiva na količini samo še od spodaj. V času, ko preneha rast čelnega nastavka, se roženi oklep na korenu roglja trdno oprime čelnega nastavka. To je kaj dobro vidno pri rogljih starejših gamsov. Roglji po petem letu postanejo za spoznanje tanjši, kakor so bili v četrtem in v pričetku petega leta. Odsihdob, ko roženi oklep tesno objema čelni nastavek, poroženeva le še koža, s katero je rogljev oklep zvezan z gamsovim telesom. Na steblu roglja se pojavijo kaj majhni, od 1—3 mm dolgi prirastki, ki jih imenujemo stare letnice.

Kako dolgo se to ponavlja, je težko ugotoviti. Do kakega 15. leta se poznajo stare letnice, pri nekaterih rogljih včasi še celo kesneje, pa so že težko čitljive. Po približno štirinajstem letu se pričnejo roglji krušiti, posebno taki, ki niso dobro zasmoljeni.

Kakor bo vsem gamsarjem znano, posebno starejši gamsi roglje več ali manj zasmolijo in to menda baš zaradi tega, da preprečijo prehitro razpadanje ali krušenje roženine. Drgnejo se ob smolnata debla, posebno v ruševju, slično kakor srnjaki, ko barvajo rogovje. S smolo si zamažejo vse razpoke. Večkrat najdemo roglje, ki so zasmoljeni od korena pa do pregiba, do krivine. Marsikatere gamsove roglje dičijo cele kepe črne, prijetno dišeče smole.

Prav tako kakor se ne more točno čitati starosti pri okrušenih rogljih, otežkoča čitanje tudi smola. Ko bi se kdo baš kapriciral, da določi starost pri zasmoljenih rogljih, bi to dosegel na ta način, da smolo oddrza; s tem pa pokvari prirodno obliko trofeje. Vsak lovec, ki si je priboril razpadajoče roglje,

ali pa močno zasmoljene, je lahko ponosen na svoj plen in si ne bo mogel očitati najmanjše nepravilnosti, če je trofeja tudi od koze.

Glede dobe, do katere se stare letnice razvijajo, lovci in tudi prirodoslovci niso še prav na jasnem, prav tako kakor glede starosti, ki jo dosežejo gamsi. Nekateri trdijo, da se letnice delajo do konca, dokler gams živi, drugi menijo, da pri starih gamsih poneha rast rogljev iz vzroka, ker oslabi zobovje in gams le kaj slabo premelje trdo hrano, ter da ima potrebne snovi komaj za ohranitev telesa, kaj še za roglje.

Kdo ima prav, je pač težko reči. Gotovo se starost nad 14 let le še težko določi. Pri nekaterih roglih starih gamsov se poznajo letnice, pri drugih, mogoče starejših pa se zaradi razpadanja, odnosno krušenja, starost ne more ugotoviti.

S starostjo gamsov je približno tako, kakor s starostjo srnjakov. Kljub temu, da je točno ugotovljeno, da srnjak v starosti nastavlja slabše rogovje in da imajo srnjaki nad 10 let gladka, zanikrna stebla, brez odrastkov ali s slabimi odrastki, skoraj v vseh krajih, kjer pridejo lovci s srnjadjo v dotiko le na brakadah, pripovedujejo o 16 let starem srnjaku, s posebno močnim, včasi celo bajnim rogovjem. O nekem takem čarobnem bitju je pred leti pisal celo »Lovec«. Taka in podobna pripovedovanja so seveda tudi o gamsih in ni se čuditi, če mestni lovci, ki niso imeli prilike gamse točno opazovati in se tudi puste poučevati od svojih lovcev, ki so jih vodili, pripovedujejo o gamsih, starih nad 30 ali še več let.

Pri tem ne maram delati nobene krivice našim vrlim poklicnim lovcem, ki kaj dobro čuvajo naša lovišča, znajo dobro zalezovati in streljati. Nepristransko ugotoviti starost divjadi pa je zopet druga stvar. Do gotovih let se to pač da, ali več kakor so določili prirodoslovci in lovski znanstveniki, pa se ne da pri najboljši volji.

Nelepo pa ravnajo tisti poklicni lovci, ki lovce, ki so jih spremljali, »farbajo« s starostjo gamsov iz kakih drugih, sebičnih vzrokov.

Oblike rogljev.

Kakor sem že omenil, so oblike rogljev zelo različne. To najbolje vidimo iz objavljene tabele. Primerjajmo višino prvonavedenih rogljev, ta je 12·5 cm, z višino četrtih v tabeli, ki znaša celih 19 cm, čeprav je bil prvi za tri leta starejši! Prav tako je z razkrečenostjo, ki je v tabeli zaznamovana tako, kakor jo štejemo po Quadt-Rieglerjevem obrazcu, namreč samo po-

lovica. Dočim znaša razkrečenost pri tretjih, v tabeli označenih rogljih 4·4 cm, so sedmi v tabeli zaznamovani široki celih 17 cm, širši kakor so tretji visoki.

Tabela rasti in razvoja rogljev.

Letni dorastki v cm						Dosežene točke in starost					
I	II	III	IV	V	VI in dalje	Višina	dolž.	razkre-čenost	debe-lina	skupno št. točk	star let
4	7	4	1	0·5	od 0·1—0·15	12·5	19	5·5	21·5	58·5	14
	18	3	2			15	22·5	3·2	28·5	69·2	4
	15	4	2	1	po 0·15	15	22·5	2·2	28·5	68·2	9
5	12	6	3·5	0·3	po 0·2	19	28	8	30	85	11
4	7	6	3·5	1·04	po 0·2	15·5	23	4·5	24	67·5	9
6	14	4	1·5			17	25·5	5	27	74·5	4
	20	4	1·25	0·4	od 0·4—0·3	19	27	8·5	28·5	83	9
5	15·5	3·5	2	0·5	od 0·1—0·15	18	24	5	24	71	okoli 17
	15	6	3	0·5	od 0·5—0·2	18·5	26	7	27	78·5	14

Pogrešno mnenje je, da je razkrečenost rogljev odvisna od nadmorske višine, kjer je nositelj istih prebival. Poznam lovce, ki prisegajo na to, da imajo tako zvani goličavarji, to so gamsi, ki prebijejo večino svojega življenja visoko v goličevju, v rušju, široko razkrečene roglje, dočim so rogljі goščarjev ozki in grdo izoblikovani. Dragi čitatelji, v tabeli drugi, posebno pa tretji, so rogljі od gamsov, ki sem jih ustrelil v najvišjih legah. Gamsa z najmanjšo razkrečenostjo rogljev, kar sem jih dobil kdaj pred cev in jih tudi še nisem videl takih v nobeni zbirki, sem ustrelil v hudih zimskih dneh, 18. decembra, v višini okoli 1800 do 2000 m, dočim sem v višini 800 m, v bližini neke naselbine, sredi avgusta, ko sem klical srnjaka, ustrelil gamsa, čigar razkrečenost rogljev je znašala 16 cm. Rogljі gamsa iz nižave so bili široki 16 cm, oni pravega goličavarja pa 4·4 cm. Opazil pa sem seveda tudi nasprotno, da je imel gams z višave zelo razkrečene roglje.

Glede goličavarjev ali goličarjev, kakor jih tudi imenujejo, se mi zdi čisto pravilno mnenje »Brehma«, ki pravi, da je trditev lovcev, ki hočejo razločevati dve podvrsti, »species«, nekateri celo dve različni vrsti gamsov, in to po vnanjih oblikah, popolnoma pogrešna.

Razlika med gamsi, ki prebivajo v nižjih, v gozdnatih legah, in onimi z višin obstoja pa gotovo v teži. Oni v gozdih so navadno mnogo težji, kakor oni z goličevja. To se da kaj lahko tolmačiti že po tem, da imajo oni v gozdovih spomladi prej

svežo, sočivno hrano, kakor sinovi vrhov. Priroda pa skrbi tudi sama za to. Gamsi v višinah, v hudih pečinah, imajo mnogo bolj naporno življenje kakor v nižinah. Kljub temu pa so prava gamsova domovina le skalnati vrhovi. Razlika v teži je včasi ogromna. Gamsi z višin redko prekoračijo težo 25 kg, in sicer v najboljših jesenskih mesecih, pred prskom, dočim teža 35 kg ni nič posebno redkega pri močnih, rejenih goščarjih.

Da ne moreta obstojati dve podvrsti ali celo dve vrsti gamsov, in sicer ena s krajšimi in druga z daljšimi nogami, in ne vem kakšnimi posebnimi znaki, pa potrjuje dejstvo, da hodijo goščarji za časa prska iskat svoje izvoljenke v najvišje grebene, kjer se navadno vrši gamsovsko svatovanje. Vsak pravi gamsar je že gotovo v potu svojega obraza lezel in se hudoval na črnega kosmatinca. Usledil ga je kje nizko v gozdu in se veselil, da mu bo kmalu pulil dlako. Vsak rob je pregledal in skrbno preiskal z očmi vsako zijavko, slednjič pa je opazil v snegu sledi, velike skoke, vodeče preko strmega grebena. Ko se je prikopal na rob in hotel najti gamsa v sosednjem jarku, pa je že opazil visoko nad seboj, pod vrhom, majhne premikajoče se črne pike. Ko je pritisnil na oči daljnogled, je videl, kako je črni goščar pojal navadno nekoliko svetlejše goličarke. Če je imel čas in ni bil preveč utrujen, jo je mahal dalje in se prepričal, kam se je šel goščar ženit. Goščar je gotovo oplodil goličavarice! No in kaj je prišlo iz tega? Dvomim, da bi se goščarjeva nevesta zavedala prihodnjo pomlad, ko so prišle posledice tistih veselih dni, da je njen jesenski ženin, ki ji je povzročil materinske skrbi, doma doli nekje v dolini in odšla za njim. Goličavarica se je spomladi pomaknila v ruševje, povrgla enega ali dva mladiča in odšla v lepih poletnih dneh nazaj v vrhove. Njeni mladiči pa so se razvijali razmeroma primerno. Rastli pa so jim tako tudi roglji, tem hitreje, drugim bolj počasi, to leto je zrastlo več, drugo manj, kakor so bile pač dane razmere. To vidimo zopet iz tabele rasti in razvoja rogljev. Navadno so roglji sorazmerni trupu, najdemo pa izjeme, ko imajo veliki gamsi majhne, nasprotno pa majhni, velike, močne roglje. Žal, da nisem mogel zapisati v tabeli tudi teže gamsov, na čijih čelih so zrastli v tabelo uvrščeni roglji.

Gamsi goščarji in goličavarji, ki drugače čez leto žive precej ločeno življenje, se za časa prska zelo pomešajo, izvzemši kraje, ki so terensko popolnoma ločeni, kakor n. pr. gamsi v okolici Zagorja ali oni v Rakitni in v sličnih od prave gamsove domovine oddaljenih krajih. Ali tudi v te kraje, čeprav so precej oddaljeni, tupatam prihajajo svetovni popotniki, iz rodu krivoroglježev, ki poskrbe za osveženje krvi.

Gotovo pa vpliva na razvoj gamsov potomstvo in ne samo pokrajina, kateri se telo prilagodi pač tekom let. Baš zaradi tega najdemo včasi v višinah med manjšimi goličavarji tudi velike, močne gamse, in sicer tamkaj, kamor se hodijo ženit močni goščarji.

O vplivu rase pričajo roglji, zaznamovani v tabeli na četrtem in petem mestu. Sicer je spodnji gams dve leti mlajši kot gornji, ali to ne igra nobene posebne vloge, če povem, da so roglji gornjega, na četrtem mestu zaznamovanega gamsa, merili že v petem letu okoli 83 točk, dočim imajo spodnji v devetem letu samo 67·5.

Ta dva gamsa sta živela skupaj in bila od istega lovca ustreljena tekom četrt ure. Morala pa sta biti različnega potomstva, ki je pustilo pač svojo obliko in rast.

Če bi vplivala samo pokrajina, bi ne mogla biti tako velika razlika kakor je bila v teži in tudi v obliki rogljev.

Dolgoletni razvoj rase, povod večletnega skupnega bivanja rodbine v enem in istem kraju, brez dovoda sosedne krvi, pa vidimo v tabeli, pri rogljih, zaznamovanih na drugem in tretjem mestu. Tukaj je neoporekljivo sorodstvo. Oboji roglji, od sicer raznoletnih gamsov, so popolnoma enaki v obliki; posebno značilna je zanje najmanjša razkrečenost, ki daje rogljem nelepo obliko.

Vpliv starosti na obliko in moč rogljev.

Če gremo s čisto lovskega stališča, češ, da je gams vreden odstrela šele po četrtem letu, ko že živi sam, ali kvečjemu v družbi vrednega sodruga, ločeno od trope, moramo priznati, da starost gamsa ne igra posebne vloge na moč rogljev.

Velika razlika v rogljih je pri mladih, nedorastlih gamsih. To kaj dobro kaže tabela. Dočim so roglji v prvem letu dolgi 4—5 cm, imajo v drugem letu, v dobrih slučajih, kar 18 ali še več centimetrov, v četrtem pa so večkrat že prekoračili dolžino 25 cm.

Kakor vidimo iz tabele, se rast rogljev v prvih štirih, deloma tudi v petih letih leto za letom izpopolnuje. Kar so prvo leto roglji zaostali, hočejo doprinesti sorazmerno drugo leto. Če je bilo prvo izredno močno, zaostaja nekoliko v dolžini drugo leto, seveda gre to pri močnih rogljih na račun debeline. Prav tako razmerje je seveda tudi v poznejših letih, do petega leta. Zanimivo pa je, kar sem omenil že v začetku, pri »Rasti rogljev«, da so baš pri močnih rogljih prirastki v petem letu sorazmerno s prejšnjimi leti zelo majhni. Slabi roglji imajo na primer razmerje med drugim in petim letom 7 : 0·5, dočim je pri močnem gamsu 12 : 0·3. Peto leto je rast zaključena in le taki roglji spadajo na steno.

Kakor že omenjeno in vidimo iz tabele, je nadaljnji razvoj majhen v dolžino, v debelino pa redno nazaduje. Najdebelejši so roglji med četrtim in petim letom, ali v končanem petem, izvzemši močno zasmoljene roglje, kar pa pri pravilni oceni za obseg ali debelino roglja ne prihaja v poštev. Po petem letu se roženi oklep trdo oprime čelnega nastavka in baš to povzroča, da postane rogelj po tej dobi tanjši, kakor je bil pred tem, ko je bolj ohlapno čepel na še rastočem nastavku.

Letni dorastki po petem letu so položeni kakor luskine in imajo navadno okoli 0·15 do 0·3 cm. Dve, tri leta so precej enaki, pri močnejših gamsih navadno nekoliko jačji kot pri slabših, potem pa pričnejo ponehavati. Skupni dorastek v dolžino znaša n. pr. od petega do dvanajstega leta okoli 1·5 cm, večkrat pa niti toliko ne.

Baš tukaj sem ugotovil zanimivosti glede rasti in starosti. Tako so n. pr. znašali najmočnejši, v tabeli zaznamovani roglji konec četrtega leta okoli 82 točk in so pridobili do 11. leta še samo tri točke, kljub izredno bujni rasti. Najbolj značilen pa je primer pri najstarejših, v tabeli zaznamovanih rogljih, ki so tekom dvanajstih, morda še celo več letih, pridobili tudi samo tri točke.

Kakor vidimo, starost ni merodajna za moč rogljev, in jo moramo na drug način, primerno upoštevati.

Ocena rogljev.

Precej lažja kakor ocenjevanje srnjakovega rogovja, je ocena rogljev, kajti za to oceno obstojajo že dolgo posebni obrazci, ki so jih lovci, odnosno lovski znanstveniki izpopolnjevali.

Prvotno so roglje ocenjevali kar po meri, ne glede na okolščine, na razne povode, kakor starost in slično. Sešteli so vse dimenzije, in sicer dolžino, ki se meri od korena zgoraj po stebla, čez vrh upogiba do konca roglja, do skrajne točke konice. K dolžini so prišteli višino, to je navpično razdaljo od korena na strani roglja, do najvišje točke na upogibu, debelino roglja, to je obseg na najdebelejšem mestu roglja in pa razkrečenost. Razkrečenost je razdalja med skrajnimi točkami vrh rogljev, na upogibu. Vse te točke so sešteli in cenili. Istočasno so ocenjevali roglje tudi po njihovi količini, ki so jo določili s pomočjo posode vode, v katero so roglje vtaknili, do skrajne točke, do korena. Po dviganju vode, ki je bila pri močnejših rogljih večja kakor pri manjših, so jih ocenjevali.

Oboje postopanje pa se je izkazalo tekom let kot pomanjkljivo. V poštev je preveč prihajala razkrečenost, ki je sicer zelo merodajna za lepo obliko rogljev, ne pove pa prav nič, ali je

bil gams star ali mlad, ker je razkrečenost lahko zelo velika pri mladih gamsih. Nadalje pa so večkrat roglji koz bolj razkrečeni kakor oni močnih gamsov. Nasprotno pa je bila premalo upoštevana debelina rogljev. Debeli roglji so znak gamsove moči. Baš zaradi teh okolnosti so se ujedinili in jeli uporabljati tako zvani Quadt-Rieglerjev obrazec, ki upošteva dolžino, višino, posebno pa debelino. Razkrečenost pa zapostavlja prejšnji formuli. Nepravilno ocenjevanje pa je tudi tisto z vodo, ko zopet popolnoma odpade razkrečenost.

Quadt-Rieglerjev obrazec je naslednji: 1 × dolžina + 1 × višina + 3 × debelina + ½ razkrečenosti. Po prvi formuli, ki so jo uporabljali, bi znašali n. pr. roglji, zaznamovani v tabeli na tretjem mestu, 52·7 kljub lepi debelini, tanki nizki roglji, prvi v tabeli, pa samo tri točke manj. Neprimerna pa bi bila tudi razlika med tretjimi v tabeli, ki so tudi prav debeli, v primeri z zadnjimi.

Toliko glede primere med debelino in razkrečenostjo. Važno točko pri ocenjevanju rogljev pa sta izpustila tudi Quadt in Riegler. Nista upoštevala starosti nositelja rogljev. In baš starost je gotovo zelo merodajna za oceno trofeje.

To pa je izboljšal Bohlen s tem, da upošteva tudi starost, in sicer prišteje k po Quardt-Rieglerjevem obrazcu dobljenim točkam še število starih letnic, to je onih malih od petega leta dalje. S tem je popravljena velika krivica onim lovcem, ki so se leta in leta trudili, da so ustrelili plen, ki se je skrival, ali bil že iz kakih drugih vzrokov več let nedosegljiv, kajti drugače bi ne bil učakal lepe starosti. Lahko so ponosni, četudi so slučajno ustrelili kakega starega invalida.

Oglejmo si zopet tabelo, in sicer zadnjo rubriko starosti, v kateri nas preseneti št. 17. Torej 17 in najbrže še več let je životaril stari gams. Ali ne zasluži, da mu prištejemo k 71 točkam še zasluženih 12 in mu damo tako 83 točk? Seveda ga pa še vedno primerno prekaša najmočnejši v rogljih, kateremu tudi ne smemo delati krivice in prišteti k 85 točkam šest starih letnic. H koncu naj še omenim, da se starost rogljev določa od spodaj navzgor, ali pa od pričetka starih letnic, ki vedno pričnejo v šestem letu. Če hočemo pravilno določiti starost gamsa, se sploh ne smemo ozirati na mlade letnice, marveč samo določiti, koliko še manjka do značilne točke, do petega leta, če je pa starejši, pa prištejemo k omenjeni točki, ki naj velja za pet, še število starih letnic.

Ivan Burger:

V kraljestvu jereba.

Predgorje Šar-planine, lovišča carja Dušana, je obrastlo z bukovimi gozdovi. Med bukvami se najde tu in tam smreka, bor, brest in mnogo leščevja; vršiči hribov pa so pokriti z jelkami. Prideluje se mnogo oglja; kopišča so obrastla s črnimi in rdečimi malinami; tudi jagod, posebno mnogo borovnic, celo jerebike je dovolj.

Kolikokrat sem pogledoval s srčno željo preiskati jih s puško v roki te daljne, nikomur znane, po pripovedovanju meščanov kačakov polne šume, ki se temne nad golimi ali pa z nizko šikaro obrastlimi hribi, obdajajočimi Prizrensko polje! »Gospodine, ima i kokoški i divlje ćurke (jerebe in divje kokoši); čak riseva, mećke (medvede) i srne možeš naći!« Take sladke melodije sem si dal pripovedovati v lovski družbi rajši dvakrat!

Oktobra leta 1926. sem se šele lahko odtrgal od svojega posla v svojem svobodnem poklicu. Odločil sem se, pregledati sam te lepe gozdove, ker so pojedli besedo tovariši lovci-domačini zaradi precejšnjega strahu pred kačaki, katerih je bilo ubitih istega leta 17 v šar-planinskem srezu. Napotil sem se v 18 km oddaljeni manastir sv. Trojice, ki si ga je sezidal pred kakimi 100 leti narod sam takorekoč za letno zdravilišče. Ta manastir leži že precej visoko tik pod gorovjem; ima svojo ekonomijo. Sama lega samostana vabi radi čistega, milega ozračja na oddih. Princip bivanja pri sv. Trojici je enostavno rešen: Vsak prišlec je mil gost in ima prosto stanovanje; za posteljnino in hrano pa si mora skrbeti vsak sam. Prijatelj, bolan na ledvicah, ki se je zdravil tu gori, mi je želel biti nekak mentor, ne samo v historičnem in geografskem, celo v lovskem pogledu. Isti me je prepričeval o vsem mogočem, celo o polhih, ki da jih je skoraj slednje jeseni okoli manastira ogromno. Od doma sem si bil dal poslati celo nekaj polhovih škatlic. V resnici, našel sem zelo mnogo teh živalic; celo pri belem dnevu smo jih tolkli s palicami z lesk. Velikosti so kakor naši polhi, ali barva dlake ni toliko srebrnasta nego bolj modra. Prišedšega v manastir, so me obvestili pastirji, katere je bil poslal moj prijatelj opazovat, da je i polhov i jerebic, kakor tudi kotorn zelo mnogo.

Drugo jutro sem se popel še pred zoro nad tako zvano »Šugavo česmo« (grintov studenec), hoteč pričakovati zajca ali lisico, katerih je v onih krajih precej. Komaj se je začel poigravati jutranji vetrič z obledelimi drevesnimi lističi, spreminjajoč jim nji-

hovo barvo zdaj v zlato-rumeno, zdaj v bakreno-rdečo. Jutranja zarja še ni osvetljila popolnoma milijonov biserov rose na tem zlatu, že se oglasi desno od mene jereb, kateremu istotako samo z enim spevom naznani drugi levo od mene, da se je i on prebudil. Čakal sem nekaj časa, misleč, da sta si neprijatelja ter da se izzivata. Končno sem začel piskati sam, ali nisem dobil ni jaz odgovora. Tudi naslednje dni se mi ni odzval do devetih nikoli nobeden. Misleč, da sem v slabem vetru, sem premenil prostor; nič. Čas je tekel naprej. Napotim se po stezi više. Naenkrat zagledam na strani zajčjo liso, ki je seve mahoma izginila v šikari. Ker ima mir, se pase tam zajec celo ob devetih dopoldne. Nisem še prišel takorekoč, stopaje v hrib, k sebi, ko vidim na desni izpod steze na nizki vejici kakih 30 cm od zemlje starca jereba. Ne, na ta način te nočem streljati! Dopustil mi je, da sem si ga temeljito ogledal. Žametni lisi nad prijaznimi očesci sta žareli kakor dva rubina, črni predvratnik je sijal v temnem baržunu z velikim podaljškom v sredini navzdol. I seve si pravi pravcati, kakor pri nas doma! Spustil se je preko laza; vendar ni hotel priti na piskanje. Menda mi je zameril moje prejšnje občudovanje, ka-li? Popel sem se nato do pota, ki vodi od vrha položno po hribu v obliki pasu.

Odpočil sem se ter začel klicati kar na stezi. Nisem se oglasil še tretjič, že čujem prelet. Jereb vpade desno nad menoj ter me izziva. Oči mi plavajo sem in tja od leve strani na desno. Jereb molči; znak, da se bliža. V resnici ga čujem, kako teče po listju desno nad stezo. Ob stezi se ustavi, premotri obe strani ter se spusti na njo. Črni predvratnik se koketno zamaje. Puško k licu, strel. Nožice, ki so še pred sekundo toli gracijozno šetale po gozdnem parketu, koprcajo v zadnjih tresljajih v zraku. Zavriskal sem poln radosti, saj je bil to moj prvi v Južni Srbiji.

Premaknil sem se kakih 120 korakov po vodoravni stezi ter počakal, da se je okolica umirila. Takoj na prvi moj klic dobim tanek odziv. Že ga vidim na vijugi steze, kjer se mi mahoma zakrije. Da niso to gospa rajnega! Bre, Ivane, nekaj let že nosiš puško, če tudi se po srbskem lovskem zakonu sme streljati samica jerebica, vendar to ne more biti po naše! Ali kako, da sem slišal moški odziv. Treba ga je pustiti popolnoma blizu, pa da se ogledamo! Pritekel mi je na 15 korakov po stezi. Rdeče lise so živejše kakor pri samici. Evo i črnine pod vratom. Naenkrat se ustavi in zapoje res bolj s tankim glasom, ne kakor prvi. Po strelu ga poberem. Perje mu je še povsem grahasto brez črnih točk nad krili, repek na kraju še skromno obličast, črnina pod vratom pa brez podaljška. Mladič torej; mogoče sin prvega. Pri vsem tem opa-

zovanju sem bil izgubil najboljšo svojo piščalko; ker se je tudi že mračilo, sem se spustil proti samostanu na odpočitek.

Sledečega dne sem se namenil obiti desno stran dotičnega hriba. Piščalka, ki sem jo imel s seboj, je bolj hreščala, ni imela čistega glasu. V neki drči se oglasim. Iznad sebe dobim odziv; že čujem sprelet, nato sledi še eden in še eden. Boga mi, familija ali pa zbor! Zasviram kar najbolj očarujoče na to svojo piščalko. Vse bliže dobivam dva odziva, enega čistega s »tsii, cici, ciri tsiu«, a drugega hreščečega, odtrganega »tsi, ciri ci«, nato pa še en dolet ter materni svarilni »bül, bül, bül«. Pa se oddahnimo in prestavimo vsaj malo noge, na katerih sem ležal. Začnem ponovno izzivati. Papa se mi oglasi na 10 korakov desno, nadebudni sinek pa levo. Gospa mamica vrešči v vsej nervoznosti svoj bül, bül, bül. Kako tudi ne, saj sedi le sedem korakov od mene ter opazuje mimiko mojega obraza, ker sedim tako nespretno na nogah, da se ne morem ganiti niti ne streljati. Ata familije so za desnim ramenom, sin pa pošev na levi niže od mene, jaz sem pa levičen. Čakam, čakam, desna noga mi je zaspala in je vsa mravljinčasta. Ne bom zdržal tako niti tri minute več. Kdo si je pa tudi mislil, da bodo prišli že kar na prvi klic trije jerebi. Da se premotim, zapiskam, meneč, da je situacija itak nemogoča. Naenkrat spreletita oče in sin v nasprotni si smeri ter zavzameta ista položaja kakor prej, seve v premeni. Bog in sv. Evstahija, katerega so srbski lovci po njega smrti preprosili, da je bil svoje dni lovec in da jim je patron, ker pada njegov god na isti dan kakor sv. Huberta! Nisem prišel še do sape, ko premenita oba jereba zopet mesti. Stari za menoj se je začel jeziti z značilnim »čuj, čuj«. Počasi izvlečem nogo, da sem se mogel obrniti vsaj malo na desno, pomerim in ustrelim. Ono dvoje seve odleti. Na drugem mestu sem ubil mladiča. Popel sem se nato na stezo, kjer sem ubil prejšnji dan svojega prvega v teh krajih ter iskal po kolenih izgubljeno piščalko. Hvala Bogu, v listje je bila zamešana. Da imam le tebe!

Spustil sem se na levo po lazu ter šel nato kakih 50 korakov postrani v hrib. Ko sem se po odmoru oglasil enkrat s čistim glasom, dobim takoj odziv ter začujem dva grmeča — spreleta. Boječ se radi ženke, sem počakal izziva na boj, na katerega sem odgovoril. Še nisem dokončal arije, ko se zapodi jereb na mene od leve na deset korakov z razprostrtim repom in perutmi ter odprtim kljunom, izpod katerega se je svetila srčasta črnina, jezno lesketajočih se oči. Nemogoče, da me ni opazil, vendar ni odletel, ko so se srečale najine oči. Dva njegova koraka in bil je za redkim leskovim grmom, kjer sem ga ubil.

Pomaknil sem se nato bolj na levo. Na izziv se mi je oglasil zopet jereb starec, katerega sem pa gladko zgrešil. Odšel sem v manastir, ker sem imel za ta večer zmenek, da greva s prijateljem čakat zajca; on je v resnici ubil enega zajca že po potu, ko sva šla kakih 70 korakov od poslopja, nato pa še enega, jaz pa mlado lisico. Naslednjega jutra sem moral oditi radi svojih opravkov domov.

Šele kakih 14 dni kesneje sem jo mahnil zopet neke sobote popoldne k sv. Trojici. Prijatelj, ki se je še vedno zdravil tu, me je sprejel kakor izgubljenega sina ter mi je pripovedoval, da je zainteresiral za mene nekega žandarmerijskega podnarednika lovca, ki drži svojo kulo 5 ur hoda od sv. Trojice proti kačakom. Že drugega jutra sem bil na potu proti kuli tega podnarednika. Po potu sem lovil s psom, obenem pa gledal, kje bo zopet primeren kraj za jerebe. Ravno, ko se mi zazdi teren pogodu, evo izpred mene »prrr«. Obidem ga, in mu začnem napevati, ko sem odšlel do 150 — ure namreč nisem imel s seboj. Začujem čuden odziv; znano grmenje spreleta, jereb vpade desno od mene in stopica po listju. Vidim, da je mladič, ki se začne zvirati okoli mene. Z dosti muke in počasi so prešli njegovi glaski iz čudnega tsi, cii v pravi tsii, tsi tsiui. Spustil sem ga na 10 korakov, da sem videl rdeči baržun nad očesci, njegov nežno mali črni predvratnik ter napenjanje pri petju. Med tem se oglasi s srebrno čistim tonom oče, kateremu sem takoj odgovoril jaz. Spreletel je pred mene v goščavo, zapel, nato jaz, za tem mladič poleg mene. Nisem se hotel več oglašati, meneč, da se ne poznata in da bom videl boj jerebov za teren in ženo. Naenkrat po par napevih obeh se oglasi mladič s »kuri, kri«, češ saj smo naši, le kje je pritepenec. Po preteku kakih 10 minut se oglasim zopet jaz; takoj sta mi odpela oba. Gospod senior se je začel metati v zrak na mestu, sinček pa je začel jurišati direktno na mene. Nepozabni trenutki! Okoli zlatorumeno listje javorjev, ki se ob najmanjšem zgibu vsiplje na mater zemljo za varno zimsko odejo, jaz pa krotim lovsko strast, hoteč spoznati življenje jereba. Končno prigrmi ata ter se vsede na drevo pred menoj. Zvedavi očesci gledata sem in tja. Počasi puško k licu. Prelomljena perut mu odpove; par stresljajev, pa je v večnih loviščih dušica mala. Po strelu se nisem ganil, ker sem videl, da ni pobegnil mladi. Štejem do 500 — težke so take številke — in se ponovno oglasim s piščalko. Takoj se mi odzove na par korakov s hreščečim glaskom. Vzamem za poskus tudi jaz slabejšo piščalko, ki poje slično kot mladič. Mladi jereb se odzove in se zažene v mene. »Previdnost je mati steklarske tvornice,« si mislim in se premaknem kakih 120 korakov

na desno. Zapiskam hreščaje. Odziv, grmenje, juriš, strel. Tehtal je 475 g in bil od vseh najtežji.

Popel sem se na vrh, prešel »Baćila«, kjer pasejo poleti govedo, največ pa drobnice ter se spustil po opoldanskem odmoru med hladno bukovje više ležečega hriba proti »Pašini ćesmi«. Na razpotju se vsedem na lovski stolček ter začnem vabiti. Takoj se odzove pred menoj jereb, ki spreleti preko mene, nato še eden. Počasi se obrnem; medtem pa se spreleti jereb na bukev, jerebica pa se mi skrije v leskov grm. Po strelu spreleti jereb na drugo bukev še bliže meni. Ustrelim drugič; jereb pade na zemljo, kjer ga najdem z razprostrtimi perutmi in s kljunom, zapičenim med listje. Smrtni znak! Zato denem puško na rame, da ga poberem. Ko se sklonim, mi zleti z zadnjo močjo po gubnu med grmovjem. Iskal sem ga vsepovsod naokoli ali ga nisem našel. Nikoli mi ni toliko težko, ako sem zgrešil žival gladko.

Dalje grede zaslišim že od daleč jerebji klic. Po kratkem času se odzovem; pa tudi on meni odpeva na vsako mojo pod menoj, ali gori do mene ne pride. Končno se spomnim, da pravijo pri nas doma, kako mora eden odnehati; zato se polahko splazim nazaj ter ga obidem odspodaj. Komaj zadoni moj klic, mi že odgovori. Ker sem pa sedel precej nerodno za bukovim podrtim deblom, sem se prestavil na drugo stran, kar pa mi je jereb tako zameril, da se ni hotel več oglasiti na vse moje zapeljivosti, vendar pa ni niti odletel niti ni odšel. Vstal sem ter se oprezno bližal bezgovemu grmu, kjer je ždel. Ko mi je hotel popihati jo na desno v hrib, sem ga v letu ubil. Po obrušenem repu se mu je poznalo, da je starec samotar, ki se je odrekel že vsem ljubezenskim sladkostim.

Spustil sem se proti potočku radi žeje. Ko tako hitim v svojih opankah oprezno nizdol, zagledam desno v neki dolinici zver. Oprezno se premaknem še par korakov na vrh grička; v dolinici je polno volov, med njimi pa se sprehaja velik pes ovčar, popolnoma sličen volku. Pokličem pastirja ali nikdo se mi ne odzove. Radi velike žeje se premaknem do potočka, kjer se vsedem na skalo in čakam. Kmalu priženo vole iz dolinice, med pastirji neki kmet s sekiro v roki, misleč, da sem državni šumar, ki jim brani krasti drva. Končno me eden med njimi spozna, ker sva že barantala za kože.

Ker se je skoraj že mračilo, sem odšel v žandarmerijsko karavlo spat, kjer kraljuje poleti podnarednik Arandjeo s svojimi balkansko-kosovskimi psi »Liso«, »Baljom« in »Brujom«, braneč kačakom dostop v dolino. Ravno je zapiral polknice ter razvrščal straže za noč. Sprejel me je z vso tem ljudem lastno gostoljub-

nostjo ter me v svoji preprostosti pogostil z vsem, kar je imel pri roki. Med večerjo mi je pripovedoval, da je ubil dan prej divjega petelina, katerega je poslal okrajnemu glavarju v Suho Reko, da ga da nagačiti ter me povabil za drugi dan s seboj na lov. Pozna je bila že noč ob najinem razgovoru o lisicah, zajcih, srnah, risih, jerebicah in drugi drobnariji. Smejati sem se moral, ko mi je pripovedoval, kako je padal v snegu pod pezo divjega prašiča, ki si ga je naprtil štupo-ramo, kako so preganjali v Šaru gamsa, kjer jih je do 100 komadov v tropi.

Drugega jutra že zgodaj smo začeli loviti na srbski način, to je s premikanjem za psi proti Ravni gori. S seboj smo vzeli Arandjelove pse in 5 Arnautov, stražarjev, ki so bili deloma gonjači, deloma pa na izvidnici za kačaki. Ker ni bilo na onem mestu, kjer je podnarednik že večkrat sledil divje kokoši, nič, smo se obrnili radi hude burje, ki je vela od bližnjega Šara ter njegovega najvišjega vrha Ljubotena, bolj na levo med šikaro radi zajcev in lisic. Meni se je posrečilo ubiti enega zajca, ki ga je »Lisa« tudi prinesla. Podili smo se čez drn in strn za psi, kakor je sploh tam navada.

Na primerni stečini se vsedem, da si vsaj malo odpočijem, obenem pa opazujem delo psov. Prijetna za uho lovca je gonja psov. Najprej se oglasi s tankim poklenkavanjem »jej, jej« psica Lisa, kateri doskoči drugi glas s »kiv, kav, kiv, kav« v pomoč. Čez nekaj časa se oglasi tudi debeli »av, av« Baljin. Ubrani glasovi lete čez hrib in dol čez laz in plaz, odmevajo od skal. V jarugi se izgube. Trenutek nato jih donese veter še lepše, še ubranejše na uho. Na desno mi je »Ravna gora«, kjer je kromov rudnik, porasla z nizkim borovjem, pred seboj imam goli Ljubotен, kateremu sta veter in solnce odvzela snežno odejo raz čelo ter jo pometala v nagubana brezna, da se vidi v vsej svoji grozni goloti. Daleč, daleč na levo v zraku se vozi orel klenkač, katerega otožni glas »lov, lov« se čuje daleč naokrog.

Psi so se zagnali k Arandjelu, ki je ubil zajca. Ker je nastopila velika vročina, v kateri odpovedo psi, smo začeli po malem odmoru nabirati lešnike, kjer smo našli pri belem dnevu vrlo mnogo polhov, pasočih se po njih. Par komadov sem dal ujeti po Arnautih, da sem si jih ogledal, druge pa smo lovili kar s palicami. Stari polh ni imel toliko srebrnih res iznad puha, kakor naši, ali bil je mnogo daljši. Med leskovim grmovjem sem opazil neke vrste lesko, ki pa je celo drevo, debeline preko pol metra, višine kakor javor; lešniki so pri njej v košmuljah do pet vkup, listje pa je malce bolj podolgovasto kakor od navadne leske. Na vrhu tega hriba zadržuje se pozimi, ker je prisojen, pet kosov srnjadi, čez leto pa

se premaknejo v nasprotno brdo pod »Pašino ćesmo«. Arandjeo jih čuva kot oko v glavi; celo nerad govori o tem. Na redkih stezah tega liriba mi je pokazal zelo mnogo kotanj, kjer se prašijo skalne jerebice ob popoldanski vročini. Med potjo je spodil Arandjeo tudi divjega petelina in devet kokoši; petelin je letel ravno čez mene, vendar precej visoko. Na tem brdu je ulovil neki kmet iz bližnjega sela prejšnjo zimo dva risa, od katerih je imel enega živega še štirinajst dni doma ter ga ponujal po Prizrenu; za koži je dobil borih 600 dinarjev. Tam se zadržuje tudi ogromna medvedka.

Čas je hitel; ločila sva se s podnarednikom. On je odšel nazaj na svojo dolžnost, jaz pa sem jo mahal proti Prizrenu. Med potom sem premišljeval o doživljajih na jerebe ter prišel na sledeče misli. Tamkajšnji jereb se ne boji skoro nič, ker ga nihče ne zna loviti, lisic pa skoro ni nič v brdu. Ko prileti jereb na pisk na dogled, je treba, da si miren, dokler se ogleduje. Nato pa lahko vstaneš in se celo polahko obrneš, ker je priučen na pastirje in njih pse. Najbolje se oglašajo tamkaj jerebi od 11.—15. ure na malo obsijanih legah. Ako je vetrovno, ne škoduje nič, le ako se pripravlja k dežju ali mrazu, se ne odzivajo. Po jutranji paši počivajo mirno. Spoznal sem, da ne gre jerebu samo za samico — premnogo je samcev samotarjev — nego predvsem za njegov znani revir, kjer pozna pašo in zavetje. Ako je bil jereb pod menoj, se je odzival ali nikdar ni prišel ozir. priletel gori k meni v strmino; najbrž se boji potrošiti energijo za naporni let in tekanje v brdo, pač pa vedno rad pride doli ali pa vsaj na položnejši teren. V jarugah, gubnih, ki so strma, se mogoče oglasi od odspod, toda gori ne pride. Zato treba preiti lizijero jaruge za kakih 40 korakov. Položna jaruga je dobra, posebno ob njenem začetku v vrhu. Ako stojiš ali sediš, pride glas piščalke do ušes jereba šele od one točke, kjer udari glas ob zemljo. Zato so mi od začetka prihajali jerebi tako daleč odspred. Ko sem začel obračati piščal pri pisku direktno v pravcu svojih nog, so mi prišli dosti bližje. Samice mnogo hitrejše kriče svoj bli, bli kakor pri nas. Mladiči so začeli popevati šele proti sredi oktobra; glaski so pri začetniku hreščeči, kakor prehlajeni. V sredi napeva jim zmanjka glasu.

Doma sem stehtal posamezne komade radi orijentacije. Teža jim je bila n. pr. 405, 435, 440, 460, 475 g. Težji pa ni bil nobeden.

Predgorje Šara! Kakor mlada nevestica se mi zdiš v lovskem pogledu. Vse nedolžno, čisto, še nedotaknjeno si. Kdaj me zopet objame hlad tvojih dreves, kdaj me sprejme zopet v svoje krilo »Pašina ćesma«?

Franu Dolencu ob šestdesetletnici.

Gozdovi so si zašumeli:
Minulo šestdeset je let,
kar stopil naš prijatelj je v svet!
Njegova doba vsa je delo,
ki blagoslovilo ga je nébo.
Kar roke pridne so storile, — tó
velel mu bister je razum.
A večkrat bilo bi podleglo,
da moški ni ukazoval pogum.

A kadar duša, zmučeno telo,
zaslužene utehe sta hotela,
prišel je k nam,
v veseli družbi, večkrat sam.
Zelene veje njega so objele,
pečine sive, pozdravile, sprejele.
Saj bil je naš, saj nikdo ni tako nas ljubil,
skrbel za nas in nas gojil!
Zato pa svoj najlepši čas
v zelenih gajih je prebil.

In zopet zašumeli so gozdovi:
Da bi ostal še dolgo let,
krepak ter svež kot rožen cvet,
da dolgo še vesel in čil
po gajih naših bi lovil.

Goščar.

V. strelska tekma

Slovenskega lovskega društva — sekcije Maribor.

Ob priliki državne strelske tekme »Streljačkih družina kraljevine SHS« priredi Slov. lovsko društvo, sekcija Maribor, svojo peto strelsko tekmo, ki je obenem prvo tekmovalno streljanje za državno prvenstvo v lovskem streljanju.

Streljanje se prične dne 6. septembra ob 14. uri in konča dne 13. septembra zvečer. Lovsko streljanje se vrši vedno popoldne od 14. do 17. ure.

Razglasitev izidov in razdelitev nagrad se izvrši na mestu, ki se bo naknadno določilo, dne 15. septembra ob 20. uri.

Strelski red.

1. Streljanje na leteče golobe.

Lovsko streljanje na leteče golobe, in sicer na 10 in 15 golobov; razdalja za kal. 16 12 m, za kal. 12 15 m. Ponovitev dopustna. 1 golob stane dva dinarja.

2. Streljanje na zajca.

Serija 10 zajcev. Razdalja 30 m za kal. 16, 35 m za kal. 12. Ponovitev dopustna. Ena serija stane deset dinarjev.

3. Streljanje na brakadi.

Natančne določbe se bodo objavile na strelišču. Strelja se na zajce, fazane, jerebice, kljunače in golobe. Ponovitev dopustna. Vsaka serija deset dinarjev.

4. Tarča stoječega srnjaka.

Petkrožna tarča stoječega srnjaka na razdaljo 100 korakov. Serija pet strelov. Na znamenje strelca se tarča pokaže in ostane vidna osem sekund. Če strelec zamudi strel, se šteje kot pogrešek. Zadetki se ocenjujejo z 1 do 5. Dovoljene vse lovske puške na kroglo in vojaške puške. Daljnogled dovoljen. Strelja se stoje, prostoročno. Ponovitev dovoljena. Vsaka serija deset dinarjev.

5. Tarča izginjajočega ruševca, zajca in lisice.

Puške iste kot pri tarči 4. Strelja se na razdaljo 100 korakov sedé, hrbet ne sme biti naslonjen. Ruševec se ocenjuje z 1, 3 in 5, zajec in lisica pa z 1—5. Tarča je vidna pet sekund. Začne se vedno z ruševcem. Strelec sme pričakovati tarčo z nastavljeno puško. Ponovitev dopustna. Vsaka serija deset dinarjev.

6. Tarča bežečega srnjaka.

Petkrožna tarča bežečega srnjaka na razdaljo 75 korakov, vidna v širini šestih metrov. Serija pet strelov. Druge določbe kot pri tarči 4. Ponovitev dopustna. Dovoljeno je pričakati tarčo z nastavljeno puško. Vsaka serija deset dinarjev.

7. Spominska tarča.

Razdalja 200 m; tarča kakor pri točki 6. Vsak strelec mora pred pričetkom tekmovanja oddati na to tarčo po en strel v prosti stoji, a dame iz poljubne nastave. V primeru pogreška je dovoljeno streljati samo še štirikrat in sicer takoj, brez prenehanja. Zadetek vsakega strelca se zabeleži s številko. Po končanem streljanju se preneso zadetki z originalne tarče na tri umetniško izdelane tarče, od kojih postane ena last »Oblastne strelske družine v Mariboru«, druga »Slov. lovskega društva — sekcija Maribor«, a tretja, z originalno tarčo vred, last »Uprave strelskega saveza«. Vpisnina pet dinarjev.

8. Streljanje za mojstrstvo.

a) Vsota vseh najboljših serij na tarčah I. 50 golobov, II. 10 zajcev, III. brakada, IV. stoječi srnjak, V. izginjajoči ruševec, zajec in lisica ter VI. bežeči srnjak velja za določitev mojstrstva. Pet strelcev z najvišjim številom točk si pridobi naslov: »Mojstrski strelec — Maribor 1929«, častna darila in diplome; teh pet mojstrskih strelcev ne more biti deležnih drugih daril in diplom, ki se razdele med ostale najboljše tekmovalce.

b) Najboljši izmed prej navednih petih mojstrskih strelcev dobi še naslov: »Državni prvak v lovskem streljanju za leto 1929« in zadevno diplomo.

Splošna določila.

Za vsako tarčo se plača enkratna prijavnina à Din 5·—. Nastava puške za gospode je povsod lovska, t. j. puškino kopito mora biti vidno v višini desnega komolca; šele ko se tarča pokaže, golob vzleti i. t. d., se puška dvigne k licu. Izjemo tvoriti tarči 5 in 6, kjer sme strelec pričakovati cilj s puško pri licu. Dame smejo pričakovati cilj s puško pri licu na vseh tarčah, za dame pa, ki so že prej dosegle mojstrstvo, je nastava puške ista kakor za gospode. Pri streljanju z zrnjem je dovoljeno dvojničenje (doubliranje). Pri streljanju s kroglo je treba oddati po vsaki seriji še en strel, ki pride v poštev za določitev pri enakem številu krogov (viteški strel). Pri streljanju s kroglo so izključene malokalibrske

puške z naboji Short Long in Long rifle. Vse puške brez izjeme morajo biti brez jermenov.

Pri streljanju z zrnjem šteje vsak zadetek za dve točki, pri streljanju s kroglo pa, kakor je navedeno zgoraj pri posameznih panogah.

Za dosego darila pri streljanju z zrnjem je treba streljati na serijo 10 golobov, na zajca in na brakadi. Merodajna je vsota doseženih točk v vseh teh treh panogah. Pri enakem številu doseženih točk odloča manjše število porabljenih nabojev. Ako je tudi tukaj enakost, odloča najboljša serija na deset golobov.

Prav tako je treba za dosego darila pri streljanju na kroglo streljati na tarčo 1. stoječi srnjak, 2. izginjajoči ruševec, zajec in lisica ter 3. bežeči srnjak. Ako je vsota na vseh treh tarčah enaka, odloča najprej skupna vsota točk vseh treh viteških strelov. Ako je tudi tukaj enakost, odloča najboljša serija na bežečega srnjaka.

Sekcija stavlja na razpolago darila in diplome za mojstrske strelce, dalje 15 daril in 10 diplom za streljanje z zrnjem in prav toliko za streljanje s kroglo. Število daril lahko sekcija zviša z naknadno došlimi prispevki. Vsak nagrajenec ima pravico, da si v vrstnem redu izbere darilo iz daril, ki so določena za njegovo kategorijo.

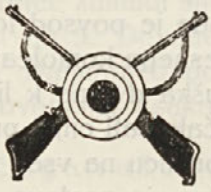
Vsak tekmovalec naj se zavaruje proti nezgodam, ker nosi sam vso odgovornost za nezgode, ki bi jih zakrivil.

Na golobe se strelja z zrnjem št. 12, na zajce št. 8.

Poizkusnih strelov ni in se smatra vsak strel kot tekmovalen.

Protesti naj se prijavijo takoj pri dotičnih rediteljih, ki nosijo na levem rokavu zelen trak in bodo ukrenili nadaljnje.

Strelivo si mora prinesti vsak s seboj. Naboji z zrnjem in po možnosti tudi s kroglo bodo sicer na razpolago na strelišču.

P. Ž.:

II. mednarodna razstava psov.

(Nadaljevanje.)

Braki.

(Sodnika: pl. Fürer Viljem in baron Lazarini Henrik.)

Alpski braki.

Psi.

Štev. kat. 63. Pik, * 1. januarja 1928, last Josipa Vanosija. Kamnik. Splošen vtis dober. Pes je ustvarjen sorazmerno, prsa naj bi bila malo bolj globoka. Leva sprednja noga je nekoliko vzvrnjena, zadnji nogi pa sta nekoliko preveč upognjeni. Ocena: dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Štev. kat. 64 in 65. Pok in Rus, istega lastnika in iz istega legla kot prejšnji, sta bila ocenjena samo povoljno. Prvi vsled preveč tope, neplemenite glave; uhlji so zavihani in nepoložni, spredaj stoji francosko. Drugi ima izrazite zajčje šape, pri prstih zelo slabe; glava neplemenita, levi uhelj zavihan, zadnji nogi v kolju pretirano sklenjeni.

Štev. kat. 66. Ruska, * v letu 1920, last prejšnjega. Dasiravno je že v letih, napravi psica prav simpatičen splošen vtis. Je dobro ohranjena in bi bilo na njej grajati edino le prekratko dlako. Ocena: prav dobro; diploma in srebrna plaketa JKS.

Štev. kat. 68. Atos, JRB 21, * 24. maja 1924, last Metoda Jenka, Hrastnik. Kvadratično ustvarjen, močan pes, dalmatinski brak, z dobro stojo, toda vrat prekratek. Neplemenite, široke glave, s slabo priložnimi prekratkimi uhlji, rep premočan in navzgor zakrivljen. Ocena: povoljno.

Istrski braki (gladke dlake).

Psi.

Štev. kat. 69. Biser, * 27. aprila 1927, last Adolfa Ivanca, Sodražica. Zelo tipičen, pravilno ustvarjen pes, dober v dlaki. Oporekati bi mu bilo le nekoliko široko teme lobanje in malce prenizko nastavljen rep. Ocena: prav dobro; diploma in srebrna plaketa JKS.

Štev. kat. 70. Dan Podgorski, * 8. aprila 1928, last psarne »Podgora«. Tipičen, mnogo obetajoč pes. Z ozirom na svojo mladost je po vsem telesu še nekoliko ohlapen ter vsled tega ne napravi prvovrstnega vtisa. Ocena: prav dobro; diploma in srebrna plaketa JKS.

Štev. kat. 71. Din Podgorski, iz istega legla in istega lastnika kot prejšnji. V splošnem v dlaki in barvi dober pes. Žal ima prestrm križec, kotje

zadnjih nog preostro, šape na istih ne brez hibe. Ocena: dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Štev. kat. 72. Pazi, last Ivana Javornika, Ljubljana. Kvadratičen, dobro ustvarjen pes, ki pa v barvi ne odgovarja pasemskim znakom. Neplemenite glave, slabo oblikovani in napačno nastavljeni uhlji. Ocena: povoljno.

Psice.

Štev. kat. 73. Živa Podgorska, * 12. julija 1924, last Leopolda Zupančiča, Ljubljana. Ta psica napravi slab vtis. Ima preveč ven vzvrnjena pleča, zadaj je prezidana in stoja zadaj preširoka. Hrbet je vdrt, ledja ne v pravem skladu. Barva bi bila dobra, dlaka je premehka. Ocena: povoljno.

Štev. kat. 74. Lipa, * l. 1925., last Filipa Bizjaka, Ljubljana. Ta psica je v razmerju z višino predolga. Glava v zgornji čeljusti preširoka, kar jo napravlja neplemenito. Barva naj bi bila izrazitejša. Psica bi napravila boljši vtis, če bi ne bila preveč rejena. Ocena: dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Istrski braki (resaste dlake).

Psi.

Štev. kat. 75. Dalmat, JRB 151, * 27. aprila 1923, last psarne »Podgora«. Prvovrsten pes, ki naj bi imel le nekoliko daljši gobec in nekoliko manj strmi zadnji nogi. Odznaki so nekoliko presvetli. Odličen v dlaki, ki je trda in gosta. Ocena: prav dobro; diploma in srebrna plaketa JKS.

Štev. kat. 76. Agič Podgorski, JRB 144, * 18. marca 1925, last prejšnjega. Če tudi odgovarja ta pes po figuri, dlaki in barvi popolnoma pasemskim znakom, vendar vsled ohlapnega trupa ne more dobiti prvovrstne ocene. Glava je napram ostalemu telesu pretežka, šape so nekoliko premehke. Dlake je bolj mehke nego prejšnji. Ocena: dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Štev. kat. 77. Arif, JRB 145, * 16. junija 1925, last prejšnjega. Tipičen, brezhibno ustvarjen pes, pravilen v dlaki in odznakih. Uhlji so nekoliko kratki in premalo zaokroženi. Ocena: prav dobro; diploma in srebrna plaketa JKS.

Štev. kat. 78. Ador, JRB 143, * 17. decembra 1925, last prejšnjega. Takih psov je malo. Kvadratičen, krepkih nog, hrbet prvovrsten, istotako prsa in ledja. Lepo zapognjen vrat, glava plemenita, barva in odznaki pravilni. Ker je šele ravnokar slekel svoj zimski kožuh, dlaka še ni taka kot je predpisana pasmeno. Ocena: odlično; ovratnik in diploma JKS.

Štev. kat. 79. Bistri Podgorski, JRB 142, * 25. aprila 1926, last prejšnjega. Vseskozi brezhibno ustvarjen pes, ki imu ni ničesar oporekati. Ocena: odlično; ovratnik in diploma JKS.

Štev. kat. 80. Bešter Podgorski, JRB 147, * 25. aprila 1926, last prejšnjega. Za psa samca preveč nežno ustvarjen, je za silo odlakan, šape ima preveč odprte. Ocena: dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Štev. kat. 81. Barak Podgorski, JRB 148, * 24. maja 1926, last prejšnjega. Psu ni ničesar oporekati, je popolnoma pravilno ustvarjen, dober v dlaki, barva in odznaki pravilni. Ta pes je eden najboljših sedanjih predstaviteljev resastih brakov, kar jih imamo. Ocena: odlično; ovratnik in diploma JKS.

Štev. kat. 82. Blegaš Podgorski, JRB 149, * 24. maja 1926, last prejšnjega. Tudi temu psu ni ničesar oporekati. Celoten vtis je veličasten, posebno lepo je njegovo ravno hrbtišče, široka, lepo oblikovana prsa, brezhibne noge ter plemenita glava, odznaki pravilni. Ocena: odlično; ovratnik in diploma JKS.

Štev. kat. 83. Brzan, JRB 146, * 19. decembra 1926, last prejšnjega. Ta pes je prav lepo in močno zgrajen, vendar v glavi ni tako plemenit kot sta zgoraj navedena pod št. 81 in 82. Mesnati smrček ne odgovarja predpisanim pasemskim znakom, pa tudi uhlji naj bi bili boljši. Šape niso zadosti sklenjene. Ocena: dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Štev. kat. 84. Cezar Podgorski, JRB 150, * 14. marca 1927, last prejšnjega. Pes izgleda kot mlad, ki bi še ne bil popolnoma razvit. Posebno v ozadju je rahel, sicer pa ni slabo zgrajen. Napake bi bile: groba, grifonu podobno odlakana glava izgleda še večja nego je v resnici. Odznaki so premalo izraziti, so preveč z belo dlako posejani, zato izgledajo presvetli. Ocena: dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Štev. kat. 85. Cero Podgorski, JRB 101, * 27. avgusta 1927, last Leopolda Grünfelda, Ljubljana. Temu psu manjka pravo sorazmerje med višino nog in hrbtiščem, vsled česar izgleda preveč stegnjen. Grajati bi bilo na njem tudi presvetlo oko ter prehod v mesnat smrček. Končno manjkajo oranžni odznaki, ki naj bi bili, če tudi narahlo vidni na uhljih. Drugače je pes prav dober, posebno v dlaki. Ocena: dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Štev. kat. 86. Krim, last Ivana Javornika, Ljubljana. Trup in noge niso slabi, kazi pa ga neplemenita glava, slabo nastavljeni in oblikovani uhlji, prekratek gobec, pa tudi barva odznakov ni taka, kot bi bilo želeti. Ocena: zadostno.

Psice.

Štev. kat. 87. Jasna Podgorska, JRB 6, * 20. aprila 1923, last psarne »Podgora«. Zelo tipična psica, na kateri ni najti bistvene napake. Glavo ima plemenito z dobrimi, izrazitimi znaki. Vrat lepo zapognjen, prsa široka, raznožno krepkih nog. Dlaka pravilna. Ocena: odlično; ovratnik in diploma JKS.

Štev. kat. 88. Dična Podgorska, * 9. septembra 1928, last prejšnjega. Mlada, še ne povsem razvita psica, ki obeta mnogo, posebno kar se tiče glave, globine in širine prsi, dlake in odznakov, slednji bodo še primerno potemneli. Vse te navedene vrline bodo s časom napravile iz te psice plemenito žival. Ocena: dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Keltski braki.

Psi.

Štev. kat. 92. Ito, JRB 159, * 24. maja 1925, last viteza Pogačnika Josipa, Podnart. Na tem psu ni najti napake, ki bi mogla priti v poštev. Celo telo popolnoma odgovarja predpisom. Hrbet dober, prsa široka in globoka, noge močne in koščene, dlaka izvrstna, odznaki posebno izraziti. Ocena: odlično; ovratnik in diploma JKS.

Štev. kat. 93. Mali, JRB 166, * 13. junija 1926, last psarne »Podgora«. Na psu ni najti posebnih napak, le bolj kompakten naj bi bil v celoti. Izrazit pes in dober predstavitelj svoje pasme. Ocena: dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Braki jazbečarji.

(Sodnika: Avg. Baumann in Volb. Waldherr.)

Psi.

Štev. kat. 95. Dar Lomski, KZK 1156, O, * 29. aprila 1927, last psarne »Lom«. Rdeč, 38 cm visok, zelo plemenit pes, ki povsem odgovarja svoji pasmi. Ocena: prav dobro; diploma in srebrna plaketa JKS.

Štev. kat. 96. Barak Ortneški, JRBj. 33, OcHStB, Dbr 100, KZR 1074, O, GHKR 68, * 15. maja 1926, last prejšnjega. Rdeč, izrazito dolgodlaki pes, ki razen dlake oblikovno ni napačen. Ocena: povoljno.

Štev. kat. 97. Flit Lomski, KZR 1157, O, * 22. junija 1927, last ge. Ene Kosler, Ortnek. Jelenjerdeč, srednje velik, 38 cm visok, tipično ustvarjen pes. Telo tipično, sprednji nogi dobro postavljeni; mišičast pes. Smrček rdeč. Ocena: odlično; ovratnik in diploma JKS.

Štev. kat. 98. Rustan Weixelstein, KZR 780, O, * 16. julija 1925. last psarne »Hrastnik«. Črn, rumeno paljen pes. Odličen v dlaki, rep lep, ščetinast, glava nekoliko preširoka, prav dobro kleščasto zobovje, komaj še dosega predpisano višino; pleča strma, pes nekoliko kleca. Ocena: zadostno.

Štev. kat. 99. Waldi I Hrastniški, JRBj 20, KZR 766, O, * 5. aprila 1925, last prejšnjega. Zelo močan pes, rdeč s črnim plaščem, prav dober v dlaki, trup močan in pravilen, visok 37 cm, zobovje dobro. Priporoča se kot plemenjak za svetle psice s svetlim očesom. Ocena: prav dobro; diploma in srebrna plaketa JKS.

Štev. kat. 100. Rolli I Pernerhof, JRBj 4, KZR 1790, * 6. aprila 1920, last prejšnjega. Močan, nizko ustvarjen pes, nekoliko praznega oprsja in prezidan. Ocena: zadostno.

Štev. kat. 101. Fido Hrastniški, KZR 1101, O, * 19. julija 1926, last prejšnjega. Zelo lep, močan, plemenit jelenjerdeč pes, visok 38 cm. Prav dober v dlaki, maska temna, prav dobro zobovje, v celoti tipičen pes, ki se kot plemenjak priporoča. Ocena: odlično; ovratnik, diploma JKS, zlata kolajna KLBj in plaketa od Federation Cynologique International (F. C. I.) v Brüxelles-u.

Štev. kat. 102. Brandl Ortneški, KZR 1078, O, * 15. maja 1926, last Antona Lavriča, Jelenov žleb. Mišičast, zelo živahen, majhen, svetlordeč pes, dlaka prekratka, zobovje odlično, obojestransko nekoliko kleca. Ocena: zadostno.

Štev. kat. 103. Schuftel Gamsburški, JRBj 37, KZR 1105, O, * 11. septembra 1926, last psarne »Von der Gamsburg«, Domžale. Visok 38 cm, črn, progast, rdeč pes, prav dober v dlaki, pleča nekoliko ohlapna. Tipično kleca, ima dobro sklenjene šape, nekoliko preveč ven stoječi lični kosti. Ocena: dobro; diploma in bronasta kolajna JKS.

Štev. kat. 104. Seppl Hrastniški, JRBj 38, KZR 1103, O, * 8. julija 1926, last H. Kurzthalerja, Domžale. Močan, 39 cm visok pes, zelo živahen in inteligenten, prav dobro zobovje. Svetlordeč s svetlorjavim plaščem, dlaka prekratka, smrček mesnat, sprednja stoja ni brezhibna, kleca levo in ima odprte šape. Ocena: povoljno.

Štev. kat. 105. Waldl, JRBj 5, KZR 180, O, GHKR 55, * 1920, last psarne »Ortnek«. Približno 36 cm visok, 9 let star, jelenjerdeč pes, nekoliko prefine dlake, glava zelo plemenita, lepi uhlji, v celoti tipično oblikovan, dobro sklenjene šape. Ocena: prav dobro; diploma in srebrna plaketa JKS.

Štev. kat. 106. Presan I Pernerhof, KZR 482, O, * aprila 1924, last prejšnjega. Petleten, živahen, temnordeč pes, s temnoprogastim hrbtom in uhlji, izgleda zelo plemenito, nekoliko preveč drobčkana izdaja po znanem psu Presanu Schergau. Dasi v splošnem dobro ustvarjen, vendar se vsled prefine členkovitosti kot plemenjak ne priporoča. Zobovje nosi sledove pasje bolezni (Staupe). Ocena: dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Štev. kat. 107. Ass Ortneški, JRBj 23, KZR 1009, O, GHKR 76, * 17. julija 1925, last prejšnjega. Nizek, jelenjerdeč pes s temno liso na vratu in temnim

repom. Strumen in dobro ustvarjen, toda nizek. Glava nekoliko preširoka, malo podbradka. Ocena: zadostno.

Štev. kat. 108. Dick Lomski, KZR 1184, O, * 29. junija 1927, last Vikt. Müllerja, Zagorje. Močan, svetlordeč pes s črnim gobcem in uhlji. Odličen v dlaki, sicer dobro ustvarjen, malce kleca. Ocena: povoljno.

Štev. kat. 110. Branko Ortneški, KZR 1079, O, * 15. maja 1926, last Ivana Zupana, Ljubljana. Zelo močan, svetlordeč pes z belimi odznaki na prsih in šapah, nalahko bela lisa na nosu. Visok pravilno, dobrih sorazmerij. Prav dober v dlaki, lep ščetinast rep, tipično kleca. Kot plemenjak se ne priporoča. Ocena: dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Štev. kat. 111. Satan Pernerhof, JRBj 29, KZR 731, O, * 4. aprila 1925, last psarne »Pantovčak«, Zagreb. Temnojelenjerdeč pes, z belim ovratnikom in liso na prsih, temen gobec, uhlji in oko. Visok 38 cm, brezhiben in tipično ustvarjen. Stoja sprednjih nog posebno dobra, šape ozko sklenjene, odličen v dlaki, zelo plemenit in inteligenten pes, ki pride posebno v poštev kot plemenjak. Ocena: odlično; ovratnik in diploma JKS.

Štev. kat. 112. Nimrod Hrastniški, JRBj 10, KZR 433, O, GHKR 77, * 12. oktobra 1923, last Petra Stepiča, Ljubljana. Jelenjerdeč, zelo močan pes, smrček mesnat, oko svetlo. V splošnem je dobro zgrajen, kleca tipično, vsekakor pa je nekoliko neokreten in prekratek v dlaki. Ocena: dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Štev. kat. 113. Söllmann Peterl - Pernerhof, KZR 734, O, * 4. aprila 1925, last Karla Čeča, Ljubljana. Jelenjerdeč, močan, toda prenizek pes, zelo dober v dlaki. Ker je prenizek, se vzlic sicer dobri zgraditvi ne more oceniti bolje nego: povoljno.

Štev. kat. 114. Blitz v. Filbling, OeHStB, Dbr, 126, KZR 1128, O, * 8. januarja 1926, last prejšnjega. Lep, z razstave v Linzu 1928 zelo znan pes. Jelenjerdeč, zelo dober v dlaki, na katerem ni grajati drugega kakor to, da ima nekoliko predolge kremplje. Ocena: prav dobro; diploma in srebrna plaketa JKS.

Štev. kat. 115. Schuftl I Luxl-Pernerhof, OeHStB, Dbr, 75, KZR 165, O, * 18. februarja 1921, last psarne »Krmelj«, Št. Janž. Temnojelenjerdeč, zelo lep, plemenit pes. V vsakem oziru tipičen, brezhiben in kot plemenjak posebno priporočljiv. Ocena: odlično; ovratnik in diploma JKS.

Štev. kat. 116. Treu Gamsburški, KZR 1173, O, * 15. junija 1927, last prejšnjega. Jelenjerdeč, brezhiben, živahen pes, visok 39 cm. Zgrajen odlično, kot plemenjak zelo priporočljiv. Ocena: odlično; ovratnik in diploma JKS.

Štev. kat. 117. Hirschmann Pernerhof, OeHStB, Dbr. 67, KZR 494, O, * 22. avgusta 1924, last prejšnjega. Majhen, zelo dobro ustvarjen, jelenjerdeč pes. Nekoliko prefin v dlaki. Ocena: dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Štev. kat. 118. Armann v. Filbling, last prejšnjega. Močan, jelenjerdeč pes. Ocena: prav dobro; diploma in srebrna plaketa JKS.

Štev. kat. 120. Gad Lomski, KZR 1270, O, * 2. aprila 1928, last psarne »Lom«, Tržič. Zelo plemenit, rdeč pes z belo liso na prsih, visok 38 cm. Na glavi temna maska, prav dober v dlaki, zobovje prav dobro, prav dobro in tipično ustvarjen, obeta postati odličen predstavitelj svoje pasme. Ocena: prav dobro; diploma in srebrna plaketa JKS.

Štev. kat. 121. Gumpl Ortneški, KZR 1279, O, * 21. aprila 1928, last psarne »Ortnek«. Lahek in srednje velik, jelenjerdeč pes. Glava zelo plemenita, laktje nekoliko rahlo, prezidan. Ocena: povoljno.

Štev. kat. 122. Erl Ortneški, KZR 1273, O, * 10. aprila 1928, last prejšnjega. Lahek, nekaj manjši kot srednjevelik pes z mnogimi belimi odznaki. Celokupen vtis je plemenit, živahen, kleca. Ocena: zadostno.

Štev. kat. 123. Karafi Hrastniški, KZR 1293, O, * 21. junija 1928, last psarne »Hrastnik«. Nizek, črn pes, z rjavimi nogami. Prenizek je, kleca, glava lepa, plemenita. Ocena: zadostno.

Štev. kat. 124. Edi v. Mühlau, KZR 1228, O, * 20. junija 1928, last psarne »Gamsburg«, Domžale. Temnordeč, srednje velik pes, gobec in uhlji temni, z belimi lisami na prsih in šapah, kleca preveč izraziło. Ocena: povoljno.

Štev. kat. 125. Flott Ortneški, KZR 1277, O, * 19. aprila 1928, last barona Lazarinija H., Smlednik. Lahek, lep, jelenjerdeč pes. Glava zelo plemenita, zelo dober v dlaki, tipično zgrajen, kleca značilno. Ocena: prav dobro; diploma in srebrna plaketa JKS.

Štev. kat. 126. Fidži Savski, * 15. avgusta 1928, last Valentina Lucina, Ljubljana. Zelo dobro zgrajen, 41 cm visok pes s temno prehodno masko in repom. Za nizke psice, ki tipično klecajo, se kot plemenjak zelo priporoča. Ocena: prav dobro; diploma in srebrna plaketa JKS.

Štev. kat. 127. Solo, * 15. junija 1928, last Viktorja Herforta, Ljubljana. Zelo živahen, majhen, nizek, jelenjerdeč pes, minimalne višine. Za svojo velikost ima prav dobro sorazmerje, prav dober v dlaki, plemenit izraz. Ocena: prav dobro; diploma in srebrna plaketa JKS.

Štev. kat. 128. Edi Ortneški, KZR 1272, O, * 10. aprila 1928, last Nika Lenčka, Škofja Loka. Izredno plemenit, rdeč pes, nekoliko kratke dlake, kleca tipično. Ocena: povoljno.

Štev. kat. 129. Ador, * 21. avgusta 1928, last Petra Stepiča, Ljubljana. Jelenjerdeč, zelo sorazmerno ustvarjen, tipičen pes, ki vzlic svoji mladosti mnogo obeta. Kot napako bi bilo navesti orlovsko-svetlo oko. Ocena: dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Štev. kat. 130. Amor, * 21. avgusta 1928. Pes je nekaj višji kot pravkar opisani brat istega legla in v istih rokah. Je tipičen po zgradbi trupa, ima poleg svetle šarenine nekoliko prefino dlako. Ocena: dobro; diploma in pronasta plaketa JKS.

Štev. kat. 131. Azor, * 21. avgusta 1928, last prejšnjega. Sličen bratoma Adorju in Amorju, toda boljši v dlaki in ima temno oko. Ocena: prav dobro; diploma in srebrna plaketa JKS.

Štev. kat. 132. Adon, iz istega legla in v istih rokah kot prejšnji trije. Jelenjerdeč pes, črn smrček, lepo, temno oko, v pravem sorazmerju zgrajen, stoja sprednjih nog zelo dobra, prav dober v dlaki, dosega pa le minimalno višino 32 cm. Ocena: dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Štev. kat. 133. Hom Savski, * 15. avgusta 1928, last lovske družbe »Medvode«. V prav dobrem sorazmerju zgrajen pes, visok ca. 38 cm. Jelenjerdeč, prav dober v dlaki, zelo inteligenten; splošen vtis bi napravil prav dober, če bi ga ne kazile preveč krive sprednje noge. Ocena: zadostno.

Štev. kat. 301. Orlik Hrastniški, * 10. avgusta 1926, last M. Perka, Šiška. Temu psu je pripomniti isto kot prejšnjemu Homu Savskemu, le da nekaj manj kleca. Ocena: zadostno.

Psice.

Štev. kat. 135. Bora Lomska, KZR 1160, O, * 7. oktobra 1926, last psarne »Lom«. Jelenjerdeča, 35 cm visoka psica, odličnega trupa, izredno ple-

menite vnanjosti. Z ozirom na njeno nižino in nekoliko fino dlako ocena: prav dobro; diploma in srebrna plaketa JKS.

Štev. kat. 136. Wally I Pernerhof, JRBj 12, OeHStB, Dbr. 19, KZR 410, O, GHKR 54, * 30. julija 1923, last psarne »Ortnek«. Jelenjerdeča, 36 cm visoka psica, prav dobra v dlaki, za svojo velikost je prav močno ustvarjena. Na prsih in na konicah šap ima bele lise. Ocena: prav dobro; diploma in srebrna plaketa JKS.

Štev. kat. 137. Celly Ortneška, JRBj 35, KZR 1161, O, * 1. februarja 1927, last prejšnjega. Jelenjerdeča, 35 cm visoka psica, nekoliko prezidana, sicer prav dobro ustvarjena. Ocena: dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Štev. kat. 138, 139 in 140 so premajhne za oceno.

Štev. kat. 141. Hedda Lomska, JRBj 2, OeHStB, Dbr 74, KZR 416, O, * 7. junija 1923, last psarne »Hrastnik«. Jelenjerdeča, 35 cm visoka psica z belo liso na prsih, dobro ustvarjena, presekava, nekoliko šiljast gobec. Ocena: dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Štev. kat. 143. Tixi v. Gamsburg, KZR 1172, O, * 15. junija 1927, last H. Kurzthalerja, Domžale. Če bi imela ta psica daljši hrbet in bolj globoka prsa, bi bilo sorazmerje pravilno med nogami, prsi in dolžino trupa; tako pa spominja na tip braka. Vzlic temu pa bi bila vsled svojih ravnih nog in sicer odličnih svojstev ta psica pripravna kot plemenjakinja za pse, ki bi jih hoteli vzrediti bolj visoke. Ocena: zadostno.

Štev. kat. 144. Ase Ortneška, JRBj 34, KZR 1033, O, * 7. aprila 1926, last psarne »Lom«. Mala, jelenjerdeča, 34 cm visoka psica, čisto ravno postavljena in sorazmerno ustvarjena. Prav dobra v dlaki in zobovju; z ozirom na njeno velikost je ocena: dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Štev. kat. 146. Dirndl v. Mühlau, KZR 1142, O, * 17. avgusta 1927, last barona Lazarinija H., Smlednik. Temnojelenjerdeča, 37 cm visoka psica. Maska temna z izredno plemenitim izrazom, zelo sorazmerna. Ocena: odlično; ovratnik in diploma JKS.

Štev. kat. 147. Dockler v. Mühlau, KZR 1144, O, * 17. avgusta 1927, last prejšnjega. Jelenjerdeča, 34 cm visoka psica, sestra prejšnje, dobra v dlaki, prsa globoka, stoja dobra, hoja izdatna. Ocena: dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Štev. kat. 148. Bessy I Pernerhof, OeHStB, Dbr. 82, KZR 728, O, * 15. marca 1925, last Petra Stepiča, Ljubljana. Jelenjerdeča, 36 cm visoka psica, dobra v ospredju, plemenita glava, nastanek podbradka, kaže tipičen zlom pri sklenjenih šapah, stoji ozkopetno, posebno desno. Ocena: dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Štev. kat. 150. Asta Heimfels, JRBj 22, OeHStB, Dbr. 68, KZR 491, O, * 9. aprila 1924, last psarne Krmelj, Št. Janž. Tipična psica, pravilno visoka, glava dobra in uhlji, pravilno jelenjerdeča dlaka. Psici bi bilo oporekati le, da preveč tipično na desno kleca, kar pa ji pri njeni peresnolahki hoji ne škodi. Ocena: prav dobro; diploma in srebrna plaketa JKS.

Štev. kat. 151. Fixa Ortneška, KZR 1276, O, * 19. aprila 1928, last psarne »Ortnek«. Psica ima lepo temno oko, je brezhibno ustvarjena. Ocena: odlično; ovratnik in diploma JKS.

Štev. kat. 153. Waldine Hrastniška, KZR 1296, O, * 21. aprila 1928, last psarne »Hrastnik«. Jelenjerdeča psica, komaj še dosega predpisano velikost; glava plemenita, spredaj tipično kleca, nekoliko ozkopetna, dlaka prefina. Ocena: povoljno.

Štev. kat. 155. Hexe, KZR 1316, O, * 16. aprila 1928, last Josipa Strzelba, Litija. Jelenjerdeča, 37 cm visoka, zelo plemenita psica, tipičnega in neoporečnega stasa. Glava plemenita, uhlji zelo lepi, brezhibno ospredje, hrbet istotako, zelo dober ščetinast rep. Ocena: odlično; ovratnik in diploma JKS.

Štev. kat. 156. Numa Pantovčaška, * 5. avgusta 1928, last psarne »Gamsburg«, Domžale. Mlada, še ne popolnoma razvita, toda mnogo obetajoča psica. Dobro ospredje, strumnih nog, kolje zadnjih nog dobro, barva dobra, v dlaki postane še boljša. Jelenjerdeča, črnoprogasta, maska temna, oko temno. Ocena: prav dobro; diploma in srebrna plaketa JKS.

Štev. kat. 157. Rika, KZR 1315, O, * 16. aprila 1928, last ing. Al. Osojnika, Rogatec. Svetlordeča psica, oko temno, glava dobra, komaj še dosega predpisano velikost, močno izraziło tipično kleca. Ocena: povoljno.

Štev. kat. 158. Waldine, KZR 1331, O, * 5. aprila 1928, last Frica Barachinija, Hrastnik. Fino členkovita psica predolge in premehke dlake. Ocena: zadostno.

Štev. kat. 160. Ada, * 21. avgusta 1928, last Petra Stepiča, Ljubljana. Mala, jelenjerdeča psica, komaj da še dosega predpisano velikost. Zelo živahna, mesnat smrček, glava sicer dobra, kleca tipično, dobro zgrajena. Ocena: dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Štev. kat. 161. Aga, iz istega legla in v istih rokah kot prejšnja. Fino členkovita, še ne popolnoma razvita psica. Smrček mesnat, nekoliko prekratek gobec, živahna kot njena sestra, sicer dobro ustvarjena, stoja dobra. Ocena: povoljno.

Štev. kat. 162. Bella Krmeljska (nepravilno Št. Janška, opomba pisca), KZR, 1291, O, * 3. septembra 1928, last psarne »Krmelj«, Št. Janž. Psica dosega komaj še predpisano mero, kleca, za plemenjakinjo neugodna. Ocena: zadostno.

Štev. kat. 163. Sora Savska, * 15. avgusta, last lovske družbe »Medvode«. Temna, jelenjerdeča, črnomarogasta psica, ki ima predpisane vrednote, višino in širino. Nekoliko preveč šiljast gobec, čisto nalahko tipičen zlom, zelo dobra v dlaki. Ocena: prav dobro; diploma in srebrna plaketa JKS

IZ LOVSKEGA NAHRBTNIKA

Na osnovi čl. 362. finančnega zakona za leto 1928/29, točka 3 in čl. 64. zakona o oblastni in sreski samopravi, izdajam po čl. 2. in 12. uredbe o poslovanju komisarjev oblastnih samouprav z dne 20. januarja 1929, Uradni list št. 37/9, to-le

UREDBO,

s katero se spreminjajo dosedanji predpisi o prepovedanem lovskem času.

Člen 1.

§ 1. zakona z dne 28. februarja 1922, Ur. l. št. 378/115, se spreminja in se glasi:

Pri izvrševanju lova je upoštevati nastopni prepovedani lovski čas (lovopust):

I. Za dlakasto divjačino.

1. a) Za jelene in damjake (samce) od 1. novembra do 30. junija.

b) Za košute jelenov in damjakov od 1. januarja do 30. septembra.

2. Za kozoroge brez razlike spola in starosti celo leto.

3. a) Za gamse od 1. januarja do 31. julija.

b) Za gamsove koze od 1. decembra do 15. avgusta.

4. a) Za srnjake do konca leta 1930., od 15. oktobra do 15. junija, nato pa od 1. januarja do 31. maja.

b) Za srne (samice) do konca leta 1930., celo leto, nato pa od 1. januarja do 15. oktobra.

5. Za poljske in planinske zajce od 1. januarja do 31. avgusta. Mladiči jelenov, gamsov in srn se brez razlike spola v letu, ko so bili povrženi, ne smejo loviti, ne streljati.

II. Za divjo perutnino.

6. a) Za divje peteline od 1. junija do 15. aprila.

b) Za ruševce od 16. junija do 15. aprila.

c) Za divje kokoši in ruševke celo leto.

7. a) Za fazane (samce) od 1. januarja do 31. avgusta.

b) Za fazanke (samice) do konca leta 1930. celo leto, nato pa kakor za fazane (samce).

8. a) Za gozdne jerebe, za bele in skalne jerebe (samce) od 1. novembra do 31. avgusta.

b) Za gozdne jerebice, za bele in skalne jerebice (samice) celo leto.

9. a) Za poljske jerebice do konca leta 1930. celo leto, nato pa od 15. novembra do 31. avgusta.

b) Za prepelice od 1. novembra do 15. avgusta.

10. Za sloke (kljunače) od 1. decembra do 31. julija.

11. Za velike divje race od 1. februarja do 31. julija.

12. Za druge divje race, za divje gosi, za močvirne in povodne ptice od 1. februarja do 31. julija.

Prvi in zadnji dan pod I. in II. navedenih časov štejeta v lovopust.

Gonje z braki, jazbečarji in sličnimi psi so dovoljene le v času od 15. oktobra do vštetega 31. decembra. To velja za vso divjačino izvzemši dlakasto divjačino, navedeno pod 1. do 4. člena I. Ta pod 1. do 4. navedena divjačina se sme streljati edino le s kroglo. Gonja z braki jazbečarji in sličnimi psi, velja tako za posamezne kakor tudi za skupne love.

Lovljenje divjačine s psi ali gonjači po ajdi in vinogradih pred trgatvijo je prepovedano.

Veliki župan more po zaslišanju Slovenskega lovskega društva, sekcija Maribor, posameznim lovskim upravičencem izjemoma dovoliti, da polove ali odstrele divjačino tudi v lovopustu, toda vedno le gotovo število posamezne vrste in za določen rok.

Čl. 2.

Prestopke v čl. 1. navedenega zakona odnosno te uredbe kaznuje obče-

upravno oblastvo I. stopnje v denarju po imovinskem stanju od 5 do 300 Din ali ob neizterljivosti z zaporom od 1 do 10 dni, v težjih primerih ali v ponovnem prestopku pa v denarju do 1000 Din ali z zaporom do 2 tednov.

Drugi odstavek § 2. in § 6. v členu 1. navedenega zakona se razveljavljata.

Čl. 3.

Ta uredba stopi v veljavo 15. dan po razglasitvi v oblastnem uradnem listu »Samoupravi«.

V Mariboru, dne 22. julija 1929.

Komisar oblastne samouprave oblasti mariborske:

Dr. Leskovar s. r.

Veliki župan mariborske oblasti:

Dr. Schaubach s. r.

Ta uredba je bila razglašena v oblastnem uradnem listu »Samoupravi«, let. II., številki 7., ki je izšla dne 23. avg. 1929.

—

Kljunač je gnezdil letos v revirju Brezova reber nad Sotesko, na Dolenjskem. Dne 3. julija t. l. je videl revirni gozdar A. Ruth v 14 letnem mešanem gozdu, na severovzhodnem pobočju hriba, ca. 290 m nadmorske višine, mladega kljunača. Kljunač se je dvignil s tal, koder je pravkar brskal po odpadkih od konj. Teh je dovolj po gozdih, ker tam letos Bosanci s svojimi konji prenašajo drva. Zemlja je bila tod naokoli vsa preluknjana od kljunačev. G. Ruth smatra za dokazano, da se je v Brezovi rebri izvalilo gnezdo kljunačev, česar ni bil opazoval vseh 26 let, odkar službuje v tem revirju.

O škurhih ob Temenici na Dolenjskem. Tukajšnji posestnik in gostilničar pri žel. postaji v Št. Lovrencu, g. Franc Štrekelj, je videl okoli 10.—12. aprila, da je letela jata škurhov, okoli 20—25, od Male Loke sem proti Št. Vidu. Leteli so nizko in nalahko kričali. Kakih 10—12 dni zatem pa je zopet videl, da je letelo kakih 12—14 škurhov od juga sem, t. j. od Medvedjeka proti Veliki Loki. Sedli so na travnik med Praprečami in Št. Lovrencem. Ko se je pa zaslišal od nekod strel, so se oplašili in odleteli. G. Štrekelj, ki ima sam nagačenega škurha, ki je bil ustreljen ob Temenici pred kakimi 8 leti, kakor sem popisal v »Lovcu« l. 1928., str. 29, trdi, da je videl zadnjih 8 let že tretjič škurhe ob Temenici, ki se pojavljajo navadno ob grdem in mokrem vremenu. Iz tega moramo sklepati, da se škurhi v Temeniški dolini, ki je mestoma precej močvirna, večkrat javljajo, da jih pa najbrž nikdo ne opazi, ki bi jih poznal, in zato o njih tudi nihče nič ne sporoča.

I. Šašelj.

Par opazk glede medvedov v Temeniški dolini. Naj dodam k svojemu poročilu glede medvedov v naši okolici še tole, kar sem zvedel kesneje. Medveda sta prišla, kakor sem omenil že v svojem prvem poročilu (»Lovec«, avgust), od kočevskih hribov sem. V tem nas potrjuje to, da so sledili medvede že prej v sosedni dobrniški župniji. Tako je povedal posestnik Janez Jarem, da so mu na njegovi njivi pojedli medvedje vse semensko korenje.

6. t. m. pa je videl nekdo, kakor se pripoveduje, medveda v Razborškem gozdu, župnija Čatež. Ležal je v hosti na poti. Ko ga je mož zagledal, je mislil, da leži pes na poti. Ko je pa prišel bližje, je medved vstal in mirno odšel v hosto.

I. Šašelj.

Zgodba o srnjaku »Mirkotu« in jazbečarju »Reku«. Bilo je 20. majnika leta 1908, ko je mlada soproga graščaka G. ob večernem sprehodu pred gradičem R. izrazila željo, da bi imela rada malo srno ali srnjačka, ker je videla pri svoji prijateljici, kako se ta s tako ljubko živaljo lepo zabava.

Drugi dan je bilo že odposlanih več oglasov raznim upravništvom lovskih časopisov, in meseca junija je prispel po železnici na postajo V. v lepem, prostornem in zračnem zaboju nekaj čez leto dni star srnjak. Bil je kupljen od nekega gospoda v okolici Kočevja.

Seveda je bila za srnjaka, še preden je prispel v svoje novo bivališče, pripravljena posebna, z žično mrežo obdana prostorna ograja v bližini gradu, katere eno stran je tvorila stena starega kegljišča, z novo urejeno streho, kot zavetišče ljubljenemu srnjaku.

Veselje mlade gospe je bilo veliko in se je ves prosti čas zabavala s srnjakom; peljala ga je celo v grad po stopnicah v drugo nadstropje. Večkrat se je smel »Mirko«, kakor so ga imenovali, malce pokazati ob slučajnih obiskih znancev in prijateljev ter je bil vselej ob takih prilikah mnogo občudovan, kako se je znal prijazno in lepo obnašati. Toda kakor veselje navadno ne traja dolgo, tako je tudi veselje mlade gospe s srnjakom za nekoliko mesecev ponehalo. Prišle so druge skrbi, ki so ljubezen do srnjaka nadomestile do novo pričakovanega rodbinskega prirastka. Tako se je zgodilo, da je bil »Mirko« nekoliko zanemarjen in samo na milost služkinj navezan.

Ta nagel preobrat Mirkotu najbrž ni dopadel, ker je pričel ob vsaki priliki napadati vsakogar, kdor mu je prišel v bližino.

Služkinja, ki je morala vsak dan prinašati srnjaku travo, deteljo ali seno, je to storila na ta način, da je vselej samo malo odprla vrata pri kegljišču in je vrgla pripravljeno krmo hitro pri vratih pod streho kegljišča in takoj zaprla vrata ter odšla za svojim drugim delom.

Samo gospodična Evgenija, leta mlade graščakinje, je imela toliko poguma, da je včasi, oborožena z dolgo fižolovko, stopila v ograjo pred srnjaka in mu z lepimi besedami razlagala, kaj se spodobi in kaj je treba opustiti. Bila je namreč gospodična Evgenija stara devica, ki je ljubila vse živali, najbolj pa mačke, katerih je imela okoli sebe, ko je šla na vsakdanji obisk po kurnikih, najmanj osem. Samo moj jazbečar Rek je bil v nemilosti pri gospodični Evgeniji, ker ni bil naklonjen njenim mačkam. Nekega dne, ko sem šel ž njim iz pisarne v svoje stanovanje in je gospodična Evgenija krmila približno 80—100 kokoši, je med temi zapazil tudi mačke. Bojevito se je zagnal v mačke, razgnal pri tem celo jato kokoši na vse strani in gospodična Evgenija je obstala na mestu sama ter tako presenečena, da ji je pehar z zrnjem padel iz rok.

Ta dan je bil za gospodično Evgenijo nesrečen; ko je šla zvečer obiskat srnjaka Mirkota, se je ta pognal vanjo, jo podrl na tla in tako močno ranil z rogovi, da je bila potrebna takojšnja zdravniška pomoč, in gospodična Evgenija ni mogla štirinajst dni zapustiti postelje.

Seveda je srnjak Mirko padel po tem napadu v popolno nemilost svojih gospodarjev in je bil takoj drugi dan izgnan iz svoje ograje. Moral je od tega dne sam skrbeti za svojo hrano v prosti naravi. Poleg tega pa so mu odvzeli predikat Mirko in je dobil ime Moro. S tem pa ni bila zadeva poravnana, ker se je Mirko ali odslej Moro čutil užaljenega ter je začel tudi na prostem napadati vsakogar, kdor mu je prišel blizu. To je dalo povod, da sta Morota lepega dne, po nalogu posestnika G., vrtnar in kočijaž ujela, vtaknila v velik zaboj in ga odpeljala v revir R. V revirju R. je bil Moro ob asistenci uslužbencev in posestnika na lepem kraju v smrekovem gozdičku izpuščen na prosto ter je dobil še za slovo lep komad pšeničnega kruha. Zvečer istega dne so bili vsi gozdni delavci in delavci na tamošnji parni žagi obveščeni, da je bil v gozdu pod Peščenikom izpuščen udomačen srnjak, ki se ljudi ne boji in vsakega rad z rogovi napade. Zatorej se vsakdo naproša, da mu ne stori nič žalega ter ga samo s palico zapodi od sebe. Takisto so bili vsi okoliški lovci obveščeni in naprošeni, da naj tega srnjaka ne streljajo.

Meseca julija istega leta smo oddali nabiranje beladone v okolišu tamkajšnjih gozdov nekemu Janezu Šeškarju. Mož je bil v Dolžu pod Gorjanci doma in ni vedel, da se diči naš revir s sr-

njakom Morotom, mi smo ga pa pozabili s tem gospodom seznaniti. Šeškar je nabiral že teden dni beladonino listje po gozdu in donašal z beladono napolnjene vreče k progi gozdne železnice, odkoder so mu jih zavirači iz prijaznosti vozili k delavski koloniji pri žagi, kjer je Šeškar pod streho stare šupe sušil to listje.

Nekega dne, bil je slučajno nesrečni petek, je prišla naglo od juga nevihta in Šeškar je bil primoran prekiniti nabiranje beladone in se podati proti stanovanju, katero je delil z dvema delavcema, Bačarom in Mrvičem.

Popoldne okoli tretje ure, ko je nevihta ponehala in se je pokazalo zopet vedro nebo, je Šeškar vzel dve prazni vreči in se podal zopet nabirat beladone. Ko je nekaj časa nabiral na enem kraju, se je hotel podati na drugega, bolj izdatnega, ter stopal po stari gozdni stezi navzdol. Tedaj je pritekel za njim nenadoma po stezi Moro in se z vso silo zagnal v nič hudega slutečega Šeškarja, ga z močnim udarcem podrl na tla in obstal potem mirno opazujoč svojo žrtev. Šeškar se je tako močno prestrašil, da ni mogel v prvih trenutkih niti roke dvigniti. Ko se je vendar malo predramil, je pokleknil, se prekrižal in kleče, obrnjen proti srnjaku, pričel glasno moliti očenaš. Ker je srnjak še vedno stal na svojem mestu in se ni hotel oddaljiti, je prestrašeni Šeškar molil kar naprej celo veroizpoved toliko časa, da se je Moro vendar naveličal gledanja, se obrnil in lahkim korakom odšel.

Komaj je bil srnjak od Šeškarja deset korakov oddaljen, je ta skočil pokoncu, pustil do polovice napolnjeno vrečo z beladono na mestu nesreče ter je v divjem begu skušal po najkrajši poti doseči svoje stanovanje tam pri parni žagi v R.

Za že priletnega Šeškarja ni bila malenkost v tako slabem, skalovitem terenu tri kilometre neprenehoma divje bežati, skakati čez skale in stare štore in po kopinju.

Pribežal je na pol živ v svoje stanovanje in zlezel takoj v posteljo. Njegovih sostanovalcev še ni bilo doma. Popolnoma utrujen od bežanja in strahu, se ni mogel spočetka na postelji niti premakniti. Ko je prišel malo k sebi, je potegnil iz podglavnika rožni venec in pričel glasno moliti.

Prvi je vstopil v sobo njegov sostanovalec Bačar, ki je videl od žage, kjer je bil zaposlen, da Šeškar beži v nenavadnem tempu iz gozda proti stanovanjski baraki. Videč Šeškarja v postelji, ga je vprašal, kaj se mu je dogodilo, da je tako naglo in zgodaj pritekel domov. »Oh, dragi prijatelj,« odvrne Šeškar, »jaz sem nesrečen človek na svetu, mene je danes v gozdu hudič napadel!« — »Kakšen hudič?« vpraša Bačar. — »Hudič me je napadel, pravim ti. Hudič, ki je vzel nase podobo srnjaka, me je hotel uničiti, pa mi je vendar Bog pomagal, da sem mu ušel. Ne vem, kaj bo sedaj z menoj. Tako sem slab in se potim, da nič ne morem. Pa ne grem tudi več te presnete beladone nabirat.« — »Saj ne bo tako hudo,« reče Bačar, ki je iz Šeškarjevega pripovedovanja takoj uganil, da dotični hudič, ki je Šeškarja napadel, ne more biti nihče drugi, kakor srnjak Moro. — Bačar je nato hitro obvestil o tem dogodku svojega sostanovalca Mrviča, ki je ravno, nesoč vodo za kuhanje večerje, prihajal k baraki. Dogovorila sta se, da takoj ne bosta izdala Šeškarju hudiča Morota, ampak da jima mora Šeškar poprej vse natančno povedati, kaj je ta dan doživel. Šeškar je to tudi še isti večer storil, nakar sta mu Bačar in Mrvič šele drugo jutro pojasnila, kdo je bil hudič, ki ga je napadel. Tega pa Šeškar toliko časa ni hotel verjeti, dokler ni dobil od upravitelja gozdnega urada natančnih pojasnil, da ga je srnjak Moro napadel.

Šeškar je po napadu štirinajst dni bolehal. Beladono je to leto dobro spravil v denar in je tudi drugo leto pričel nabirati v gozdu Peščeniku beladono. Ni mu pa bilo usojeno, da uporabi za-

služeni denar, ker je to leto umrl na jetiki.

Tudi srnjak Moro je to leto neprevidnost in drznost plačal s svojim življenjem. Ustrelil ga je naš sosed Kl., zakupnik občinskega lovišča suhorskega. Kl. je pred nekaj leti odšel v večna lovišča. Jos. Bláha.

Članov je imelo S. L. D. leta 1928. 2891. Letos je 2350 članov do 15. julija plačalo članarino, 1183 pa še ne. Ko bi vsi poravnali članarino, bi štelo društvo preko 3500 plačujočih članov, kar bi pomenilo približno polovico lovcev v Sloveniji.

Seznam v mesecu juliju 1929 novo priglašenih članov: Borovnik Ludvik, Zagreb, Jurišičeva ulica 9. Zrimšek Leopold, Stražišče pri Kranju. Mravlje Anton, Brezovica 5. Ing. Abel Rikard, Hrastnik. Peterman Alojzij, Zagreb, Jurišičeva ul. 9. Suhadolnik Franc, Borovnica 8. Dernovšek Ivan, posestnik, Hrastnik. Dr. Matko Karel, zdravnik, Radeče-Zidani most. Dular Alojzij, adm. rud. ravnatelj, Ljubljana, Kralja Petra trg 2. Jeram Franc, okrajni tajnik, Črnomelj. Konda Ivan, ekonom, Prapreče-Semič.

*

Nadaljevanje članka: »Iz kočevskih revirjev« bo sledilo v oktobrski številki »Lovca«.

IZ RIBARSKE MREŽE

Iz seje Slovenskega ribarskega društva z dne 17. junija 1929. Z ozirom na to, da društvo še ni dobilo nobenega povabila od Saveza ribarskih društev k odborovnim sejam, se sklene pozvati Savez, da sporoči, ali je že začel delovati. Ako se izkaže, da ne deluje, bo društvo prijavilo svoj izstop.

Onečiščenje Save pri Kranju — Vodopravna razprava. Slov. ribarsko društvo v Ljubljani, ribarski upravičenec revirja Smlednik št. 15 (Sava od Majdičevega jezu v Kranju do jezu papirnice v Medvodah) in občina Mavčice so se pritožili, da prihaja Sava izpod Kranja večkrat na teden umazana, črna, smrdljiva in penasta ter da kot taka uničuje ribe in škoduje gojitvi rib. Občina je uveljavljala, da škoduje onečiščena Sava tudi prebivalstvu ob Savi, ker so občani vasi Mavčice, Hrastje in Smlednik prisiljeni rabiti savsko vodo ne le za pranje perila in napajanje živine, nego tudi često za pitno vodo, če se kapnice izsuše.

Dne 13. oktobra 1928 in 11. junija 1929 si je komisija pod vodstvom sreskega poglavarja ogledala čistilne naprave odtokov tekstilnih tvornic »Jugočeška« in »Intex« ter usnjarne C. Pollak v Kranju. Izvedenci so preiskali biološke razmere v Savi v okolišu teh tvornic; odtok tvornic so pa preiskali fizikalno-mikroskopično in kemično, da se ugotovi, ali in kateri ukrepi bi bili potrebni, da se onečiščenje odpravi.

Biološka preiskava je dognala, da odtoki obeh tekstilnih tvornic in usnjarne ne uničujejo talne favne, da pa ni izključeno, da se spuščajo v Savo od časa do časa škodljive snovi, ki bi neugodno vplivale na občutljive organizme. Kemična preiskava je pa ugotovila, da odtoki vseh treh tvornic niso vplivali kvarno na organsko življenje v Savi.

Glede čistilnih naprav se je opazilo, da ne delujejo v redu. Zato je sresko poglavarstvo odredilo sledeče: Tekstilna tvornica »Jugočeška« mora dozidati k obstoječima dvema sedimentacijskima reservoarjema še tretjega in sicer tako, da pridejo reservoarji zaporedoma (ne sporedno) v rabo. Tvornica Pollak mora postaviti elevator za izpraznitev sedimentov v čistilnici; tvornica se mora dogovoriti s cestnim odborom, da deževnica in blato z okrajne ceste ne bosta več dohajala v čistilnico kakor doslej. Izpraznitev reservoarjev čreslovine se mora vršiti vsaj enkrat v tednu. Tvornica »Intex« mora podaljšati odvodno betonsko cev tako daleč v Savo, da bo dosegla cev tok savske vode, s čimer naj se doseže boljše razredčenje od-

toka. Vsem trem podjetjem je strezko poglavarstvo prepovedalo spuščati večje količine odtokov naenkrat v Savo, ali da bi bili odtoki intenzivneje barvani, nego so bili na dan ogleda 11. junija 1929. Istotako morajo vsa tri podjetja iz svojih čistilnih naprav perijodično in redno izpraznjevati sedimente ter iste odlagati ali odstranjevati tako, da ne bodo mogli priti v dotiko s Savo.

Gori omenjene preureditve čistilnih naprav morajo podjetja izvršiti najkesneje do 25. julija 1929.

Označeni oblastveni ukrepi bodo zaenkrat očividno zadostovali, da se prepreči v bodoče stalno onečiščenje Save nizdol Kranja. Dejstva, da prihaja Sava do Tacna često po vsej širini temno barvana in penasta, si ni moči razlagati drugače, kakor tako, da spuščajo tvornice naenkrat večje množine nečistih snovi v Savo. Če se bodo ravnala podjetja po gori omenjenih predpisih, se ni bati, da bi ribarstvo trpelo v bodoče večjo škodo.

MALI OGLASI

Puškar F. K. Kaiser, Ljubljana, Kongresni trg, ima v komijski prodaji: Suhlsko trocevko, kal. 16×16/8 mm, skoraj novo, 2400 Din; Boroveljsko trocevko, kal 16×16/9·3, 2000 Din; Boroveljsko trocevko, kal. 12×126·5, 1600 Din; risanico, dvocevko, kal. 12/6 mm, 500 Din; risanico Mauser, kal. 8 mm, 800 Din; dvocevko, znamka »Adler«, kal. 16, 1200 Din; dvocevko, kal. 12, 600 Din; dvocevko, kal. 24, 600 Din; 3 dvocevke, kal. 16, 550 do 700 Din.

Lovci, pozor! Slovensko lov. društvo si je nabavilo prvovrsten loden za enoten kroj, ki naj bi ga nosili vsi zavedni člani imenovanega društva. Društvo prodaja blago po lastni ceni. Tvrdka Fabiani & Jurjovec je prevzela ekspedicijo tega blaga. P. t. člane opozarjamo na imenovano tvrdko, ki daje tudi potrebne informacije glede kroja.

Dobro dresiranega ptičarja z rodovnikom kupi Karel Čeč, Ljubljana

Pristen tirolski loden za lovske in sportne obleke priporoča tvrdka Anton Schuster v Ljubljani, Mestni trg 25. Istotam je tudi vedno v zalogi raznovrstno sukno in drugo manufakturno blago po nizkih cenah.

Lekarnar Mr. Stanko Hočevar na Vrhniki ima za Jugoslavijo zalogo Vitakalk-a, ki je za vzrejo psov neobhodno potreben dodatek k hrani. Pospešuje rast kosti in mišic, zabrani rahitis, ker vsebuje za življenje potrebne vitamine. Sineps: uniči na mestu vse bolhe in uši ter je za žival samo neškodljiv. Valutin kapsule: idealno sredstvo zoper gliste in druge črevesne parasite. Pri naročilu je navesti pasmo in starost psa! V zalogi tudi vsa druga zdravila za pse! Na vsa vprašanja odgovarjam brezplačno!

Primorski emigrant, lovec in strelec, v lovskih stvareh izučen, kakor tudi v poljedelstvu in gozdarstvu, energičen, zanesljiv v vsakem oziru, želi zaposlitve kot lovski ali gozdarski čuvaj. Naslov pri uredništvu »Lovca«.

Rebernik Franc iz Osjeka, p. Sv. Trojica v Slov. gor., se priporoča za službo lovskega čuvaja; je oženjen, brez otrok in poseduje šofersko legitimacijo.

Gozdni in lovski čuvaj, v gozdnih, lovskih in lesno-trgovskih strokah izvežban, oženjen, z enim otrokom, vešč slov., srbohrv. in nem. jezika, se priporoča za primerno službo. Ponudbe na SLD, sekcija Maribor.

Kupujem žive in zdrave mlade ali stare srne, eventuelno tudi srnjake ob dovoljenem lovnem času. Plačam dobro. Borovnik Anton, Zagreb, Jurišičeva ul. 9.

Tražim puškara, samostalnog majstora, vrstan u svim poslovima. Nastup odmah. Ponude na Boško Dimitrijević, trg. oružja i municije, Senta (Bačka).

Kameno sol za solnice ima v zalogi Lovska zadruga v Ljubljani. Naročila sprejema blagajnik S. L. D. ravnatelj Ivan Zupan, Ljubljana, Gosposvetska cesta št. 17.

Hrib Welsberg, zatočišče kočevskih volkov.

A. Šavelj:

Iz kočevskih revirjev.

(Nadaljevanje.)

V osrčju kočevskega lovišča mozeljske občine stoji na griču, imenovanem Verdrenška gora (Verdrengerberg, 811 m), stara sanjava kapelica Marijinega Vnebovzetja, ki je polna tišine in pokoja. Nemirnemu rodu sedanjosti kaže in razodeva z mahom in glivami porastlo črno in že razpokano zidovje ter antični slog te kapelice vesoljni mir preteklosti. Skoro bi menil človek ob pogledu na to starinsko stavbo, njene slike in podobe, da je bilo v davnih časih na svetu res tako mirno in bratsko življenje, kakor ga predstavlja ta kapelica v svoji samoti in pozabil bi skoro kmalu posameznik, da so bojevali naši predniki ravno take borbe za obstanek in preživljali ravno tako burne dneve in bridka razočaranja, kakor jih doživljamo in preživljamo dan za dnem tudi mi. Je že tako na svetu: vsi si pač radi predstavljamo stare minule čase kot nekako prijazno domače, blage in srečne, to pa pač samo in le vsled tega, ker so ostanki teh davno minulih časov tako častitljivi in tajinstveni . . .

Ob tej kapelici na Verdrenški gori sem slonel lepega junijskega večera s puško v roki in nepremično zrl na golo pred menoj ležeče obširno posekovje, na katero bi imel priti na pašo z na-

stopajočim se mrakom že dolgo pričakovani srnjak. V maju je izstopal navadno že v poznih popoldanskih urah in sem ga opazoval prav od blizu, nocoj ga pa ni na izpregled in skoro bi menil, da se mu je porodila v srcu temna slutnja, ki ga je zadržala in mu pokazala drugo smer za njegov običajni nočni izprehod. V zvoniku mozeljske cerkve je že zazvonilo Ave Marijo in komaj vidno je začel preprezati mrak svoje črne niti okrog posameznih vitkih drevesnih debel. Nastopili so najkritičnejši trenutki in s podvojeno opreznostjo sem se oziral po posekovju. Ne daleč proč od mene je drobil v košatem grmu kos svojo zaljubljeno večerno pesem, ki jo je prekinjal sedaj pa sedaj nagajivi kobilar s svojim malce hreščečim glasom. Naenkrat pa sta utihnila oba in to se mi je zazdelo sumljivo. V grmičevju onstran posekovja je res nekaj zašumelo in že sem menil, da prihaja »rogač«, ko začujem po bližnji gozdni stezi korake.

»Kdo neki prihaja ob tem času?« sem se jezil tiho, ko je naenkrat stopil oprezno na rob posekovja revirni lovec Miha Lackner iz Rajndola in je previdno motril okolico.

»Kaj vas je moral vrag ravno sedaj prinesti semkaj, Lackner, brezdvomno ste mi preplašili srnjaka!« sem začel karati lovca, ki je prišel v nemalo zadrego in se pričel opravičevati:

»Lovski zdravo, gospod sodnik, oprostite, nisem vedel... Pred dvema letoma sem ravno ob tem času zalotil na tem-le posekovju volkuljo, ki je nesla v gobcu mladiča. Očividno jih je prenašala iz enega gnezda v drugo. Zaradi tega rad pogledam na to posekovje vedno, kadar sem v bližini. Oprostite! Še danes in vedno, kadar se spomnim tistega doživljaja, se jezim sam na sebe, da nisem volkulje ustrelil. Veste, gospod sodnik, čisto iz sebe sem bil, ko sem jo zagledal, pa sem skoro pozabil streljati. Oprostite!«

Lovec Lackner bi se bil gotovo še dolgo opravičeval, da ga nisem pomiril, češ, da je itak že tema in da se ne vidi več streljati in da bo treba iti proti domu. Vrgel sem puško preko rame in ker me je lovčev doživljaj z volkuljo zanimal, sem prosil Lacknerja, da mi naj pove vse še enkrat, kako je bilo. Z veseljem je ta ustregel moji želji in od Verdrenške kapelice pa do Rajndola, vso pot sva se nato pogovarjala z zgovornim lovcem samo o volkovih, njih lastnostih in življenju, predvsem pa o mladih volčičih, kako jih volkulja skoti, doji in neguje, kako jih prenaša in jim skrbno streže, tako da bi človek često skoro ne mogel verjeti, da je tolika ljubezen za lastni rod mogoča pri živali, ki je malone za vse druge vrste divjadi najkrvoločnejša roparica in zver.

Spominjam se na ta junijski večer večkrat in pri nadaljevanju tega svojega člančiča o volku sem se nehote domislil na lovca

Miho Lacknerja, ki je toliko pripovedoval o mladih volkovih, o katerih hočem nekaj povedati v naslednjih svojih vrsticah. —

Samo enkrat letno in to v zimskem času, ko živi v tolpah in krdelih, se volk spari z volkuljo. Čas parjenja zavisi skoro največ od kakovosti podnebja in ostrosti zime, ne baš majhen vpliv na gonjenje, njegov vsakokratni začetek in konec ima pa tudi starost volka, kajti starejši volkovi se pričnо goniti navadno že sredi meseca decembra, mlajši pa šele koncem meseca januarja. Gonjenje traja pri volkovih samcih navadno po cel mesec, pri volkuljah pa samo 12—14 dni. Spolni akt se izvrši tako kakor pri psu.

Omenil sem že, da prevladuje pri v tolpah in krdelih nastopajočih volkovih po številu volk samec in v času parjenja nastane med temi samci za volkulje in prednost pri istih velik poboj in klanje, čemur se ni čuditi, kajti ne baš redko vsebuje tolpa 8—10 volkov samo dve do tri volkulje, ali pa še ne, in vsiljivi samci se za te volkulje med seboj prerivajo in grizejo, da puščajo često za seboj v snegu močne krvave sledove. Na hribu Vršec (736 m) na vzhodni strani vasi Nemška Loka mi je kazal pred leti neki drvar ob križpotju v snegu prostor, ki je bil na več mestih okrvavljen in je bilo poznati po sledeh, da se je volčja tolpa na tem kraju med seboj prav srdito spopadla in valjaje se po snegu bila krvavo bitko. Bilo je to v drugi polovici meseca januarja in ko sem izrazil drvarju svoje mnenje, da so se ob križpotju volkovi samci stepli med seboj za volkuljo, mi je pričel drvar pripovedovati, da bo najbrž moje mnenje pravo, češ, da je malo pred križpotjem videl pred dvema dnevoma tri volkove, ki so moleč iz gobcev dolge jezike kot besni na vrat na nos drveli skoro drug poleg drugega za četrtim volkom. Enako so v času parjenja tudi drugi kočevski lovci po sledeh volčjih tolp že na več krajih našli v snegu povaljana in okrvavljena mesta, na katerih so se malo prej volčji rivali med seboj za volkuljo dejansko spopadli. Poboji in klanja med volkovi samci pa trajajo tudi še potem, ko volkulja z enim ali drugim samcem zanosi, in sicer vse dotlej, dokler se spolno hotenje v volkovih popolnoma ne pomiri.

Čas nosečnosti traja pri volkulji 63—64 dni in je torej enako dolg kakor pri vseh večjih vrstah in pasmah psov.

Ko začuti volkulja, da se bliža čas, ko bo vrgla mladiče, si poišče primeren prostor, ki si ga pripravi za svoj zarod kot nekako gnezdo. Izbere si za svoje porodno ležišče sredi zarastlega gozda pod košato jelko ali smreko plitvo jamo med koreninami drevesa, rada pa tudi skoti mladiče v neprodirni gošči v kaki razširjeni lisičini ali jazbini. Tišino in popoln mir smatra volkulja kot nekak pogoj za svoje porodno ležišče, dočim pa glede kako-

vosti svojega gnezda ni baš izbirčna. Plitvo jamo sredi temnega gozda, v kateri skoti, pušča navadno popolnoma golo, tako da leže mladiči na trdih prstenih tleh in le če so tla vlažna, nanosi rada v jamo nekaj mehkega nastilja, to je suhega listja ali mahu. Isto stori tudi, če si izbere za gnezdo kako skalno duplino, kjer bi sicer morali ležati mladi volcje med trdim in mrzlim, često tudi mokrim kamenjem.

Število mladičev je kaj različno, kakor pri vseh pasmah psov. Največkrat povrže volkulja 4—6 mladičev, ne baš redko tudi po več, vendar pa nikdar ne več kot dvanajst. Sicer pa trde v timoški dolini v Srbiji, kjer je tudi mnogo volkov, da ima volkulja letno toliko mladih, kolikor je tistega leta, ko rodi, tednov med Božičem (po pravoslavnem koledarju 7. januarja vsakega leta) in velikonočnim postom. Seveda je to navadna ljudska vera, ki nima nobene naravoslovne podlage in hoče ljudstvo utemeljeno s tem le reči, da povrže volkulja eno leto več, drugo pa zopet manj mladičev.

Mladi volčiči, ki so seveda v pretežni večini navadno moškega spola, so rdečkasto-rjave barve in sličijo tako po vnanjosti kot po značaju in ponašanju popolnoma mladim psom. Prvih 10—14 dni svojega življenja ostanejo slepi (po Brehmu celo 21 dni), so pa kljub temu že v svoji najnežnejši dobi prav živahni in pazljivi. Kakor mi je pripovedoval že imenovani bivši večletni lovec Ivan Racker iz Gotenice, je našel on v družbi s svojim tovarišem, sedaj že pokojnim Jurijem Mihičem iz Gotenice št. 3, prve dni meseca maja ali koncem aprila leta 1880. na hribu »Billichsberg« pri Gotenici volčje gnezdo z devetimi mladimi še slepimi volčiči, ki so se razkropili iz gnezda in začeli nebogljeno in neokretno lezti naokrog takoj, ko so začuli Rackerja in Mihiča v svoji bližini.

Še mnogo bolj živi in razposajeni pa postanejo mladiči, ko izpregledajo: igrajo se med seboj neutrudljivo, prekucujejo se in skačejo ter poprijemljejo drug drugega s slabotnimi, še mlečnimi zobčki. Ko dobe sčasoma že močnejše čeljusti in zobe, pa se začno med seboj že prerivati in grizti, kajti iz šale in igre nastane često resnica in v takih slučajih cvilijo in bevskajo ne baš malo, da jih je čuti mnogokrat daleč okrog. — Koncem meseca junija leta 1923. je našel knezov lovski čuvaj Ignacij Šafer na svojem pohodu po gozdu nad vasjo Koprivnik v kamenitem terenu med skalami volčje gnezdo. To gnezdo je ležalo kake štiri metre globoko med skalami v zemlji, in sicer v prav tisti jami, ki jo je bil izkopal Šafer pred leti, da je dobil iz nje jazbeca. Ko je prišel Šafer mimo te jame, je začul iz jame ravsanje in cviljenje, kakor da jokajo in cvilijo mladi psi. Stopil je pred jamo in tam zapazil na tleh polno raznovrstnih zajčjih in srnjih kosti, ki so bile vse oglo-

dane in razgrizene. Spoznal je takoj, da ima pred seboj volčji brlog in da morajo biti v brlogu mladiči. Ujeti mladičev ni mogel, ker se v brlog ni upal, oziroma tudi ni mogel notri seči, ker je bil brlog preglobok in zaradi tega je sklenil, da bo mladiče polovil v past. Nastavil je pred volčji brlog železen skobec in v to past se je že prvo noč ujel en mladič, drugo noč pa drugi. — V tem slučaju so se torej mladiči s cviljenjem celo izdali in opozorili na sebe in na svoj brlog svojega najhujšega sovražnika — lovca.

Mladi volčje rastejo prve mesece svojega življenja počasi, pozneje pa zelo hitro. V tretjem letu starosti dorastejo popolnoma, dočim pa postanejo sposobni za plojenje že prvi prihodnji čas parjenja, ki ga dožive, torej še preden dopolnijo eno leto starosti. Pri tej priliki naj omenim še, da dočaka volk starost 12—15 let in da pogine potem za kako navadno boleznijo, kakršna je običajna tudi pri pseh. V prostranih ruskih stepah pa pogine seveda mnogo volkov tudi od gladu.

Za svoje mladiče se briga sprva samo mati volkulja, ki jih pridno in skrbno doji in z lizanjem čisti ter često celo skriva pred očetom volkom, da jih ne požre, kajti stari volk ne čuti do teh, v najnežnejši dobi istih, bogve kako velike očetovske ljubezni in so za njega mladiči prav tako samo vabljivo meso, kakor vsaka vrsta druge divjadi. Šele ko malce odrastejo in ko jih starka neha dojiti — to je po preteku kakih dveh mesecev — šele tedaj vznikne tudi v starem volku pravi ljubezenski čut do mladičev in oba stara pričneta tedaj krmiti z veliko vnemo svoj zarod z vsakojako, po največ mesno, v splošnem pa starosti mladičev primerno hrano. V tem času postaneta stara dva najgrabežljivejša in najpredrznejša roparja in okoliš, v katerem se zadržujeta z mladiči, nima pred njima niti podnevi niti ponoči miru, kajti pokoljeta v tem okolišu vso drobnico, ki jo moreta doseči, raztrgata po bližnjih selih večino psov in dobesedno iztrebita daleč naokrog tudi vso divjad, ki se v strahu za svoje življenje in za svoj obstoj ni zatekla v oddaljenejše in bolj varne revirje. Starka volkulja pa čuva pri tem še vedno tudi z budnim očesom in s skrbjo, da se ne bi od katerekoli si bodi strani pripetilo mladcem kaj žalega in če začuti ali zasluti kje v bližini le najmanjšo nevarnost, jih takoj prenese drugega za drugim v gobcu v kako bolj varno ali manj vznemirjano gnezdišče. Lovec Ivan Racker iz Gotenice, ki je bil našel na hribu »Billichsberg« pri Gotenici leta 1880. devet mladih še slepih volčičev, kakor sem pravkar navedel, mi je podal prav značilno sliko, kako požrtvovalno prenaša stara volkulja svoj zarod iz gnezda v gnezdo, če smatra, da se bliža nevarnost. Pripovedoval je o teh devetih mladičih: »Na hribu »Billichsberg« sva našla z

Jurijem Mihičem pod košato bukvijo plitvo jamo, ki je bilo v njej nekaj volčje dlake, vsled česar sva takoj spoznala in uvidela, da je to ležišče in gnezdo mladih volkov. Ta plitva jama pa je bila prazna, dasiravno se je poznalo, da so bili še pred par dnevi mladi volcje v njej. Očividno je odnesla volkulja mladiče drugam. Šla sva dalje in iskala sledov za volkovi ter našla ob neki jelki in na drugem kraju zopet ob debeli skali še dvoje takih volčjih gnezdišč. Volkulja je prenašala mladiče iz enega takega gnezdišča v drugo. Gnezdišča so bila podobna peharju, približno toliko globoka in mogoče malo širša in niso bila prav nič postlana z nastiljem, temveč so ležali mladiči očividno kar na golih tleh. Po sledi sva šla z Mihičem še dalje in sva našla kmalu v gozdu še četrto enako gnezdišče, v katerem so ležali mladi volkovi.«

Da pa ne prenaša mladičev iz enega gnezda v drugo samo volkulja, temveč tudi stari volk, to je gotova stvar, kajti, ako volk svoj zarod pridno krmi in mu donaša skupno z volkuljo mnogokrat celo več hrane, kakor je je sploh treba, tedaj se brezdvomno zavzame tudi za svoje mladiče v drugih kočljivih prilikah, ko je treba gledati predvsem na to, da pridejo isti v slučaju življenjske nevarnosti na kak varen kraj, kjer se jim ni bati nobene nezgode. Tudi je skoro neverjetna domneva, da bi pri večjem številu mladičev samo mati volkulja prenašala iste iz gnezda v gnezdo in to osobito takrat ne, kadar je pot ali razdalja od enega gnezda do drugega precej dolga. Končno je pa še upoštevati, da se zadržujeta stara dva volkova malone vedno v primerni bližini svojih mladičev, tako da se snideta skupno pri istih vsaj po enkrat dnevno in je tako volkulja kot stari volk navadno vedno več ali manj poučen o tem, kaj dela ali namerava z mladiči njegov življenjski druže.

Skrb starih dveh volkov za svoje mladiče in ljubezen do istih gre čestokrat tako daleč, da preneseta iste ob hudih nalivih, ali če se pripravlja k nevihti, iz odprtih ali prosto izpostavljenih gnezdišč v kake skalne dupline, kjer so pred nevihto v popolnem zavetju in jih potem ne more zajeti niti ploha, niti strela. Jako zanimivo dogodivščino z mladimi volkovi je v tem oziru doživel knezov lovski čuvaj Franc Lackner iz Glažute, ki mi je pripovedoval sledeče:

»Dne 26. maja 1921 sem našel v družbi s svojim tovarišem lovskim čuvajem Ivanom Šaferjem z Glažute na poti med Glažuto v Travnik pri Loškem potoku gnezdo s šestero mladimi, po kake štiri tedne starimi volkovi. Opozorjen sem bil, da mora imeti volkulja v bližini mladiče, ker je v Travniku in tudi v Glažuti opetovano odnašala kmetom drobnico in jo trgala, tako da so se kmetje že

sami začeli pritoževati in se zanimati, kako bi se dala grabežljiva roparica uničiti. Volkulja je običajno nastopala pri ropanju sama, iz česar se je dalo sklepati, da volka in očeta mladičev ni v njeni družbi in da skrbi za prehrano svojih mladičev sama. Navedenega dne sva korakala torej lovski tovariš čuvaj Ivan Šafer in jaz, oba seveda s puško na rami, po poti, ki pelje iz Glažute v Travnik, in ker je prejšnjega dne deževalo, sva po mehki zemlji in v blatu kmalu zasledila stopinje volkulje. Šla sva po njeni sledi, ki naju je peljala v veliko, kotlu podobno dolino, ki je bila skozi in skozi obrastla z grmičevjem, tako da sva skozi goščo le s težavo rila naprej. Pripravljalo se je tedaj ravno k hudi nevihti in je pričelo močno treskati in bliskati se. Še preden sva s Šaferjem dospela na dno navedene doline, sva opazila povsod po gošči naokrog raztresene ostanke raztrganih ovac, dele posameznih nog in napol požrte kože drobnice, iz česar sva sklepala, da mora biti volčji brlog v bližini. Šla sva počasi dalje po gošči proti dnu doline in naenkrat sva zaslišala v hosti lomljenje dračja in v tem trenutku se je že pognala v skoku proti meni volkulja. Očividno je mislila, da prihaja proti njenemu brlogu in gnezdišču kaka žival in je hotela to napasti, toda, ko je zagledala mene, je takoj odskočila in krenila v stran. Ustrelil sem za njo in jo — kakor sem potem po krvavi sledi ugotovil — samo ranil. Volkulja mi je ušla in izginila. S Šaferjem sva prišla nato do velike skale, pod katero je ležal prvi mladi volčič, ki ga je tik pred najinim dohodom pod to skalo prenesla iz gnezda volkulja. Brezdvomno je slutila vsled hudega treskanja in bliskanja, da pride močan naliv, ter je hotela pred dežjem in pred ploho obvarovati svoje mladiče ter jih je vsled tega pričela prenašati na suh prostor v zatišje pod navedeno skalo. Tega mladiča sem takoj pobral in ga spravil v nahrbtnik. S tovarišem sva nato iskala dalje in našla pod košato smreko, kakih 30 korakov od navedene skale, kjer je ležal prvi mladič, volčje gnezdo, v katerem se je stiskalo skupaj ostalih pet mladičev. Takoj ko so mladiči zaslutili v svoji bližini mene in Šaferja, so počeli lezti iz gnezda in so se hoteli razkropiti ter poskriti po gošči, tako da sva imela mnogo nujnega posla, preden sva vseh pet polovila in jih spravila v nahrbtnik k prvemu mladiču. Ogledala sva si nato še volčje gnezdo, ki je bilo prav enostavno: pod košato smreko je bila izkopana plitva jama, ki je bila pripravljena za volčje ležišče, in v tej goli jami so ležali mladiči. Velikost gnezda je bila približno taka, kakor jo ima velik pehar za kruh.«

Kmalu potem, ko mladiči izpregledajo, zapuste pod vodstvom svoje matere gnezdišče in se urijo v najbližji okolici istega v hoji

in tekanju, vendar so še slabotni in ne morejo daleč proč ter spe običajno še več mesecev skupaj v gnezdu, kjer se zopet shajajo in kamor jim donaša volkulja ali pa oba stara dva hrano. Šele potem, ko postanejo telesno že krepki in jaki, se izselijo za vselej iz gnezda in tekajo navadno že radi povsod za starima dvema, od katerih se začno učiti ropanja in grabljenja. Le kadar napravita stara dva daljše roparske pohode, ostanejo mladiči v kaki duplini ali gošči, kjer leno dremljejo ali pa se menjaje se igrajo in prekucujejo drug preko drugega. V takih primerih kličeta potem volk in volkulja ob svojem povratku z roparskega pohoda mladiče s tuljenjem k sebi in se tako zgodi, da je slišati volkove sicer ne baš pogosto, a vendarle tupatam tuliti tudi v poletni vročini.

Ko pa proti jeseni volčja mladež doraste, da je sposobna kljub vsem vremenskim neprilikam in če treba tudi navzlic večdnevni lakoti slediti starima dvema preko hribov in poljan i na dolgotrajnejših pohodih, tedaj je opažati že omenjene jesenske volčje tolpe, ki se pojavljajo rade v tem času in ropajo ter grabijo že skupno, slično zimskim volčjim krdelom. Stara dva volkova nastopata v takih družinskih tolpah kot nekaka glavarja, mladiči pa kot pomagači, kajti njih krvoželjna nrav in nenasitna požrešnost jim daje od dne do dne večji pogum in predrznost in jih — skoro bi rekel — utrjuje tudi telesno, da dobe in si osvoje sčasoma prav tiste lastnosti in telesne sposobnosti, ki jih imata stara dva. Iz mladiča postane na ta način v pozni jeseni ali začetkom zime odrasel volk, ki se potem v času parjenja meseca januarja popolnoma osamosvoji in se ne briga več za stara dva.

Mladi volcje se dajo tudi udomačiti in postanejo kot taki prav krotki, toda v poznejših letih se jim prav rada obudi prirojena roparska narava, da radi grizejo in napadajo. Udomačiti je pa mogoče samo mladiče najnežnejše starostne dobe, ki se morajo pozneje, ko dorastejo, krmiti izključno le z rastlinsko hrano.

(Nadaljevanje bo sledilo.)

Dr. Viktor Jeločnik:

O zunanji opremi lovskega orožja.

Kaj me briga zunanjost, bo rekel marsikdo, če mu puška — »zvesta spremljevalka« — to laskavo ime nosi skoraj vsak, še tako zanikaren in predpotopen štor — le dobro strelja, če z njo več zadene ko zgreši, naj bo zunaj, ali pa tudi znotraj taka ali taka!

Pa vendar temu ni tako. Človeštvo se je v teku stoletij in s prodirajočo kulturo navadilo tudi estetičnega in umetniškega ocenjevanja vsakodnevnih potrebščin, in lovec je začel tudi v istem smislu staviti zahteve glede zunanje opreme svoje puške!

Če si ogledamo katerokoli starejšo in številnejšo zbirko lovskega orožja iz preteklih časov in jo primerjamo z izložbo današnjega puškarja ali trgovca z orožjem, nas iznenadi velikanska razlika med zunanjo opremo lovskega orožja — vzemimo samo dobo 50 let — nekdaj in danes.

Na količkaj vredni puški naših očetov, dedov in pradedov vidimo skoraj brezizjemno skrbno izrezljane (gravirane) okraske, vložke zlata in srebra, ploščice z monogrami (začetnicami imen) v kopitu; umetno izrezano in izdolbeno lesovje v kopitu ali pa iz različnih vrst lesa, slonove kosti, bisernine in sličnega ustvarjene, več ali manj dekorativne vložke.

Vse to je minulo — moderna tehnika, ki dela po možnosti vse na stroj, in moderni lovec nima več smisla in časa, da bi zunanjosti orožja posvečavala mnogo skrbi in brige. Še so čudaki, ki želijo imeti tudi v zunanjosti, v obrazu svojega orožja ožji stik s svojo osebnostjo — toda malo jih je.

Kar vidimo danes na modernem orožju, kolikor se tiče zunanjosti, znači stremljenje za praktično, velikoserijsko izdelavo, ker je čas zlato in masa ustvarja veljavo.

Na steni mi visi puška risanica mojega deda. Votlina cevi enocevke je za dober palec debela. Nabijala se je seveda ta starinska samotarka še od spredaj z okroglo »kroglo«, zavito v namaščeno platno — tako zvani flašter — in strelec je imel na zalazu ali čakanju čas in voljo, da je ogledoval lepe, okusno izdelane okraske, ki jih je vrezala roka davno umrlega umetnika v starinsko železje: Cela tropa veledivjadi, mogočen jelen šestnajsterec v haremu svojih izvoljenk košut, trop bežečih gamsov med planinskim cvetjem, srnjak z družino, divji merjasec, v lesu kopita na naslonku pa srebrn gams z zlatimi roglji — Zlatorog!

Če pa dvignem kukalo na vratu kopita — se mi zasmeje nasproti v emajlu izdelana podobica najdražestnejše devojke z napudrano frizuro in v obročnatem krilu — Bog ve, kdo je bila in kdaj je razgrevala srce mojemu dedu? Tedaj so imeli ljudje pač še več časa, denarja in — srca!

Kdo si bo danes še zaželel opremiti moderno puško risanico — recimo Mauserico ali Schönauerico — s takimi okraski? In prav je, na takšen morilni strelni stroj, ki ti izbljuje v par sekundah svojih šest brezdimnih strelov in prav toliko jeklenoplaščnih svinčnikov — seveda pomerjenih še z daljnogledom — ne spada nežen, umetniško zamišljeni okras v podobi divjadi, hrastovja in jelovja, planink in vijugastih monogramov.

Pa so vendar še danes ljudje brez vsakega okusa, ki si nabavljajo Mannlicherje, Browninge in slične proizvode tovarniške industrije — z gravuro!

K takemu stroju ne spada nič drugega kot gladka, očrnjena (brunirana) površina in kolikor mogoče enostavno, gladko, za praktično uporabo prikrojeno kopito — vse ostalo je odveč in smešno.

Če puškar opremi brzometko — repetirko s podaljšanim kopiščem do ustja cevi, naj bo: zaščitil je cev proti udarcem ob skale itd., dasiravno je kopišče do ustja, če ni izdelano zelo tanko in iz starega, popolnoma uležanega lesa, čestokrat vzrok, da vsled vlage ali če je puška visela blizu zakurjene peči — točnost strela izgubi popolnoma!

Če pa na koncu kopišča nasadi še kronico iz jelenovega roga, ali celo na spodnji strani kopišča vdela palčico za čiščenje, ki naj predstavlja pri starinskih risanicah na tem mestu nahajajoči se nabijalnik — je to navadna prevara: moderen stroj, brzostrelka, krvniško orodje naj s tem izgleda pohlevnejše, patrijarhalno, nedolžno...

Govoril sem že o gravuri. Moderna puška — najsi bo dvocevka, trocevka ali kar si bodi — je dandanes navadno opremljena z neokusno verižasto (Kettenstich) ali pa z angleško arabeskno gravuro. Za navadne puške, ki nimajo velike vrednosti — niti kupne, niti strelske — je še to odveč.

Odlična puška, ki ne služi samo sportnemu streljanju (na glinaste golobe ali tarčo), naj bi pa tudi na zunaj kazala vedno odsev svoje notranje vrednosti. Tu je pa treba opreznosti in okusa, da se »ga ne polomi«, kakor pravijo Ljubljančani.

Čestokrat se skriva za navidezno bogato in lepo zunanjo opremo notranja ničvrednost in gnilost, katero je hotel in moral

dotični »mojster« prikriti prav s tem, da je nasul kupcu peska v oči.

Če že želim gravuro kot zunanjo opremo, naročim dotičnemu umetniku v prvi vrsti, da napravi takšno, ki je v skladu z nalogami, z uporabo puške.

V tem pogledu lahko vidiš gorostasne izrode! Navadna dvocevka, belgijska ali boroveljska brizgalka najtemnejšega izvora — pred vojno je stala taka železnina borih 40 do 50 kronic — na celinih pa se košati jelen, gams, srnjak... človek bi se najrajši zjokal! Še danes me posili smeh, če se spomnim, da sem videl v Borovljah mladega umetnika-graverja, ki se je v potu svojega obraza trudil, da izrezlja na čisto navadno dvocevko (z gladkimi cevmi!) kapitalnega — kozoroga! Na risano dvocevko bi bil najbrž vrezal prepelice in zajčke!

Kar se tiče gravure, je brezdvomno najokusnejša in učinkovita tako zvana nemška, vzbočena in s kislino izjedena gravura sive mrkle zunanjosti (Altdeutsche, erhabene, geätzte Gravur). Odbija se učinkovito od počrnjenih delov puške (cevi) in posebno lepo je, če sega ta siva gravura še v zadnji del cevi (na nabojišče). V poslednjem času se je precej razširila tako zvana brisana ali zdrgnjena gravura (gewetzte Gravur), ki pa ni nič kaj okusna, posebno če umetnik našari med podobe divjadi okrogle lise, ki naj predstavljajo nekako »bisernico«.

Danes je materijal za puškine cevi izključno le j e k l o. Časi damastnih (žičnatih) cevi so prešli, zato tudi pri damastnih ceveh priljubljeni okrasek cevi na koncu, kjer se stikajo z ležiščem (zibko, Baskul), v podobi zlatega ali srebrnega obročka ali ornamenta ni nikakor na mestu.

Če želiš ploščico z monogramom (začetnicami imena), naj jo vdela puškar na zgornjem hrbtu kopita — ne na spodnjem — tik ušesa za jermen. Najlepši je monogram iz oglajenega jekla, vdelan v vizirno šino takoj početkom cevi pred zaklepom puške.

V preteklih časih je nudilo kopito puške umetniku široko polje, da je lahko pokazal svoj okus in svoje zmožnosti. Kopita starih pušk nam kažejo res trudapolno, večkrat umetniško izdelavo, tako v pogledu rezbarije, kakor tudi vlaganja (intarzije). Praktične pa vse te umetnine niso bile, ker je za hitro in uspešno streljanje najboljše, da je kopito kolikor mogoče preprosto, gladko, da se dlan in prsti ne zatikajo v nepotrebne izrezke.

Edino potrebna je tako zvana »ribja koža«, ki jo imamo na vratu kopita, tam, kjer oprijemljemo puško z desno roko, in na kopiščku, kjer jo podpiramo z levo roko. Vendar je tudi ta spremenila v teku časa svojo obliko. Medtem ko vidimo na starih

puškah, da je ta izrezba res še »ribja koža«, to je, da ima popolnoma podobo precej velikih ribjih luskin, nosijo danes puške na teh mestih drobno izdolbeno mrežico (kvadratičnih ali paralelopipedičnih) križajočih se prask, ki prav za prav komaj še odgovarjajo svojemu namenu.

L. Z.:

Čar zimske noči.

Bilo je leta 1918., ko sem se vrnil iz vojnega meteža. Ni čudno, da se mi je zahotelo lova. Vleklo me je v gozd, v samoto in zatišje, v naravo. Kajti po dolgih letih smrtonosne vojne se mi je zahotelo miru in oddiha, ki ga dobiš samo v gozdu. Sam, čisto sam sem želel biti v nesebični naravi, da bi lažje pozabil vojne grozote in se otresel neljubih spominov pretekle vojne.

Težko sem pričakoval jesenskega časa, ki bo za nas lovce nekaj, česar smo si že dolgo želeli, namreč, da se zopet snidemo in napravimo prvo brakado na zajce. Dočakali smo, toda imeli smo slabe uspehe. Brakada je bila dokaj žalostna, nič živahna. Tu in tam si slišal kako bevskanje. V celem revirju sta padla dva zajca. Motili smo se, ki smo mislili, da se bo za časa vojne divjačina pomnožila, ker ni bilo lovcev doma. Pridno so skrbeli drugi, nepoklicani lovci, da so iztrebili že itak redke zajce.

Zanašal sem se na nočno čakanje, katerega užitek mi je bil najljubši izza mladih let. Mislim, da lovec, ki ni še čakal ponoči na zajca ali lisico, ni izkušen lovec. Ni pisatelja, ki bi mogel zadosti lepo opisati tajne krasne zimske noči. Težko sem čakal, da pade prvi sneg in pride tudi svetla noč. Moje želje so se pa uresničile, prej ko sem se nadejal. Koncem novembra 1918 je padel težko pričakovani sneg, toda samo po gorah. Segal je sicer precej nizko, vendar ga po polju ni bilo. Tudi luna je veličastno svetila. Že sem jel premišljevati, kam se bo najbolje obrniti, da si pripravim primerno čakališče. Takoj prvi večer nisem šel čakat, ker nisem vedel, kam naj grem. Odločim se, da drugi dan pregledam lovišče, vse revirje, da ugotovim, kam se hodi dolgouhec past in kje je največ lisičjih sledi. Drugo jutro navsezgodaj se pripravim na odhod s puško in nekoliko naboji. Napotim se proti Sv. Miklavžu, znano mi je namreč bilo, da je tam bilo včasi največ zajcev in lisic. Srce mi je poskakovalo od veselja, ko zagledam prve zajčje sledi, a teh je bilo mnogo. Na enem zelniku je bilo zanimivo, da morejo zajci v eni noči

toliko shoditi; niti ped snega ni bila nepohojena. Tudi lisičjih sledi ni manjkalo. Mislim si, tukaj bom čakal nocoj! Uredim si čakališče v bližnji jablani, potem grem dalje proti Javorju na Sv. Planini, da po dolgih letih tudi tam pogledam, kaj je doživela pretekla noč. Hodil sem za mejo občinskega lovišča, katerega najemnik je bil takrat g. L. P. Tudi tukaj so bili krasni prostori za nočno čakanje, toda bilo mi je preveč oddaljeno; zimsko oblečen bi ne mogel priti ponoči niti v 2½ urah do Javorja. Zato sem opustil namero. Mahnem jo proti Cestnikovemu Jaku, tam, kjer »Bog roko ven moli«. Cestnikov Jaka, stara dobričina, mi postreže z močnim čajem in kranjsko klobaso, da sem mogel nadaljevati pot proti Kisovci, Gunovi glavi in Veliki planini.

Tudi tukaj v Kisovci sem videl mnogo sledi razne divjačine, niti srnjih in kunjih ni manjkalo. Toda vsled oddaljenosti mi ni ugajalo, da bi si uredil čakališče, četudi je bil teren ugoden. Odločim se, da pregledam še proti Gunovi glavi. Med Kisovco in Veliko planino je majhen hribček, po imenu Gunova glava, odkoder sem imel krasen razgled na vse strani. Najlepši pogled mi je nudila Krvavica. Ogromno njeno navpik štrleče pečevje je živordeče, odtod menda izhaja njeno ime Krvavica. Desno od Krvavice je hrib Berložna, ki pa se nekako skriva za drugimi gorami. Niže pod Krvavico se nahaja Kukenberg in Stari grad, na katerem so vidne še danes razvaline gradu nekdanjih Celjskih grofov. Nad vsemi gori imenovanimi gorami pa kraljuje Velika planina. V dolinah je vse, kakor bi bilo izumrlo, samo gore so se krasile s snegom. Med Gunovo glavo in Veliko planino se nahaja krasna in obsežna dolina, zgolj travniki in njive. Tu je pred vojno gospodaril kmet, p. d. gornji Kreže, ki pa je med vojno kupil neko posestvo v Čemšeniku in se preselil tja. Gori-omenjeno posestvo pa je zapustil. Njive je opustil v travnike. Seno je spravljal v velik hlev oziroma skedenj, ki se je nahajal na tem posestvu. Pozimi, kadar mu je sena zmanjkalo doma, pa je prišel po njega semkaj. Pazil je kot dober gospodar, da je bil hlev vedno skrbno pokrit, dočim je pustil, da mu je hiša popolnoma razpadla. Tu je meja občinskega lova z loviščem ojstriške graščine, malo više s čemšeniškim in zagorskim. Tu je tudi stara meja Štajerske in Kranjske, danes ljubljanske in mariborske oblasti.

Ker je bilo tu vse v redu glede čakanja, sem se zanimal, kje si določim svoje čakališče. Pregledam okrog hleva. Na koncu istega je bil vrt nekoliko zagrajen z drogovi, v katerem je imel imenovani kmet zelje. Kmet je pustil, ne vem iz kakega vzroka, nekoliko glav zelja, druge pa porezal dokaj visoko, tako da so

ostanki moleli izpod snega. Ni čudno, da so zajci hodili v ta vrt skozi vrzeli v plotu. Prostor je bil zame ugoden. Tudi lisičjih sledi je bilo mnogo, kar me je še bolj podvizalo, da si bom kar na hlevu uredil sedež za čakanje. Odprem vrata na hlev oziroma skedenj. Ves je bil poln sena in otave; tu in tam ležišča, kar ni čudno, ker je tik ob poti. Na skednju odstranim nekoliko sena, in že sem pri lini, ki spušča na skedenj svetlobo. Pri tej lini je bil kot nalašč pripraven prostor za čakanje. Tik pod menoj je bil omenjeni vrt, na katerega sem imel krasen razgled. Ko sem vse uredil, se napotim proti domu, da bom mogel še pravočasno pripraviti vse potrebno za nočno prežo. Jestvine, nož, električna svetilka tudi ne smejo manjkati.

Zvečer ob pol petih sem stal pred materjo opremljen in ji voščil lahko noč. Mati se me je skoraj prestrašila. »Za božjo voljo, človeče, kam pa takšen? Menda ne misliš v Skutaro? Pa tako zgodaj, saj je še dan!« »Grem mati, kmalu se vrnem.« Okrog šestih zvečer pridem na določeno mesto z veliko težavo vsled težkega bremena. Imam namreč navado, da vzamem s seboj odejo, da jo imam po nogah ogrnjeno, ko čakam. Komaj se malo oddahnem, napravim požirek. Sneg si stepavam raz nogi, da bi ga ne nesel s seboj na skedenj. Že sem hotel stopiti na skedenj, ko zaslišim bližajoče se korake. Poslušam... že prihaja, bila je ženska, ki pride naravnost k meni. Sneg si otrpa raz čevlje in se globoko oddahne. Sedaj me zagleda! Bilo je precej mračno. »Dober večer, gospod orožnik,« pravi. »Bog daj dobrega! Kam pa greste, gospodična?« jo vprašam. »Gospod, kako sem se Vas ustrašila, kar noge me bolijo.« »Zakaj ste se me ustrašila?« »Mislila sem, da ste orožnik.« »No, kaj zato. Ali imate mogoče slabo vest?« »Ah ne,« pravi, »sama ne vem, zakaj sem se tako prestrašila. Pred orožniki ima menda vsak človek strah.« »No, gospodična, kam greste tako pozno.« »Domov.« »Odkod greste?« »Iz Trbovelj, bila sem pri sorodnikih.« »Kako boste prišli skozi Veliko planino?« »Bo že šlo,« pravi, »imam pri sebi svetiljko.« »Odkod pa ste, če smem vprašati?« »Iz Šent Gotarda.« »Čudno, da Vas ne poznam.« »Ne? Kako, da ne. Jaz pa Vas dobro poznam,« se odreže. »Takoj spočetka Vas pa res nisem poznala,« pravi dalje. »Zdaj pa me ni več strah, saj Vas poznam.« »Že dobro, gospodična, ampak jaz Vas ne poznam, čigava ste?« »N. N.« »A tako. Vaše hiše se spominjam, tudi očeta poznam, a kako morete poznati Vi mene?« »Sem pa večkrat bila v Št. Jurju ob Taboru in sem Vas videla.« »Kdo pa sem jaz, če me res poznate?« — Glej, res me po imenu zakliče. Ah te ženske!

Ker se mi je mudilo na skedenj, zato bi se je bil že rad odkrižal. Bil sem v zadregi, kaj bi sedaj? »Veste kaj, gospodična, pojdite mi pomagat na skedenj čakat zajca.« »Ne, tisto pa ne, saj nimam puške, vrhu tega bo oče hud, če pridem pozno domov. Pa pojdite Vi z menoj vsaj do Presedlje.« »Te želje Vam, gospodična, ne morem ustreči.« Končno sva se poslovila, ko me je bila povabila, naj se o priložnosti oglasim, kar sem ji obljubil. »Pa gotovo pridite, krasen šopek Vam dam.«

Končno zlezem na skedenj, sedem na že pripravljeno si mesto in se ogrnem. Še en požirek, puško na kolena; zdaj pa treba paziti. Pogledam na uro, točno sedma. Luna je svetila krasno. Bilo je mirno, brez vetra, tudi mrzlo ni bilo preveč. Nehote mi misli uhajajo za »ono«, nekak dolgčas se me je hotel polastiti, vendar nočna tišina in nje čar sta me kratkočasila. Že slišim tam na kranjski strani dva strela — pok — pok. Polagoma so se jeli oglašati streli na vseh straneh. V Planini se oglasi sova in niže doli je zalajal lisjak. Dolgo že slišim nekaj šumeti okrog poslopja. Končno pride dolgouhec pred vrt, malo postoji, in že je prišel skozi vrzel v vrtu. Puško k licu, tinf. Na mestu obstane. Ker pa ni bilo še pozno, sem se odločil, da čakam še dalje, ne da bi šel pobirat zajca, ker bi s tem napravil precejšen ropot in bi mogel kakšno drugo divjačino odgnati. Splošno je pri nas mnenje, da pride lisica ponoči rada na strel iskat obstreljeno žrtev. Mogoče pride tudi tukaj nocoj na strel lisica, si mislim. Pogledam na uro. Osem proč. Torej še počakam, saj ni mrzlo. Sedim ugodno in čakam dalje.

Slišim težke korake, ki se bližajo skednju. Sneg škriplje pod nogami. Nekaj zakašlja, pride pod streho skednja, prične stepavati sneg raz čevlje. Nekdo momlja sam s seboj. Končno se precej glasno priduši in odpre vrata na skedenj. Mislim si, da dobim enega na »epergo«. Je pač pri potu, in noč ga je prehitela, pa bo tukaj v senu prespal. A vraga čudno, kam gre vendar. Ali ne bo konca tega ropota? Nestrpno sem čakal, da bi se nepridiprav že umiril. Če je to popotnik, zakaj ne ostane kar spodaj v senu? Saj je spodaj več sena, kakor na vrhu. Plezal je čisto na vrh, obenem nekaj godel sam nad seboj in končno obstal prav nad menoj tik ob plankah. Mogoče pa je to človek domačin, ali pa gospodar sam, ker mu je vse tako znano, da je našel pot gori na vrh. Končno je utihnil popolnoma, in jaz sem bil vesel, misleč, da se prične sedaj nadaljevanje preže. Kazalec na uri je kazal deseto. Ah, da je moral priti ta človek, morda bi imel že dva dolgouhca, če ne že kakšne rjavke. Tu in tam pade kakšen strel, vendar že bolj poredko.

Sova se oglaša. Zvezde se neprestano utrinjajo, tudi lisjak se ponovno oglaša. Zopet pade strel tam nekje za Črnim vrhom. Zaspanec me sili, težko se ga branim. Vse je mirno. Zopet se predramim, pogledam, če je že kaj prišlo. Nič. Mogoče sem zamudil? Lahko da je bil tu zajec ali celo lisica? Postalo mi je hladno. No, saj menda nisem nič zamudil in se nehote nekoliko skrčim. Zaspim. Pok — pok. Prestrašen se zbudim; oči si mencam. Ali se mi sanja? V vrtu vidim lisico, ki se valja v smrtnem boju. Ali sem mogoče le jaz streljal lisico? Ne, to ni mogoče. To so gotovo sanje! Kdo bo drugi streljal tu? Počakam, da se stvar sama razvije. Zeblo me ni več, tudi spanec je nekam prešel. Pogledam na uro; pol ene. Glej no, zajec in lisica v vrtu ležita skoraj skupaj. Kdor je lisico streljal, bo menda vendar šel ponjo? Kaj mi je storiti? Vse mirno, torej bom šel in vzel jaz zajca in lisico. Vzamem naboje iz puške, odejo in drugo spravim v nahrbtnik, uredim vse potrebno, da odidem. Pridem iz skednja, se nekoliko otresem sena in grem na vrt pobirat obilen plen. No, lisico je menda ubila strela!

Čudno, kaj neki tako šumi na skednju. Jaz sem bil ta čas že pri svojem zajcu, ko zaslišim težke skoke svojega sostanovalca iz gornjega dela skednja na spodnji del. Takoj mi je bilo jasno, za kaj gre. Nehote je bila moja puška nabasana. Kakšne naboje sem vzel iz žepa, ne vem. Porinil sem jih v puško. Mož, ogorčen, ker sem mu hotel vzeti lisico, pride okrog zida oziroma hleva s puško ob licu. »Stoj, vraga, takoj te hudič nese, ako se zganeš,« zakriči. Tudi moja puška ni bila več pod pazduho. Nastal je trenutek — strašan... niti on se ni upal ganiti, kakor tudi jaz ne; kajti stvar je bila resna... Končno se moj nasprotnik ojunači in reče: »Ako hočeš svojo kožo zdravo nesti domov, obrni se in marš, sicer se zavedaj, da sva sama med štirimi očmi, in samo luna nama je priča. To je bolj kričal nad menoj kakor govoril, in glas njegov je bil nekam divji. Tresel se je od bojazni in togote, postajal divji in hripav. Nato se oglasim: »Kaj, ti, lopov, boš tukaj na našem streljal divjačino in tako rekoč kradel? Ali poznate mene? Kaj si vendar predstavljate? Obrnite se in odidite, sicer bo prepozno!« Puški sva držala precej trdo v rokah. Nato pravi on: »Veš ti, Štajerc, če bi ti mene poznal, bi gotovo že zdavnaj stekel, odkoder si prišel. Tako pa se imaš zahvaliti samo moji potrpežljivosti, da nisem storil tega, kar bom čisto gotovo, ako takoj ne izgineš. Pomni, ako ti jaz sam nisem dovolj, samo na prste zabrlizgam in že pridejo trije na pomoč, razumeš? Torej, rečem ti še enkrat, obrni se in odidi, da ne bo prepozno! Zajca in lisico pa vzamem jaz, si razumel?«

V tem trenutku slišim v Gunovi glavi pok in še enkrat — pok. Strela sta bila oddana od najinega pozorišča kakih 300 korakov, torej precej blizu. Vraga, si mislim, menda imajo res celo fronto zaprto?

»Ali slišiš? Ta bo kmalu tukaj, na levi imam drugega, in zadaj je kapelmajster.« Pretiravaš, si mislim. »Zadostuje močan žvižg in pridejo, ako je sila; sicer sem pa na fronti že mnogo naredil mrzlih, pa bom še tebe, ako se takoj ne obrneš in odideš.« V tem mi pride na misel, kaj se je zgodilo malo više nad menoj v Veliki planini pred vojno oskrbniku graščine ojstriške, ki je šel neko nedeljo nad velikega petelina. Naenkrat sliši v neznatni bližini strel. Oskrbnik hoče strelca zasledovati. Kar pritisnejo od treh strani divji lovci nanj s puškami pri licu, tako da je bil prisiljen vdati se. Puško mu odvzamejo in ga popolnoma razorožijo. Končno ga s palicami pretepejo, da se je revče komaj privlekel domov. Oskrbnik prišedši domov, tega ni povedal nikomur. Niti ni naznanil ničesar orožnikom. Molčal je in se v srcu srdil nad onimi, ki so mu storili krivico. Hotel se je bridko osvetiti, a mu ni bilo priložnosti. Čez par let zaupa to skrivnost meni. Ime njegovo zamolčim na njegovo željo. Vse te misli so mi trenutno rojile po glavi, in si mislim: šale tukaj ni nobene. Zavedal sem se, da je zakon za menoj in da me ščiti v vsakem slučaju. Zavedal pa sem se tudi tega, kaj bo, ako streljam na tega lopova. Velike sitnosti bodo, pa vse zaradi enega zajca. Po tem kratkem premisleku prihaja človek, ki je pravkar streljal v Gunovi glavi. Imel je divjačino v rokah, vendar ne vem, kaj je bilo, ker jaz nisem imel časa gledati njega. Vso pozornost sem posvečal svojemu nasprotniku. Tukaj se domislim nečesa; čakaj, mogoče pojde. Rečem mu: »Veste kaj, naredimo takole bolj po božjem zakonu. Vi vzemite svojo lisico, jaz pa zajca.« Obenem mu ponudim steklenico žganja. »Le krepko potegnite!« »Kaj,« zakriči, »še norca se boš bril z menoj.« V tem pride že drugi oproda k prvemu, in stala sta skupaj; jela sta se približevati nama s puškami v rokah. Srce mi burno bije. Prišel je v resnici še tretji, obkrožili so me in jaz sem podlegel. Vzeli so lisico in zajca in me prav surovo odpravili. Ponujal sem jim žganja; to pa zato, ker bi rad videl kakšnega prav od blizu v obraz. Odklonili so, ker so uganili moje misli. Puške mi, hvala Bogu, niso vzeli; čudil sem se, zakaj ne.

Težko mi je bilo, da sem se moral tako ponižati pred lopovi. Spati to noč nisem mogel. Delal sem razne načrte za drugi dan. Drugo jutro vstanem navsezgodaj, vzamem puško, in grem na dotično mesto, da bi mogoče ugotovil, odkod so prišli ti nočni

roparji, a nisem imel uspeha. Kajti vse poti in kolovozi so bili prehojeni, ker so vozili kmetje drva domov. Šel sem slednjič na Čemšenik in tam po ovinkih spraševal, a zaman. Mučile so me razne misli. Da nisem rajši šel z gospodično preko planine! Mogoče mi je prav ona kriva nesreče? Nekateri lovci trdijo, ako srečajo žensko, da bo gotovo slaba na lovu. Jaz nato nisem nikoli nič polagal.

Ni mi kazalo, zadevo izročiti orožnikom, ker bi mi itak nič ne bilo pomagalo. Nisem nikogar poznal, vrhu tega pa je bilo ponoči. Pač pa sem pozneje večkrat obiskal ta kraj, tudi ponoči, z željo, da bi se še enkrat videli, toda do danes se nismo srečali.

Razlagal sem enkrat to svojo zgodbo v večji lovski družbi; večina lovcev je rekla: zakaj pa nisi streljal, jaz bi gotovo streljal. Tega pa ne verjamem! Prepričan sem, da bi od sto lovcev mogoče niti eden ne streljal v takem položaju.

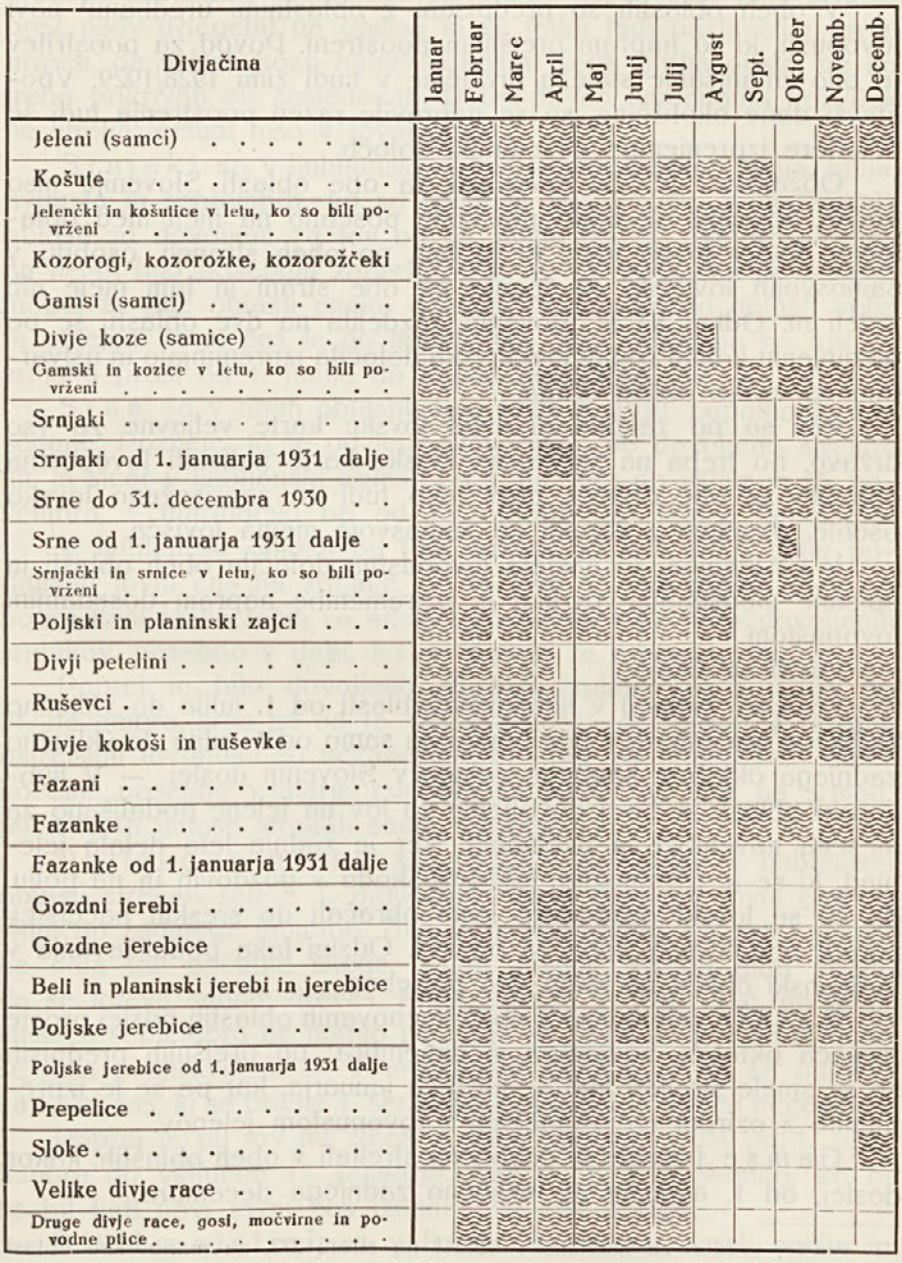
Ing. A. Š.:

Lovski koledar,

veljaven za mariborsko oblast[1]

glasom uredbe z dne 23. avgusta 1929, št. 7 „Samouprave“.

Prazna polja pomenijo dovoljeni, črna polja pa prepovedani čas lova.

[1] Primerjaj lovski koledar za ljubljansko oblast na strani 269 „Lovca“.

Ing. A. Šivic:

Pripombe k novim lovopustom v ljubljanski in mariborski oblasti.

V obeh oblastih so predpisani z oblastnimi uredbami[1] novi lovopusti, ki so napram prejšnjim poostreni. Povod za poostritev je bilo zmanjšanje staleža divjačine v hudi zimi 1928/1929. Vpoštevši dane okoliščine, so se napravile razen poostrenja tudi še nekatere izpremembe dosedanjih določb.

Obžalovati je, da lovopusti za obe oblasti Slovenije niso enaki; neprilike se bodo pokazale posebno na meji med oblastima, koder lovijo lovci tu in tam po obeh straneh, osobito v samosvojih loviščih, ki segajo na obe strani in tam meje niti videti ni. Odkar se je Slovenija razdelila na dve oblasti, se po ujedinjenju komaj izenačena lovska določila izpreminjajo in ustvarjajo za vsako oblast druga.

Ker so po zakonu državne lovske karte veljavne za vso državo, bo treba na slovenske lovske karte natisniti lovopustna določila za obe oblasti, prav tako tudi za zapriseženo lovsko osebje, posebno z ozirom na samosvoja mejna lovišča.

V naslednjem so našteta lovopustna določila obeh oblasti in opisane medsebojne razlike in izpremembe napram dosedanjim lovopustom.

Loviti se smejo:

J e l e n i (samci) v ljubljanski oblasti od 1. julija do vključno zadnjega decembra, v mariborski pa samo od 1. julija do vključno zadnjega oktobra, kakor je veljalo v Sloveniji doslej. — V ljubljanski oblasti je torej dovoljenje za lov na jelene podaljšano za meseca november in december, ker je zadnja leta delala jelenjad, ki se je razmnožila, tolikšno škodo v gozdovih in na polju, da so se lovski gospodarji sami obračali do sreskih načelstev zaradi podaljšanja dobe za odstrel. Odslej taka podaljšavanja v ljubljanski oblasi ne bodo več potrebna.

K o š u t e jelenov so v obeh imenovanih oblastih odslej proste meseca oktobra, novembra in decembra; po prejšnjih predpisih so se smele streljati tudi še meseca januarja, kar pa se je izpremenilo z ozirom na izenačenje z lovopustom jelenov.

G a m s e (samce) je dovoljeno streljati v obeh oblastih, kakor doslej, od 1. avgusta do vključno zadnjega decembra.

[1] Glej uredbo za ljubljansko oblast na strani 277, za mariborsko oblast na strani 359 »Lovca«, l. 1929.

Divje koze (samice) so proste za lov v ljubljanski oblasti meseca oktobra, novembra in decembra, v mariborski oblasti pa od 16. avgusta do vključno 30. novembra, kakor doslej. Zdi se mi boljše, da se je lovni čas v ljubljanski oblasti skrajšal za polovico avgusta in september, podaljšal pa za mesec december. Meseca decembra se namreč tu in tam napravljajo mali pogoni brez psov (Riegeln) na gamse in se tedaj tudi pazljivemu lovcu pripeti, da ustreli kozo namesto kozla. Tega greha odslej ne bo treba prikrivati ali zasledovati. Dober lovec namenoma koz itak ne strelja, četudi niso v lovopustu.

Srnjaki so v ljubljanski oblasti prosti meseca junija, julija, avgusta in septembra, ko so rdeči in imajo roge. V mariborski oblasti so dovoljeni za lov od 16. junija do 15. oktobra. Vidim, da ne bi bilo posebnih zaprek, da bi se bil lovni čas na srnjaka mogel za obe oblasti enako določiti. V mariborski oblasti velja ta omejeni lovni čas le do konca leta 1930., nato pa bo lov na srnjaka prost od 1. junija do konca decembra.

Srne so v obeh oblastih leta 1929. in 1930. popolnoma zaščitene. Pozneje, to je od leta 1931. dalje, bo dovoljeno streljati jih, in sicer v ljubljanski oblasti od 1. oktobra do vključno 15. novembra, v mariborski pa od 16. oktobra do konca decembra.

V ljubljanski oblasti bo tudi kazalo od leta 1931. dalje podaljšati lovni čas na srnjake, — vsaj do 15. novembra; ako ne, bo na lovu težko ločiti za odstrel dovoljene srne od nedovoljenih srnjakov, posebno v dobi, ko so srnjaki že odvrgli roge.

Poprej je bilo dovoljeno streljati srnjake od 1. junija do 31. decembra, srne pa od 16. oktobra do 31. decembra. Z novimi, ostrejšimi lovopusti so nezaželjene brakade na srnjad zelo otežkočene, posebno v mariborski oblasti, koder se sme na srnjad, jelenjad in gamse streljati samo s kroglo.

Poljski in planinski zajci se smejo v ljubljanski oblasti streljati šele s 1. oktobrom; za to pa sega lovni čas do vključno zadnjega januarja. Bilo je tu merodajno, da zajec jeseni ne dela toli občutne škode, kakor pozimi, ko ga glad prisili, da se loteva sadnih dreves. Kmetovalcem je tudi všeč, da lovci meseca septembra ne hodijo po polju za zajci, ko poljski pridelki še niso pospravljeni. — V mariborski oblasti pa so se odločili za lovni čas, ki se prične 1. septembra in traja do konca decembra.

Poprej je bil lov na zajca v obeh oblastih prost od 1. septembra do vključno 15. januarja. Nič ne bi bilo škodilo, ko bi se bil tudi novi lovni čas izenačil za obe oblasti.

Divji petelini so v ljubljanski oblasti prosti aprila in maja, kakor so bili doslej, ker se je ugotovilo, da so dobro

prestali hudo zimo; prav tako ruševci, ki so prosti aprila, maja in polovico junija. V mariborski oblasti pa velja lovni čas na velikega petelina odslej od 16. aprila do vključno 31. maja, za ruševca od 16. aprila do vključno 15. junija.

Divje kokoši in ruševke imajo lovopust vse leto, kakor so ga imele dosedaj.

Fazane je dovoljeno loviti v obeh oblastih meseca septembra, oktobra, novembra in decembra, kakor doslej. Fazanke so v ljubljanski oblasti v lovopustu vse leto, v mariborski prav tako, toda tod le do konca leta 1930., nato pa so v mariborski oblasti proste ob istih mesecih kakor fazani.

Lov na gozdne jerebe se prične v ljubljanski oblasti že 15. avgusta in se konča 31. oktobra; v mariborski oblasti pa se prične lov 1. septembra in traja do 31. oktobra. Ker prihajajo sredi avgusta na piščal večinoma stari samci, glede odstrela jereba počenši s 15. avgustom ni bilo pomisleka. Po prejšnjih predpisih je bil lov na jereba prost od 1. septembra do vključno 30. novembra. Lov je na jereba torej z novimi predpisi v ljubljanski oblasti za pol meseca, v mariborski za ves mesec skrajšan.

Kar velja za gozdne jerebe, je predpisano v obeh oblastih tudi za bele in skalne jerebe in jerebice.

Gozdne jerebice uživajo popoln lovopust. Tako je bilo tudi doslej.

Poljske jerebice in prepelice se streljajo v ljubljanski oblasti samo meseca septembra in oktobra, v mariborski pa je prepovedano loviti poljske jerebice vseskozi do konca leta 1930, nato pa dovoljeno od 1. septembra do vključno 14. novembra. Prepelice pa se smejo v mariborski oblasti loviti od 14. avgusta do 31. oktobra. — Doslej je bil lov na poljske jerebice in prepelice v obeh oblastih prost od 16. avgusta do vključno 14. novembra.

Sloke je dovoljeno streljati v obeh oblastih od 1. avgusta do vključno zadnjega novembra. Doslej so streljali lovci sloke od 16. avgusta do zadnjega marca, sedaj pa je zabranjeno streljati jih spomladi. Merodajno je bilo dejstvo, da marsikak par gnezdi tudi pri nas.

Velike race so proste za lov od 1. avgusta do konca februarja v ljubljanski oblasti in od 1. avgusta do konca januarja v mariborski oblasti. Po prejšnjih določilih je bil čas lova na velike divje race od 1. avgusta do konca februarja.

Na ostale vodne in močvirne ptice je lov odprt v ljubljanski oblasti od 1. julija do vključno 15. aprila, kakor doslej, v mariborski pa samo od 1. avgusta do konca januarja.

Iz navedenih določb je povzeti, da je v ljubljanski oblasti tedaj, kadar se prične ali neha lov sredi meseca, petnajsti dan meseca prost za lov, v mariborski oblasti pa štirinajsti dan meseca. Tu pač ni bilo potrebno, napraviti kako izjemo, odnosno razliko!

Gonje z braki, jazbečarji in sličnimi psi so v ljubljanski oblasti dovoljene od 1. oktobra do konca januarja, v mariborski oblasti pa le od 15. oktobra do konca decembra. Po prejšnjih predpisih je bilo dovoljeno brakiranje v obeh oblastih od 1. septembra do vključno 15. januarja.

V mariborski oblasti je gonja s psi (brakada) za jelenjad, gamse, srnjad po besedilu uredbe nekako izvzeta, iz razloga, da je na navedeno divjad streljati samo s kroglo. Razumem tako, da pogoni brez psov, ki niso brakade, niso izvzeti, ker so izkušeni lovci ob takih pogonih, ki se napravljajo večinoma le v gorskih krajih, streljali vedno le s kroglo na divjad, ki hodi po parkljih. Lovci, ki streljajo s kroglo, morajo stati pač le na takih stališčih, da jih teren krije. V ravnini pa je streljanje s kroglo pri pogonih in brakadah nevarno.

P. Ž.:

II. mednarodna razstava psov.

(Nadaljevanje.)

Jamarji.

(Sodnik: dr. Emil Hauck.)

Jazbečarji.

Psi.

Štev. kat. 165. Fredi, JRJ 16, * 14. januarja 1926, last Al. Sekule, Ljubljana. Pes je prav tipičen v glavi in trupu. Lepi uhlji, žal oko presvetlo. Krog šarenice je rumenkast in širok. Zobovje dobro, okostje zadosti močno, prav dobro mišičevje. Spredaj stoji znosno, zadaj ozkopetno. Piščali na zadnjih nogah so predolge. Rep nosi preveč pokonci. Dlaka in barva prav dobri. Ocena: dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Štev. kat. 166. Sepp, TST, 270/513 K, JRJ 55, * 9. oktobra 1925, last Tonija Vettra, Ljubljana. Močan, mišičast pes, močnih kosti, lepo oblikovane glave z dobrimi uhlji. Oko temnorjavo, zobovje dobro. Globoka, toda zelo ostra petelinja prsa. Ospredje dobro obokano, stoja strumna. Šape dobre. Hrbet je precej močno izbočen. Rep dober in ga pravilno nosi. Želeti bi bilo več plemenitosti pri psu. Ocena: prav dobro; diploma in srebrna plaketa JKS.

Štev. kat. 168. Jago, * 29. junija 1928, last gdč. Windischer Jelke, Ljubljana. Glava dobra, uhlji lepi, temno, pravilno ležeče oko. Ozko-škarjasto zobovje. Hrbet pomanikljiv, prsa zajedena, ozka in plitka. Drobnih kosti, noge previsoke, rep nosi previsoko in zakrivljen. Ocena: zadostno.

Štev. kat. 170. Wastl, OeKZB 624 KD, * 5. septembra 1927, last Ivana Magušarja, Vrhnika. Glava lepa, oko in uhlji dobri, stisnjeno, škarjasto zobovje. Vrhnja linija prav dobra. Viher, nadlaht in križec brezhibni. Globoka in široka prsa, ospredje dobro izbočeno. Spodnji del prsi je vsled navzgor in naznotraj zapognjene lopatice močno znižan. Stoja dobra, členki preveč kotasti, zadaj nekoliko sabljasto stoji. Dobro mišičevje. Barva lepa. Gibčen pes, hodi živahno. Ocena: dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Psice.

Štev. kat. 164. Diana, * 5. junija 1928, last Bogdana Žiliča, Ljubljana. Psica je bila napačno prijavljena k brakom jazbečarjem, je nelepe barve, ima majhno hruškasto glavo, oko presvetlo. Zobovje dobro. Desni uhelj je po

dolžini močno naguban, levi pa dobro nastavljen in držeč. Zgornja linija je prav lepa, prsa so globoka in široka, spredaj lepo izbočena. Stoja in kotje dobri, mišičevje izraziło, rep pravilen in ga lepo nosi. Ocena: povoljno.

Štev. kat. 171. Fee v. Grauenhalde, OeHZBKD 705, * 4. maja 1928, last E. Puschmanna, Slatna, p. Litija. Lahka psica, drobnih kosti, toda zelo plemenita, z lepim vnanjim obrisom, zadosti širokih, zelo globokih prsi. Sprednje oprsje dobro vzbočeno. Glava sicer majhna, toda dobro profilirana. Uhlji lepi, oko temno, ozko-škarjasto zobovje. Stoja in kotje dobri, istotako mišičevje. Rep pravilno oblikovan in ga lepo nosi. Barva prikupljiva. Ocena: prav dobro; diploma in srebrna plaketa JKS.

Štev. kat. 172. Egica od Diane, * 17. junija 1928, last Ivana Jerana, Ljubljana. Psica ima nekoliko previsoke noge, kotje zadnjih nog je prestrmo. Trup in vrhnja črta dobra. Glava pregroba. Uhlji lepi, zobovje dobro, srednji krog šarenice presvetel. Žar ima lep, rep nosi lepo, toda bil naj bi nekoliko finejši. Ocena: povoljno.

Štev. kat. 174. Hexl, OeHZB 625, KD, * 5. septembra 1927, last Ivana Magušarja, Vrhnika. Zelo plemenita psica. Lepa vrhnja linija, dobro mišičevje, kosti drobnih. Glavica prijetna, oko temno, nekoliko ozko-škarjasto zobovje. Uhlji so podolgem ostro nagubani in jih psica lepo nosi. Trup je dobro ustvarjen, noge pravilno dolge. Stoja strumna, kotje dobro. Rep je lepo oblikovan in ga dobro nosi. Ocena: prav dobro; diploma in srebrna plaketa JKS.

Štev. kat. 174a. Trautl, * 15. maja 1927, last gdč. Traute Andretto, Vič. V splošnem je dobro oblikovana, plemenita psica, majhne glave, lepih uhljev, prav lepa vrhnja linija. Zobovje škarjasto, oko svetlo, mesnat smrček, kremplji rjavi. Prsni koš in stoja dobri, zadnji nogi nekoliko prestrmi. Kotje členkov ospredja pravilno. Rep nosi sicer dobro, toda preveč zakrivljeno. Ocena: dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Jamarji (resaste dlake).

Pes.

Naknadno prijavljen. Štev. kat. 289. Blitz v. Rothsattel, OeHStB 372, * 4. junija 1928, last Otona Payerja, Domžale. Glavo ima pes dolgo, stegnjeno, grobo v temenu. Oko zelo temno, čudovito lepo zobovje. Uhlji dobri, pleča strma, prsni koš v primeri z glavo in nogami nekoliko slaboten. Prav lepa vrhnja linija, rep nosi pravilno. Stoji ozkopetno, sicer bi bila stoja dobra, kotje pravilno. Ocena: dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Psice.

Štev. kat. 175. Wanzi, * 2. julija 1928, last dr. Viljema Krejčija, Ljubljana. Psica naj bi imela krajše noge. V splošnem je dobro oblikovana. Oko lepo temno, zobovje škarjasto, ki se bo pa popolnoma sklenilo, ko doraste spodnja čeljust. Uhlji nekoliko previsoko nastavljeni, vsled tega, ker je klapka nekoliko previsoko, izgledata kratka. Prav dobra vrhnja linija, rep nosi lepo. Stoja dobra in pravilno kotje. Dlaka na trupu naj bi bila bolj trda, ona na glavi pa je izraziło mehka. Želeti bi bilo več brk in bolj gosto brado. Ocena: dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Štev. kat. 188. Asta v. Rothsattel, RD 378, * 11. junija 1928, last Ivana Ladstätterja, Domžale. Zelo tipična psica, glava je, kot je pogosto pri

resavcih, nekoliko kratka, zato bo teme kesneje postalo preširoko. Uhlji dobri. Spodnji sekavci stoje nekoliko nazaj; sicer je zobovje dobro. Zunanja črta prav lepa. Noge naj bi bile nekoliko daljše, stoja in kotje dobro. Rep nosi lepo, malce močno zakrivljen. Šape so dobro sklenjene. Dlaka in barva prav dobri; dlaka je tudi na glavi trda. Ocena: prav dobro; diploma in srebrna plaketa JKS.

Dolgodlaki.

Štev. kat. naknadne prijave 303. Tango, last dr. Michelitscha, Velike Lašče. Malo plemenit pes. Čelo ima preveč obokano, kar povzroča, da izgleda vrhnji del glave grob. Oko presvetlo, zobovje in uhlji dobri. Dobra zunanja črta, stoja in kotje dobri. Noge pravilno dolge. Dlaka nekam za silo, barva mrka. Ocena: dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Štev. kat. naknadne prijave 302. Trautl, last prejšnjega. Plemenita, zelo dobro ustvarjena psica. Stoja strumna. Glava lepo profilirana, uhlji lepi, zobovje dobro, žal oko presvetlo. Lepa zunanja črta, rep brezhiben. Noge pravilno dolge, kotje dobro. Dlaka naj bi bila bolj gosta, barva je prikupljiva. Ocena: prav dobro; diploma in srebrna plaketa JKS.

Foksterijerji.

(Sodnik: dr. K. Witzelhuber.)

Psi (resaste dlake).

Štev. kat. 177. Boby of Styria, * 18. januarja 1927, last Vil. Hrovata, Ljubljana. Pes ima dolgo glavo, nekoliko široko lobanjo, je precej širokih lic; uhlji zelo dobri. Oko naj bi bilo temnejše; vrat je lep, pleča so dobra; nekoliko široko ospredje. Viher dobro izražen, prav tako hrbet, zadnji nogi in stoja ter aktivnost mišičevja. Šape brezhibne, prav tako zobovje. Rep precej velik, toda dobro nastavljen. Ocena: prav dobro; diploma in srebrna plaketa JKS.

Štev. kat. 178. Terry, JRJ 22, * februarja 1925, last ge. Olge Stuzzi, Ljubljana. Široka lobanja, temno, toda okroglo oko, uhlji prav dobri, plemenit vrat, ospredje in hrbet dobri. Dolga dlaka je sicer trda, vendar psa močno kvari, da ni dobro negovan in pripremljen, drugače bi bil lahko za red boljše ocenjen. Ocena: dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Štev. kat. 179. Mig-Eton-Styria, * 21. septembra 1923, OeHStB XXXVI, F 322, last dr. Ivana Tavčarja, Ljubljana. Dlaka tega psa je še daljša kot pri prejšnjem, tudi ni tako trda. Sicer dobra glava ne pride do veljave. Oko zelo temno, uhelj odriva dlaka vstran. Ospredje in pleča dobri, prav tako tudi šape in zadnja noga. Nekoliko velik pes. Ocena: dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Štev. kat. 180. Miko Styria, JRJ 39, * 13. junija 1924, last Frana Krisperja, Črnomelj. Dlaka je zelo dolga in mehka, zategadelj zakriva glavo, na uhljih so dolge resice. Oko veliko, temno. Sorazmerje trupa očividno ni slabo, toda v takem stanju dlake ne more biti ocena boljša kot: dobro; diploma in bronasta kolajna JKS.

Štev. kat. 182. Arthos v. Wildberg, SHSB 24.174, * 15. oktobra 1925, last Zambonija, Beograd. Zelo čeden terijer, odlične vnanjosti, odličen trup, ledje in zadnja noga. Dlaka izvrstna. Lobanja je nekoliko široka, gobec pa je močan, poln. Oko temno. Ospredje nekoliko široko. Šape naj bi bile nekoliko bolj vzbočene. Ta pes je bil najboljši med foksterijerji na razstavi Ocena: prav dobro; diploma in srebrna plaketa JKS.

Psice.

Štev. kat. 183. Nigra v. Zangenberg, DJFSt 51, položena leta 1924., last ing. Frana Tavčarja, Ljubljana. Terijerka z nekoliko rdečim žarom na nogah, ki so zelo visoke. V dlaki odlična, ki skoraj ne rabi nege. Glava dolga, gobec nalahko izrezan in ne globok, oko v obliki in barvi odlično. Lepo ospredje, dober trup, majhen in lahek uhelj ni dobro nošen. Strmo nadlaktje, viseč križec, stoji ozkopetno. Psica ne napravi dobrega vtisa. Ocena: dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Štev. kat. 184. Mally Styria, * 2. aprila 1926, last bar. Grete Lazarinijeve, Smlednik. Psica ima zelo dolgo, dobro oblikovano glavo, ki jo lahko še bolje izobliči, gobec poln, lepo ležeče temnorjavo oko. Uhlji lepi, vrat čeden, lepo ospredje in dobre noge. Pleča so nekoliko viseča, trup prav dober, širok — dolg križec, lepi zadnji nogi in dobra stoja. Spredaj stoji nekoliko francosko. Ocena: prav dobro; diploma in srebrna plaketa JKS.

Štev. kat. 186. Lisi, * 4. maja 1928, last Ivana Magušarja, Vrhnika. Psica je malo tipična, svetlo oko, lahek gobec, en uhelj slabo nosi, visoke noge, bedno ustvarjena, dolga in ozka. Ocena: zadostno.

Škotski terijerji.

Psi.

Nekaj zelo čednih psov te vrste je že v naših krajih, celotno tovrstno skupino na razstavi pa je dvignila udeležba z Dunaja.

Štev. kat. 189. Bonzo v. Hohenwarth, OeScT 134, ScT Deutsch. 3095, * 28. junija 1927, last ge. Stern-Tirring, Wien. Mnogokrat že opisan pes, izredno tipične glave, očes, uhljev, kratko telo, globoka prsa, odlično ozadje, lepe noge. Ocena: odlično, zmagovalec; diploma in zlata plaketa JKS.

Štev. kat. 190. Cid Podgorski, JRJ 29, * 10. julija 1927, last Rudolfa Emptiga, Zagreb. Pes vsled pomanjkljive nege v dlaki zapuščen. Glava je dobro oblikovana, oko izvrstno, uhlji so lepi, telo in okostje lahko, hrbet nekam obilen, prav tako tudi rep. Ocena: dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Štev. kat. 191. Črt Podgorski, JRJ 28, * 10. julija 1927, last ge. Zore dr. Lovrenčičeve, Vrhnika. Ta pes je brat prejšnjega, majhen in lahek, skoraj brez vrhnje dlake, toda zelo plemenit. Glava je dobro oblikovana, oko in uhlji kar najboljši, sprednja stoja še strpna, hrbet zelo lep, zadnji nogi kar najboljši. Ocena: prav dobro; diploma in srebrna plaketa JKS.

Psice.

Štev. kat. 192. Lassie v. Hohenwart, OeScT 87, ScT Deutsch. 3094, * 15. avgusta 1926, last ge. Stern-Tirring, Wien. Zelo kompaktna psica, glava dobra, oko temno, uhlji naj bi bili nekoliko manjši. Prav dobra v trupu, hrbtu in ledjih, zadnjih nogah in repu. Nizko pri tleh, precej rejena, dlaka naj bi bila daljša in bolj trda. Čeprav je tako nizko postavljena, zaslužita prednji nogi še pohvalo. Ocena: odlično; diploma in zlata plaketa JKS.

Štev. kat. 193. Lammerl v. Hochkönig, last prejšnje. V dlaki je ta psica boljša kot prejšnja, v glavi je kar najboljša, oko odlično, uhlji prav dobri, lepo in strumno ospredje, izvrsten hrbet, ledja in križec zelo lepa, rep zelo kratek, izvrstni zadnji nogi. Psica je nizka. Ocena: prav dobro; diploma in srebrna plaketa JKS.

Štev. kat. 194. Flora v. Paschenberg, ScT Deutsch. ZBBd XX. 3337, * 16. julija 1928, last prejšnje. Šele 10 mesecev stara psica še ni razvita, malo obsežna, toda zelo plemenita, izvrstna v trupu, ima prav lepo glavico, oko in uhlji izvrstni. Stoja prav dobra, lepi zadnji nogi. Ocena: prav dobro; diploma in srebrna plaketa JKS.

Štev. kat. 195. Baska Podgorska, * meseca julija 1926, last Franca Urbanca, Ljubljana-Čemšenik. Četudi se ne neguje, ima psica kar najboljšo naravno dlako, lobanja nekoliko široka, gobec naj bi bil nekoliko daljši, oko je znosne barve; zelo dobra v trupu, hrbtu in ledjih, prav lepi zadnji nogi, rep kratek, ki ga zakriva čezenj prerasla dlaka. Uhlji prav dobri, ospredje nekam široko, okostje dobro, velikost pravilna. Ocena: prav dobro; diploma in srebrna plaketa JKS.

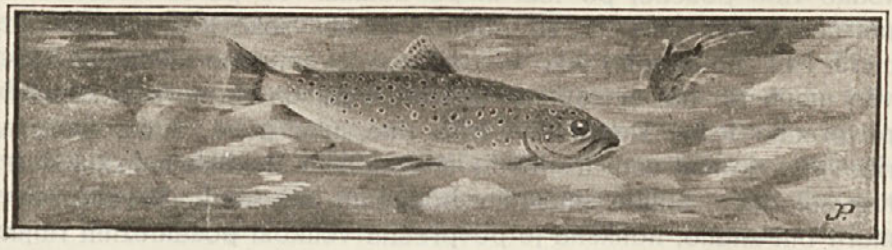
Štev. kat. 196. Cinderella Podgorska, JRJ 30, * 10. julija 1927, last ge. Zore dr. Lovrenčičeve, Vrhnika. Psica ima zelo lepo oblikovano glavo, dasi nekoliko kratko, barva očesa še na meji; pokončno napeti majhni uhlji, lepo ospredje, četudi malce široko, nenavadno ravne noge. Prsni koš prav dober, prav tako ledja in rep. Krepko zgrajena psica, odlična v dlaki, ki ne rabi posebne nege. Ocena: prav dobro; diploma in srebrna plaketa JKS.

Sealyham-terijerji.

Štev. kat. 198. Sunningdale-Skeebal, STCI 38, 700/28, KChC 213, * 14. aprila 1928, last ge. Stern-Tirring, Wien. Izvrstna psica, ki pa še ni zastavna in je vsled tega v trupu še prelahka. Tipična glava, z dolgim močnim gobcem, oko temno. Ker je psica boječa, so uhlji menjajoče nestalni. Ospredje dobro, stoja dobra, dasi se postavi včasi malo francosko. Hrbet trden in raven, ledja in križec široki, zadnji nogi krepki, trdno stoječi, dlaka naj bi bila bolj trda. Nizko pri zemlji, toda še ne ustaljena psica. Ko se razvije, bo nadkrilila slednjo. Ocena: prav dobro; diploma in srebrna plaketa JKS.

Štev. kat. 199. Polly, KCSB, JRJ 33, * 25. oktobra 1926, last ge. Zore dr. Lovrenčičeve, Vrhnika. Zelo močna, popolnoma razvita psica, glava dobra, barva očesa še na meji dopustnosti, sicer pa bogate pigmentacije, dobri uhlji, lepa stoja z globokimi prsi, hrbet, ledja in telo zelo močni, zadnja noga zelo mišičasta. Dlako bi bilo treba bolje negovati, prestara je in vsled tega predolga in ne dovolj trda. Ocena: odlično; ovratnik in diploma JKS.

(Nadaljevanje bo sledilo.)

Dr. Avgust Munda:

O ribarski statistiki.

Za vse važnejše gospodarske panoge se že vodijo obsežne statistike, le ribarstvo je v tem pogledu še vedno pastorče. Temu je krivo dejstvo, da se ribarstvo z merodajne strani še vedno omalovažuje; ne majhen del krivde pa je tudi na strani ribičev samih, ki si ne zapisujejo podatkov o donosu ribje vode. Mislim tu predvsem na zapiske o plenu. Često lastnik ali zakupnik ribje vode niti ne ve odgovoriti na vprašanje, koliko rib ujame letno v svojem revirju. Na prstih ene roke bi lahko sešteli ribiče, ki si točno zapisujejo svoj plen. Vendar bi bili taki zapiski v njihovem lastnem interesu. Le poglejmo si uspehe vodopravnih razprav, kar se tiče zaščite ribarstva. K vodopravnim razpravam vabijo oblastva tudi ribarske upravičence, ako so njihovi interesi ogroženi ali oškodovani. Pri teh razpravah uveljavljajo ribarski upravičenci svoje zahteve po odškodnini, po čistilnih napravah, ribjih stezah itd., trdeč, da propada ribarstvo, odkar se je ustanovila ta ali ona tovarna ob vodi; prej da je bilo v vodi polno rib, sedaj pa da jih je prav malo. Z ozirom na te splošne trditve jih povpraša vodja razprave po dokazih. Teh seveda nimajo, ker si niso nikoli zapisovali količine ujetih rib. Na ustne podatke se oblastvo seveda ne more ozirati, tem manj, ker so taki podatki često nezanesljivi, netočni in negotovi. In tako propadajo ribarski upravičenci pri vodopravnih razpravah redno s svojimi zahtevami, najsi bodo ti zahtevki še tako upravičeni. Propadejo pa zgolj zaradi tega, ker svojih zahtevkov ne morejo uspešno uveljaviti. Ako bi imeli na razpolago stalne zapiske o lovi, bi mogli številčno navesti škodo, ki jim jo povzroča onečiščenje vode ali vodna zgradba. Na podlagi zapiskov zadnjih let bi mogli dokazati, kolikšen je bil letni donos ribje vode v prejšnjih letih in kolikšen je, odkar traja onečiščenje vode.

Odgovoriti nam je predvsem na vprašanje, katere podatke naj si zapisuje ribarski upravičenec. Najbolje bi bilo, da si zapisuje

vsako ribo posebej po teži in po dolžini. To pa ni neobhodno potrebno; zadostuje, da si zabeleži uspeh vsake lovi, t. j. število ujetih rib, njih skupno težo in vrednost (eventuelno izkupilo). Število ujetih rib naj si zapisuje zaradi tega, da si more izračunati povprečno težo. Povprečna teža ribe nam pove, kako uspeva ribovje v dotični vodi (rodovitnost vode); ta številka nam pa daje tudi smernico, koliko smemo v bodočem letu loviti. Seveda nam mora biti znano, kolikšna je povprečna velikost posameznih ribjih vrst v dotični vodi (n. pr. postrvi). Ako vemo po izkušnji ali po večletnih zapiskih, da zrastejo n. pr. postrvi v dotični vodi povprečno ¼ kg težke, potem mora znašati povprečna teža ujetih rib vsako leto približno ¼ kg. Ako znaša več, je to znak, da je v vodi še mnogo hrane, ki še ni izrabljena; število rib moramo torej pomnožiti z vlaganjem. Ako pa je povprečna teža posamezne ribe manjša od normalne teže, je to znak, da je v vodi v primeri z ribjo hrano preveč rib ali pa, da ribe še niso dorastle. V prvem primeru moramo višek poloviti, torej količino rib znižati, v drugem primeru pa je lov za bodoče leto omejiti. Lovna statistika za preteklo leto nam daje torej smernico, kako naj oskrbujemo ribjo vodo v tekočem letu.

Razume se, da imejmo o vsakem revirju ali ribji vodi posebne zapiske. Vse zapiske pa lahko združimo v skupno knjigo; zadostujejo sledeče rubrike:

Datum	Revir ..... štev.						Revir ..... štev.			
	postrvi		sulci		lipani		ščuke		bele ribe	
	število	kg	število	kg	število	kg	število	kg	število	kg

Tak zapisek poda, ako seštejemo koncem koledarskega ali zakupnega leta podatke posameznih rubrik, skupno število in količino ujetih rib. Ako prodajamo ribe, si napravimo za vsako ribjo vrsto še eno rubriko: »izkupilo v dinarjih«. Iz navedenih zapiskov si lahko izračunamo povprečno težo rib in ker nam je znana dolžina vode, tudi letni donos na dolžinski kilometer.

Vpisovanje v lovno knjigo je tako enostavno, da ne povzroča skoraj nikakega dela; korist, ki jo ima ribič od tega zapisovanja, pa je brezdvomna.

Lovni zapiski vsakega posameznega ribarskega upravičenca so podlaga splošni ribarski statistiki. Ribarska statistika je torej popolnoma odvisna od lovnih zapiskov ribičev, ker je pač produkcija ribjih voda najvažnejša točka ribarske statistike. V tem pogledu pa so se pojavile za oblastva in za organizacije, ki so se bavile s statistiko, velike težkoče. Ribarski upravičenci deloma sploh niso imeli nikakih zapiskov o donosu njihovih voda, deloma so se pa branili, dajati svoje podatke javnosti na razpolago bodisi iz neke napačne sramežljivosti, bodisi iz bojazni, da izve za njihove podatke lastnik lovišča, ki bi utegnil zvišati zakupnino, ali davčno oblastvo, ki bi utegnilo obdavčiti ribolov. Zato je treba v tem pogledu zajamčiti ribičem popolno diskrecijo in tajnost. Na VIII. ribarskem kongresu na Dunaju je dal zastopnik statistične centralne komisije zagotovilo[1], da se ribičem ni bati, da bi dalo statistično oblastvo podatke o ribarstvu na razpolago drugim oblastvom. Statistična komisija je imela namreč privilegij, da se njeni podatki niso smeli uporabiti za finančno-politične namene. Če pa zbira statistične podatke privatno društvo, mora seveda dati tudi ono svojim članom jamstvo, da bo podatke posameznih lovišč diskretno čuvalo in da jih ne bo dalo nikomur na vpogled. Javnost pa itak ne izve ničesar o lovnih uspehih posameznih lovišč, ker se objavijo v statističnih izkazih le skupni podatki za cele pokrajine; podatki posameznih lovišč iz izkazov sploh niso razvidni.

Za individuelne podatke lovišč je izdala svojčas statistična centralna komisija na Dunaju ribarskim upravičencem vprašalne pole, s sledečimi podatki: 1. označbo revirja z navedbo voda[2]; 2. ime in naslov ribarskega upravičenca; 3. svojstvo revirja (zakupen ali samosvoj); 4. število ribarskih dovoljenj (licenc); 5. razsežnost revirja v kilometrih; 6. ime in naslov zakupnikov; 7. ali in kje so v revirju napravljene ribje steze; 8. ribje vrste; 9. množina ujetih rib in rakov v kg (ločena po ribjih vrstah); 10. donos (brutto) v kronah; 10. letna zakupnina; 11. revirna taksa; 12. vlaganje zaroda; količina in vrsta; 13. ali propada ribarstvo v revirju ali napreduje? Vzroki; 14. ev. ribje bolezni; 15. katere okolnosti so škodljivo vplivale na ribarstvo? 16. kam so se ribe, ujete v revirju, prodajale? a) lokalni konzum, b) prodaja v oddaljenejše kraje tuzemstva; c) prodaja v inozemstvo (približna količina).

Na podlagi individuelnih izkazov so se sestavljali skupni izkazi s temi podatki: 1. naziv ribje vode; 2. ime posestnika ali zakupnika lovišča; 3. revirna taksa; 4. dolžina vode v km; 5. pretežna ribja

[1] Stenografski zapisnik VIII. avstrijskega ribarskega kongresa, stran 14.

[2] Za vode, ki niso bile podeljene v revirje, je izdala komisija druge obrazce.

vrsta: a) salmonidi, b) druge vrste rib; 6. raki; 7. letna množina ujetih rib; 8. letni donos (brutto); 9. letna zakupnina.

Razen tega je sestavila statistična komisija[3] sledeče izkaze: izkaz o razsežnosti in o pravnih odnošajih ribjih voda[4], izkaz o ribovju in o oskrbovanju voda[5] in izkaz o rakih in školjkah.

Posebne izkaze je izdala statistična komisija za ribnike in vališča. Statistični podatki (individuelni) o vališčih so obsegali splošne podatke[6], obrat, gojitev in prodajo[7].

Leta 1927. je razposlalo Nemško ribarsko društvo (osrednja ribarska organizacija v Nemčiji) vsem ribarskim organizacijam vprašalne pole o vlaganju zaroda s sledečimi rubrikami: 1. vrsta zaroda ali mladic; 2. število zaroda (mladic); 3. cena, stroški transporta in vlaganja; 4. v katere vode so vložili zarod? 5. kdo je plačal stroške vlaganja?

Pri nas se na žalost še nismo začeli baviti z ribarsko statistiko, pač na škodo ribarstva. Kakor sem že gori omenil, je odvisna vsa ribarska statistika od uvidevnosti posameznika; ako posamezni ribarski upravičenec nima podatkov o svoji ribji vodi ali če jih ne da na razpolago poizvedujočim organom, je vsa ribarska statistika nemogoča. Zato bi bilo umestno, da se uvede na zakoniti podlagi obvezna lovna statistika. Država si prisvaja itak pravico, da nadzoruje oskrbovanje ribjih voda; da more to nadzorovanje uspešno vršiti, pa rabi podatke o posameznih loviščih. Zato mislim, da ne bi bilo nikako poseganje v splošne državljanske pravice,

[3] Die Binnenfischerei in Osterreich. Statistische Zentralkommission. 1907.

[4] Rubrike: 1. politični okraji; 2. glavne vode; 3. okrajni ribarski odbor; 4. dolžina ribjih voda, tekočih (km), stoječih (ha); 5. število revirjev; 6. samosvoji revirji, samosvoji revirji v zakupu, zakupni revirji; 7. zakupnina; 8. revirna taksa; 9. število revirjev, v katerih ribarstvo napreduje oziroma propada; 10. število licenc; 11. število obsodb radi ribarskih prestopkov; 12. zakupna doba.

[5] Rubrike: 1. politični okraj; 2. ribja vrsta: plemenite, neplemenite ribe; 3. število revirjev, v katerih se je vlagal zarod; 4. število vloženega zaroda; 5. ribje steze; 6. ribarske industrije; 7. količina ujetih rib; 8. donos (brutto); 9. število revirjev, iz katerih so se ribe prodajale za lokalni konzum, v oddaljenejše kraje, v inozemstvo.

[6] Rubrike: 1. tekoča številka; 2. srezko poglavarstvo, občina; 3. ime in naslov lastnikov; 4. število ribnikov, razsežnost; 5. ribnjače; 6. število odgojnih jarkov, dolžina v metrih; 6. število, vrsta valilnikov, kapaciteta; 7. vrsta valilne vode: izvirki, potočna ali rečna voda; 8. temperatura valilne vode.

[7] Obrat. Rubrike: 1. ime vališča; 2. ribja vrsta; 3. povprečno število iker, vloženih vsako leto; 3. v preteklem letu: a) vložene ikre; b) izvaljene ikre; c) vloženi zarod; 4. provenijenca iker: iz prostih voda, iz ribnikov; 5. odkod dobiva vališče ikre? 6. datum početka valjenja; 7. krmljenje, s prirodno ali umetno hrano; 8. jame za prirodno hrano; 9. ribje bolezni; 10. oddaja iker ali zaroda: preden ali ko je zarod zgubil rumenjak, oddaja letnic; 11. katere ribje vrste so se prodajale? 12. nakupna in prodajna cena.

če se uvede obvezna ribarska statistika. Preteklo leto so sklenili švicarski ribarski delegati, zbrani na zborovanju v Davosu, naj se uvede po zakonodaji obveznost ribarske statistike. Vsekakor bi bilo želeti, da začno merodajni činitelji tudi pri nas razmišljati, da bi se zbrali od časa do časa statistični podatki za naše ribje vode, da bomo vedeli vsaj približno, kolikšna je vrednost naših voda in kaj nam je ukreniti, da se čim bolj izrabi produktivna sila naših voda. Ministrstvo za poljedelstvo in vode pošilja sicer zadnja leta ribarskim društvom lakonične pozive, naj predlože ribarsko statistiko za prošlo leto; seveda taki pozivi ne zaležejo mnogo, ker ministrstvo ne pove, kakšnih podatkov želi. Pozivu bi bilo priložiti obrazce, po katerih naj bi se sestavila statistika.

Točna ribarska statistika bi bila tem važnejša ravno sedaj, ko sestavlja vlada enoten ribarski zakon za vso državo. Točna ribarska statistika nam kaže pota, po katerih naj se usmeri ribarska zakonodaja; odkriva nam rane, na katerih boleha organizem, in kaže pota, kako naj jih lečimo. Pa tudi za naše slovenske razmere bi bilo potrebno, da jih s pomočjo statistike natančneje proučimo. Opozarjam le na gospodarski pomen ribnikarstva; danes niti ne vemo, koliko ribnikov imamo v Sloveniji in kolikšna je njih produkcija. Statistika iz leta 1904. jih izkazuje za slovenske pokrajine 50. Kazalo bi tudi, da se sprejme v našo uredbo o ribarstvu določba o obvezni ribarski statistiki; seveda bi se moralo v uredbi ali v pravilniku zajamčiti ribarskim upravičencem, da se bodo uporabljali njihovi podatki zgolj za statistične namene in da se podatki o donosu voda ne bodo objavljali individuelno.

IZ LOVSKEGA NAHRBTNIKA

Franc Plešek † je umrl v Dolu pri Hrastniku pretekli mesec v visoki starosti. Pokojni Plešek je bil pred leti vrtnar ter lovec pri gosp. Burgerju v Hrastniku, pozneje pa tudi pri g. Rošu ter g. Rücklu. Bil je izboren lovec, zlasti tudi prvovrsten jerebar in zastrupljevalec lisic. Kot gojitelj divjačine je bil mož na mestu, bil pa je tudi izboren učitelj lovskih umetnosti mnogim sedanjim dobrim lovcem laškega okraja. Profesor Valentinitsch omenja Pleška večkrat v svoji monografiji »Das Haselhuhn«. Dosti sta lovila v družbi tudi že pokojnega g. Ferd. Roša po širnih gozdovih okraja. Sedaj so zopet združeni vsi trije, mi pa jih ohranimo v najlepšem spominu.

M.

Meseca oktobra je dovoljeno loviti: v ljubljanski oblasti: jelene, košute, gamse (samce in samice), poljske in planinske zajce, fazane-samce, gozdne jerebe-samce, bele in planinske jerebe in jerebice, poljske jerebice, prepelice, sloke, divje race, gosi, močvirne in povodne ptice; — v mariborski oblasti: jelene, košute, gamse (samce in samice), srnjake do vključno 14. oktobra, poljske in planinske zajce, fazane-samce, gozdne jerebe-samce, bele in skalne jerebe-samce, prepelice, sloke, divje race, gosi, močvirne in povodne ptice.

Prepovedano je loviti meseca oktobra: v ljubljanski oblasti: kozoroge (samce in samice), srnjake, srne, divje peteline, ruševce, divje kokoši in ruševke, fazanke, gozdne jerebice-samice; v mariborski oblasti: srnjake od 15. oktobra dalje, srne, divje peteline, ruševce, divje kokoši in ruševke, fazanke, poljske jerebice.

Moj prvi lov. Želja, da postanem lovec, se mi je izpolnila, ko sem bil povabljen od večje družbe na lov. Z veseljem sem pripravil vse potrebno, predvsem izredno toplo obleko, ker je bilo takrat zelo mrzlo. V nedeljo ob štirih zjutraj sem vstal, vse priprave s seboj vzel in hajd na kolodvor. Bil sem med prvimi, ker mi ni dalo miru, kako neki bo na lovu. Počasi so prihajali prvi lovci, občudoval sem jih radi njihove mirnosti, v meni pa je vse kipelo. Takoj sem opazil, da puške ne nosim pravilno, počasi sem jo obesil v drugo pozicijo, tako da drugi ne bi opazili, da sem začetnik. Prišel je moj znanec in sedaj sem postal pogumen. Gospod N. me predstavi, ni pa povedal, da grem danes prvič na lov; mogoče je pozneje le povedal, ne vem.

Bilo nas je 17 lovcev. Od postaje, kjer smo izstopili, jo mahnemo takoj po ozki snežni stezi drug za drugim proti gozdu. Mene so postavili spredaj, bil sem drugi. Moj znanec in prijatelj mi da navodila, kako se moram obnašati in da naj mirno čakam, če pa kaj pride, da ne smem proti sosedu streljati. Tako, kakor me je moj znanec postavil, sem stal celi dve uri; mraz me je začel tresti, najhuje pa mi je nagajal palec desne noge. V nahrbtniku sem imel steklenico z vročim čajem, nisem se pa upal premakniti in tako sem zmrzoval celi dve uri. Kaj mi je ti dve uri po glavi rojilo, ne morem popisati. Moja največja želja je bila, da bi prišel velik merjasec proti meni in bi se postavil kakih 20 korakov od mene in čakal, da ga prav lepo počasi ustrelim. Na ta način bi postal onega dne junak lova. Pri svojih prijateljih, ki niso lovci, temveč ribiči, bi pa za 80 odstotkov pridobil na ugledu.

Želja se mi ni izpolnila. Zeblo me je pa vedno huje, tako da še puške nisem več čutil v rokah. Oddaljil bi se bil rad za par trenutkov, pa se nisem upal, da me ne bi moj sosed pozneje obložil, da se nisem lovski obnašal in tako sem dvojno trpel.

Vendar naposled začujem priganjače, ki se bolj in bolj približujejo mojemu

stojišču. Moj znanec mi svetuje, naj grem z njim proti hribu v drug revir. Od samega veselja nisem vedel, kaj bi počel, da se smem sedaj premakniti in pričel sem indijanski ples, da bi se malo ogrel. Hitro nahrbtnik z ramen in začel sem kar med potjo iz nahrbtnika jemati čaj, toda zmotil sem se! Prsti niso imeli toliko moči, da bi bil vrvico na nahrbtniku odvezal. Prijatelja nisem hotel prositi, da bi mi vrvico odvezal, ker me je bilo sram in da ne bi rekel, da nisem lovec. Prične se druga gonja. Dobim zopet nov prostor, kjer sem se počutil malo bolje, ker sem se bil pri hoji ogrel.

Ko stojim in gledam, mi veli naenkrat moj sosed na levi: »Streljajte desno, če kaj pride!« On se je pa samo radi tega oglasil, da me je opozoril na svojo navzočnost, gotovo v bojazni, da ne pošljem nabojček kroglic vanj. Spoznal je že gotovo, kak lovec da sem.

Po dobrih dveh urah naenkrat zagledam zajca, ki jo primaha po hribu proti meni. Ne tako, kot sem videl neštetokrat na poljih teči zajca, hitro kot strela, ampak lepo počasi, lepo tiho.

Pričel sem se tresti, srce mi je tolklo, kot bi imel 40 stopinj vročine in gledam, kaj bo. Stojim z odprto puško v roki, zajec prihaja vedno bliže in bliže. Že je tu in mimo mene, ker sem moral čakati, da pride na desno stran. Naenkrat poči strel iz moje puške, ne vem pa, ali sem dvignil puško. Mislim, da sem kar tako ustrelil, kakor sem pač držal puško. Zajec pade in začne vekati. Nekaj časa gledam in čakam, kaj bo sedaj. Revež stoka in veka, da mi je bilo mrzlo in zopet vroče.

Psička prideta do njega, bal sem se, da ga ne bi pričela trgati. Kaj naj storim? Zajec še živi in cvili; zdi se mi, da sem imel solze v očeh, tako se mi je revež smilil. Postavim puško k drevesu — seveda z odprtim petelinom — v puški sem imel še en naboj, in grem po zajca.

Spomnim se, da se domači zajec udari za ušesi, da pogine. Dvignem ga torej in ga pričnem tolči za ušesi in res je pomagalo. Revež je utihnil. Položim ga na tla in ga prav milo gledam. Sedaj sem spoznal, da nisem in ne bom nikoli lovec. Moj sosed je vse to videl, bil je diskreten in ni pozneje o tem nič omenil. Kmalu nato me pokliče, da gremo naprej.

Vzamem zajca in ga nesem nekaj časa v roki, pa se spomnim, da mogoče to ni pravilno ter ga vtaknem v nahrbtnik.

Opoldne smo se vsi lovci zbrali in smo se okrepčali. Tedaj je prišel tudi moj tako zaželjeni čaj do veljave. Sedaj sem videl tudi pri drugih, da se nosi ustreljeni zajec v roki in ne v nahrbtniku.

Moj prijatelj je sedaj povedal, da sem prvič na lovu in da sem ustrelil zajca. Vse mi seveda čestita.

Ko smo bili že na poti proti postaji, zakliče eden izmed lovcev, ali ima kdo puško še nabasano.

Jaz kot novinec sem seveda brez nadaljnjega priznal, da imam še nabasano puško. Torej hitro naboje iz puške in neki gospod mi pojasni, da stane to dva litra vina. Pozneje sem jih tudi pošteno plačal in še dva zraven.

Zbrali smo se v gostilni, se dobro okrepčali in čez par ur odpeljali s sanmi na postajo in odtod v Ljubljano.

Svojega prvega in zadnjega lova se bom pa še dolgo spominjal in kjerkoli vidim zajca, se spomnim na svojega, ki je tako žalostno stokal in cvilil.

Smerkol Alojzij.

Sraka lovi veverice. V »Lovcu« sem čital v nahrbtniku med drugim, da sraka tudi veverice lovi.

Nedavno sem imel priliko opazovati sličen slučaj.

Pregledoval sem svoje lovišče radi divjih lovcev. — Pripomniti moram, da je menda ni fare na Dolenjskem, kjer bi bilo toliko lovskih tatov in dinamitarjev kot v šentjernejski. Čudno se mi vidi samo to, kdo te tiče z municijo zalaga. Temu so gotovo vzrok — tukajšnje nezdrave lovske razmere.

Ko sem v gozdu prisluškoval, začujem naenkrat velik vrišč srak in šoj, nakar sem se hitro skril za bližnji grm in po-

zorno motril okolico. Vrišč šoj in srak in »lega-lega« je bil vedno hujši, ko opazim komičen prizor.

Srake in cela jata šoj so se med vejevjem visoke bukve zaganjale v dve sem ter tja begajoči veverici in pri tem zagnale tak krik in vik, kot da je napočil sodni dan.

Kako bi se bilo ubogima vevericama dalje godilo, ne vem, da ni moja puška resno spregovorila in spravila hkratu dve šoji in eno srako v večna lovišča.

Sploh pa sem že mnogokrat opazoval, kako se šoje in srake, katerih se je v zadnjih letih pri nas čuda veliko zaredilo, z velikim vriščem med seboj hrabrijo, posebno tedaj, kadar imajo kako sovo na piki.

No, pa saj so si šoje in srake v botriji. Albert Jordan, Draškovec.

Kako se uspešno ubranimo polhov. Na strani 457 dvojnega zvezka 1927/1928 Ornitološkega strokovnega lista »Aquila«, glasila Kr. ogrskega ornitološkega zavoda v Budimpešti, priporoveduje Jurij Szabó, da se kmetovalci znamenite vinske gorice Somlijohegy zavarujejo proti polhom, ki jim uničujejo orehovo letino, na ta način, da ovijajo orehova drevesa v doprsni višini s slamo, katere se vsled njene opolzke in gladke površine polhi s svojimi slabotnimi krempeljci ne morejo oprijemati. —b—

Iz Čakovca. V selu Strahoninec poleg Čakovca je imel neki posestnik domače gosi in tudi gosaka. Neki dan je gosaka kar zmanjkalo. Ko je šel peti dan posestnika sin zgodaj v jutro v hlev krmit živino, opazi na dvorišču gosi. Domneval je, da so to domače in da so ostale zunaj. Ko je šel dečko v hlev, so tekle goske za njim. Tu opazi, da niso domače nego so divje gosi in poleg njih domači, pobegli gosak. Torej se je pobegli domači gosak družil štiri dni z divjimi gosmi in je peti dan pripeljal na svoj dom kar štiri divje neveste.

In kaj je te neveste dohitelo v hlevu? Smrt. Podavili so jih.

Divjih gosi in rac je bilo pri nas prošlo zimo mnogo in se je te divjačine mnogo postrelilo. Do strela ni bilo težko priti, ker je bila žival sestradana in prezebla. Bilo je dosti perja, mesa pa bore malo.

Jerebic je približno polovico poginilo, zajci so se dobro držali, le s polja so jo potegnili v šumo. Krmljenje jerebic ni mnogo izdalo, ker so vrane, srake in drugi ptiči pojedli zrnje, jerebice na krmiščih pa so bile zasledovane po pticah ujedah. Pirjevec Jožef.

Galeb z obročkom na nogi. Dne 11. VIII. je ustrelil tovarnar g. Hribernik na Ljubljanici pri Fužinah pod Ljubljano galeba-samca (Larus ridibundus L.). Galeb ima na nogi obroček z napisom: S, 1, 768 Lotos Prag-Bohemia. V. H.

Vasovanje srnjadi na Pohorju. Na Vidov dan dne 28. junija sem čakal srnjaka na Glažuli pod Ruško kočo v revirju g. Robiča iz Limbuša.

Točno ob 19 začujem v goščavi, oddaljeni od mene kakih 200 metrov, lomastenje in pokanje suhljadi. Iz goščave pridrvi na veliko senožet upehana srna, za njo pa kot sam hudournik srnjak, ki jo goni v krogu tik ob robu senožeti. V velikih skokih zavijeta zopet v goščavo, iz katere se za kake pol minute pojavita zopet na plan. To se je ponovilo še trikrat, nakar je vse utihnilo. Srnjak je dobil najbrž od svoje neveste zaželeno nagrado za svoj trud.

Zvečer sem se sestal v Ruški koči z g. Robnikom, županom iz Lobnice, in mu opisal zgoraj omenjeni pojav. Opozoril sem ga, da se je srnin prsk že pričel.

Imenovani mi je omenil, da tega ne verjame, češ, da je podil srnjak najbrž samo svojega tekmeca in da o prsku še ne more biti govora, kar sem mu pa kategorično zanikal.

V soboto 6. julija sem šel ponovno v omenjeni revir.

Na 150 korakov mi je stal najmanj 10 minut srnjak in me brezskrbno gledal. Najbrž je slutil, da je kot špičak varen pred mojo kroglo.

Zvečer je nastala silna nevihta. Tulilo in pihalo je tako, kakor svoječasno v Trstu pred pošto.

Nevihta je trajala do štirih zjutraj. G. Viktor Glaser, veleposestnik iz Ruš, me je povabil v svoj revir na zalaz. Dasiravno sva prehodila z njegovim oskrbnikom g. Keglovičem samo kakih 800 do 1000 korakov, sva videla tri močne komade, toda same srne.

G. Glaser mi je pravil, da bi ga bil prejšnji dan kmalu podrl srboriti srnjak, ki mu je pridrvel za hrbtom, goneč srno.

Ko sem se vračal isti dan proti domu, sem se oglasil v gostoljubni hiši g. Robnika iz Lobnice, kateri je ustrelil letos že tri šesterake.

Ko me je zagledal, se mi je nasmejal, rekoč, da sedaj veruje moji trditvi z dne 28. junija.

Povabil me je v klet in pokazal šesteraka, ki ga je pihnil v momentu, ko je ta gonil srno.

Tekom 8 dni, in sicer v dobi od 28. junija do 5. julija, smo videli trije lovci v treh različnih revirjih isti pojav. Iz tega sledi, da prizor, katerega sem videl, ni bil zgolj slučaj.

Končno naj še omenim, da je srnjad na Pohorju kljub nenavadno dolgi in ostri zimi prezimila še dokaj dobro. Tudi je stalež iste precejšen.

Prava sreča za srnjad in za prijatelje iste je, da se nahajajo nekatera tamošnja lastna lovišča v rokah pravih nimrodov, ki se zadovoljijo z minimalnim odstrelom in skrbijo za srnjad prav po očetovsko. Eden teh nimrodov ima namreč samo v enem svojih gozdnatih lovišč nad 200 komadov srnjadi.

Maribor, 12. julija 1929.

Mirko Leban.

Kameno sol za solnice ima v zalogi Lovska zadruga v Ljubljani. Naročila sprejema blagajnik S. L. D. ravnatelj Ivan Zupan, Ljubljana, Gosposvetska cesta št. 17.

Tovariši lovci!

Odveč bi bilo obširneje govoriti, kolikega pomena je dobra knjiga za vsakega lovca, ki se ne zadovoljuje samo s tem, kar ve in zna, ampak se hoče tudi izpopolniti in s časom napredovati. Pri spoznavanju orožja, proučevanju in gojenju divjačine, izvrševanju lova, izboljševanju lovišča in v vsaki slični zadevi, ki je z lovom v ožjem stiku, bo iskal nasvetov v knjigah in jih bo v njih tudi našel.

Zato se je že na predzadnjem občnem zboru mariborske sekcije S. L. D. sklenilo, da se osnuje v Mariboru lovska knjižnica in je odbor že začel z zadevnim delom. Predsednik S. L. D. g. dr. Lovrenčič nam je svoječasno obljubil, da nam odstopi centralna lovska knjižnica v Ljubljani dvojnike ter vse doslej izišle letnike »Lovca«, kolikor so na razpolago, razen tega pa smemo računati tudi s podporo iz mariborske oblasti.

Popolnoma jasno je, da bi morali čakati celo vrsto let, če bi hoteli samo iz teh dveh virov ustvariti najskromnejšim zahtevam odgovarjajočo knjižnico. Zato se obračamo do Vas, tovariši lovci, s prošnjo, da podprete po svojih močeh to naše stremljenje. Preglejte svojo knjižnico, odprite in preiščite zaboje s knjigami, ki leže na podstrešjih in darujte vse, kar Vam ni potrebno in kar more po svoji poučni ali pa leposlovni vsebini koristiti vsakemu lovcu, naši sekciji! Vsaka, tudi najmanjša stvar nam bo dobrodošla in bo vsakemu članu na razpolago.

Knjige sprejema g. prof. dr. Ignacij Fludernik, Maribor, drž. realka.

Kakor hitro bo knjižnica urejena, bomo objavili v lokalnih listih čas poslovanja.

Odbor S. L. D., sekcije Maribor.

KINOLOŠKE VESTI

Klub ljubiteljev ptičarjev priredi dne 13. oktobra 1929 v lovišču g. dr. Šalamuna v Ptuju poljsko tekmo ptičarjev. K tej tekmi je pripuščen vsak čistokrvni ptičar brez ozira na starost. Preizkusi in vrednoti se: 1. nos, 2. način iskanja, 3. stoja, 4. natezanje, 5. hitrost, 6. vztrajnost, 7. sekundiranje, 8. donašanje izgubljene perutnine po sledi, 9. donašanje izgubljene perutnine brez sledi, 10. donašanje izgubljene dlakaste divjačine brez sledi, 11. donašanje perutnine, 12. donašanje dlakaste divjačine, 13. ubogljivost na klic, žvižg, migljaj, 14. mirnost ob strelu, 15. zajčačednost, 16. obnašanje vzpričo odletele perutnine, 17. čakanje na mestu in obnašanje po strelu, 18. vodljivost.

Zbirališče dne 13. oktobra 1929 ob 7 zjutraj pri Dravskem mostu v Ptuju.

Ker je klub ljubiteljev ptičarjev za to tekmo določil lepa darila, vabimo člane in lovce, da se prireditve v čim večjem številu udeleže.

Prijave je vposlati klubu ljubiteljev ptičarjev v Ljubljani do 3. oktobra 1929.

IZ RIBARSKE MREŽE

Bogat ribji plen na Jadranu. V noči od 15. na 16. junija t. l. so ujeli naši ribiči pri Visu velike množine sardel. Vse blago so takoj razprodali tvornicam sardel. Velike množine rib so morali zopet izpustiti iz mrež, ker se niso nadejali tolikega plena in niso imeli pripravljenih dovolj sodov in soli, da bi bili lahko konservirali ribe.

Bogat plen sardel. Meseca junija 1929 so ujeli naši ribiči na Jadranu ogromne količine sardel. Samo ribiči iz Rogoznice so jih ujeli v eni noči 80.000 kilogramov. »Priroda«.

Kako hitro plavajo ribe? Z opazovanjem so ugotovili, da preplava losos (Trutta salar L.) v 24 urah 40 km; če se upošteva brzina vode, ki ga ovira pri plavanju, preplava losos v eni sekundi 5·6 m. Radi izredne brzine so osobito znane neke ribe, ki jih imenujejo sablje (Xiphias gladius).

Iz »Prirode«.

Riba, ki živi na kopnem. Več vrst takih rib je, ki izdrže dlje časa na suhem. Ena teh vrst je skakavica (Periophthalmus Koelreuteri). Ta riba živi v tropskih pokrajinah in počiva na obrežju na kamenju ali pa na kakem vzvišenem prostoru. Če se ji človek približuje, skoči kakor žaba v vodo in se zarije v blato. Riba je zelo plašna in jo je težko ujeti na suhem. Prenaša veliko vročino, leži ob žgočem solncu na obali in preži na žuželke, ki jih lovi v skoku, kakor žaba.

Skakavice spadajo v rodbino glavačev (Gobiidae). Po »Prirodi«.

Končni obroček na vzmet. »Angelsport« poroča o novi iznajdbi v ribarski sportni industriji. Končni obroček metavnice je nastavljen na spiralno vzmet. S to pripravo postane prot prožnejši.

Kosa za košnjo bičevja. Bičevje v ribnikih in stoječih vodah je treba odstraniti. Z navadno koso se nič ne opravi, za tako košnjo je treba posebne kose. Take kose izdeluje tvrdka Julius Cronenberg, Sophienhammer, Hüsten, Westphalen.

Gospodarski pomen potočne postrvi. Povpraševanje po potočnicah je vedno večje. Prodajalci pa ne morejo ustreči željam konzumentov, ker se da potočnica težko gojiti v ribnikih. Javne vode pa ne zadoščajo, da se morejo postaviti na trg zadostne množine postrv-

jega mesa. Nemški producenti postrvi pravijo, da jim pri sedanjih cenah sploh ni mogoče producirati domačih postrvi, temveč le šarenke.

Strela in ribe. Strela je udarila v Saaro pri Saargemündu in ubila približno 4 cente rib. Poginule ribe so se pokazale na vodni površini.

Češkoslovaško ribnikarstvo. Pred svetovno vojno je producirala Češka letno približno 25.000 centov krapov, ki jih je izvažala po večini v dežele sedanje Avstrije in Nemčijo. V vojni je padla ta produkcija za 40 do 60%, leta 1927. pa je dosegla produkcija na Češkoslovaškem zopet predvojno višino.

Osnutek češkoslovaškega ribarskega zakona. Češkoslovaška vlada je sestavila načrt enotnega ribarskega zakona, ki se bo obravnaval še to leto v parlamentu.

»Incubatorio Marco de Marchi di Fiumelatte.« Tako se zove največje italijansko ribje vališče v Fiumelatte, blizu Varenne. Vališče je ustanovil l. 1926. dr. Marco de Marchi v Milanu, ki je bil več let italijanski komisar za izvršitev švicarsko-italijanske ribarske konvencije. Glavna dvorana vališča je 27 m dolga in 12 m široka; v njej se vale izključno le ikre ozimic (koregonov). V tej dvorani je 200 valilnih steklenic, ki so nameščene na 20 valilnih mizah. Vsaka steklenica stoji v posebnem koritu iz cinkove pločevine; to korito je v zvezi z drugim koritom, v katerega more odplavati zarod, ko se izleže. Valilno vodo dobiva vališče iz mogočnega studenca. S posebno sesalko je moči dobiti v vališče tudi vodo iz bližnjega jezera. Poleg velike dvorane je manjša, dolga 15 m, z 18 valilniki »Langstrom« s kapaciteto pol milijona postrvjih iker. V prvem nadstropju poslopja so prostori za nameščence. V veliki dvorani je moči izvaliti 50 milijonov iker (ozimic). Preteklo valilno dobo so vložili v tej dvorani 42 milijonov iker, iz katerih so izvalili 31 milijonov komadov zaroda ozimic.

Iz »Schweiz. Fisch. Ztg.«

Ali čutijo ribe bolečine? Gotovo je, da čutijo ribe bolečine, pa ne tako občutno kakor druge živali. Vsakemu ribiču je znano, da se riba, ki je ujeta na jeziku, slabo brani, očividno, ker je jezik občutljivo mesto. Nasprotno pa rane na drugih delih telesa ribe malo motijo. Tako poroča neki Anglež v »F. Gaz.«, da je ujel na umetno muho postrv, ki je imela ves hrbet razparan. Nekoč pa je hotel potegniti s kaveljnom iz vode ščuko, pa jo je slabo zadel in ji razparal trebuh; riba je padla nazaj v vodo in odplavala. Montiral je trnek z novo živo ribico in ščuka je zgrabila vnovič. Ko jo je spravil na suho, je zapazil, da ji je visel drob iz rane.

Postrv z dvema glavama. Prvo gornjeavstrijsko deželno društvo ljubiteljev akvarijev hrani v akvariju živo postrv z dvema glavama. Postrv živi že šest mesecev. Take nestvore lahko često opazujemo v vališčih; poginejo pa navadno že nekaj dni po rojstvu.

»Angelsport«.

Vodna temperatura in umiranje rib. Ribe splošno ne prenašajo toplote preko 30° C. Preteklo leto je poginilo v Blatnem jezeru mnogo rib, osobito mladic. Spočetka so mislili, da jih je pokončala ribja kuga; šele po preiskavi rib so dognali, da je bila zgolj toplota vode vzrok umiranju rib. Poizkusi so dognali, da so postale ribe pri toploti 25° C nemirne, ne da bi bile počele sopsti, pač pa so legle po strani in plavale po hrbtu, dokler niso poginile pri toploti 30° C. Le pezdirki so prenesli celo temperature do 35·5° C. Že prej je bilo znano, da se ob visoki temperaturi gotove beljakovine v životu rib strde.

Po »Schweiz. Fisch. Ztg.«

Konzum postrvi v Nemčiji. Cenijo, da znaša konzum postrvi v Nemčiji na leto 20.000 centov. Večjo polovico te količine producirajo v umetnih gojiščih, drugo manjšo polovico pa dobe iz tekočih voda. Z ozirom na velik porast tujskega in avtomobilskega prometa skušajo v Nemčiji produkcijo postrvjega mesa še znatno zvišati.

MALI OGLASI

Dražba lova. Lovska pravica krajevne občine Zg. Sv. Kungota se odda na javni dražbi do 31. marca 1935 v zakup. Dražba se bo vršila v soboto, dne 14. septembra 1929 ob 9 pri sreskem načelniku v Mariboru, levi breg, soba štev. 8.

Lov krajevne občine Železniki se bo oddal v zakup na javni dražbi pri sreski izpostavi v Škofji Loki v sredo 6. novembra t. l. ob 11 za dobo od 1. decembra 1929 do 31. marca 1933. Zakupne in dražbene pogoje lahko vpogleda vsakdo pri imenovani izpostavi med navadnimi uradnimi urami.

*

F. K. Kaiser v Ljubljani prodaja: Hamerl. trocevko z daljnogledom, kal. 20 + 20/8, cevi iz tristinit jekla, 8000 Din; trocevko petelinko, kal. 16 + 16/8, suhlsko delo, 2400 Din; trocevko petelinko, kal. 16 + 16/9·3„ suhlsko delo, 2400 Din; trocevko petelinko, kal. 16+16/8, boroveljsko delo, 2300 Din; trocevko petelinko, kal. 16 + 16/8, boroveljsko delo, 1800 Din; dvocevko-risanico petelinko, kal. 16/9·3, boroveljsko delo, 600 Din; dvocevko-risanico petelinko, kal. 12/6 milimetrov, boroveljsko delo, 600 Din; mauserico, kal. 8 mm, 800 Din; browning, kal. 12 mm, 1600 Din; dvocevko, kal. 12 mm, 600 Din; enocevko-risanico, kal. 9·3, petelinko, 1000 Din.

Lekarnar Mr. Stanko Hočevar na Vrhniki ima za Jugoslavijo zalogo Vitakalk-a, ki je za vzrejo psov neobhodno potreben dodatek k hrani. Pospešuje rast kosti in mišic, zabrani rahitis, ker vsebuje za življenje potrebne vitamine. Sineps: uniči na mestu vse bolhe in uši ter je za žival samo neškodljiv. Valutin kapsule: idealno sredstvo zoper gliste in druge črevesne parasite. Pri naročilu je navesti pasmo in starost psa! V zalogi tudi vsa druga zdravila za pse! Na vsa vprašanja odgovarjam brezplačno!

Pristen tirolski loden za lovske in sportne obleke priporoča tvrdka Anton Schuster v Ljubljani, Mestni trg 25. Istotam je tudi vedno v zalogi raznovrstno sukno in drugo manufakturno blago po nizkih cenah.

Tražim puškara, samostalnog majstora, vrstan u svim poslovima. Nastup odmah. Ponude na Boško Dimitrijević, trg. oružja i municije, Senta (Bačka).

Rebernik Franc, Osek pri Sv. Lenartu v Slov. Goricah, prevzame ter lahko takoj nastopi službo lovskega čuvaja. Oženjen, brez otrok. Star 26 let, čedne zunanjosti in ima izpit za šoferja. Dosedaj je izvrševal lov v občini Osek.

Lovec, Štajerec, v lovstvu verziran, energičen, zanesljiv v vsakem oziru, zna slovensko in nemško tudi v pisavi, prosi zaposlitve kot lovski ali gozdarski čuvaj. Ponudbe uredniku »Lovca«.

Upokojen železničar, lovec, vajen vsega kmetskega gospodarstva, želi primerne službe. Sprejme tudi službo hišnika. Naslov pri uredniku »Lovca«.

V skladišče puškarske tvrdke Viktor Omersa v Kranju je bilo v noči od 29. do 30. avgusta t. l. vlomljeno in so bile ukradene sledeče puške: Št. 544/2 Hammerless dvocevka z ejektorjem, kal. 16, s firmo »Puškarna«, brez označbe jekla b. b., PK siva angleška jedka gravura, neavtomatično osiguranje, cevi dolgi 72 cm. Št. 144/2 Hammerless dvocevka z ejektorjem, cevi, brez označbe jekla, 72½ cm dolgi, lovska jedka gravura, kopito lepo, branik rožen, neavtomatično osiguranje. Št. 13.499 Hammerless dvocevka z ejektorjem, kal. 16, brez označbe jekla, 74½ cm dolgi cevi, razni Nitro znaki, gravirana navadno angleško, kopito angleške oblike, dobro neavtomatično osiguranje. Št. 1440/23 Hammerless dvocevka, kal. 12, boroveljska. Prima Kruppfluss Essen, 74 cm dolgi cevi NPF, lovska gravura, sivo lužena, kopito rezljano, avtomatično osiguranje. Kdor izsledi tatu, dobi nagrado.

Volku - smrt! — Slikal bar. H. Gagern.

A. Šavelj:

Iz kočevskih revirjev.

(Nadaljevanje.)

Kakor je za ugonabljanje raznih škodljivih živali, bodisi da so to plazivci ali sesavci ali pa kake druge vrste životinje, dobrodošlo vsako sredstvo, ki se da količkaj uspešno uporabljati, tako velja tudi glede pokončevanja volčje zalege geslo, da je pri izbiri smrtonosnega orožja ter najrazličnejših sredstev in načina uporabe istih dajati prednost samo tistim, ki dovedejo čim hitreje do zaželenega cilja in delujejo tem učinkovitleje; saj je volk — kakor sem že ponovno poudarjal — ena izmed najnevarnejših, najgrabežljivejših in najkrvoločnejših zveri, ki še žive v naših krajih. Vsled tega bi se po mojem mnenju o lovu in o načinu lova na volkove prav za prav sploh ne smelo govoriti, temveč samo o pobijanju in ugonabljanju istih, kajti zver, ki napravlja po loviščih tako ogromno škodo kot volk, pač ne zasluži drugega kot smrt; iztrebiti jo je treba z najradikalnejšimi sredstvi.

V naslednjem hočem v kratkih potezah orisati glavne načine in opisati najboljša sredstva za pokončevanje volkov in odpravo ali pa vsaj omiljenje volčje nadloge.

Streljati je mogoče volka predvsem pri pogonih, pri katerih sodelujejo gonjači. Te vrste lov pa obljublja uspeh in se obnese

samo v gotovih letnih časih in pa v pokrajinah, v katerih je volk še zelo pogosten in mnogoštevilen, kajti v krajih, kjer ni dosti volkov in se pokaže le tupatam kak samcat klatež, bo pač težko ugotoviti s sigurnostjo stalež in bivališče volkov, dočim je priporočati pogon na volkove samo takrat, kadar je dobro in natančno znano, kje se roparji zadržujejo. Možen je sicer tudi pogon na slepo srečo, to se pravi, da se napravi gonja v gotovem distriktu, ne da bi bili v istem volkovi prej ugotovljeni, toda pripisovati je zgolj slučaju, ako je tak pogon uspešen. Najlaže je ugotoviti volkove v zimskem času, ko ropajo v krdelih in tolpah ter s tuljenjem izdajajo svoje bivališče in tudi puščajo v snegu vidne sledi za seboj —, ali pa poleti odnosno jeseni, ko imajo mladiče in se stalno zadržujejo pri teh ali v bližini istih; v teh letnih časih so pogoni pač najuspešnejši.

Pri pogonih je treba volkove vedno previdno obkrožiti. Lok, ki ga napravijo gonjači, mora obseči neprimerno večji gozdni kompleks kakor tistega, ki je označen kot volčji brlog ali volčje bivališče, kajti v nasprotnem slučaju je navadno vsak trud zastonj, ker zapuste volkovi tiho svoja skrivališča že pri najmanjšem šumu in bi se to zgodilo, še preden so gonjači ali strelci na svojih mestih. Tudi nastavljanje lovcev se mora izvršiti popolnoma tiho in brez šuma, ker ima volk izboren sluh. Priporočati je končno, da so strelci, ki morajo biti skrajno pazljivi, prej na stojiščih, preden se postavijo gonjači.

Menim, da mi ni treba podrobneje opisovati, kako se naj zadrže strelci na svojih odkazanih jim mestih, ker iz mojih dosedanjih izvajanj o značaju in čutih volka zadostno izhaja, da bo imel le tisti strelec pri pogonu lovski blagor, ki računa z vsemi možnostmi, kajti volk je često še bolj pretkan in zvit kot lisica in se priplazi jako rad skoro neslišno po najgostejših delih gozda do črte strelcev.

Brezdvomno je treba za prireditev pogona na volkove mnogo truda, požrtvovalnosti in uvidevnosti, kajti že ugotavljanje volkov je osobito v zimskem času skrajno naporno in zvezano z raznimi neprilikami in težkočami brez ozira na dejstvo, da se mora vršiti pogon navadno po težko pristopnem in često skoro neprodirnem terenu ter največkrat v velikem stilu. Gmotne in fizične žrtve, ki so zvezane s takimi pogoni, zahtevajo radi tega ne samo sodelovanja vseh okoliških lovcev, temveč celotnega prizadetega prebivalstva in tudi oblastev, kajti posameznik ne premore sam ničesar, pa naj kaže v tem oziru še tako dobro voljo in pripravljenost. Če omenim, da je priredil Odbor za pokončevanje volkov v Kočevju meseca septembra leta 1926. v gozdovih, oddaljenih

od Kočevja 12—15 km, tri celodnevne gonje na volkove in da je sodelovalo pri prvi gonji 27 strelcev in 105 gonjačev, pri drugi 16 strelcev in 80 gonjačev in pri tretji 48 gonjačev ter 20 strelcev, menim, da sem s tem zadostno podkrepil svoje trditve. Ni baš lahko s skromnimi sredstvi spraviti ob določenem času na gotovo več ali manj oddaljeno mesto tako veliko število lovcev in gonjačev iz vseh mogočih bližnjih in oddaljenejših krajev in to na brzo roko. Pogon, ki se ne vrši tekom 24 ur po tem, ko so volkovi ugotovljeni, ne obeta bogve kakšnega uspeha.

Kot poseben pripomoček pri prirejanju pogonov na volkove v večjem stilu služijo krpice ali zaplate. Zgodi se namreč ne baš redkokdaj, da pri naglici, s katero je treba ranžirati gonjo, ni mogoče postaviti v kratkem času na določeno mesto zadostnega števila gonjačev, ali pa bi nastavljanje gonjačev v loku podobno črto vsled nepristopnosti terena zavzelo preveč časa, ali pa je slednjič na razpolago le pičlo število strelcev ter vsled teh naštetih pomanjkljivosti in nedostatkov gonje ni mogoče napraviti v zaželenem pravcu ali obsegu. V vseh takih slučajih je treba nadomestiti nedostatke in izpolniti bodisi število gonjačev ali strelcev s krpami ali zaplatami. To so na dolgi ne baš predebeli in pretežki, pa vendar zadostno krepki in močni vrvici druga blizu druge prišite ali privezane po kakih 30—40 cm dolge in po 3—5 cm široke ali pa trikotniku podobne platnene krpe različnih barv, ki v prosti naravi — ako je vrvica napeta v primerni višini nad zemeljsko površino — vsled najmanjšega vetriča nemirno plapolajo in mahljajo sem in tja. Pred takimi krpami ima volk velik strah in jih v pogonu navadno ne bo nikdar preskočil ali pa se izmuznil pod njimi ter tako prekoračil kompleks, v katerem se vrši pogon, razen če je že ranjen ali pa če pritiskajo gonjači že prav od blizu nanj in v skrajni sili nima prav nobenega drugega izhoda. Navadno pa se volk v pogonu, prišedši do takih krpic, takoj obrne in — ker se vsled šuma in ropota, ki ga delajo gonjači s klopotci, ne upa nazaj proti tem — krene nato previdno v stran ter drvi ali pa se plazi ob celi dolžini napete vrvice naprej iščoč varnega izhoda iz zagate. Vrvice z zaplatami so pritrjene in napeljane med grmičevjem v gošči in po planem po vseh tistih straneh, kjer ni strelcev ne gonjačev in tvorijo druga proti drugi kot ali konico, ki tvori prost izhod za volka, in v vsakem takem kotu stoji eden ali več strelcev. Ker ima torej volk pred takimi krpami tolik strah, je pri večjih pogonih celo priporočljivo, če le dopušča čas, obkrožiti s krpami ves kompleks, v katerem se vrši pogon, kajti preganjan po gonjačih išče volk varnega izhoda na vse strani in vrvica s krpami, ki je napeta celo za hrbti strelcev,

bo gotovo v posameznih slučajih ali prilikah izdatno pripomogla k temu, da obleži v svinčenem ognju tudi najbolj pretkan klatež, ki bi si v nasprotnem slučaju vsled svoje skrajne previdnosti morda le rešil grešno življenje z begom.

Da je pri volčjih gonjah, ki se vrše v obširnih in nepreglednih gozdnih kompleksih, treba vedno zapreti po več kilometrov dolge razdalje s krpami, tega mi menda ni treba posebej omenjati, kajti potrebnih bi bilo v nasprotnem slučaju kar po več sto gonjačev in strelcev, ki bi vse možne izhode volkovom zaprli in tako zajamčili uspešen lov. Vodstvo pogona bi bilo v takih slučajih brez krp jako težavno, brezhibno delovanje gonjačev, ki izgube radi v neprodirni gošči smer in orijentacijo, pa seveda popolnoma izključeno. Vprav v neprodirnih kočevskih šumah je prirejanje velikopoteznih pogonov na volkove brez krp vsled tega skoro izključeno in Odbor za pokončevanje volkov v Kočevju si je nabavil že pred leti iz lastnih sredstev dolge ovoje vrvic s krpami ter jih je pri vseh večjih pogonih na volkove z uspehom uporabljal.

Mogoče in mnogokrat prav uspešne pa so tudi gonje na volkove v manjšem obsegu ali celo na samcate klateže, ki se često radi dlje časa zadržujejo v gotovem okolišu ter koljejo divjad in trgajo drobnico. Osobito po svežem povsod enako visoko zapalem snegu je brez posebnih težkoč z malim številom strelcev in samo z enim ali dvema gonjačema ali pa celo brez teh lahko napraviti na takega samcatega volka pogon. V takem primeru gre gonjač — boljše je celo, ako gre strelec — po v snegu dobro vidni sledi za volkom brez vsakega šuma ali ropota in dvigne volka ter ga pritira pred strelce, ki morajo imeti ugoden veter in na vse strani odprto polje za strel. V takem primeru pride navadno volk pred strelca prav počasi, obotavljaje se, rad celo tupatam postoji in posluša ter gleda nazaj in na ta način omogoči strelcu, da ga podere na tla celo na večjo razdaljo s kroglo. Seveda mora biti gonjač ali strelec, ki gre za volkom po njegovi sledi, previden in oprezen, kajti vedno ne drvi volk kar tjavendan pred nastavljenega strelca, temveč se skuša rad, ko zapazi pretečo nevarnost, kje prihuljeno med grmičevjem izmuzniti ali skriti ter se plazi pritajeno v krogu okrog, tako da najde često previdno volka zalezujoči gonjač ne malo začuden volčjo sled kar naenkrat v svojih lastnih stopinjah in mora skrajno napeto paziti, da je sploh ne izgubi. Ta način pogona traja zaradi tega mnogokrat zelo dolgo in nastavljeni strelci morajo imeti več ali manj potrpljenja na svojih stojiščih, ako žele in hočejo, da bo imela gonja dober uspeh.

Prav zanimiv doživljaj v tem oziru, kako se da zasledovati in goniti samcat volk, mi je pripovedoval že omenjeni knezov logar Franc Lackner iz Glažute. Ustrelil je dne 10. februarja l. 1924. v Glažuti 42 kg težkega volka, ki ga je zasledil v snegu in je šel potem po njegovih sledeh. Volk se je pred njim skrival za grmičevje in vejevje in je počepal v snegu po tleh, toda jo je takoj zopet odkuril dalje, čim se mu je Lackner nekoliko približal. Najbrž je bil volk sit in nažrt in vsled tega pred logarjem ni drvel daleč naprej, temveč je napravil vsakikrat, ko se je dvignil, samo nekaj skokov ali korakov in je nato zopet obstal, se obrnil nazaj proti logarju in pogledaval, kje da je, ali gre še za njim, ali ne več. Obnašal se je torej, kakor se obnašajo često psi, ako jih kdo preganja. Lackner je sledil na opisani način volka kaki dve uri in ga previdno ter oprezno zalezoval. Končno se je splazil volk med leščevjem na neki grič in je v snegu mirno po pasje sedeč zrl proti dolini, ako mu preti še kaka nevarnost. Logar je zagledal v razdalji kakih 200 korakov pred seboj na griču samo glavo volka, pomeril in ga prav v sredino glave pogodil s kroglo.

Na sličen način je ustrelil Franc Lackner dne 21. marca 1924 43 kg težko volkuljo. V njegovi družbi je bil tedaj njegov lovski tovariš čuvaj Ivan Šafer, ki je bil na to volkuljo tega dne prvi streljal, toda je ni zadel. Lackner in Šafer sta šla nato po sledi te volkulje — sledila sta jo v mehki zemlji in blatu — in ko sta prišla na neki grič, sta opazila ne daleč pred seboj, da leži volkulja po pasje na tleh na neki planici in da spi. Bila je očividno nažrta in se vsled tega za zasledovanje ni dosti brigala, temveč je takoj potem, ko je srečno utekla prvemu strelu, ki ga je bil oddal na njo logar Šafer, legla in zadremala.

Preteklo zimo koncem meseca januarja ali prve dni februarja se je pojavila večja tolpa volkov v lovišču občine Livold prav blizu Kočevja. Vsled visokega snega, ki je vsepovsod v tistem času pokrival zemeljsko površino, pa ni bilo mogoče prirediti na to tolpo volkov prave gonje z gonjači in zveri od vseh strani obkoliti, temveč so obkrožili volkove po sledi samo tisti lovci, ki so znali drseti po snegu s smučmi. Devet strelcev je bilo takrat, ki so se celo popoldne trudili in mučili s smučmi v skrajno neugodnem terenu in zalezovali volkove po popolnoma svežih sledeh v visokem snegu, toda niti eden teh strelcev ni prišel do strela, ker so se volkovi tako pretkano in zvito izmikali, da smo se vsi naravnost čudili, kajti štirje strelci so pri obkroževanju našli v svojih lastnih pravkar v sneg vtisnjenih sledeh volčje stopinje. Iz tega torej sklepam, da ravno vsled izredne pazljivosti in skrajne pre-

metenosti volka gonje z zaokroženjem po sledi roparja ne dovedejo vedno do zaželenega cilja.

Še o ponašanju gonjačev med pogonom in o načinu, kako imajo goniti, bi rad nekaj omenil.

Ker se skriva volk rad med gonjo po goščavah in se skuša neopažen premakniti čez črto strelcev, morajo pregoniti gonjači vse gostejše dele in osobito z grmičevjem neprodirno zarastle grape in kotline. Ako imajo nalog, da gonijo glasno, tedaj naj napravijo najprej na mestu, kjer so bili postavljeni, glasen vrišč, naj gredo nato kakih 200 metrov naprej in zopet za trenutek postoje in parkrat zakriče. Na ta način naj se polagoma pomikajo naprej in bližajo strelcem. Volk se bo dvignil navadno že ob prvem vrišču gonjačev in bo — ker nima teh takoj za petami in mu torej še ne prede skrajna sila — počasi lomil dračje in previdno korakoma prišel pred strelca. Prednost ima pa tak način gonje tudi radi tega, ker ni podana nobena nevarnost, da bi jo ubral volk med gonjači nazaj in se tako rešil in pa, da obdrže gonjači laže drug med drugim potrebne razdalje ter medsebojne vezi ne pretrgajo.

Mnogo uspeha in to predvsem v krajih, kjer je še dosti volkov, obeta tudi čakanje volka in to bodisi na tleh ali pa na visokem čakališču. Ker ima volk jako dober nos in voha tudi že na večje razdalje, osobito ob ugodnem vetru, je pa vendar dajati prednost čakanju na prižnici, kjer ima lovec večji razgled in pa tudi možnost, da se neopažen tuintam malo razgiblje. Sicer pa velja glede tega načina lova na volka tudi vse to, kar sem povedal o preži na medveda, s to izpremembo, da je za čakanje volka prikladen vsak letni čas in da je posebno priporočati napravo prižnic ob kakem križpotu ali pa pri jami, kjer je imela volkulja mladiče, pa so te polovili in je vsled tega pričakovati, da pride starka te iskat. Da je pa treba za te vrste lov na volkove večkrat železne potrpežljivosti, to svedoči najbolje primer, ki ga je doživel knezov logar Ignacij Šafer, o katerem sem povedal v zadnji številki »Lovca«, da je našel koncem meseca junija leta 1923. nad vasjo Koprivnik v bivši jazbini volčje gnezdo in mladiče iz tega gnezda polovil v železno past. Šafer se je namreč nato odločil, da bo pred volčjim brlogom čakal še stare volkulje in mi je glede tega pripovedoval:

»Čakat sem prišel k brlogu v torek zjutraj, ko sem bil prej ujel na skobca zadnjega mladiča, in sem čakal potem nepretrgoma podnevi in ponoči do četrtka zjutraj, torej cele tri dni. Že prvi večer, torej v torek, je prišla v bližino stara volkulja, toda me je najbrž zavohala, ker si ni upala priti na strelno razdaljo.

Videl pa sem jo. Drugi večer so prišli kar trije volkovi v bližino in so celo noč tulili okrog mene, tako da me je bilo naravnost groza in strah. Bila je popolna tema in radi tega nisem mogel streljati. Sklenil sem, da bom čakal toliko časa, da bo prišla volkulja zvečer ali pa zjutraj v bližino brloga. Že v četrtek zjutraj ob dnevnem svitu je dejanski prišla volkulja prav počasi in tiho ter je vohala po tleh okrog mene in se mi je približala, ne da bi me bila opazila ali dobila v nos, na 30—40 korakov. Takrat sem jo ustrelil. Doznati pa nisem mogel, če je bila ta volkulja mati ujetih dveh mladičev ali pa je bila kaka druga, kajti na njenem vampu ni bilo poznati na sescih, da bi bili mladiči še sesali.«

»Ja za božjo voljo, Šafer, ali se niste s čakališča vse tri dni prav nič odstranili? Kaj ste pa vendar tiste dni jedli in ali vas ni zmagal zaspanec?« sem začudeno vprašal vrlega logarja, ki je ustrelil v povojnih letih v kočevskih revirjih že šest volkov in nekaj mladičev polovil.

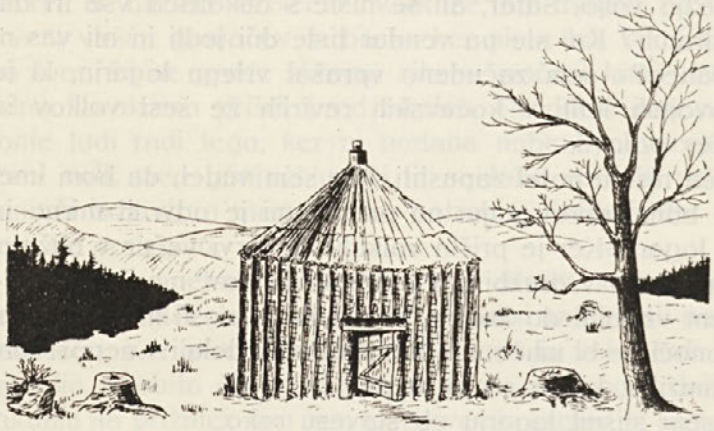
»Čakališča nisem hotel zapustiti, ker sem vedel, da bom imel uspeh le, če bom nepretrgoma na preži,« mi je odvrnil mirno in smehljaje se logar. »Ker je prišla volkulja že prvi večer v bližino, drugi večer pa celo v družbi dveh drugih volkov, me je to podžigalo, da sem vztrajal do konca. Hrano mi je nosil moj sin, spal pa menda ponoči ne bi nihče, če bi mu volkovi delali v neposredni bližini tako muziko, kakor so jo meni.«

Krepko sem stisnil logarju ob slovesu roko.

Da so imeli kočevski lovci s čakanjem in prežo na volkove pri mrhoviščih prav lepe uspehe, o tem sem že govoril in mi tega tukaj ni treba še posebej omenjati in izčrpneje o tem pisati.

Zanimiv način lova na volkove, osobito po obširnih ruskih stepah, je tudi v tako zvane dvokrožne kolibe ali volčje kroge. Ob križišču več potov, in sicer v bližini kakega sela — kamor volcje v mrzlih zimskih nočeh radi prihajajo — zabijejo v svrho postavitve take kolibe na prikladnem prostoru v zemljo kol, okoli katerega potegnejo z motvozom krog s premerom kakih treh metrov, okoli tega pa zopet drugega z večjim premerom, tako da znaša razdalja med obema 25 do 30 cm. V oba tako dobljena kroga zabijejo nato navpično v zemljo drugega tik drugega precej debele (10—15 cm) in nad tri metre visoke količe, ki tvorijo na ta način dve steni, med katerima nastane hodnik, širok 25 do 30 cm. V smeri proti selu ostane v vsaki teh dveh sten za vrata do 50 cm širok, prazen, s količi nezadelan prostor, ki ga je pa treba, kolikor presega višino poldrugega metra, seveda zopet zapreti in s količi na gosto zadelati, ker vrata ne smejo biti višja kot poldrug meter. Vrata notranje stene morajo biti zbita skupaj

iz močnih desk in opremljena s ključavnico, vrata zunanje stene pa morajo imeti precejšnjo težo in viseti poševno v tečajih ali pa biti vegasta, tako da se vsled tega in vsled teže sama od sebe odpirajo na stežaj in padajo pri tem do notranje stene, na katero se poševno naslanjajo. Čez notranji krog pride nato slamnata streha in kot njen podaljšek čez hodnik slamnata povesma, ki jih je treba obtežiti s tnalami in lesenimi štori, da ob sneženem vremenu ne pada v hodnik sneg in ga ne zasneži. Cela stavba dobi na ta način po vnanjosti lice osamljene ovčje staje. (Glej sliko!) V sredino te dvokrožne kolibe privežejo pod večer h kolcu ovco, ki začne v svoji osamljenosti in zapuščenosti milo meketati

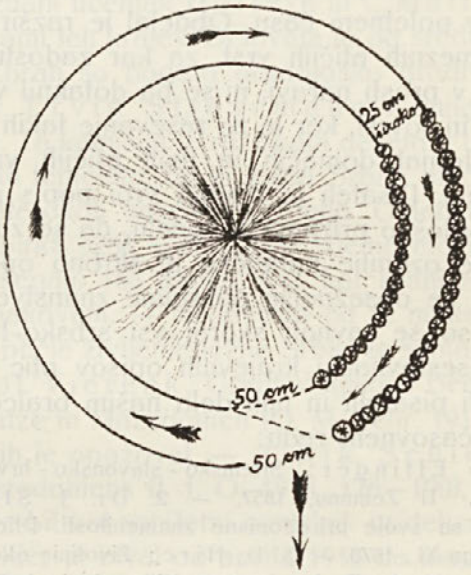

Zunanje lice dvokrožne volčje kolibe.

in mekeče glasno celo noč. Če pride ponoči v bližino sela volk, tedaj postane vsled meketanja ovce pozoren in na mah je pri kolibi ter misleč, da ima pred seboj ovčjo stajo, gre pri vedno odprtih vratih zunanjega kroga v hodnik kolibe in po hodniku naprej v umljivi nadi, da bo kmalu dospel do slastne pečenke. Hodnik pa nima ne konca ne kraja, kajti v krogu pride volk do zunanjih težkih, na notranjo steno naslonjenih vrat, in če hoče naprej, mora z glavo ta vrata pritisniti proti izhodu, ker se vsled ožine hodnika ne more obrniti in kreniti nazaj, notranja vrata pa so zaprta in zaklenjena. Sam sebi zapre na ta način volk izhod iz ozkega hodnika in to stori tolikokrat, kolikorkrat preteče hodnik. Volk je živ ujet v past, iz katere mu je beg nemogoč in naslednje jutro ga dvigne iz hodnika lovec z zanko, potem ko je oprezno odstranil primeren del slamnatega povesma in navlake nad hodnikom.

Kakor sem že omenil, love volkove v dvokrožne kolibe predvsem v Rusiji, kjer se često dogodi, da ujamejo v eni noči v eno samo tako kolibo celo po več živih klateževv. Na Kočevskem se

lov volkov v volčje kroge ni obnesel, in sicer brezdvomno vsled tega ne, ker je število volkov za ta način lova prepičlo in ker kočevski volk ni nikdar toliko sestradan, da bi vdrl predrzno kar v hleve in staje in tam davil, saj ima po revirjih še vedno dovolj plemenite divjadi, ki jo brez posebnih težkoč osobito v zimskem času in snegu z lahkoto ulovi in trga. Največ se je trudil na Kočevskem, da bi polovil volkove v volčje kroge, bivši knezov gozdar Adolf Breyvogel v Podpreski, ki je postavil v letih 1923—1925 v bližini vasi Draga pri Loškem potoku dve dvokrožni kolibi, ki še

Tloris dvokrožne volčje kolibe.

sedaj stojita, in je poskušal svojo srečo enkrat z meketajočo ovco kot vabo, drugič zopet s psom, ki je v osamljeni kolibi ponoči privezan lajal in cvilil. Breyvogel je prišel na Kočevsko iz Bosne, kjer se je bil tudi pečal s tem načinom lova na volkove in imel pri tem znatne uspehe. Kakor rečeno, pa se mu je v kočevskih revirjih poskus ponesrečil in je ostal ves njegov trud brezuspešen.

Prejšnje čase so mnogo lovili volkove tudi v volčje jame, dandanes pa je ta način lova malone popolnoma prenehal, ker zahteva izkopavanje takih volčjih jam mnogo delovnih sil in truda, uspeh pa je minimalen in sta se izkazala strup in past kot učinkovitejši in cenejši sredstvi. Osobito zastrupljanje volkov nadkriljuje glede uspeha vsa ostala do sedaj našteta sredstva, in strup bo, upam, upihnil luč življenja v doglednem času tudi zadnjim, vedno gladnim roparjem, ki se še klatijo in potikajo po kočevskih revirjih. (Sledil bo konec.)

Dr. Janko Ponebšek:

Ptice v okolici Skoplja.

Ptice okolice Skoplja. Die Vögel der Umgebung von Skoplje. (Uesküb.) Iz Glasnika Skopskog Naučnog Društva. Knjiga VI. Odelenje prirodnih nauka, sveska II. Skoplje, 1928. To delo je poteklo izpod peresa dr. Stanka Karamana, upravnika Zološkega muzeja v Skoplju in avtorja knjige »Pisces Macedoniae«. Spis, ki bo zanimal lovca-ornitologa po poklicu kakor tudi ljubitelja narave, opisuje splošno avifavno okolice mesta Skoplja v Južni Srbiji v poletnem času. Obdelal je razširjenje, gnezditev in selitev posameznih ptičjih vrst, za kar zadostujejo osebna opazovanja ptic v prosti naravi, ni se pa dotaknil vprašanja geografskih premen in sovrst, ker je za reševanje takih vprašanj potreben obsežen materijal domačih in tujih ptičjih vrst, česar skopski muzej še nima. Pisatelj je omenil svoj popis ptic okolice mesta Skoplja po splošno priznanem načelu, da se znanstvu več koristi, če se manjše ozemlje natančno in skrbno opazuje in raziskuje, kakor pa če se obsežnejše pokrajine znanstveno obdelujejo. Po tem načelu so se ravnali skoraj vsi srbsko-hrvatski ornitološki pisatelji pri sestavljanju krajevnih opisov ptic.

Ker so ti pisatelji in njih dela našim bralcem manj znani, jih navedem v časovnem redu:

1. Josip Ettinger: Sriemsko-slavonsko-hrvatske divje životinje, zvieri i ptice. U Zemunu, 1857. — 2. Dr. J. Šloser-Klekovski: Kalnička gora sa svoje prirodopisne znamenitosti. Ptice. Rad Jugoslavenske akademije. Knjiga XI., 1870. — 3. D. Hirc: Životinje okolice severinske. Ptice. Vienac, 1881. — 4. A. E. Jurinac: Kičmenjaci okolice varaždinske. Ptice. Izvješće kr. velike gimnazije u Varaždinu, 1884. — 5. A. Pichler: Zimska avifauna okolice mostarske. Prvi izvještaj velike gimnazije u Mostaru za god. 1894./5. — 6. Isti: Prilozi avifauni okolice mostarske. Deveti godišnji izvještaj vel. gimn. u Mostaru za školsku god. 1902./1903. — 7. Isti: Prilozi poznavanju narodnih imena ptica u Hercegovini. Četrnaesti godišnji izvještaj vel. gimn. u Mostaru. Mostar, 1908. — 8. Mihailo N. Raković: O ličjem svetu u Krajini. Prvi kongres lekara i prirodnjaka. Knjiga druga. Beograd, 1905 (str. 85 do 98). — Lov in lovske razmere v Južni Srbiji bralcem »Lovca« niso popolnoma neznane; opisal jih je v glavnih potezah Tone Podvrečar v »Lovcu« 1924 (str. 336, 400); 1925 (str. 18—25); 1927 (str. 260—265).

Uvodoma je očrtal pisatelj v glavnih potezah zgodovino ornitologije Južne Srbije. Prvi sledovi segajo v dobo turškega gospodarstva. Tačas so se ogibali inozemski ornitologi zaradi negotovih in nevarnih razmer današnje Južne Srbije ter se podajali rajši na Grško v solunsko okolico. Leta 1866. in 1870. je bival znameniti nemški ornitolog dr. Teobald Krüper dalj časa v Solunu, zbirajoč in raziskavajoč v okolici tega mesta (J. f. O. 1923, 371), ne da

bi bil, vsaj kolikor je meni znano, o tem sploh kje kaj priobčil. Med angleškimi ornitologi, ki so delovali v solunski okolici ter proučevali tudi ptice Južne Srbije, zavzema odlično mesto bitoljski angl. konzul Mc. Gregor, ki je za svojega dveletnega bivanja na službenem mestu obdelal in priobčil ptice okolice Bitolja (1903 do 1904). Šele svetovna vojna je dala južnosrbski ornitologiji pravi razmah. Z armadami centralnih držav so prišli na solunsko fronto tudi razni učenjaki-strokovnjaki. Za nemškimi četami je pa prišla v deželo tako zvana macedonska komisija za raziskavanje dežele (»Mazedonische Landeskommission«), sestavljena iz strokovnjakov, med njimi znani učenjak Doflein in L. Müller, ki se je največ bavila s pticami teh krajev. Delovala je od srede junija 1917 do konca vojne. Zbrali so bogato ornitološko gradivo, ki ga je pozneje obdelal dr. Ervin Stresemann v knjigi »Avifauna Macedonica« (1920). Ta komisija je raziskala deželo v ornitološkem oziru tako obširno in temeljito, da je Južna Srbija glede ptic bolje raziskana kakor katerokoli sosedno ozemlje. Omenim naj le, da šteje njena ptičja zbirka 3258 skoraj brez izjeme mojstrsko nagačenih mehov, ki obsegajo 168 ptičjih vrst, kar hrani zoološka državna zbirka v Monakovem. — Neodvisno od te makedonske komisije so opazovali ptičje življenje Južne Srbije in svoja opazovanja priobčili: 1. Major pl. Viereck, Ornithologische Beobachtungen vom Kriegsschauplatze in Mazedonien (O. M. Schr. 1917, 233—246), navaja 114 vrst, ki jih je opazoval. — 2. Rik. Schlegel, Beiträge zur Ornis Mazedoniens (J. f. O. 1918, 176—190), ali prav za prav njegov sin, ki je bil kot sanitetni narednik prideljen nemškemu lazaretu v Skoplju, kjer je bival od aprila 1916 do maja 1917. Prvi, splošni del tega spisa je poln predvojnih naziranj, očitkov in predsodkov. V drugem delu našteje 85 ptičjih vrst, torej za 29 vrst manj kakor pl. Viereck, kar pripisuje Schlegel neizvežbanosti svojega sina in njegovi ornitološki neobčutljivosti, zaradi česar je v začetku prezrl marsikatero ptico. — 3. Dr. J. Gengler, Balkanvögel. Ein ornithologisches Tagebuch (Leipzig, 1920). To delo je izšlo v obliki knjige, ki jo krasi 15 slik in našteva 261 vrst, ki jih je pisec opazoval od 9. avgusta 1906 dalje v Srbiji, Turčiji, Macedoniji, Bolgariji, Dobrudži in Rumuniji, kar je pri vsaki vrsti natančno navedeno.

Z druge strani so prišli angleški ornitologi, ki so opazovali ptice angleške fronte in njenega zaledja, okoli Dojranskega jezera in južne pokrajine do Soluna. Ker mi dela teh angleških ornitologov niso pri roki in mi niso natančneje znana po vsebini, jih navedem samo z imeni: Sladen je raziskoval gnezdilce Ardzanskega jezera; druga dva sta bila Angleža Clarke in Harrison.

Karaman je osredotočil svoja raziskavanja po uvodoma navedenem načinu na strogo omejen okoliš, na nižavo okoli Skoplja s sosednimi griči. Pravilnost takega raziskavanja potrjujejo doseženi uspehi. Macedonska komisija je delovala nad dve leti in ugotovila za vso Južno Srbijo 168 ptic, pisatelj je pa v istem kratkem času samo na Skopljanskem polju dognal čez 200 ptičjih vrst, dasiravno je mnoge selilce prezrl. Skopljansko polje pa obsega vso nižavo tja do prvih gričev ter meji na severu na Skopljansko Črno goro, na jugu na gorovje Jakupice, v prvi vrsti na grič Vodno. Del ravnine ob bregovih je višji, zato nima vode, del okoli Vardarja je nižji, zato pa ima dovolj vode.

(Konec bo sledil.)

Dr. R. Marn:

Moj prvi gams.

Saj je lepo na poljskem lovu, lepo na brakadah, ko slišiš razburljivo zvonjenje psov sredi gozdne tišine in ko se ti v divjem strahu približa lisica ali zajec. Mnogo lepše je klicati jereba, najlepše zalezovati ali klicati srnjaka ali naskakovati divjega petelina.

Nisem pa strasten lovec zaradi divjadi, ampak le zaradi narave, in v kolikor sem strasten za lov, sem le kot ljubitelj narave. Le za to mi je, da sem ves dan v naravi, da jo občudujem in se je v občudovanju in ljubezni nikoli ne morem dovolj nasititi. Lov mi je sredstvo, ki me dvigne in žene v naravo, ker ljubim sicer komoditeto in bi drugače morda ne hotel prestati toliko naporov in truda, ki ga zahteva lov. Divjega petelina ustrelim le enega na leto in bil bi ves nesrečen, ko bi ga takoj prvič pogodil. Letos sem šel osemkrat nanj in vsako jutro, ko sem v temi korakal v hrib, sem si želel: Da bi ga le danes ne! Dobro se poznam, da bi potem ne šel več tako zgodaj v naravo. Saj zame ni lepšega, kot opazovati v lepem spomladanskem jutru, ko se vzbuja priroda iz nočnega miru, ko se noč polagoma umika dnevu in ti solnčna obla pošlje prve žarke v obraz. Zadivljen sem in presrečen; kadar pa uplenim petelina, me neprijetno dirne zavest, da sem morilec dela lepe prirode. Isto je pri zalazu srnjaka v poletnem jutru ali večeru. Kolikokrat sem v obeh lovih nalašč zanemaril priliko, ko bi bil lahko streljal. Moja najsrčnejša želja bi bila, da bi takole vsaj pol leta preživel po cele dneve v naravi.

Čemu ta confiteor? Hotel si povedati zgodbo o prvem gamsu, pa nam pripoveduješ, kako si zaljubljen v naravo. Česar je srce polno, o tem mora govoriti, zato mi oprostite. Prijatelji moji se bodo sicer muzali in škodoželjno rekli: Idealist je bil od mladih nog, naj ima pa še za stara leta svoj ideal, ko so ga drugi minili.

Uvodoma omenjene love si lahko lovec privošči v nižini, celo v najbližji okolici Ljubljane. Lovčevo srce pa hrepeni in koprni v višave, kjer gruli ruševec, kjer se pase gams in ruka jelen. Okrog 90 odstotkov lovcev, ki so ali ki se dajo kot take zmerjati, ne pride vse življenje v položaj, da upleni eno teh živali; vročo željo ima pa le vsak, da bi se srečal z njo. O sveti Hubert, daj še meni priliko, sem večkrat vzdihoval in žalostno gledal risanico, ki razen na strelišču, še ni prišla do veljave.

Ko sem imel prvega ruševca, sem si zaželel gamsa in do tega sem prišel. Prijatelj Gustl me je nekega dne naložil na avto. Na Jesenicah se je pridružil prijatelj Karel in v Kranjski gori smo se usidrali. Risanico z daljnogledom sem imel s seboj, toda nič ji nisem zaupal; na strelišču mi je vedno prenizko streljala. Omenil sem te pomisleke prijatelju, ki si je puško ogledal ter vprašal, če sem streljal z daljnogledom ali brez njega. »Vedno brez daljnogleda,« sem odgovoril.

»Bomo pa danes najprej v tarčo streljali,« pravi lovski gospodar, in streljali smo na 300 korakov oddaljeni cilj. Streljali smo vsi trije vsak s svojo puško, in sicer s pomočjo daljnogleda. Glej spaka, moja puška je najbolje zadela cilj. Prijatelj Gustl strelja na to tudi z njo, in zopet je najbolje pogodila.

»Kaj pa hočeš?« mi reče, »saj imaš najboljšo puško.«

Drugo jutro smo šli po prostranem revirju vsak s svojim lovcem. Meni so dali starega, izkušenega gospoda Oizla, ki mi je spotoma zatrjeval, da bova sigurno videla gamse.

Bilo je lepo, solnčno septembrsko jutro, ko sva kmalu za Koširjevo gostilno zavila v hrib in šla po strmem pobočju Črnega vrha, ki omejuje na levi strani dolino Pišence.

Za kake pol ure sva stopila iz gozda in pred nama se je razprostirala velika poseka. Obstala sva in lovec je začel pregledovati teren z daljnogledom. Ker ni ničesar opazil, sva šla naprej preko poseke in se v sredini zopet ustavila. Gledala sva navzgor in Oizl me pocuka za rokav: »Ali ga vidite!« Izprva nisem opazil ničesar; ko pa mi označi smer, sem videl skozi daljnogled veliko rjavo žival, ki se je mirno pasla po frati. Bila je oddaljena najmanj 600 metrov. Gledam dolgo časa in skoraj opazim nad gamsom še srnjaka in srno, ki sta tudi prišla iz gozda ter se pasla.

»Kaj zdaj?« vprašam lovca.

»Približati se morava,« pravi in že gre proti gozdu. Ko sva prešla travo, sva ob robu, toda v notranjosti gozda, plezala po strmem pobočju navzgor. Srce mi je močno bunkalo in pot mi je lil s čela.

Nič nisem zaostajal, ampak se z muko vzpenjal za tri in šestdesetletnim lovcem, ki je hodil kakor po ravnem.

Ko sva dospela v primerno višino, sva se oprezno pomikala proti travi.

Tu se nama je razgrnil razgled, a tam, kjer se je poprej pasla divjad, ni bilo živega bitja. Natančno sva pregledala teren, pa nič.

Lovec mi je videl razočaranje na obrazu, pa je skomizgnil z rameni in dejal: »Pa drugje!«

Šla sva nazaj v gozd in potem dalje po kozjih stezicah, včasi pa še teh ni bilo, gor in dol, opazovala okolico z daljnogledom, pa ničesar zapazila. Bil sem že utrujen in žejen, zato sem predlagal odpočitek.

»Imava ves dan čas,« je lakonično odgovoril Oizl in korakal naprej, »saj še osem ni.«

Tudi mene sta minila žeja in trud, kajti užitek narave je pregnal mojo komoditeto. Bila sva že v precejšnji višini in pod nama se je razprostirala gornja Savska dolina. Hodila sva zdaj med skalami, zdaj med ruševjem proti Martuljku in potem obrnila smer nazaj proti Kranjski gori. Obšla sva visoko gori poprej označeno poseko in nenadoma sem uzrl globoko doli vso Kranjsko goro, Podkoren in dolino proti Ratečam. V dolini je zvonilo in je bilo nad njo razprostrto nekako praznično razpoloženje v toplem močnem solncu.

Obstal sem in se divil lepemu razgledu pod seboj, ko sem imel na levi strani dolino Pišenco, v dalji sivi Jalovec, na desni strani pa Karavanke.

Moral sem naprej. Lovca nisem več videl korakati, pač pa je ležal na trebuhu na travi. Ko sem prišel bliže, je dal prst na usta in pomignil, naj sedem. Spustil sem se na kolena in se po vseh štirih priplazil do njega.

Ležala sva na robu velikanskega prepada, oziroma globeli, ki se je pričela precej nad nama in se raztezala proti dolini. Hudourniki so v tisočletjih izdolbli v goro kakih sto metrov globok in od roba do roba kakih tri sto metrov širok jarek. Ob našem robu do dna je segalo melišče. Od dna gori na nasprotno stran je rastlo ruševje in potem je bil zopet prod.

»Gams je!« je šepnil Oizl, ko je pregledal ruševje v globeli. Ozrl sem se v smer njegovih oči in opazil močnega gamsa, ki se je kakih 200 korakov pod nama mirno pasel po ruševju.

Ker ni bilo nobene nevarnosti, da bi naju mogel zavohati ali celo zapaziti, ker je bil od naju proč obrnjen in bi tudi ne pogledal v višino, sem se, prijemši puško, pomaknil par korakov više, kjer je ob robu globeli stal drevesni parobek. Tam sem pokleknil, naslonil puško na parobek in iskal skozi puškin daljnogled gamsa. Prav nič nisem bil razburjen, čeprav mi je stal prvi gams pred puškino cevjo, ampak hladnokrvno, počasi in premišljeno sem iskal cilj.

Videl sem samo gamsov hrbet in kos glave. Ko sem ga dobil v daljnogled, sem naravnal križ daljnogleda na prednji del hrbta — in sprožil. Za par trenutkov je gams obstal kot pribit, potem se je s povešeno glavo pomaknil naprej, kakor bi noge za seboj vlekel. Zdel se mi je kot slep človek, ki so ga postavili v neznan kraj in ki zdaj z rokama in nogama otipava prostor pred seboj. Gams je po par majhnih korakih klecnil, se spet dvignil in tipal majaje se naprej. Naenkrat se je zvrnil na stran in je nepremično obležal.

Kakor smo pozneje ugotovili, mu je šla krogla skozi križ in pri plečih ven.

»Zdaj pa na južino,« je veselo vzkliknil lovec, in sedla sva v travo ter odvezala nahrbtnika. Bilo je šele osem in jed nama je šla v slast, zlasti meni, saj sem sedel na lovorikah.

Že tako lep dan je bil še enkrat lepši; le to se mi je škoda zdelo, da sem gamsa tako zgodaj ustrelil. Rad bi še lazil po skalah, saj sem imel ves dan pred seboj.

S tem bi bila moja zgodba pri kraju, ko bi ne imela precej žalostnega epiloga, ki ga moram tudi povedati.

Ko sva se najedla in odpočila, sem rekel: »Zdaj greva lahko domov in boste poslali svoje sinove po gamsa, sami nikakor ne smete v globel.«

»Kaj pa mislite,« mi je odvrnil g. Oizl, »še vedno sem gamsa sam prinesel domov.«

Ker sem si želel čimprej videti gamsa, še bolj pa njegove roglje, mu nisem naprej branil.

Šla sva ob prepadu navzdol, in ko je dobil lovec primerno mesto, se je počasi splazil pod rob, na melišču zajahal palico in zdrčal v globino. Meni je rekel, naj grem kar naprej ob globeli, ker sam ne ve, kje bo našel primerno mesto za izhod. Nahrbtnik sem mu odvzel, da bi ga ne oviral.

Šel sem prav počasi doli ob robu čez goščo in opasne strmine, ker ni bilo nikakega pota, ter se ustavil, ko sem imel pregled čez globel, da počakam lovca. Pod menoj je bila sama skala od enega roba do drugega, malo više gori se je v sredini kakor odsekano dvigalo skalovje z izpranim žlebom v sredi in ruševjem po obeh straneh.

Nenadoma zaslišim, kakor da bi kdo težak predmet spustil po skalah in razločno sem slišal zamolklo odskakovanje od skal in naenkrat pade v žleb človeško telo in obsedi v njem. Pogledam natančno in vidim sivo glavo brez klobuka — bil je lovec.

»Gospod Oizl, gospod Oizl,« začnem klicati ves prestrašen.

Samo ječanje se mi je odzvalo. »Gospod Oizl,« sem še glasneje kričal, »obsedite mirno, kajti še korak naprej in padete veliko globlje in se gotovo ubijete. Tečem v Kranjsko goro, da Vas pridejo sinovi iskat, le mirno počakajte.«

Pozneje mi je Oizl pravil, da me ni videl, ne slišal, da se mu je le čudno zdelo, kje je, in da leži gams poleg njega.

Ker sam nisem mogel v globino, se mi je najboljše zdelo, da grem po pomoč.

Ubral sem jo doli ob robu jarka čez drn in strn, večkrat v veliki nevarnosti, da zdrsnem v globel. Nizko doli sem dospel do poti, ki je vodila čez globel, ki pa tu ni bila več globoka. Morda sem rabil dobro uro, da sem prišel do Oizlove hiše in obvestil sinove, da gredo očetu na pomoč. Ko sem jim opisal kraj nesreče, so vedeli, kje je to, in meni ni bilo treba nazaj. Vzeli so vrvi s seboj, da se bodo spustili v globel.

Sam sem potem sedel na Zoretovem vrtu in bil v velikem strahu, da se Oizlu ni kaj hudega pripetilo. Niti gams — četudi prvi — me ni več veselil. Čakal sem, da mi pridejo povedat, kaj se je zgodilo, ker sem jim to naročil.

Pa nisem dolgo čakal. Čez sosedni vrt je prišel mlajši Oizlov sin in mi povedal, da je oče že doma.

»Nemogoče,« sem vzkliknil, »saj še do polovice pota niste v tem času prišli.«

»Ni bilo treba,« mi odgovori, »kmalu za Črnetovim hotelom smo že na cesti srečali očeta z gamsom na rami.«

Kar poskočil sem od veselja in tekel k Oizlu. Sedel je za hišo in pred njim na mizi je ležal gams. Na odkriti glavi, ki je že zelo plešasta, sem videl krvave srage in podplutbe. Tudi roke in noge je imel vse obtolčene, toda kakor mi je rekel, se ni ničesar zlomilo, le boli ga celo telo. Rekel sem mu, da mora takoj k zdravniku, da ga preišče, in da pridem po kosilu zopet

pogledat. Pokazal mi je ludi zlomljeno puško in pololčen daljnogled, toda gams je bil cel z močnimi roglji, kar je bilo po njegovem mnenju glavno. Bil je res čeden komad — sedemletnik.

Ko sem popoldne prišel, je ležal Oizl v postelji in mrzlica ga je tresla. Zdravnik ga je vsega obvezal, toda ugotovil, da nima nobenega uda zlomljenega.

Čez dva dni je stara grča že hodil po svojih opravkih.

Prijatelja Karel in Gustl sta prišla proti večeru z lova, toda brez plena; no, saj sta že dosti gamsov podrla in jih še bosta, meni sta pa prvega iz vsega srca privoščila.

P. Ž.:

II. mednarodna razstava psov.

(Nadaljevanje.)

Sportni psi.

Bernardinci.

(Sodnik dr. E. Hauck.)

Štev. kat. 202. Sultan, last Iv. Marinška, Ljubljana. Pes ima izredno tipično glavo, žal preklan smrček in zelo svetlo oko. Nekoliko presekava, uhlji dobri, kosti močne, opažno dober trup. Zadnja noga je zelo strma, vsled tega podtisnjena podse. Zelo dober v dlaki in barvi. Ocena: dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Štev. kat. 305. Žigo, last Frana Zupana, Ljubljana. Četudi telesno srednje velik, močan pes, ustvarjen najbolje, čudovito lepe vrhnje linije, ima pa žal gobec nekoliko dolg in šiljast. Oko presvetlo, rep preveč zavihan, čigar otrpnjena konica je stalno močno zavita. Stoja ni slaba, kotje izvrstno, dlaka in barva dobri, prav lepa hoja. Ocena: dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Nemške doge.

(Sodnik dr. K. Witzelhuber.)

Štev. kat. 203. Graf v. Krumpenthal, OeHStB, DD 184, * 19. aprila 1927, last A. Jovanoviča, Ljubljana. Bel pes z velikimi črnimi lisami, grobo, mogočno lobanjo, uhelj stoji pokončno samo do polovice. Oko temno, kleščasto zobovje, gobec je premalo šobast, vrat dober, mogočen trup z močno obloženimi pleči, močne kosti, noge lepe, šape dobre. Zadnja noga ima primerno kotje, težak rep nosi nekoliko prekorajžno. Ocena: dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Štev. kat. 205. Drol, last Iv. Marinška, Ljubljana. Ta pes je popolnoma limfatičen velikan, pokvarjenih nog vsled prestane rahitične bolezni, ogromne surove lobanje s prevelikimi šobami, trup je nenavadno močan, zadaj strm, vsled prevelike teže ima ploske in položne šape, sive lise v črnih krpah. Ocena: zadostno.

Štev. kat. 206. Ula v. Krumpenthal, OeHStB, DD 186, * 19. junija 1927, last Tince Pušnik, Ljubljana. Sama na sebi ni slaba psica, je pa tako zamaščeno debela, da se komaj drži na nogah. Barve je bele z velikimi črnimi ploščami, glava ni napačna, šobe so pomanjkljive, oko je v barvi dobro, veznica vek močno vidna, čisto ploske, močno razprte šape, najbrž zaradi prevelike teže. V takem stanju more biti ocena samo še: zadostna.

Novo-fundlandec.

(Sodnik dr. E. Hauck.)

Štev. kat. 208. Bodo v. Gothensitz, NSB 4484, * 26. junija 1928, last Josipa Eberla, Ljubljana. Zelo tipičen srednje velik pes, močnih kosti, z lepo profilirano glavo, uhlje lepo nosi. Oko temno, toda premajhno. Zobovje dobro; le levi gornji medsekavec ima po dolžini preklano krono. Prsa široka in globoka. Stoja in kotje dobri, hoja dobra, zelo živahno gibčen. Med prsti ima svetlorjave odlakane čopiče. Po naziranju sodnika ima prevelike bele odznake. Določila o pasemskih znakih prepuščajo v posameznih slučajih sodniku odločitev glede malih belih odznakov. Ocena: dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Nemški ovčarji.

(Sodnik C. Katzmair.)

Psi.

Štev. kat. 209. Cäsar v. Heignitz, SZ 287.140, * 7. junija 1924, last Franca Vrhunca, Maribor. Dobro ustvarjen pes, krepak; zobovje nekoliko nagnilo. Kotje sprednje noge povoljno, medtem ko je ono zadnje noge pomanjkljivo. Hoja malo izdatna. Ocena: prav dobro; diploma in srebrna plaketa JKS.

Štev. kat. 210. Tonnar v. d. Deutschen Mark, SZ 369.054, * 24. septembra 1927, last Janka Goršiča, Maribor. Pretirano visok pes s sedlastim hrbtiščem in plitkimi prsi. Nadlaktje strmo, tudi križec nekoliko strm; hoja zvezana. Ocena: dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Štev. kat. 211. Alli v. Emona, SZ 233.680, * 4. avgusta 1923, last Al. Smerkolja, Ljubljana. Psu manjkata dva kočnika. Zelo živahen pes, zaradi šibkih kosti je rasti bolj psičje. Zadaj stoji ozkopetno, hoja še izdatna. Ocena: dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Štev. kat. 212. Cezar iz Pišec, SZ 329.634, * 29. septembra 1926, last Bojana Tauzesa, Ljubljana. Močan pes, dobrih kosti, spredaj in zadaj strm. Kvadratično ustvarjen, hoja opletajoča. Ocena: povoljno.

Štev. kat. 213. Egolf v. Linienwall, SZ 329.634, * 29. septembra 1925, last Policijskega komisariata, Maribor. Pes napravi v splošnem dober vtis; kotje zadovoljivo. Prsa premalo globoka, spodnja prsa prekratka. Hrbtišče naj bi bilo krepkejše. Zaradi izdatne in gibčne hoje zasluži oceno: prav dobro; diploma in srebrna plaketa JKS.

Štev. kat. 214. Indus, JRSp štev. NO 8, * 24. aprila 1927, last Josipa Levaniča, Ljubljana. Sorazmerno zgrajen pes, ozadje strmo, hrbet upognjen. Hoja premalo izdatna. Ocena: dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Štev. kat. 215. Lord, JRSp štev. NO 7, * 18. marca 1928, last Mertla P. Henry-ja, New Jersey, U. S. Amerika. Pes je kvadratično ustvarjen, toda presekava. Sprednji in zadnji nogi popolnoma strmi, hoja primerno strumna in stopicajoča. Ocena: povoljno.

Štev. kat. 216. Imo, JRSp štev. NO 12, * 6. marca 1927, last Franja Uršiča, Ljubljana. Iztegnjen pes, dobrih kosti in zadovoljivega kotja. Hrbtišče je premehko. V diru zadaj priskakuje in premalo odganja. Ocena: dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Štev. kat. 218. Rolf, * v januarju 1923, last Malči Watzlawek, Ljutomer. Pomanjkljivo zobovje, slabotne čeljusti. Kvadratično zgrajen pes, toda strm. Zadaj stoji ozkopetno, hoja stopicajoča. Ocena: povoljno.

Štev. kat. 219. Cezar, * v septembru 1927, last Ivana Filipiča, Ljubljana. Pes je previsok, ima zveriženo zobovje. Križec prekratek, rep previsoko na-

stavljen. Hoja usmerjena, bila pa naj bi bolj izdatna. Ocena: dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Štev. kat. 220. Logis, * 24. aprila 1928, last Anteja Guština, Ljubljana. Pes kaže še marsikatere mladostne hibe, obeta pa mnogo. Oprsje še ni razvito, hrbtišče se mora še utrditi. Hoja je že sedaj strumna in izdatna. Ocena: prav dobro; diploma in srebrna plaketa JKS.

Štev. kat. 221. Herold, last Frana Hartmana, Ljubljana. Pes nasekava, zgrajen je kvadratično. Glava šiljasta, v gobcu in čeljusti slaboten. Ocena: povoljno.

Štev. kat. 225. Pigu, * 29. maja 1928, last Rudolfa Rusjana, Ljubljana. Še nedorasel pes, ki obeta, da se bo v vseh delih izboljšal in utrdil. Sprednja in zadnja noga je strma. Ocena: dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Štev. kat. 226. Titan, * januarja 1925, last Ivana Zupana, Ljubljana. Močan pes krepkih kosti, zadnja noga strma, kvadratično zgrajen. Hrbet mehek, hoja zvezana. Ocena: povoljno.

Štev. kat. 227. Chlodwig — Pišece, SZ 343.487, * 9. junija 1926, last Teodora Novotny-a, Ljubljana. Stegnjen pes z izdatnim kotjem. Hrbet je nalahko upognjen. Hoja naj bi bila nekoliko izdatnejša. Ocena: prav dobro; diploma in srebrna plaketa JKS.

Štev. kat. 229. Pik, last Rada Seliškarja, Ljubljana. Kvadratično zgrajen, stisnjen, strm pes. Ocena: povoljno.

Štev. kat. 229a. Ago, * 14. maja 1927, last Milana Margona, Brdo. Premajhen, kvadratično zgrajen pes. Kotje je popolnoma strmo in temu odgovarjajoča, primerna, stopicajoča hoja. Ocena: povoljno.

Psice.

Štev. kat. 232. Cita, * 24. aprila 1928, last ge. Tince Pušnikove, Ljubljana. Strumna psica, ki pa naj bi bila nekoliko daljša, sprednje nadlaktje in križec sta nekoliko kratka. Ocena: dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Štev. kat. 233. Diana-Belly — Pišece, SZ 314.806, * 17. junija 1925, last Ivana Briclja, Ljubljana. Lahko zgrajena psica, tako zvanih kozjih prsi, zadaj nekam strma, slabotna. Ocena: dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Štev. kat. 234. Živa, * 28. avgusta 1928, last Joška Vavpotiča, Ljubljana. Močna, mlada psica, ki se mora še stegniti. Sprednja in zadnja noga strma, hrbet še ni razvit in je mehek. Ocena: povoljno.

Štev. kat. 235. Drina v. Tamenfeld, * februarja 1927, last Aleksandra Lukeža, Ljubljana. Korajžno-živahna psica, stoji francosko, hoja zvezana in slabotna. Ocena: dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Štev. kat. 236. Asta, * 28. avgusta 1928, last gdč. Helene Stare, Glince. Majhna, popolnoma strma psica brez vsake oblike, hoja slaba. Ocena: povoljno.

Štev. kat. 237. Meva, * aprila 1928, last Josipa Grobina, Maribor. Psica je prešibkih kosti, ozkih prsi in z nerazvitim hrbtom; hoja stopicajoča. Ocena: povoljno.

Štev. kat. 238. Hexe v. Buchkogel, SZ 311.715, * 8. marca 1925, last Franca Kneza, Videm pri Krškem. V kosteh slabotna, pretegnjena psica, čeljust slabotna, strma sprednja in zadnja noga, popolnoma kratke spodnje prsi. V teku je naravnost zvezana. Ocena: povoljno.

Štev. kat. 239. Volga, last Antona Tuška v Podčetrtku. Prelahka psica, v ozadju popuščajoč hrbet. Križec je nekoliko preostro odrezan. Hoja zvezana. Ocena: dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Štev. kat. 240. Muca, * 5. maja 1927, last Ivana Podobnika, Ljubljana. Telesno slabotna psica z izrazito slabotnim ozadjem, podolž zvezana. Ocena: dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Štev. kat. 241. Hadži, * marca 1926, last Leona Plazer-ja, D. M. v Polju. Psica ima zelo nagnile zobe, hrbet strm, komolce izvite, vezi predolge. Zadnja noga slabotna. Ocena: povoljno.

Štev. kat. 242. Pika, * 24. aprila 1928, last Antona Verbiča, Ljubljana. Mlada psica, ki se mora še stegniti in unesti. Prednja in zadnja noga brez kotja, čemur odgovarja tudi hoja. Ocena: dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Štev. kat. 290. Last ge. Zorke Žnidaršič, Maribor. V trupu liči masleni barigli, prešibkih kosti. Čeljust in zobovje slabotno, hoja popolnoma zvezana. Ocena: povoljno.

Kraški ovčarji.

(Sodnik dr. E. Hauck.)

Psi.

Štev. kat. 243. Turko, last Brankota Bezjaka, Ljubljana. Dobro ustvarjen, pravilnega kotja, močnih kosti, zelo tipičen pes, pravilne pasemske glave. Zenica temnorjava. Globok, močan in pravilno vrezan gobec. Sekalci stoje nekoliko nepravilno; nekaj zob manjka. Uhlji lepi, malo klapasti nekoliko stransko stoje. Vrhnja linija prav dobra, prsa široka in globoka. Šape dobre. Rep nosi pravilno. Barva lepa, istotako hrbet in ledja. Zaradi posledic ozdravljenja po kožni bolezni izgleda nekoliko rdečkast. Lepo profiliran. Točasno je vrhnja dlaka pomanjkljiva, tako da prevladuje na nekaterih mestih kožuhasta podlanka. Mogočen pes, izredne plemenske vrednote. Ocena: odlično; ovratnik in diploma JKS.

Štev. kat. 244. Mrko, JRSp, KO 1, * 15. maja 1924, last Mestne klavnice ljubljanske. Močan pes, močnih kosti, pravilno pasmene glave. Gobec nekoliko stegnjen, zareza gobca dobra, šobe lepo priložene. Oko temnorjavo. Zobovje kleščasto, nalahko podsekava. Uhlji globoko nastavljeni, malo klapasti, stoje nekoliko vstran. Hrbet nekoliko rahel. Rep krivi po hrbtu. Dlaka in barva dobri, istotako stoja in kotje. Ocena: prav dobro; diploma in srebrna plaketa JKS.

Štev. kat. 245. Dimež-Podgorski, * 18. avgusta 1928, last prejšnjega. Pes še ni razvit. V hrbtu nekoliko rahel. Glava dobro profilirana. Oko rjavo, z nekoliko svetlejšim osrednjim krogom. Žmurka je brez pigmenta. Uhlji dobro nastavljeni in lepo noseni. Izgleda, kot bi bil malce prezidan, dobro postavljen in v kotju dober. Močno zavihan, košat rep. Dobro sklenjene šape. Barva dobra, zelo svetlo markirano barvan, dlaka mehka. Ocena: dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Štev. kat. 246. Boj-Podgorski, * 18. avgusta 1928, last Franca Dolenca, Vrhnika. Močan pes, v splošnem dobro ustvarjen, močnih kosti, tipične glave. Oko zelo temno s pigmentirano žmurko. Gobec dobro vrezan, uhlji nekoliko prhutasti, ki pa jih v afektu dobro nosi; klape so male. Ostro, ščukasto zobovje. Vrhnja linija dobra, hrbet naj bi bil nekoliko bolj raven. Stoja dobra, kotje pravilno. Zavihan rep, ki ga tudi v teku ne dvigne; končni vretenci so nekoliko otrpli. Dlaka in barva prav dobri. Ocena: prav dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Štev. kat. 247. Črt, * 19. oktobra 1926, last dr. Jos. Klepca, Ljubljana. Radi predolgih podlaktij in piščali izgleda kvadratičen. Zgrajen je prav dobro. Kot v kolenu preveč odprt. Gobec pravilno pasmeno oblikovan, močno, škarjasto zobovje. Klape uhljev so nekam velike, preveč odprte. Srednji krog zenice

je žal presvetel, žmurka je dobro pigmentirana. Vrhnja linija dobra. Hrbet zelo strumen. Rep liči poštni trobenti, ki ga pa dobro nosi. Dlaka prav dobra. Barva vsebuje na glavi, ob straneh trupa in na nogah mnogo rjavega. Ocena: dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Psice.

Štev. kat. 248. Drzna-Podgorska, * 18. avgusta 1928, last Mestne klavnice ljubljanske. Ker ima psica prekratke noge, izgleda stegnjena in nekam dolga. Medočesna razdalja je premajhna (pomembna napaka!). Gobec je tudi za psico preslab in preveč šiljast. Zobovje dobro. Oko temnorjavo. Leva žmurka je brez pigmentacije. Rep lepo visoko nastavljen in nošen. Zadnje šape so nekoliko preveč raznožne, spredaj pa stoji francosko. Dlaka in barva prav dobri. Ocena: povoljno.

Štev. kat. 249. Diana, * avgusta 1927, last Joška Fabianija, Ljubljana. Slaboten, močno izrezan, temno obrobljen gobec; zobovje škarjasto. Glava lepo profilirana, vrhnja linija dobra, lepo oplečje, nadlaktje lepo položeno, prsa globoka in široka. Kotje členkov čudovito lepo, šape pa so nekam položne. Kosti šibke. Uhlji močno resasto porastli. Dlaka zaenkrat ni zadosti gosta. Barva odznakov zelo svetla, rumenkasto poprhnjena na glavi in trupu. Zelo košat rep nosi dobro. Ocena: povoljno.

Škotski ovčar (Collie).

(Sodnik dr. E. Hauck.)

Štev. kat. 250. Lord, last ge. Flore Neckermannove, Celje. Čelne kosti preveč izbočene, lični loki štrle preveč navzven. Oko temno, žmurki manjka pigmentacija. Zobovje dobro. Klapaste uhlje nosi lepo. Nosni koren je malce vdrt. Prav lepa gornja linija. Izraziło visokonog pes, tupatam stoji zadaj razpetno, sicer stoja in kotje dobri. Ocena: dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Ogrski ovčarji (Kuvaszi).

(Sodnik dr. E. Hauck.)

Štev. kat. 251. Čikoš-Podgorski, * 2. aprila 1927, last ge. Renee Pollakove, Novi Klošter pri Št. Petru v Savinjski dolini. Nekoliko prezidan pes, sicer izredno pasmen, tudi v dlaki, ki se mu je s skrbnim negovanjem odstranila nezaželena značilna kodrasta spolstitev. Uhlji dobri, temnorjavo oko, dobro zobovje, prav dobro oblikovana glava. Nekoliko šibkih kosti. Srednje velik. Bogata pigmentacija kože. Rep zavihan, končni vretenci nekoliko otrpli. Ocena: odlično; ovratnik in diploma JKS.

Štev. kat. 252. Dingo, * 10. maja 1928, last ge. Ane Lenarčič, Vrhnika. Napravi dober vtis, ker je mogočen, močnih kosti in ima zelo lepo vrhnjo linijo. Krasna glava z dobrimi uhlji. Srednji krog zenice žal presvetel. Smrček neenakomerno barvan. Kleščasto zobovje z nekoliko naprej stoječimi spodnjimi sekači. Stoja in kotje dobri. Rep na koncu močno vzvit in otrpnjen Dlaka je radi pretirane nege prekratka. Hoja dobra. Ocena: prav dobro; diploma in srebrna plaketa JKS.

Dobermani.

(Sodnik dr. E. Hauck.)

Psi.

Štev. kat. 254. Allan de Atena, * 16. junija 1927, last Antona Hofreiterja, Vič. Velik pes, sorazmerno dobrega okostja in močnega mišičevja. Gobec nekoliko majhen, zobovje dobro. Oko zadosti temno. Vrhnja linija v

splošnem dobra, vsekakor pa je križec prestrm. Prsni koš je preveč plosk, sprednje oprsje je premalo razvito. Stoja in kotje dobri. Krempiji so dobro zakrivljeni. Prepojena barva dlake, žar dober. Peresnato živahna in izdatna hoja. Ocena: dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Štev. kat. 256. Taras de Atena, brat prejšnjega, last Ivana Mastnaka, Celje. Izrazito oglata glava z močnim, dobro spopolnjenim gobcem. Oko svetlo in leži nekoliko globoko. Zobovje dobro. Ima podbradek. Zelo dobra vrhnja linija, lepo izrazit viher. Pleča bi bila lahko bolj poševna. Nadlaktje leži dobro, prsa globoka in široka. Boki mogočno poševni, križna kost trdno vodoravna. Kotje v kolenu preveč odprto. Podlaktje pravilno dolgo. Mišičevje in stoja dobri. Barva ni čista, nekoliko svetlega žara. Mnogo podlanke. Ocena: dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Štev. kat. 257. Lobo de Atena, * 15. junija 1927, last Franca Siarda, Ljubljana. Pravilno pasmen, velik, močan pes z dobro izrazitim mišičevjem, nekoliko visokih nog. Lepo profilirana glava z močnim, pravilnim gobcem. Oko preveč rumeno. Prav dobra vrhnja linija. Prsa globoka in široka. Sprednje oprsje je zadosti izbočeno. Vrat dobro nastavljen. Stoja dobra, kotje v kolenih preveč odprto. Šape dobro sklenjene. Dlaka dobra, barva lepa. Hoja bolj plazeča, toda izdatna, zadaj nekoliko kobalast. Ocena: prav dobro; diploma in srebrna plaketa JKS.

Štev. kat. 259. Jazz de Atena, * 29. aprila 1926, last ge. Renate Tosti, Ljubljana. Velika, močna, groba, toda lepo oblikovana glava. Oko temno, zobovje dobro. Vrat pravilno nastavljen. Viher dolg, visok in lepo izrazit. Hrbet raven. Prsa široka, zadosti globoka. Sprednje oprsje naj bi bilo nekoliko bolj izbočeno. Pleča in nadlaktje ležita dobro. Ustvarjen je kvadratično, pravilnih, visokih nog. Ledja poševna, križna kost nekoliko pada. Skočni sklepi široki, močni, s pravilno ležečo peto. Kotje kolen odprto. Barva dobra, lep žar, prepojena vrhnja dlaka. Hoja izdatna in živahna. Ocena: prav dobro; diploma in srebrna plaketa JKS.

Štev. kat. 298. Lux (naknadno prijavljen), last Ivana Jerasa, Ljubljana. Po zunanjosti in zgraditvi prikupljiv, močan pes, krepkih kosti s sicer grobo, toda dobro oblikovano glavo, z močno razvitim gobcem. Oko in zobovje dobra. Prsa zelo globoka, sprednje oprsje je plosko. Lep križec. Kotje dobro v kolenih, zelo odprto. Zelo umazana neenakomerna barva, mnogo podlanke. Hoja živahna in izdatna, zadaj ozkopetna. Ocena: dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Štev. kat. 260. Ledi de Atena, * 16. junija 1927, last Teodorja Dreniga, Ljubljana. Slabotna, majhna psica, šibkih kosti. Oko rumeno. Gobec nežen, zobovje dobro. Trup dobro razvit, vrhnja linija prav dobra. Viseč križec, toda širok in dolg. Spredaj stoji spetno. Sledniki. Hoja zelo prinožna, toda izdatna. Barva ni lepa. Uhlji preširoko puščeni. Ocena: povoljno.

Airedale-terijerji.

(Sodnik dr. K. Witzelhuber.)

Psi.

Štev. kat. 261. Alf-Bistriški, * 1. maja 1927, last Roberta Königa, Ljubljana. Barva in dlaka zelo dobri, glava nekoliko groba, gobec prekratek, uho majhno, toda prav dobro nošeno. Oko je v barvi dobro, polno in črno obrobljeno. Ospredje, noge, šape, stoja in vrhnja linija zaslužijo pohvalo. Ledja dolga. Kotje kolen zelo odprto, lepa so prsa in vrat. Ocena: prav dobro; diploma in srebrna plaketa JKS.

Štev. kat. 262. Faust-Slivniški, * 8. maja 1928, last Stanka Hočevarja, Vrhnika. Ta pes je najboljši iz te skupine. V celoti je tipičen, dlaka in barva odlični, lepo ospredje kazi neprikladna frizura, lobanja je sicer težka, toda gobec dolg, širok in globok. Uhlja nosi prav dobro, oko je v obliki in barvi pohvalno, noge so dobre, sprednji sta sicer še nekam mehki, vrhnja linija je zelo prikupljiva, le ledja so nekam obilna. Ker je psu komaj eno leto, se bo še izboljšal. Ocena: prav dobro; diploma in srebrna plaketa JKS.

Štev. kat. 263. Stauff v. d. Türkenschanz, JRSp, št. AT, OeHSlB št. AT 966, AT, SB št. 21.790, * 22. aprila 1924, last prejšnjega. Pes je oče zgoraj imenovanih dveh; izpričuje več kot treba. V petih letih, kolikor mu jih je, se je v ospredju posebno razlezel, v barvi je popolnoma obledel; podedovano po svojem slavnem očetu. Ocena: še prav dobro; diploma in srebrna plaketa JKS.

Štev. kat. 264, Igor-Grajski, JRSp, št. AT 6, * 13. junija 1925, last Jos. Remžgarja, Ljubljana. Pes je prave velikosti, lepe barve, čedne glave, z dolgim, močnim gobcem, temno, nekoliko polno oko, lepo ospredje, prav lepih nog. Šape so nekoliko položne, suhe ter ozke. Nega dlake je pomanjkljiva. Ocena: prav dobro; diploma in srebrna plaketa JKS.

Psice.

Štev. kat. 265. Asta-Grajska, JRSp, št. AT 4, * 24. avgusta 1925, last dr. Fr. Zupana, Vrhnika. Psica je čedne, nekoliko kratke glave; oko polno, uhlji prav dobri, ravno tako noge in šape. Ker je preveč rejena, je postala psica široka. Kotje in stoja zelo pravilni, vendar radi debelosti psica ne izgleda plemenito. Dlaka in barva prav dobri. Ocena: prav dobro; diploma in srebrna plaketa JKS.

Štev. kat. 266. Hussy-Maravet, JRSp, št. AT 2, OeHStB, AT, 835, * 24. oktobra 1923, last Jos. Remžgarja, Ljubljana. Psica ima dobro oblikovano glavo, z dolgim, močnim gobcem. Lobanja naj bi bila nekoliko ožja, uhljev ne nosi dobro; lepo ospredje, šape malo vzbočene, prav dober trup, toda razširjen in premaščoben; postava in kotje dobri, lepa zadnja noga. Ocena: prav dobro; diploma in srebrna plaketa JKS.

Štev. kat. 300. Azor-Bistriški (naknadno prijavljen), JRSp, št. AT 8, * 1. maja 1927, last Mg. Ph. Stanka Hočevarja, Vrhnika. Pes pogreša žal redne nege dlake, radi česar njegove dobre točke ne pridejo do veljave. Dobro sklenjen, z lepo lobanjo, lepim trupom. Oko temno, kratkih ledij, ima dobro ogrodje in kotje, vrh enega uhlja je zavihan. V boljšem stanju bi lahko dobil boljšo oceno, za to pa je v takem stanju ocena le: dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Štev. kat. 304. Anka-Bistriška (naknadno prijavljena), JRSp, št. AT 9, sestra prejšnjega, iz istega legla in v istih rokah. Plemenita psica, ki naj bi pa bolje nosila uhlje. Lobanja naj bi bila nekoliko ožja. Vrat je plemenit, prsni koš lep, ledja so kratka, stoja in kotje zelo dobri, zadnji nogi izvrstni, pregibanje lepo. Psica bi še mnogo pridobila s pravilno nego dlake. Ocena: prav dobro; diploma in srebrna plaketa JKS.

Rottweilerji.

(Sodnik dr. K. Witzelhuber.)

Psi.

Štev. kat. 267. Ibo v. d. Berolina, ADRK št. 13.421, * 20. julija 1926, last Slavka Hočevarja, Ljubljana, Glava je kroglasta, oba uhlja ohlapna, oko ni dosti temno, ospredje dobro, gležnji mehki, malo sprednjih prsi, v trupu naj

bi bil močnejši in robustnejši, komolci naj bi bili priložnejši, kotje istih zelo odprto, hoja je pravilna in lahka, dlaka in barva dobri. Ocena: dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Štev. kat. 268. Igo (sin prejšnjega), * 2. marca 1928, last Petra Stepiča, Ljubljana. Močan pes v trupu, prsih in kosteh; gobec obilno dolg, oko dobro po obliki in barvi. Uhlja težka in za silo nošena. Radi svoje mladosti je pes spredaj še rahel in stoji razpetno. Hoja izdatna, gibanje zadnjih nog ovirajo sledniki; v celoti pa je prav tipičen pes. Ocena: prav dobro; diploma in srebrna plaketa JKS.

Štev. kat. 269. Ibo (brat prejšnjega), last Ivana Roatrja, Litija. Srednje velik, toda zelo krepak pes v trupu in kosteh. Lepa sprednja prsa, dobre noge in šape, prav dobro postavljen. Glava neplemenita, uhlja slabo nošena, oko v barvi dobro, hodi zadaj ozkopetno, ima slednike. Ocena: dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Štev. kat. 270. Valda v. Berghausen, ARZ 8584, * 14. oktobra 1923, last prejšnjega. Glava ni tipična, oko temno, uhljev ne nosi pravilno. Psica je radi vzvrnjenih komolcev široka, zadnja noga strma. Skočno kotje je močno razprto. Močna v trupu, prsni koš široko obokan, lepo paljena; na hrbtu prerašča podlanka. Ocena: povoljno.

Buldog, francoski.

(Sodnik dr. K. Witzelhuber.)

Štev. kat. 272. Fragi v. d. Löwelbastei, OeHStB, št. FB 1291, * 6. marca 1928, last ge. Helene dr. Grablovčeve, Ljubljana. Tipičen, živahno poskočen pes, čigar nos naj bi bil bolj vdrt, spodnja čeljust pa bolj zavihana; v ostalem zelo razveseljiva žival. Oko temno, uhelj dober, široko, zdravo ospredje, trup dober, ledja nekoliko obilna (ta mladostni znak bo še izginil), toda lepo vzbočena, zelo kratek krnjav rep, slabotne, temnozlate maroge. Ocena: prav dobro; diploma in srebrna plaketa JKS.

Bokserji, nemški.

(Sodnik dr. K. Witzelhuber.)

Ta pasma ni nudila razveseljive slike. Večinoma so še pod devet mesecev stari mladiči, držani vedno na dvorišču brez gibanja na prostem. Radi tega so popolnoma oslabeli in plašni, da jih ni mogoče pravilno presojati. Niti za deset korakov se ne morejo spraviti v pravilno hojo. Škoda za navidezno, zunanje kakor tudi notranje, ne slabo kvalificirane živali.

Psi.

Štev. kat. 273. Boxi de Kanaria, * 26. julija 1928, last Martina Pluta, Črnomelj. Jak pes, krepkih kosti, zelo dolge lobanje, pokvarjen radi zamašče-nosti. Široka, obilna, globoka sprednja prsa. Šape ploske, ledja široka; trup, stoja in kotje dobri, hoja lahka, zadaj močno kobalasta. Ocena: prav dobro; diploma in srebrna plaketa JKS.

Štev. kat. 274. Bober-Bežigrajski, * 28. avgusta 1928, last A. V. Jovanoviča, Ljubljana. Psu še ni deset mesecev, radi tega tudi še ni razvit. Okostje krepko, prsa globoka, očividno spredaj še zelo rahel, hoja lahka, stoja in kotje očividno dobro, glava čedna, oko temno. Ocena: dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Štev. kat. 275. Lump-Bežigrajski, brat prejšnjega. Last prejšnjega. Pes je stegnjen, širokopotezno zgrajen, visokih nog, razvit pa še manj kot prejšnji. Glava plemenita, oko temno, kosti močne, spredaj stoji razprto, prsa še ozka, obeta pa dobiti dobra sprednja prsa, zadnja noga še nima mišičevja, kotje dobro. Ocena: dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Štev. kat. 276. Musa-Bežigrajska, iz istega legla in istega lastnika kot prejšnji. Pes je že bolj razvit kot so prejšnji, toda ima bolj grobo glavo, en uhelj slabo kupiran, široka in globoka prsa, krepke kosti. Spredaj stoji močno razprto. Kotje komolcev zelo odprto, barva zelo lepa in sočna, vrat plemenit. Ocena: dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Štev. kat. 277. Troll v. Liliencron, 4. avgusta 1924, last ge. Marte Dacar, Ljubljana. Srednje velik, nekoliko nežen pes, z zadovoljivo glavo. Oko temno, ospredje široko, malo sprednjih prsi, ohlapnih komolcev in pleč, stoja in kotje znosni, šape položne. Ocena: dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Psice.

Štev. kat. 278. Lida-Bežigrajska, * 28. avgusta 1928, last A. V. Jovanoviča, Ljubljana. Psica v splošnem sliči zgoraj navedenim bratom, je pač iz istega legla. V hrbtu je dolga in mehka, ima zelo položne šape, sprednja podlahť je preveč poševna, stoja zelo razpetna, zadaj ozkopetna. Psica je mršava, ohlapna v plečih in komolcih. Ocena: povoljno.

Štev. kat. 279. Lora-Bežigrajska, sestra prejšnjih in v istih rokah, je pa bistveno boljša; ima čedno glavo, uhelj nespretno kupiran, kosti dobre, ni slabo zgrajena, šape položne. Ocena: dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Štev. kat. 280. Bela v. Savenland, OeHStB 754, * 30. marca 1928, last Vikt. Prepeluha, Domžale. Prikupna psica s čedno glavo, krepkim trupom, lepo vrhnjo linijo. Kosti naj bi bile močnejše, šape bolj vzbočene. Križec je nekoliko pobit. Ocena: dobro; diploma in bronasta plaketa JKS.

Hrti, angleški (Grey-Hound).

(Sodnik dr. E. Hauck.)

Štev. kat. 281. Flyp od Shimmy, * 19. februarja 1928, last Karla Polca, Ljubljana. Oče temu psu je Flyp of the Conyuerrors' home. Pes je izredno tipičen, velik. Lepa zunanja linija, dobro mišičevje. Zelo lepo profilirana glava, oko temno, uhlja dobro nošena. Visoko nastavljen vrat. Pleča priležna, viher izrazit, lepo obokana prsa. Zadnja noga krepka s širokimi skočnimi sklepi. Stoja in kotje brezhibni. Galopira zelo lahkotno, hitro in izdatno. Ocena: odlično — zmagovalec Ljubljana 1929; ovratnik in diploma JKS.

Štev. kat. 282. Živka od Shimmy, sestra prejšnjega iz istega legla. Vzrediteli in lastnik dr. Jos. Cepuder, Ljubljana. Psica ima zelo lep zunanji obris, lepo profilirano glavo, oko temno. Zobovje povsem pravilno. Vrat visoko nastavljen, pleča lepo priležna. Viher in ledja dobri, dolg, širok, krepak, mišičast križec. Izvrstno kotje in stoja zadnje noge. Včasi stoji spredaj malce razpetno. Sprednje oprsje ni tako dobro obokano kot njene matere »Shimmy od Šari«. Teče hitro, galopira pa lahkotno in zelo izdatno. Ocena: odlično; ovratnik in diploma JKS ter plaketa Federation Cynologique International (FCI) v Bruxelles-u.

Štev. kat. 306. Rih od Shimmy (naknadno prijavljen, brat prejšnjih), last C. Menardija, Ljubljana. Črn, velik, zelo sorazmeren in krepak pes. Lepa

stoja in dobro kotje. Zelo lep zunanji obris. Pravilno pasmene dolgo profilirane glave, lepih črnih oči, dobrega zobovja. Dolg, lepo zapognjen vrat. Izrazit, dolg in visok viher. Lepo lokasto napeta linija hrbta, zelo globoka prsa. Lepa prsno-trebušna linija, sprednje oprsje dobro izbočeno. Lepa, priložna, dolga pleča. Pravilno kotje gležnjev. Šape dobro sklenjene. Kosti nog so v prav dobrem sorazmerju. Barva lepa — prikupna. Galopira hitro in izdatno. Uhlja nosi zelo lepo. Kot plemenjaka ga je visoko ceniti in priporočati. Ocena: odlično; ovratnik in diploma JKS.

Hrti, ruski (Barzoi).

(Sodnik dr. K. Witzelhuber.)

Štev. kat. 284. Cyrill (Ivan) v. d. Burg Trausnitz, DWZ 2892, * 15. junija 1925, last Karla Schmidta, München. Pes je srednje velik, bilo bi mu želeti več moči in sile; v glavi še dober, lahko uho nosi dobro, kodri okoli vratu so postali redki, ima pa sicer še zelo gost kožuh. Lep hrbet z obokanim ledjem, lepo ospredje, z dobrimi nogami, krepko okostje, rep nosi dobro. Ocena: prav dobro; diploma in srebrna plaketa JKS.

Štev. kat. 285. Jöcks-Almadin, DWZ 3923, * 8. avgusta 1927, last prejšnjega. Pes je čisto črn, večji in močnejši od prejšnjega, dlaka še zelo gosta. Lepo glavo kazi nekoliko svetlo oko. Lep trup z lepo obokanim ledjem. Lepo ospredje in zadnja noga, razvit pa še ni popolnoma. Ocena: prav dobro; diploma in srebrna plaketa JKS.

Maltez.

(Sodnik dr. E. Hauck.)

Štev. kat. 287. Mela, * 28. februarja 1928, last ge. Kavčičeve, Ljubljana. Psica je žal previsoka, glava mnogo prekratka, levi uhelj je porastel z rumeno dlako, ločasno je dlaka prekratka. Zobovje škarjasto, barva zenice pa je pohvalna. Psica ne odgovarja pasmenim določilom.

Japonski Chin.

(Sodnik dr. E. Hauck.)

Štev. kat. 288. Mary, * 15. junija 1928, last Žarka Božjaka, Zagreb. Glava psice odgovarja v obokanosti, nastavku nosa in dolžini uhljev tipu japonskih psov; gobec predolg, nos premalo nazaj porinjen. Sobne blazinice dobre. Trup in noge odgovarjajo pasemskim znakom. Dlaka dobra. Rep je premalo nazaj položen. Razen nekoliko belih odznakov je barva čisto črna. Ako gre tu za melanističnega psa, ali če prevladuje črna barva kot posledica križanja s črnim pekinezom ali King Charlijem, ne morem odločiti. Vendar pa ne najdem sledov po obliki z ozirom na pekineza, niti pritlikavega španijela, zato sodim obzirno. Glede zunanjih pasemskih znakov pa so omenjene lise na vsak način značilne. Ocena: dobro; diploma in bronasta plaketa JKS. (Sledil bo konec.)

IZ LOVSKEGA NAHRBTNIKA

Meseca novembra je dovoljeno loviti:

V ljubljanski oblasti:

Jelene, košute, gamse (samce in samice), poljske in planinske zajce, fazane-samce, bele in planinske jerebe in jerebice, sloke, divje race, gosi, močvirne in povodne ptice.

V mariborski oblasti:

Košute, gamse (samce in samice), poljske in planinske zajce, fazane-samce, sloke, divje race, gosi, močvirne in povodne ptice.

Prepovedano je loviti meseca novembra:

V ljubljanski oblasti:

Kozoroge (samce in samice); srnjake, srne, divje peteline, ruševce, divje kokoši in ruševke, fazanke, gozdne jerebe in gozdne jerebice, poljske jerebice (prepelice).

V mariborski oblasti:

Srnjake, srne, divje peteline, ruševce, divje kokoši in ruševke, fazanke, gozdne jerebe in gozdne jerebice, bele in planinske jerebice, poljske jerebice (prepelice).

Ravnatelj Fran Žnideršič je umrl v Gorici. Bil je dolga leta sotrudnik »Lovca«. Pisal je pod imenom »Staroväški«. »Lovec« bo prinesel popis njegovega delovanja, čim dobi potrebne podatke.

Josip Riedl †. V Kamniku je umrl dne 13. julija 1929 g. Josip Riedl v 73. letu starosti. Bil je znan v vsem kamniškem okraju kot izboren ekonom in izvrsten lovec. 35 let je bil upravitelj veleposestva bar. Lichtenberga v Habahu pri Trzinu.

Vsa njegova delavnost in skrb se je dobro kazala na posestvu samem, posebno pa še pri živinoreji. Pri vsej svoji zaposlenosti v gospodarstvu pa je bil tudi lovec in izboren strelec. Gojil je posebno srnjad, streljal samo srnjake-šesterake na zalazu in na klic. Samo v domačem lovišču smo dostikrat videli srnjadi 6—10 živali skupaj. Kakšen užitek za lovca!

Lov na kljunače z dobrim prepeličarjem mu je bil najljubši. Bili so dnevi, ko jih je viselo na zadrgah 15 in več! Leta

1907. se je pojavil v loviščih Skaručina-Repnje-Rašica divji prašič. Pokojnega nista zadržala ne visoki sneg, ne mraz. Trudil se je z lovcem Andrejem Premkom, da mu je prišel po več kot 14 dnevnem zasledovanju pred cev in ga je z dvema streloma pogodil.

Dragi Jože! Zatisnil si za vedno trudne oči, katere so v vseh letnih časih tako rade gledale lepo naravo in divjačino, ki si jo nad vse ljubil. Desnica, ki je tolikrat dvignila puško k dobremu strelu bodisi s kroglo ali s šibrami, ti je otrpnila. Vse je minulo, vendar Te ne bom

nikoli pozabil. Spominjal se bom vedno rad lepih dni in ur, ki sem jih preživel s Teboj na lovu na velikega petelina, pri klicu gozdnih jerebov in bogatih tedanjih pogonih v obširnih loviščih.

Sv. Hubert naj Ti izprosi v večnem lovišču dobro stojišče, saj si mu vedno zvesto služil!

Vsi, ki smo Te poznali, Ti bomo ohranili blag spomin kot tovarišu lovcu in odkritemu prijatelju. Počivaj v miru!

Trzin, dne 8. oktobra 1929. S.

Leopold Kovač,

popularni tenorist naše opere in dolgoleten član Slovenskega lovskega društva, praznuje v prvi polovici meseca novembra 25 letnico svojega umetniškega udejstvovanja.

—

O udomačeni grlici. Izmed naših gozdnih ptic selivk, ki se človeku najrajše privadijo, so na prvem mestu grlice, saj jih imajo večkrat v hišah v kletkah in se človeku popolnoma privadijo, posebno še, če se vzamejo še kot mladiči iz gnezd. Te so potem čisto domače, letajo po hišah, gredo tudi ven iz hiš na vrte in v okolico, pa se zopet točno vračajo v hiše in svoje kletke. Naj navedem tu slučaj udomačene grlice, ki mi ga je povedal A. M., posestnik iz Korenitke. L. 1888. je vzel mlado grlico iz gnezda. To so potem doma spitali. Poslej je ostala vedno pri hiši. Podnevi je sicer letala tudi okoli hiše po sadnem drevju, pa tudi po vasi, a zvečer se je pa vrnila vsak dan domov prenočevat. Bila je popolnoma domača. Če je šel gospodar kam z dvokolnico, se je vsedla nanjo in je šla ž njim. Čez zimo je ostala pri hiši. Ko je prišla pa pomlad, so prihajale blizu hiše tudi druge, divje grlice. Od začetka se jih je bala, pa kmalu se jim je privadila in je odšla z njimi, da je ni bilo cele tri mesece nazaj. Čez tri mesece pa se je vrnila, toda ne sama, ž njo so prišle še tri druge, ki so bili gotovo njeni mladiči. Te tri se niso upale blizu hiše, letale so le okoli po drevju, a naša domača pa je hodila zopet povsod, kakor prej in kakor je bila vajena. Jeseni pa je zopet izginila z drugimi, pa je ni bilo nazaj do spomladi, ko se je vrnila, toda sama. Vendar pa je morala imeti nekje v bližini v hosti gnezdo in mlade, ker je hodila vsak dan zopet k hiši zobat in je odnašala hrano mladičem, kakor so opazili, dokler jih ni izpeljala. Potem pa je izginila in je ni bilo več nazaj. I. Šašelj.

Gamsi v Krvavici. Leta 1921. so se odnekod, najbrž s Kamniških planin, pojavili gamsi, ki so se stalno naselili v Krvavici v revirju »Ojstrica«. Pod zaščito g. Slavka Dreščeka, upravitelja ondotne graščine, so se gamsi lepo razmnožili, tako da je po sedanji ugotovitvi tam 14 komadov. Pozneje so se naselili tudi v sosedni hrib »Berložna«, tako da jih je lahko opaziti, ker niso plašljivi. V omenjenih dveh gorah je kakor nalašč primeren teren in pravi raj za gamse; visoko navpik stoječe skalovje, ki je človeku nedostopno, deloma tudi lovskim psom, sočna hrana, ki je niti po-

zimi ne zmanjka, ustreza gamsom, da se počutijo dobro. Letos na kvatrno nedeljo, t. j. 22. septembra, pa je imenovani upravitelj ustrelil enega gamsa. Bil je to prvi gams, ki je bil ustreljen v našem okraju. Gospodu upravitelju čestitamo k temu redkemu lovskemu blagru.

L. Z.

Divjega mačka je ustrelil 13. avgusta t. l. tukajšnji lovec v Lipovcu blizu Male vasi. Pes ga je bil zasledil v skalovju. Dlje časa sta se klala s psom. Ko pa je prišel lovec blizu in ga je maček opazil, je zbežal na bližnje drevo, s katerega ga je potem lovec sestrelil. Bil je samec in prav velik. A koža ni bila nič vredna, ker jo je bil pes močno raztrgal. Tudi pred kakimi petimi leti so ustrelili blizu tam v koreniških gozdih divjo mačko. I. Šašelj.

—

Na inicijativo g. Antona Schusterja se je pri poslovilnem večeru ob priliki poljske tekme, ki jo je priredil Klub ljubiteljev ptičarjev v Ptuju dne 13. t. m., nabralo za »Zeleni križ« 600 Din, in sicer potom dražbanja dveh predmetov, ki sta jih podarila v to svrho g. Walter Scheibel v Ptuju in Klub ljubiteljev ptičarjev v Ljubljani.

Slično postopanje priporočamo sedaj, jeseni, ko se po skupnih lovih vrše že zadnji zagoni. — Blagajnik.

KINOLOŠKE VESTI

Sklepi Jugoslovenskega kinološkega saveza. Na zadnjih odborovih sejah »Jugoslovenskega kinološkega saveza« so bili poleg drugih storjeni sledeči sklepi:

Dne 19. junija t. l. je bila prečitana in odobrena pogodba, ki sta jo medsebojno podpisala: »Federation Cynologique International« (FCI) v Bruxellesu in »Jugoslovenski kinološki savez«.

Sklenilo se je stopiti v tesnejše stike s kinološkimi savezi in sorodnimi organizacijami v Avstriji, Nemčiji, na Češkoslovaškem, Poljskem in Bolgarskem, da bi se dosegla čim popolnejša medsebojna reciprociteta. Glede dogovorov s češkoslovaškimi, poljskimi in bolgarskimi kinološkimi krogi se je pooblastilo savezno predsedstvo, da kot tako vodi iste i v nadalje.

Sklene se poslati dopise s priloženimi katalogi letošnje II. mednarodne razstave psov v Ljubljani vsem onim organizacijam, ki so včlanjene v FCI; le-te so poleg JKS sledeče: V Franciji: Société Centrale Canine pour l'Amélioration des Races de chiens de France; v Belgiji: Union cynologique Saint-Hubert; v Holandiji: Raad van Beheer op Kynologisch Gebied in Niderland; v Španiji: Real Sociedad Central de Fomento de las Razas Caninas en Espana; v Italiji: Kennel Club Italiano; v Švici: Société Cynologique Suisse (S. K. G.); v Irlandiji: Irish Kennel Club in v kneževini Monako: Société Canine de Monaco (S. C. M.).

Dalje se sklene nabaviti 200 prijavnic po vzorcu, ki ga je poslala Mednarodna kinološka zveza FCI glede prijav psarn.

Sklene se obvestiti tudi avstrijski »Kynologen-Verband« o pogodbi, sklenjeni med FCI in JKS.

Na predlog »Kluba ljubiteljev sportnih psov« se sklene naknadno overoviti kot ocenjevalca za pse dobermane in bokserje g. Vladimira Arkota, carinika v Zagrebu, ki naj se mu tudi izgotovi in pošlje tozadevna savezna legitimacija.

Na končni predlog predsednika g. dr. Lovrenčiča, ki ga je vložil KLSp, se sklene nabaviti posebne značke, da bi jih dobili psi, ki so vpisani v JR; izvedba teh pa se prepusti saveznemu načelstvu.

Razpravljalo se je glede gojenja in očuvanja našega starodavnega in samobitnega psa, kraškega ovčarja. Določi se za gojitev psov te naše domače

pasme posebno okrožje, in sicer Vrhnika z okolico in Mirna na Dolenjskem z okolico. Klubu ljubiteljev sportnih psov se priporoča, da se za to pasmo zavzame.

Ker se je delovanje Saveza s pristopom k Mednarodni kinološki zvezi (FCI) v Bruxellesu znatno razširilo, se naproša g. dr. Fran Novak, profesor v Ljubljani, da pomaga saveznemu tajniku pri korespondenci z inozemstvom. Za sedanje njegovo delovanje v korist Saveza in kinologije mu izreka odbor najprisrčnejšo zahvalo, istotako pa tudi saveznemu tajniku, kar se zabeleži v zapisniku.

Na seji dne 29. avgusta t. l. je tvorilo glavno točko dnevnega reda vabilo k udeležbi na letošnjo jubilejno razstavo psov, ki bi se vršila 14. in 15. septembra t. l. na Dunaju.

Sklene se, da naj bo JKS na tej razstavi oficijelno zastopan. V ta namen se votira vsota 7000 Din, ki naj se razdeli med reprezentanta Saveza in razstavljalce psov naših domačih pasem istrskih brakov in kraških ovčarjev na tej razstavi.

Na znanje se vzame dopis Federation Cynologique International v Bruxellesu, ki sporoča, da sta bili na Savez JKS odposlani dve njegovi plaketi, podarjeni od FCI povodom letošnje II. mednarodne razstave psov v Ljubljani. Ker sta plaketi že dospeli, se sklene oddati jih na določene naslove, in sicer: eno lastniku psice »Živke« (angleški hrt) g. dr. Jos. Cepudru, odvetniku v Ljubljani, drugo pa g. ing. Fricu Burgerju, ravnatelju v Hrastniku, lastniku psa braka-jazbečarja »Fido-Hrastniškega«.

Na seji dne 27. septembra t. l. je poročal g. dr. Iv. Lovrenčič kot oficijelni reprezentant JKS o uspehu in poteku jubilejne razstave psov 14. in 15. septembra t. l. na Dunaju. Na to razstavo je bilo pripeljanih od nas tudi 13 psov naših domačih pasem: 6 istrskih brakov in 7 kraških ovčarjev. Od brakov so dobili »Ador« oceno: prav dobro, »Blegoš - Podgorski« prav dobro, »Barak - Podgorski« prav dobro, »Bistri-Podgorski« odlično, vsi last dr. Ivana Lovrenčiča, dalje »Iztok-Podgorski«, last Al. Gnidica, Sodražica, oceno: odlično in prvak Dunaja 1929 v vrsti brakov, »Krasna Podgorska«, last A. Ivanca, Sodražica: odlično. — Od kraških ovčarjev je dobil pes »Šar«, last g. Frana Bulca iz Mirne na Dolenjskem, ki je osebno peljal štiri take ovčarje na to razstavo, oceno: odlično in naziv prvaka Wien 1929, ostalih šest kraških ovčarjev pa oceno: prav dobro. To so bili psi: »Karamaša I.«, »Karamaša II.«, »Murdžo«, »Mrko«, »Dim« in »Boj«. Pri oceni odlično je bila podeljena vsakemu psu zlata, pri oceni prav dobro pa srebrna kolajna, poleg tega je dobil vsak teh psov še posebno državno darilo v obliki večjih plaket. Naši kraški ovčarji so povzročali na Dunaju tak furor, da je postal naš kraški ovčar najbolj modni pes za inozemstvo.

Kot je bilo že povedano, sta na tej razstavi oficijelno zastopala JKS gg. dr. Iv. Lovrenčič in Fr. Bulc, ki sta bila pri večerni slavnosti uvrščena med najodličnejše honoracijorje.

Na predlog g. dr. Jos. Cepudra se soglasno sklene izreči g. dr. Ivanu Lovrenčiču kar najtoplejša zahvala za doprinesene velike žrtve povodom te razstave.

Avstrijski »Kynologen-Verband« je poslal »Jugoslovenskemu kinološkemu savezu« zahvalen dopis sledeče vsebine:

»Wien, 24. septembra 1929. Jugoslovenski kinološki savez, Ljubljana. — Visokospoštovani gospod predsednik! Avstrijski Kynologen-Verband si šteje v čast izraziti Vam najprisrčnejšo zahvalo za skozi in skozi prijazno udeležbo na naši jubilejni prireditvi, na kateri ste Vi, velecenjeni gospod doktor, Jugoslovenski kinološki savez tako slavnostno zastopali.

Posebno veselje pa ste nam napravili, velecenjeni gospod predsednik, s tem,

da ste pripeljali na to našo razstavo najodličnejše zastopnike Vaših domačih pasem psov, radi česar nas veže dolžnost globoke zahvale za to, ker ste prispevali k eni najsijajnejših točk naše razstave.

Dodajemo k tej zahvali še odkrito željo, da bi ostali naši osebni kakor tudi oficijelni stiki obeh savezov stalno tako iskreni in prijateljski, kot so sedaj.

Z izrazom prav posebnega spoštovanja za avstrijski Kynologen-Verband: Podpis.«

Podrobnejše ocene o naših pseh na tej razstavi priobčimo v prevodu, čim izidejo v avstrijskih lovsko-kinoloških časopisih in revijah.

»Društvo za varstvo živali in rastlinstva« v Beogradu namerava prirediti pod pokroviteljstvom Nj. Veličanstva kraljice Marije v dneh 5. in 6. oktobra 1929 razstavo vseh vrst psov.

Društvo je zaprosilo JKS, da bi priznal to prireditev in kot merodajna kinološka organizacija v državi poslal tja enega do dva svoja sodnika za pse.

Sklene se, da bo savez to prireditev priznal, če zgoraj navedeno društvo pristane na pogoje, ki jih stavi JKS, določil in poslal par svojih sodnikov ter druge reprezentante, ki bodo oficijelno JKS na tej prireditvi zastopali in sodelovali kot priznani sodniki po JKS pri ocenjevanju psov itd. Sklene se votirati v ta namen vsoto najmanj tolikšno, kakršno je prispeval savez za letošnjo dunajsko jubilejno razstavo psov. Potek te razstave in drugo se priobči, ko bodo gg. sodniki in reprezentantje saveza podali svoja mnenja.

Klubu ljubiteljev ptičarjev se sklene nakazati denarna podpora 500 Din povodom letošnje jesenske tekme psov ptičarjev 13. oktobra v Ptuju.

Ker je sedanji vodja Jugoslovenske rodovne knjige (JR) službeno oviran vršiti poverjeno mu funkcijo, se isto prenese do končne rešitve na saveznega tajnika. P. Ž.

Klub ljubiteljev ptičarjev v Ljubljani. Izpisek iz odborovne seje dne 4. oktobra t. l.:

1. Urede se poslednje predpriprave za poljsko tekmo ptičarjev v Ptuju dne 13. oktobra.

2. Odobre se pravila za snujočo se podružnico Kluba ljubiteljev ptičarjev v Mariboru (območje: vzhodni del dravske banovine).

3. Seznalo se je, da overavlja podružnica SLD v Ptuju rodovnike ptičarjev. Sekcija SLD v Mariboru se opozori na nedopustnost tega.

4. Podružnici Kluba ljubiteljev ptičarjev v Belgradu in Novem Sadu se razpustita zaradi nedelavnosti.

5. Sprejme se na znanje potek zadnje seje JKS. Klubov odposlanec v JKS g. Anton Schuster izjavi, da odlaga to mesto. Izjava se sprejme na znanje, namestnik se ne določi.

6. Ponovno se opozore reditelji ptičarjev na dolžnost prijave oplemenitve psic in legel, kar je potrebno zaradi pravilnega vodstva rodovnika ptičarjev.

Kl.

IZ RIBARSKE MREŽE

Nova čistilna naprava v Kranju. Dne 18. septembra 1929 je bil v Kranju komisijonelni ogled sedimentacijske čistilnice odtokov kranjske tekstilne tovarne »Jugobruna«. V to čistilnico je nameravala odvajati tovarna svoje odtoke iz tkalnice, tiskarne in belilnice po posebnih kanalih, tako da bi se iztekal kanal iz tkalnice na severni, oni iz tiskarne na južni strani prvega prekata čistilnice. Odtoki bodo v splošnem izplakovalne vode in vode iz belilnice, barvarnice in tiskarne, ki vobče niso preveč škodljive. Njihova škodljivost, kolikor obstoja, se bo paralizirala z medsebojnim mešanjem, ker vplivajo druga na drugo oborilno, pa tudi razbarvilno in desinfektivno, osobito klor, ki prihaja iz belilnice. Pomešani odtoki se bodo nato še sedimentirali, da postanejo godni za odpust v tekočo vodo.

Z ozirom na to se more pričakovati, da se bodo predmetni odtoki po tej napravi, ako se bodo pravilno odpuščali, tako očistili, da ne bo v savski vodi očitnih izprememb kvarnega značaja, ki bi ogrožale življenje vodnih živali. Izplakovanje čistilnice pa bo dopustno le ob visoki vodi.

Na podlagi komisijonelnega ogleda je dovolilo sresko načelstvo v Kranju z odlokom z dne 24. septembra 1929, št. 15.245, gori omenjeno čistilno napravo pod sledečimi pogoji:

1. Zatvornice prvih treh prekatov na iztočni strani čistilnice se morajo zazidati, dno četrtega prekata tik pred iztokom se pa mora dvigniti za 30 cm; tudi iztok se mora dvigniti za isto višino. (Ta pogoj se je predpisal, da se onemogoči čiščenje čistilnice s tem, da bi se odprle vse projektirane zatvornice, ker bi postal s tem namen čistilnice iluzoren.)

2. Dno vtoka savske vode v dovodni kanal se mora namestiti 40 cm nad krono Majdičevega jezu.

3. Pri splakovanju čistilnice se mora pomagati tudi z mehaničnimi manipulacijami, da se odpravijo vse sedimentirane snovi iz čistilnice.

4. Ako bi se morala čistiti čistilnica tudi izven rednega splakovanja, je treba odlagati usedline na takem prostoru, da jih Sava ne more odplaviti. V Savo se pa smejo odpuščati le, ko doseže višino 40 cm nad krono Majdičevega jezu.

5. Odvodni kanali iz posameznih tvorniških objektov se morajo še pred čistilnico združiti ali pa postaviti njih odtok v prvi prekat čistilnice drug zraven drugega.

Sresko načelstvo si je pridržalo pravico, predpisati tovarni še druge pogoje, ako bi se izkazalo, da čistilnica kljub tem predpisom nepravilno deluje in onesnažuje savsko vodo ter ogroža življenje vodnih živali.

Onečistitev Save v Zagorju. Premogovnik v Zagorju je onečiščal Savo doslej le med tednom, dočim je bila Sava ob nedeljah in praznikih čista, ker so delali v premogovniku le med tednom. To leto pa so začeli delati tudi ob nedeljah in praznikih, tako da je sedaj Sava ves teden onečiščena. Slovensko ribarsko društvo se je obrnilo v tem pogledu na pristojna oblastva.

Račja kuga v vodah blizu Rogaške Slatine. Koncem meseca septembra sem opazil, da so poginili v Ločnici in njenih pritokih vsi raki. Raki so bili pordečeni in so deloma že razpadali. V posameznih tolmunih jih je bilo videti po več skupaj; v enem samem tolmunu sem jih opazil gotovo več kot deset. Eden izmed njih je bil še živ.

Dr. M.

Prvi morski ribnik na našem Jadranu. »Priroda« sporoča, da bo priredila grofica Kulmerjeva ob izlivu Cetine ribnik za morske ribe. Ribnik bo v neposredni bližini Splita na plitvinah okolu otočiča Pipetin Krov in Škanj.

Sportno ribarstvo v Jugoslaviji. Tako se glasi naslov 18. zvezka nemškega glasila »Der Sportfischer«. Ves zvezek govori le o ribarstvu v Jugoslaviji. Članek »Ribarjenje v Jadranu« se peča z načinom ribolovi, kakor jo izvajajo domačini. Isto velja za članek »Sportni ribič na jugoslovanskem Jadranu«. Pod naslovom »Z nahrbtnikom in metavnico v sulčjo deželo« opisuje neki Nemec iz Nemčije svoje potovanje v Bosno. Ves članek je hvalospev na krasoto naših voda in gostoljubnost naših krajev.

Iz teh opisov se vidi, kakšnega pomena je sportno ribarstvo za tujski promet in za spoznavanje naše domovine po tujcih. Na žalost posvečajo naša oblastva vse premalo pažnje pospeševanju te važne panoge narodnega gospodarstva.

Lov somov s pomočjo buč. Lovačko Ribarski Vjesnik poroča v deseti številki izpod peresa Crnića Vikt. o načinu, kako love some v reki Bosni. Ribič vzame dve buči, med kateri pričvrsti palico, dolgo 60 do 70 cm in debelo 2½ do 3 cm; palica ima namen, da čuva obe buči, da ne butata druga ob drugo. Od sredine palice visi vrvica, dolga 1·5 do 2 metra; na tej vrvici so privezani trnki. Na sredini palice je privezana še druga vrvica (ribodržač), na kateri je privezan večji kamen. Dolžina te vrvice se ravna po globini vode; namen pa ji je, držati pripravo na določenem prostoru, sicer bi jo voda (živa riba) odplavila h kraju. Za vado uporabljajo razne bele ribe, dolge največ 25 do 30 cm. Trnek prišijejo na hrbtno plavut s koncem; najrajši rabijo za vado mrene, ker so žilavega življenja in ker se dado lahko prišiti, ker je prva šibica hrbtne plavuti nazobčana kakor žaga.

To pripravo nastavljajo pod noč, pregledavajo pa drugo jutro. Vado obnavljajo vsak večer.

Škarpina. Tako se imenuje ena najokusnejših rib našega morja. Znanstveno ime ribi je Scorpaena scrofa. Ta riba pa je zelo nevarna, ker ima na hrbtu nad škrgami trioglato ostro kost, ki je zelo strupena. Ako se človek rani na tej kosti, mu oteče roka — često do ramena. Nevarna pa ni samo živa riba, paziti je treba tudi tedaj, ko jo čistimo. Ribiči razlikujejo dvoje vrst teh rib. Prva je velika in sijajno rdeča, težka često do 3 kg, druga je manjša in ne tako sijajno rdeče barve, nekoliko bolj rjavkasta. Velike škarpine žive na trdem, skalnatem dnu v veliki globini v majhnih skupinah. Njih meso je belo in zelo tečno, zato jo zovejo ribiči »morski kapun«.

Po »Prirodi«.

Obilna ribja lov v severnem Jadranu. V mesecu juniju l. 1929. so ujeli po službeni statistiki na področju od Rogoznice do Raba 413.000 kg raznih rib. Od te količine so izvozili v domače luke 66.500 kg, preparirali v olju 75.000 kg, posolili 152.000 kg, v dimu posušili 300 kg. Ostanek so prodali domačemu prebivalstvu. Izkupilo za te ribe je znašalo 1,919.000 Din.

Posebno obilna je bila letošnja ribolov sardel in lokard na področju od Šibenika do Rogoznice. Od ujetih rib so samo v tvornici sardin v Rogoznici izdelali 200.000 škatel sardel, posolili pa 45.000 kg. Po »Prirodi«.

† Dr. Adolf Stölzle. Dne 5. oktobra je umrl znani sportnik in ribarski pisatelj dr. Stölzle v starosti 65 let. Po poklicu je bil odvetnik. Bil je podpredsednik nemškoavstrijske »Fischereigesellschaft« in znan ribarski strokovnjak, ki ga bo D. O. Fischereigesellschaft težko pogrešala.

Ribje steze — njih pomen. V Nekarju na progi Mannheim—Heidelberg je več ribjih steza. Da jih preizkusijo, so jih to leto nekolikokrat zaprli in prešteli ribe, ki so bile trenutno na poti, da preplavajo ribjo stezo. Nekega večera meseca maja so našteli v ribji stezi 650 rib, drugo jutro 288. Posamezne ribe so maskirali na škržnem poklopcu ali na hrbtni plavuti, da dobe točne podatke o selitvi rib.

»Neud. Fisch. Ztg.«

Umiranje rib. Nemški strokovni listi so polni poročil o naravnost katastrofalnem umiranju rib v preteklem poletju. Vročina je bila velika, suša trajna, vodno stanje pa nizko. Uničevalni vpliv tvorniških odtokov je bil zbog tega tem večji, ker vpliva onečistitev vode ob visoki vodni temperaturi tem huje.

Tudi pri nas so se poznale posledice suše. V Ljubljanici pod Ljubljano so menda poginili zadnji ostanki lipanov, ki so doslej živeli še v tem predelu. Umirali so tudi sulci in celo bele ribe.

Okus rib. Na bavarski akademiji znanosti so delali pred kratkim poizkuse glede na to, kako reagirajo ribe na sladke snovi. Izkazalo se je, da prekaša intenziteta okusa rib celo človeški okus. »Neud. Fisch. Ztg.«

Morske ribe — zdravilo zoper golšo. Kakor znano, vsebuje golšna žleza majhno količino joda. Potrebno količino joda sprejema človek s pitno vodo in s hrano. Ako manjka ta količina, lahko dobi človek golšo. Ker ima morska voda primeroma mnogo joda, je razumljivo, da vsebuje tudi meso morskih rib označeno snov. Mnogo joda vsebujejo tudi konzerve sardin. Meso morskih rib je torej očuvalno sredstvo zoper golšo. Iz »Oest. Fisch. Ztg.«

Švicarska vališča v valilni dobi 1927/28. Švicarska vališča so valila v letu 1927/28 sledeče količine ribjih iker:

	Od teh se je izvalilo:	
lososov	3,738.000 . . .	2,201.000
jezerk	3,832.000 . . .	3,347.000
potočnic	13,715.000 . . .	12,710.000
šarenk	641.000 . . .	484.000
zlatovčic	5,336.000 . . .	4,785.000
lipanov	4,656.000 . .	3,749.000
ozimic	137,016.000 . . .	106,329.000
ščuk	37,771.000 . . .	28,962.000
skupaj iker	206,705.000 . . .	162,567.000

zaroda.

Od zaroda je ostalo 159,473.000 ribic; vso to količino so spustili v javne vode. Razen tega so vložili l. 1928. v javne vode 495.617 mladic (enoletnic).

Po »Schweiz. Fisch. Ztg.«

Ribarstvo na gospodarski razstavi v Osijeku. Kakor poroča »Posavski lovac«, je bilo na gospodarski razstavi v Osijeku, ki so jo priredili početkom meseca septembra t. l., zastopano tudi ribarstvo. Ribnikarsko podjetje v Našicah je razstavilo modele in statistične podatke tamošnjih ribnikov. Ribniki v Našicah obsegajo 1450, oni v Grudnjaku pa 600 juter. Na razstavi je bilo zastopano tudi ribnikarstvo v Zagrebu (D. D. za ribogojstvo v Zagrebu), ki je razstavilo razne načrte in slike ribnikov v Končanici in Poljani. Razstavili so tudi razne škodljivce rib, osobito različne vodne ptice. Produkti teh umetnih ribnikov so osobito: krap, linj, smuč in som; 90% teh produktov izvažajo v Avstrijo, Nemčijo, Poljsko in Češko. Uvozna carina znaša za Poljsko za kg krapa 4.40 Din, v Nemčijo pa 3.50 Din, tako da je konkurenca za naše podjetnike zelo težka.

Ali čutijo ribe bolečine? To vprašanje zelo zanima ribiče, ker se jim često očita, da trpinčijo ribe, ko jih ulove s trnkom. Da čuti riba bolečino, o tem ni dvoma, gre le za vprašanje, s kakšno intenziteto jo čuti. Če se loti ribe zajedavka, postane nemirna, kar je znak, da čuti bolečino. Ni dvoma, da čuti tudi vbodljaj trnka; vendar pa ta bolečina ni bogve kako velika, sicer si ne bi mogli misliti, da zagrabi postrv, ki je odtrgala umetno muho, često vnovič na umetno muho iste vrste. »Fishing Gazette« poroča, da je ujel letos neki Anglež ščuko, težko 3½ funta, ki je imela v gobcu 6 umetnih vab.

Največje postrvje vališče in gojišče v Nemčiji je južno Hamburga na Lüneburger Heide; lastnik je konzul Wiedenbrüg. Lani so prodali v tem vališču 1100 centov postrvi; kapaciteto pa hočejo zvišati na 1500 centov. Postrvi hranijo s kuhanimi morskimi ribami. Ob ribnikih, ki so zelo razsežni, so zgradili električno železnico, s katero dovažajo hrano. Stroški za ribjo hrano, delavske mezde in davke znašajo letno 170.000 mark. Po »Tir. Fischer«.

Ribe ne onečiščajo vode. »Zeitschrift für Hygiene« skuša dokazati, da ribe, tudi ako so mnogoštevilne, ne onečiščajo voda z ekskrementi in da zaradi tega ne zmanjšajo higienične vrednosti voda.

Riba, ki strelja. V avstralskih vodah, v severnem Queenslandu, živi riba, ki brizga na svoj plen tanke curke vode. Ti curki so tako jaki, da vržejo n. pr. žuželke, ki sede na plavajočih vejah ali listju, v vodo, kjer jih riba pogoltne.

»D. Fisch. Bl.«

Ščuka, težka 26·5 kg. Poleti tekočega leta je ujel stavbnik M. Damkjär na Danskem na trnek, ki ga je nastavil čez noč, ščuko, težko 26·5 kg. Dolga je bila 150 cm, obseg pa je znašal 61 cm. To je gotovo ena najtežjih ščuk, ki je bila kdaj ujeta.

Nov način markiranja rib. Fishing Gazette poroča o novi metodi markiranja jegulj. Jegulje so začeli markirati na ta način, da jih tetovirajo na trebuhu s kitajskim tušem. Tetovirajo jih z iglami ali pa z nitmi, napojenimi s tušem, ki jih vlečejo skozi trebušno kožo.

Prepoved ribarstva z mrežami. Ker je prizadjala letošnja huda zima ribarstvu veliko škodo, je prepovedala deželna vlada v Brnu na podstavi §§ 8. in 23. moravskega ribarskega zakona z dne 1882 rabo vseh mrež.

Umiranje rib pod ledom. Ribe poginejo pod ledom, ker jim primanjkuje kisika. Zato je treba pozimi led na zamrzlih vodah na več krajih razbiti. Ne zadoščajo pa majhne luknje; napraviti je treba večje odprtine, dolge 10 do 20 m.

MALI OGLASI

Kameno sol za solnice ima v zalogi Lovska zadruga v Ljubljani. Naročila sprejema blagajnik S. L. D. ravnatelj Ivan Zupan, Ljubljana, Gosposvetska cesta št. 17.

F. K. Kaiser, puškar, Ljubljana, prevzema v komisijsko prodajo rabljeno orožje in posreduje najboljšo prodajo. Priporoča tudi svojo zalogo novega orožja, municije, lovskih priprav, pasti za divjačino ter vse potrebščine za ribjo lov. Izvršuje vsa popravila orožja. Priznano najboljše montiranje daljnogledov na puške. Poprava ribarskega orodja po najnižjih cenah. Zastopstvo ene najboljših tvornic: Gebrüder Merkel, Suhl Ceniki te tvrdke so na razpolago.

Puškarna Fr. Ševčik, Ljubljana, priporoča: Lovske puške Darne s fiksnimi cevmi, z avtomatičnim izbacivanjem stročnic, hermetič. zapiranjem cevi. Pri streljanju ni nikakega vibriranja, preciznost streljanja se primerja z vojaško puško, ker je sistem ustvarjen na isti bazi. Na mednarodnih razstavah v Parizu, Londonu, Milanu, Liegu so te puške vedno dobile prvo nagrado. Pri tekmah streljanja na leteče golobe so zmagovalci uporabljali izključno puške Darne s fiksnimi cevmi.

Lovske puške Bayard, FN, suhlske in boroveljske, kakor vse potrebščine za lov, šport in obrambo po najnižjih cenah.

Pristen tirolski loden za lovske in sportne obleke priporoča tvrdka Anton Schuster v Ljubljani, Mestni trg 25. Istotam je tudi vedno v zalogi raznovrstno sukno in drugo manufakturno blago po nizkih cenah.

Veleposestvo sprejme gozdnega in lovskega čuvaja, oženjenega, ne nad 40 let starega. Pismene, lastnoročno spisane ponudbe z navedbo strokovne izobrazbe in dosedanjega službovanja naj vpošljejo reflektanti na Upravo graščine v Ormožu.

Absolvent šumarskega, lovskega in ribarskega tečaja išče mesto takoj ali pozneje. Je dobro verziran v vseh v to stroko spadajočih delih in velik ljubitelj lova. Je neoženjen, star 30 let, duševno in telesno popolnoma zdrav. Ponudbe uredništvu »Lovca« pod šifro »Absolvent«.

† Fr. Žnideršič - Starovaški.

Nedavno je umrl v Gorici Fran Žnideršič, gimnazijski ravnatelj v pokoju. Žnideršič je bil marljiv dopisnik in sotrudnik našega društvenega glasila. V hvaležen spomin objavljamo nekaj črtic iz njegovega življenja in delovanja:

Rodil se je 2. aprila 1866 v Stari vasi pri Vidmu kot sin učitelja in organista. Rano mladost je preživel doma. Obiskoval je sprva ljudsko šolo v Vidmu, pozneje meščansko v bližnjem Krškem. Ob prostem času je pasel krave v Vrbini ob Savi s sovrstniki svojih let.

V gimnazijo je vstopil sprva v Celju, pozneje se je šolal v Mariboru. Zadnji dve leti je obiskoval gimnazijo v Zagrebu, kamor se je bila po očetovi smrti preselila vsa družina, da je bilo njemu in njegovim sestram mogoče nadaljevati študije. Že v gimnazijskih letih se je preživljal izključno z instrukcijami ter je s tem pomagal tudi svoji materi, ki ni imela drugih dohodkov, kot pičlo odmerjeno penzijo.

Po maturi, položeni v Zagrebu, se je Žnideršič vpisal na filozofski fakulteti univerze v Zagrebu. Izbral si je klasične jezike. Razen tega študija se je zelo zanimal za arheologijo, tako da so mu takratni profesorji nasvetovali, da naj se posveti izključno tej stroki.

V Zagrebu je prišel Žnideršič v stike z literati. Bavil se je tedaj izključno z liriko, le tuintam je napisal kak podlistek za časopise.

Po dovršenih visokošolskih študijah je bil imenovan za suplenta v Zagrebu, kjer je ostal samo dve leti. Preselil se je nato v Gorico in je ostal tam do smrti. Najprej je poučeval na goriški realki, pozneje na gimnaziji, dokler ni bil leta 1910. imenovan za ravnatelja učiteljišča.

Po izbruhu vojne z Italijo se je Žniderščič preselil s svojo družino v Krško. Odtod je bil poklican v Brno in postavljen za srednješolskega nadzornika in organizatorja srednjih šol za begunce. Ostal je v Brnu dve leti ter se nato vrnil v Gorico. Po okupaciji Gorice je bil imenovan za ravnatelja realke v Idriji in je to mesto zavzemal skoro dve leti, potem pa je bil vsled narodnostne zavednosti upokojen. Bil je poslednji slovenski srednješolski ravnatelj v Julijski Benečiji in moral deliti usodo ostale slovenske inteligence.

Po upokojitvi se je še intenzivneje kakor poprej bavil s spisovanjem, ki mu je bilo edina zabava poleg družbe, v kateri je igral »tarok« pri »Maksu« v Gorici.

V tej dobi so izhajali v »Edinosti« njegovi »Izprehodi še ne prav starega penzionista«, v katerih je v šaljivem tonu opisoval svoja opazovanja po mestu in v okolici. Pozneje je napisal članke o zgodovini mesta Gorice in o vlogi Slovencev na Goriškem tekom zadnjih stoletij. Pisal je članke za »Goriško Matico«, ki so bili natisnjeni vsako leto v matičnem koledarju. Ko je prenehala izhajati »Edinost«, je Žniderščič pošiljal prispevke v »Zagreber Morgenblatt«; v tem listu so ponatisnjeni številni članki in spomini izza njegovih dijaških let. Tudi po drugih listih je objavljal članke, zlasti lovske vsebine.

»Lovec« je objavil te-le Žniderščičeve spise pod imenom »Starovaški«:

Kako je zibal orožnik srnjaka in prodajal Laskar kozla (1922) — Modrijanskemu lovskemu klubu »Dijana« v spomin na izlet dne 5. in 6. januarja 1922 — Laetare (1923) — Oculi (1923) — Divje gosi (1924) — Toppi (1926) — Na klic (1927) — Tri lovske idile (1927) — Odstrel jalovih srn in lovska pravičnost (1927).

Pokojni je bil velik ljubitelj narave in strasten lovec. Za lov je porabil skoro ves svoj prosti čas. Pred vojno je odhajal na lov ob sobotah zjutraj in se vračal v ponedeljek. Najljubši mu je bil lov na srnjaka. Njegov lovski revir je bil pod Čavnom in se je raztezal do vrha imenovane gore. Neštetokrat je prenočil v neki jami pod Čavnom v družbi lovskih čuvajev in je odtod opazoval solnčni vzhod, ki ga je opisal v članku »Na Čavnu«.

Visoko je spoštoval sv. Huberta. Dva tedna pred smrtjo, ko ga je v Čatežu obiskal njegov sin, mu je dejal:

»V oktobru, ko ima sv. Hubert svoj god, mi bo zatrobil moj zadnji ‚halali' in me poklical v svoj lovski revir.« Te njegove besede so se žal uresničile še predčasno.

In sedaj počiva na Mirenskem pokopališču v ozadju Čavna, ki ga je tako ljubil.

Fr. Žnideršič — Starovaški:

Lov na pitona in na medveda.

Da smo še v aprilu, bi marsikdo mislil, da hočem — potegniti. Ker pa se je vse to zgodilo v cvetočem majniku tega leta in ker je vse to v goriških in tržaških listih resnično zabeleženo in popisano, ne sme prav nihče dvomiti o resnici teh zgodb, temmanj ker jih jaz sam z mnogimi pričami potrjujem in podkrižam.

Zgodba o pitonu je prav za prav kratka in ni tako pretresljiva kot ona, ki jo je naš slavni Ivan Cankar opisal v svoji »Beli krizantemi«: V neki menažeriji III. vrste po svoji velikosti so imeli velikega, zaspanega in sestradanega pitona, ki ga je starikava krotiteljica kazala slavnemu občinstvu in si ga ovijala okoli sušičavih prs, ledij in vratu. Nekega dne pa se ta kačji zlomek na prsih te junaške umetnice prebudi, se začne zvijati in krčiti in skoroda bi ji bil zlomil suha rebra, da ga niso na kose razrezali in tako rešili ubogo deklino. O drugih dobrih in slabih lastnostih te vrste kač pa ne vem dosti povedati, ker nisem nikoli lazil za takimi živalmi; pač pa sem v svoji prvi mladosti preganjal martinčke, kuščarje, slepiče in belouške, pozneje tudi modrase in gade. Pa tej strupeni golazni, ki je že zgodaj zastrupljevala moje mlado življenje, nisem mogel prav do živega; le temu ali onemu sem stopil na rep, a modras se je ovil okoli moje noge in mi je lizal peto. To pa mi je bilo še bolj gnusno od same kače, pa sem jo vrgel daleč od sebe. No, vso to prekleto golazen bo prej ali slej cvrl in pekel hudič tam, kjer je jok in škripanje z zobmi. Goriški piton se je 9. t. m. udobno vozil z železnico mimo Gorice. Na železniški progi tik pred skladiščem sta imela oba vozova menažerijske revščine celonočni odmor. Piton izleze izpod gorke odeje, najde odprtino na svoji ječi in jo kar na svojo pest ubere proti bližnjemu velodromu, ki je danes obrastel z gosto travo in ne služi več svojemu prvotnemu sportnemu namenu. Tam se je piton po svoje zabaval, hladil se je v rosni travi, ko se je zdanilo, je lovil ščurke, poljske miši in podobno ter se je veselil zlate svobode, gorkega solnca in sploh vseh dobrin, ki jih prinaša pomlad.

Navsezgodaj se je po stari navadi izprehajal gospod Jakob Šuligoj, najboljši goriški urar in zlatar, navdušen lovec, vrh tega lastnik krasnega rjavega jazbečarja, ki sliši včasi na ime Muki in velja za prvega jamarja v prelepi Julijski Krajini. Ker je v ranih urah oni del mesta dokaj samoten, je gospod Jakob odvezal zvestemu psičku ozek nagobčnik in Muki se je s svojimi krev-

ljastimi nogami podil in bevskal po velodromu, da ga je bilo veselje gledati. Kadar je v takem veselem razpoloženju, ga gospodar ne prikliče niti z lepim kosom prekajene slanine. Tako se je zgodilo, da se je Muki srečal s pitonom, kar je podvojilo zabavo temperamentnemu psu. Joj, to vam je bil pravi cirkus! Jazbečar je po svojih dosedanjih izkušnjah pri delu v jazbinah dobro vedel, da je boj z lisico ali z jazbecem najbolj uspešen, ako ju z ostrim zobovjem napade za vrat in tam pušča hudobno kri. Tako je Muki tudi v tem primeru meril na pitonov vrat. Kača je bila lena, sestradana in utrujena od nenavajenega izprehoda. Gospod Jakob je bil navzlic temu v velikih skrbeh za svojega rjavca, pa ga je klical in mu žvižgal, da so ga še drugi dan lomili krči v čeljustih. Žvižgaj in kliči Mukija, kadar je pri svojem delu! Standreške kmetice so baš ob tej uri vozile špargljе, solatko, špinačo in podobno zelenjavo na trg in se upirale v svoje borele (dvokolnice) in se silno prestrašile, ko so slišale, da se po velodromu valja neznanska kača, dolga kot žrd, in da je davi navsezgodaj požrla troje ljudi s kožo in kostmi vred... Kraševci so prihajali s prvimi črešnjami in so kar s palicami strojili kože svojih neposlušnih in trmastih mul in osličkov. Med vozovi pa so zevali dolgorepi braki. Ko so slišali glasno lajanje hrabrega Mukija, so mu kolegijalno hiteli na pomoč. A ta je bil že opravil svoje delo in je skušal privleči svoj dolgi plen iz trave. Sedaj pa se vname hud boj med braki in Mukijem in tekla je pasja kri. Naposled se g. Jakobu posreči ujeti svojega jazbečarja in mu natakniti nagobčnik ter spraviti psa v varno zavetje pod pazduho. Delavci pa so razrezali pitona na kose in odnesli meso, o katerem veščaki trdijo, da je še bolj okusno, nego je jegulje. Jakobov jazbečar pa je spričo svojega junaštva honoris causa dobil priimek in se kliče odslej »Muki-Pocuki«.

Tako se je končala ta zgodba brez daljnjih zapletkov.

*

Dosti bolj zanimiv je bil lov na medveda, ki so ga neustrašeni goriški lovci odstrelili v bližini mesta na meji med Ločnikom in Mošo.

Lovski čuvaj Pepili Scolaris je na službenem pohodu dne 18. t. m. že ob prvem svitu videl neznansko žival, ki je z vidnim tekom hlastala sočno pšenično, zlasti pa ovseno in ječmenovo klasje. Dobri čuvaj ni hotel motiti krotke živali pri njenem prvem zajtrku, pač pa jo je po najkrajših bližnjicah z napeto puško odkuril k varnemu domačemu ognjišču. Ni dvomil, da je videl pravega živega medveda, kakor je občudoval take zveri v Ha-

genbeckovi menažeriji, pa tudi Kludsky jih je preteklo zimo kazal v svojem cirkusu. Pepili je težko dihal, ko se je spomnil vseh pravljic o medvedu in njegovi bližnji žlahti. Ni vedel, kaj naj stori: ali naj gre nazaj in naj v svojo čast in slavo zasmodi kosmatincu ali naj pohiti s kolesom v Gorico, da sporoči zadevo lovskim zakupnikom. Ta poslednja misel se mu je zdela nad vse druge pametna in priporočljiva. Pa tudi je tako bolj varno in naposled, čemu bi kratil veselje goriškim lovcem, ko je baš lovostaja in še na vrabca ne smeš streljati. Prvi obisk čuvajev je veljal gospodu Virgiliju Bombigu, trgovcu z železjem na Travniku. To je bilo okoli desetih predpoldne. Pepili opiše svoje srečanje z medvedom. Gospod Bombig pa mu odgovori: »Ses tu mat, Pepili? Va al diaù con kistis storis la!« (Ali se ti je zmešalo? Pojdi k vragu s takimi pravljicami!) Čuvaj pa se je rotil in primojdušal, da je vse res tako, kakor je pripovedal, pa je g. Bombig potem telefoniral svojim sozakupnikom. Ti pa so mu drug za drugim ponavljali njegove nevljudne besede, s katerimi je malo prej okregal čuvaja: »... va al diaù!« — Dva pa je le pregovoril, pa so jo brez orožja v lepem avtomobilu švrknili v Ločnik. In glejte, v resnici so zagledali pravega, živega medveda, ki je sedel med bujnim klasjem in se mastil pri drugem zajtrku. Za zeleno bratovščino se ni niti najmanj brigal in je hlastal dalje. S hitrostjo 150 km so jo lovci odkurili nazaj v Gorico, pa so si v kavarni Garibaldi že po tretji čašici konjaka ogreli dušo in pomirili srce, ki je iz zgoljne lovske navdušenosti klokotalo visoko gori v belem grlu. Po telefonu so priklicali nekoliko neustrašenih prijateljev-lovcev, med njimi g. Terpina iz Solkana in še nekatere druge, ki se ne bojijo ne vraga, ne hudirja; ojunačili so se na lovski pohod ob 15. Iz dveh avtomobilov so štrlele dvocevke na šibre. Hrabra četa je štela, vštevši dva čuvaja, osem dvocevk, to je 16 namazanih cevi. Lica so jim gorela, srca so se bila vnela, ker kosilo je bilo obilno in vina ni manjkalo. Dasi so se vozili s hitrostjo, oziroma počasnostjo piškavih — 15 km, kot da se jim nikamor ne mudi, so gumijeva kolesa le prehitro prismicala do njiv, odkoder se medved od štirih zjutraj ni zganil. Ko pa je klasje, kar ga je mogel doseči, že dobršno osmukal, se je pomaknil dalje. Očividno mu na njegovem prejšnjem stanovanju niso dajali tako slastne hrane, zato pa je zaenkrat ni maral prebirati. Lovci so imeli že 30 korakov od bele ceste dober pogled, razdalja med medvedom in njimi je merila 60—70 korakov in je postajala manjša in manjša, dasi se lovcem ni posebno mudilo. V tesno sklenjeni vrsti so podpirali drug drugega in klecanje šibkih kolen se ni poznalo kot pri onih dveh, ki sta

korakala na obeh krilih. Medved pa hlasta dalje in se ne zmeni za puške, šibre in lovce. Tako so prišli do mrcine medvedje na 6, reci in piši š e s t korakov. Gospod Terpin zasmodi prvi in poškropi s šibrami zver po trdi buči. Zadel je dobro, še desni derač mu je izbil. Medved, teh špasov sit, se osori, da se takole v svojo zabavo in za boljšo prebavo malo poboksa z napadalci. Gospod T. ustreli in zadene medveda v vrat pod desnim uhljem, pa je zver začela omahovati. Nato so še ostali strelci začeli z »oštrim pucanjem«, pri čemer so največ šiber ujele prednje šape, pa tudi koža pod trebuhom ni ostala cela. Potem se medved okrene in upa, da jo unese na zadnjih šapah, ker prednje niso bile več za rabo. Vzdigne križ in videti je bilo, ko da orje po njivi, kjer mu je bila miza pogrnjena. Pri tem pa je kazal nespodobno zadnji del svojega života, ki ima pri preprostih ljudeh tako ime, da si ga še zapisati ne upam. Ta nespodobnost pa je strelce tako ujezila, da so ga še tam na gosto preluknjali in da je bila medvedova koža podobna Ribničanovi rešetki. Ko so izstrelili poslednji naboj, je bil medved že davno poginil. Lovci so se postavili okoli plena in so zapeli ono krasno narodno žalostinko, ki je kakor nalašč za take genljive prizore:

»Prišla sta oj jagra dva, oj jagra dva,
da bi medveda streljala, oj streljala, oj strel-ja-laaa . . .«

Na travo in pisano poljsko cvetje so položili kosmatinca, ki je tehtal 153 kg, visok pa je bil le 70 cm. V navdušenem lovskem razpoloženju so ga pripeljali pred kavarno »Garibaldi«, kjer je izbrana lovska družba sedela pri kavi. Iz zgoljne zavisti reče nekdo: »Čemu ste streljali na ubogo žival? Z desetero pečenih krompirjev bi bili pripeljali živega v Gorico . . .« Drugi se oglasi: »Zakaj pa ste odstranili železni obroček iz nosu? Na tanki vrvici bi ga bil desetleten deček privedel pred kavarno.« — »Tudi jermena okoli vratu nima več!« . . . Pri nalaganju na avto so bili medveda prevezali okoli pasu s srebotjo, da ni škropila kri po vozilu in po lovcih. Pa se našali nekdo: »Pas za boben so mu vendarle pustili. Kje pa je boben?« Gostje pred kavarno so se smejali prav od srca, lovci pa nekam prisiljeno, in kisli so bili njihovi obrazi. Tudi pozdravi pri odhodu lovcev niso bili prikupljivi, pa kaj hočete, ko črna zavist poganja svoje seme celo med lovci, zlasti pri takih, ki niso videli živega medveda nego v menažerijah ali pa na cesti, ko jih vodijo revni Bošnjaki po svetu.

Drugi dan so razstavili medveda v neki dvorani, pa so še mene vprašali, kako sodim in kaj mislim o tej zverini s preluknjeno kožo in smrtno rano pod desnim uhljem. Jaz pa odgovorim:

»Nisem še nikoli lovil in streljal medvedov; le v črnovrških gorah sem pred leti videl staro sled, dolgo in široko ko bosa noga gozdnega delavca; čital in slišal pa sem mnogo o tej zverini. Sklicujem se tedaj na to svoje pomanjkljivo znanje in vprašam predvsem, odkod je prišel ta kosmatinec sitnarit in strašit mirne ljudi po ravni Furlaniji? V Trnovskih gozdovih ne živi več, odkar je poslednjega ustrelil orožniški stražmojster Podmenik pred dobrimi 30 leti. Knez Windisch-Graetz ima v svojih gozdovih pri Planini 12—15 kosov takih živali, a tem se godi tako dobro, da ne marajo iz svojega udobnega bivališča, ako bi jih tudi s palico gonili v dolino. Vemo tudi, da se divji medved, ako ga ne napadeš ali raniš, boji človeka in beži že na 200 korakov, ako ga njegov vonj pošegeta v nosu; ta pa se je klatil po istem polju več nego 12 ur in je čakal na goriške lovce, ko da so mu nesli nedeljsko menažo. Tedaj je bil vajen bližine ljudi in ni mislil na beg, ko so mu bili na šest korakov za petami. Prosim, odkod pa je imel tri prste debelo naslage maščobe na hrbtu? V naših gorah je še meseca aprila ležal globok sneg, pa ni bilo hrane ne paše, da bi si bil podredil svojo ohlapno zimsko kožo. Hm? Kdo ga je tako lepo oštrigljaj in okrtačil ko kmet svojo kravico, preden jo žene na semenj? Znano je tudi, da imajo mladi medvedi — in ta je imel 3—4 leta — okoli vratu belkasto kožo, ki je podobna ovratniku, a pri tem medvedu se mi zdi »ovratnik« malo oguljen, ko da je res usnjatega nosil. — To je, gospodje, moje skromno in docela osebno mnenje, ki ga pa nikomur nočem vsiljevati. Vi pa sodite, kakor se vam zdi.«

Nekoliko dni zatem so srečni lovci priredili svečano večerjo, kjer so žvečili trdo medvedje meso, ki je, razen tega — dišalo kot pristna peklenska mast. Ali kaj mara lovec za to, ako ima priliko mastiti se s pečenko, ki jo je še pred dnevi nosil živ medved! Vino pa je bilo baje izborno in navdušeni slavnostni govori so v tukajšnjih humorističnih listih natisnjeni z debelimi črkami.

Kmalu po 20. uri se sliši hripav glas debelega Jakoba, raznašalca časopisov. Mož je kričal: »Le ultime notizie! Premio di 3000 lire!« Nekateri so kupili to večerno izdanje »Piccola«, kjer je bilo med oglasi zapisano:

Razpis nagrade!

Razpisuje se nagrada 3000 lir, ki se takoj izplača tistemu, ki pripelje v menažerijo v Č. mladega, popolnoma krotkega medveda, ki sliši na ime »Cicco«. — Lastnik menažerije, sedaj v Č.

V Gorici, dne 28. majnika 1929.

A. Šavelj:

Iz kočevskih revirjev.

(Konec.)

Prav v nobenem razmerju s škodo, ki jo povzročajo in delajo volkovi po revirjih med plemenito divjadjo in po selih med drobnico in drugimi domačimi živalmi, ni korist, ki jo imamo od uplenjenih volkov, kajti volčje meso ni užitno in je raben samo volčji kožuh, pa še ta samo v zimskem času. Zimska volčja koža ima namreč mehko, dolgo in gosto dlako in je zelo trpežna, vsled česar jo uporabljajo za kožuhe, ovratnike, vozne odeje, predposteljne pogrinjače itd. V krajih, kjer je dosti volkov, zasluži vsled tega prebivalstvo mnogokrat prav znatne vsote z volčjimi kožami, ne baš malo pa mimogrede tudi na nagradah, ki so malone v vseh kulturnih državah določene in predvidene za ugonabljanje volkov.

O številu volčjih kož, ki jih vržejo vsako leto posamezne države na trg in o vrednosti istih, piše Brehm:

»Najboljše in največje volčje kože pridejo iz okolice Fort-Churchilla ob Hudsonskem zalivu v Kanadi. Kože teh Churchill-volkov dosežejo dolžino sedmih čevljev in imajo skoraj popolnoma belo, zelo dolgo, gosto in svilnato dlako. Taka koža je vredna do 60 angleških šilingov. Amerika, ki plačuje za glavo volka premijo 15 dolarjev, vrže letno na trg kakih 5000 volčjih kož, ki so vredne druga k drugi 4—5 dolarjev. Rusija dobavlja letno kakih 100.000 volčjih kož in plačuje za vsakega na ta ali drug način končanega volka po 10 rubljev nagrade. Samo iz Sibirije pride vsako leto 10 do 20.000 volčjih kož, ki jih cenijo kos h kosu po 13 do 15 mark. Iz Kitajske izvažajo vsako leto kakih 1000 kož, ki se prodajo po 8 do 10 mark komad, mnogo večje je pa seveda število volčjih kož, ki jih Kitajska sama porabi za kožuhovino.«

Brehm pripoveduje nato dalje, da nima koža španskega volka nobene posebne vrednosti, da pa si španski lovec, ki upleni volka, nagradi svoj trud na ta način, da ga naloži na mulo in razkazuje potem v veliko veselje in zabavo mladine od sela do sela. Bogatejši kmetje in večji posestniki ovčjih čred plačajo radi takemu junaškemu zatiralcu volkov znatne vsote in lovec, ki zna to spretno izkoristiti, zasluži pri tem prav lepe denarje. — Omenjam tukaj, da je sličen način nabiranja prispevkov udomačen tudi po nekaterih krajih Slovenije za pokončane lisice, ko gre lovec, ki je ustrelil lisico, s to od hiše do hiše okoliške vasi in dobi od vsake gospodinje kot nagrado po nekaj jajc.

Na sejmih kožuhovine v Ljubljani je bilo v preteklih letih naprodaj le nekaj volčjih kož iz južnih krajev naše države. Kolikor se spominjam, je bila cena teh kož do 100 Din za komad.

Kljub temu, da volčje meso ni užitno, je vendar dragoceno, kajti malone v vseh volčjih pokrajinah je razširjeno med kmetskim in preprostim ljudstvom praznoverje, da je volčje meso izborno zdravilno sredstvo bodisi zoper človeške ali pa zoper nekatere živalske bolezni in da osobito pospešuje pri govedi in prašičih prebavo. Dobro je zaradi tega pomešati od časa do časa med krmo prašičem in govedi po nekaj malih koščkov volčjega mesa, da potem živina rajši jé in ostane zdrava. Ker pa tako volčje meso ni vedno in ob vsaki priliki na razpolago, je pač zelo iskano zdravilno sredstvo, katero si preskrbe in kupijo nekateri za drag denar. Bivši lovec Ivan Racker iz Gotenice mi je pravil, da je prodal trupelca tistih mladih volčičev, ki jih je bil našel l. 1880. v gnezdu na hribu »Billichsberg« — potem ko jih je pokončal — posameznim svojim sosedom po goldinarju komad. Goteničani so vseh devet mladih volčičev pokrmili v koščkih domači živini in to redko zdravilno krmo Rackerju prav dobro plačali. Kakšen je bil uspeh tega krmljenja živine z mesom poginulih odnosno pobitih mladih volkov, tega mi Racker ni povedal. Žal sem ga pozabil to vprašati.

Mnogo vraž in praznoverij, tičočih se volka in njegove grabežljivosti, imajo osobito tudi po južnih krajih naše države. Navedem samo nekaj primerov.

V Timoški dolini v Južni Srbiji naj seljakinja v petek niti ne pere, niti ne prede, niti ne krpa volnenih stvari. Brez dvoma se kmalu in morda že prihodnjo noč pojavijo v okolici volkovi in začno trgati ovce, ako opravlja našteta dela v petek. Tudi naj seljak v petek ali sredo ne čisti ali popravlja ovčje staje. Ako bi delal navedena dva dneva okrog staje ali v staji kako večje nevsakdanje delo, tedaj pridrve že v prihodnji noči v selo volkovi in pokoljejo v staji ovce. Kot poseben teden, v katerem ne sme delati seljak nobenih težjih ali večjih del v ovčji staji, velja tudi tisti teden po sv. Martinu, ki je po pravoslavnem koledarju 24. novembra vsakega leta. Če bi se kdo tako daleč spozabil, da bi enega ali drugega dne v tednu po sv. Martinu zadostno ne praznoval in bi delal morda celo kaka težja poljska dela, tedaj mu kazen ne izostane in mu je takoj za petami: kmalu se priplazijo v selo volcje ter mu pokoljejo in podavijo drobnico. Vsled tega smatra srbski seljak v Timoški dolini kot poseben teden, v katerem se naj opravljajo vsa večja in težja dela v ovčji staji, predvsem tisti teden pred belo nedeljo, ko ne sme

vsled strogega posta jesti mesa ali s slanino začinjene hrane. V tem tednu Srbi dejanski popravljajo in čistijo svoje staje in hleve.

V okolici Prizrena v Srbiji se seljak v splošnem boji na volka streljati, češ, da se bo potem takoj in nehote skregal in sprl s prijatelji. Strel na volka ima to čudno moč, da razdraži neznana sila strelcu živce, vsled česar je spor in prepir potem z najboljšim prijateljem neizbežen. Priznan srbski lovec, ki mi je podal predmetne podatke o vražah in praznoverjih glede volka, je bil menda celo sam v tem oziru malce praznoveren, kajti dostavil je:

»Ne vem, ali je to res, ali pa je bilo zgolj naključje, da sem se celo jaz — ko sem ustrelil nekega volka na lovu — sprl potem kmalu z nekim svojim dobrim znancem, ki sem ga smatral za svojega odkritosrčnega prijatelja. Tudi sem opazil pri nekem pogonu na volkove, ki sem se ga udeležil, da je neki Turčin pasiral volka, ki je švignil v diru mimo njegovega stajališča, in da nanj ni streljal. Vprašal sem ga, zakaj da je to storil, nakar mi je odvrnil, da na volka ne bo nikdar streljal, ker da vendar hoče živeti v miru s svojo ženo in da bi se z njo takoj sprl, ako bi streljal po volku.«

Meso ubitega volka ima tudi v Srbiji po naziranju tamkajšnjih seljakov posebno zdravilno moč in se uporabljajo razni telesni deli volka zoper različne bolezni. Volčje zobe nanizajo Srbi na trak in jih obesijo otrokom okrog vratu, kajti taki zobje so posebno zdravilno sredstvo zoper otroške bolezni v vratu. Volčji kremplji so zdravilno sredstvo zoper ženske bolezni. Posebno dragocen je volčji požiralnik. Zato razrežejo požiralnik na posamezne obročke, ki jih drago prodajajo. Ako pogledaš skozi tak obroček požiralnika moža in ženo, ki gresta v najlepši slogi in prijateljskem pogovoru po cesti, se takoj začneta prepirati in kregati. Ako pogledaš skozi obroč požiralnika svojega prijatelja, postane oduren in išče s teboj prepira. — Tudi jetra, pljuča in srce volka so zdravilna sredstva, seveda zopet zoper posebne bolezni. Sploh ima vsak del in organ ubitega volka svojo ceno in je posebej iskano zdravilno sredstvo zoper izvestne bolezni ali nadložnosti.

Ponovno sem že omenil v tem svojem članku o volku Odbor za pokončevanje volkov v Kočevju in v naslednjem bi rad še prav na kratko orisal in očrtal postanek, delovanje in dosežene uspehe tega Odbora.

Ko so se po končani svetovni vojni leta 1918. vrnili kočevski lovci in prijatelji lova z bojnih poljan zopet na svoje domove, so kmalu opazili, da razsaja in trga divjad po njih loviščih volk in da bo treba ukreniti potrebno, da se volčja nevarnost vsaj za-

jezi, če že trenutno takoj ne odpravi. Na pobudo sreskega šumarskega referenta ing. Franceta Jenčiča so se sešli vsled tega na jesen leta 1920. vsi v Kočevju bivajoči zakupniki občinskih lovišč, predstavniki ali zastopniki samolastnih lovišč in prijatelji lova k skupnemu sestanku in so stvorili družabno pogodbo s sledečimi splošnimi in organizatoričnimi določbami:

Člen I. te družabne pogodbe se je glasil:

Ker so se volkovi v zadnjih letih v okolišu okrajnega sodišča v Kočevju tako pomnožili, da obstoja poleg drugih predvsem tudi ta nevarnost, da bodo volkovi plemenito divjad popolnoma pokončali in iztrebili, in ker se do sedaj za zatiranje volkov še ni ničesar storilo, kar bi obetalo in rodilo uspeh, sklenejo podpisani lastniki samolastnih lovišč, zakupniki občinskih lovišč in prijatelji lova, družbo, koje namen je, pokončevati in ugonabljati volkove na teritoriju kočevskih lovišč.

Člen II. pogodbe se je glasil:

V izvedbo stavljene si svrhe bo prirejala družba predvsem v revirjih združenih lovskih upravičencev skupne pogone in druge vrste lova na volkove pod enotnim skupnim vodstvom ter bo plačevala nagrade za posamezne pobite volkove.

Člen III. pogodbe se je glasil:

Člani družbe se zavežejo, da bodo pri pogonih in drugih lovih na volkove osebno sodelovali, da bodo stavili na razpolago svoje lovsko varstveno osebje in da bodo plačevali v družbeno blagajno določeni mesečni ali letni prispevek v gotovini.

Člen IV. te družabne pogodbe se je končno glasil:

Družbo vodi odbor, obstoječ iz enega zastopnika samolastnih lovišč in štirih zastopnikov lovskih zakupnikov. Oficielno se imenuje ta odbor »Odbor za pokončevanje roparic v Kočevju«.

Slede nato še nadaljnji členi sklenjene družabne pogodbe, ki določajo višino članarine, višino nagrad za pobite stare in uplenjene mlade volkove, podrobnosti o premoženju družbe in drugo. Kot nagrada je bila določena za vsakega starega volka po 250 Din, za vsakega mladiča pa po 50 Din. Da bi dosegla družba primerno umevanje tudi med kmetskim prebivalstvom in upoštevanje pri oblastvih, je sklenila plačevati nagrade tudi za uplenjene jazbece in za divje svinje, ki so se začele pojavljati v tistem času že v večjih skupinah in so napravile tu pa tam po poljih in nasadih že prav občutno škodo.

V prvi odbor družbe so bili voljeni sledeči gospodje: gozdarski svetnik Rudolf Schadinger kot zastopnik samolastnih lovišč, brata Viktor in Rikard Loser, Robert Ganslmayer in Anton

Hauff kot zastopniki lovskih zakupnikov, ing. Franc Jenčič pa kot sreski šumarski referent.

Ta Odbor za pokončevanje roparic v Kočevju je šel z vnemo na delo in po njegovi zaslugi in z njegovim sodelovanjem je bilo pokončanih v kočevskih loviščih leta 1919. 22 jazbecev in dva volkova, leta 1920. 31 jazbecev, en volk in tri divje svinje, leta 1921. pa med drugim že 12 volkov. Ker je pa število volkov po revirjih kljub temu vidoma še rastlo, je sklenil občni zbor leta 1922., da naj bo svrha in naloga družbe v bodoče samo ugonabljanje volkov in iz Odbora za pokončevanje roparic je nastal na ta način Odbor za pokončevanje volkov v Kočevju, ki je do konca leta 1925. končal in ugonobil celotno že 33 volkov in potem do leta 1929. kljub neznatnim osebnim spremembam v vodstvu prav vestno in uspešno vršil svojo zadačo.

Volkovi v kočevskih revirjih so polagoma ginevali in divjad po loviščih ima letos že več ali manj mir pred temi nenasitnimi klateži, ki v poletju letošnjega leta tudi niso nikjer več grabili ali davili drobnice ali govedi.

Omenim naj še, da imenujejo Kočevarji volka v svojem znanem nemškem narečju radi tudi »Holzganggl«, to je gozdni hudič, ker pomeni izraz »Ganggl« ali »Ganggerl« toliko kot hudič ali hudobec. Z ozirom na popisane lastnosti volka, se mi zdi ta izraz prav prikladen in primeren.

S tem zaključujem svojo razpravico o volku v kočevskih revirjih in upam, da bom mogel tekom prihodnjega leta opisati še nekaj zanimivosti iz življenja divjih svinj po naših loviščih.

Lepo izdelani koži dveh volkov,
ki jih je oba v eni in isti noči zastrupil poštar
Ernest Wuchse iz Koprivnika.

V. Hanzlovsky:

Planinski zajec.

Planinski zajci so se po svojih odposlancih na višjem mestu priložili, da se jim dela velika krivica, ker se o njih v »Lovcu« nikdar nič ne piše. Revčki so popolnoma zapuščeni in odrezani od civiliziranega sveta, akoravno so nežno in čedno gorsko pleme. Krivda je v tem, ker jim je prisojeno prebivati v visokih gorskih vaseh. Dandanes je vsakdo velik revež, kdor ni z dolino brzojavno ali telefonično zvezan in ako mu ni radio na razpolago. Vsega tega planinski zajec nima. Vse, kar beli zajec od civilizacije vidi in sliši, je lupatam — ob ugodnem vremenu — oddaljeno zamolklo cerkveno zvonjenje in vznemirjajoče brnenje preko Triglava plavajočega zrakoplova.

Naj se mi dovoli, da — kot zastopnik planinskih prebivalcev — opišem nekoliko planinskega zajca — tega tako srčkanega in ljubkega samotarčka. Že v Trnovskem gozdu sem od belega zajčka mnogo čul. Ob robovih Golakov jih je baje mnogo, samo pri vsem svojem prizadevanju ga nisem nikdar dobil pred oči. V Triglavskem pogorju je pa planinček vsakdanja živalca. Prišedši na Pokljuko, ko sem prav za to vrsto zajca posebno zanimal. Že peti dan, ko sem prišel sem, se mi je posrečilo enega teh gorskih prebivalcev ustreliti. Na vse strani sem ga obračal in ogledoval; saj je bil moj prvi planinski zajec. Gotovo kdo poreče: »No, kaj pa je na tem zajcu posebnega? Zajec je pač zajec.« Temu pa ni tako. Med poljskim in planinskim zajcem je mnogo razlike.

Vsaj v Triglavskem pogorju je planinski zajec v splošnem veliko manjši kakor poljski. Povprečna teža, ki jo doseže, je 2½ kg, kvečjemu 4 kg. Glava mu je manjša in bolj okrogla, gobček top in krajši, oči črnorjave in uhlji krajši. Vrat ima kratek in zalit. Prvi del telesa je drobčkan, zadnji del močnejši. Zadnji nogi sta daljši in žilavejši. Stopala ima krajša in z daljšo dlako obrastla, med posameznimi prsti globoko zarezo. Krempeljčki so ostrejši in daljši. Preko poletja je po hrbtu temnosiv, ob straneh svetlosiv in po trebuhu belkast. Jeseni — v oktobru — se prebarva in se obleče v čisto belo odejo. Konice uhljev ostanejo vedno črne. Koncem aprila se znova preobleče v letno sivo barvo. Prebarvanje je vselej odvisno od vremenskih pojavov. Jeseni se mu najprej pobelijo stopala, da je videti — ako skače — kakor da ima nataknjene bele nogavice na nogah. Pozneje se mu pobeli hrbet in nato šele ostalo. Spomladi se mu najprej prebarva hrbet, pozneje pa vse drugo.

V splošnem je planinski zajec mnogo izrazitejše, nežnejše, vitkejše in krasnejše postave kot poljski. Je živahnejši, spretnejši in urnejši kot vse ostale vrste zajcev. Narava mu je dala kratka in široka stopala, na katerih so prsti globoko vrezani in z daljšo in gostejšo volno obrastli, da jih more kot krplje uporabljati. Brez tega pripomočka v gorovju ob velikem snegu ne bi bilo življenja. Ostre in dolge kremplje ima za kopanje snega, zemlje, koreninic in posebno za sigurnejše skakanje po skalovju in robovih, po plazovih in produ. Bela barva ga pozimi ščiti pred obilnimi sovražniki. Isto je preko poletja s sivo barvo, ki ga napravi med sivim skalovjem skoraj nevidnega.

Preko poletja — čez dan — se skriva med skalovjem, v rušju, v skalnih luknjah, med koreninami in pod njimi, pod podrtnino, med štorovi in pod njimi, v gosti čumi itd. Pozimi je drznejši in se — v svoji beli odeji — kaj rad vleže na prosto na manjši klanček, sredi male planjavice, na presledja, preseke, ob kopiščih itd. Jeseni mu je najljubše ležišče v neposredni bližini gozdnih robov, ob fratah, livadah, kopiščih itd.

Poleti se živi od različnega gorskega zelišča in ko zapade sneg, se takoj umakne v samotne kraje, kjer so bukov čum, odrastle bukve, ruševje, jelovina, gorsko jelševje itd., ter tam obira popke, jelove iglice, pod rušjem suho travo in različne koreninice ter gloda skorjo listnatega drevja. Koder ima le za silo hrane in mir, ostane cele mesece ali celo zimo. Ako preženeš zajčka iz takega kraja, dobiš na malem prostoru do enega prsta na debelo in še več bobkov in je v bližini pri večini stoječih debel koža oglodana na spodnjem koncu. V višjih legah ima — slišno kakor ruševec in snežna jerebica pozimi — v rušju zgrajene pravcate predore, kjer dobi obilno hrane.

V Triglavskem pogorju se že pri 1000 m višine nahaja planinček in je razširjen do 2400 m. Še nad Aleksandrovim domom pred kaminom Malega Triglava sem prepodil belega zajca (približno 2500 m). Najniže sem ga videl na Spodnji Pokljuki (približno 850 m).

Sled planinca se od poljskega znatno razlikuje. Planinec ima kratko in široko stopalo, v manjšem razmerju in legi. Poljski zajec ima mnogo daljše stopalo, širše razkorake in med prvimi in zadnjimi nogami daljše presledke. Jasno je, da so presledki in širina stopala pri obeh odvisni od hitrosti skakanja.

Lov na planinca je po mojem mnenju v splošnem lažji kakor lov na poljskega zajca. Planinec ima čudne lastnosti. Ako ga preženeš z ležišča, napravi nekaj skokov (20 do 50 korakov) ter za kakim drevesom, parobkom ali na malem klančku sede pri-

čakuje svojega zasledovalca. Tu ima lovec mnogokrat priliko, da mu prikrajša radovednost. Druga njegova — zanj pogubna — lastnost je, da se preganjan skoraj na vsakem manjšem klančku — od same radovednosti — usede in toliko časa strpi, da znova zapazi svojega zasledovalca. Tudi to mora mnogokrat plačati z življenjem. Tretja in najslabša navada je ta, da se preganjan drži vedno le v bližini svojega ležišča, katerega v manjših in večjih krogih obkrožuje ter ponovno neposredno pasira bližino svojega ležišča. Z ležišča pregnanega zajca lovec hitro dobi, ako ima le količkaj vztrajnega psa pri sebi. Za ta lov so najbolj pripravni jazbečarji. Lovec se postavi v bližino ležišča ali ob v bližini ležišča se nahajajočem kopišču ali presledju; psa spusti za zajcem, ki ga v krogu kmalu nazaj prižene. Na takem mestu stoječ lovec ga lahko po dvakrat in še večkrat strelja, če ga prvič zgreši.

Pri čakanju je belca laže dobiti kakor poljskega zajca, ker se — ako ni kaj posebnega — zelo točno drži kraja in časa. Večje brakade z ostrimi psi so popolnoma neumestne. Ostri psi zajca takoj popuste ter neusmiljeno preganjajo in pokončujejo srne in gamse. V gorskih revirjih bi se morale brakade — posebno z ostrimi psi — popolnoma odpraviti.

Izrazit sovražnik belega zajca je v prvi vrsti planinski orel, potem kuna in kragulj, nato sledi lisica in manjše ptice ujede. Človek mu je manj škodljiv, ker so redki lovci, ki gredo na zajčji lov. Večina lovcev gre v planine le na srnjake, gamse in petelline ter ob taki priliki ne strelja zajca, da si s strelom ne prepodi kaj drugega. To planinček kaj dobro ve, in ko čakaš na ruševca ali velikega petelina (prepovedan lovski čas na zajce), srnjaka in gamsa — kaj rad priskače belček v lovčevo neposredno bližino, se tam malo pase, si gobček osnaži, napravi deščka, hitro odskoči in s svojo gimnastiko zabava samotarnega lovca. Ta živalca se tako ljubko obnaša in tako elastično pregiblje, da je ni mogoče z drugim primerjati, kot z najljubkejšo mestno frajlico, katera se kot žoga prestopica po trotoarju.

Sredi aprila — nekoliko je odvisno od vremenskih sprememb — se pri belinčku vname ljubezensko svatovanje. Prej plaha in previdna živalca postane sedaj pogumnejša ter se preko vsega dneva, posebno v jutranjih in večernih urah, podi po gozdu, rušju in planinah. Samica ima po navadi dva do štiri mladiče in to dvakrat do trikrat na leto, ob različnem letnem času. Križanje med poljskim in planinskim zajcem je gotova stvar. Mnogo takih križanih spačencev smo že dobili. Bili so različno pisani. Nekateri so imeli samo glavo poljskega zajca, drugi zopet samo noge itd. Mladiči planinskega in poljskega zajca se medsebojno zelo

sovražijo. Poljski zajec — kot močnejši — skoraj vedno prežene planinskega.

Ti skromni podatki o našem gorskem ljubčku niso povzeti iz kake knjige, temveč samo iz opazovanja dolgoletnega gorskega življenja. — S temi vrsticami sem vsaj nekoliko zadostil želji in hrepenenju belega zajčka in želim, da bi se ga še drugi malo spomnili.

Dr. Janko Ponebšek:

Ptice v okolici Skoplja.

(Konec.)

Mesto Skoplje leži v ravnini ter se deli v zapadni večji in vzhodni manjši del. V zapadnem delu je več rek, tu je Vardar, Treska in Lepenec, zato je tu več drevja. Vzhodni del je v prvi polovici, med Skopljem in Dušanovcem, precej suh, skoraj brez drevja, med Dušanovcem proti vzhodu postajajo tla vse vlažnejša. Prikazujejo se livade, najbolj na vzhodu močvirja, Ajvatovaško in Kotlansko jezero, »blato«. To zadnje jezero je globoko kvečjemu 1·5 m in obrastlo večinoma z grmičevjem in trstjem, samo na »oknih« ni vegetacije, ali pa so ta »okna« obrastla z lokvanjem. Poleti presahne največji del jezera. Katlanovsko jezero je pa večje, v sredi ima veliko jezerce, pa manj grmičevja in trstja ob robeh, kar je za gnezdilce manj ugodno, kakor Ajvatovaško »blato«. Tudi Katlanovsko jezero presihuje čez leto večinoma. Na Skopljanskem polju so tri vrste terena in tri različne avifavne: a) avifavna drevja in grmovja v zapadnem delu, b) avifavna stepe in c) močvirska avifavna v vzhodnem delu, kar se opaža zlasti poleti, ko so selilke odletele. Karaman prikazuje potem posamezne ptičje skupine na dotičnih biotopih, t. j. krajih, kjer nudi narava dotičnim skupinam vse za življenje potrebno. V mestu Skoplju gnezdijo v velikem številu kavke, srake po turških vrtovih, smejačice in golobje. Po hišah gnezdijo poleg obeh vrst vrabcev tudi škorci, po nekaterih višjih poslopjih in jablanah navadna in južna postovka (Tinnunculus tinnunculus L., Tinnunculus naumanni Fleisch.). Dokler je bilo ob Dušanovem jezu več visokih jablan, gnezdil je tudi kak par sivih vran. Po zidovjih (razvalinah) Dušanove trdnjave gnezdijo čuki (Athene noctua Retz), a prej so tukaj bili še krokarji. Liščki gnezdijo po drevju, pod hišnimi strehami pa obe lastovici. To je približno avifavna Skopljanskega mesta. Na zahodni strani mesta

pri žagi »Treska« gnezdijo po starih brestovih lepe smrdokavre in malo naprej ob straneh jam, izkopanih za pridelovanje opeke, legati. Po vrtovih najdemo poleg senic detle in žolne, v starem votlem drevju tudi udebe, po nizkem trnju navadnega rjavega srakoperja, semtertja tudi slavca, okoli Hanrieva grivarje (Columba palumbus L.), grlice, po vrbah pa kobilarje in dolgorepe senice. V starem drevju gnezdi tukaj tudi skovik (Otus scops), pogosto pa se spreletava ostriž (Falco subbuteo), ki gnezdijo po robovih malo više od Hanrieva. Škorci gnezdijo povsod v votlem drevju kakor poljski vrabci. Malo na desno se razprostirajo velika peščena polja Doljnjega Lepenca, kjer gnezdi po pesku mali deževnik (Charadrius dubius), škurh (Burhinus oedicnemus) in bele čigre (Sterna hirundo), v strmi obali Lepenca bregulje (Riparia riparia) in legati, na vzhodnem delu polja pa veliki strnad (Emberiza miliaria), čopasti škrjanec, kalandra ali laški škrjanec (Melanocorypha calandra). Od Dušanovca dalje se menja mahoma zunanja oblika polja. Prikažejo se vivki kot prvi oznanjevalci vode in zeleni martinci (Totanus totanus); vidimo tudi bele štorklje, ki so bile nekdaj številne tudi v Dušanovcu. Bliže jezera najdemo rumene črnoglave pastirice (Budytes flavus Feldeggi), v prvem grmičevju bičjo trstnico (Acrocephalus schoenobaenus) in Emperiza pyrrhuloides). Da jezero ni daleč, vidimo na vodnih ujedah (Circus aeruginosus), ki neprestano krožijo nad jezerom. Iz trstja prihaja glas rakarja in male bobnarice (Ixobrychus minutus). Majanje ločja nam znači smer, v kateri so pobegnile liske in capovozniki. Na jezeru naletimo na številne race, navadne trstnice pa male ponirke. Če se obrnemo proti srednjemu oknu, naletimo na kako naselbino rjavih čapelj ali na posamezno sivo čapljo, a tudi na žličarke. V trstju najdemo tudi lepo bezgavko (Panurus biarmicus). Ako je še zgodaj v letu, zapazimo ob jezeru ali pa na njem samem jato gosi, ki se tu izležejo, nato pa odleté. Taka je približno slika ptičjega življenja na Skopljanskem polju poleti.

Karaman je orisal razširjenje, gnezditev in selitev posameznih ptičjih vrst; vprašanja geografskih premen in sovrst se pa ni dotaknil. V okolici Skoplja je Karaman ugotovil 208 ptičjih vrst; gotovo je še veliko vrst, ki jih pa ob selitvi ni zapazil, kajti večji del ptic se preko Skopljanskega polja le seli. V ravnini gnezdi okoli 70 vrst, torej približno tretjina skupnega števila; od teh pa gnezdi okoli 14 vrst na jezerih. Nato našteva imenoma 53 vrst kot gnezdilk Skopljanskega polja, 14 vrst pa gnezdi na Ajvatovaškem jezeru, med njimi Emberiza pyrrhuloides in Bubo bubo. Veliko številnejše so pa v Skopljanskem okolišu ptice pre-

zimovalke, navede 110 imen, torej polovica ugotovljenih vrst, med njimi celo koconogo kanjo (Buteo lagopus). Pri prezimovalkah je treba posebej poudariti, da mnoge prezimujejo samo v blagih zimah, če pa nastopi mraz, se podajo proti jugu, odkoder se vrnejo, ko mraz popusti. Druge ptičje vrste, kakor škorc, vivek, velika bobnarica, poljska vrana, ne zapuste okolice Skoplja niti ob najhujši zimi. Mnoge trpe v takih zimah pomanjkanje, posebno one, ki žive na jezeru, ker zamrzne voda in površina zemlje, ter ne morejo dobivati hrane. Tako ponesrečijo kljunači, kozice, vodomci, capovozniki (Rallus aquaticus), liske, poljske vrane. Omembe vredno je, da gnezdijo v tem ozemlju mali potapljavec (Mergus albellus), sivi detel, veliki detel; južne vrste Emb. pyrrhuloides, Lanius senator, Melanocorypha calandra, Falco naumanni, Burhinus oedicnemus, Cettia cetti. Zanimivo je tudi, da gnezdi ščinkavec na robu ravnine pod Vodnem, da gnezdijo na jezeru gosi, ki nato od tam odlete, da gnezdijo v okolišu žličarke in številne belooke race (Nyroca nyroca). Skopljanska nižava leži na ugodni selilni cesti kot posledica izrednega položaja Skopljanskega polja, ki je na najvišjem kraju Moravske doline, obenem pa na najvišjem kraju Vardarske nižave, tako da se ptice selilke zbirajo ob doljnjem Vardarju, in veliko ptic, ki so tam prezimovale, leti po Vardarju do Skopljanske nižave in nato po Moravski dolini do Donave. Jeseni se godi narobe: četudi odleti velik del teh ptic po Donavi navzdol, se vendar selijo mnoge ob Moravi kot po direktni poti na jug in prelete tako Skopljansko ravnino. Mnogo teh selilk ostane na Skopljanskem polju, da se odpočijejo, ali pa počakajo ugodnejšega vremena za nadaljnjo selitev. Na Skopljansko polje drži še druga pot čez Kosovo in sotesko Kačanik. Posebno jeseni je opazoval pisatelj številen promet na tej poti; mnogo manj ptic pa leti po tej cesti pomladi. — Glede časa selitve pisatelj izrečno poudarja, da ni razločka med Grško in med Skopljansko okolico. Najzgodnejše selilke so splošno one, katerih mali del prezimuje v okolici Skoplja, ali vrste, ki prezimujejo na Grškem. Najzgodnejši selilki sta mala uharica in močvirna uharica. Okolica Skoplja ima dandanes še veliko ptic, do 1918 jih je bilo še več. Med Dušanovcem in jezerom je bilo pusto močvirno polje. Kjer so se zbirali močvirniki, tam je danes obdelani svet in vsak dan je več zoranih njiv; zato se stalno zmanjšuje število ptic, in če bo to trajalo še nekaj let, izginejo popolnoma nekatere značilne ptičje vrste z ondotnega polja in kraja. Toda ne samo intenzivnejše obdelovanje zemljišč, temveč še bolj zmanjšuje število ptic na gnezdu vznemirjanje po neupravičenih lovcih. Na drugi strani je

tudi narastlo število čred okoli jezera, ki pobirajo močvirnim pticam jajca, zategadelj nevzdržno pada število mladičev. L. 1927. je pri teh razmerah vzgojil samo par gosi. Enaka usoda je doletela lepe žličarke, ker so jim pokrali jajca. Kolonije močvirnikov na Ajvatovaškem in Kotlanovskem jezeru so se ohranile iz časov, ko je bilo Skopljansko polje še jezero. Tisočletja so gnezdile na jezeru in se od leta do leta vračale na prejšnja gnezdišča. Kmalu se bo tudi to spremenilo. Morali bi se čimprej zaščititi ti klavrni ostanki s popolno prepovedjo lova. Enaka usoda čaka mrharje. Število te lepe, naše največje ujede, ki gnezdi v soteski Matke, nevzdržno pada, ker jo lovci streljajo ter ji uničujejo gnezda. Morala bi se zato zaščititi s posebnim zakonom, ker je to popolnoma nedolžna ujeda, ki se hrani izključno od mrhovine, in če se po drugih deželah zaščiti planinski orel in pa medved, ki sta brez dvoma škodljiva za okolico, bi se morala vzeti v zaščito tudi ta neškodljiva ujeda.

»Lovec« je že omenil, da Južna Srbija ne obiluje igličevja. Tudi glede okolice Skoplja se je na pismeno prošnjo izjavil gospod ing. Vojko Koprivnik, da to mesto v svoji okolici nima igličevja; nekaj borovih gajev okoli muslimanskih vil, to je vse. Sicer se najde smreka in jelka, a le v visokih legah okoli 1000 m in više. V okolici Bitolja je gora Perister znana po borovih gajih (Pinus Peuce).

Da pri teh razmerah Karaman tu ni mogel najti malega krivokljuna (Loxia curvirostra L.), je umevno. Izredna zima 1928/29 je pa privabila v deželo koconogo kanjo (Archibuteo lagopus, Brünn), redkega gosta, o katerem še sploh ni dokazano, da bi se bil prikazal v deželi. Karaman ga je opazoval okoli Skoplja dne 27. januarja 1929 in nato ves mesec februar, dokler je trajala huda zima. Sicer so pa opazovali to vrsto že južneje na otoku Malti (Ornis 1896, pag. 148, št. 23, in pag. 208). Naravnost čudno se mi pa zdi, da avtor pri svoji čuječnosti ni opazil Erismatura leucocephala, Scop., (»Lovec«, 1923, 239—240), te izrazito vzhodnojužne račje vrste (Hartert, Voeg. d. paläarkt. Faun., 1373).

Položen je temelj avifavni Južne Srbije, čeprav krajevno omejen; sedaj pa ornitološki znanstveni svet z zanimanjem pričakuje nadaljevanja dela o favni tega ozemlja, kjer se v približno enakem razmerju pronicajo srednjemorske in srednjeevropske oblike.

P. Ž.:

II. mednarodna razstava psov.

(Konec.)

Izjave sodelujočih inozemskih sodnikov

povodom II. mednar. razstave psov 19. in 20. maja t. l. v Ljubljani.

Mnenja sodnikov vlad. svetnika H. Erhardta in višjega zemlj. nadzor. F. Justina je bilo objavljeno v uvodu popisa o ocenah psov ptičarjev, v avgustovi štev. »Lovca« na strani 311.

Sodnika ritm. Avg. Baumann in polkovn. Wolf Waldherr izjavljata sledeče: »Na oba binkoštna praznika t. l. se je vršila II. mednarodna razstava psov v čudovito lepo okvirjeni pokrajini Ljubljane, na katero je bilo poslanih takšno število brakov-jazbečarjev, kakršno se niti približno še ni doseglo na razstavah, bodisi v tu- ali inozemstvu. Od 71 prijavljenih brakov-jazbečarjev je bilo predvedenih 62 (39 psov in 23 psic).

Že na I. mednarodni razstavi psov v Ljubljani leta 1926. je bilo število razstavljenih brakov-jazbečarjev zelo pomembno, letošnja razstava pa je imela tako rekoč dvojno število, ki preseneča naravnost imponujoče. Braki-jazbečarji so bili tedaj med vsemi razstavljenimi pasmami na prvem mestu. Uspehu, ki so ga dosegli psi na tej razstavi, se imajo zahvaliti sposobnosti neumornih in požrtvovalnih pionirjev, prepričanim jugoslovanskim ljubiteljem brakov-jazbečarjev, kakor gg. Oskarju Koslerju (Ortnek), Ernstu pl. Bernetich-Tommasiniju (Zagreb), Otonu Payerju (Domžale) itd.

Medtem ko je bila znana pred nekaj leti v Sloveniji vzreja brakov-jazbečarjev le po staroznani psarni g. ing. Friza Burgerja v Hrastniku, se je sedaj močno razširila širom Slovenije.

Ni čuda, če se pomisli, da je ta mali pes baš v gostozarastlih in često razpokanih, z dolinami presledenih gozdovih kranjskega sredogorja, visokih planjav, kakor tudi gorenjskih visokih gora neverjetno uporaben za lov oziroma lovca.

S pravilnim razumevanjem, da so taki psi sposobni baš za lovske razmere v Sloveniji, so jugoslovanski ljubitelji psov brakov-jazbečarjev žrtvovali čas, trud in denar, z namenom, da si prilaste lovno in oblikovno dobre plemenjake. Za to jim je bilo mogoče že na letošnji II. mednarodni razstavi psov v Ljubljani razstaviti tako bogato vzrejen materijal. Na podlagi strogega ocenjevanja, ki se je izvajalo na tej razstavi, se lahko smelo računa na hiter podvig pri vzreji brakov-jazbečarjev v Sloveniji. Že na tej razstavi je bilo vzlic strogi presoji s strani sodnikov priznano:

za oblikovno vrednost: odlično 8 psom-icam,
prav dobro 14 psom-icam,
dobro 15 psom-icam,
povoljno in zadostno 22 psom-icam.

Dva, sicer lepa psa se nista mogla oceniti zaradi tega, ker nista dosegla predpisane velikosti.«

Dr. Emil Hauck je pristavil v svojem poročilu sledeče: »Žal, bilo je slabo vreme. Vsekakor pa je bila razstava dobro obiskana in mnogo psov razstavljenih. 306 psov 36 tih pasem, med temi domači, čudovito lepi istrski braki in prekrasni, samonikli kraški ovčarji; moji stari ljubljenci. Tudi od inozemskih pasem sem videl mnogo dobrega, ne le samo importirane, temveč že tu vzrejene, ki jih negujejo z razumevanjem z ozirom na obliko in delo.«

Dalje pripominja posebe pred ocenami kraških ovčarjev: »Bilo mi je v veliko veselje in čast, da sem smel soditi kraške ovčarje, te lepe samobitne živali. Ni boljšega dokaza, kot je visoko sportno pojmovanje in nad ozkosrčno specijalnostjo vzvišena odločba prirediteljev, da so me povabili, naj sodim to njih domačo pasmo. Kateri ogrski, švicarski ali angleški razstavi bi prišlo na misel, določiti mene kot sodnika za ogrske ovčarje, planšarske pse ali bullterijerje?

Končno se prisrčno zahvaljujem vsem prijaznim in potrpežljivim pomočnikom, ki so mi ocenjevanje olajšali, velespoštovanim prirediteljem, ki so nas v vsakem oziru podpirali, g. dr. Lovrenčiču in ritmojstru Baumannu, ki sta mi kot večnemu učencu tako na široko odprla vpogled v oblikoslovje svojih ljubljencev, istrskih brakov in brakov-jazbečarjev.«

C. Katzmair, München, piše takole: »Nemški ovčarji v Ljubljani 19. in 20. maja 1929. Jugoslovanski kinološki savez je priredil o binkoštih na prostornem Velesejmu v Ljubljani svojo letošnjo glavno razstavo. Bila je to dobro vodena prireditev, ki se v vsakem oziru lahko kosa z razstavami psov v Nemčiji.

Protektorat je prevzel Nj. Vel. kralj, ki ga je zastopal pri otvoritvi general Popović. Tudi veliko županstvo, diplomatstva in druge oblasti so poslale svoje zastopnike. Razveseljivo znamenje, ki izpričuje pažnjo s strani oblastev napram kinologiji v tej deželi.

Naša pasma je bila za braki s 35 prijavami najmočneje zastopana. Z ozirom na dobro povprečno stanje lovskih psov je sklepati, da ni kinologija tam nič novega. Za nemške ovčarje pa je tam nov teritorij. Na podlagi sledečih številk:

	odl.	pd.	d.	pov.	nz.	manjkajo
Starostni razred, psi	—	4	5	7	—	3
Starostni razred, psice	—	—	6	4	—	—
Mladinski razred, psi	—	1	1	2	—	2
Mladinski razred, psice	—	—	1	3	—	3

ni naša pasma slabo odrezala. Če se milo sodi, kot je to navada v novih pokrajinah, se pravi ljubitelje in vzrediteljе psov voditi na napačno pot. Temeljito poseči vmes je bilo tu neobhodno potrebno. S sedanjim vzrejnim materijalom ni mnogo početi. Če se hoče pasma dvigniti, je to edinole mogoče z uvozom že oplojenih psic iz Nemčije. Pri tem pa moram resno opozarjati na nesmotreni nakup in priporočam ljubiteljem te pasme psov, da stopijo v stik s prodajno posredovalnico društva »Nemških ovčarjev«, Augsburg III. (Bayern). Na uspeh je mogoče misliti le, če se z najboljšim materijalom začne graditi. Samo z izbranimi, čistokrvnimi živalmi je treba vzrejati. Pred nakupom nabavljene listine o čistokrvnosti in zbranem materijalu obvarujejo pred razočaranjem. To bi bil prvi kažipot k izboljšanju stanja te pasme pri vas. Naš dolgoletni sodnik g. podpolkovnik Zajc bo rad i nadalje stal ob strani z nasveti glede krvne regulacije in parjenja vzrediteljem in onim, ki hočejo to postati.

Vsak posamezen razstavljalec je bil pri ocenjevanju opozorjen na napake svojega psa. Mislim, da bi bilo odveč, še enkrat vsakega psa popisati.[1] Na glavne napake pa bi rad še enkrat opozoril: Visokorasle, slabotne postave brez vsebine, večina kvadratično zgrajeni psi. Slabotnih čeljusti in nasekancev. Ozkih prsi, mehkih zadnjih nog, brez moči. Slab ustroj za gibanje.

[1] Opomba poročevalca: Vodstvo razstave se zgolj s tem poročilom ni moglo zadovoljiti. Hotelo je podati javnosti tudi z vzgojevalnega stališča natančen popis ocene o vsakem psu, ki je prišel za to v poštev. Zato se je obrnilo na gospoda sodnika, da je naknadno poslal ocene posameznih psov, ki so bile objavljene.

Pri tej priložnosti naj ne zamudim najiskreneje se Vam zahvaliti za izredno prijazen sprejem, ki sem ga bil deležen v mestu in na deželi, s pripombo, da sem vedno pripravljen, dati zadevna pojasnila.«

Profesor dr. Karel Witzelhuber, predsednik avstrijskega »Kynologenverbanda«, pripominja k svojemu poročilu sledeče:

»Dodeljenih mi je bilo 50 psov od prijavljenih 306. Predvsem omenjam, da se je pokazal izza zadnje ljubljanske razstave v letu 1926., pri kateri sem sodeloval, zelo razveseljiv napredek pri skoraj vseh pasmah in da zasluži izvedba prireditve neomejeno pohvalo. Čestitam prirediteljem, t. j. Jugoslovanskemu kinološkemu savezu z njegovima preizkušenima voditeljema gg. dr. Lovrenčičem in Urbancem, ki sta kot izkušena kinologa znana daleč preko mej svoje domovine, sočasno njunemu neutrudljivemu štabu, predvsem g. dr. Cepudru in g. podpolkovniku Zajcu, katerega sem pozdravil s posebnim veseljem. Saj sva pred 20 leti s skupnim dreserskim delom pomagala pri ustvarjanju organiziranja službenih psov v Avstriji. Ne kot poslednji zasluži pohvalo neumorni umetnik g. prof. P. Žmitek, nič manj pohvale vredno je iskreno sodelovanje mnogih drugih, kojih imen se ne morem domisliti. Da je bil naš sprejem nad vse prisrčen, tega pač ni treba posebe omenjati onemu, ki pozna ljubljanske sportne tovariše. Osebno sem dolžan iskreno zahvalo svojemu zapisnikarju g. dr. Jamarju in svojemu reditelju g. Jos. Remžgarju, ki sta mi do zadnjega trenutka nudila vso oporo in kojih vztrajnosti in pridnosti se moram zahvaliti, da sem izvršil svojo nalogo tako naglo in brez zadržkov.«

V strokovni reviji »Oesterreichs Weidwerk« z dne 10. junija 1929, zvezek 11, sta izšla dva prav simpatična članka o tej razstavi, in sicer na strani 199 sledeči:

Razstava psov v Ljubljani ni bila dogodek samo zaradi tega, ker je bilo pritegnjenih toliko avstrijskih sodnikov, temveč tudi vsled tega, ker so se nudila pri tej priliki izredna in razveseljiva presenečenja.

Zelo zanimiv in vzpodbujajoč je bil govor sodnika dr. Emila Haucka, ki ga je imel na večer prvega razstavnega dne. Našla naj bi se za lepe istrske brake druga uporabna možnost, ki bi omogočila ohranitev te plemenite pasme, tudi v tem pogledu, da ne posedujemo več tako velikih zaokroženih lovišč kot nekdaj, ko so bili braki neobhodno potrebni. Ali naj bo imponujoče število razstavljenih brakov-jazbečarjev že znak izpodrivanja te vrste psov, ali pa naziranje dr. Evgena Fencika, ki je bilo priobčeno

kot poročilo sodnika o brakih-jazbečarjih za časa razstave psov v Kaschau-u v časopisu »Karpati Vadasz«, ko pravi, da ni za vzrejo in lovsko uporabo psov brakov-jazbečarjev nobena pokrajina bolj prikladna, kot so Karpati? On je mnenja, da so minuli oni časi, ko smo lovili z visokimi braki, ki so preganjali divjačino do sedmega lovišča. Po drugi strani pa jazbečar ne odgovarja zahtevam karpatskih lovišč zaradi svoje konstitucije. Lovec v Karpatih potrebuje psa, ki po svoji mnogostranosti kakor tudi na podlagi drugih svojstev in telesni zgradbi popolnoma odgovarja zahtevam; kot takega psa priznava dr. Fencik braka-jazbečarja, čigar vzrejo je spravil Klub ljubiteljev brakov-jazbečarjev na tako višino, da tvorijo nekatera smotreno vzrejena pokolenja tak uporabnosten tip, da je moglo najti 90% karpatskih lovcev v tej pasmi svojega dolgoiskanega lovskega psa. Z navdušenjem popisuje lepa svojstva in priporoča kar najtopleje uporabo brakov-jazbečarjev. Kakor vse kaže, si bo pridobila ta pasma obširno uporabnostno polje.

Na straneh 208 in 209 istega zvezka je zopet drugi članek, ki se glasi:

Mednarodna razstava psov v Ljubljani.

O binkoštih je priredil Jugoslovanski kinološki savez v Ljubljani pod protektoratom kralja Aleksandra I. razstavo psov vseh pasem, ki jo je priznal tudi avstrijski »Kynologenverband«.

Prireditev je povzročila s svojo otvoritvijo dogodek ne samo za Ljubljano, spominjala je tudi avstrijske udeležence na one predvojne čase, ko so oblasti bile prisiljene tudi pri nas kazati zanimanje za take vrste prireditve, in marsikateri kinolog si je mislil, če mora tako biti, da pri nas večkrat potečejo mnogo večje prireditve popolnoma brez petja in zvokov godbe.

Zadržanega kralja je zastopal pri otvoritvi general Popović v navzočnosti diplomatičnih zastopnikov Avstrije, Češkoslovaške, Belgije in Španije, zastopnikov ministra za šume in rudnike, velikega župana, oblastnega odbora, predsednika višjega deželnega sodišča kakor tudi ljubljanskega župana v lepem Velesejmskem parku.

Predsednik Jugoslovanskega kinološkega saveza, dr. Ivan Lovrenčič, je posebno prisrčno pozdravil inozemske sodnike. Kot taki so fungirali: prof. dr. Karl Witzelhuber in dr. Emil Hauck za sportne pse, oziroma španijele, foksterijerje, škotske terijerje in jazbečarje. Ritmojster Avg. Baumann in polkovnik Wolf Waldherr za brake-jazbečarje; vlad. svet. H. Erhardt za nemške in

angleške ptičarje. Različne brake sta ocenjevala v Avstriji izredno popularen brakar pl. Fürer Viljem in baron Lazarini Henrik, nemške ovčarje pa g. C. Katzmair iz Münchena.

Od 306 razstavljenih psov je bilo približno 200 lovskih, in sicer: 48 ptičarjev, 16 španijelov, 14 jazbečarjev, 11 foksterijerjev, 8 škotskih terijerjev, 32 brakov in okrog 70 brakov-jazbečarjev. Bil je sijajen pogled na mnoge snežnobele istrske brake dr. Ivana Lovrenčiča ali na mnoge brake-jazbečarje na dolgoraztegnjeni verandi, privezane v dve vrsti. Komaj katera svetovna razstava bo napravila tako imponujoč vtis in v svoji egalnosti vzbujala dojem teh dveh pasem (lovskih in sportnih).

Prisojene so bile sledeče ocene: 26 odlično, 73 prav dobro, 93 dobro, 45 povoljno in 21 nezadostno.

Če se pomisli, da je vodstvo razstave naprosilo sodnike, da sodijo, ne da bi kaj spregledali, in so bili sodniki sami naziranja, da pes, ki bi dobil na razstavi — recimo na Dunaju — oceno oblikovne vrednosti zadostno, ne more dobiti tudi na kaki manjši razstavi drugačno oceno, posebno pri veliki konkurenci, tedaj je treba zgoraj navedeni rezultat visoko ceniti.

Iz različnih poročil sodnikov vemo, da je dosegel ljubljanski »Klub ljubiteljev ptičarjev«, ki je tudi član avstrijskega »Jagdgebrauchshundeverbanda«, z ozirom na delovanje v zadnjih desetih letih zavidajoče, da naravnost imponujoče uspehe. Znano nam je, da so isti možje zopet tukaj na delu. Kar najprisrčneje čestitamo Jugoslovanskemu kinološkemu savezu in zgoraj navedenemu klubu k resnično lepemu uspehu.

P. Ž.:

Razstava psov v Beogradu.

V dneh 5. in 6. oktobra 1929 se je vršila z vednostjo »Jugoslovenskega kinološkega saveza« na Malem Kalimegdanu v Beogradu razstava lovskih in sportnih psov. Priredilo jo je pod pokroviteljstvom Nj. Veličanstva kraljice Marije »Udruženje za zaštitu životinja i rastinja« u Beogradu.

Ocenjevanje psov je v glavnem vodil mednarodno priznani sodnik g. dr. Lovrenčič Ivan, odvetnik v Ljubljani, predsednik »Jugoslovenskega kinološkega saveza« in »Slovenskega lovskega

društva«. Dodeljeni so mu bili kot pripravniki gg.: dr. Michel Anton, polkovnik Nikolajevič Dragomir, dr. Erhartič Stanko, Ivkovič Ljubiša in Zamboni Eduard za lovske pse, za sportne pse pa gg.: Jovanovič Dragomir, Gajnovič Djordje, dipl. veterinar Kapus Ivan, vsi iz Beograda, in Zupan Bogdan iz Ljubljane.

Razstavljenih je bilo v celem 206 psov raznih pasem.

Tudi psarna »Suvobor«, last Nj. Veličanstva kraljice Marije, je razstavila svoje krasne španijele in pointerje, toda izven konkurence. Ti psi radi tega niso bili ocenjeni.

V splošnem je bil razstavni materijal boljši, kakor bi kdo pričakoval na prvi taki prireditvi. Zlasti lovski psi so bili prav odlično zastopani in trud gg. dr. Erhartiča, dr. Michla in drugih, ki so mnogo žrtvovali, da spravijo med beograjske lovce čistokrvne ptičarje, je rodil zares lepe uspehe. Ptičarjem je bilo priznanih 5 odličnih in 7 prav dobrih ocen.

Tudi jamarji so dobro odrezali in odnesli 6 odličnih in 2 prav dobri oceni.

Seveda so vsi ti psi importirani deloma iz Slovenije, deloma iz inozemstva.

Zanimiva je bila produkcija policijskih psov dne 5. in 6. oktobra popoldne. Udeležili so se je orožniki s svojimi nemškimi ovčarji, pa tudi nekaj zasebnikov, med njimi g. Zupan Bogdan iz Ljubljane z nemškim ovčarjem »Indusom«, J. K. Sp. št. 8, last g. Levaniča Josipa iz Ljubljane. Psi so pokazali dobro šolo in zelo številno občinstvo ni štedilo z navdušenim aplavzom. Največ priznanja je žel g. Djordje Vuković s svojim krasnim dobermanom »Djekom«, ki je proizvajal okrog 150 točk. Produkcijo je vodil predsednik »Kluba ljubiteljev sportnih psov« gosp. dr. Cepuder Josip, odvetnik iz Ljubljane.

Dne 5. oktobra je priredilo »Društvo za zaštitu životinja i rastinja« v hotelu »Imperijal«-u v počastitev udeležencem razstave skupno večerjo. Zbralo se je lepo število članov in ljubiteljev psov. Slovenci so bili častno zastopani; videli smo gg.: dr. Lovrenčiča, dr. Cepudra, dr. Erhartiča, dr. Kavčiča, vet. Kapusa i. t. d. Da so se večerje udeležili tudi srbski kinologi, kakor: dr. Michel, polk. Nikolajevič, Lj. Ivkovič i. t. d., se razume. Podpredsednik D. z. z. ž. r. g. Lazarevič se je v iskrenih besedah zahvalil »Jugoslovenskemu kinološkemu savezu« za podporo, ki jo je ta prireditvi izkazal s tem, da je poslal delegacijo s predsednikom na čelu. Dr. Iv. Lovrenčič je nato govoril o pomenu kinologije in njeni organizaciji v naši kraljevini ter razvil nekatere misli, kako naj bi se ljubitelji psov v Beogradu organizovali in

kaj bi bilo storiti, da pridejo naše domače pasme, zlasti ilirski ovčarji do veljave. Njegov govor je bil spremljan z vsestranskim odobravanjem.

*

Prireditev je častno uspela ter dokazala, da je Beograd izredno ugoden teren za kinološko udejstvovanje. Srbski lovski krogi so pripravljeni k velikim materijelnim žrtvam, da dobe zares dober pasji materijal v deželo. Pa tudi ljubitelji sportnih psov kažejo veliko zanimanja in požrtvovalnosti.

Namerava se ustanoviti »Kinološko udruženje« s sedežem v Beogradu, ki bo stopnjema organizovalo ljubitelje kinologije tudi po ostalih večjih mestih južnega dela naše države.

J. K. S. si je s svojo udeležbo na tej prireditvi vsekakor pridobil mnogo prijateljev in je kinološki stvari dokaj koristil.

IZ LOVSKEGA NAHRBTNIKA

Članom S. L. D., Slov. rib. društva, Kinološkega saveza in v njem včlanjenih klubov in Kluba akvaristov!

Članarina S. L. D. bo za leto 1930. **znašala 80 Din.** Zapriseženi lovski čuvaji in zapriseženi gozdni čuvaji plačajo samo 40 Din. - Izven kraljevine znaša članarina 140 Din.

V društvo novovstopajoči člani plačajo brez razlike poleg članarine še 25 Din vpisnine.

Ustanovnina znaša za tuzemce 800 dinarjev, za inozemce 1200 Din.

»Lovec« bo izhajal enkrat na mesec. Člani S. L. D. bodo dobivali list brezplačno. Za člane drugih uvodoma navedenih društev, odnosno klubov velja dosedanji dogovor. Za nečlane velja list na leto v Jugoslaviji 80 Din, v inozemstvu pa 140 Din.

Da more društvo določiti naklado letniku 1930., je potrebno, da vsak član **takoj poravna** članarino za leto 1930. V to svrho je priložena poštna položnica decembrovi številki »Lovca« 1929.

Da se olajša tajniku in blagajniku pregled in poslovanje, se bo prva številka »Lovca« poslala samo članom, ki bodo vnaprej poravnali članarino, dalje članom ustanovnikom in onim upravam, s katerimi list zamenjavamo. Ta ukrep je potreben, ker letos masikdo, ki ni plačal članarine, ni vrnil prvih številk »Lovca«.

Članske izkaznice prejmejo samo oni člani, ki so poravnali članarino za leto 1930., novovstopajoči pa, ko jih je odbor S. L. D. sprejel za člane.

Članske izkaznice se ne bodo priložile »Lovcu«, temveč se bodo pošiljale s pismom, da se ne izgube, ker jih bodo člani potrebovali za znižano vožnjo na železnici. Za poštnino in zalepko naj vsak član s članarino vred pošlje še 2 Din, v inozemstvu bivajoči 4 Din.

Obnova lovskih kart za leto 1930.

(veljavnih od 1. I. do 31. XII. 1930).

Za vse vrste lovskih kart (izvzemši za člane vladarskega doma) se plačuje enotna pristojbina 15 Din za lovski zaklad kakor doslej.

Vsaka lovska karta se izgotavlja le za eno osebo in velja le za določeno osebo ter se ne da prenesti na drugo osebo. Izgotavljala bodo lovske karte pristojna sreska načelstva, sreska izpostava v Škofji Loki, odnosno mestni magistrat ljubljanski, in sicer sledeči dve vrsti:

I. Državne lovske karte, in sicer:

1. Za lastnike in zakupnike lova in za njih goste.

Vsi plačajo razen pristojbine 15 Din za lovski zaklad, po tarifni postavki 101 a taksnega zakona še-le takse v kolkih:

Ako lovijo brez psa, kolek 30 Din; z enim psom 40 Din; z dvema psema 50 Din; s tremi ali več psi 60 Din.

2. a) Za diplomatske in konzularne uradnike (če niso naši državljani) po vzajemnosti, razen častnih konzulov.

b) Za državne gozdarske nameščence.

Za lovske karte, izdane osebam, navedenim v točkah 2. a) in b), se plačuje le pristojbina 15 Din za lovski zaklad, kolkovne takse pa so v smislu pripombe 6., točka c), k tar. post. 101 a taksnega zakona popolnoma oproščene. Zato tudi ne plačujejo mariborske oblastne takse.

3. Lovska karta za slušatelje vseh vrst gozdarskih šol (visokih, srednjih in nižjih).

Za njo se plača pristojbina 15 Din za lovski zaklad; kolkovne takse je v smislu prip. 7. k tar. post. 101 a taks. zakona za ¾ oproščena. V isti meri je

oproščena tudi mariborske oblastne takse.

To vrsto lovskih kart izgotavljajo sreska načelstva, sreska izpostava v Škofji Loki oziroma mestni magistrat ljubljanski slušateljem (dijakom) vseh gozdarskih šol, ako se primerno izkažejo.

Glede mladoletnih veljajo obstoječi predpisi deželnih zakonov.

II. Lovska karta za zaprisežene lovske čuvaje.

Pristojbina za lovski zaklad znaša 15 Din in mariborska oblastna taksa 15 Din.

Kolkovne takse je v smislu prip. 6., točka c), k tar. post. 101 a taks. zakona popolnoma oproščena.

Izgotavlja se v smislu zakona z dne 26. februarja 1922 (Ur. l. št. 419 ex 1922) na zahtevo lastnika ali zakupnika lova. Ta karta velja samo za tista lovišča, za katera je izdana.

Pismene ali protokolarne prošnje lastnikov ali zakupnikov lovišč morajo biti po tar. post. 1 kolkovane. Ako se prošnje stavijo ustno in se ne jemljejo na zapisnik, ni treba plačati kolka.

Dnevne lovske karte se ne bodo izgotavljale, tudi tedaj ne, če bi kak gost ali inozemec hotel loviti samo en dan.

Istotako ni izdajati takse prostih lovskih kart pastirjem in poljskim čuvajem.

V dravski banovini so državne lovske karte za l. 1930. svetlorožnate (rdeče) barve, one za lovske čuvaje pa zelenkaste barve.

*

Op. Dosedaj so bila na lovskih kartah natisnjena veljavna določila o lovopustu. Natis teh določil odpade za leto 1930., ker so sedaj v Dravski banovini tri različne lovopustne določbe (območje bivše ljubljanske in mariborske oblasti ter čabarskega sreza) in se morda z novim lovskim zakonom tudi te izpremene. — Lovci se bodo morali brigati, da se seznanijo s predpisi o lovopustu, veljavnem v kraju, koder bodo hodili na lov.

Umrl je dr. Pavel Skaberne, svetnik apelacijskega sodišča v Ljubljani. Bil je dolgoleten član S. L. D., ki ga ohrani v najlepšem spominu.

Posnimek iz zapisnika IV. plenarne odborovne seje, ki je bila dne 10. oktobra 1929 ob 20. uri v restavraciji pri »Slonu«.

Navzočih je bilo 18 odbornikov.

Društveni predsednik dr. Ivan Lovrenčič konstatuje sklepčnost in otvori ob pol devetih sejo z željo, naj bi se z novi imenom naše kraljevine pričeli tudi novi, boljši časi.

Nato poroča, da je društvena eksekutiva sklenila, naj se tajniški in gospodarski društveni posli združijo trajno v eni osebi, kateri pripada tudi odprava »Lovca«. To poslovanje se je poverilo bivšemu društvenemu tajniku Frideriku Repovšu. Uradne ure se določijo dnevno od 9 do 12 in od 15 do 17. Pisarna bo poslovala, izvzemši soboto popoldne in praznike, vsak delavnik v Komenskega ulici št. 19, pritličje (desno).

Na razpravo pride društvena reorganizacija. G. predsednik navaja težkoče v izvedbi delitve S. L. D. v dve sekciji. Otvarja debato, v katero posežejo gg.: Mladič, dr. Modic, dr. Bevk, dr. Ravnihar, dr. Tavčar, ing. Tavčar in Malenšek, nakar sklene odbor z ozirom na novo politično delitev države v banovine, naj se skličejo zastopniki podružnic k posvetovanju v Ljubljano.

G. podpredsednik Hafner poroča o glavni skupščini Zveze za tujski promet, ki se je udeležil kot zastopnik S. L. D.

Glede dopisa Slovenskega društva za varstvo živali, v katerem se izraža želja, naj pristopijo kot člani vsi v S. L. D. včlanjeni lovci, sklene odbor, naj se v »Lovcu« ta pristop članstvu priporoča.

Dopis direkcije šum, ki razpisuje dražbo lovišča »Suha - Vogelj«, se odstopi uredništvu »Lovca« v priobčitev.

Na predlog društvenega predsednika sklene odbor naročiti zgodovino lovskega prava (Histor. Atlas, Dr. Hertl: »Das Lehrbuch des Jagdrechtes«).

Tajnik prečita imena novo priglašenih lovcev, ki jih odbor sprejme za svoje redne člane. Njihova imena se natisnejo v »Lovcu«.

Slučajnosti ni bilo.

Ker se nihče več ne oglasi k besedi, zaključi predsednik društveno sejo ob tričetrt na 24. uro. Zapisnikar.

Iz zapisnika V. plenarne odborovne seje S. L. D. v Ljubljani, ki je bila dne 30. oktobra 1929 ob 20. uri pri »Slonu«.

Navzočih je bilo 16 odbornikov ter zastopniki Maribora, Ptuja, Murske Sobote in Celja.

Predsednik dr. Iv. Lovrenčič ugotovi sklepčnost ter pozdravi udeležence, posebno še zastopnike bivše mariborske oblasti, ki so prišli, uvažujoč pomembnost današnje seje, osebno, da se končno izvede društvena reorganizacija.

Tajnik prečita zapisnik IV. odborovne seje, ki ga odbor odobri.

Nato se rešijo razni došli dopisi.

Ugodi se prošnji »Trezvene Mladeži« v Sarajevu za brezplačen izvod »Lovca«.

Sestavi se vloga S. L. D. na mestni magistrat zaradi dovoljenja, da smejo jemati lovci v avtobuse lovske pse.

Na razpravo pride društvena reorganizacija:

Predsednik g. dr. Lovrenčič ponovi v kratkih potezah pričetek in razvoj stremljenja lovcev bivše mariborske oblasti, da se ustanovita dve sekciji, prva v Ljubljani, druga v Mariboru. Z ustanovitvijo dravske banovine so pripadli k tej novi kraji, tako da so sedaj v veljavi bivši kranjski, koroški, hrvatski, štajerski in madžarski lovski zakoni. Želi, da se danes odbor in delegatje izrečejo o načinu društvene organizacije. Otvarja debato, v katero posežejo gg.: dr. Robič, nadsvetnik Mladič, dr. Bevk, Zorko, Mayer, Zupan, dr. Šalamun, dr. Ravnihar, Malenšek, notar Koder, Boltavzar, notar Hafner, nakar so se sprejeli sklepi, ki jih bo odbor predložil v odobritev izrednemu občemu zboru v Celju:

1. Ustanovita se dve sekciji, kateri pošljeta v enakem razmerju svoje zastopnike v centralo, ki je v Ljubljani.

2. Ustanovi se ena Lovska zbornica s sedežem v Ljubljani.

3. Centrala izdaja društveno glasilo »Lovec«, s separatnim kontom.

4. Članarina je enotna in se plačuje naravnost centrali v Ljubljani. Sekciji prejemata od članarine po 20%, od katerih morata odstopiti po 10% podružnicam oziroma sreskim pododborom za kritje njihovih upravnih stroškov.

5. Centrali pripadejo oskrbovanje fonda »Zelenega križa«, vse lovsko-pravne zadeve, organizacija društva, spori med sekcijama, lovski znak in kroj.

6. S podporami iz lovskih fondov razpolaga samo centrala.

7. Sedaj veljavni lovopust naj se obdrži do 1. aprila 1930 neizpremenjen, pozneje pa naj se doseže za vso banovino enoten lovopust.

8. K obračunu, ki ga sestavi finančni odsek, pošlje sekcija Maribor svojega blagajnika.

9. Na predlog dr. Šalamuna bo odbor predlagal občemu zboru za leto 1930. povišanje članarine na **80 Din,** za poklicne lovce pa **40 Din,** ustanovnina in vpisnina ostaneta neizpremenjeni.

10. Podrobnost te društvene reorganizacije izvede sedanji odbor S. L. D. v Ljubljani.

Tajnik prečita imena novopriglašenih lovcev, ki se natisnejo v društvenem glasilu ter ostane njihov sprejem za morebitne ugovore odprt 14 dni po razglasitvi.

Ker se nihče več ne javi k besedi, zaključi predsednik sejo ob polnoči.

Zapisnikar.

Hartert — sedemdesetletnik. Dne 29. oktobra t. l. je izpolnil sloviti nemški ornitolog-sistematik dr. h. c. Arnošt Hartert v Berlinu-Tringu 70. leto svojega življenja. Dne 20. okt. t. l. je imela Deutsche Ornithologische Gesellschaft v

Berlinu, katere dolgoletni redni in častni član je slavljenec, iz tega naslova slavnostno sejo. Prijatelji in učenci so mu poklonili za rojstni dan z nemškim ornitološkim društvom na čelu spominski spis, ki ga je uredil Harterlov učenec dr. Ervin Stresemann. Spomenica šteje 269 strani, krasi jo slavljenčeva slika in pa 6 listov slik. Vsebina zbornika je 26 krajših razprav, ki so kakorkoli v zvezi s Hartertovim znanstvenim delovanjem in njegovimi potovanji. Poleg Nemcev so prispevali članke najodličnejši ameriški, angleški, francoski, madžarski, ruski, danski in švicarski ornitologi, znamenje, kak ugled in kako spoštovanje uživa slavljenec po vsem svetu med znanstveniki svoje stroke. Natisnjenih ni v njej pet razprav, ki so se morale izpustiti zaradi obsežnosti ali ker so prispele prepozno; izidejo pa prihodnje leto v Journal für Ornithologie. Da je Hartert to izredno počastitev zaslužil v polni meri, nam izpričuje pogled na njegovo življenjsko delo »Die Vögel der paläarktischen Fauna«, ki je izhajalo od novembra 1903 do januarja 1921. V tej obsežni knjigi (XLIX + 2328 strani) našteva in opisuje Hartert 3198 »dobrih« ptičjih vrst; izidejo pa še po potrebi »dodatki in popravki«, da bo delo vedno na višku krepko se razvijajoče ornitološke vede. Poleg spisa »Aus den Wanderjahren eines Naturforschers (Berlin, 1902) je objavil po raznih ornitoloških in ooloških časopisih in revijah Nemčije, Anglije in Amerike številne razprave in članke favnistične, sistematične, oološke in nomenklatorične vsebine. Tudi bravci »Lovca« se pridružujejo častilcem zaslužnega znanstvenika ter mu žele, da dočaka še mnogo let v prospeh in korist lepe ornitološke vede. -b-

Lovski čuvaj ni javni uslužbenec v smislu § 93. s. k. z. Stol sedmorice, odd. B, v Zagrebu je izdal kot kasacijsko sodišče dne 12. junija 1929 pod št. Kl 63/29/4 zanimivo razsodbo, ki bo iz več ozirov zanimala lovce in ribiče. Zato podajamo v naslednjem bistvene razloge te razsodbe. Razsodba pravi med drugim: Lovski čuvaj kakega zasebnega lovskega društva, naj je tudi zaprisežen in kot tak priznan od oblasti, ni zaščiten po § 93. s. k. z. Po izrečnem in jasnem besedilu navedenega paragrafa uživajo njegovo zaščito samo »uradniki, državni ali občinski zvaničniki, oblastveni ali občinski uslužbenci, ki so odrejeni ali poklicani, da izvrše zakone ali razsodbe ali rešitve ali odredbe sodišč ali zakonite odredbe policijskih ali drugih državnih oblastev«. A. Janez je čuvaj lovskega društva v S. in je bil res po svoji službi poklican, da izvršuje tudi zakonite odredbe policijskih upravnih oblastev. A on ni niti uradnik niti zvaničnik niti uslužbenec države ali oblasti ali občine. Je zgolj uslužbenec zasebne družbe, lovskega društva.

Zanimiva je omenjena razsodba tudi radi tega, ker ne vidi poizkusa tatvine v dejanju, če hodi storilec v tatinskem namenu s puško po tujem revirju. V tem pogledu pravi razsodba: Ničnosti pritožbi ni priznati uspeha, kolikor ona spodbija prostorek od obtožbe radi poskušenega prestopka tatvine po §§ 8., 239., 460. k. z., češ, da je obtoženec s tem, da se je dne 1. septembra 1928 nahajal v tujem lovskem revirju s puško v namenu, da ustreli kako divjačino, a da ga je zasačil pri tem lovski čuvaj, vendar storil dejanje, ki vodi k pravi izvršitvi tatvine, a da je ta tatvina izostala le radi slučajnega nastopa lovskega čuvaja. Ugotovljeno je namreč (v prvoinstančni sodbi), da ni dokazano, da je bila puška nabita; nikjer ni izrekla pobijana razsodba, da je imel obtoženec strelivo seboj, dokazano pa je, da obtoženec ni streljal. Od teh okolnosti je zadobilo prvo sodišče prepričanje, da v obtoženčevem dejanju še ni jasno in določeno izraženo, kar treba, da bi bili dani že vsi znaki poskušenega prestopka tatvine. Ako je tudi obtoženec v svojem zagovoru s a m p r i z n a l, da je imel namen ustreliti divjačino, je to nekaj, kar se še ni izrazilo v d e j a n j u. Pravilen je torej izrek prvega so-

dišča, da gre tu kvečjemu le za nekaznivo obtoženčevo pripravljalno dejanje, da pa o učinu kaznivega poskusa ne more biti govora, ker se hudobni namen ne izraža v nikakem zunanjem dejanju storilčevem (§ 11. k. z.).

Ako bi se bila zadeva prijavila občeupravnemu oblastvu, t. j. sreskemu načelstvu, bi bili merodajni za postopek predpisi, ki jih v sledečem navajamo:

a) § 18. patenta z dne 28. febr. 1786, ki je veljaven za območje bivše Kranjske, se glasi:

»Nikdo ne sme hoditi po tujem lovišču s puško, z lovskim psom ali s psom brakom, izvzemši če potuje po cesti ali stezi. Prestopniki te prepovedi naj se zasačijo in kaznujejo.«

b) § 60. deželnega zakona za Štajersko z dne 21. septembra 1906, dež. zak. št. 5 iz l. 1907., se glasi:

»Vsakomur je prepovedano, s puško prehoditi brez dovoljenja lovskega upravičenca kako lovišče, razen če je upravičen ali dolžan to storiti po svojem uradnem položaju.

Ako kak javen varstveni organ zasači koga s puško izven javnih cest in potov ali takih potov, ki služijo splošno zvezi med vasmi in kmetijami, lahko puško takoj zahteva in je pozvani dolžan, da jo odda, ne da bi se branil.

Odvzete puške je treba brez odloga oddati političnemu okrajnemu oblastvu.«

c) § 62. deželnega zakona za Koroško z dne 4. avgusta 1902, dež. zak. št. 15 iz l. 1903., ima enako besedilo, kakor je citirano, štajerskega zakona. Dostavlja pa še tole: »Vsakdo, ki zapusti lovišče, v katerem ima pravico lova, je dolžan, razbasati puško; ako tega ne stori, se mu sme puška ravno tako vzeti.«

Društvo za varstvo živali s sedežem v Ljubljani nam je poslalo povabilo, da naj pristopijo vsi naši člani k imenovanemu društvu, ki bo izdajalo glasilo: »Prijatelj živali«. V smislu sklepa odborovne seje S. L. D. z dne 10. oktobra t. l. opozarjamo na to vabilo. Vstopi lahko vsakdo, kdor hoče.

Lovski blagor. Šentlenartski lovski zakupnik Adolf Dimnik je ustrelil oktobra t. l. 13 kg težko vidro (samca). Vidrač je grmaril ob vodi. Ko je zavohal lovca in psa, je hotel puhniti v vodo. V skoku zadel v srce, se je zvrnil mrtev na breg.

Skobec je napadel šogo, ji zasadil kremplje v prsa ter jo je živo trgal. Šoga se je strašno drla, prav tako kakor zajec, kadar ga pograbi lisica.

Dimnik je pogodil s strelom skobca in šogo.

Gozdno jerebico so opazovali te dni v Dimnikovem lovišču »Jablanci« pri Sv. Lenartu v Slov. goricah. Jerebica je bila presenečena, ker je bila prepodena. Našopirila je čop ter na tleh stoječa opazovala lovce. Seveda ji ni nobeden od lovcev storil nič žalega.

Divjo mačko je ustrelil 2. oktobra Alojzij Kužnik, posestnik iz Železnega pri Dobrniču. Dan prej je bil na lovu v Simaju v hosti in je njegov pes zasledil v smrečju na tleh divjo mačko, katera je zbežala pred njim v luknjo v zemlji. Pes je šel za njo in se dolgo ni vrnil iz luknje, tako da se je lovec naveličal čakati in je šel domov brez psa. Pes je prišel domov šele drugi dan zjutraj. Nato je šel Kužnik popoldne zopet na lov in pes je zopet na istem prostoru zasledil mačko in jo pognal, da jo je lovec ustrelil. Ko jo je raztelesil, je našel v njej jerebičje perje. I. Šašelj.

Medved ustreljen v neposredni bližini Gorice. Neki goriški »cacciatore« je ustrelil letos medveda v Ločniku tik Gorice. Namah je postal junak dneva, kajti o tem njegovem junaštvu so pisarili vsi italijanski listi, kateri se kaj radi ponašajo s svojimi junaki.

Praktični »cacciatore« si je eno zmislil in napravil ta špas: S tipičnim italijanskim pompom je pripeljal medveda v Gorico. Združil je dulce cum utile in ga razstavil na Travniku v zadnji dvorani kavarne Evrope. Seveda proti primerni vstopnini, katera mu je doprinesla lepe denarce.

Uboga Gorica, do grla sita brezkončnih parad, je imela svojo senzacijo. Vse je drvelo na Travnik, da si ogleda to za goriško javnost tako redko pošast. Minula so namreč že dolga desetletja, odkar je bil ustreljen na Primorskem zadnji divji kosmatinec.

O tem dogodku so pisali tudi nekateri naši tukajšnji listi. Nekateri naši naivni lovci so bili celo mnenja, da je to eden in isti medved, kateri se je klatil lansko leto po Špitaliču in Črnivcu in da jo je končno mahnil brez predpisanega pasuša in vizuma čez mejo napram solnčni Gorici.

Pred kratkim sem bil v Gorici. Sestal sem se z dobrim prijateljem Dolfetom, znanim našim nimrodom.

Na tapet je prišel tudi ločniški medved.

Dolfeta sem vprašal, ali ni mogoče bil takrat v Gorici Hagenbeck ali pa Kludsky. Na to mi je povedal prijatelj Dolfe sledečo resnično storijo:

»Tudi mene je gnal ‚firbec' na Travnik. Komaj sem se prerinil skozi gnečo naroda, kateri je strmel v približno 100 kg težkega medveda. Tik ob njem je stal junak dneva in milostno sprejemal nebroj čestitk od najvišjih funkcijonarjev. Meni se je dozdeval ta medved silno znan. Da razpršim sleherni dvom, sem se mu približal in mu odprl trepalnice. Ko sem zagledal njegovo slepo desno oko in levo napolnjeno s katarjem, sem bil takoj na jasnem. Spoznal sem svojega starega znanca Markota, ki je pohrustal iz mojih rok toliko slastnih hrušk. Evo Ti njegov curriculum vitae: Njegov rojstni kraj mi je neznan.

Mislim, da je bilo leto 1921., ko je prišel kot mladič v roke g. Petra Bernika iz Ljubljane. Ta ga je pozneje oddal svojemu bratu g. Antonu. Nekega dne je priromal ubogi Marko v Postojno h g. Slavcu. Končno je prišel v last nekega polkovnika v Ilirski Bistrici. Ker je bil zaprt mesece in mesece v vlažnem svinjaku, je obolel na očesnem katarju, vsled katerega je zgubil desno oko. Izpostavljen je bil večnim šikanam in zato postal prav siten. Nekega dne je ušel iz svinjaka. Mimo hiše se je pomikal ravno pogrebni sprevod. Marko je bil ta dan jako nataknjen in začel je rentačiti. Polkovniku je bilo to silno neprijetno in sklenil je, da se iznebi ubogega Markota za vsako ceno. Ponujal ga je raznim znancem, toda nihče ga ni hotel sprejeti. Polkovnik je bil končno premeščen v Gorico in s tem je bila Markotova usoda definitivno zapečatena. Nekega večera so ga spravili na tihem v velik zaboj in s tovornim avtom napram Gorici. Dan poprej je pa zasledil oni »cacciatore« medvedovo sled v Ločniku.

Gorica je bila po koncu. Že naslednjega dne je pa pogodila krogla italijanskega nimroda tako nevarnega medveda. Samo to mi ni jasno, ali ga je streljal v zaboju, ali izven tega.«

Maribor, 24. oktobra 1929.

Mirko Leban.

Zanimivosti. Na veleposestvu kneza Odeschalchija v Iloku (Srem) so ulovili spomladi mlado kuno zlatico, ki se je čisto udomačila. Giblje se prosto, je zelo priljudna in rada jemlje v mleko namočen kruh.

V septembru letos je nadlovec našel v revirju mrtvega fazana. Ko ga pobere, vidi, da mu visi iz kljuna mišji repek. Pri natančnejšem pregledovanju je ugotovil, da tiči cela poljska miška fazanu v grlu. Bila mu je prevelika, da je ni mogel spraviti naprej in ga je zadušila.

Pogon na medveda v Kamniškem srezu. Zaradi pritožb občin Zg. Tuhinj in Špitalič ter Planinskega odbora za srez Kamnik, da neznana zver trga na planinah drobnico, je odredilo sresko načelstvo v Kamniku lovski pogon po obč. loviščih Špitalič, Zgornji Tuhinj, Hruševka, Loka v Tuhinju, Podhruška, Nevlje, Gozd in Županje njive ter samolastnih loviščih g. Apfaltrerna Leopolda v Špitaliču, Meščanske korporacije v Kamniku in Velike in Male planine za 14. avgusta 1929.

Pogon so izvršile štiri skupine. Prva skupina pod vodstvom okraj. gozdarja Presla in župana Burkeljce je zasedla pas pod Menino planino do Kostanjske planine, druga pod vodstvom Cevca Josipa iz Vesenega od Kostanjske planine do Savinje peči, tretja pod vodstvom Schlegla Viktorja iz Kamnika okoliš Črnivca in četrta pod vodstvom Vidmarja Franca iz Kamnika in Prelesnika Karla iz Stahovice Gojško planino in njen okoliš.

Obvezni udeleženci tega pogona so bili zakupniki navedenih občinskih lovišč in lastniki navedenih samolastnih lovišč, odnosno njih namestniki s svojimi lovskimi čuvaji. Razen tega so dale prizadete občine na razpolago potrebno število gonjačev.

Prišlo je k temu pogonu veliko lovcev. Streljati je bilo dovoljeno samo na medveda, volka ali podivjane pse.

Pogon je bil, žal, brez uspeha. Našli so sledi, ki so dale sklepati na medveda, videli ga pa niso.

Kakor so nedavno dnevniki pisali, so oblastva prijela tatu, ki je kradel ovce in jih nato vnovčeval v Kamniku.

Olajšajte upravi »Lovca« poslovanje! Za hitro in brezhibno poslovanje pri odpravi lista mora imeti društveni gospodar natančen naslov vsakega člana. V nadpolovičnih slučajih pa navede član tako pomanjkljiv in nečitljiv naslov, da ga ni mogoče prečitati. Da ne bo nepotrebnih reklamacij, naprošamo članstvo, da naj pri priglašanju ali pri pošiljatvi denarja napiše čitljivo (če le mogoče s strojem) svoj priimek, polno (ne okrajšano) krstno ime, kraj (bivališče) in zadnjo pošto, posebno pri onih krajevnih imenih, ki jih je po več v jugoslovenskih krajih. Na ta način bo mogoče odpraviti društveni list na pošto zanesljivo in pravilno. Članu bo prihranjena marsikatera dopisnica, upravi in pošti pa nepotrebno poizvedovanje.

Vse dopise naslovite na: **Slov. lovsko društvo v Ljubljani, Komenskega ulica št. 19.** Tajnik.

Ljubljanski kožuhovinski sejmi.

Našim lovcem!

Prekupčevanje gre vedno na rovaš producenta, t. j. tistega, ki blago pridela. To smo imeli priliko občutiti skozi dolga leta slovenski lovci, ki smo dragoceno kožuhovino prodajali raznim prekupcem pod ceno. Pa to je tudi samo ob sebi razumljivo: zastonj ne dela nihče! Odvisno pa je, ako moreš prekupca svojih izdelkov, odnosno pridelkov kontrolirati, koliko da si pridrži za posredovanje in kakšen interes ima na prekupčevanju.

Le-to je bilo povod, da so slovenski lovci, organizirani v S. L. D., ustanovili Lovsko zadrugo, ki je pričela z direktno prodajo kožuhovine na veletrgovce.

Lovska zadruga, tvoreča z velesejmsko upravo »Divjo kožo«, t. j. firma specijelnega kožuhovinskega oddelka, je pričela zbirati kožuhovino. Uspelo ji je postaviti na trg tako količino, da je postala pomembna za veletrgovca. Jeli so prihajati na naše kožuhovinske sejme z vseh delov Evrope. Celo Američani so se pričeli zanimati za naš kožuhovinarski trg. To je bilo povod visokim cenam, ki smo jih dosegli v zadnjih letih. V »Divji koži« so bili zastopani samo interesi slovenskega lovstva.

Nadalje pa pri prekupčevanju potom »Divje kože«, ako to že tako imenujemo, vsakdo lahko kontrolira, da si »Divja koža« pridrži za svoje delo samo štiri odstotke, dočim je pri drugih prekupcih, pri katerih postanejo odstotki včasi petdesetkrat večji in še višji, to neizvedljivo. Da je »Divja koža« v dobrobit našega lovstva, potrjuje tudi dejstvo, da skušajo prekupci in nekateri manjši trgovci za vsako ceno uničiti našo lastno prodajo, in sicer na ta način, da v posameznih primerih plačujejo kožuhovino po višjih cenah, kakor je blago vredno. Žal, da se mnogi lovci dajo zapeljati ter prodajajo kožuhovino izven sejma, na škodo skupnosti. Jugoslovenski lovci, ako hočemo obdržati procvit našega kožuhovinarstva, strnimo se še bolj in prodajajmo skupno, kajti samo v skupnosti je moč!

Kakor vsako leto, je tudi v letu 1930. prvi kožuhovinski sejem po sv. Neži, 27. in 28. januarja, in sicer, kakor vedno, v prostorih Ljubljanskega velesejma.

Pričnite s pošiljanjem že sedaj in priložite vsaki pošiljki točen seznam. Če želite kak predujem ali kaka pojasnila, sporočite to »Divji koži« v Ljubljani, na katero morate nasloviti tudi vse pošiljke kožuhovine.

Z lovskim pozdravom
za Lovsko zadrugo r. z. z o. z.
»Divja koža«.

Poizvedbe za upravo »Lovca«.

Pošta je vrnila kot nedostavljive na sledeče naslove poslane številke »Lovca«: **Antunović Ignatija**, Čakovec. **Antunović Josip**, Čakovec. **Antunović Štefan**, Čakovec. **Armelini Alojzij**, Poljane nad Škofjo Loko. **Belavič Miko**, Podklanc 2. **Drašček Slavko**, Ojstrica. **Sokolsko društvo**, Slovenjgradec. **Elbl Jožef**, Trije Kralji. **Ferenčak Franc**, Ilirska Bistrica, Italia. **Gaiser Anton**, paznik, Makole. **Upravništvo »Glasnik«**, Ljubljana, Bleiweisova cesta 28. **Golob Jože**, Žužemberk. **Pl. Gorup Vladimir**, Zagreb, Mihanovičeva 34. **Gvardjančič Mihael**, Selo, pri elektr. centrali, p. Moste. **Grof Henckel Donnersmark**, Zagreb, Medulićeva ul. 2/II. **Hribar Ivan**, Zg. Zadobrava, p. D. M. v Polju. **Hudomalj Jože**, Sv. Peter v Sav dolini. **Jamernik Alojzij**, Vukov dol, Jarem. **Jeraša Anton**, Travna gora, Sodražica. **Jureš Lodvik**, Tattenbachova 15/III, Maribor. **Clemenz Viljem**, Ljubljana, Kolodvorska ul. **Klobasa Iv.**, Žiterice. **Laben Miha**, Selca pri Škofji Loki. **Dr. Lichtenegger Hans**, Šoštanj. **Lukanič Ivan**, Vinji vrh 20, Črnomelj. **Mlakar Alojzij**, Straža. **Markelj Peter**, Sp. Graben 34, Gorenjsko. **Perger Artur**, Mislinje. **Pfeifer Vladimir**, kapetan fregate, Dubrovnik. **Pogačnik Viktor**, lovski čuvaj, Podgrad 1. **Potočnik Janko**, art. kapetan, Petrinja, Hrvatska. **Prek Franc**, Gaberje 10, Dobova. **Prokšelj Miha**, Učakovce 29, **Regali Janko**, Hrvatska. **Ruth Anton**, Soteska, p. Toplice, Dolenjsko. **Selevšek France**, Dobova, kolodvor. **Simljovšič Franc**, Gorenji Vrsnik. **Soklič Boris**, Ljubljana, Hilšerjeva ulica 7. **Stanič Ivan**, davčni nadupravitelj, Celje. **Scherzer Peter**, Gotenica, Kočevska reka. **Štibler Anton**, Sv. Duh. **Schweiger Jakob**, Sv. Lovrenc na Poh. **Takšić Vladimir**, Čakovec. **Vidina Jurij**, p. Vidina 11. **Zelenik Josip**, Selce. **Žagar Franc**, Podlukovca-Brezovica, Preserje. **Žordani Ferdo**, Češenje.

Gori navedene člane naprošamo, da nemudoma prijavijo svoje nove naslove, da jim moremo poslati zaostale številke.

Novi člani. Sledeči lovci so prijavili vstop v S. L. D. Sprejeti so, ako tekom 14 dni po objavi njihovih imen ne bo utemeljenega ugovora:

Adorjan Vendelin, Dolina 43, p. Dol. Lendava. — **Albreht Ivan**, Loke 51, p. Trbovlje. — **Antunović Štefan**, Čakovec. — **Apačnik Jurij**, posestnik, Stari trg, p. Slovenjgradec. — **Benčina Leopold**, trgovec, Maribor. — **Benčina Nataša**, Maribor. — **Berke Ivan**, posestnik, Vaneča, p. Puconci. — **Bernjak Matija**, posestnik, Melinci, p. Beltinci. — **Cizl Antun**, Samobor. — **Dobranić Ivan**, Žiškovec, Čakovec. — **Dolanc Stanko**, rud. nameščenec, Hrastnik (Log). — **Djurić Andrija**, Čakovec. — **Elikan Josip**, krov. mojster, Ljubljana, Orlova ulica. — **Gale Ivan**, posestnik, Rožna dolina 26, pri Ljubljani. — **Gutman Josip**, posestnik, Bogojina, p. Dobrovnik. — **Havptman Albin**, Dane 13, p. Stari trg, Rakek. — **Heiner Geza**, evang. župnik, Hodoš. — **Hotko Ivan**, Kapele 35, z. p. Dobova. — **Horvat Josip**, posestnik, Fokovci 21, p. Prosenjakovci. **Hrebec Franc**, Mali Nerajec, p. Dragatuš. — **Hubad Josip**, gostilničar, Ljubljana. — **Jakiša Franc**, posestnik, Ivanovci, p. Prosenjakovci. — **Jalšovec Anton**, Štrukovci. — **Klukej Franc**, Loke, Zagorje ob Savi. — **Kollaj Zoltan**, posestnik, Lončarovci. — **Koncilija Ignac**, Mali Lipovec pri Žužemberku. — **Kramer Ivan**, Sv. Peter pod Sv. Gorami. — **Kuhar Josip**, trgovec, Gor. Lendava. — **Kuplen Jurij**, posestnik, Markovci 101. — **Lipič Josip**, posestnik, Fokovci. — **Lovšin Anton**, notarski kandidat, Murska Sobota. — **Marekovič Matija**, Čakovec. — **Mešič Franc**, gostilničar, Dol. Slaveči, p. Gor. Lendava. — **Miklič Vinko**, šofer, Ljubljana. — **Milher Ludvik**, Skale. — **Mirtič Albin**, Brezova reber. — **Murn Josip**, Sela pri Žužemberku. — **Müller Rudolf**, hotelir, Ljubljana. — **Novak Ivan**, Družmirje. — **Pal Franc, Pince**, p. Dol. Lendava. — **Paulič Jernej**, uradnik, Štore pri Celju. — **Pehani Miroslav**, Trebnje. — **Peklar Maks**, čuvaj, Mursko Središče. — **Posar Ignac**, Sv. Jedert, Laško. — **Puntar Ivan**, Ivanje selo. — **Radović Ivan**, Gardinovec. — **Ravšelj Anton**, Podcerkev. —

Rebernik Franjo, Zel. gora. — **Rihtovec Mijo,** Vratisinec. — **Rot Aleksander,** Ljubljana. — **Sapač Bela,** posestnik, Topolovci. — **Sedovnik Pavel,** posestnik, Sile. — **Seidl Avgust,** Gornja Rečina. **Sever Ivan,** Semič. — **Slapšak Josip,** Senovo pri Rajhenburgu. — **Štrukelj Mirko,** Čakovec. — **Skalec Tomo,** Sivica. — **Turk Roman,** Slunj, Lika. — **Urazović Štefan,** Vratišinec. — **Vaupotič Marko,** gostilničar, Noršinci pri Ljutomeru. — **Vrbnjak Jožef,** posestnik, Bodislavci. — **Weiss Bela,** trgovec, Srdica. — **Weis Leopold** ml., trgovec, Metlika. — **Žganec Josip,** Podturen.

Pozneje so se prijavili:

Belec Janko, Sv. Jurij ob Ščavnici. — **Brunfliker F.,** Pragersko. — **Tscheligi Fr.,** Maribor. — **Dolničar Viktor,** Kamna gorica. — **Fajon Josip,** Hradeckega vas 74, Ljubljana. — **Fritz Alojzij,** Pečovnik 30, p. Celje. — **Holer Sim.,** Partinje. — **Ivanjšič Ljudevit,** Sv. Jurij ob Ščavnici. — **Jeglitsch Jos.,** Pragersko. — **Kirbiš J.,** Maribor. — **K. Ordik K.,** Pekre. — **Kračum Dav.,** Zreče. — **Lah Ant.,** Zg. Polskava. — **Maček Franc,** Dol. Logatec št. 216. — **Dr. Mejač Leo,** Sodražica, Dolenjsko. — **Evgen Müller,** Vič. — **Mule Al.,** Pragersko. — **Opačnik Jurij,** Stari trg pri Slovenjgradcu. — **Pajdaš Oton,** Apače. — **Pajek Oton,** Muta. — **Perenič Josip,** Malovnik, p. Kočevje. — **Pölzl Rudolf,** Lajšterberg. — **Plečnik Franc,** Dol. Logatec. — **Poženel Anton,** Dol. Logatec št. 58. — **Rajner Anton,** Metlika. — **Rebernik Franc,** Osek 60, p. Sv. Trojica. — **Rus Miroslav,** Loški potok. — **Sajovic Ivan,** Celje. — **Samide Josip,** Smuka, p. Stari log, Kočevje. — **Sedovnik Pavel,** Sele, p. Kotlje. — **Dr. Stamol N.,** Maribor. — **Schlosser K.,** Pekre. — **Schuster Anton,** Sp. Poljčane 5. — **Tlakuš Ig.,** Ruše. — **Toni Ivan,** Ulik št. 3. — **Walland Ladis,** Loče. — **Vehovec Joško,** Pečine, p. Sušak. — **Zagode Josip,** Zg. Ložnica. — **Zidar Milovan,** Lemberg pri Celju. — **Žavcer Simon,** Črešnjevec. — **Žižek Ivan,** Ločki vrh 28, Slov. Gorice. — **Wrentschur Siegbert,** posestnik, Marenberk.

Tiskovne hibe: Str. 99, vrsta 19 od zgoraj mesto Archibuteo lagopus L., prav: Archibuteo lagopus Brünn.; stran 419, vrsta 13 od zgoraj mesto omenil, prav: omejil.

*

Živo divjačino (srne, zajce, fazane, polj. jerebice itd.) vam dobavi po najnižji ceni »**Lovska zadruga**« v Ljubljani. Naročila in vprašanja je nasloviti do 31. decembra 1929 na blagajnika g. Iv. Zupana, Ljubljana, Gosposvetska c. 17. Lovska zadruga.

KINOLOŠKE VESTI

Klub ljubiteljev ptičarjev v Ljubljani. Izpisek sklepov odborovne seje dne 8. XI. 1929.

1. Predsednik poroča o poteku tekme ptičarjev v Ptuju in o nameravani ustanovitvi podružnice Kluba v Mariboru.

2. Sklene se pismena zahvala za pomoč ptujski tekmi ptičarjev J. K. S. v Ljubljani, sekciji S. L. D. v Mariboru, podružnici S. L. D. v Ptuju in dr. Šalamunu, odvetniku v Ptuju.

3. Ponovno se bo skušalo dobiti kakega dobrega lovca-dreserja. Ker se pa čuti potreba po v slovenskem jeziku pisani knjigi o dresuri ptičarjev, izda to knjigo Klub. Upanje je, da izide že prihodnjo pomlad.

4. Ugotovi se, da rejci ptičarjev ne prijavljajo izvršene oplemenitve psic in tudi ne legel Klubu, kljub temu pa hočejo, da se jim izda za mladiče rodovnik. Zato se ponovno opozarja, da mora vsakdo javiti Klubu (zadostuje dopisnica) oplemenitev svoje psice (datum in ime plemenjaka ter zadevno potrdilo njegovega lastnika) ter leglo (datum in število — ločeno po spolu — poleženih mladičev). Brez te prijave se vpišejo psi v JRP le po predhodni oceni.

IZ RIBARSKE MREŽE

Odsek za ribarstvo ministrstva za poljedelstvo. Uredba o ureditvi ministrstva za poljedelstvo (Uradni list 407/29) ustanavlja poseben odsek za ribarstvo. V področje tega odseka spada:

a) Sladkovodno ribarstvo: 1. ribarski kataster; 2. predpisi o zaščiti in razvoju sladkovodnega ribarstva; 3. nadzorstvo nad izvrševanjem ribje lovi v javnih in privatnih vodah in predpisovanje, kako naj se vrši; 4. napravljanje umetnih ribnikov; 5. skrb za zaplajanje rib v domačih sladkih vodah; 6. ustanavljanje ihtioloških zavodov — postaj, drstišč in drugih naprav za poskuse v sladkovodnem ribarstvu in nadzorstvo nad njimi; 7. vodite v ribarske statistike; 8. skrb za ribarsko orodje; 9. skrb za ureditev modernih načinov za izvrševanje ribje lovi; 10. skrb za trgovino z ribami v državi in z inozemstvom; 11. skrb za čim hitrejše in praktičnejše transportiranje živih, presnih in konserviranih rib, nadzorstvo nad ribjimi tržišči v državi; podpiranje privatne iniciative pri napravljanju instalacije za konserviranje rib; 12. organizacija ribarskega pouka; 13. skrb za gospodarske in socialne koristi ribičev (skrb za ustanavljanje ribiških zadrug in nadzorstvo nad njimi; sodelovanje pri zavarovanju ribičev) itd.

b) Pomorsko ribarstvo:

Posli, navedeni v točkah 1., 2., 6., 7., 8., 9., 10., 11., 12. in 13. za sladkovodno ribarstvo, spadajo tudi med posle pomorskega ribarstva.

Razen tega spada v pomorsko ribarstvo še tole: postavljanje poedinih ribolovnih okrajev in prostorov pod posebno zaščito (gojišča) in ustanavljanje potrebnih naprav za zaščito naravnega razplojevanja morskih rib in drugih morskih proizvodov; napravljanje in podpiranje umetnih gojišč za morske proizvode in skrb za uničevanje morskih pošasti.

Program, ki si ga je postavilo ministrstvo, je obsežen in lep; izvesti se bo pa dal le po primerni decentralizaciji teh poslov.

Zborovanje Nemškega ribarskega društva na Dunaju. V času od 16. do 21. septembra 1929 je zborovalo na Dunaju Nemško ribarsko društvo, ki je centralna organizacija vseh nemških ribarskih društev. Dne 16. septembra je zboroval odsek za ribnikarstvo, odsek za tekoče vode in odsek za tvorniške odtoke. Predavanja: Raziskovanja, ali potrebujejo ribe vitamine. — Apno v ribnikarstvu. — Vzroki zimske katastrofe leta 1928./29. — Pridobivanje zaroda jegulj v Angliji. — Pospeševanje gojenja lososov. — Preiskava ribjih steza na Nekarju. — Izkušnje o gradnji rešetk pri turbinah. — Markiranje rib. — Umetna gojitev mren in podusti. — Stanje vprašanja tvorniških odtokov v Srednji Nemčiji. — O škodi, povzročeni po tvorniških odtokih. — Čistilnice za odstranitev fenola in premogovnih drobcev iz odtokov premogovnikov.

Dne 17. septembra sta zborovala odseka za jezersko ribarstvo in odsek za ribarsko upravo. Predavanja: Gojitev ščuk. — Hranivost nemških jezer. — Prepoved obremenitve ribjih voda z novimi ribarskimi pravicami. — O prisilnih zadrugah. — Statistika. — O odškodninskih zahtevah ribarskih upravičencev radi škod, povzročenih po zimi 1928./29. — Zakonodaja.

V sredo 18. sept. so zborovali odseki za vprašanja ribičev po poklicu, odsek za trnkarski sport in pododsek za vprašanje gojitve lososov. Predavanja: Ribarsko gospodarstvo v bavarski Donavi. — Shranitev rib v ribnjačah. — Zaščita ribiških paznikov. — Ribarski poklic in sport. — Kdo je sportni ribič? — Kako podpira sportni ribič ribarska oblastva o priliki umiranja rib in kaj

mora ukreniti, da ugotovi vzroke umiranja? — Kako naj trnkar propagira ribarstvo? — Razlike med lososom in morsko postrvjo.

Znanstveni odsek in odsek za salmonide, ki sta zborovala dne 19. septembra, sta priredila sledeča predavanja: Nadaljnja preiskovanja o rasti rib. — Prehranitev krapa. — Obolenje nosa pri krapih kot posledica mraza. — O izločitvi strupa polža limnaca peregra in o njegovi škodljivosti za ribe, osobito za postrvi. — Poročilo o razvoju šarenk iz importa l. 1928. — O obolenjih postrvi na jetrih v mnogih postrvjih gojiščih. — Vlaganje morskih postrvi v postrvje potoke. — Gospodarski pomen gojitve postrvi v Nemčiji.

Kakor je razvideti iz tega programa, se je obravnavalo na tem kongresu skoro o vseh ribarskih vprašanjih. To pa ni malenkost, ker je ribarstvo v ozki zvezi z raznimi prirodoslovskimi vedami in z narodnim gospodarstvom vseh kulturnih držav.

Vpliv zimskega počitka na ribe. Da se ugotovi, kako vpliva vodna temperatura na ribe, so delali poizkuse na ta način, da so dali linje v vodo z različno temperaturo. Poskus je pokazal, da so zgubile one ribe na teži, ki so bile v toplejši vodi. Čim bolj se je zvišala temperatura, tem več masti in beljakovine so porabljale ribe. Do temperature 8 do 9° C so zgubile na teži 6·8%, pri temperaturi 10° pa je začela njih teža znatno padati. Razume se, da niso dali ribam pri teh poizkusih nikake hrane.

Gotovo pa je, da riba pozimi v prosti naravi ne raste.

Po »Neud. Fisch. Ztg.«.

Predsednik Hoover in trnkarjenje. Predsednik Združenih držav Hoover je preživel letos nekaj časa v Virginiji ob izviru Rapidana. V svojem nagovoru v Madisonu je poveličeval trnkarjenje kot opravek, »ki je po molitvi najlepši izmed vseh človeških opravil«. Omenil je tudi sledeče: »Sedaj vem, zakaj predsedniki tako radi trnkarijo. Trnkarjenje je pokojen sport, saj mora vsakdo priznati, da ribe ne prijemajo rade ob navzočnosti občinstva in zastopnikov tiska, in da mora biti torej človek sam, ko ribari. To pa je največji blagoslov, ki ga more biti deležen državni predsednik. Samota je namreč ono, česar si najbolj poželi izmučen državni poglavar. Trnkarjenje pa nas tudi trajno spominja na človeško slabotnost in na enakost, kajti pred ribami smo vsi ljudje enaki. Želeti pa je, da bodi predsednik Združenih držav od časa do časa opozorjen na to osnovno resnico demokracije, da se prirodne sile ne pokoravajo nobenemu človeškemu bitju.«

Po »Schweiz. Fisch. Ztg.«.

Statistika nemškega ribarstva. Nemčija ima tekočih voda 353.528 ha, stoječih voda (jezer in ribnikov) 427.351 hektarov, zalivov 338.200 ha; ako prištejemo k temu še Bodensko jezero s 53.800 ha, ima Nemčija vsega skupaj 1,172.879 ha sladkovodnih ribjih voda.

Statistika ujetih rib ni popolna; ta izkazuje za leto 1928. za severno morje 980.700 kg, za vzhodno morje in zalive 14,435.100 kg, za Bodensko jezero 227.301 kg. Vse to so sladkovodne ribe, ki zahajajo deloma tudi v morja. Natančnejša je statistika o produkciji krapov za leto 1928. Ta izkazuje 5,500.000 kg v vrednosti 9,570.000 mark. Postrvja gojišča so producirala l. 1928. 600.000 kg postrvi, v javnih vodah so jih pa ujeli 250.000 kg; njih skupna vrednost je znašala 5 milijonov mark.

Sportno ribarstvo v Južni Afriki. Angleži so udomačili že l. 1884. postrvi v južnoafriških vodah. Postrv se je tem vodam čudovito kmalu aklimatizirala. Leta 1897. so začeli vlagati v te vode tudi šarenko.

Postrvi so zrastle izredno velike. Najtežja postrv je tehtala 15½ funta (angleški funt = 460 g). Postrvi, težke 4 do 5 funtov, niso v Afriki nikaka redkost. V Kenya-Colony so življenski pogoji za postrvi še boljši. Ujeli so tamkaj šarenko, težko 10 funtov, ki še ni imela

polnih treh let. Uspehi, ki so jih dosegli Angleži v južni Afriki z vlaganjem postrvi, so torej naravnost ogromni. V nekaj desetletjih bo postala ta dežela pravi eldorado za sportne ribiče.

»Sportfischer«.

Oljenje cest in ribarstvo. V Nemčiji se je pojavil v zadnjem času velik odpor ribarskih interesentov proti oljenju cest. Padavine, ki se iztekajo raz take ceste v ribje vode, prinašajo v vode snovi, ki so ribam škodljive. Na Angleškem je prepovedano namakati ceste z oljem v bližini ribjih voda, ker je vsak katran škodljiv tako ribam kakor tudi drugim vodnim živalim. Pri nas se ribičem zastrupljevanja rib zaradi oljenja cest sedaj še ni bati!

Ribja lov z elektriko. V bližini Münstra so napravili pred kratkim poizkus ribje lovi z električno strujo. V ta namen so napolnili peščeno jamo z vodo, vanjo pa spustili ribe. V vodo so namestili bakreno žico, ki je visela v vodi 10 cm pod gladino na plovkah; jakost električnega izmeničnega toka je bila 220 voltov in 20—40 amperov. Struja je takoj omamila ribe, ki so se pojavile vrh vode in so jih polovili z mrežicami. »Angelsport«.

Krotka vidra. Angelsport pripoveduje o dveh ribičih, ki sta popolnoma udomačila mlado vidro. Ko ji je bilo pet mesecev, je bila že toliko odgojena, da je skočila privezana na vrvico v vodo, kjer je lovila toliko časa, da je ujela ribo. Ko jo je ujela, je prišla iz vode in položila ujeto ribo gospodarju pred noge. Ta vidra je spala v košarici in se je dala mirno gladiti od domačih ljudi. Tudi z domačim psom in z mačko se je dobro razumela.

Rekordno delo švicarskih vališč. V valilni dobi 1928/29 so spustila švicarska vališča 221 milijonov ribjega zaroda in več ko pol milijona letnic pod uradno kontrolo v javne vode. Lansko leto so spustili 162 milijonov zaroda.

Ribarstvo in vodni sport. V Nemčiji se pritožujejo ribarske organizacije radi vznemirjenja rib po sportnikih. Osobito škodo delajo motorni čolni, ki onečiščajo vodo z odplakami, še več pa parniki, ki razrijejo dno in poškodujejo drstišča.

Recept za prepariranje ribic za vado. Inž. Fischli priporoča v listu »Tiroler Fischer« sledeči recept za prepariranje ribic (pisančkov, zelenik itd.): Ribice je treba položiti najprej pet ur v sledečo raztopino, obstoječo iz: 3 g kalijevega nitrata, 9 kg kalijevega acetata, 225 g formalina, 300 g vode. Nato je položiti ribice 2½ ure v 60% alkohol, nato pa trajno v raztopino, obstoječo iz: 225 g glicerina, 200 g kuhane (dest.) vode in 2 g kalijevega acetata.

Umetno gnojilo in ribe. »Allg. Fisch. Ztg.« poroča, da je poginilo v potoku pri Greiffenbergu v Šleziji ogromno število postrvi. Ugotovili so, da so poginile postrvi radi tega, ker je nekdo opral v potoku nekaj vreč, v katerih je bilo umetno gnojilo.

MALI OGLASI

Razglas. Lova občine Ribnica in Sodražica se bosta oddajala v zakup na javni dražbi dne 18. januarja 1930 ob devetih v občinskem uradu v Ribnici.

Zakupna doba bo trajala pri Ribnici od 1. febr. 1930 do 31. marca 1935, pri Sodražici pa od 1. marca 1930 do 31. marca 1935. — Dražbeni pogoji se lahko vpogledajo pri sreskem načelstvu v sobi št. 5 v Kočevju.

Razglas. Lov občine Velike Poljane se bo oddajal v zakup na javni dražbi dne 18. januarja 1930 ob devetih v občinskem uradu v Ribnici. Zakupna doba bo trajala od 19. jan. 1930 do 31. marca 1935. Dražbeni pogoji se lahko vpogledajo pri sreskem načelstvu v Kočevju, soba št. 5.

*

Lovske patrone z Rottweilskim brezdimnim smodnikom basane, ima v zalogi puškarna F. K. Kaiser, Ljubljana, Kongresni trg 9.

Prevzema v komisijsko prodajo rabljeno orožje in posreduje najboljšo prodajo. Priporoča tudi svojo zalogo novega orožja, municije, lovskih priprav, pasti za divjačino ter vse potrebščine za ribjo lov. Izvršuje vsa popravila orožja. Priznano najboljše montiranje daljnogledov na puške. Poprava ribarskega orodja po najnižjih cenah. Zastopstvo ene najboljših tvornic: Gebrüder Merkel, Suhl. Ceniki te tvrdke so na razpolago.

Pristen tirolski loden za lovske in sportne obleke priporoča tvrdka Anton Schuster v Ljubljani, Mestni trg 25. Istotam je tudi vedno v zalogi raznovrstno sukno in drugo manufakturno blago po nizkih cenah.

Ivan Vidmar, Brežice, priporoča loden za obleke in sukno predpisane lovske barve, smodnik, kamnikfit, vžigalno vrv, municijo, orožje vseh vrst ter vse lovske potrebščine.

Iščem službo kot gozdni oziroma lovski paznik, vešč nizkega in visokega lova, gojenja divjačine, strog zasledovalec divjih lovcev in roparic. Obenem zmožen vseh gospodarskih panog kot v pomoč gospodarju. Ponudbe uredništvu »Lovca« pod šifro »Vesten«.

Brake jazbečarke, mlade psice, ima naprodaj Fr. Andolšek, Vel. Poljane, p. Ortnek. Cena 300 Din za komad.

Iščem in kupim daljnogled (Zeiss ali Goerz) iz druge roke. - Ponudba uredništvu »Lovca«.

Psico »Bistro« išče. Bivšemu peš. poročniku Tomislavu Brajkoviču je nekdo odpeljal dne 24. sep. t. l. psico »Bistro«. Psica je kratkodlak nemški ptičar, rjave barve z belo liso pod vratom. Sparjena 1. septem. z Bojem I. v Framu. Obveščene so bile vse žandarmerijske postaje. Kdor kaj ve o tej psici, naj obvesti proti nagradi imenovanega lastnika psice.

Braka jazbečarja, dobrega psa, mladega ali starejšega, kupim. Bižal Drago, tajnik, Kočevje.

Išče se za nakup živ gams, najmanj tri leta star. Za hitre ponudbe prosi kupec, čigar ime pove urednik »Lovca«.

Prodam odraslega psa braka. Poleg pristne krvi braka se pretaka v psu sicer tudi nekaj krvi fermača ter je za lov izredno dober. Cena in naslov se izve pri uredništvu »Lovca«.

Kameno sol za solnice ima v zalogi Lovska zadruga v Ljubljani. Naročila sprejema blagajnik S. L. D. ravnatelj Ivan Zupan, Ljubljana, Gosposvetska cesta št. 17.

Mali oglasi stanejo za l. 1930. — za člane 10 Din, za nečlane 25 Din.

Iz uredništva. Zaključivši letošnji letnik, sem po šestletnem urejevanju »Lovca« odložil posle urednika.

Ing. Anton Šivic.

LOVSKA ZVEZA SLOVENIJE